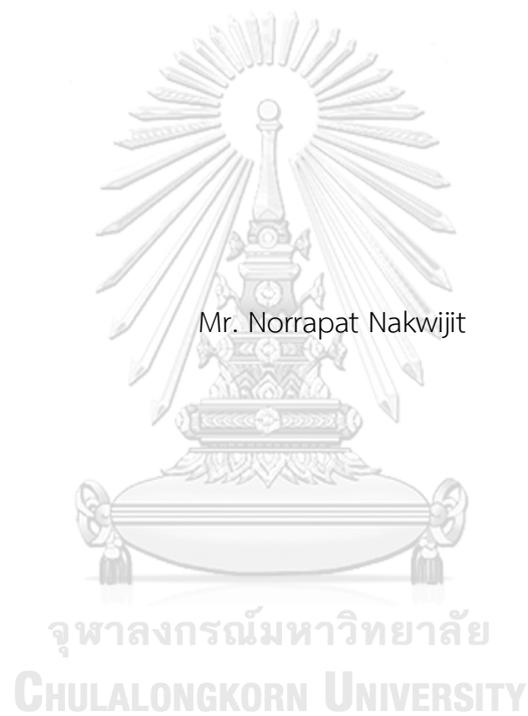

ขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ ไม่สังกัดภาควิชา/เทียบเท่า
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE EXTENT OF RELIGIOUS INSULT OFFENSE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
Common Course
FACULTY OF LAW
Chulalongkorn University
Academic Year 2019
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา
โดย	นายนรภัทร นาควิจิตร
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริณา ศรีวินิชย์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(พระมหา ดร.ขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ)ป.ธ.9)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

6186010234 : MAJOR LAWS

KEYWORD: Religious Insult Offense, Blasphemy, Religion, Insult

Norrapat Nakwijit : THE EXTENT OF RELIGIOUS INSULT OFFENSE. Advisor: Pramote Sermilatham, Ph.D.

The purposes of this thesis are to study the extend of the religious insult offense under the Criminal Code by focusing on the influences and concepts of the enactment of the mentioned law and to compare the mentioned offense with the religious insult laws in other countries in order to analyze and provide the appropriate guidelines for improving the law.

It was found that the religious insult offense in the Criminal Code was partially influenced by the Criminal Code of the Republic of India because it was the original law stating the mentioned offense while the Penal Code for Kingdom of Siam R.S. 127 (1908) was being drafted. It was also partially and social influenced by regions and cultures, particularly Hinduism and Buddhism. Moreover, the mentioned offense, especially the attendant circumstance, caused the ambiguity of the law. This was inconsistent the basic principles of criminal laws that must be clear and certain. Additionally, the mentioned offense in other countries' laws focused on implicating offenders with special intents about the mentioned offense. Regarding the punishments for the mentioned offense, Thailand has the minimum punishment that limited the discretion of judges who have to appropriate to judge the offense. This is different from the other countries' laws without the minimum punishment.

As previously mentioned, it is suggested by the researcher(s) to amend the provision regarding the religious insult offense under the Criminal Code by considering specific intents instead of the attendance circumstances in order to clarify the provision. It is also suggested to adjust the minimum punishment of the mentioned offense in order to make it reasonable.

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ไม่อาจสำเร็จล่วงไปได้ หากปราศจากความเมตตาและความอนุเคราะห์จากคณาจารย์ทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร. ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้กับผู้วิจัย โดยท่านได้ให้คำแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ต้นจนจบ ในเวลาที่ผู้วิจัยเกิดปัญหาบางประการในงานวิจัย ท่านจะคอยชี้แนะแนวทางและหาทางแก้ปัญหาให้แก่ผู้วิจัยอย่างเสมอ อีกทั้งยังคอยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวสำเร็จล่วง ผู้วิจัยรู้สึกภาคภูมิใจเสมอที่ได้เป็นศิษย์ในที่ปรึกษาของท่านอาจารย์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ปราโมทย์ เสริมศีลธรรม เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ หากไม่ได้ท่านอาจารย์เมตตาชี้แนะในคาบวิชาสัมมนากฎหมายอาญา วิทยานิพนธ์ฉบับนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นและไม่อาจสำเร็จล่วงได้ อีกทั้งท่านได้ให้ความรู้และแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณพระมหา ดร. ขวัญชัย กิตติเมธี ป.ธ. 9 กรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งพระอาจารย์ได้กรุณาให้ความรู้ ความเข้าใจ ข้อคิด ข้อติชม และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับงานวิจัยนี้ รวมถึงคอยให้กำลังใจและความเมตตาแก่ผู้วิจัยเสมอ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. ภาวิวัฒน์ สัตยานุรักษ์ ที่ให้คำแนะนำและกระตุ้นให้ผู้วิจัยรีบจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าว รวมถึงให้คำปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ และกราบขอบพระคุณพระวุฑูร สุขเมโธ ที่คอยให้การช่วยเหลือและสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด ตั้งแต่เริ่มต้นจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับดังกล่าวนี้

นอกจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลายข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบุคคลผู้สำคัญมากที่สุดในชีวิตของผู้วิจัย คือ บิดามารดาของผู้วิจัย นายภฤชชฎา นาควิจิตร และนางปานจิตร นาควิจิตร อีกทั้งคุณปู่คุณย่าของผู้วิจัย นายอำนาจ นาควิจิตร และนางศรีสมบัติ นาควิจิตร ทุกท่านได้คอยให้ความรัก ความเมตตา อีกทั้งเป็นแรงผลักดันและสนับสนุนผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยอยากกล่าวว่า ผู้วิจัยรักทุกท่านมาก

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รุ่นพี่ เพื่อน รุ่นน้องทุกคน ที่ให้คำปรึกษาและกำลังใจแก่ผู้วิจัยในระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์ และบุคคลสุดท้ายที่ผู้วิจัยขอขอบคุณ นางสาว รสริน วิทยนิพัทธ์พงษ์ ผู้ซึ่งคอยอยู่เคียงข้าง คอยช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยอย่างสม่ำเสมอ ขอขอบคุณที่เข้าใจผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบคุณจากใจจริง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเกิดประโยชน์แก่สังคมและผู้อ่านทุกท่าน หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเกิดคุณประโยชน์ประการใด ผู้วิจัยขอมอบความดีนั้นให้แก่บุคคลทุกท่านที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาทั้งหมด แต่หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยต้องกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ และขอน้อมรับความผิดนั้นไว้แต่เพียงผู้เดียว

นรภัทร นาควิจิตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 สมมติฐานการวิจัย.....	8
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
1.8 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์.....	14
บทที่ 2 หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา.....	17
2.1 ความหมายและองค์ประกอบของศาสนา.....	17
2.1.1 ความหมายของศาสนา.....	18
2.1.2 องค์ประกอบของศาสนา.....	25
2.1.3 ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างศาสนากับลัทธิ.....	27
2.2 แนวความคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนา.....	28
2.2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966.....	29

2.2.2 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย..	35
2.3 ที่มาและแนวความคิดการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา.....	37
2.3.1 ที่มาและความหมายการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา.....	37
2.3.2 ประเภทของการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา.....	42
2.3.2.1 Blasphemy	42
2.3.2.2 Religious insult	43
2.3.2.3 Negationism	44
2.3.2.4 Discrimination	44
2.3.2.5 Incitement to hatred.....	45
2.3.3 วัตถุประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา.....	45
2.3.3.1 เพื่อคุ้มครองศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา.....	45
2.3.3.2 เพื่อคุ้มครองสังคม	46
2.3.3.3 เพื่อคุ้มครองความรู้สึกส่วนบุคคล	46
2.3.3.4 เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน.....	47
2.4 ความสอดคล้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา.....	47
2.4.1 การกิจของกฎหมายอาญา.....	47
2.4.1.1 การกิจในการคุ้มครองสังคม	47
2.4.1.2 การกิจในการปราบปรามและป้องกันการกระทำผิด	49
2.4.1.3 การกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและคุณภาพของการกระทำ	50
2.4.2 หลักการและแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา	51
2.4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา.....	54
2.4.3.1 ลักษณะและความหมายของโทษ.....	55
2.4.3.2 แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ	57

2.5 มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ กับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา	62
บทที่ 3 ความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย	65
3.1 อิทธิพลและวัฒนธรรมของอินเดียต่อแนวความคิดทางกฎหมายในประเทศไทย	65
3.2 พัฒนาการความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย	69
3.2.1 กฎหมายตราสามดวง	70
3.2.2. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	73
3.2.3 ประมวลกฎหมายอาญา	80
3.3 ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา	87
3.4 เปรียบเทียบการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญา	110
3.5 วิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูต่อการกำหนดความผิดอาญาฐาน เหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย	112
3.5.1 กฎหมายตราสามดวง	112
3.5.2 ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา	114
บทที่ 4 การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในต่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	118
4.1 สาธารณรัฐอินเดีย	119
4.1.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา	119
4.1.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอินเดีย	120
4.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	128
4.2.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา	128
4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	130
4.2.3 ความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวข้องหรือเป็นที่เคารพในทางศาสนา	134
4.3 สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ)	137
4.3.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา	137

4.3.2 Racial and Religious Hatred Act 2006	142
4.4 สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	148
4.4.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา.....	148
4.4.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน	149
4.5 เปรียบเทียบลักษณะความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในแต่ละประเทศ	154
บทที่ 5 วิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย	156
5.1 วิเคราะห์ความสอดคล้องของความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนากับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญา.....	156
5.2 การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของบทบัญญัติในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา. 160	
5.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับศาสนา 160	
5.2.2 การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการบัญญัติความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา	176
5.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา	190
5.3.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน	190
5.3.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ	194
5.3.3 การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดโทษในประเทศไทย ...	203
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	209
6.1 บทสรุป	209
6.2 ข้อเสนอแนะ	218
บรรณานุกรม.....	221
ภาคผนวก.....	238

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความหมายของคำว่าศาสนา.....	104
ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญา	110
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในแต่ละประเทศ	154
ตารางที่ 4 ตารางสรุปกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา.....	163
ตารางที่ 5 ลักษณะของเนื้อหาของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของต่างประเทศ.....	171
ตารางที่ 6 ลักษณะของการคุ้มครองในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของต่างประเทศ	175
ตารางที่ 7 ตารางสรุปโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างประเทศ.....	197
ตารางที่ 8 ตารางเปรียบเทียบอัตราโทษความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับ กฎหมายต่างประเทศ.....	199

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนามีความเกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อมนุษย์ไม่ว่าจะในทางตรงหรือทางอ้อมตั้งแต่เกิดจนถึงตาย¹ ศาสนาจึงเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเพื่อให้มนุษย์นั้นต่างแสวงหาความดีและสร้างความดีนั้นขึ้นมา อีกทั้งละเว้นจากการทำความชั่วหรือสิ่งไม่ดีทั้งหลาย² อาจกล่าวได้ว่าศาสนานั้นมีความสำคัญมาก เพราะไม่ว่าศาสนาใดก็ตาม ล้วนแต่มีลักษณะที่สำคัญร่วมกันประการหนึ่งนั่นคือ การสอนให้ผู้คนทำความดี มีคติอันเป็นศีลธรรมประจำใจ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข การที่ศาสนานั้นเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจจึงส่งผลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ที่นับถือศาสนานั้น ๆ³ นอกจากนี้หน้าที่ในการสร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับบุคคลผู้มีความเชื่อและความศรัทธาในศาสนาแล้วนั้น ศาสนายังคงมีหน้าที่สำคัญที่ให้การอบรมด้านศีลธรรมจรรยา การประกอบพิธีกรรมบางอย่าง การควบคุมความประพฤติของบุคคลต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของกฎระเบียบ ข้อบังคับ ประเพณี และบรรทัดฐานของสังคม โดยจุดประสงค์ก็เพื่อมิให้มนุษย์ทั้งหลายนั้นกระทำการสิ่งใดตามอำเภอใจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความไม่สงบสุขของสังคมได้⁴ อาจกล่าวได้ว่า ศาสนานั้นคือ กฎข้อบังคับที่ศาสนาต่าง ๆ ได้กำหนดไว้เพื่อให้มนุษย์ที่นับถือศาสนานั้น ๆ ประพฤติคุณงามความดี เพราะมนุษย์ที่นับถือศาสนานั้นจะมีความรู้สึกว่ามีระเบียบบางอย่างที่สูงกว่าระเบียบของโลกมนุษย์นี้ โดยยอมปฏิบัติตามคำสั่งสอนของศาสดาเพื่อหวังถึงความสุขที่จะได้ในอนาคต โดยองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่ศาสนาหนึ่ง ๆ นั้นจะมี ประกอบไปด้วย ศาสดา ศาสนธรรม ศาสนิกชน ศาสนสถาน และศาสนพิธี ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ศาสนานั้นจึงเป็นเรื่องที่สะท้อนออกมาให้เห็นถึงความเชื่อหรือ

¹ ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสท์โมเดิร์น*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันศาสนวิทยา มูลนิธิพันธกิจชุมชน), 11.

² คณพล จันทน์หอม, *กฎหมายอาญาภาคความผิด ลักษณะ 1 ถึง ลักษณะ 9 เล่ม 3* (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), 313.

³ รจนา พูลเกิด, “คุณค่า ความสำคัญและประโยชน์ของศาสนา,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: http://religiousrrr.blogspot.com/2015/03/blog-post_28.html

⁴ สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, “การเหยียดหยามศาสนา จำคุกสูงสุด 7 ปี ปรับสูงสุด 14,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.m-culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1266&filename=index

อาจกล่าวได้ว่าศาสนานั้นเป็นเรื่องของความเชื่อ⁵ และด้วยอิทธิพลของความเชื่อจึงส่งผลให้ศาสนามีอิทธิพลอย่างสูงทั้งในทางบวกและในทางลบต่อมนุษย์ กล่าวคือ ด้านบวกนั้นศาสนาทำให้สมาชิกภายในสังคมนั้นสามารถรวมกลุ่มกันได้ แต่ในขณะที่ด้านลบนั้นก็ย่อมทำให้สมาชิกของสังคมแตกแยกได้เช่นเดียวกัน⁶

เมื่อโลกได้เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา พัฒนาการความคิด ความเชื่อ ความศรัทธาของผู้คนก็เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะความเชื่อและความศรัทธาในศาสนานั้น ในแต่ละประเทศ แต่ละภูมิภาค อีกทั้งสังคมและวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นนั้นย่อมส่งผลให้มุมมองในความเชื่อและความศรัทธาของศาสนาเปลี่ยนแปลง อีกทั้งผลกระทบจากการที่มนุษย์นั้นเปิดเสรีภาพทางด้านความคิด และเกิดแนวความคิดรูปแบบใหม่ ๆ อย่างเช่นในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก สิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนา ต่างก็เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลต่อแนวความคิดของมนุษย์มากขึ้น

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การรับรองเรื่องเสรีภาพในด้านการนับถือศาสนา⁷ โดยสะท้อนให้เห็นจากการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติหลักการในเรื่องเสรีภาพในการนับถือศาสนาไว้ในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁸ ซึ่งตามมาตรา 31 นี้ รวมถึงเสรีภาพในการไม่นับถือศาสนาใด ๆ ด้วย เสรีภาพในการถือศาสนาตามรัฐธรรมนูญนี้อาจกล่าวได้ว่ามีการรับรองและคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ กล่าวคือไม่สามารถจำกัดเสรีภาพดังกล่าวนี้ได้ แต่การรับรองและคุ้มครองโดยสมบูรณ์นี้ไม่รวมถึงการแสดงออกของความเชื่อ ดังนั้น การแสดงออกซึ่งความเชื่อในศาสนาย่อมถูกจำกัดเสรีภาพได้โดยกฎหมาย กล่าวคือ เสรีภาพในการนับถือศาสนาต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือ

⁵ หยุต แสงอุทัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555), 38.

⁶ สุเมธ เมธาวิทยากุล, *ศาสนาเปรียบเทียบ* (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพย์อักษร, 2525), 1 อ้างถึงในปริศนา สมศักดิ์โยธิน, “ความคิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีกระทำความผิดต่อพระพุทธรูปศาสนา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), 1.

⁷ Amazing ไทยเท่, “เกี่ยวกับประเทศไทย ศาสนา,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2560. แหล่งที่มา: <https://thai.tourismthailand.org/Accessibility/เกี่ยวกับประเทศไทย/ศาสนา>

⁸ มาตรา 31 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ศีลธรรมอันดีของประชาชน⁹ การบัญญัติกฎหมายในเรื่องการเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยจึงสามารถกระทำได้อย่างได้แนวคิดที่เป็นการคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะเพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพในด้านศาสนา

ประเทศไทยมีบทบัญญัติความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาไว้ในกฎหมายต่าง ๆ โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ลักษณะ 4 ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนา โดยความผิดเกี่ยวกับศาสนานี้มีบัญญัติไว้ 3 มาตรา คือ มาตรา 206 ว่าด้วยเรื่องการเหยียดหยามศาสนา มาตรา 207 ว่าด้วยเรื่องการก่อความวุ่นวายในที่ประชุมศาสนา และมาตรา 208 ว่าด้วยเรื่องความผิดที่แต่งการเป็นชนของศาสนานั้น ๆ เพื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงขอบเขตของการกำหนดความรับผิดทางอาญาและการกำหนดโทษของมาตรา 206 ที่ว่าด้วยเรื่องการเหยียดหยามศาสนา เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 นี้ แม้โดยหลักการแล้วมุ่งที่จะคุ้มครองความรู้สึกของประชาชนที่นับถือศาสนานั้น ๆ แต่การที่จะพิจารณาความรับผิดในมาตรานี้ จำเป็นที่จะต้องนำความรู้สึกของวิญญูชนหรือคนปกติทั่วไปในแต่ละศาสนาเข้าคำนึงประกอบด้วย¹⁰ จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายประการตามมาดังต่อไปนี้

ประการแรก ปัญหาการบัญญัติและการตีความบทบัญญัติของกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ซึ่งเกิดปัญหาในการตีความตัวบทที่แตกต่างกัน อีกทั้งคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยของศาลก็ยังไม่สามารถที่จะเป็นบรรทัดฐานได้อย่างเพียงพอ โดยเฉพาะพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติไว้ว่าอันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น การกระทำอย่างไรถึงจะเข้าลักษณะเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ๆ เพราะการที่จะกล่าวว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ดูหมิ่นดูแคลนศาสนาโดยให้พิจารณาจากมุมมองของบุคคลทั่วไปนั้นเห็นว่าจะไม่เหมาะสม เพราะศาสนานั้นเป็นเรื่องของความเชื่อ ซึ่งอาจส่งผลถึงความสุ่มเสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าการกระทำบางประการนั้นเป็นการดูหมิ่นหรือเหยียดหยามศาสนา ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าการตีความในเรื่องของศรัทธาของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน การกระทำบางอย่างของบุคคลหนึ่งอาจมองว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความศรัทธา แต่ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมองว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และเมื่อศาสนาเป็นเรื่องของความ

⁹ พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์, “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1728&filename=index

¹⁰ ศาสตราจารย์ ดร. Sinchai Chaojaroenrat, “กฎหมายหมิ่นศาสนา (B blasphemy) ในประเทศไทย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://web.facebook.com/dr.sinchai.chaojaroenrat/photos/a.494296587282529/604802436231943/?type=1&theater>

เชื่อและความศรัทธาแล้วนั้น สิ่งที่จะเป็นปัญหาตามมาคือการพิสูจน์ ซึ่งศรัทธาเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ยาก ไม่สามารถอ้างสิทธิของคนในสังคมมาพิสูจน์ได้¹¹

นอกจากนั้นแล้ว การบัญญัติและการตีความกฎหมายดังกล่าวนั้น ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่มุ่งจะคุ้มครอง โดยหลักการแล้วความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้นมุ่งที่จะคุ้มครองความรู้สึกของประชาชนที่นับถือศาสนานั้น ๆ¹² หรือถ้าหากพิจารณาในแง่ของคุณธรรมทางกฎหมายแล้ว ความผิดฐานนี้มุ่งคุ้มครองความสงบสาธารณะ¹³ แต่จากการบัญญัติบทกฎหมายจะเห็นได้ว่ายังมีช่องว่างในทางกฎหมายที่ทำให้สังคมเกิดความเคลือบแคลงสงสัย ซึ่งถ้าหากพิจารณาตีความตามที่กฎหมายบัญญัติแต่เพียงอย่างเดียว อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า กฎหมายในเรื่องดังกล่าวมุ่งคุ้มครองเพียงแค่วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาเพียงเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาต่อว่าถ้าการกระทำนั้นเป็นการเหยียดหยามศาสนา แต่วัตถุแห่งการกระทำกลับกลายเป็นตัวคำสอนของศาสนานั้น ๆ หรือเป็นตัวบุคคลที่ผู้คนในศาสนานั้นให้ความเคารพนับถือ หรืออาจจะเป็นการเชื่อความศรัทธาในบางสิ่งบางอย่าง ถ้าหากเป็นไปตามกรณีที่ว่ามาแล้วนั้น แม้ว่าการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เข้าข่ายว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาก็จะไม่เข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 206 เนื่องจากไม่ได้กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา ทั้งที่ผู้กระทำความผิดในทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมีวัตถุประสงค์มุ่งถึงความสงบของสาธารณะ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการกระทำที่กระทำต่อคำสอน ผู้นำทางศาสนา นักบวชในทางศาสนา หรือความเชื่อความศรัทธาในทางศาสนาในบางกรณีนั้นหนักเสียยิ่งกว่าการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาเสียด้วยซ้ำ จากกรณีนี้ทำให้เห็นว่าสภาพของบทบัญญัติของกฎหมายเองก็ไม่สอดคล้องกับบริบทในการปรับใช้ โดยยกตัวอย่างในกรณีของคำพิพากษาศาลฎีกาเรื่องหนึ่งซึ่งข้อเท็จจริงคือจำเลยเป็นพระภิกษุได้ร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิของจำเลยบนเขาวัง ซึ่งมีพระพุทธรูปพระฉายบนเขาวังตั้งเด่นเป็นสง่า ศาลฎีกาตัดสินว่าการกระทำนั้นแม้จะไม่สมควรแต่ก็ไม่เป็นการเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206¹⁴ ทั้งที่ลักษณะของการกระทำนั้นก็ชัดเจนอยู่ว่าเป็นการเหยียด

¹¹ ไทยรัฐ ออนไลน์, “พระพุทธรูปอุลตร้าแมน ไม่ใช่ตรามาครั้งแรก ตีความแตกต่าง ผิดหรือไม่ลบหลู่ศาสนา,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1656701>

¹² ศาสตราจารย์ ดร. Sinchai Chaojaroenrat, “กฎหมายหมิ่นศาสนา (B blasphemy) ในประเทศไทย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/dr.sinchai.chaojaroenrat/photos/a.494296587282529/604802436231943/?type=1&theater>

¹³ คณิต ธิ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), 502.

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 736/2505

กระทำที่เหยียดหยามสิ่งและผู้คนนับถือ¹⁸ หรือกรณีที่ลูกบ้านคอนโดแห่งหนึ่งได้เข้าร้องเรียนสำนักงานเขตฯ โดยขอให้วัดหยุดตีระฆังจนนำไปสู่การออกหนังสือเตือนวัดดังกล่าว ต่อมาเกิดปัญหาการชู้จะดำเนินคดีในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแก่ลูกบ้านคอนโดดังกล่าว¹⁹ หรือกรณีที่มีการร้องเรียนและชู้จะฟ้องในกรณีที่เกิดการบุกจับพระภิกษุรูปหนึ่ง²⁰ หรือกรณีที่องค์กรหนึ่งยื่นหนังสือต่อกระทรวงวัฒนธรรมให้ทำการตรวจสอบเพลงที่อาจมีเนื้อหาเป็นการเหยียดหยามศาสนา²¹ หรือกรณีชู้จะฟ้องผู้สร้างและผู้จัดจำหน่าย เกม Fight of Gods²² หรือกรณีที่ เป็นข่าวโด่งดังจนนำมาสู่การวิพากษ์วิจารณ์ของสังคมอย่างกว้างขวางคือกรณีที่นักศึกษาวาดภาพพระพุทธรูปอุลตราแมน จนนำไปสู่การแจ้งความดำเนินคดีของตัวแทนกลุ่มชาวพุทธกลุ่มหนึ่ง²³

ปัญหาที่ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินคดีหรือชู้จะดำเนินคดีในความผิดมาตรานี้ ส่วนหนึ่งก็เป็นผลสะท้อนมาจากคติความเชื่อ ความศรัทธาของผู้คนที่เป็นศาสนิกชนในแต่ละศาสนาที่แตกต่างกัน แม้แต่ผู้ที่นับถือศาสนาเดียวกันนั้น การตีความคำสอนหรือมุมมองต่อความเชื่อและความศรัทธาของแต่ละบุคคลก็ยังมี ความแตกต่างกันไปในรายละเอียด ซึ่งการปกป้องความศรัทธาในศาสนาของตนเองนั้นย่อมเป็นสิทธิที่จะกระทำได้ของผู้นับถือศาสนานั้น ๆ แต่พึงระลึกไว้เสมอว่าการปกป้องความศรัทธานั้นจะต้องไม่เป็นการละเมิดหรือคุกคามการดำรงอยู่ของผู้อื่น โดยเฉพาะการใช้เครื่องมือในทางกฎหมายที่เป็นการสร้างความหวาดกลัว โดยบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดนั้นสิ่งที่คุณคนนั้นกระทำอาจยังไม่เป็นการแน่ชัดเสียด้วยซ้ำว่ากระทำผิด ทั้งนี้ก็มาจากสาเหตุหลักคือการที่จะบอกสิ่งใดผิดหรือไม่ผิด สิ่งใดเป็นการเหยียดหยามหรือไม่เป็น ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ศรัทธาในศาสนานั้น ๆ²⁴

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁸ T News, “ทนายเดชา เฆงทนายดั่งม่วงม. ใส่ร้าย”หมอลา”หมิ่นศาสนาโทษแรง,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.tnews.co.th/social/491558>

¹⁹ ข่าวสด, “ศรีสุวรรณ ชี้สั่งวัดหยุดตีระฆัง เข้าข่าย “เหยียดหยามศาสนา” ลาม มท.ไม่เคร่งกฎหมาย!” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1641839

²⁰ โพสต์ทูเดย์, “”ศรีสุวรรณ”จ้อร้องผู้ตรวจฯ-กก.สิทธิจับพุทธะอิสระเหยียดหยามศาสนา,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/politic/news/552505>

²¹ อมรินทร์ทีวี, “องค์กรเครือข่ายชาวพุทธร้องตรวจสอบ ‘เพลงนะโม’ ชี้เนื้อหาอคติต่อพระสงฆ์,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.amarintv.com/news-update/news-22694/428664/>

²² ไทยรัฐออนไลน์, “เจ้าผัดเกม Fight of Gods หมิ่นศาสนา จับ’พระพุทธรเจ้า’ สู้กับ’พระเยซู’,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/local/1063452>

²³ ไทยรัฐออนไลน์, “กลุ่มพุทธฯแจ้งจับ นศ.วาด “พระพุทธรูปอุลตราแมน” อ.เฉลิมชัยโดนด้วย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.thairath.co.th/news/crime/1658200>

²⁴ ประชาไท, “ปกป้องพุทธศาสนาหรือปกป้องวัฒนธรรม,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562. แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2019/09/84270>

ดังนั้นแล้วจึงควรที่จะกำหนดกรอบของวัตถุแห่งการกระทำที่จะเป็นการเหยียดหยามศาสนาให้เกิดความครอบคลุมมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการตีความกฎหมายให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายให้มากที่สุด

ประการที่สาม ปัญหาความได้สัดส่วนของความผิดและบทลงโทษ ในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ก่อนที่จะมีประกาศคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 นั้น ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาระวางอัตราโทษจำคุกไว้ไม่เกินสามปี แต่ภายหลังจากมีการประกาศคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41²⁵ ซึ่งคำสั่งดังกล่าวนั้นเป็นการแก้ไขอัตราโทษเกี่ยวกับความผิดฐานดูหมิ่น หมิ่นประมาท และการเหยียดหยาม มีอัตราโทษที่สูงขึ้น โดยการกระทำดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อการข่มขู่เพื่อหวังผลในทางการเมืองโดยชัดแจ้ง อีกทั้งการแก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มอัตราโทษจำคุกให้นานขึ้นนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับความเจริญของโลก ส่งผลให้กฎหมายอาญานั้นกลับกลายเป็นกฎหมายที่ด้อยพัฒนาเพราะเป็นการลงโทษเกินไปกว่าขอบเขตแห่งการกระทำอันสมควรที่จะตำหนิและเป็นการลงโทษที่อาจกล่าวได้ว่าปราศจากมนุษยธรรม²⁶ โดยเนื้อหาของการแก้ไขดังกล่าวนั้นอาจกล่าวได้ว่าไม่มีสาระในทางวิชาการแม้แต่น้อย²⁷ นอกจากนั้นแล้วในส่วนของ การกำหนดความผิด โดยเฉพาะในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น” ในส่วนนี้เองแม้ผู้กระทำผิดจะเจตนาหรือไม่เจตนาในการกระทำความผิดก็ตาม แต่ถ้าหากลักษณะของการกระทำนั้นสาธารณชนมองว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนา ผู้นั้นจึงต้องรับผิดในฐานเหยียดหยามศาสนา กล่าวคือต้องพิจารณาตามความรู้สึกของคนทั่วไป ไม่ถือตามความรู้ของผู้กระทำโดยเฉพาะ²⁸ เท่ากับว่าการพิจารณาความผิดตามมาตรานี้เป็นการนำทัศนะจากศาสนาหนึ่งไปตัดสินผู้กระทำทุกคน ไม่ว่าผู้นั้นจะนับถือศาสนาหรือไม่ นอกจากนั้นแล้วการกระทำความผิดตามมาตรา 206 นี้ ถ้าหากไปกระทำต่อวัตถุหรือสถานนั้น ผู้กระทำอาจต้องระวางโทษจำคุกหนึ่งถึง

²⁵ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41

ข้อ 6 ให้ยกเลิกความในมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 206 ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

²⁶ คณิต ธิ นคร, *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ*, พิมพ์ครั้งที่ 12, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), 323-325.

²⁷ คณิต ธิ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, 501.

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, *กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จีรัชการพิมพ์, 2548), 454.

เท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงการเหยียดหยามศาสนามีหลายรูปแบบและความผิดฐานนี้ก็ได้มุ่งคุ้มครองเพียงศาสนาใดศาสนาหนึ่งเท่านั้นแต่มุ่งคุ้มครองทุกศาสนา การกำหนดความผิดในลักษณะที่มีการคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากวัฒนธรรมความเชื่อที่ผสมผสานจากทางศาสนาของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูในประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับวัตถุและสถานที่ในทางศาสนา ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากความเชื่อในทางศาสนาของศาสนาอื่น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษาถึงขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับต่างประเทศในความผิดฐานดังกล่าว เพื่อตีความ ปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายในเรื่องดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมา ความหมาย รวมถึงขอบเขตของการกระทำที่เป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

1.3.2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายของการบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา รวมถึงแนวคิดในการกำหนดความรับผิดทางอาญาและการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย

1.3.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดหยามศาสนาในต่างประเทศ

1.3.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความผิดในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา โดยการศึกษานี้จะศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนากับกฎหมายของต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐอินเดีย ซึ่งเป็นประเทศต้นกำเนิดของศาสนาถึง 4 ศาสนาด้วยกัน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นประเทศที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับศาสนาไว้โดยมีคุณธรรมทางกฎหมายเหมือนกับของประเทศไทย ประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่เป็นต้นแบบของการบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาสาธารณรัฐอินเดีย อีกทั้งยังเป็น

ประเทศที่มีผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกสูงเป็นอันดับต้น ๆ นอกจากนั้นยังเป็นประเทศที่ยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา และประเทศสุดท้ายคือสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ซึ่งเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามี การบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาที่เคร่งครัดเป็นอย่างมาก อีกทั้งประชากรส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วจะศึกษาถึงแนวคิดในการกำหนดความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญา โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและแสวงหาแนวทางที่อาจนำมาปรับใช้ในประเทศไทยสำหรับการกำหนดความรับผิดทางอาญาและโทษให้เหมาะสม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาในการกำหนดความรับผิดทางอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา นี้ กำหนดวิธีการศึกษาไว้โดยเน้นวิธีการวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากบทบัญญัติของกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ ประกอบกับหนังสือ ตำรา บทความ ผลงานวิจัย วารสาร คำพิพากษาศาลฎีกา รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในด้านศาสนา และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับกฎหมายไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงความเป็นมา ความหมาย และขอบเขตของการกระทำที่เป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

1.6.2 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา รวมถึงแนวคิดในการกำหนดความรับผิดทางอาญาและโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย

1.6.3 ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความผิดในลักษณะที่เป็นการเหยียดหยามศาสนา

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางของข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดความผิดในฐานเหยียดหยามศาสนา

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาในเชิงนิติทางกฎหมาย พบว่ามีวรรณกรรมที่กล่าวถึงเรื่องของศาสนากับกฎหมายในหลายประเด็นด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการกำหนดความผิดเพิ่มเติม การเพิ่มฐานความผิดในความผิดเดิมที่มีอยู่แล้ว โดยมีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ร้อยตำรวจเอกหญิงปริศนา สมศักดิ์โยธิน ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา” โดยการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติความผิดในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นเรื่องของความผิดเกี่ยวกับศาสนา ตามมาตรา 206 มาตรา 207 และมาตรา 208 โดยศึกษาเจาะจงเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งจุดประสงค์ของการศึกษาดังกล่าวเพื่อคุ้มครองความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนา โดยมุ่งเอาผิดกับพระภิกษุสงฆ์ที่มีการล่วงละเมิดพระธรรมวินัยอย่างร้ายแรงโดยให้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญาเพื่อให้ลงโทษพระภิกษุสงฆ์ที่กระทำความผิด²⁹ ผลจากการศึกษาพบว่า ในกรณีที่พระภิกษุสงฆ์กระทำการละเมิดพระวินัยอย่างร้ายแรง ไม่ว่าจะเป็นกรณีหักล้างหรือคัดค้านพระธรรมวินัย การอวดอุตริมนุสสรธรรม การเสพเมถุน หรือบรรดากการกระทำต่าง ๆ ที่เป็นการไม่สมควร และกระทบกระเทือนต่อจิตใจของผู้นับถือพระพุทธศาสนาในประเทศไทยนั้น การกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นไม่สามารถจะเอาผิดกับพระภิกษุสงฆ์ผู้กระทำได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาก็ไม่ได้มีการกำหนดความผิดในลักษณะดังกล่าวไว้ จึงเห็นสมควรที่จะต้องกำหนดความผิดให้ครอบคลุมถึงการกระทำของพระภิกษุสงฆ์ที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อความบริสุทธิ์ของพระพุทธศาสนา โดยให้มีการปรับปรุงหรือแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาโดยเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มโทษ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องไปกับหลักของพระธรรมวินัยได้อย่างเหมาะสม³⁰ จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดแก่พระภิกษุสงฆ์ ที่วรรณกรรมดังกล่าวนำมาตรา 206 ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนามาศึกษาด้วย ก็เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นว่ามาตราดังกล่าวไม่ได้มีการ

²⁹ ปริศนา สมศักดิ์โยธิน, “ความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีกระทำความผิดต่อพระพุทธศาสนา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), 1-7.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, 118-133.

กำหนดหรือเอาผิดกับการกระทำที่ล่วงละเมิดพระธรรมวินัยอย่างร้ายแรงแต่ประการใด ทำให้ปัญหาในเรื่องของขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนายังไม่ถูกศึกษาและเจาะลึกลงในประเด็นดังกล่าว

นางสาวณัฐธิดา ใจเย็น ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่ภิกษุในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง” โดยประเด็นการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้มีขอบเขตของการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505³¹ ผลจากการศึกษาพบว่า ความผิดในฐานลักทรัพย์ ยักยอก และฉ้อโกงที่เกิดจากการกระทำของภิกษุนั้น ได้รับบทลงโทษเทียบเท่าได้กับบุคคลทั่วไป ทั้งที่การกระทำเกี่ยวกับทรัพย์ในทางพระพุทธศาสนานั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดอย่างร้ายแรงถึงขั้นปาราชิกคือขาดจากความเป็นพระ อีกทั้งพระภิกษุเองก็เป็นผู้มีสถานะสูงในสังคมไทย มีกฎหมายให้การคุ้มครองมากกว่า แต่ยังคงกระทำการโดยอาศัยสถานะดังกล่าวนี้ในการกระทำความผิดหรือช่วยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อีกด้วย ดังนั้นแล้วจึงควรที่จะกำหนดให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ของภิกษุเป็นเหตุฉกรรจ์เนื่องจากสถานะของผู้กระทำ โดยอาจจะเป็นการกำหนดให้การลักทรัพย์โดยภิกษุเป็นเหตุฉกรรจ์ในมาตรา 335(13) กำหนดให้มีความผิดฐานยักยอกเงินวัดเพิ่มขึ้นอีกมาตราหนึ่ง หรืออาจจะเป็นการกำหนดให้การฉ้อโกงโดยภิกษุเป็นเหตุฉกรรจ์ในมาตรา 342(3) เป็นต้น³² จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมในเรื่องดังกล่าวมุ่งเน้นไปที่การกำหนดความผิดเพิ่มเติมและกำหนดเหตุเพิ่มโทษในกรณีผู้กระทำเป็นพระภิกษุ วรรณกรรมดังกล่าวมีการกล่าวถึงความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ก็เนื่องจากผู้ทำการศึกษาค้นคว้าให้เห็นว่าความผิดฐานนี้ไม่ได้ให้การครอบคลุมถึงการกำหนดความผิดในการกระทำของพระภิกษุ ทำให้ปัญหาในเรื่องของขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนายังไม่ถูกศึกษาและเจาะลึกลงในประเด็นดังกล่าว

ธนาศย์ คุณภักทรรกิจ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การกำหนดความรับผิดทางอาญาของพระภิกษุสามเณร” โดยการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของความผิดเกี่ยวกับศาสนา และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และ

³¹ ณัฐธิดา ใจเย็น, “ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่ภิกษุในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), 1-6.

³² เรื่องเดียวกัน, 154-160.

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535³³ ผลจากการศึกษาพบว่า การนำมาตรการในทางอาญามาใช้บังคับแก่กรณีที่พระภิกษุและสามเณรกระทำความผิดนั้นเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม เพราะไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายอาญา อีกทั้งการกระทำที่ไม่เหมาะสมของภิกษุนั้นมีมาตรการตามพระวินัยบัญญัติควบคุมไว้อยู่แล้ว ในส่วนของความผิดทางอาญาที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา ตามมาตรา 206 นั้น ในวรรณกรรมดังกล่าวได้วิเคราะห์และให้เหตุผลสนับสนุนว่าเพราะเหตุใดคำพิพากษากฎีกาในประเด็นการเสพเมถุนของพระภิกษุถึงไม่ใช้การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา และนอกจากนั้นวรรณกรรมดังกล่าวสนับสนุนว่าความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเพียงพออยู่แล้วในการให้ความคุ้มครองศาสนาไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมแต่ประการใด³⁴ ทำให้ปัญหาในประเด็นเรื่องของขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนายังไม่ถูกศึกษาและเจาะลึกลงในประเด็นดังกล่าว ดังที่ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาต่อไป

ศุภณัฐ บัวกลาง ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ” โดยการศึกษาในเรื่องดังกล่าวนี้มีขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับบทบัญญัติต่าง ๆ ในกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้อง³⁵ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอยกในส่วนของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาที่ศุภณัฐ บัวกลางได้ทำการศึกษาเท่านั้น ส่วนในประเด็นอื่น ผู้สนใจสามารถศึกษาได้จากวิทยานิพนธ์เล่มดังกล่าว ผลจากการศึกษาพบว่า ในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ในแง่มุมของเสรีภาพในทางศาสนานั้น พบว่า การบัญญัติความผิดในมาตราดังกล่าว แม้รัฐจะให้การคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่รัฐจะใช้มาตราดังกล่าวมาจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกนั้นรัฐต้องอธิบายให้ได้ว่าประโยชน์ที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะจำกัดเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวคือสิ่งใด อีกทั้งมาตรา 206 ยังมี ความบกพร่องบางประการ เพราะเป็นมาตราที่ไม่ได้พิจารณาถึงความตระหนักรู้ของผู้กระทำ อีกทั้งการอ้างเหตุผลในมาตราดังกล่าวว่าเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ก็ยังมีจุดบกพร่องในแง่ที่ว่า ศีลธรรมดังกล่าว คือศีลธรรมของศาสนาใด³⁶ โดยการศึกษา

³³ ธนาตย์ คุณภัทรวรกิจ, “การกำหนดความรับผิดทางอาญาของพระภิกษุสามเณร,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557), 1-7.

³⁴ เรื่องเดียวกัน, 114-161.

³⁵ ศุภณัฐ บัวกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 1-7.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, 142-158.

ในเรื่องดังกล่าวนี้ในประเด็นของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 มีเพียงการชี้ประเด็นให้เห็นถึงปัญหาในทางกฎหมายเท่านั้น โดยปัญหาในเรื่องของขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนายังไม่ถูกศึกษาและเจาะลึกลงในประเด็นดังกล่าว

1.8 โครงสร้างของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาเพื่อแสวงหาขอบเขตของความผิดทางอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ในการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้จึงมีความจำเป็นจะต้องศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ในทางกฎหมายอาญา ประกอบกับต้องทำความเข้าใจในแง่ของศาสนศาสตร์และประวัติศาสตร์ความเป็นมาในทางสังคม โดยเฉพาะในด้านกฎหมายกับศาสนาว่ามีความเป็นมาอย่างไร และอิทธิพลของทางศาสนานั้นส่งผลอะไรต่อการบัญญัติความผิดในลักษณะดังกล่าวบ้าง อีกทั้งยังศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของการบัญญัติความผิดฐานดังกล่าวในประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการในความผิดฐานนี้ การศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้ สามารถจำแนกออกเป็นจำนวนทั้งสิ้น 6 บท โดยปรากฏรายละเอียดและการนำเสนอวิทยานิพนธ์ เรียงลำดับดังต่อไปนี้

บทที่สอง ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นถึงความหมายและองค์ประกอบของศาสนา เพื่อเป็นการให้การจำกัดคำนิยามถึงคำว่าศาสนา และเพื่อเป็นการตีกรอบว่าศาสนาที่ควรอยู่ในการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ควรจะมีลักษณะเช่นใด มีองค์ประกอบใดบ้างที่ควรคำนึงถึง ลำดับถัดไปจะเป็นการศึกษาถึงแนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในทางศาสนา เพื่อชี้ให้เห็นว่าในกติกาสากลนั้น เสรีภาพในทางศาสนาถูกรับรองและคุ้มครองไว้ การกระทำใดก็ตามที่เป็นไปละเมิดต่อสิ่งดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา จึงสามารถกระทำได้ แต่การบัญญัตินั้นควรจะคำนึงถึงสิ่งใดบ้าง เพื่อตีกรอบไม่ให้มีการบัญญัติอย่างกว้างขวางเกินไป และในส่วนนี้จะศึกษาถึงเสรีภาพในทางศาสนาที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้การรับรองและคุ้มครองอีกด้วย ลำดับถัดไปจะเป็นการศึกษาในเรื่องที่มาและแนวความคิดในเรื่องของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาว่ามีความเป็นมาอย่างไร รวมถึงศึกษาประเภทของการกระทำ ความผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาด้วย ในลำดับต่อมาจะศึกษาถึงความสอดคล้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดอาญาและโทษทางอาญากับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา และศึกษาถึงมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนว่าความผิดฐานดังกล่าวนี้ยังสมควรมีอยู่

บทที่สาม ผู้วิจัยจะนำเสนอให้เห็นถึงอิทธิพลและวัฒนธรรมของอินเดียต่อแนวความคิดทางกฎหมายในประเทศไทย เพื่อชี้ให้เห็นแง่มุมในบางประการว่า อิทธิพลดังกล่าวมีผลอย่างไรต่อการบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ในลำดับถัดไปจะศึกษาถึงพัฒนาการความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย โดยเริ่มต้นที่กฎหมายตราสามดวงมาจนถึงประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิด ลักษณะการบัญญัติว่ามีสิ่งใดบ้างที่เหมือนเดิมและสิ่งใดที่เปลี่ยนแปลงไป และนอกจากนั้นแล้วจะเป็นการอธิบายเนื้อหาในความผิดดังกล่าว และชี้ให้เห็นถึงปัญหาในตัวบทกฎหมายความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา เพื่อที่จะนำปัญหาดังกล่าวนั้นมาใช้วิเคราะห์ในการหาขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาต่อไป

บทที่สี่ ผู้วิจัยจะศึกษาถึงสภาพสังคมและกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อชี้ให้เห็นหลักใหญ่ประการสำคัญว่า ประเทศดังกล่าวที่ผู้วิจัยหยิบยกมานั้น มีลักษณะโครงสร้างในทางสังคมแบบใด มีความเชื่อในเรื่องศาสนาใดบ้างที่อยู่ภายใต้ประเทศดังกล่าว และจะเจาะลงไปถึงการบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาว่ามีการบัญญัติในลักษณะใด มีขอบเขตการบัญญัติครอบคลุมถึงเรื่องใดและประการใด โดยประเทศที่ผู้วิจัยจะยกขึ้นมาจะเป็นประเทศที่มีความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระบบกฎหมายที่มีทั้ง ระบบ Common Law และ ระบบ Civil Law หรือในแง่ของประเทศที่ยังมีการบังคับใช้ความผิดฐานดังกล่าวอยู่และยกเลิกไปแล้ว ยิ่งไปกว่านั้นจะเป็นการนำประเทศที่เปรียบเสมือนเป็นภาพตัวแทนของศาสนานั้น ๆ มาทำการศึกษา โดยประเทศเหล่านั้น ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย ระบบกฎหมายคือ Common Law แต่มีการบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาเป็นลายลักษณ์อักษร อีกทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาสำคัญของโลกถึงสี่ศาสนาไม่ว่าจะเป็น ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาซิกข์ และศาสนาเชน ลำดับถัดไป คือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่เป็นตัวแทนของระบบ Civil Law และประชากรในประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์ทั้งสองนิกายมีจำนวนเท่า ๆ กัน อีกทั้งยังมีผู้ที่ไม่นับถือศาสนาเป็นอันดับต้น ๆ ของยุโรป ลำดับต่อมา คือ สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) ที่ครั้งหนึ่งเคยมีการบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาไว้ แต่ในปัจจุบันนี้ความผิดฐานดังกล่าวถูกยกเลิกไปเรียบร้อยแล้ว แต่แนวคิดในความผิดฐานดูหมิ่นศาสนายังคงส่งอิทธิพลถึงอินเดียในยุคอาณานิคม และมีผลทางอ้อมต่อแนวคิดการบัญญัติความผิดเกี่ยวกับศาสนาในประเทศไทยอีกด้วย และสุดท้าย คือ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ที่เป็นภาพตัวแทนแห่งศาสนาอิสลามและมีการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านผู้ที่ดูหมิ่นศาสนาอย่างจริงจัง

บทที่ห้า ผู้วิจัยจะนำเอาสิ่งที่ได้ศึกษาจากบทก่อนหน้านี้มาทำการวิเคราะห์และจำแนกถึงกฎเกณฑ์ในการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ในส่วนของลักษณะ

การบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยที่ได้ชี้ปัญหาดังกล่าวไว้แล้ว และทำการวิเคราะห์ถึงขอบเขตในการบังคับใช้ความผิดฐานดังกล่าวในปัจจุบันว่าสามารถตีความหรือนำมาใช้โดยมีขีดจำกัดครอบคลุมเพียงใด ต่อมาจึงจะนำทบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของไทยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในต่างประเทศ โดยเทียบว่าของประเทศไทยนั้น ในส่วนที่ไม่มีการบัญญัติถึงเรื่องดังกล่าวดังเช่นของต่างประเทศเนื่องมาจากสาเหตุใด และสามารถนำทบัญญัติดังกล่าวมาปรับใช้ประการใดได้บ้าง เพื่อเป็นการหาขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย โดยผลจากการศึกษาในเรื่องดังกล่าวเหล่านี้จะถูกนำมาเสนอในบทที่หก ที่เป็นบทสรุปและข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์เล่มนี้

บทที่ 2

หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา

เมื่อได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดจากการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยที่บังคับใช้แล้วนั้น ในส่วนต่อไปนี้ที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเป็นเนื้อหาในบทที่ 2 ซึ่งจะเป็นการศึกษาถึงหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากการที่จะศึกษาถึงปัญหาในเรื่องใดก็ตาม ถ้าเป็นการศึกษาอันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาแล้วนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยบรรดาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่รอบด้าน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง โดยในบทที่ 2 นี้จะเป็นการกล่าวถึงทฤษฎีในการกำหนดความผิดอาญา เช่น หลักความเป็นภยันตราย หลัก Offence Principle หลักในเรื่องศีลธรรม และหลักในเรื่องคุณธรรมทางกฎหมาย ทั้งนี้ก็นำไปสู่การตอบคำถามที่ว่า แท้จริงแล้วความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ยังคงจำเป็นอยู่หรือไม่ในเชิงของหลักการและทฤษฎี ต่อมาจะเป็นการศึกษาถึงทฤษฎีในการกำหนดโทษทางอาญาว่า โทษที่บัญญัติในความผิดนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใดกับความผิด นอกจากประเด็นการศึกษาในส่วนของหลักการและทฤษฎีในทางกฎหมายแล้วนั้น สิ่งที่ต้องศึกษาควบคู่กันไปในบทดังกล่าวนี้ คือ ความหมายของศาสนาและองค์ประกอบของศาสนา อีกทั้งยังศึกษาถึงที่มาและแนวความคิดของการดูหมิ่นเหยียดหยามทางศาสนามีที่มาอย่างไร ประเภทของความผิดที่เกี่ยวกับศาสนามีการจำแนกออกเป็นกี่ประเภท และวัตถุประสงค์ที่แท้จริงดังกล่าวในความผิดฐานนี้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด ทั้งนี้ก็เพื่อให้เข้าใจถึงหลักการอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่บทวิเคราะห์ที่มีความถูกต้องตามหลักการและแนวคิดในเรื่องดังกล่าว และนอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยจะศึกษาถึงแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนาอีกด้วย เพื่อนำไปสู่การตอบคำถามว่า คุณค่าในเชิงศาสนาดังกล่าว สมควรหรือไม่ที่จะให้การคุ้มครอง และคุณค่าของสิ่งเช่นว่านั้นได้รับรองเป็นประการใดบ้างในทางกฎหมาย โดยรายละเอียดในการศึกษาหัวข้อต่าง ๆ นั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายและองค์ประกอบของศาสนา

ก่อนที่จะทราบถึงแนวคิด ที่มา และทฤษฎีในเรื่องของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ถึงคำจำกัดความหรือคำนิยามของคำว่าศาสนาเสียก่อนว่าแท้จริงแล้วนั้น ศาสนาคืออะไร มีขอบเขตคำนิยามเพียงใด และมีองค์ประกอบใดบ้างที่ทำให้ความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าวพัฒนาหรือยกระดับขึ้นมาจนกลายเป็นศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำความผิดต่อศาสนาใน

ประมวลกฎหมายอาญาที่ปรากฏอยู่ในลักษณะ 4 นั้น ได้มีการบัญญัติความผิดที่ว่าด้วยการเหยียดหยามศาสนา แต่ในประมวลกฎหมายอาญานั้นกลับไม่ได้มีการกล่าวถึงคำนิยามของคำว่าศาสนาไว้ ดังนั้นแล้วจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ถึงคำนิยามดังกล่าว เพื่อเป็นการตีกรอบว่าแท้จริงแล้วคำว่าศาสนามีขอบเขตไปถึงจุดใด เนื่องจากในปัจจุบัน สังคมมีการก่อตัวของศาสนาเพิ่มมากขึ้นอย่างมากมายทั้งที่ได้รับการรับรองและไม่ได้ได้รับการรับรอง นอกจากนั้นแล้วประเด็นที่จะต้องพิจารณาต่อมาคือเรื่องขององค์ประกอบที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นศาสนาว่ามีสิ่งใดบ้างเป็นองค์ประกอบ และต่อมาจะพิจารณาว่าศาสนาและลัทธิที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำมาวิเคราะห์และวินิจฉัยในบทวิเคราะห์ต่อไป

2.1.1 ความหมายของศาสนา

คำว่า ศาสนา ตามความหมายในเชิงนิรุกติศาสตร์นั้น¹ มีรากศัพท์มาจากทั้งภาษาบาลีและภาษาสันสกฤต โดยตรงกับภาษาบาลีว่า สาสน และตรงกับภาษาสันสกฤตว่า ศาสน โดยต่างก็มีความหมายว่า คำสั่งสอน² โดยคำสั่งสอนนี้แยกออกได้เป็น คำสั่ง และ คำสอน โดยคำว่า คำสั่ง หมายถึง ข้อห้ามในการกระทำความชั่วต่าง ๆ และคำสอน หมายถึง คำแนะนำให้ทำความดีในรูปแบบต่าง ๆ³

คำว่า “ศาสนา” ตามความหมายในเชิงปฏิบัติ นั้น นักวิชาการ นักปรัชญา รวมถึงนักคิด นักเขียนต่างให้ความหมายและคำนิยามของคำว่าศาสนาไว้ โดยการให้คำนิยามหรือคำจำกัดความดังกล่าวนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม โดยกลุ่มแรก คือ กลุ่มของนักคิด นักวิชาการทางตะวันตก ส่วนอีกกลุ่ม คือ กลุ่มของนักคิดนักวิชาการทางตะวันออก เพื่อที่จะได้เห็นภาพที่ชัดเจนของการกำหนดนิยามคำว่าศาสนา ดังกล่าว ดังที่จะยกตัวอย่างต่อไปนี้

กลุ่มแรก กลุ่มของนักคิด นักวิชาการ นักปรัชญา ฝั่งตะวันตก ประกอบไปด้วย

¹ ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโทสท์โมเดิร์น*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันศาสนวิทยา มูลนิธิพันธกิจชุมชน, 2558), 12.

² สุชีพ ปุญญานุภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา, 2538), 13.

³ ปฏิภาณ มหรรธนาธิบตี, “ศาสนาทั่วไป,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://nkr.mc.u.ac.th/e-book/?p=53>

Emile Durkheim⁴ มองว่า ศาสนา คือ สิ่งซึ่งเป็นระบบรวมที่ว่าด้วยเรื่องของความเชื่อและการประพฤติปฏิบัติตนโดยวัตถุประสงคฺ์ในเรื่องดังกล่าวก็เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

A.C. Bouquet⁵ มองว่า ศาสนา คือ ความสัมพันธ์ที่มีความแน่นแฟ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่เหนือธรรมชาติหรือสิ่งซึ่งอาจกล่าวได้ว่าไม่ใช่มนุษย์ โดยสิ่งดังกล่าวนี้อาจพูดอีกนัยหนึ่งคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีลักษณะเป็นเรื่องเหนือธรรมชาติหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่สามารถคงสภาพอยู่ได้ด้วยตนเองหรือตามความเข้าใจโดยทั่วไปก็คือพระเจ้านั่นเอง กล่าวให้เข้าใจโดยง่าย ศาสนาคือ หนทางแห่งความหวังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจุดประสงค์หรือจุดหมายปลายทางตามความเชื่อของบุคคลนั้น ๆ

Max Miller⁶ มองว่า ศาสนา คือ ความสามารถหรืออำนาจทางจิตซึ่งไม่ขึ้นแก่ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสหรือเหตุผล สามารถนำบุคคลให้เข้าถึงพระเจ้าภายใต้พระนามต่าง ๆ

Immanuel Kant⁷ มองว่า ศาสนา คือ การยอมรับรู้ถึงหน้าที่ที่พึงปวงตามเทวโองการ

Allen Menses⁸ มองว่า ศาสนา คือ การบูชาพลังที่สูงกว่า เหนือกว่าสิ่งที่มนุษย์สามารถสัมผัสได้

Clifford Geertz⁹ มองว่า ศาสนา คือ การจัดระบบของความเชื่อ วัฒนธรรม และโลกทัศน์ที่เชื่อมโยงมนุษยชาติเข้าด้วยกันกับระบบระเบียบของการดำรงอยู่

จากการนิยามคำว่าศาสนาของฝั่งตะวันตกนั้น จะพบว่า คำนิยามส่วนใหญ่ของคำว่าศาสนา จะหมายถึง ระบบของความเชื่อ ความศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เหนือกว่าความรู้สึกนึกคิดของปุถุชน เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์

กลุ่มสอง กลุ่มของนักคิด นักวิชาการ นักปรัชญา ฝั่งตะวันออก ประกอบไปด้วย

⁴ Emile Durkheim, *The Elementary from of The Religious Life* (London: Allen & Unwin, 1964), 47.

⁵ A.C. Bouquet, *Comparative Religion* (London: Penguin Books, 1954), 12.

⁶ ศิลปชัย เขาว์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสท์โมเดิร์น*, 13.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁹ เรื่องเดียวกัน.

พระยาอนุมานราชชน¹⁰ มองว่า ศาสนา คือ ความเชื่อซึ่งความเชื่อนั้นปรากฏให้เห็นจากการแสดงออกซึ่งกิริยาอาการของผู้เลื่อมใส โดยแสดงออกถึงความเคารพยำเกรง ความเกรงกลัวสิ่งซึ่งเป็นอำนาจอันอยู่เหนือธรรมชาติ อยู่เหนือโลก หรือพระเจ้า การที่จะรู้ได้ถึงการมีอยู่ของศาสนา ก็ด้วยปัญญาของผู้เชื่อผู้ศรัทธาซึ่งรู้ได้เอง เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นเองโดยสัญชาตญาณ โดยเป็นการรู้ถึงว่ามีบางสิ่งบางอย่างที่ต้องเป็นผู้สร้าง ผู้กำหนดซึ่งวิถีชีวิตของมนุษย์ ให้มีอยู่เป็นอยู่ หรืออาจกล่าวได้ว่า ศาสนา คือ การเคารพ การบูชาสักการะพระเจ้า ซึ่งมีอำนาจอยู่เหนือธรรมชาติด้วยความเคารพและความเกรงกลัว

หลวงวิจิตรวาทการ¹¹ มองว่า ศาสนา คือ เรื่องที่ถือว่ามีศักดิ์สิทธิ์ มีคำสอนทางจรรยา มีคณะบุคคลที่รักษาความศักดิ์สิทธิ์และคำสอน และที่สำคัญคือต้องมีศาสนดา รวมถึงมีการกวดขันในเรื่องของความจงรักภักดี

คึกฤทธิ์ ปราโมช¹² มองว่า ศาสนา คือ เรื่องของคำสั่งสอน อาจกล่าวว่าเป็นหลักการใดก็ตามที่มีทั้งคำสั่งและคำสอน โดยสอนให้รู้ว่าอะไรเป็นอะไร สอนให้รู้ว่าความจริงคืออะไร ชีวิตคืออะไร สอนให้รู้กระทั่งดีชั่ว และเมื่อมีการสอนแล้วก็ต้องมีคำสั่งว่าควรจะทำอย่างไรถึงจะถูกต้องตามหลักการนั้น ๆ

พุทธทาสภิกขุ¹³ มองว่า ศาสนา คือ สิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์พ้นจากความทุกข์ในทางจิตวิญญาณ อาจกล่าวได้ว่า ศาสนา คือ ระบบความจริงที่ปฏิบัติแล้วสามารถเอาตัวรอดได้ซึ่งเป็นไปตามกฎของธรรมชาติ ศาสนาจึงเป็นเรื่องของระบบปฏิบัติเพื่อให้มนุษย์รอดออกมาจากความทุกข์โดยตรง เป็นระบบของความรอดทั้งทางกายและใจ โดยระบบของความรอดคือความอยู่รอดทั้งทางกายและทางจิตเป็นระบบการปฏิบัติเพื่อให้รอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งทางกายและจิต จึงอาจกล่าวได้โดยสรุปว่า ระบบปฏิบัติอันใดก็ตามที่สามารถช่วยให้มนุษย์พ้นจากความทุกข์ได้ ระบบนั้นชื่อว่า ศาสนา

สุชีพ ปุญญาณภาพ¹⁴ มองว่า ศาสนานั้นมีความหมายอยู่ใน 3 แบบ การจะแปลความหมายของศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นอาจจะไม่เพียงพอ ดังนั้น 1. ศาสนา คือ ที่รวมแห่งความ

¹⁰ พระยาอนุมานราชชน, *ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณ* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บรรณาการ, 2515), 15.

¹¹ หลวงวิจิตรวาทการ, *ศาสนาสากล* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ลูก ส. ธรรมภักดี, 2523), 1-3.

¹² คึกฤทธิ์ ปราโมช, *ลัทธิและนิกาย* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จักรวรรดินุสรณ์, 2524), 13.

¹³ พุทธทาสภิกขุ, *ศาสนาคืออะไร* (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2561), 17-22.

¹⁴ สุชีพ ปุญญาณภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 7-8.

เคารพนับถืออันสูงส่งของมนุษย์ 2. ศาสนา คือ ที่พึ่งทางจิตใจที่มนุษย์ส่วนมากยอมเลือกยึดเหนี่ยวตามความพอใจและตามความเหมาะสมแก่เหตุแวดล้อมของตน และ 3. ศาสนา คือ คำสั่งสอนที่ว่าด้วยเรื่องของศีลธรรมและอุดมคติสูงสุด รวมทั้งแนวความเชื่อและแนวปฏิบัติตามคติของแต่ละศาสนา

หยุด แสงอุทัย¹⁵ มองว่า ศาสนา คือ กฎข้อบังคับที่ศาสนาต่าง ๆ ได้กำหนดไว้เพื่อให้มนุษย์ประพฤติคุณงามความดี

เสฐียร พันธงชัย¹⁶ มองว่า ศาสนา คือ เรื่องที่เชื่อถือได้ มีความศักดิ์สิทธิ์ มีคำสอนแสดงธรรมจรรยาและกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเพื่อบรรลุผลอันดีงาม มีศาสดา และต้องมีผู้สืบต่อคำสอนซึ่งอาจจะเป็น พระ นักพรต นักบวช

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน¹⁷ ให้ความหมาย คำว่า ศาสนา คือ ลัทธิความเชื่อของมนุษย์อันมีหลัก คือ แสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลก เป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ

จากการนิยามคำว่าศาสนา ของฝั่งตะวันตกนั้น พบว่าความหมายของศาสนาโดยส่วนใหญ่จะหมายถึง บรรดาคำสอนต่าง ๆ ที่นำไปปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากความทุกข์ เป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติตามคำสอนดังกล่าว แตกต่างไปจากกลุ่มของฝั่งตะวันตก ที่มองศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อและความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า

จะเห็นได้ว่า คำว่า ศาสนา ที่บรรดานักคิด นักวิชาการ นักปราชญ์ ได้ให้ไว้นั้นต่างมีความหมายที่แตกต่างกันออกไปในเชิงของรายละเอียดทั้งนี้เนื่องมาจากการให้คำนิยามในเชิงปฏิบัตินี้บรรดานักวิชาการ นักปราชญ์แต่ละท่าน ต่างก็มีประเด็นที่ต้องการเน้นที่แตกต่างกันออกไป บางท่านก็เน้นความหมายศาสนาในด้านปัญญา บางท่านเน้นด้านศีลธรรม เน้นด้านการบูชานมัสการ เน้นศีลธรรม เน้นอุดมคติอันสูงส่ง หรืออาจจะเน้นลักษณะของคำสอน เป็นต้น

¹⁵ หยุด แสงอุทัย, *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 21 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562), 38.

¹⁶ เสฐียร พันธงชัย, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2542), 11-12.

¹⁷ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* (กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, 2542), 1100.

ดังนั้นแล้ว อาจสรุปความหมายของคำว่าศาสนาที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น โดยสรุปลักษณะสำคัญของศาสนาได้ดังต่อไปนี้¹⁸

1. ศาสนา เป็นหลักศรัทธาเกี่ยวกับเรื่องชีวิตในอุดมคติ
2. ศาสนา เป็นศูนย์รวมของความเคารพนับถือสูงสุดของมนุษย์
3. ศาสนา มีสาระสำคัญคือการสอนให้มนุษย์เกิดความสบายใจ ไม่กระทำความชั่ว
4. ศาสนา ต้องมีคำสอนทั้งระดับชีวิตในโลกและเหนือโลก ระดับโลกียะและโลกุตระ
5. ศาสนา หวังให้มนุษย์ต้องปฏิบัติตามด้วยความเคารพเลื่อมใส ศรัทธา
6. ศาสนา ต้องมีพิธีกรรมเพื่อความศักดิ์สิทธิ์ และมีสัญลักษณ์อันเป็นเครื่องหมาย

แต่ในมุมมองของชาวตะวันตกนั้น คำว่าศาสนา จะตรงกับคำว่า Religion อีกทั้งความหมายของคำว่า Religion เองนั้นก็ดูจะแตกต่างกับคำว่า ศาสนา ในภาษาไทยอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะประเด็นของการให้ความหมายหรือคำนิยามของศัพท์ดังกล่าว โดยคำว่า Religion เป็นคำภาษาอังกฤษ สันนิษฐานว่ามาจากภาษาลาตินว่า Religio และคำนี้ในภาษาลาตินก็สันนิษฐานอีกว่าเกิดมาจากคำสองคำ¹⁹ คือ Religare ซึ่งตรงกับคำว่า Together ที่แปลว่า การรวมเข้าด้วยกัน ผูกพัน²⁰ อีกคำคือ Relegere ซึ่งแปลว่า การปฏิบัติต่อ หรือการเกี่ยวข้องด้วยความระมัดระวัง²¹ ดังนั้น จึงอาจอธิบายคำว่า Religion ได้ว่า คือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ความหมายโดยตรงของคำว่า Religion ในที่นี้ คือความสัมพันธ์ ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า²²

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า คำว่า Religion ของชาวตะวันตก คือ ข้อปฏิบัติที่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏเป็นกิริยาอาการของผู้เลื่อมใสหรือเกรงกลัวอำนาจอันมีอยู่เหนือตน อาจกล่าวได้ว่า คำว่าศาสนาในมุมมองของชาวตะวันตกนั้น คือ การมอบความศรัทธาบูชาพระเจ้าผู้มีอำนาจอยู่เหนือ

¹⁸ ศิลป์ชัย เชาว์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสท์โมเดิร์น*, 15.

¹⁹ สุชีพ ปุญญานุภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 3.

²⁰ เสฐียร พันธงชัย, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, 8.

²¹ สุชีพ ปุญญานุภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 3.

²² เสฐียร พันธงชัย, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, 8-9.

ต้นด้วยความเคารพยำเกรงศาสนา²³ ซึ่งแตกต่างไปจากคำว่า ศาสนา ของผู้คนในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่เน้นนับถือพระพุทธศาสนา

แต่อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็คำว่ ศาสนา ตามทัศนคติของผู้คนในประเทศไทยก็ดี หรือ คำว่ Religion ตามทัศนคติของชาวตะวันตกก็ดี ต่างก็มีจุดเชื่อมโยงกันอันเป็นลักษณะสากลที่ได้รับการยอมรับว่าสิ่งนี้จึงจะเป็นศาสนา²⁴ ได้แก่

1. ต้องเป็นเรื่องทีพอจะเชื่อถือได้ โดยมีความศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังต้องเคารพบูชาไป ตามความเชื่อนั้น
2. ต้องมีคำสอนแสดงถึงความเป็นธรรมจรรยา และจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติ เพื่อบรรลุผลอันดีงามและความสงบสุขของสังคม
3. ต้องมีตัวผู้ประกาศ ผู้สอน หรือผู้ตั้ง กล่าวคือตัวของศาสดาหรือองค์ศาสดา พยากรณ์ และต้องมีการยอมรับว่าเป็นความจริงตามประวัติศาสตร์
4. ต้องมีผู้สืบต่อโดยรับคำสอนนั้นมาปฏิบัติ มีการประพฤติตามกันต่อมา ผู้ทีประพฤติตามกันมานั้น ส่วนมาเรียกว่ พระ นักพรต หรือนักบวช เป็นผู้มืหน้าที่ทำพิธีกรรมในศาสนา นั้น ๆ²⁵

สำหรับประเทศไทยนั้นเกณฑ์ของกรมศาสนา ตามระเบียบกรมศาสนา ว่าด้วย องค์การศาสนาต่าง ๆ พ.ศ. 2512 โดยปรากฏอยู่ในข้อ 4 ของระเบียบดังกล่าว มีความดังต่อไปนี้

“การที่กรมการศาสนาจะรับนับถือองค์การใดว่เป็นองค์การศาสนาใน ประเทศไทย ย่อมต้องพิจารณาในหลักการสำคัญต่อไปนี้ คือ

- ก. หลักธรรมคำสอน มีลักษณะเป็นศาสนาหนึ่งต่างหากจากศาสนาอื่นโดย สมบูรณ์ในทางศาสนศาสตร์
- ข. ปรากฏในสำมะโนประชากรว่ามีพลเมืองนับถือไม่น้อยกว่ห้าพันคน

²³ เรื่องเดียวกัน, 9.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, 11-12.

²⁵ สมเกียรติ โล่เพชรรัตน์, ศาสนศึกษา ยุคปัญญาประดิษฐ์ (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด, 2562), 51.

- ค. คำสอนและวิธีการสอนไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย
- ง. เป็นกิจการ ทางศาสนาไม่แอบแฝงด้วยลัทธิการเมืองและวัตถุประสงค์อย่างอื่น”

และเมื่อพิจารณาระเบียบกรมการศาสนาฯ ดังกล่าวแล้วพบว่า กรมการศาสนาเองให้การรับรองและอุปถัมภ์ศาสนาในประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 5 ศาสนา อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ทั้งนี้หลักที่นำมาพิจารณาถึงลักษณะขององค์ประกอบที่ประกอบกันเป็นศาสนา พิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ประการดังต่อไปนี้²⁶

- (1) ศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง
- (2) ศาสนธรรมหรือหลักคำสอน
- (3) ศาสนบุคคล
- (4) ศาสนสถาน
- (5) ศาสนพิธี

เมื่อเราได้ทราบถึงขอบเขตของความหมาย คำนิยาม รวมถึงลักษณะของคำว่า ศาสนาแล้ว ประการต่อไปที่จำเป็นต้องพิจารณาคือเรื่องขององค์ประกอบของศาสนา ทั้งนี้เนื่องจากสิ่งใดก็ตามที่จะมีลักษณะประกอบขึ้นมาเป็นศาสนาได้นั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบต่าง ๆ ให้ครบถ้วนหรือใกล้เคียงมากที่สุด ถ้ามีฉะนั้นแล้วแทนที่ความเชื่อ ความศรัทธานั้นจะกลายเป็นศาสนา แต่เมื่อไม่ครบองค์ประกอบ หรือไม่มีความใกล้เคียงกับองค์ประกอบในทางศาสนา ย่อมส่งผลให้ความเชื่อและความศรัทธานั้นอาจเป็นเพียงแค่เรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาในทางลัทธิไป ซึ่งความสำคัญของการพิจารณาถึงองค์ประกอบของศาสนา ก็อยู่ที่ว่าเพื่อจะแยกแยะความเชื่อหรือความศรัทธานั้นเป็นไปตามศาสนา หรือเป็นเพียงความเชื่อ ความศรัทธาตามลัทธิ อันมีผลต่อการวินิจฉัยในการตีความกฎหมายในเรื่องของการเหยียดหยามศาสนาว่าแท้จริงแล้ว คำว่าศาสนานั้น รวมไปถึงลัทธิด้วยหรือไม่

²⁶ กระทรวงมหาดไทย, “รายงานการประชุม คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 41/2561,” 5 กันยายน 2561. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

2.1.2 องค์ประกอบของศาสนา

ศาสนาใดก็ตามที่จะกลายมาเป็นศาสนาอย่างสมบูรณ์ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ในทางวิชาการที่บรรดานักการศาสนาได้ตั้งเกณฑ์ไว้ โดยศาสนาที่ตั้งขึ้นนั้นต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ศาสนา ศาสนาต้องมีศาสดา โดยศาสดาก็คือผู้ก่อตั้งศาสนา หรือผู้สอนดั้งเดิม²⁷ อีกทั้งศาสนานั้นจำเป็นที่จะต้องมีชีวิตอยู่จริงในทางประวัติศาสตร์ เช่น ศาสนาพุทธมีสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา ศาสนาคริสต์มีพระเยซูเป็นศาสดา และศาสนาอิสลามมีนบีมุฮัมมัดเป็นศาสดา เป็นต้น²⁸

2. ศาสนธรรม²⁹หรือคัมภีร์ศาสนา³⁰ ศาสนาต้องมีคำสอนซึ่งเป็นหลักของศาสนา โดยอาจจะเป็นข้อความที่ท่องจำกันได้แล้วและได้จดจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร ดังนั้นแล้วหลักคำสอน หรือหลักธรรม จะรวมอยู่ในข้อนี้ด้วย เช่น ศาสนาพุทธมีพระไตรปิฎก ศาสนาคริสต์มีคัมภีร์ไบเบิล ศาสนาอิสลามมีคัมภีร์อัลกุรอาน ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีคัมภีร์พระเวท คัมภีร์อุปนิษัท เป็นต้น

3. ศาสนสาวก³¹หรือศาสนบุคคล³² ศาสนาต้องมีคณะบุคคลซึ่งเป็นผู้สืบทอดคำสอนของศาสนา โดยเป็นผู้ยอมรับเอาคำสั่งสอนนั้นมาประพฤติปฏิบัติและทำการสั่งสอนเพื่อเผยแพร่สืบทอดศาสนากันโดยตรง เช่น พระ นักบวช นักพรต ในศาสนาต่าง ๆ แม้ว่าบางศาสนาจะไม่มีพระหรือนักบวช เพราะถือว่าทุกคนเป็นฆราวาสเหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ ผู้สั่งสอน ครูบาอาจารย์ หรือศาสนาจารย์

4. ศาสนพิธี³³ ศาสนาต้องมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากคำสอนของศาสนา โดยในส่วนของพิธีกรรมนี้ทำให้สามารถแยกศาสนาออกจากกันได้³⁴ อย่างน้อยที่สุดคือจะต้องมีพิธีกรรม

²⁷ สุชีพ ปุญญานุภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 8.

²⁸ ศิลป์ชัย เขาว์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสทโมเดิร์น*, 15.

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ สุชีพ ปุญญานุภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 8.

³¹ ปฏิภาณ มหรรณาริบัติ, “ศาสนาทั่วไป,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://nkr.mcu.ac.th/e-book/?p=53>

³² ศิลป์ชัย เขาว์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสทโมเดิร์น*, 16.

³³ เรื่องเดียวกัน.

หรือพิธีการที่ทำให้ศาสนิกชนต้องทำ ทั้งทำส่วนตัวและมาร่วมกันทำ เช่น พิธีอุปสมบท พิธีเวียนเทียน ในวันสำคัญของศาสนาพุทธ พิธีบัพติศมาหรือพิธีล้างบาปของศาสนาคริสต์ พิธีฮัจญ์ของศาสนาอิสลาม พิธีสวมสายยัชโญปวีตหรือสายรุร่าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นต้น

5. ศาสนาสถาณ³⁵ ศาสนาต้องมีศาสนาสถาณเพื่อประกอบศาสนกิจและศาสนพิธีต่าง ๆ ซึ่งเป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธาเคารพอันสูงสุดของมนุษย์ เช่น วัด โบสถ์ ศาลาการเปรียญ วิหาร ของศาสนาพุทธ หรือ โบสถ์ วิหาร ของศาสนาคริสต์ หรือ สุเหร่า มัสยิด ของศาสนาอิสลาม หรือเทวสถาน เทวาลัย ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เป็นต้น

6. ศาสนิกชน³⁶ ศาสนาต้องมีศาสนิกชนผู้นับถือเลื่อมใสศรัทธาในศาสนานั้น ๆ ซึ่งศาสนิกชนดังกล่าว มักเรียกตามชื่อของศาสนาที่ตนนับถือ เช่น พุทธศาสนิกชน คริสต์ศาสนิกชน อิสลามิกหรือมุสลิม ฮินดูชน เป็นต้น

7. ศาสนสัญลักษณ์³⁷ ศาสนาต้องมีสัญลักษณ์ในทางศาสนาซึ่งมีรูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละศาสนา อีกทั้งศาสนสัญลักษณ์นี้อาจเป็นสิ่งที่เคารพบูชาอีกด้วย เช่น พระพุทธรูป วงกลมธรรมจักร ใบโพธิ์ ธงฉัพพรรณรังสี ไม้กางเขน นอกจากนั้นแล้วอาจจะปรากฏในรูปของประติมากรรม สถาปัตยกรรม หรือจิตรกรรม

8. ศาสนวัตถุหรือศาสนสถานที่เป็นที่นับถือ³⁸ โดยศาสนวัตถุและศาสนาในที่นี้จะแตกต่างไปจากศาสนาสถาณและศาสนสัญลักษณ์ที่ปรากฏในข้อ 5 และข้อ 7 เนื่องจากศาสนาสถาณในข้อ 5 นั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมในทางศาสนา แต่ศาสนสถานในที่นี้คือเป็นที่นับถือ เช่น สันเวชนียสถานของศาสนาพุทธ เมืองอมฤตสระของศาสนาซิกข์ วิหารเมืองเยรูซาเล็มของศาสนาคริสต์

9. ศาสนจักรหรือศาสนองค์กร³⁹ คือ องค์กรแห่งการรวมตัว ควบคุมดูแล และเป็นตัวแทนสูงสุดของศาสนานั้นทั้งระบบ เช่น ศาสนจักรคาทอลิก หรือ มหาเถรสมาคม

³⁴ ปฏิภาณ มหรรณาธิปัตติ, “ศาสนาทั่วไป,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://nkr.mcu.ac.th/e-book/?p=53>

³⁵ เรื่องเดียวกัน.

³⁶ ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสท์โมเดิร์น*, 16.

³⁷ เรื่องเดียวกัน.

³⁸ เรื่องเดียวกัน.

³⁹ เรื่องเดียวกัน, 17.

ทั้งนี้ในส่วนขององค์ประกอบข้อ 8 และ ข้อ 9 นั้น เป็นเพียงองค์ประกอบรองเท่านั้น ไม่ได้ถือว่าเป็นองค์ประกอบหลักดังเช่นข้อ 1-7 และข้อ 10 ที่จะกล่าวต่อไป

10. การกวดขันเรื่องความกักตุน ศาสนาต้องมีการกวดขันเรื่องความกักตุนในศาสนา นั้น ๆ เช่น ศาสนาพุทธกวดขันเรื่องไตรสรณคมน์ ศาสนาคริสต์กวดขันเรื่องการไปนมัสการที่โบสถ์ในวันอาทิตย์ ศาสนาอิสลามกวดขันเรื่องการปฏิบัติตามข้อบัญญัติในศาสนา ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กวดขันเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักอศรม 4 เป็นต้น

จากที่กล่าวไปทั้งหมดในเรื่องขององค์ประกอบของศาสนานั้น ไม่ใช่ทุกศาสนา จะต้องมียุคประกอบครบถ้วนทั้งหมด บางศาสนาแม้ไม่มีบางข้อก็ยังคงถือว่าเป็นศาสนา แต่อย่างไรก็ตามการที่มีองค์ประกอบน้อยเกินไปย่อมทำให้นักการศาสนาไม่อาจจัดว่าความเชื่อเป็นศาสนาได้ แต่จัดเป็นเพียงลัทธิหรือความเชื่อเท่านั้น⁴⁰ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันสิ่งที่สำคัญที่สุดในเรื่องของศาสนาน่าจะอยู่ที่ศาสนธรรมและศาสนิกชนของศาสนานั้น ๆ⁴¹

จากที่ได้ทำการศึกษาถึงความหมายของคำว่าศาสนากับองค์ประกอบของศาสนา แล้วนั้น ผู้วิจัยอาจให้ความหมายของคำว่าศาสนาอย่างคร่าว ๆ ได้ว่า ศาสนา หมายถึง หลักแห่งความศรัทธาอันมีคำสอนเป็นการเฉพาะ เพื่อให้บรรดาศาสนิกชนผู้ปฏิบัติตามด้วยความเลื่อมใสและศรัทธาบรรลุถึงผลอันดีงาม ทั้งนี้การจะถือเป็นศาสนาได้ ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อยที่สำคัญที่สุด คือ ศาสนาธรรมหรือที่เข้าใจก็คือหลักธรรมคำสอนในแต่ละศาสนา และศาสนิกชนหรือที่เข้าใจกันก็คือผู้ประพฤติปฏิบัติตามคำสอนดังกล่าว

2.1.3 ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างศาสนากับลัทธิ

คำว่า ลัทธิ กับ ศาสนา มีการนำมาใช้ให้เกิดความสับสนเป็นอย่างมาก ในบางครั้งใช้คำว่า ลัทธิศาสนา ควบคู่กันไป แต่ในบางครั้งแยกออกจากกัน บางทีความเชื่อถืออย่างหนึ่งกลับเรียกว่าลัทธิ ความเชื่อถืออีกอย่างหนึ่งเรียกว่าศาสนา แม้ว่าความเชื่อความศรัทธานั้นครบสมบูรณ์ตามองค์ประกอบของศาสนาแต่ก็เรียกกันว่าลัทธิก็ยังปรากฏให้เห็นอยู่เนือง ๆ⁴²

ในส่วน of คำว่าศาสนาจะตรงกับภาษาอังกฤษคือ Religion ปัญหาจึงไม่ค่อยเกิดขึ้นมากนัก แต่ในส่วน of คำว่า ลัทธิ ถ้าแปลงเป็นภาษาอังกฤษแล้วสามารถใช้ได้หลายคำ อาจจะใช้คำว่า

⁴⁰ สุชีพ ปุณฺณภาพ, *ประวัติศาสตร์ศาสนา*, 8-9.

⁴¹ ศิลป์ชัย เขาว์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสทโมเดิร์น*, 17.

⁴² เสฐียร พันธรั้งซี, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, 12.

doctrine, creed, discipline หรือ ism เป็นต้น แต่โดยปกติแล้วคำที่ถูกนำมาใช้บ่อยที่สุดคือคำว่า doctrine⁴³ โดยคำว่า doctrine นั้นพจนานุกรมภาษาอังกฤษมักจะแปลว่า เรื่องที่สั่งสอนกันมา ความเชื่อถือโอวาทของนิกายใดนิกายหนึ่ง ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานของไทย แปลไว้ว่า ความเชื่อถือ ความรู้ และประเพณี⁴⁴ นอกจากนั้นแล้ว คำว่า ลัทธิ หรือ doctrine จะใช้ในแนวที่หมายถึง แนวความเชื่อ แนวความคิด และหลักการ โดยแนวความเชื่อหรือแนวความคิดนั้นเป็นที่นับถือและปฏิบัติตามสืบเนื่องกันมา ซึ่งมักจะใช้กับศาสนา ปรัชญา การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยแนวความเชื่อหรือแนวความคิดนั้นเมื่อพัฒนาต่อมาจะกลายเป็นอุดมการณ์ของกลุ่มชนบางกลุ่มหรือสำนักวิชาการต่าง ๆ

ในอดีตคำว่าลัทธิในภาษาไทยมักจะใช้กับด้านศาสนาที่เป็นในเชิงลบ กล่าวคือ ลัทธิ⁴⁵ นั้นเป็นเรื่องของแนวความเชื่อแบบเดียวกับศาสนา แต่เป็นกลุ่มคนกลุ่มเล็ก มีคนจำนวนน้อยกว่าศาสนาหลัก หรืออาจจะมองว่าลัทธิคือกลุ่มคำสอนที่เป็นนิกายย่อยหรือแนวคิดย่อยในศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ที่สอดคล้องกับกลุ่มศาสนิกส่วนใหญ่หรือนิกายใหญ่ที่เป็นกระแสหลักของศาสนานั้น โดยมักจะถูกมองว่าเป็นคำสอนหรือแนวคิดที่ผิดเพี้ยน ไม่ถูกต้อง

แต่ทั้งนี้แล้ว เมื่อพิจารณาคำว่าลัทธิ กับ ศาสนา อาจกล่าวได้ว่า ลัทธิ นั้น สามารถใช้ได้กว้างกว่า คือใช้หมายถึงนิกายในศาสนาก็ได้ หมายถึงแนวคิดในศาสนาก็ได้ หรืออาจจะใช้เทียบเท่ากับศาสนาเลยก็ได้ เพียงแต่คำว่าลัทธิในความรู้สึกของคนทั่วไปจะรู้สึกว่ายังไม่เป็นศาสนาอย่างสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2 แนวความคิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนา

เนื้อหาในส่วนนี้ จะเป็นการกล่าวถึงทฤษฎีและตัวบทกฎหมายสากลที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในทางศาสนา เพื่อเป็นการยืนยันว่าบุคคลแต่ละคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าว การกระทำที่เป็นการดูถูกหรือดูหมิ่นเหยียดหยามความเชื่อทางศาสนานั้น ย่อมเป็นการกระทบต่อ

⁴³ ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, “ศาสนากับลัทธิ เหมือนต่างอย่างไร?” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: https://web.facebook.com/dr.sinchai.chaojaroenrat/posts/1379157802129732/?_rdc=1&_rdr

⁴⁴ เสฐียร พันธงศรี, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, 12-13.

⁴⁵ ในคัมภีร์พระไตรปิฎก หมายถึง ทิฎฐิ หรือทรศนะ 62 อย่าง เป็นทรศนะ หลักปรัชญา หรือหลักลัทธิของเจ้าลัทธิต่าง ๆ นอกพระพุทธศาสนา โดยเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อแตกต่างกัน จำแนกออกเป็น 62 กลุ่ม โดยปรากฏอยู่ในพรหมชาลสูตร ดังนั้น ลัทธิในพระพุทธศาสนา จึงเป็นกลุ่มที่เชื่อแบบมิถิฎฐิ คือ เชื่อแบบเห็นผิด

สิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าว จึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา ถ้าหากในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะมีการบัญญัติความผิดในลักษณะที่ห้ามการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาไว้ ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าว

2.2.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR ได้วางข้อกำหนดให้รัฐที่เข้าเป็นภาคีนั้นมีพันธกรณีในการประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน ไม่ว่าจะเป็น สิทธิในชีวิต สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย สิทธิที่จะไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงโทษที่โหดร้าย สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมโดยองค์คณะที่เป็นกลาง สิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา สิทธิในเสรีแห่งการแสดงออกและการชุมนุมโดยสงบ เป็นต้น⁴⁶ โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีโดยการภาคยานุวัติ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2539 และมีผลบังคับใช้กับประเทศไทยเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2540 ตั้งนั้นแล้ว ด้วยการเข้าเป็นภาคีในเรื่องดังกล่าว จึงส่งผลให้ ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดดังกล่าวที่ ICCPR วางไว้

โดยสิทธิของประชาชนภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองนั้น มีการบัญญัติรับรองสิทธิบางประการในลักษณะที่มีความเด็ดขาด กล่าวคือ รัฐไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงพันธกรณีได้อย่างเด็ดขาด ไม่ว่าจะเป็นกรณีร้ายแรงฉุกเฉินขนาดไหน เป็นไปตามข้อบท 4(2)⁴⁷ การเลี่ยงพันธกรณีตามข้อบทที่ 6 ข้อบทที่ 7 ข้อบทที่ 8 (วรรค 1 และ 2) ข้อบทที่ 11 ข้อบทที่ 15 ข้อบทที่ 16 และข้อบทที่ 18 ไม่อาจทำได้ภายใต้บทบัญญัติของข้อนี้ โดยสาระสำคัญนั้นคือข้อบทที่ 18 ซึ่งเป็นสิทธิในเสรีภาพทางศาสนาและความเชื่อที่จะกล่าวต่อไป

2.2.1.1 ความหมายของสิทธิในเสรีภาพทางความคิด การแสดงออก ศาสนาและความเชื่อ

⁴⁶ อานนท์ ขวาลาววัฒน์, “กติการะหว่างประเทศ ผู้พิทักษ์เสรีภาพในวันไร้รัฐธรรมนูญ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 31 ตุลาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://ilaw.or.th/node/3156>

⁴⁷ International Covenant on Civil and Political Rights Article 4(2)

“...2. No derogation from articles 6, 7, 8 (paragraphs 1 and 2), 11, 15, 16 and 18 may be made under this provision....”

ก. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ค.ศ. 1966 ในข้อบทที่ 18⁴⁸ บัญญัติว่า

“1. บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิด
มโนธรรมและศาสนา สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพในการเลือกนับถือศาสนาหรือความ
เชื่อถือและเสรีภาพในการประกาศศาสนาหรือความเชื่อถือของตนในการ
สักการบูชา การปฏิบัติ การประกอบพิธีกรรม และการเผยแพร่ศาสนาไม่ว่าจะ
โดยลำพังตนเอง หรือในประชาคมร่วมกับผู้อื่น และไม่ว่าในที่สาธารณะหรือเป็น
การส่วนตัวก็ตาม

2. บุคคลจะถูกบังคับการใดให้เป็นที่เสื่อมเสียแก่
เสรีภาพในการนับถือ หรือเลือกศาสนาหรือความเชื่อตามคตินิยมของตนหาได้ไม่

3. เสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนา หรือความเชื่อ
ของบุคคลอาจอยู่ภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดเฉพาะที่บัญญัติโดยกฎหมาย และ
ตามความจำเป็นเพื่อรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย สุขอนามัย หรือ
ศีลธรรมของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคล
อื่นเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁴⁸ International Covenant on Civil and Political Rights Article 18

1. Everyone shall have the right to freedom of thought, conscience and religion. This right shall include freedom to have or to adopt a religion or belief of his choice, and freedom, either individually or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief in worship, observance, practice and teaching.

2. No one shall be subject to coercion which would impair his freedom to have or to adopt a religion or belief of his choice.

3. Freedom to manifest one's religion or beliefs may be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary to protect public safety, order, health, or morals or the fundamental rights and freedoms of others.

4. The States Parties to the present Covenant undertake to have respect for the liberty of parents and, when applicable, legal guardians to ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions.

4. รัฐภาคีทั้งหลายแห่งกติกาฉบับนี้รับที่จะเคารพ เสรีภาพของบิดามารดาและผู้ปกครองตามกฎหมาย ในกรณีที่มีมั่นในอันที่จะให้การศึกษาด้านศาสนาและศีลธรรมแก่เด็กให้เป็นไปตามความเชื่อของตน”⁴⁹

สิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา ที่รวมถึงเสรีภาพในการมีหรือนับถือศาสนา หรือมีความเชื่อตามคตินิยมของตน และเสรีภาพในการแสดงออกทางศาสนานั้น มีลักษณะที่เป็นสิทธิในเสรีภาพที่เด็ดขาด เนื่องจากเป็นไปตามข้อกำหนดของข้อบทที่ 4(2) โดยในข้อบทที่ 18 วรรคหนึ่งนั้นมีลักษณะขบข่ายที่กว้างขวางและลึกซึ้ง โดยเป็นการรวมเอาเสรีภาพในทางความคิด ทุก ๆ เรื่อง ความเชื่อส่วนตัวและการเลือนนับถือศาสนาหรือความเชื่อไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยส่วนตัวหรือโดยร่วมกับบุคคลอื่น ๆ⁵⁰ ทั้งนี้สิทธิในเสรีภาพตามข้อบทที่ 18 นี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้ให้ข้อคิดเห็นว่าข้อบทที่ 18 ดังกล่าวคุ้มครองถึงความเชื่อที่เชื่อว่าพระเจ้านั้นมี เชื่อว่าพระเจ้าไม่มี หรือความไม่เชื่อในเรื่องพระเจ้า เช่นเดียวกับสิทธิที่จะไม่ยอมรับนับถือศาสนาหรือความเชื่อใด ๆ อีกทั้งคำว่า ศาสนา และ ความเชื่อนั้น สามารถตีความออกไปได้อย่างกว้าง มิได้จำกัดเฉพาะแต่เพียงว่าต้องเป็นศาสนาแบบดั้งเดิมหรือศาสนาและความเชื่อที่มีลักษณะสถาบัน หรือการปฏิบัติที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับของศาสนาแบบดั้งเดิมแต่เพียงเท่านั้น⁵¹

ในข้อบทที่ 18 นี้ มีข้อสังเกตว่ามีการแยกเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ศาสนาหรือความเชื่อใด ๆ ออกจากเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งการนับถือศาสนาหรือความเชื่อ ซึ่งเสรีภาพทางความคิด มโนธรรม ศาสนาหรือความเชื่อใด ๆ และเสรีภาพในการมีหรือการตกลงใจที่จะยอมรับนับถือศาสนาใดนั้นเป็นเสรีภาพอย่างแท้จริงเป็นเสรีภาพที่ต้องปราศจากเงื่อนไขอย่างใด ๆ⁵² เหตุที่ไม่สามารถวางเงื่อนไขได้นั้นก็อาจจะมาจาก ความคิด หรือมโนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ ไม่อาจมีใครทราบได้ว่า บุคคลดังกล่าวจะคิดเห็นเป็นประการใด เสรีภาพดังกล่าวนี้จึงเป็นเสรีภาพอย่างแท้จริงอย่างเป็นอิสระ

พิจารณาในข้อบทที่ 18 วรรคสาม โดยในวรรคนี้เป็นการอนุญาตให้มีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งการนับถือศาสนาหรือความเชื่อใด ๆ แต่ทั้งนี้การจะออกกฎหมายมา

⁴⁹ กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547), 488.

⁵⁰ เรื่องเดียวกัน, 262-263.

⁵¹ สุวัฒน์ จันทรวงศ์, ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2540), 1.

⁵² กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก, 263.

เป็นข้อจำกัดนั้นต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่าต้องอยู่ภายใต้ความจำเป็นเพื่อรักษาความปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย สุขอนามัย หรือศีลธรรมของประชาชน หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นมูลฐานของบุคคลอื่นเท่านั้น จึงจะสามารถออกกฎหมายมาเพื่อจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งศาสนาได้ แต่ทั้งนี้การที่จะออกข้อจำกัดในเสรีภาพดังกล่าวต้องทำความเข้าใจว่าการตีความข้อ 18 วรรคสามนี้ ต้องเป็นไปโดยเคร่งครัดและตีความอย่างจำกัด⁵³ จะเห็นได้ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดก็ตาม ถ้าปรากฏว่าการแสดงออกในเรื่องของการนับถือศาสนาหรือความเชื่อจะไปมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น ๆ และการกระทบดังกล่าวนั้นอยู่ภายใต้ความจำเป็นประการดังกล่าวในข้อ 18 วรรคสามนี้ ย่อมกระทำได้ ดังนั้นในมุมมองของความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น ย่อมเป็นกฎหมายที่สามารถออกมาบังคับใช้ได้ เนื่องจากการดูหมิ่นเหยียดหยามในเรื่องของศาสนาและความเชื่อนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาพสังคมและความสงบเรียบร้อย การออกกฎหมายดูหมิ่นศาสนาย่อมสามารถกระทำได้อย่างเต็มที่ เงื่อนไขดังกล่าว เพราะถ้าหากปล่อยไว้โดยไม่ได้มีการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกซึ่งการนับถือศาสนาหรือความเชื่อ อาจทำให้การแสดงออกบางอย่างถึงความเชื่อในบางประการ ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นที่นับถือศาสนาหรือความเชื่อที่แตกต่างกับตน และอาจนำไปสู่ความวุ่นวายทางสังคมได้

ดังนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่า ข้อบทที่ 18 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ก็ได้ให้ความสำคัญถึงเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ โดยอาจมองได้ว่าความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ขั้นพื้นฐานที่มนุษย์นั้นพึงมี แม้ความไม่เชื่อในเรื่องใดเลยก็ยังจัดได้ว่าเป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง ด้วยความสำคัญนี้จึงทำให้หลายประเทศมองเห็นว่าความเชื่อ ความศรัทธาเป็นสิ่งสำคัญในสังคม ถ้าหากปล่อยไว้แล้วเกิดการกระทบกระทั่งกันทางความคิด ความเชื่อ อาจก่อให้เกิดความไม่สงบสุขได้ ดังนั้นการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองในส่วนของศาสนาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ผู้คนในสังคมที่มีความคิดที่แตกต่างกันในทางศาสนามีความเคารพในความคิดซึ่งกันและกัน โดยวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุข

ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ในข้อบทที่ 19⁵⁴ บัญญัติว่า

⁵³ เรื่องเดียวกัน, 265.

⁵⁴ International Covenant on Civil and Political Rights Article 19

1. Everyone shall have the right to hold opinions without interference.

“1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง

2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ตนเลือก

3. การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรค 2 ของข้อนี้ ต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษควบคู่ไปด้วย การใช้สิทธิดังกล่าวอาจมีข้อจำกัดในบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดนั้นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นต่อ

(ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น

(ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรมของประชาชน”⁵⁵

กติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองในข้อ 19 นั้น มุ่งเน้นที่จะให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพบุคคลอยู่ 3 ประการ ได้แก่

1. สิทธิในการมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง กล่าวคือเป็นสิทธิของบุคคลที่จะมีความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจากการแทรกแซง เพราะสิทธิที่จะมีความคิดเห็นนี้เป็นเรื่องที่อยู่ภายในจิตใจ อยู่เหนือความคาดเดาได้ว่าบุคคลนั้นจะมีความคิดเห็นไปในทิศทาง

2. Everyone shall have the right to freedom of expression; this right shall include freedom to seek, receive and impart information and ideas of all kinds, regardless of frontiers, either orally, in writing or in print, in the form of art, or through any other media of his choice.

3. The exercise of the rights provided for in paragraph 2 of this article carries with it special duties and responsibilities. It may therefore be subject to certain restrictions, but these shall only be such as are provided by law and are necessary:

(a) For respect of the rights or reputations of others;

(b) For the protection of national security or of public order (ordre public), or of public health or morals.

⁵⁵ กุลพล พลวัน, สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก, 488-489.

ใด⁵⁶ ดังนั้นแล้วในเรื่องของศาสนาไม่ว่าจะเป็นในเชิงคำสอน การปฏิบัติตามคำสอน หรือความเชื่อในประเด็นต่าง ๆ ในทางศาสนา มนุษย์นั้นย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ว่าจะเชื่อหรือไม่เชื่อประการใด เป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคลดังกล่าว กล่าวคือ บุคคลย่อมคิดเช่นใดก็ได้ในเรื่องความเชื่อของตนหรือมีความคิดเห็นเช่นใดก็ได้ในเรื่องอื่น ๆ トラบเท่าที่เขายังไม่ได้แสดงการกระทำนั้นออกมาให้เกิดความเดือดร้อน เพราะการจะไปบังคับความเชื่อ ความศรัทธาย่อมเป็นไปไม่ได้ การเข้าไปแทรกแซงถึงกระบวนการความคิดก็ย่อมเป็นไปไม่ได้เช่นเดียวกัน

2. สิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก คือ การที่บุคคลทั้งหลายมีสิทธิเสรีภาพที่จะนำเสนอความคิดความอ่านของตนไปยังบุคคลภายนอกได้ ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวสามารถเลือกวิธีการแสดงออกหรือวิธีการสื่อสารความคิดของตนได้ อาจจะเป็นการปรากฏในรูปของการแสดงออกด้วยวาจา การสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษร หรืออาจจะเป็นการสื่อสารประการอื่นตามที่บุคคลนั้นจะเลือก เสรีภาพในการแสดงออกจึงเป็นสิ่งที่กว้างอาจจะเป็นในรูปแบบใดก็ได้⁵⁷

3. สิทธิในทางข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวระบุว่าสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกนี้ ย่อมกินความรวมถึงการคุ้มครองเสรีภาพในการแสวงหา รับ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นแล้วเสรีภาพดังกล่าวนี้จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงออกด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาถึงการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ในข้อบทที่ 18 และข้อบทที่ 19 ประกอบกันแล้วนั้น แม้ว่าบุคคลมีสิทธิที่จะใช้เสรีภาพในการแสดงออกในข้อบทที่ 19 ได้ อาจจะเป็นการปรากฏในส่วนของความเชื่อหรือไม่เชื่อในทางศาสนา แต่ทั้งนี้แล้วไม่ใช่ว่าบุคคลทุกคนจะมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกอย่างไม่มีขอบเขต เนื่องจากยังมีการแสดงออกบางประการที่อาจไม่ได้รับความคุ้มครองตามข้อบทที่ 19 ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อเป็นการรักษา ปกป้อง คุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นและผลประโยชน์ในสังคม ถ้าหากว่าการแสดงออกนั้นเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น เช่น การหมิ่นประมาท หรือการแสดงออกที่เป็นการกระทบความมั่นคงของประเทศชาติ หรือการแสดงออกที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เช่น การแสดงออกที่เป็นการยุยงให้เกิดความเกลียดชัง หรือ

⁵⁶ ภูษนนท์ กลิ่นศรีสุข, “การจำกัดสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกโดยรัฐ ภายใต้มาตรา 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966: ศึกษากรณีประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553), 85,92.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, 95-96.

การแสดงออกอันมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา โดยเฉพาะในส่วนของ การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาซึ่งเป็นงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาอยู่นั้น การแสดงออกอันมีเนื้อหาเป็นการเหยียดหยามศาสนาอื่น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและนำมาซึ่งความรุนแรงและปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย

ดังนั้นแล้ว การบัญญัติกฎหมายในลักษณะที่เป็นห้ามการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา ก็เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่ก็ไม่ใช่ว่าหลายประเทศทั่วโลกดำเนินรูปแบบความคิดไปในทิศทางเดียวกัน บางประเทศอาจใช้เพื่อคุ้มครองศาสนาแต่เพียงอย่างเดียว บางประเทศอาจใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในทางการเมือง บางประเทศมีขึ้นเพื่อให้คุ้มครองความสงบสุขและความรู้สึกของบุคคลที่นับถือศาสนานั้น ๆ ซึ่งในส่วนนี้จะนำมาวิเคราะห์ในบทวิเคราะห์ต่อไปว่าแท้จริงแล้ว การห้ามดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้นมีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ใด

2.2.2 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 31 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

การคุ้มครองและรับรองเสรีภาพในเรื่องของศาสนาได้ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในลักษณะนี้เป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 ในมาตรา 13⁵⁸ และได้บัญญัติในทำนองเดียวกันนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ⁵⁹ โดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในมาตราดังกล่าว มีการกำหนดข้อความไว้เป็นสองส่วน ในส่วนแรกนั้นเป็นเรื่องของการรับรองเสรีภาพในการ

⁵⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475

“มาตรา 13 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาหรือลัทธิใด ๆ และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมของประชาชน”

⁵⁹ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562), 46.

นับถือศาสนา โดยรัฐธรรมนูญใช้คำว่าเสรีภาพในการถือศาสนา เรื่องดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่รัฐไม่สามารถจะไปสร้างข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้เลย ทั้งนี้การที่รัฐไม่สามารถเข้ามายุ่งได้นั้น เพราะความเชื่อความศรัทธาเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้คนเป็นสิ่งที่รัฐไม่อาจที่จะล่วงรู้ได้⁶⁰ ดังนั้นแล้วเสรีภาพในการถือศาสนาในส่วนแรกนี้จะแตกต่างไปจากส่วนที่สอง เนื่องจากส่วนที่สองได้กล่าวถึงเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนา การประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา ซึ่งการกระทำเหล่านี้รัฐนั้นสามารถที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพได้ ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทย เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐและขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนั้นแล้ว มีข้อที่น่าพิจารณาถึงการรับรองเสรีภาพในทางศาสนาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เนื่องจากในปี 2550 นั้น ในการบัญญัติรับรองถึงเสรีภาพในทางศาสนาจะมีความแตกต่างไปจากฉบับปี 2560 เพราะในฉบับ 2550⁶¹ นั้นนอกจากการรับรองเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาแล้ว ยังรวมไปถึงการมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถืออณิกายของศาสนาหรือลัทธินิยมในทางศาสนาอีกด้วย⁶² ซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 นั้นมีการรับรองเสรีภาพในทางศาสนาที่มีความหมายที่กว้างกว่ารัฐธรรมนูญในฉบับปี 2560 อันเป็นฉบับปัจจุบัน อาจทำให้เกิดข้อสงสัยได้ว่า ในการตีความกฎหมายใดก็ตาม โดยเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญดังกล่าวนี้ การตีความดังกล่าวจะสามารถขยายไปถึงนิกายที่เป็นส่วนประกอบของศาสนาได้หรือไม่ หรือลัทธิที่เป็นลัทธิทางศาสนาได้หรือไม่ โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ในบทวิเคราะห์ต่อไป

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁶⁰ ศุภณัฐ บัวกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 133.

⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

“มาตรา 37 บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพตามวรรคหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนา ลัทธินิยมในทางศาสนาหรือปฏิบัติตามศาสนธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือ แตกต่างจากบุคคลอื่น”

⁶² ภาสพงษ์ เรณูมาศ, “ข้อคิดเห็นบางประการในการบรรจุพุทธศาสนาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.public-law.net/publaw/view.aspx?id=1103>

จากที่กล่าวไปนี้ ทำให้เห็นได้ว่าเสรีภาพในการถือศาสนาเป็นสิ่งที่รัฐให้การคุ้มครองถึงความเชื่อของบุคคลในเรื่องของศาสนา ไม่ว่าจะมีความเชื่อในทางใด ๆ ก็ตาม การที่รัฐเข้ามารับรองและคุ้มครองสิทธิก็เพราะเมื่อมีเรื่องเสรีภาพเกิดขึ้นแล้ว เสรีภาพนั้นก็ก่อให้เกิดสิทธิได้ เช่นเดียวกัน กล่าวคือ เสรีภาพจะก่อให้เกิดสิทธิในการที่จะเรียกร้องไม่ให้บุคคลอื่นหรือรัฐกระทำการอันเป็นการลิดรอนสิทธินั้นได้⁶³ ดังนั้นแล้ว เสรีภาพในทางศาสนานั้น บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการที่จะนับถือศาสนาหรือไม่นับถือศาสนาใดก็ได้ และเมื่อเสรีภาพก่อให้เกิดสิทธิแล้วนั้น บุคคลอื่นย่อมต้องมีหน้าที่ที่จะไม่ละเมิดการใช้เสรีภาพดังกล่าวของบุคคลนั้นหรือที่เรียกว่า “สิทธิในเสรีภาพทางศาสนา”⁶⁴ ซึ่งเป็นไปตามข้อบทที่ 18 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ได้กล่าวไปในข้างต้นว่า บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมและศาสนา (Everyone shall have the right to freedom of thought, conscience and religion) ดังนั้นแล้วการกระทำใด ๆ ก็ตามที่อาจกระทบต่อความรู้สึกของประชาชนในการนับถือศาสนา การกระทำนั้นก็ย่อมเป็นการขัดต่อคุณค่าอันเป็นหลักการพื้นฐานที่รัฐธรรมนูญได้รับรองไว้ และยิ่งไปกว่านั้น ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเลยเถิดถึงขั้นทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ก็ย่อมที่จะต้องมิบลงโทษผู้ฝ่าฝืนดังกล่าว ดังนั้นแล้ว ในส่วนของมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ยังคงเป็นมาตราที่ยังสมควรจะบังคับใช้ต่อไป เพื่อการคุ้มครองหากเกิดกรณีของความไม่สงบเรียบร้อยเกิดขึ้น เมื่อมีการกระทำใดที่มีลักษณะเป็นการเหยียดหยามศาสนาเกิดขึ้น และยังเป็นการสอดคล้องกับสิ่งที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองและคุ้มครองในเรื่องเสรีภาพในการถือศาสนาอีกด้วย

2.3 ที่มาและแนวความคิดการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา

2.3.1 ที่มาและความหมายการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา

ในทางประวัติศาสตร์ของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่มีการปรับตัวและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยความหมายของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น เป็นการอธิบายถึงความสัมพันธ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์กับการปฏิบัติตนตามสิ่งนั้นในลักษณะที่เป็นการแสดงถึงความไม่เคารพ ในสมัยกรีกโบราณการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาจะประกอบไปด้วยการพูดจาในลักษณะที่เป็นการแสดงถึงความไม่ชอบหรือใช้วาจาในทางที่ไม่เหมาะสมต่อพระเจ้าหรือต่อสิ่งที่เคารพ

⁶³ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และกล้า สมทวนิช, “รายงานวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ,” (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546), 4-7.

⁶⁴ ศุภณัฐ บัวกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” 10.

สักการะ อีกนัยหนึ่งนั้นอาจเป็นการรบกวนความสงบสุขและสร้างความเสื่อมเสียต่อข้อปฏิบัติของรัฐนั้น ๆ แต่สิ่งที่สร้างความชัดเจนและเกิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างชัดเจนของความผิดดังกล่าว คือ ความคิดที่เชื่อว่าพระเจ้ามีเพียงองค์เดียว (Monotheism) ซึ่งได้เพิ่มแนวความคิดในเรื่องของการดูหมิ่นศาสนานี้เข้าไป โดยคำแถลงในพระคัมภีร์ของอิสราเอลได้นำการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาเป็นหลักฐานสำคัญของการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ของชาวยิว อาจจัดได้ว่าเป็นแนวคิดที่โดดเด่นของชาวยิวก็ย่อมได้⁶⁵

การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา หรือ Blasphemy ในหลาย ๆ ประเทศนั้นได้มีการกำหนดความผิดฐานนี้ไว้ ถ้าพิจารณาในแง่ของการดูหมิ่นและเหยียดหยามความเชื่อหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่มีขึ้นมานานแล้วตั้งแต่สมัยกรีก แต่ทั้งนี้หากจะต้องพิจารณาถึงความผิดดังกล่าวนั้น อาจต้องย้อนไปในช่วงสมัยกลาง⁶⁶ ราวศตวรรษที่ 12⁶⁷ ซึ่งอยู่ในช่วงดังกล่าวนี้ศาสนาจักรมีอำนาจมาก โดยเฉพาะศาสนาคริสต์หรือคริสตจักรนั้นได้รับการปรณนบัติโดยตรงจากฝ่ายอาณาจักรหรือฝ่ายปกครอง หากศาสนจักรประสงค์สิ่งใดฝ่ายอาณาจักรก็จะจัดสรรมาให้เพื่อเป็นการครอบงำถึงความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว การติดต่อกันของฝ่ายศาสนากับอาณาจักรนั้นมีมากขึ้น โดยเพิ่มรูปแบบของความผิดเกี่ยวกับการปฏิบัติทางศาสนาที่ไม่สมบูรณ์ การกระทำที่เป็นการแสดงถึงความไม่สุภาพความไม่เคารพ รวมถึงบาปประการต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำที่นอกกรีต⁶⁸ เช่น การดูหมิ่นศาสนา ปัญหากร่วมเพศ ชู้สาว การโพนทะนากกล่าวโทษ การผิดคำสาบาน เป็นต้น⁶⁹ โดยเฉพาะในความผิดของการดูหมิ่นนั้น การอธิบายถึงรูปแบบของความผิดประเภทนี้ต้องทำการค้นหาและตรวจจับสถานะของจิตใจผู้กระทำว่ามีความคิดเห็นในเรื่องที่กระทำอย่างไร ในบางครั้งอาจพิจารณา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

⁶⁵ L.W. Levy, *Blasphemy: Verbal Offense Against the Sacred from Moses to Salman Rushdie* (New York, 1993), 3-14.

⁶⁶ สมัยกลางหรือบางครั้งอาจเรียกว่ามัธยมสมัย เริ่มต้นเมื่อจักรวรรดิโรมันตะวันตกล่มสลายลงใน ค.ศ. 476 ยุคสมัยดังกล่าวกินระยะเวลาประมาณราวศตวรรษที่ 6 ถึงศตวรรษที่ 15 และในช่วงที่จักรวรรดิโรมันตะวันตกล่มสลายลงนั้น สถาบันที่ดำรงอยู่ต่อมาและไม่สิ้นสุดลงไปพร้อมจักรวรรดิดังกล่าวคือคริสตจักรซึ่งในเวลาต่อมาเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวยุโรปในสมัยกลาง ใน วรเจตน์ ภาคีรัตน์, *ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย, 2561), 127-129.

⁶⁷ เรย์มอนด์ แวกส์, *กฎหมาย: ความรู้ฉบับพกพา = Law: A Very Short Introduction*, แปลโดย ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ openworlds, 2555), 48.

⁶⁸ Gerd Schwerhoff, *Zungen wie Schwerter: Blasphemie in alteuropäischen gesellschaften 1200-1650* (Konstanz: UVK Verlag, 2005), 300 in David Nash "Analyzing the History of Religious Crime. Models of "Passive" and "Active" Blasphemy since the Medieval Period." *Journal of Social History* 41, no. 1 (2007): 5-29,

⁶⁹ เรย์มอนด์ แวกส์, *กฎหมาย: ความรู้ฉบับพกพา = Law: A Very Short Introduction*, แปลโดย ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล, 48.

จากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการกระทำที่เป็นการดูหมิ่นนั้น อาจกล่าวได้ว่าการกระทำแบบนี้ในยุคดังกล่าวถูกมองว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรกระทำ การดูหมิ่นต่อพระเจ้าในสมัยนั้นจึงถูกมองว่าเป็นบาป การกระทำที่เป็นการดูหมิ่นพระเจ้านั้นถือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อการอยู่ร่วมกันของผู้คนในชุมชน⁷⁰

และในตลอดระยะเวลาช่วงหลายร้อยปีนั้น ความหมายของคำว่า Blasphemy หรือ การดูหมิ่นศาสนา จะมีลักษณะความหมายไปในทิศทางเดียว กล่าวคือเป็นการแสดงความดูหมิ่น การดูถูกเหยียดหยาม หรือการกระทำที่เป็นการขาดความเคารพต่อพระเจ้า⁷¹ สะท้อนให้เห็นได้ว่าการให้คำจำกัดความในช่วงแรกนั้น มีความมุ่งหมายต่อตัวพระเจ้าเป็นหลักโดยสะท้อนไปตามความเชื่อในศาสนาของผู้ให้คำจำกัดความนั่นเอง อาจกล่าวได้ว่าในยุคกลางและยุคสมัยใหม่ในตอนต้นนั้น การแสวงหาที่มาของคำจำกัดความและคำตอบสำหรับคำถามที่ว่า การดูหมิ่นศาสนาคืออะไรนั้น ก็ได้แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา โดยในช่วงนี้จะมองว่าการดูหมิ่นศาสนาเป็นเรื่องของการกระทำที่ลบหลู่พระเจ้า ส่งผลให้การกระทำในลักษณะดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่เป็นการปองร้ายต่อชุมชน ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม⁷² ต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 17 คำจำกัดความของ Blasphemy ก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยถูกนำมาใช้ในความหมายที่แตกต่างออกไปจากเดิมที่เจาะจงเฉพาะการกระทำที่ขาดความเคารพต่อพระเจ้า ก็ได้มีการขยายขอบเขตออกไปเป็นว่า ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่แสดงถึงความไม่เคารพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่ว่านั้นเป็นสิ่งที่ได้รับความเคารพนับถืออย่างสูง โดยที่ไม่จำเป็นจะต้องเป็นพระเจ้าเสมอไป อาจกล่าวได้ว่าเป็นการดูหมิ่นในสิ่งซึ่งมีความสัมพันธ์กับพระเจ้า⁷³ หรือสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับพระเจ้า โดยในช่วงคาบเกี่ยวตั้งแต่ช่วงนี้เป็นต้นมานั้น การดูหมิ่นศาสนาจะเป็นสิ่งที่ต้องมาพิจารณาถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล⁷⁴ โดยการพิจารณาถึงรายบุคคลเช่นนี้เป็นความสุมเสี่ยงอย่างยิ่งที่จะถูกรังแกจากสังคม หรือถูกกำจัดออกจากสังคมโดยใช้เหตุผลทางศาสนาเข้ามาประกอบ

⁷⁰ David Nash, "Analyzing the History of Religious Crime: Models of "Passive" and "Active" Blasphemy since the Medieval Period," *Journal of Social History* 41, 1 (Fall 2007): 6-7.

⁷¹ Merriam-Webster, " Dictionary," [Online] Accessed November 4, 2019. Available from: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/blasphemy>

⁷² David Nash, "Analyzing the History of Religious Crime: Models of "Passive" and "Active" Blasphemy since the Medieval Period," *Journal of Social History* 41, 1: 7.

⁷³ Ibid.

⁷⁴ Ibid.

ในประเทศอังกฤษตามเอกสารกฎหมายของคณะกรรมการสิทธิการของประเทศอังกฤษก็ได้มีการถกเถียงถึงคำจำกัดความเกี่ยวกับความผิดดังกล่าว แต่ก็ดูเหมือนว่าจะไม่มีคำจำกัดความที่ครอบคลุมเกี่ยวกับรูปแบบความผิดดังกล่าวไว้ในคำนิยามที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ นอกจากนั้นแล้วแม้แต่ในคดีที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1977 อย่างคดี Whitehouse v. Lemon ซึ่งเป็นคดีที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นศาสนาในประเทศอังกฤษ ก็ไม่ได้มีการนิยามหรือให้คำจำกัดความสำหรับคำว่า Blasphemy แต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ผู้พิพากษาในคดีดังกล่าวได้มีการกล่าวในระหว่างการสรุปคดีว่า การหมิ่นประมาทในเรื่องของศาสนานั้น อาจมองได้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นศาสนา ถ้าหากมีการตีพิมพ์งานเขียนใด ๆ ที่เกี่ยวกับพระเจ้า ศาสนาคริสต์ พระคัมภีร์ไบเบิล หรือในเรื่องของการเคารพสักการะโดยเป็นการใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย หมิ่นประมาท ก้าวร้าว หรือมีแนวโน้มที่เป็นการให้ร้ายต่อศาสนาคริสต์ และมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่การละเมิดสันติภาพ⁷⁵

นักวิชาการท่านหนึ่ง คือ เดวิด ลอว์ตัน ตั้งข้อสังเกตว่า การที่คำจำกัดความเชิงประจักษ์ของการกระทำที่เป็นการดูหมิ่นศาสนานั้น มีการจำกัดความถึงวัตถุประสงค์ของการกระทำที่กว้างขึ้น อาจจะเป็นการยากที่จะสำรวจถึงการละเมิดในมุมมองของการดูหมิ่นศาสนา⁷⁶ โดยสิ่งนี้เป็น การเน้นให้เห็นถึงอันตรายของคำจำกัดความที่กำหนดไว้ล่วงหน้า⁷⁷

ในประเด็นของการกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้นอาจกล่าวได้ว่ามีวิวัฒนาการในการคุ้มครองที่ต่างกันไป โดยในยุคแรกตั้งแต่สมัยกรีกนั้นมีมุมมองว่าเป็นการปกป้องคุ้มครองความเชื่อ คุ้มครองพระเจ้า ไม่ให้มีการดูหมิ่นพระเจ้าโดยตรง แต่ในยุคต่อ ๆ มา เช่น ในศตวรรษที่ 13 แนวความคิดเรื่องการดูหมิ่นก็เหมือนจะมีการผสมผสานกันเกิดขึ้นระหว่างความเชื่อที่ว่าห้ามล่วงละเมิดในพระเจ้า หรืออีกมุมมองหนึ่งของฝ่ายปกครองก็เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการเมือง โดยนำศาสนามาเป็นเครื่องมือ และในยุคนี้ยังสะท้อนอีกว่าถ้าการกระทำใดที่เป็นการดูหมิ่นก็อาจส่งผลกระทบต่อความไม่สงบสุขของชุมชนได้ ทั้งนี้ก็เนื่องจากมุมมองว่าการหมิ่นศาสนาส่งผลกระทบต่อสันติภาพของประชาชนและความเชื่อมั่นในอำนาจที่ต้องอิงอาศัยกับความยุติธรรม โดยความยุติธรรมดังกล่าวคือการแยกผู้ที่กระทำความผิดฐานนี้ออกจากสังคม⁷⁸

⁷⁵ WHITEHOUSE V LEMON; WHITEHOUSE V GAY NEWS LTD: HL 21 FEB 1979.

⁷⁶ David Nash, "Analyzing the History of Religious Crime: Models of "Passive" and "Active" Blasphemy since the Medieval Period," *Journal of Social History* 41, 1: 4.

⁷⁷ Ibid, 6.

⁷⁸ Ibid.

แม้กระทั่งในปัจจุบันการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น ต่างก็มีเป้าประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป ในบางประเทศมีการห้ามการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาก็ด้วยเหตุผลที่ปกป้องศาสนาอย่างแท้จริง เช่น ในกรณีของประเทศชูดาน ที่เกิดคดีขึ้นเมื่อ ครูสาวท่านหนึ่ง ถูกลงโทษข้อหาหมิ่นศาสนาเพียงเพราะเธอดังข้อตักตาในห้องเรียนว่า "มุฮัมหมัด" เธอถูกสั่งจำคุกและถูกสั่งเนรเทศด้วยเหตุผลที่ลบลู่ต่อความเชื่อของศาสนา⁷⁹ ในบางประเทศก็อาจมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครองศาสนา แต่ในขณะเดียวกันก็นำเรื่องของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้นมาเป็นเครื่องมือในทางการเมืองที่จับผู้เห็นต่างมาลงโทษ เช่น ในประเทศอียิปต์ โดยหลังจากเหตุการณ์การลุกฮือโค่นล้มรัฐบาลมูบารัค ในปี 2554 รัฐบาลอียิปต์ก็ได้นำมาตราการทุกมาตรการมาเป็นเครื่องมือในการกดขี่ผู้เรียกร้องประชาธิปไตย โดยในช่วงนี้นั้นจำนวนคดีหมิ่นศาสนาและการลงโทษในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนมากกว่าคดีที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นศาสนาในช่วง 30 ปีก่อนหน้านี้ของอียิปต์⁸⁰ แต่ทั้งนี้ในบางประเทศก็มีเพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะเห็นว่าการดูหมิ่นความเชื่อในเรื่องศาสนาอาจเป็นภัยที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมได้ เพราะเกิดตัวอย่างมากมาย เช่น สงครามสามสิบปี สงครามครูเสด ซึ่งเป็นสงครามที่เกี่ยวกับศาสนาทั้งสิ้น สงครามเหล่านี้เกิดขึ้นเพียงเพราะมีความเชื่อในทางศาสนาที่ต่างกัน ดังนั้นเหตุผลของการบัญญัติกฎหมายห้ามดูหมิ่นศาสนาในบางประเทศก็เพื่อความสงบสุขของสังคม เช่น ในประเทศเยอรมนี

คำว่า Blasphemy บางส่วนของคำนี้มีความสัมพันธ์กับรากศัพท์คำว่า blame โดยทั้งคำว่า Blasphemy และ blame นั้นต่างก็มีที่มาจากแหล่งเดียวกัน กล่าวคือในภาษกรีกมีคำว่า blasphemēin หรือในภาษาละตินคือคำว่า blasphemia ซึ่งมีความหมายว่า การพูดที่ไม่ดีหรือในลักษณะที่แสดงความเกลียดชังในเชิงการพูดดูหมิ่นหรือสบประมาทศาสนา

ในพจนานุกรมของ Merriam-Webster ได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของ Blasphemy ไว้ว่า⁸¹

⁷⁹ Maikel Nabil Sanad, “ The War Over Blasphemy Some countries are getting rid of outdated blasphemy laws, while others are ramping up persecutions,” [Online] Accessed November 4, 2019. Available from: <https://fpif.org/the-war-over-blasphemy/>

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ Merriam-Webster, “ Dictionary,” [Online] Accessed November 4 , 2 0 1 9 . Available from: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/blasphemy>

1. การกระทำหรือลักษณะของพฤติกรรมของการดูถูก ดูหมิ่น หรือแสดงถึงการสบประมาทหรือขาดความเคารพต่อพระเจ้า
2. การกระทำหรือลักษณะของพฤติกรรมที่เป็นไปในทำนองของการอวดอ้าง กล่าวอ้างถึงลักษณะ คุณสมบัติของพระเจ้า
3. การแสดงถึงความไม่เคารพ ความไม่เลื่อมใส ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งซึ่งเป็นที่สักการะในทางศาสนาอันเป็นสิ่งที่ไม่สามารถล่วงเกินได้

ในพจนานุกรมของ Cambridge ได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของ Blasphemy ไว้ว่า สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่บุคคลได้กล่าวหรือกระทำการอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้เคารพต่อพระเจ้าหรือต่อศาสนา⁸²

ดังนั้นแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น คือการกระทำด้วยประการหนึ่งประการใด อันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการกระทำนั้นมีลักษณะดูหมิ่น ดูถูก หรือเป็นการแสดงที่ขาดความเคารพต่อศาสนาหรือสิ่งอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยการกระทำดังกล่าวส่งผลต่อความรู้สึกของผู้นับถือศาสนานั้น ๆ

2.3.2 ประเภทของการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

2.3.2.1 Blasphemy

Blasphemy คือ การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา โดยการกระทำดังกล่าว นั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ เดิมทีเดียวแล้วคำว่า Blasphemy ก็ไม่ได้มีคำจำกัดความคำนี้อย่างแน่ชัด แต่อาจเข้าใจได้ว่าการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานนี้จะต้องปรากฏถึงลักษณะของการแสดงความดูถูก หรือการกระทำที่ขาดความเคารพต่อพระเจ้า แต่ต่อมาคำจำกัดความหรือนิยามคำดังกล่าวก็เริ่มขยายออกไปสู่บางสิ่งบางอย่างที่มีลักษณะเป็นความศักดิ์สิทธิ์ โดยในบางประเทศนั้นได้เสนอคำนิยามในทางกฎหมายของคำว่า Blasphemy ไว้ โดยมองว่าต้องเป็นเรื่องที่เกิดผลกระทบโดยผลกระทบนั้นมีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ศาสนิกชนจำนวนมากของศาสนาใดศาสนาหนึ่งโดยเป็นการดูหมิ่นในเนื้อหาคำสอนที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่เป็นการเคารพ

⁸² Cambridge Dictionary, “Meaning of blasphemy in English,” [Online] Accessed November 4, 2019. Available from: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blasphemy>

สักการะต่อคำสอนนั้นในทางศาสนา⁸³ นอกจากนั้นแล้ว ความผิดในส่วนของ Blasphemy นั้น บทลงโทษโดยทั่วไปจะเป็นโทษจำคุกเพียงอย่างเดียว ส่วนมากแล้วจะเป็นระยะสั้น ๆ ประมาณ 3-6 เดือน ยกเว้นบางกรณีที่มีการกระทำมีลักษณะเป็นภัยอันตรายก็อาจจำคุกเป็นปีแล้วแต่ลักษณะของการกระทำ⁸⁴

2.3.2.2 Religious insult

Religious insult คือ การสบประมาทในทางศาสนา ซึ่งลักษณะความผิดประเภทนี้ปรากฏในประเทศต่าง ๆ ต่อไปนี้ เช่น ออสเตรเลีย ไชปรัส โครเอเชีย สาธารณรัฐเช็ก สเปน ฟินแลนด์ เยอรมนี อิตาลี ลิทัวเนีย นอร์เวย์ โปแลนด์ โปรตุเกส สวิตเซอร์แลนด์ ตุรกี และ ยูเครน โดยลักษณะของการสบประมาทในทางศาสนาเช่นนี้แล้วแต่ในมุมมองของแต่ละประเทศว่าจะพิจารณาความผิดดังกล่าวเป็นความผิดแบบใด อาจจะเป็นความผิดในทางอาญาหรืออาจจะเป็นความผิดในทางปกครองก็ย่อมได้ นอกจากนั้นแล้วในส่วนคำจำกัดความหรือคำนิยามของ Religious insult หรือ การสบประมาทในทางศาสนา ไม่ได้ปรากฏอย่างแน่ชัดว่ามีความหมายถึงสิ่งใด แต่บทบัญญัติในส่วนนี้ของกฎหมายในภาคพื้นยุโรปหลาย ๆ ประเทศที่มีความผิดฐานนี้จะเข้าไปในลักษณะของการครอบคลุมถึงแนวความคิดความเชื่อที่แตกต่างกันของการสบประมาทบนฐานของศาสนาใด ๆ หรือการกระทำที่เป็นการสบประมาทอันเกี่ยวกับความรู้สึกในทางศาสนา ในส่วนของบทลงโทษเมื่อมีการกระทำความผิดในลักษณะนี้ โดยทั่วไปแล้วจะเป็นโทษจำคุกแต่ก็เป็นเพียงโทษจำคุกระยะสั้นที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละประเทศ มีตั้งแต่โทษจำคุก สี่เดือน หกเดือน จนถึงหนึ่งปี สองปี สามปี หรือกระทั่งห้าปี แต่ทั้งนี้แม้ว่าจะมีโทษจำคุก แต่การจ่ายค่าปรับก็จัดว่าเป็นโทษทางเลือกแทนการจำคุกเสมอ⁸⁵

⁸³ Angela Evenhuis, *Blasphemous Matter: Blasphemy, Defamation of Religion and Human Rights* (Magneta Foundation, 2008), 8.

⁸⁴ Venice Commission, “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society,” [Online] Accessed November 2, 2019. Available from: [https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD(2010)047-e).

⁸⁵ Ibid.

2.3.2.3 Negationism

Negationism คือ ถ้อยคำหรือวาทะที่ปฏิเสธความมีอยู่ของผู้คนในกลุ่มอื่น ๆ⁸⁶ ความผิดในลักษณะนี้เป็นไปในแง่ของความรู้สึกของการปฏิเสธถึงการกระทำที่เป็นอาชญากรรมในทางประวัติศาสตร์ต่อสาธารณะ การปฏิเสธดังกล่าวอาจเป็นไปในลักษณะของการบิดเบือนโดยวัตถุประสงค์ของการบิดเบือนนั้นก็เพื่อการบรรลุถึงเป้าหมายบางประการ อาจจะเป็นเป้าหมายในทางการเมืองในระดับชาติ โดยอาจจะเป็นการถ่ายโอนความรู้สึกในเรื่องของสงครามที่เกิดขึ้นอย่างผิด ๆ เช่น สงครามศาสนา สงครามการเมือง⁸⁷ โดยความผิดลักษณะนี้เป็นความผิดเพียงไม่กี่ประเทศ เช่น ออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ นอกจากนั้นแล้วอย่างในประเทศเยอรมนีนั้น ความผิดในลักษณะของ Negationism จะปรากฏอยู่ในความหมายของความผิดของการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความเกลียดชัง⁸⁸

2.3.2.4 Discrimination

Discrimination คือ การเลือกปฏิบัติ โดยคำจำกัดความหรือขอบเขตของคำว่าเลือกปฏิบัติ หมายถึง การกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการปฏิบัติที่แตกต่างกัน โดยสาเหตุจากความต่างต่างนั้นมาจากความแตกต่างจากเชื้อชาติ ศาสนา เพศ สีผิว เป็นต้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการกระทำเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อการใช้สิทธิของบุคคลนั้น ๆ ในสิทธิที่เขาพึงมีพึงได้ตามกฎหมาย⁸⁹ ในระดับรัฐธรรมนูญของประเทศทางฝั่งยุโรป ส่วนใหญ่แล้วจะมีการห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะกระทำในรูปแบบใด ๆ ก็ตาม รวมถึงในเรื่องของศาสนาด้วย นอกจากนั้นแล้วในบางประเทศได้มีการออกกฎหมายเป็นการเฉพาะหรือบทบัญญัติต่อต้านการเลือกปฏิบัติ⁹⁰

⁸⁶ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), “แนวทางการยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช็คและกฎหมายหมิ่นประมาท,” โครงการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics Analysis of Criminal Laws, 2554), 66.

⁸⁷ Harold D. Lasswell, *Propaganda Technique in World War I* (MIT Press 1927), xxii-xxvii.

⁸⁸ Venice Commission, “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society,” accessed November 2, 2019, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD(2010)047-e).

⁸⁹ ชนกานต์ สังกส์แก้ว, “ความผิดฐานเลือกปฏิบัติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 16.

⁹⁰ Venice Commission, “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society,” accessed November 2, 2019, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD(2010)047-e).

2.3.2.5 Incitement to hatred

Incitement to hatred คือ การกระทำในลักษณะที่เป็นการยั่วยุก่อให้เกิดความเกลียดชัง โดยลักษณะของการกระทำนั้นเป็นการกระตุ้นหรือยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือดูหมิ่นบุคคลบางกลุ่ม ยั่วยุปลุกปั่นให้เกิดความรุนแรง⁹¹ โดยลักษณะของการยั่วยุดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการดูถูกเหยียดหยาม ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางที่เป็นศัตรู หรือก่อให้เกิดความรุนแรง หรืออาจจะเป็นการกระทำในลักษณะที่ผู้กระทำพยายามปลุกเร้าให้เกิดการตอบสนองในหมู่ผู้ฟัง⁹² โดยประเทศในภาคพื้นยุโรปส่วนมากจะให้การกระทำที่เป็นการยั่วยุเพื่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของการยั่วยุที่ทำให้เกิดความเกลียดชังโดยทั่วไป นอกจากนี้แล้วในส่วน of คำว่า ความเกลียดชัง (Hatred) โดยทั่วไปจะครอบคลุมความเกลียดชังถึงในเรื่องของเชื้อชาติและศาสนา แต่ในขณะเดียวกันบางประเทศมองว่าศาสนานั้นไม่ได้ถูกมองว่าเป็นความเกลียดชังโดยเฉพาะ เช่น ประเทศออร์เจีย และประเทศสโลวาเกีย เป็นต้น⁹³

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา

ความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา มีวัตถุประสงค์หรือคุณธรรมในทางกฎหมายที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ว่าประเทศดังกล่าวจะนำเหตุผลใดมาสนับสนุนในการบัญญัติความผิดฐานดังกล่าว ทั้งนี้สามารถสรุปวัตถุประสงค์ในทางกฎหมายของความผิดฐานดังกล่าว โดยแบ่งออกเป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

2.3.3.1 เพื่อคุ้มครองศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนา

เหตุผลที่กล่าวว่าเพื่อเป็นการคุ้มครองศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเป็นเหตุผลที่มีการกล่าวถึงมากที่สุดสำหรับการสงวนไว้ซึ่งความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการดูหมิ่นศาสนา อีกทั้งแนวคิดดังกล่าวนี้ยังได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษจากบรรดาอรรถกถาจารย์ทั้งหลาย หรือบรรดาผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ โดยความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นศาสนาไม่เพียงแต่เป็นการดูหมิ่นต่อพระเจ้าแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นการรวมไปถึงการกระทำผิดต่อพระเจ้าอีก

⁹¹ ชนกานต์ สังสีแก้ว, “ความผิดฐานเลือกปฏิบัติ,” 17-18.

⁹² United Nations General Assembly, “Promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression,” [Online] Accessed January 12, 2020. Available from: <http://guatemalademos.org/wp-content/uploads/2012/02/SRs-Report.pdf>

⁹³ Venice Commission, “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society,” accessed November 2, 2019. Available from: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD(2010)047-e)

ด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสังเกตสำหรับเหตุผลดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า แม้บรรดาอรรถกถาจารย์ หรือผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา มองว่าเหตุผลนี้เป็นเหตุผลที่เหมาะสมและถูกต้องที่สุดที่ยังคงสงวนความผิดนี้ไว้ แต่เหตุผลประการนี้จะไม่สามารถอธิบายหลักการใด ๆ ได้เลย สำหรับผู้ที่ไม่มีความเชื่อในทางศาสนา

โดยความผิดเกี่ยวกับศาสนาในประเด็นที่เป็นไปเพื่อคุ้มครองศาสนาและความเชื่อที่เกี่ยวกับศาสนานี้ นักวิชาการในอดีตมากมายในต่างประเทศ ต่างเห็นด้วยกับการมีกฎหมายต่อต้านการดูหมิ่นศาสนา โดยในสมัยก่อนความเชื่อของนักวิชาการที่นับถือศาสนาคริสต์ เชื่อว่าพระเจ้านั้นมีอยู่จริง หากจะมีการยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาจะต้องมีการประกาศอย่างเป็นทางการว่าประเทศดังกล่าวไม่ได้เป็นประเทศที่นับถือศาสนานั้น ๆ แล้ว

2.3.3.2 เพื่อคุ้มครองสังคม

เหตุผลเพื่อการคุ้มครองสังคมดังกล่าวนี้ ได้รับการสนับสนุนอย่างกว้างขวาง โดยมีการกล่าวกันว่า ความผิดฐานนี้ที่สมควรจะมีอยู่ก็เนื่องจากการปกป้องคุณธรรมทางจิตใจ และสายใยแห่งคุณธรรมของประเทศ การยกเลิกกฎหมายดังกล่าวนี้ มีแต่จะเพิ่มความเสื่อมโทรมให้กับสภาพสังคม การที่คงไว้ซึ่งความผิดในฐานดังกล่าวจะเป็นการช่วยให้ผู้คนในสังคมทั้งหลายอยู่ร่วมกันอย่างสงบ และเมื่อสังคมสงบก็จะเอื้อต่อการดำรงชีวิตและการทำงาน เพราะว่าถ้าสังคมใดก็ตามที่มีการจู่โจมในส่วนของความเชื่อในทางศาสนา โดยไม่ได้รับบทลงโทษหรือผลกระทบใด ๆ จากกฎหมาย สิ่งที่จะเป็นปัญหาตามมาคือ ผู้กระทำความผิดสามารถกระทำการจรรยาไปสู่การทำให้เกิดความรู้สึกที่รุนแรงภายในกลุ่มผู้คนจำนวนมากที่มีความเชื่อ ซึ่งอาจจะเป็นการทำลายความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในทางศาสนาและเผ่าพันธุ์ และผลสุดท้ายที่เกิดก็จะเป็นผลกระทบที่ตอกสู่สังคม

2.3.3.3 เพื่อคุ้มครองความรู้สึกส่วนบุคคล

เหตุผลในประเด็นของความผิดฐานดังกล่าวที่เป็นไปเพื่อการคุ้มครองความรู้สึกส่วนบุคคลนั้น ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากยอมรับว่าเหตุผลดังกล่าวนี้อาจเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดสำหรับความผิดอาญาในฐานดังกล่าว เนื่องจากการกระทำใดที่กระทบต่อความรู้สึกของบุคคลไปแล้ว ผลที่ตามมาในบั้นปลาย ย่อมเกิดความวุ่นวายในทางสังคมถ้าหากการกระทำดังกล่าว กระทบความรู้สึกของบุคคลส่วนมากที่คิดเห็นไปในทำนองเดียวกัน โดยมีการถกเถียงกันว่า ในส่วนของความรู้สึกในทางศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มิได้มีลักษณะสำคัญเป็นพิเศษ หรือเป็นความสำคัญที่มีลักษณะ

เฉพาะที่จำเป็นจะต้องยอมรับถึงน้ำหนักของการให้เหตุผล และต้องเป็นสิ่งที่มีความเด็ดขาดสำหรับการสงวนไว้ซึ่งการกระทำผิดในฐานดังกล่าว โดยวัตถุประสงค์ในข้อนี้เป็นการมองว่า การกระทำใดที่เป็น การไปปล้ำหรือทำลายความเชื่อในทางศาสนานั้น ย่อมเป็นการกระทำที่กระทบต่อความรู้สึกส่วนบุคคลการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่อันตรายอย่างยิ่ง

2.3.3.4 เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน

เหตุผลนี้เกิดขึ้นจากการที่มองว่า การดูหมิ่นศาสนานั้นเป็นภัยคุกคามต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน จึงเป็นความผิดที่ต้องใช้บทลงโทษในทางอาญา ทั้งนี้เหตุผลดังกล่าวอาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า การคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นเหตุผลที่เพียงพอแล้วสำหรับการคงไว้ซึ่งความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการดูหมิ่นศาสนา แต่ทั้งนี้เหตุผลดังกล่าวนี้ไม่ได้เป็นเหตุผลหลักในการคงไว้ซึ่งความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา เหตุผลดังกล่าวนี้จะต้องใช้ประกอบกับเหตุผลอื่น ๆ เพื่อความสมบูรณ์ในการใช้กฎหมายดังกล่าว เพราะการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในบางกรณีมีแนวโน้มที่จะทำลายความรู้สึกของผู้นับถือศาสนา มากกว่าการโต้เถียงกันกัน ในบางประเด็น จนนำไปสู่การบาดหมางกันหรือเกิดความรุนแรง แต่นั่นก็เป็นเหตุผลเดียวเพื่อคุ้มครองความสงบสุข แต่การเหยียดหยามศาสนาจะเป็นการเข้าไปทำลายความรู้สึกของผู้คนก่อน และในขณะเดียวกันก็เป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยอีกด้วย

2.4 ความสอดคล้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

ในส่วนนี้จะเป็นการกล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษทางอาญาทั้งหลาย ที่มีความเกี่ยวข้องกับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา เพื่อเป็นการชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความผิดในฐานดังกล่าวที่ควรจะสงวนไว้หรือคงไว้เป็นความผิดในทางอาญาต่อไป

2.4.1 ภารกิจของกฎหมายอาญา

กฎหมายนั้นเมื่อมีการบัญญัติออกมาแล้ว กฎหมายแต่ละเรื่องก็บัญญัติออกมาย่อมมีภารกิจเป็นการเฉพาะของตัวเอง โดยเฉพาะในส่วนของกฎหมายอาญานั้นมีภารกิจที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.4.1.1 ภารกิจในการคุ้มครองสังคม

สังคมมนุษย์แต่เดิมนั้นต่างก็มีข้อกำหนดอันเป็นหลักเกณฑ์ในการควบคุมความเป็นระเบียบและความประพฤติของมนุษย์ในสังคม ข้อกำหนดเช่นนั้นก็คือระเบียบสังคม ซึ่ง

เป็นเครื่องมือที่ทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แต่ทั้งนี้แล้วการใช้เครื่องมือดังกล่าวก็ต้องขึ้นอยู่กับความสมัครใจของแต่ละบุคคลโดยเงื่อนไขของความสมัครใจนั้นต้องเป็นสิ่งที่ปราศจากสภาพบังคับจากภายนอก ระเบียบสังคมล้าพั้งแต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดความมั่นใจได้ว่าจะมีความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยอย่างแท้จริง ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้อง มีกฎหมายต่าง ๆ เข้ามาช่วยดูแล เข้ามาช่วยเสริม ดังนั้น กฎหมายอาญาจึงถูกนำมาบังคับใช้เนื่องจาก สภาพของกฎหมายอาญามีสภาพในเชิงบังคับที่รุนแรงที่สุด กฎหมายอาญาจึงเป็นกฎหมายที่มีภารกิจ ในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์⁹⁴

แต่อย่างไรก็ตามการใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในภารกิจเช่นว่านี้ก็ต้อง เป็นการใช้เฉพาะเท่าที่จำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เพราะถ้าหากมีการบัญญัติกฎหมายอาญา ขึ้นใช้โดยหวังว่าจะเป็นเครื่องมือคุ้มครองในการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์แล้วนั้น แต่การบัญญัติ กฎหมายขึ้นนั้นเป็นไปโดยพร่ำเพรื่อแล้วอาจส่งผลให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอาจจะถูก กระทบกระเทือนเกินความจำเป็นซึ่งจะเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย⁹⁵ ถึงแม้ว่าการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นจะกระทำได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ หรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย⁹⁶

ในประเด็นของการนำกฎหมายอาญามาเป็นเครื่องมือในการบังคับใช้นั้น ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวของการบังคับใช้กฎหมาย อาญามาเป็นเครื่องมือในทางสังคมไว้ว่า⁹⁷

⁹⁴ คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), 63-64.

⁹⁵ เรื่องเดียวกัน, 64.

⁹⁶ มาตรา 26 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

“การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุนเหตุผลความ จำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่ บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง”

⁹⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินติ้ง (ประเทศไทย), 2551), 7.

“หากรัฐมุ่งแต่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะใช้บังคับกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายจะไร้ความหมาย ขาดความศักดิ์สิทธิ์ และเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานของรัฐที่ประพฤติมิชอบมีโอกาสดแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองจากกฎหมายเหล่านี้ หรือหากมีการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมิได้มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานาน ผู้ถูกใช้บังคับก็จะเกิดปฏิกิริยาเพราะถือว่าถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บังคับกฎหมายและชุมชนเสื่อมเสียไป”

2.4.1.2 ภารกิจในการปราบปรามและป้องกันการกระทำความผิด

ภารกิจในการปราบปรามและภารกิจในการป้องกันต่างก็เป็นภารกิจในการคุ้มครองสังคมของกฎหมายอาญาทั้งสิ้น เพราะเมื่อใดก็ตามที่มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายอาญานั้นเป็นเครื่องมือในการปราบปรามการกระทำความผิดซึ่งนอกเหนือไปจากการปราบปรามแล้วนั้นผลในอีกทางหนึ่งของการใช้กฎหมายอาญาคือเป็นการกระทำเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดนั้นขึ้นอีกในอนาคต ดังนั้น การใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือในการปราบปรามและป้องกันการกระทำความผิดจึงเป็นภารกิจที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน⁹⁸

แต่ทั้งนี้การใช้กฎหมายอาญาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกต่อตัวผู้ที่กระทำความผิดว่าการกระทำดังกล่าวของตนนั้นไม่เป็นที่ยอมรับของผู้คนในสังคม และในขณะเดียวกันนั้นการใช้กฎหมายอาญาก็ต้องเป็นไปเพื่อนการตักเตือนบุคคลทั่วไปด้วยว่า ถ้าหากเกิดการกระทำเช่นนั้นขึ้นอีกก็จะต้องมีการลงโทษเช่นเดียวกัน การใช้กฎหมายอาญาในลักษณะนี้จึงเป็นทั้งการป้องกันทั่วไปหรือการป้องกันโดยอ้อม ทั้งนี้การใช้กฎหมายอาญาที่จะต้องให้บรรลุผลเป็นการป้องกันโดยตรงนั้นจะต้องเป็นการใช้กฎหมายอาญาต่อตัวของผู้กระทำความผิดบางคนที่มีลักษณะเป็นอันตรายและอาจจะคาดหมายได้ว่าบุคคลนั้นอาจจะก่อเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนานั้นขึ้นอีก⁹⁹

⁹⁸ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, 65.

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน.

2.4.1.3 ภารกิจในการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายและคุณภาพของการกระทำ

แม้ว่ากฎหมายอาญานั้นจะใช้จัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้ แต่การจะใช้กฎหมายอาญากับทุกปัญหานั้นย่อมเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์และเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เนื่องจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีมากมายและปัญหาเหล่านั้นก็มีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป ปัญหาหลายปัญหานั้นเป็นปัญหาที่ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายอาญาเสียด้วยซ้ำ แต่ในขณะเดียวกันปัญหาบางประการก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายอาญา ด้วยเหตุนี้เอง กฎหมายอาญาจึงควรจำกัดตัวเองอยู่กับการคุ้มครองคุณค่าพื้นฐานของระเบียบสังคมเพียงเท่านั้น¹⁰⁰

สิ่งที่หล่อหลอมให้การอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมถูกขับเคลื่อนไปได้อย่างปกติสุขนั้นย่อมไม่ใช่เป็นสิ่งที่เป็รูปรธรรมที่สามารถจับต้องได้ กล่าวคือสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ด้วยประสาทสัมผัส แต่สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นคุณค่าที่จำเป็นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคมที่เรียกกันว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย”¹⁰¹

คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) หมายถึง ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือ ประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง¹⁰² ทั้งนี้ คุณธรรมทางกฎหมายยังแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล เช่น เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม เช่น ความปลอดภัยในเรื่องการจราจรในความผิดเกี่ยวกับการจราจร เป็นต้น

กฎหมายอาญานอกจากจะคุ้มครองคุณธรรมในทางกฎหมายแล้ว ยังต้องคุ้มครองถึง “คุณภาพของการกระทำ” อีกด้วย ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การกระทำที่เป็นความผิดอาญานอกจากจะเป็นการกระทำที่ละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายแล้ว ในขณะเดียวกันยังต้องเป็นการกระทำที่ผิดหน้าที่ด้วยและที่สำคัญไปกว่านั้นผลงานที่เกิดขึ้นจากการกระทำผิดหน้าที่ของผู้กระทำนั้นจะต้องเป็นผลงานที่ไม่มีคุณภาพและเป็นสิ่งที่จะต้องไม่เพียงเกิดขึ้น ในส่วนนี้เองจะเห็นได้ว่ากฎหมายอาญาเข้ามาคุ้มครองคุณภาพของการกระทำที่ไม่มีคุณภาพและเป็นสิ่งที่ไม่ควรที่จะเกิดขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน, 66.

¹⁰¹ เรื่องเดียวกัน, 66-67.

¹⁰² Hans-Joachim Rudolphi, *Systematischer Kommentar zum Strafgesetzbuch: Band I, Allgemeiner Teil*, (Frankfurt am Main, 1975), 4 อ้างถึงใน คณิต ฅ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, 160.

กฎหมายอาญานั้นมีภารกิจในการคุ้มครองนอกจากคุณธรรมทางกฎหมายแล้วยังต้องคุ้มครองเกี่ยวข้องกับเรื่องคุณภาพของการกระทำอีกด้วย¹⁰³

2.4.2 หลักการและแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา

หลักความเป็นภัยอันตราย (The Harm Principle) ที่จะกล่าวถึงนี้ จอห์น สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) ผู้ซึ่งคิดค้นทฤษฎีดังกล่าวให้การยืนยันมาโดยตลอดว่าการจำกัดอิสรภาพของผู้คนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สมควรจะกระทำ แต่ก็ไม่ใช่ว่าให้อิสรภาพแก่มนุษย์ทุกคนอย่างไร้ขีดจำกัด อิสรภาพในบางเรื่องสามารถที่จะถูกจำกัดได้ โดยมิลล์มีความเห็นว่า “วัตถุประสงค์เพียงประการเดียว ซึ่งการใช้อำนาจนั้นจะมีการดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบด้วยความชอบธรรมเหนือสมาชิกในสังคมที่มีความเจริญแล้วก็คือเพื่อเป็นการป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น”¹⁰⁴ ต่อมาทฤษฎีดังกล่าวก็ได้ถูกพัฒนาและปรับปรุงขึ้นโดย Joel Feinberg ซึ่งในรายละเอียดของทฤษฎีของ Feinberg นั้น Feinberg เห็นว่า หลักความเป็นภัยอันตราย (The Harm Principle) ไม่ใช่เพียงสิ่งเดียวที่ทำให้มีเหตุและผลเพียงพอที่จะกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา โดย Feinberg เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องให้หลักการใน Offence Principle ด้วย Feinberg นั้นเห็นว่าเหตุผลในการจะกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดอาญานั้นควรจะเป็นวิธีที่จำเป็นและมีประสิทธิภาพที่จะป้องกันความผิดที่ร้ายแรงกับผู้อื่น¹⁰⁵ ซึ่งหลัก Offence Principle นั้น นำเสนอว่า การกระทำบางอย่างแม้โดยสภาพแล้วจะไม่ได้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่น แต่ถ้าหากการกระทำนั้นมีลักษณะเป็นการล่วงเกินต่อความรู้สึกของบุคคลทั่วไปก็ย่อมที่จะมีเหตุผลอย่างเพียงพอที่จะสามารถนำกฎหมายอาญามาบังคับใช้ได้¹⁰⁶ เนื่องจากถ้าจะอ้างเพียงแต่หลักภัยอันตรายร้ายแรงเพียงอย่างเดียวแล้ว จะส่งผลให้ขอบเขตในการกำหนดความผิดอาญานั้นแคบเกินไป

นอกจากนั้นแล้วในการกำหนดความผิดใดเป็นความผิดอาญานั้นควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญในประการอื่น ๆ อีก คือ **หลักในเรื่องของศีลธรรม (Legal Moralism)** โดยหลักศีลธรรมนี้เป็นหลักการที่กำหนดมาตรการอย่างใดอย่างหนึ่งในทางกฎหมายเพื่อใช้บังคับควบคุมให้

¹⁰³ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, 69.

¹⁰⁴ Andrew Ashworth, *Principles of Criminal Law*, 5th ed. (New York: Oxford University Press, 2006), 30.

¹⁰⁵ R.A. Duff, Lindsay Farmer, S E Marshall, Massimo Renzo, and Victor Tardos, *Criminalization: The Political Morality of the Criminal Law* (Oxford: Oxford University Press, 2015), 46.

¹⁰⁶ Joel Feinberg, *The Moral Limits of the Criminal Law Offense to Other Volume 2* (New York: Oxford University Press, 1988), 68-69.

ประชาชนอยู่ภายใต้กรอบหรือภายใต้มาตรฐานทางศีลธรรมที่สังคมนั้น ๆ ได้ยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รัฐสามารถนำกฎหมายมาเป็นเครื่องมือเพื่อใช้บังคับให้ประชาชนนั้นปฏิบัติตามอยู่ภายใต้มาตรฐานทางศีลธรรมที่คนในสังคมยึดถือ โดยหลักในเรื่องของศีลธรรมยังสามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 นัยยะ¹⁰⁷ คือ ศีลธรรมตามความหมายอย่างแคบและศีลธรรมตามความหมายอย่างกว้าง โดยหลักศีลธรรมตามความหมายอย่างแคบนั้นมองว่า แม้การกระทำใดก็ตามที่ไม่ได้เป็นการกระทำที่ผิดหรือไม่ได้เป็นการกระทำที่ก่ออันตรายต่อตัวผู้กระทำหรือผู้อื่น แต่ถ้าวการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดในตัวเอง การห้ามการกระทำดังกล่าวถือว่าเป็นสิ่งที่สมควรกระทำและถูกต้องตามศีลธรรม กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ก็ตาม แม้ว่าจะไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด แต่ถ้าเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม รัฐก็สามารถวางข้อกำหนดในลักษณะห้ามการกระทำนั้นได้ แต่ในส่วนของศีลธรรมตามความหมายอย่างกว้างนั้นจะแตกต่างกันออกไปโดยมองว่า ถ้าวการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่เป็นความผิดหรืออาจจะเป็นการกระทำที่ก่ออันตรายความเสียหายให้แก่ตัวผู้กระทำหรือผู้อื่น การที่รัฐจะห้ามการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ถูกต้องทางศีลธรรมแล้ว เนื่องจากการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความชั่วร้าย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือในความหมายอย่างกว้างนั้น รัฐสามารถวางข้อกำหนดในลักษณะห้ามการกระทำนั้นได้ แต่การกระทำนั้นต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้กระทำเองหรือตัวผู้อื่นด้วย

ในเรื่องของศีลธรรมและกฎหมายนั้นต่างก็มีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก ทั้งศาสนาและกฎหมายนั้น ต่างเกิดขึ้นก็เพื่ออธิบายถึงความยุติธรรมเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในมุมมองของศาสนานั้น มองว่าการกระทำที่ดีย่อมเกิดผลดีตอบแทนแก่ตัวผู้กระทำ หรือผู้ที่กระทำชั่วก็ย่อมได้รับผลชั่วตอบแทนเช่นเดียวกัน เหมือนกับกรณีของกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออธิบายถึงความยุติธรรมที่มีลักษณะเห็นได้ชัดเจนกว่า กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำกระทำการให้เกิดผลร้ายขึ้นแก่สิ่งใด บุคคลดังกล่าวย่อมต้องรับโทษในทางกฎหมาย แต่สิ่งที่แตกต่างกันจะเป็นเรื่องที่ว่ากฎหมายนั้นเป็นการพิจารณาในเชิงข้อเท็จจริงเสียเป็นส่วนมาก ส่วนความคิดความอ่านภายในจิตใจ ยังเป็นเรื่องที่ไกลเกินกว่ากฎหมายจะเข้าไปควบคุม ผิดกับศาสนาที่พิจารณาถึงประเด็นดังกล่าวด้วย การดำรงอยู่ได้ของกฎหมายก็เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะขจัดสิ่งชั่วร้ายต่าง ๆ การที่ปล่อยให้การกระทำที่เป็นการขัดต่อศีลธรรมยังคงอยู่โดยไม่พิจารณาว่าเป็นความผิดนั้น ย่อมส่งผลในท้ายที่สุดว่าสังคมนั้นจะต้องเสื่อมทรามลงและพังทลายลงมาในที่สุด ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้

¹⁰⁷ Joel Feinberg, *The Moral Limits of the Criminal Law Harm to Others Volume 1* (London: Oxford University Press, 1987), 25.

มาตรการในทางอาญามาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและรักษาให้ศีลธรรมนั้นยังคงดำรงอยู่ได้ในสังคม¹⁰⁸ โดยหลักการนี้มุ่งที่จะใช้กฎหมายเพื่อบังคับผู้คนในสังคมให้อยู่ภายใต้กรอบของศีลธรรมที่สังคมนั้น ๆ ยึดถืออยู่ ความผิดอื่น ๆ ที่คนในสังคมมองว่าผิดศีลธรรมก็สามารถกำหนดเป็นความผิดอาญาได้ เช่น การทารุณกรรมสัตว์ การดูหมิ่นหรือการเหยียดหยามสัญลักษณ์ที่ควรค่าแก่การเคารพอื่น ๆ เช่น สัญลักษณ์ในเชิงศาสนา¹⁰⁹

นอกจากหลักในเรื่องของศีลธรรม (Legal Moralism) แล้ว หลักการอีกหลักหนึ่งที่ควรพิจารณาก็คือ **หลักในเรื่องคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgutslehre)** โดยหลักคุณธรรมทางกฎหมายมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Specific rechtsguter) อาจกล่าวได้ว่าการกระทำใดที่จะเป็นความผิดนั้นไม่ใช่เพียงแค่เรื่องของการก่อกวนอันตรายเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการละเมิดหรือล่วงล้ำในสิ่งที่กฎหมายมีความประสงค์จะคุ้มครอง ซึ่งขอบเขตของการปกป้องคุ้มครองนั้นไม่ใช่มีแค่เพียงการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการละเมิดต่อเกียรติในเชิงของสังคมด้วย ยกตัวอย่าง เช่น ความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) หรือในลักษณะที่เป็นการลดคุณค่าในทางศาสนา ทั้งนี้สิ่งที่สำคัญที่สุดที่ความผิดทุกประเภทจะต้องมีก่อนเสมออีกคือ ลักษณะของความผิดนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่มีลักษณะเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคม โดยหลักนี้มองว่า กฎหมายคือเรื่องของเสรีภาพ กฎหมายที่ดีควรที่จะเป็นไปเพื่อการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลให้ได้มากที่สุด เสรีภาพของบุคคลจึงถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ควรคำนึงถึงในการบัญญัติกฎหมาย และในตัวของเสรีภาพเองนั้นจะต้องเป็นเสรีภาพที่ไม่ขัดต่อเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย กล่าวโดยสรุปคือ การกระทำใดที่จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นกระทบโดยตรงต่อระบบเสรีภาพที่กำหนดไว้ในกฎหมาย¹¹⁰

ถ้าพิจารณาตามหลักคุณธรรมในทางกฎหมายแล้ว ทำให้ทราบได้ว่าการกำหนดความผิดอย่างใดนั้น ไม่ได้จำกัดเพียงแค่เรื่องของความเป็นอันตรายเท่านั้น แต่ควรที่จะพิจารณาถึงหลักการ

¹⁰⁸ Patrick Devlin, *The Enforcement of Morals* (London: Oxford University Press, 1965), 14.

¹⁰⁹ วิภากร เนติจิรโชติ, “การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป: ศึกษาเฉพาะความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2548), 42.

¹¹⁰ R.A. Duff, Lindsay Farmer, S E Marshall, Massimo Renzo, and Victor Tadros, *The Boundaries of the Criminal Law* (New York: Oxford University Press, 2010), 244-252 อ้างถึงใน อรพินท์ นิรินาทกุล “การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษานโยบายอาญาอาณัติการเสพและการครอบครองกัญชา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), 30.

สำคัญในเรื่องอื่น ๆ ประกอบกัน อย่างในเรื่องของคุณธรรมทางกฎหมายนี้ ถ้าพิจารณาถึงความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาจะเห็นว่า การกระทำบางอย่างของการเหยียดหยามศาสนาอาจจะไม่ได้ก่อภัยอันตรายขึ้น แต่การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมายซึ่งขอบเขตของเรื่องดังกล่าวเป็นการคุ้มครองเกียรติในเชิงของสังคมอีกด้วย การบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาก็เพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองเกียรติของสังคมซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายประการหนึ่งนั่นเอง

เมื่อเราได้พิจารณาหลักการในการกำหนดความผิดอาญาในเบื้องต้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ามีความควรพิจารณาอยู่ประการหนึ่ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง กฎหมาย กับ ศีลธรรม โดยเฉพาะการพิจารณาในแง่ของกฎหมายนั้น คำว่า ศีลธรรม อาจสื่อถึงบรรดากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม หรือ อาจจะเป็นความสามัคคีที่ร่วมกันกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในขณะที่ศีลธรรมอีกมุมหนึ่งนั้น อาจหมายถึงบรรดาคุณค่าที่ต่างต่าง ๆ เช่น เสรีภาพ ศาสนา เป็นต้น ดังนั้นแล้วจึงมีประเด็นว่า บรรดาความผิดในทางอาญานั้นควรพิจารณาเรื่องศีลธรรมในแง่ของศีลธรรมใด ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากบทบัญญัติความผิดในทางอาญาแล้วนั้นอาจจะต้องพิจารณาถึงสองสิ่งประกอบกัน กล่าวคือ ศีลธรรมนั้นต้องเป็นการพิจารณาทั้งในแง่ของความสามัคคี หรือการอยู่ในกรอบแห่งกฎของสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็ควรพิจารณาถึงคุณค่าบางอย่างที่สะท้อนออกมาจากความรู้สึกนึกคิด และจิตใจของบุคคลประกอบกัน การพิจารณาในเรื่องศีลธรรมของกฎหมายอาญาจึงไม่อาจที่จะพิจารณาในแง่ของศีลธรรมใดแง่หนึ่งเพียงอย่างเดียวได้ ต้องใช้การผสมผสานซึ่งกันและกันในการพิจารณาถึงศีลธรรมนั้น ๆ เพราะการพิจารณาในแง่ของศีลธรรมใดแง่หนึ่งเพียงอย่างเดียว อาจสะท้อนต่อภาพของความเป็นธรรมในทางกฎหมายได้ กล่าวคือ ถ้าพิจารณาในแง่ของศีลธรรมที่เป็นเรื่องของกฎเกณฑ์และความสามัคคีเพียงอย่างเดียว กฎหมายอาญาดังกล่าวก็จะมีคามแข็งกระด้างในการปรับใช้ เพราะการพิจารณาดังกล่าวเป็นการคำนึงถึงแต่เพียงมุมมองจากทางกฎหมายเท่านั้น แต่ถ้าหากพิจารณาในเชิงของคุณค่าแต่เพียงอย่างเดียว ย่อมส่งผลให้กฎหมายอาญาดังกล่าว อาจจะมีสภาพที่ขาดลักษณะของการบังคับ อีกทั้งอาจจะเกิดความไม่ชัดเจนแน่นอนในการพิจารณาอีกด้วย

2.4.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

แนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษอาญาในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะอธิบายถึงความหมายของคำว่าโทษ รวมไปถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงความหมาย และจุดประสงค์ในการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา นอกจากนั้นแล้วจะอธิบายถึงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องโทษในทางอาญา โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ ก็เพื่อเป็นการตอบคำถามว่า อัตราโทษที่กำหนดไว้ในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 206 นั้น มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความผิดและอัตราโทษที่ระบุในประมวลกฎหมายดังกล่าว และจะพิจารณาเจาะจงถึงการกำหนดโทษในกฎหมาย โดยฝ่ายนิติบัญญัติว่าเหตุใดถึงกำหนดอัตราโทษไว้ในอัตราที่สูงสำหรับความผิดฐานนี้ เพื่อเป็นการแสวงหาคำตอบว่าการกำหนดโทษและการลงโทษในเรื่องดังกล่าวนี้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษมากน้อยเพียงใด

2.4.3.1 ลักษณะและความหมายของโทษ

คำว่า “โทษ” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายว่า ความไม่ดี ความชั่ว เช่น โทษแห่งความเกียจคร้าน หรือความผิด เช่น กล่าวโทษ หรือ ผลแห่งความผิดที่ต้องรับ เช่น ถูกลงโทษ หรือผลร้าย เช่น ยาเสพติดให้โทษ¹¹¹

คำว่า “โทษ” ตามความเห็นของนักวิชาการ คือ H.L.A Hart¹¹² มองว่าโทษอาญานั้นจะต้องประกอบไปด้วยสาระสำคัญ 5 ประการจึงจะเป็นโทษในทางอาญา อันได้แก่

1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานและความเจ็บปวด หรือผลร้ายอย่างอื่นที่มีลักษณะทำให้เกิดทุกข์

2) โทษจะต้องนำมาใช้กับบุคคลซึ่งกระทำความผิด บุคคลอื่นที่ไม่ได้กระทำความผิดจะมารับโทษแทนไม่ได้

3) โทษจะต้องใช้เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กล่าวคือต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายเกิดขึ้นก่อนถึงจะสามารถลงโทษได้ แต่ถ้าหากผลร้ายนั้นไม่ใช่การกระทำความผิดกฎหมายแล้วรัฐให้ผลร้าย ผลร้ายนั้นไม่ใช่โทษ¹¹³

4) โทษจะต้องเป็นวิธีที่บุคคลอื่นใดที่ไม่ใช่ตัวผู้กระทำความผิดนำโทษนั้นมาบังคับใช้ กล่าวคือถ้าเป็นผลร้ายที่เกิดแก่ผู้กระทำความผิด สิ่งนั้นจะไม่เรียกว่าโทษ¹¹⁴

¹¹¹ ราชบัณฑิตยสถาน, “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.royin.go.th/dictionary/>

¹¹² H.L.A Hart, *Punishment and Responsibility* (London: Oxford University Press, 1982), 4-5.

¹¹³ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), 5.

¹¹⁴ เรื่องเดียวกัน.

5) โทษจะต้องเป็นกรณีที่มีอำนาจตามกฎหมายที่กฎหมายดังกล่าวนี้ให้อำนาจลงโทษเพื่อตอบแทนการกระทำความผิดอาญา

คำว่า “โทษ” ตามความเห็นของ ศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ พิจารณาเห็นว่าโทษทางอาญานั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ¹¹⁵

1) ลักษณะภายนอกของโทษอันเป็นผลร้ายที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายหรือเป็นผลตอบแทนที่น่าพิงพอใจอื่น ๆ

2) ผู้มีอำนาจที่จะกำหนดโทษต้องเป็นบุคคลที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้

3) ความประสงค์ของการลงโทษที่จะต้องเป็นการตอบแทนการกระทำผิดของผู้กระทำความผิด อันประกอบด้วยลักษณะที่ตำหนิผู้กระทำว่าได้กระทำในสิ่งที่ไม่สมควร

ดังนั้นแล้ว คำว่าโทษในทางกฎหมายอาญา หมายถึง การกระทำที่เป็นผลร้ายซึ่งบุคคลผู้กระทำความผิดกฎหมายจะต้องได้รับ อันเนื่องมาจากการฝ่าฝืนกฎหมายอาญา¹¹⁶ โดยโทษที่จะถูกกำหนดหรือนำมาใช้จะต้องกระทำโดยผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด¹¹⁷ นอกจากนั้นแล้วผลร้ายดังกล่าวที่ผู้กระทำความผิดได้รับต้องเป็นผลตอบแทนจากการที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และผลตอบแทนนั้นต้องมีลักษณะเป็นการตำหนิผู้กระทำความผิดด้วย¹¹⁸

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁵ ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายอาญาวาดด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2543), 15.

¹¹⁶ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” 21.

¹¹⁷ ธาณี วรภัทร์, *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2558), 20.

¹¹⁸ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” 21.

2.4.3.2 แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษ

อัตราโทษตามกฎหมายนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์นั้นได้ทำการกำหนดขึ้นมาจากสภาพแวดล้อมของสังคมแต่ละสังคมที่มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป¹¹⁹ โดยแนวคิดและวิธีการลงโทษ เป็นสิ่งที่ถูกพัฒนาอย่างเรื่อยมา แต่ต่อมาได้มีการปรับให้มีความเหมาะสมมากขึ้นโดยพิจารณาถึงอัตราโทษ การลงโทษ กับการกระทำความผิดโดยเน้นถึงความมีมนุษยธรรมและความยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่ทั้งนี้ก็ยังคงที่จะสะท้อนให้เห็นแนวความคิดในเรื่องโทษแบบเดิมอยู่ได้แก่ แนวคิดตามความมุ่งหมายเดิมที่ต้องการแก้แค้นทดแทน การไล่เกลียดชังใช้ค่าเสียหาย หรือแนวคิดที่ลงโทษ เพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบก็ยังคงปรากฏอยู่¹²⁰ ทั้งนี้ได้ปรากฏแนวความคิดหรือทฤษฎีของสำนักคิดที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันมาจนถึงปัจจุบัน โดยปรากฏแนวคิด 3 สำนักใหญ่ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวความคิดของสำนักคลาสสิก (Classical School)

หลักใหญ่ของแนวความคิดของสำนักนี้ เน้นในรูปของนามธรรม โดยมีได้มีการคำนึงถึงสภาพความเป็นจริง¹²¹ บุคคลสำคัญในสำนักความคิดนี้ได้แก่ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เจเรมี เบนธัม (Jeremy Bentham) ความมุ่งหมายของการลงโทษของสำนักความคิดนี้ คือ เป็นไปเพื่อตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำความผิด เพื่อให้บุคคลในสังคมเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ทั้งนี้ความร้ายแรงดังกล่าววัดผลจากการก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม¹²² นอกจากนั้นแล้วหลักสำคัญในเรื่องของการกำหนดโทษหรืออัตราโทษของสำนักความคิดนี้มีหลักสำคัญคือ กฎหมายนั้นต้องมีการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิด (Punishment to fit crime)¹²³

2. แนวความคิดของสำนักนีโอคลาสสิก (Neo-Classical School)

¹¹⁹ สมหมาย จันทรเรือง, “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราโทษกับการกระทำความผิด,” *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช* 31, 1 (กันยายน 2562-มีนาคม 2563): 20.

¹²⁰ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด, 2561), 221.

¹²¹ เรื่องเดียวกัน.

¹²² สมหมาย จันทรเรือง, “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราโทษกับการกระทำความผิด,” *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช* 31, 1 (กันยายน 2562-มีนาคม 2563): 20.

¹²³ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑ์วิทยา*, 224.

หลักการส่วนใหญ่ของสำนักความคิดนี้ไม่แตกต่างไปจากแนวความคิดของสำนักคลาสสิกมากนัก แต่มีหลักการที่เสริมเข้ามาอันเป็นหลักสำคัญ คือ การยอมรับว่ามนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันในความรู้สึกผิดชอบชั่วดี¹²⁴ ดังนั้นในเรื่องของการได้รับโทษจึงไม่ควรที่จะรับโทษเท่ากัน ตัวอย่างเช่น ในกรณีของคนวิกลจริตหรือเด็ก¹²⁵

3. แนวความคิดของสำนักพอสิทีฟ (Positive School)

หลักใหญ่ของแนวความคิดสำนักนี้ คือ การพิจารณาการลงโทษนั้นต้องให้เหมาะสมกับตัวของอาชญากรหรือผู้กระทำความผิด โดยมีความเชื่อว่าการที่มนุษย์เลือกที่จะประกอบอาชญากรรม หรือกระทำการบางสิ่งซึ่งผิดกฎหมายนั้นมีสาเหตุมาจากปัจจัยทางชีววิทยา หรืออาจจะมาจากธรรมชาติ¹²⁶ การลงโทษจึงควรให้เหมาะสมกับประเภทของอาชญากร จะเห็นได้ว่าสำนักความคิดนี้ถือหลักของจิตใจเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้เองทำให้แนวความคิดของสำนักนี้มีความแข็งแกร่งและถูกวิจารณ์เป็นอย่างมาก¹²⁷

จากแนวความคิดของทั้งสามสำนักนี้จะเห็นว่าในประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ต่างรับแนวความคิดของทั้งสามสำนักมาผสมผสานซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าประเทศไทยมีนโยบายในความผิดเรื่องดังกล่าวอย่างไร ถ้าหากมีเจตนาารมณ์เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามก็จะปรากฏในรูปของแนวความคิดของสำนักคลาสสิก โดยรูปแบบดังกล่าวเป็นการพิจารณาจากตัวผู้กระทำความผิด ถ้าหากต้องการยกเว้นความผิดทางอาญาของบุคคลบางจำพวกก็จะปรากฏในรูปของแนวความคิดสำนักนีโอคลาสสิก โดยรูปแบบดังกล่าวนี้เป็นการพิจารณาจากความผิดและถ้าหากต้องการให้พิจารณาถึงสภาพจิตใจ แนวความคิดของสำนักพอสิทีฟก็มีส่วนสำคัญอย่างมากโดยปรากฏให้เห็นในรูปของ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น¹²⁸ โดยรูปแบบอย่างสุดท้ายนี้เป็นการพิจารณาจากตัวผู้เสียหาย

¹²⁴ เรื่องเดียวกัน, 225.

¹²⁵ สมหมาย จันทรเรือง, “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราโทษกับการกระทำความผิด,” *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช* 31, 1 (กันยายน 2562-มีนาคม 2563): 20.

¹²⁶ อัจฉริยา ชูตินันท์, *อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา*, 225.

¹²⁷ อุทัย อาทิวา, *ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิเจ ประินตั้ง, 2558), 109-110

¹²⁸ สมหมาย จันทรเรือง, “ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราโทษกับการกระทำความผิด,” *วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช* 31, 1 (กันยายน 2562-มีนาคม 2563): 21.

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวความคิดของสำนักความคิดต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการลงโทษแล้ว ต่อไปจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษว่าแท้จริงแล้ว โทษหรือการลงโทษนั้นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใด โดยทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน หรือ ทฤษฎีลงโทษเพื่อให้สาสม¹²⁹
(Retributive Theory) โดยมีหลักที่จะพิจารณาดังต่อไปนี้

ก. ผู้ที่ได้กระทำความผิดเท่านั้นที่สมควรจะถูกลงโทษ เนื่องมาจากความประสงค์ในการลงโทษนั้นก็เพื่อให้สาสมกับความผิดหรือเพื่อการแก้แค้นทดแทนนั้น การลงโทษจึงควรใช้กับผู้กระทำความผิดเท่านั้น ดังนั้นเงื่อนไขในการลงโทษตามทฤษฎีนี้จะต้องมีความผิดเกิดขึ้นมาก่อน เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วจึงสามารถจะลงโทษได้ให้สาสมกับความผิด บุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดจึงไม่สามารถที่จะลงโทษได้ ไม่ว่าลงโทษผู้ใดแล้วจะได้ประโยชน์เพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เพราะไม่มีความผิดใดที่จะไปทดแทนหรือลบล้าง

ข. ผู้ที่ได้กระทำความผิดทุกคนต้องได้รับการลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนหรือเพื่อให้สาสมแก่ความผิด มองว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่จำเป็น ผู้กระทำความผิดสมควรที่จะได้รับผลตอบแทนคือการลงโทษ แม้ว่าการลงโทษนั้นจะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ แก่สังคมก็ตาม หรือถ้าหากลงโทษไปแล้วจะเกิดผลเสียขึ้น แต่ก็มีควมจำเป็นที่จะต้องลงโทษ เนื่องจากผู้กระทำความผิดได้กระทำการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรม

จ. จำนวนโทษที่ได้รับต้องพอเหมาะกับความผิดที่ได้กระทำไป จำนวนโทษที่จำต้องนำมาใช้แก่บุคคลซึ่งกระทำความผิดนั้น ต้องมีความหนักเบาพอเหมาะกับความผิดที่เขาได้กระทำลงไป ความพอเหมาะระหว่างโทษและความผิดนี้มีแนวความคิดเห็นแตกต่างกันแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย กล่าวคือ

แนวความคิดแรกมีความเห็นว่า จำนวนโทษต้องเท่าเทียมกับความผิด ถ้ากระทำผิดมากน้อยเท่าใดต้องลงโทษเท่านั้น โดยต้องนำหลักแห่งความเท่าเทียม (Principle of Equality) ซึ่งเปรียบเสมือนตราซึ่งแห่งความยุติธรรมที่ไม่ได้มีความเอนเอียงไปข้างหนึ่งข้างใด โดยความเห็นของนักทฤษฎีที่ลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนหรือเพื่อให้สาสมกับความผิดนั้น

¹²⁹ สหธน รัตน์ไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” 33-43.

เห็นว่า สัดส่วนการลงโทษจะต้องจะต่อเท่าเทียมกับความผิดจริง ๆ ในการพิจารณาจึงพิจารณาเฉพาะความผิดแต่ละความผิดเป็นกรณีไปว่าควรได้รับการลงโทษอย่างไร

แนวความคิดที่สองมีความเห็นว่า จำนวนโทษต้องมีความสัมพันธ์กับความหนักเบาของความผิด กล่าวคือ พิจารณาถึงการกระทำว่าการกระทำที่มีลักษณะหนักพอ ๆ กันควรได้รับโทษที่พอกัน ส่วนในความผิดที่ไม่เท่ากันโทษไม่ควรจะเท่ากัน การกระทำความผิดที่ร้ายแรงกว่าควรถูกลงโทษมากกว่า¹³⁰ กลุ่มนี้เห็นว่า การลงโทษที่ยุติธรรมนั้นไม่ได้หมายถึงการลงโทษที่พอเหมาะกับความผิด เพราะการที่จะสามารถคำนวณโทษให้เท่ากับความผิดอย่างแท้จริงในทุกกรณีได้นั้นเป็นการยาก แต่อย่างน้อยก็สามารถรู้ได้ว่าการกระทำอย่างใดที่สมควรที่จะลงโทษมากกว่าได้ โดยพิจารณาเทียบจากการกระทำอย่างหนึ่งผิดร้ายแรงกว่าอีกอย่างหนึ่งหรือไม่ และการลงโทษอย่างหนึ่งหนักกว่าการลงโทษอีกอย่างหนึ่งหรือไม่ กล่าวโดยสรุปคือ สำนักนี้มองว่าจำนวนโทษที่จะต้องพอเหมาะกับความผิดนั้น หมายถึงจำนวนโทษที่ได้สัดส่วนกับความผิด ผู้ที่กระทำความผิดมากกว่าย่อมถูกลงโทษมากกว่า

2. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการป้องกัน (Preventive Theory)¹³¹ ในบางครั้งอาจเรียกว่า การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) แนวความคิดทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School) โดยมองว่าการลงโทษนั้นควรมีความประสงค์ที่แท้จริงเพื่อการป้องกันสังคม เนื่องจากเมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นมาแล้ว การที่จะเยียวยาให้ได้ดีดังเดิมย่อมไม่สามารถกระทำได้ แต่สามารถใช้ประโยชน์จากการลงโทษเพื่อ ป้องกันสังคมได้ โดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษนั้นก็เพื่อประโยชน์ 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อให้เกิดผลแก่ตัวผู้กระทำความผิดเอง กล่าวคือให้เข็ดหลาบและจะได้ไม่กระทำความผิดอีก ประการที่สอง เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับบุคคลทั่วไป โดยเมื่อบุคคลทั่วไปเห็นแล้วจะไม่กล้ากระทำความผิดอีก ทำให้เกิดความยับยั้งชั่งใจ¹³² และเพื่อให้การลงโทษตามทฤษฎีนี้เป็นไปเพื่อการป้องกันหรือเพื่อการข่มขู่ยับยั้งได้อย่างแท้จริง การลงโทษนั้นจะต้องมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

ก. บทลงโทษจะต้องเหมาะสมและทัดเทียมกับความผิด

¹³⁰ Jerome Michael and Herbert Wechler, *Criminal Law and Its Administration* (Chicago: The Foundation Press Inc., 1940), 8.

¹³¹ สหธน รัตน์ไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,” 43.

¹³² ธาณี วรภัทร์, *กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก*, 35-36.

- ข. การลงโทษต้องมีความแน่นอนในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ
- ค. การลงโทษจะต้องสามารถกระทำได้อย่างรวดเร็ว
- ง. การลงโทษต้องเกิดความเสมอภาค

3. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Reformative Theory) โดยแนวความคิดของทฤษฎีนี้มองว่า การที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ไม่ควรที่จะมุ่งเน้นถึงการกระทำความผิดเป็นปัจจัยหลัก แต่ควรที่จะต้องพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำความผิดและเมื่อพบสาเหตุดังกล่าวแล้วก็ทำการแก้ไขที่สาเหตุนั้น ความหนักเบาของการลงโทษจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้กระทำความผิดที่จะแก้ไขตนเอง¹³³ ผลของการลงโทษในลักษณะนี้จึงคล้ายกับการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องกันโดยเฉพาะกับตัวผู้กระทำความผิด เพราะมีความประสงค์มิให้บุคคลนั้นกระทำความผิดขึ้นมาอีก แต่ต่างกับการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องกันตรงที่การสร้างแรงจูงใจไม่ให้เกิดการกระทำความผิด¹³⁴ วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูที่นำมาใช้ในทางปฏิบัตินั้นอาจใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรืออาจจะใช้รวมกันได้¹³⁵ โดยวิธีการเหล่านั้น คือ

- ก. พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา
- ข. พยายามหลีกเลี่ยงโทษจำคุกกระยะสั้นโดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทน
- ค. การลงโทษต้องให้เกิดความเหมาะสมกับบุคคล
- ง. เมื่อบุคคลที่กระทำความผิดได้รับการแก้ไขดีแล้วก็ไม่ต้องลงโทษต่อ
- จ. มีกระบวนการปรับปรุงผู้ต้องโทษระหว่างถูกคุมขัง

โดยวิธานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงขอบเขตในการกระทำความผิดและอัตราโทษของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงแนวความคิดของสำนักความคิดและทฤษฎีต่างๆ ประกอบกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแล้ว อาจทำให้เกิดความสงสัยได้ว่าเพราะเหตุใดถึง

¹³³ เพียวร์ ศรีแสงทอง, *การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำความผิด (Punishment and Correction)*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักส์, 2555), 48.

¹³⁴ ณรงค์ ใจหาญ, *กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*, 31.

¹³⁵ อุททิศ แสนโกศิก, *กฎหมายอาญา ภาค 1* (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525), 34.

กำหนดอัตราโทษในทางอาญาโดยมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 7 ปี ทั้งนี้แต่เดิมนั้นระวางโทษจำคุกมีเพียงอัตราโทษที่ไม่เกิน 3 ปี ทั้งนี้การกำหนดอัตราโทษที่มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ย่อมส่งผลในทางลบเป็นอย่างยิ่งต่อผู้กระทำความผิดในบางกรณีที่มีลักษณะความผิดนั้นไม่จำเป็นต้องลงโทษจำคุกขั้นต่ำถึง 1 ปี แต่เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ถ้าหากไม่มีกรณีพิเศษอื่นใดที่จะมาลดโทษจำคุกดังกล่าวนี้ ย่อมไม่สามารถลงโทษจำคุกให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ ซึ่งแตกต่างไปจากอัตราโทษเดิมก่อนมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่ไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำเอาไว้นั่นเอง ด้วยเหตุนี้ในส่วนของอัตราโทษของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 จึงเป็นประเด็นที่นาศึกษาและผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในบทวิเคราะห์ต่อไปว่าขอบเขตของอัตราโทษนั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องไปกับทฤษฎีในเรื่องโทษที่กล่าวมาแล้วหรือไม่ อย่างไร

2.5 มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

นอกจากหัวข้อในเรื่องของความสอดคล้องของทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาและโทษทางอาญาที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาที่ได้อธิบายถึงทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ที่เป็นไปในทางที่สอดคล้องและให้การสนับสนุนในการสงวนไว้ซึ่งความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาแล้ว ยังมีอีกเหตุผลหนึ่งที่สนับสนุนว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้นเป็นประเด็นที่สากลต่างก็ให้การยอมรับ ไม่ใช่ว่าไม่ยอมรับในความผิดฐานดังกล่าว โดยสิ่งที่จะมาสนับสนุนการดำรงอยู่ของความผิดในฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น ก็คือเรื่องของ “มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ”

“มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ” หรือที่รู้จักกันในอีกชื่อหนึ่งว่า “มาตรฐาน ICCS” โดยมาตรฐานดังกล่าวนี้มีขึ้นเพื่อจำแนกประเภทความผิดทางอาญาตามแนวคิด นิยาม และรวมถึงบรรดาหลักการที่มีการตกลงกันเพื่อให้เป็นไปในทางสากลร่วมกัน โดยวัตถุประสงค์หลักของมาตรฐานดังกล่าวนี้ก็เพื่อให้การเก็บสถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังสามารถนำไปเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มาตรฐานในเรื่องดังกล่าวอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่ง

สหประชาชาติ (UNDOC)¹³⁶ ทั้งนี้มาตรฐาน ICCS นั้น แบ่งแยกประเภทอาชญากรรมออกเป็นทั้งหมด 11 หมวดด้วยกัน¹³⁷

ความผิดในฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา ถือว่าเป็นความผิดที่ปรากฏอยู่ในหมวดที่ 08 ของมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ โดยในหมวดที่ 08 นี้เป็นการกระทำความผิดอาญาในส่วนของกระทำความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน อำนาจอรัฐและบทบัญญัติแห่งรัฐ โดยอยู่ในส่วน 0803 การกระทำที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงออกหรือการควบคุมการแสดงออก ที่เป็นการกระทำที่มุ่งจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก หรือฝ่าฝืนข้อจำกัดเกี่ยวกับการแสดงออก ละเมิดลงไปคืออยู่ในส่วน 08032 การกระทำที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกถึงความเชื่อและบรรทัดฐานทางสังคมที่กฎหมายควบคุม ไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์ เผยแพร่ การแสดงออก การผลิต การครอบครอง การแจกจ่าย หรือการจัดแสดง ความคิดเห็นหรือวัตถุที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือที่กฎหมายควบคุม ทั้งนี้ความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น จะอยู่ในส่วนของ 080321 การฝ่าฝืนบรรทัดฐานด้านความคิดเห็นหรือความเชื่อทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการตีพิมพ์เผยแพร่ การแสดงออก การผลิต การครอบครอง การแจกจ่าย หรือการจัดแสดง ความคิดเห็นหรือวัตถุที่ต้องห้ามตามกฎหมายหรือที่กฎหมายควบคุม ซึ่งฝ่าฝืนบรรทัดฐานด้านความเชื่อหรือความคิดเห็นในทางศาสนา ตัวอย่างความผิดในส่วนนี้ เช่น การดูหมิ่นศาสนา การเลิกลัทธิศาสนาหรือการนอกรีต การชักชวนให้เปลี่ยนศาสนา เป็นต้น¹³⁸

ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น แม้แต่หน่วยงานของสหประชาชาติยังให้ความสำคัญกับลักษณะของความผิดดังกล่าว ทั้งนี้มุมมองของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNDOC) ในความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น ในทางสากลมองว่าเป็นความผิดที่เป็นการส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรืออำนาจอรัฐนั่นเอง ทั้งนี้อาจมาจากสาเหตุที่ว่า มุมมองของความผิดนี้เมื่อเกิดขึ้นมาแล้วนั้น ผลกระทบประการสำคัญที่จะตามมาก็คือความวุ่นวายในสังคม เพราะการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาเป็นการ

¹³⁶ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (คำแปลภาษาไทย)* (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2562), 11-14.

¹³⁷ กานต์ธีรา ภูริวิกรัย, “มาตรฐาน ICCS กับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย : เริ่มต้นอย่างไร และเราเรียนรู้อะไรจากมาตรฐานระดับโลก,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 24 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <https://www.the101.world/international-crime-classification-for-statistical-purposes-2/>

¹³⁸ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, *มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (คำแปลภาษาไทย)*, 77-79.

กระทำที่กระทบต่อความเชื่อ ความศรัทธา เมื่อไปกระทบสิ่งดังกล่าวนี้ ย่อมเกิดการจลาจลุ่นวาย
อันนำไปสู่ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมนั่นเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 3

ความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย

ในส่วนของบทที่ 3 ที่ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทยนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน โดยส่วนแรกจะกล่าวถึงอิทธิพลและวัฒนธรรมของอินเดีย การกล่าวถึงในส่วนนี้ก็เพื่อทำความเข้าใจว่าพื้นฐานในเรื่องของความเชื่อทางศาสนาในประเทศไทยนั้นเป็นอย่างไร และส่งผลอย่างไรต่อการบัญญัติกฎหมายอันเกี่ยวกับความผิดในเรื่องของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย ส่วนที่สองจะเป็นการกล่าวถึงถึงพัฒนาการของความผิดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเหยียดหยามศาสนา โดยเป็นการศึกษาถึงกฎหมายในอดีตของประเทศไทย อันได้แก่ กฎหมายตราสามดวง และ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ว่ากฎหมายทั้งสองนี้ได้ปรากฏแนวคิดในเรื่องของการเหยียดหยามศาสนาในมุมใดบ้าง แล้วอิทธิพลของแนวคิดในการบัญญัตินั้นส่งผลอย่างไรต่อประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันที่มีการบังคับใช้ ส่วนที่สามจะกล่าวถึงประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายปัจจุบันที่มีการบังคับใช้อยู่ โดยจะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาตั้งแต่ในชั้นร่างกฎหมาย เพื่อหาเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายว่าแท้จริงแล้วความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามที่ปรากฏในมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ คุ่มครองสิ่งใดกันแน่ การคุ้มครองในลักษณะดังกล่าวครอบคลุมเพียงพอหรือไม่ รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงประเด็นปัญหาในมุมต่าง ๆ ทั้งในเรื่องของการตีความ การให้คำนิยามต่าง ๆ และในส่วนสุดท้าย จะเป็นการกล่าวถึงการเปรียบเทียบกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับ ประมวลกฎหมายอาญา โดยเป็นการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงมุมมองต่าง ๆ ว่ามีส่วนใดบ้างที่เปลี่ยนแปลงไป และมีหลักเกณฑ์ส่วนใดบ้างที่ยังคงคุ้มครอง เพื่อแสวงหาขอบเขตที่เหมาะสมในเรื่องของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาต่อไป

3.1 อิทธิพลและวัฒนธรรมของอินเดียต่อแนวความคิดทางกฎหมายในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงอิทธิพลและวัฒนธรรมของอินเดียนั้นก็เพื่อเป็นการมองย้อนกลับไปหาต้นกำเนิดว่า ประเทศไทยรับอิทธิพลทางความคิดมาจากศาสนาใดบ้าง เพราะอิทธิพลของทางศาสนาย่อมส่งผลกระทบต่อระบอบการเมือง การปกครอง ที่สำคัญเลยคือระบบกฎหมาย การค้นหาด้านทางของอิทธิพลในทางศาสนาตามประวัติศาสตร์ จะช่วยให้การวิเคราะห์ความเป็นมาของกฎหมายให้มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นว่าแท้จริงแล้วความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยนั้น มุ่งคุ้มครองสิ่งใดกันแน่ เพราะเหตุใดถึงมีการบัญญัติบทกฎหมายไว้เช่นนั้น และการบัญญัติในลักษณะดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแนวคิดในเรื่องใด

พิจารณาถึงจุดเริ่มต้นของการเข้ามาของอารยธรรมอินเดียที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายของไทยนั้น แต่เดิมแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แบ่งกลุ่มบ้านเมืองหรือรัฐออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ ตามความเชื่อทางศาสนาเป็นหลัก กล่าวคือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้แก่ บ้านเมืองที่มีวัฒนธรรมทวารวดีในประเทศไทย พวกพยูและพวกมอญในประเทศพม่า อีกกลุ่มคือกลุ่มที่นับถือศาสนาฮินดูเป็นใหญ่ ได้แก่ บ้านเมืองที่มีวัฒนธรรมแบบเจนละในประเทศกัมพูชา โดยทั้งสองกลุ่มเหล่านี้ต่างก็ได้รับอิทธิพลจากพระคัมภีร์ธรรมศาสตร์จากอินเดียทั้งสิ้น¹ โดยคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ก็เป็นกฎหมายหรือหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในความคิดของชาวอินเดียโบราณ ซึ่งกฎหมายอินเดียยุคโบราณก็เหมือนกับสังคมอื่น ๆ ที่มองว่ากฎหมายคือหลักศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีอยู่ในสังคมนั้น มิใช่กระบวนการนิติบัญญัติแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คำว่ากฎหมายอินเดียยุคโบราณก็คือหลักธรรมในศาสนาฮินดูนั่นเอง²

ในส่วนของบริษัทประเทศไทยในสมัยนั้นจะพบว่าอารยธรรมอินเดียไม่ได้เข้ามาโดยตรง แต่ลักษณะของการเข้ามาที่มีอิทธิพลในกฎหมายไทยนั้นก็โดยอาศัยขามอญเป็นหลัก³ การที่อาศัยขามอญเป็นหลักทำให้อารยธรรมอินเดียดังกล่าวไม่ใช่อารยธรรมอินเดียโดยแท้ แต่เป็นกรณีที่มีการดัดแปลงแนวคิดให้เข้ากับความมุ่งประสงค์และธรรมเนียมจารีตของชุมชนมอญที่แตกต่างไปจากชุมชนของชาวอินเดีย แต่ถึงอย่างไรแล้ว แม้จะมีการดัดแปลงแนวคิดไป แต่สาระสำคัญก็ยังคงปรากฏอยู่ โดยการดัดแปลงดังกล่าวนั้นขามอญได้ผสมแนวคิดตามทำนองคติของพระพุทธศาสนาเข้าไปอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับจารีตประเพณี⁴ ดังนั้นในเรื่องของกฎหมายกับระบบความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในเรื่องที่มาของอำนาจในการปกครองและการตัดสินใจ⁵ ในส่วนของการปกครอง สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของศาสนาฮินดูที่รับมาจากอารยธรรมอินเดียกับอิทธิพลของศาสนาพุทธ จะสังเกตได้จากผู้ที่เป็นกษัตริย์ในบ้านเมืองที่นับถือ

¹ ศรีศักร วัลลิโภดม, *กฎหมายตราสามดวงกับความเชื่อของไทย* (กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์, 2545), 18.

² แสงว บุญเฉลิมวิภาส, “คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ หลักกฎหมายสำหรับผู้ปกครองแผ่นดิน,” ใน *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562), 312.

³ ฐานันท์ นิพิฏฐกุล, “อิทธิพลฮินดูในกฎหมายเก่าของสยาม,” ใน *ร แลงานต์กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน*, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วิวัฒนกุล และ กรรณิกา จรรย์แสง, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), 115.

⁴ เรื่องเดียวกัน, 115-127.

⁵ ศรีศักร วัลลิโภดม, *กฎหมายตราสามดวงกับความเชื่อของไทย*, 19.

ทั้งสองศาสนาดังกล่าวมักมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นเครือญาติในการแต่งงานซึ่งกันและกัน เพื่อความมั่นคงและอำนาจทางการเมือง⁶

ในส่วนของกฎหมายนั้น ประเทศไทยก็ยังคงรับอิทธิพลในด้านนี้มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรของอินเดีย⁷ พิจารณาจากกฎหมายตราสามดวงที่ปรากฏร่องรอยให้เห็นเด่นชัดถึงการได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมดังกล่าว ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ส่วนใหญ่แล้วได้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์⁸ ถ้าหากมองย้อนกลับไปในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระธรรมศาสตร์นั้นถือได้ว่าเป็นบทนำของบรรดากฎหมายทั้งปวงที่ปรากฏอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา ดังนั้นแล้วการอาศัยตัวบทของพระธรรมศาสตร์ส่งผลให้อิทธิพลของอารยธรรมอินเดียสามารถเข้ามามีบทบาทในกฎหมายของประเทศไทยได้⁹ และประเทศไทยเองก็ได้ปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับจารีตประเพณีที่ตนยึดถือมาอย่างช้านาน¹⁰

ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ศาสนาที่มีอิทธิพลต่อประเทศไทยตั้งแต่อดีต แน่นนอนว่าพระพุทธศาสนาเป็นหนึ่งในศาสนาที่ทรงอิทธิพลมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันจะเห็นได้ว่าศาสนาฮินดูก็มีอิทธิพลเช่นเดียวกัน แต่จะแทรกอยู่ในความเชื่อรูปแบบต่าง ๆ ผสมผสานไปกับศาสนาพุทธ ดังนั้นในรูปแบบของการบัญญัติกฎหมายจึงปรากฏแนวความเชื่อในสองศาสนานี้เป็นหลักในกฎหมายสมัยโบราณของประเทศไทยนั่นเอง

ผลประการสำคัญของการรับอิทธิพลจากทั้งสองศาสนาดังกล่าว ส่งผลในเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาที่ผสมผสานกัน โดยความเชื่อหลักของศาสนาฮินดูนั้น ศาสนิกชนที่เคารพนับถือศาสนาฮินดูส่วนใหญ่เชื่อว่าเทพเจ้าที่ถือได้ว่าเป็นเทพศุนย์รวมผู้สูงสุดองค์หนึ่ง คือ พระพรหม ซึ่งตามคติความเชื่อของชาวฮินดูนั้นเชื่อว่าพระพรหมมีหลายภาคด้วยกัน โดยจะปรากฏทั้งในภาคของเทพบุตร ภาคของพระ ภาคของเทพธิดา หรือกระทั่งปรากฏในรูปภาคของเจ้าแม่ ซึ่งการปรากฏองค์ที่แตกต่างกันของพระพรหมจะกระทำโดยผ่านบรรดาเทพธิดาและเทพบุตร โดยจะมาจตุตถอยู่ในวัดลูที่

⁶ เรื่องเดียวกัน, 37.

⁷ ดนพล จันทน์หอม, *รากฐานกฎหมายอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), 109.

⁸ ฐานันท์ นิพิฏฐกุล, “อิทธิพลฮินดูในกฎหมายเก่าของสยาม,” ใน *ร แล่งกานต์กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน*, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ กรรณิกา จรรย์แสง, บรรณาธิการ, 105.

⁹ เรื่องเดียวกัน, 108-110.

¹⁰ อุกฤษ มงคลนาวิน, *ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ(สากล)* (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514), 91.

เป็นรูปเคารพ ในวัดหรือวิหาร ปรากฏในผู้นำศาสนา แม่น้ำ หรือกระทั่งสัตว์ต่าง ๆ¹¹ โดยจะสังเกตเห็นได้ว่าความเชื่อของชาวฮินดูเหล่านั้นสะท้อนมาในรูปของวัตถุและสถานที่ที่สำคัญ

ในขณะที่เดียวกันอิทธิพลของศาสนาพุทธนั้นก็ส่งผลต่อประติมากรรมรูปเคารพต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานศิลปกรรมเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อในทางศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ประติมากรรมดังกล่าวนี้ มีทั้งประติมากรรมรูปคนและประติมากรรมรูปสัญลักษณ์ โดยเฉพาะประติมากรรมรูปคนซึ่งปกติแล้วจะเป็นรูปเคารพตามคติทางศาสนาต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูปในศาสนาพุทธ เทวรูปในศาสนาฮินดู พระโพธิสัตว์ในพุทธศาสนาเถรวาท เป็นต้น โดยเฉพาะในศาสนาพุทธที่มองว่าพระพุทธรูปเปรียบเสมือนหัวใจของศิลปวัตถุทางศาสนา เพราะเป็นอุเทสิกเจดีย์* ที่สร้างขึ้นด้วยจิตศรัทธาเลื่อมใสอย่างแท้จริง เต็มไปด้วยความวิริยะอุตสาหะ วัตถุประสงค์ก็เพื่อเป็นการน้อมรำลึกถึงพระพุทธเจ้าอันเป็นพระบรมศาสดา การกำหนดท่าทางต่าง ๆ ของพระพุทธรูปที่เห็นกันนั้นก็เป็ผลสะท้อนมาจากอิทธิพลของชาวอินเดียที่ถือเป็นกฎเกณฑ์มานานแล้ว และเผยแพร่สู่ประเทศต่าง ๆ ที่นับถือพระพุทธศาสนา¹²

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าความเชื่อความศรัทธาส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยรับมาในเรื่องของศาสนาจะผ่านตัวแทนที่เป็นสื่อกลางต่าง ๆ สื่อกลางในลักษณะดังกล่าวนี้ก็คือ ในเรื่องของวัตถุกับสถานที่ที่มีความสำคัญในทางศาสนา ดังนั้นแล้ว วัตถุต่าง ๆ ในทางศาสนา หรือสถานที่สำคัญในทางศาสนา จึงเปรียบเสมือนสิ่งที่รวมความศรัทธาของผู้คนไว้ ทั้งนี้อิทธิพลความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้จะสะท้อนออกมาให้เห็นในรูปของการบัญญัติกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองถึงตัววัตถุและสถานที่ที่สำคัญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹ มาริลิน แอดัมสัน, “ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบรรยายลักษณะของศาสนาและลัทธิความเชื่อใหญ่ๆของโลก: ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา และลัทธินิวเอจ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <https://www.everythaistudent.com/a/205divine.html>

* อุเทสิกเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่สร้างอุทิศพระพุทธเจ้า ได้แก่ พระพุทธรูป ใน ราชบัณฑิตยสถาน.

¹² สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “ประติมากรรมรูปเคารพ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=14&chap=3&page=t14-3-infodetail02.html>

3.2 พัฒนาการความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย

ศาสนากับกฎหมายในสังคมไทยเป็นสิ่งที่กล่าวได้ว่าอยู่คู่กันมาอย่างยาวนาน สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากทางศาสนาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องในทางการเมืองการปกครอง วัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงในเรื่องของการกำหนดความผิดและบทลงโทษบางประการก็ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาแทบทั้งสิ้น แต่อิทธิพลทางศาสนาที่ได้รับมานั้นก็เกิดการผสมผสานให้เข้ากันกับความมุ่งประสงค์และธรรมเนียมจารีตของสังคมไทย¹³ พิจารณาในส่วนของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ก่อนที่ประมวลกฎหมายอาญาจะมีผลบังคับใช้ แนวคิดเรื่อง “การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา” ได้ปรากฏอยู่บ้างแล้วในเนื้อหาของกฎหมายไทยตั้งแต่ก่อนการก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีการรวบรวมและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คือ “กฎหมายตราสามดวง”^{*} ในยุคสมัยต่อมาประเทศไทยได้รับอิทธิพลของกฎหมายจากทางชาติตะวันตก ได้มีการพิจารณาและยกร่างกฎหมายอาญาขึ้นใหม่ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นประมวลกฎหมายอาญาฉบับแรกของประเทศไทย¹⁴ คือ “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127” จุดประสงค์ของการตราประมวลกฎหมายลักษณะอาญาดังกล่าวขึ้นก็เพื่อปรับปรุงกฎหมายให้เข้ากับยุคสมัย อีกทั้งการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวยังเป็นเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศไทยจะขอยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขต¹⁵ โดยในกฎหมายลักษณะอาญานี้ได้ปรากฏความผิดในเรื่องการดูถูกเหยียดหยามศาสนาอย่างปรากฏชัดเป็นครั้งแรก

ในส่วนของพัฒนาการความผิดเกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายไทย ผู้วิจัยจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ยุคสมัยที่บังคับใช้กฎหมายตราสามดวง โดยในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ยังคงไม่ปรากฏความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาอย่างชัดเจนนักแต่ก็อาจอนุมานได้ว่ามีแนวคิดในเรื่องการเหยียดหยามศาสนาอยู่ การคุ้มครองศาสนานั้นจะปรากฏแทรกอยู่ในความผิดอื่น ๆ โดยเริ่มปรากฏแนวคิดในการคุ้มครองวัตถุและสถานที่สำคัญในทางศาสนาบางประการ ส่วนอีกยุคสมัย คือ ยุคสมัยที่

¹³ ฐานันท์ นิพิฏฐกุล, “อิทธิพลฮินดูในกฎหมายเก่าของสยาม,” ใน *ร แล่งกานต์กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน*, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ กรรณิกา จรรย์แสง, บรรณาธิการ, 127.

^{*} กฎหมายตราสามดวง คำว่า ตราสามดวง หมายถึง ตราที่รัชกาลที่ 1 โปรดเกล้าฯ ให้ประทับลงบนประมวลกฎหมายดังกล่าว โดยเรียงลำดับจากซ้ายไปขวาคือ 1. ตราพระราชสีห์ 2. ตราพระคชสีห์ 3. ตราบัวแก้ว อ้างถึงใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ สะเกษ์ พุทธิพิทักษ์, “จุดเปลี่ยนของภาษากฎหมายไทยจากดั้งเดิมสู่สมัยใหม่,” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี* 10, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 23.

¹⁴ เนื่องจากในสมัยนั้นยังไม่มีมีการแปลคำว่า “Code” เป็น “ประมวลกฎหมายอาญา” จึงเรียกกันในเวลานั้นว่า “กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127” แต่ทั้งนี้ในต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า “Code” ใน แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*, 254.

¹⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546), 11.

บังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งในยุคนี้ได้ปรากฏแนวคิดและความผิดในฐานะคูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาขึ้นเป็นครั้งแรก และแนวคิดดังกล่าวก็สะท้อนในรูปของวัตถุและสถานที่ที่เป็นหลัก และในยุคสุดท้าย คือ ยุคสมัยที่บังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยแนวความคิดในเบื้องต้นยังคงสืบทอดมาจากประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แต่แตกต่างกันไปบ้างในเนื้อหาการบัญญัติทางกฎหมายบางประการ

3.2.1 กฎหมายตราสามดวง

กฎหมายตราสามดวงถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่ทรงคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ของบ้านเมือง ซึ่งในตัวกฎหมายเองแสดงให้เห็นถึงระบบความเชื่อในเรื่องของจักรวาล ศาสนา ไสยศาสตร์ ตลอดจนประเพณีพิธีกรรมของผู้คนในสังคม ในมิติที่มีการเคลื่อนไหวไปตามการพัฒนาการทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของบ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา แต่สิ่งที่สำคัญและเห็นได้ชัดคือในเรื่องของศาสนา โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง¹⁶

กฎหมายตราสามดวงเป็นกฎหมายแม่บทฉบับสำคัญซึ่งเกิดขึ้นจากพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมและชำระกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้นซึ่งเป็นกฎหมายเก่าที่รับมรดกสืบทอดมาจากสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายขึ้นเสียใหม่ เพราะเหตุที่กฎหมายเดิมนั้นมีเนื้อหาที่ผิดเพี้ยนไม่เป็นธรรม บางส่วนมีการสูญหายไม่ครบสมบูรณ์ดังเดิม และบางส่วนกระจัดกระจายไม่เป็นระเบียบ¹⁷ โดยเฉพาะในส่วนที่มีอยู่ซึ่งเป็นสิ่งที่ตกทอดมานั้นอาจกล่าวได้ว่ามีเพียงส่วนเดียวจากจำนวนเก้าหรือสิบส่วน ดังนั้นกฎหมายที่ตกทอดจากสมัยกรุงศรีอยุธยาจึงมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น¹⁸

พิจารณาในส่วนของความผิดอันเกี่ยวกับศาสนานั้น ในสมัยของการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง บทบัญญัติส่วนใหญ่จะเป็นการปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยสิ่งที่สะท้อนให้เห็นเด่นชัดสุดจะปรากฏอยู่ในส่วนของพระอัยการลักขณโจร¹⁹ ซึ่งในส่วนของพระอัยการลักขณโจรนี้

¹⁶ ศรีศักร วัลลิโภดม, *กฎหมายตราสามดวงกับความเชื่อของไทย*, 87.

¹⁷ กฤษณา บุญยสมิต, “เนื้อหาของกฎหมายตราสามดวง,” ใน *กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1*, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550), 8.

¹⁸ ปรีดี พิศุกมิวธิ, “ข้อสังเกตว่าด้วยการชำระกฎหมายสยาม ในปีพุทธศักราช 2438,” ใน *ร แล่งกานต์กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน*, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ภรณ์ภา จรรย์แสง, บรรณาธิการ, 133.

¹⁹ คำว่า “พระอัยการ” หรือ “พระไอยการ” มีความหมายที่แตกต่างกับคำว่า “อัยการ” ในปัจจุบัน โดยคำทั้งสองไม่ว่าจะเป็นพระอัยการหรือพระไอยการจะหมายถึง กฎหมายซึ่งเป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานของแผ่นดิน (Basic Law) โดยเป็นสิ่งที่

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) เมื่อพุทธศักราช 1903 ซึ่งเป็นกฎหมายส่วนน้อยที่ยังตกทอดมาถึงในยุคของกรุงรัตนโกสินทร์และได้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายตราสามดวง และมีการบังคับใช้เรื่อยมาจนถึงสมัยกฎหมายตราสามดวง และถูกยกเลิกเมื่อพุทธศักราช 2451 เป็นการถูกยกเลิกโดยกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127²⁰

ความผิดต่อศาสนาตามพระอัยการลักษณโจรสามารถแยกการกระทำออกได้เป็นการกระทำต่อวัตถุอันเป็นที่เคารพในพระศาสนาหรืออีกกรณีคือการกระทำต่อพระสงฆ์ โดยความผิดต่อศาสนาตามพระอัยการลักษณโจร ถือว่าการกระทำต่อพระพุทธรูปหรือศาสนาสถานเป็นความผิดร้ายแรง²¹ ยกตัวอย่าง ในบทที่ 48 ตามพระอัยการลักษณโจรบัญญัติว่า²²

“48 มาตราหนึ่ง ถ้าโจรมันเอาพระพุทธรูปไปล้างไปเผาสำรอกเอาทองก็ดี
เอาพระบาทไปสำรอกแช่น้ำเอาผ้าไปก็ตี ให้เอามันใส่เตาเพลิงสูบมันเสียดังมันทำ
แก่พระนั้นบ้าง ใช้บาบมันจงล้างแล้ว”

จากบทบัญญัติดังกล่าวอธิบายได้ว่า หากผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดก็ตามที่กระทำการลักพระพุทธรูปเอาไปล้างหรือเผาสำรอกเอาทอง หรือเอาพระบาท (พระคัมภีร์) ไปสำรอกแช่น้ำ หรือเอาไปเผาไฟ บทกำหนดโทษในพระอัยการลักษณโจรกล่าวไว้ว่า ผู้ที่กระทำนั้นต้องโทษประหารด้วยการถูกจับใส่ในเตาเพลิงสูบเผาไฟจนตาย²³ ดั่งมันทำแก่พระนั้นบ้าง²⁴

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประชาชนทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม และในกรณีที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับพระอัยการ ผู้ที่จะทำการตัดสินและให้ความยุติธรรมในเรื่องดังกล่าวคือพระมหากษัตริย์ที่จะต้องมียุทธราชวินิจฉัยในแต่ละคดี พระราชวินิจฉัยในคดีที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับพระอัยการจะเรียกว่า “พระราชบัญญัติ” ใน เกษม ศิริสัมพันธ์, “เอกสารประกอบการสอนวิชาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย,” (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529), 3, อ้างถึงใน แสง บุญเฉลิมวิภาส, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*, 94.

²⁰ ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “200ปี กม. ตราสามดวง,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: http://www.thailaws.com/download/thaidownload/200year_3duanglaw.pdf

²¹ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), 313-314.

²² ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “200ปี กม. ตราสามดวง,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: http://www.thailaws.com/download/thaidownload/200year_3duanglaw.pdf

²³ Eddy Sydney, “ประหารเจ็ดชั่วโคตร กบฏ..คิดร้าย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.natui.com.au/articles/item/view/5328>

²⁴ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 314.

หรืออย่างในกรณีในบทที่ 49 ตามพระอัยการลักขณโจรบัญญัติว่า²⁵

“49 มาตราหนึ่ง โจรมัจฉาธิฐิลอกทองพระ พิจารณาเปนลัจ ให้เอาตัวมัน ไปยังตแลงแกง ให้เผาเหล็กงแดงประทับตัวมัน ให้มันลอคดั่งมันทำแก่พระนั้น บ้าง ใช้บาปกำมันเสียยังแล้ว ถ้าโจรนั้นขุดล้างพระพุทธรูปพระสถูปพระเจดีย์ พระวิหาร พระศรีมหาโพธิ จับได้พิจารณาเปนลัจ ให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าหมีตัด นิ้วมือ ให้ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที ถ้าหมีทวน ให้ไหมทิวคูนเอาไปทำพระอันโจร ล้างนั้น ถ้าโจรทำหลายครั้งหลายครา ให้ทะเวนบก ทะเวนเรือ สามวัน ให้ตัดคอ ผ่าอกเสีย อย่าให้ดูเหยียงหย่าง ถ้าผู้พญาบานพระนั้นทำด้วยโจร รู้เหนเปนใจ ด้วยโจร เปนลัจ ให้ฆ่าเสียด้วย ถ้าผู้พญาบานพระเปนข้าพระสืบมาหลายชั่ว ให้ ทวนด้วยลวดหน้ 60 ที แลริบเอาสิ้นมันจงสิ้น แลถอดเสีย เองงานอื่นมาพญา บาลพระนั้นแล”

ความผิดในเรื่องนี้เป็นการกระทำที่เป็นการขุด ทำลายพระพุทธรูป พระสถูปเจดีย์ ถ้ากระทำ ผิดซ้ำแล้วซ้ำเล่าและถูกจับได้หลายครั้งหลายหนแล้ว ให้ประหารด้วยเอาโจรผู้นั้นไปตระเวนบกก่อน 3 วัน ตระเวนเรืออีก 3 วัน แล้วค่อยตัดคอและผ่าอกให้ตาย²⁶

ตัวอย่างกรณีที่ยกมาในบทที่ 48 และบทที่ 49 ของพระอัยการลักขณโจรนั้น มีข้อสังเกตว่า เริ่มมีการปรากฏของแนวความคิดที่เป็นการกระทำต่อวัตถุและสถานที่ที่มีความสำคัญในทาง ศาสนา ซึ่งโดยลักษณะของการกระทำต่าง ๆ ตามที่กฎหมายตราสามดวงได้บัญญัติไว้ จะสะท้อนให้ เห็นถึงลักษณะของการคุ้มครองศาสนาได้อยู่ในตัวของการกระทำนั้นเอง ไม่ว่าจะเป็นการเอา พระพุทธรูปไปเผาสำรอกเพื่อเอาทองหรือการขุดล้าง* วัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาเพราะ ลักษณะของการกระทำเป็นการแสดงให้เห็นถึงการล่วงละเมิดต่อคุณค่าอันดีงามในทางสังคม ซึ่งเป็น การกระทำที่ไม่สมควร ดังนั้นแล้วในการบัญญัติถึงความผิดที่เกี่ยวข้องกับศาสนาใน **กฎหมายตรา สามดวงจึงค่อนข้างให้ความสำคัญต่อวัตถุหรือสถานที่ที่เป็นที่เคารพในทางศาสนาเป็นหลัก** หาก

²⁵ สถาบันปรีดี พนมยงค์, *กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไข ปรับปรุงใหม่* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2548), 285-286.

²⁶ Eddy Sydney, “ประหารเจ็ดชั่วโคตร กบฏ...คิดร้าย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <http://www.natui.com.au/articles/item/view/5328>

* การกระทำที่เป็นการขุดวัตถุหรือสถานที่ที่สามารถพิจารณาเทียบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2477 จำเลยขุดทำลาย เจดีย์และลักเอาพระในเจดีย์นั้นไปมีความผิด เป็นสิ่งที่ศาลรู้ได้เองว่า สิ่งดังกล่าวเป็นที่เคารพในทางพุทธศาสนา และกระทำโดย อากาศที่พึงเห็นได้ว่า เป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาแล้ว

ผู้ใดกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าว ผู้นั้นจะต้องได้รับโทษและลักษณะของโทษนั้นเป็นโทษที่มีความรุนแรงเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า แม้ว่าความผิดเกี่ยวกับศาสนาในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนายังไม่ปรากฏอย่างเด่นชัดนักในยุคที่มีการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง แต่ถึงอย่างไรก็ตามแนวความคิดในเรื่องความผิดเกี่ยวกับศาสนานั้นก็ได้ส่งผ่านแนวความคิดไปยังยุคสมัยต่อไป เช่น ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือในประมวลกฎหมายอาญาที่ได้ปรากฏความผิดเกี่ยวกับศาสนาในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ดังที่จะได้กล่าวในส่วนต่อไป

3.2.2. กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำขึ้น โดยวัตถุประสงค์เบื้องต้นก็เพื่อปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลของประเทศไทยให้ดำเนินตามประเทศที่เจริญแล้ว²⁷ เนื่องจากกฎหมายตราสามดวงที่บังคับใช้อยู่แต่เดิมนั้น ชาวต่างชาติมองว่าเป็นกฎหมายที่ล้าสมัยเป็นอย่างมากและมีความป่าเถื่อน²⁸ นอกจากนี้แล้ววัตถุประสงค์สำคัญอีกประการก็เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการเสียดิสภาพนอกอาณาเขตซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในช่วงเวลาดังกล่าว²⁹ โดยในการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ผู้ร่างกฎหมายไม่เพียงแต่นำหลักกฎหมายของต่างประเทศเข้ามาบรรจุไว้ในกฎหมายลักษณะอาญาแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ผู้ร่างกฎหมายนั้นได้พิจารณาถึงหลักกฎหมายที่สำคัญของไทยแต่ดั้งเดิมไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเนื้อหาหรือในส่วนของกรปฏิบัติของศาลเข้าพิจารณา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁷ ศักดา ธนิตกุล, “คำปรารภ”, ใน *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553).

²⁸ นายจอห์น ครอบฟอร์ด (John Crawford) ผู้สำเร็จราชการอินเดียสมัยอังกฤษบันทึกไว้ว่า “กฎหมายหลายฉบับโบราณกว่าที่ข้าพเจ้าคาดคิดไว้เสียอีก มีอยู่ฉบับหนึ่ง มีอายุย้อนไปถึงปีคริสต์ศักราช 1053 โดยหนึ่งในกฎหมายฉบับต่าง ๆ เหล่านี้อ้างว่าบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมาตั้งแต่ปีคริสต์ศักราช 561” ใน John Crawford, *Journal of an Embassy from the Governor-general of India to the Courts of Siam and Cochin China*, 2nd ed. (London: Henry Colburn and Richard Bentley, 1830), 2: 126 อ้างถึงใน คณพล จันทน์หอม, “เหตุใดหลักการในกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 จึงทันสมัยข้ามศตวรรษ?” ใน *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127*, 3, นอกจากนี้แล้วยังพบความแตกต่างและความล้าสมัยในกฎหมายที่บังคับใช้อยู่เดิมหลายประการดังต่อไปนี้ (1) เรื่องของศักดิ์ศรีและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ (2) เรื่องการรับรองความศักดิ์สิทธิ์ของทรัพย์สินเอกชน (3) เรื่องความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและวิธีพิจารณาความอาญา (4) เรื่องความคิดทางด้านกฎหมายมหาชนที่ล้าสมัยใหม่ถือว่าการบริหารราชการและการปกครองต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย ใน แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*, 168-176.

²⁹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย*, 165-167.

ประกอบด้วย³⁰ ดังนั้นแล้ว กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงเป็นกฎหมายที่ได้รับการยอมรับและยกย่องว่าเป็นกฎหมายที่มีแนวคิดทันสมัยและมีความสมบูรณ์อย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายของประเทศอื่นที่จัดทำขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวในเวลาใกล้เคียงกัน³¹

พิจารณาในส่วนของความผิดเกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะพบว่าความผิดฐานดังกล่าวพึงจะมาปรากฏเด่นชัดในกฎหมายฉบับนี้ โดยเป็นความผิดที่ปรากฏอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิด ในส่วนที่ 4 ว่าด้วยความผิดต่อศาสนา โดยความผิดต่อศาสนาดังกล่าวนั้นปรากฏมาตราในส่วนนี้เพียง 2 มาตราเท่านั้น คือ มาตรา 172 และมาตรา 173 โดยในส่วนของมาตรา 172 นั้นเป็นความผิดที่มีการกระทำต่อวัตถุและสถานที่ที่เป็นที่เคารพในทางศาสนาโดยที่แสดงอาการหมิ่นประมาทแก่ศาสนาดังกล่าว ส่วนความผิดในมาตรา 173 เป็นเรื่องของการก่อการรบกวนในที่ประชุมหรือที่ประกอบพิธีกรรมของศาสนา โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีขอบเขตการศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงความผิดที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา ดังนั้นแล้วผู้วิจัยจะพิจารณาถึงมาตรา 172 ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานของผู้วิจัยในลำดับต่อไป

มาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำลายวัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานเช่นว่ามานั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ร้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

การกระทำความผิดต่อศาสนาในมาตรา 172 นี้ ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้คำอธิบายไว้ดังต่อไปนี้³²

³⁰ คณพล จันทน์หอม, “เหตุใดหลักการในกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 จึงทันสมัยข้ามศตวรรษ?”, ใน *กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127*, 5.

³¹ แสวง บุญเฉลิมวิภาส, “คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา โดย ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย หนังสือที่ทรงคุณค่า,” ใน *หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2561), 14.

³² หยุต แสงอุทัย, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*, 304-305.

1. การที่จะเป็นความผิดต่อศาสนาตามมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้นั้น ต้องปรากฏว่าตัวของผู้กระทำนั้น กระทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาท กล่าวคือมีการดูถูกดูหมิ่นในศาสนานั้น ๆ ซึ่งถ้าการกระทำนั้นปราศจากลักษณะของอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาท การกระทำความผิดตามมาตรานี้จะกลายเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ไป ดังนั้นแล้ว ความสำคัญของมาตรานี้คือพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่มีอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนา

2. “ศาสนา” ตามที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ ต้องเป็นศาสนาที่ทางราชการนั้นรับรองเท่านั้น

3. การกระทำความผิดตามมาตรา นี้ ผู้ที่กระทำความผิดต้องมีเจตนากระทำ โดยเจตนา นั้น ต้องเป็นเจตนาที่ประกอบด้วยอาการที่เป็นหมิ่นประมาทแก่ศาสนา

การทำความเข้าใจมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงคำพิพากษาศาลฎีกาในสมัยนั้นเป็นตัวอย่างประกอบความเข้าใจ โดยช่วงระยะเวลาที่กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการบังคับใช้ในประเทศไทยนั้น คือช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2451 ถึง ปีพุทธศักราช 2500 รวมระยะเวลาประมาณ 50 ปี ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่จะยกเป็นตัวอย่างต่อไปนี้เป็นคำพิพากษาศาลฎีกาในช่วงปีพุทธศักราชดังกล่าวก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นตัวอย่างประกอบความเข้าใจได้ดังต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/119³³ จำเลยทำลายพระพุทธรูปปูนเพื่อเอาทองคำที่เชื่อว่าอยู่ในพระพุทธรูปไปปฏิสังขรณ์วัดและเจ้าอาวาสก็อนุญาต เมื่อทำลายแล้วไม่พบ จำเลยก็ให้ช่างปูนทำให้ดี ตัดสินว่าไม่ผิดตามกฎหมายลักษณะโจร มาตรา 48-52

ข้อสังเกต ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/119 นี้ แสดงให้เห็นว่าการทำลายวัดถันเป็นที่เคารพบางกรณี อาจจะได้กระทำได้โดยการหมิ่นประมาท³⁴ เมื่อไม่ได้มีพฤติการณ์หมิ่นประมาทก็ย่อมไม่เป็นการผิดต่อศาสนาอันเป็นการหมิ่นประมาท จึงไม่เป็นความผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 995/2475³⁵ วัดร้างอยู่กลางนามิต้นไม้ขึ้นปกคลุมอยู่จนไม่รู้ว่าเป็นวัด ผาผนังและหลังคาโบสถ์ไม่มี มีแต่พื้นโบสถ์กับฐานที่ตั้งองค์พระประธาน องค์พระประธานไม่มี เหลือ

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาในเรื่องนี้ ตัดสินก่อนใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ใน หยุด แสงอุทัย, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127*, 304.

³⁴ เรื่องเดียวกัน.

แต่อิฐกองเรียงรายอยู่บนพื้น ไม่มีราษฎรคนใดไปเคารพบูชาและจำเลยไม่ได้จะไป จะว่าจำเลยทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนายังไม่ได้ เพราะวัดเทพพนมนี้ชำรุดทรุดโทรมร้างจนเป็นป่าไม่มีประชาชนไปเคารพ และการที่จำเลยชุดนี้ก็เพื่อประโยชน์จะแสวงหาพระพุทธรูปของเก่า มิได้เพ่งเล็งถึงจะทำลายที่ให้พืงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทศาสนาเลย จึงไม่ผิดฐานนี้ และไม่ผิดฐานลักทรัพย์เพราะไม่ปรากฏว่าในที่เช่นนี้เป็นที่เก็บทรัพย์ เป็นแต่เพียงคาดคะเนเอาว่า เมื่อชุดไปอาจจะมีได้ (พระพุทธรูปเก่า) นั้น ส่วนข้อหาทำให้เสียทรัพย์ ก็ไม่ผิดเพราะพื้นโบสถ์ก็เก่าชำรุดอยู่แล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2477³⁶ จำเลยกับพวกได้บุกทำลายเจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์ อันเป็นวัตถุโบราณสำคัญ ศาลฎีกาพิพากษาลงโทษตามมาตรา 172 และ 294 โดยกล่าวว่า เรื่องนี้ได้ความชัดว่า จำเลยได้ชุดทำลายเจดีย์ และเจดีย์สถาน เป็นสิ่งที่ศาลรู้ได้เองว่า เป็นที่เคารพในทางพุทธศาสนา และกระทำโดยอาการที่พืงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาแล้ว ไม่ต้องนำสืบ ให้จำคุก 5 ปี ยืนตามศาลชั้นต้น

ข้อสังเกต จากข้อเท็จจริงของคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2477 นี้ จะสังเกตเห็นได้ว่า ศาลลงโทษจำคุก 5 ปี ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ศึกษาสับสนได้ว่าเพราะเหตุใดถึงลงโทษจำคุก 5 ปี ทั้งที่ความผิดตามมาตรา 172 นั้นเป็นความผิดที่มีการระวางโทษไว้เพียงจำคุกไม่เกิน 3 ปี ทั้งนี้เนื่องจากศาลตัดสินลงโทษในมาตรา 294³⁷ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งเป็นบทหนักโดยอาศัย 294 ประกอบมาตรา 70³⁸ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยมาตรา 294 ซึ่งเป็นบทหนักนั้นมีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³⁵ สุวัฒน์ ใจหาญ, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532), 625.

³⁶ เสนาะ เอกพจน์, “กฎหมายเกี่ยวกับศาสนา,” ดุลพาท 11 (ตุลาคม 2507): 30.

³⁷ มาตรา 294 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติว่า

“ถ้าหากว่าการลักทรัพย์ได้กระทำประกอบด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ในมาตรานี้ คือ

- (1) เข้าไปลักทรัพย์ถึงในเคหสถาน ที่เจ้าทรัพย์มิได้อนุญาตให้มันเข้าไปก็ดี
- (2) ลักทรัพย์ในสถานที่บูชาในทางศาสนาก็ดี
- (3) ลักทรัพย์ในที่จอดรถไฟ ที่ท่าเรือ และที่รับส่งสินค้าก็ดี
- (4) ลักทรัพย์ที่จะใช้สำหรับราชการ หรือที่จะใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ก็ดี
- (5) ลักทรัพย์ของนาย หรือของผู้ที่เขาจ้างมันก็ดี
- (6) ลักปลูสัตว์ หรือสัตว์พาหนะก็ดี

ถ้าผู้ใดลักทรัพย์ กระทำประกอบด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดเช่นว่ามาในมาตรานี้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปจนถึงห้าปี แลให้ปรับตั้งแต่ร้อยบาทขึ้นไปจนถึงพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง...”

³⁸ มาตรา 70 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติว่า

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 486/2483³⁹ จำเลยสมคบกันชุดทำลายพระเจดีย์วัดแม่โจร์อันเป็นที่เคารพบูชาในทางพุทธศาสนา โดยอาการซึ่งพึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทต่อศาสนา อนึ่ง วัดนี้ได้จดทะเบียนเป็นวัตถุโบราณอยู่ในความอารักขาของกรมศิลปากร การที่จำเลยชุดทำลายลงแม้มุ่งเพื่อจะค้นหาทรัพย์ก็ดี จำเลยก็ย่อมรู้ดีว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการทำลายเจดีย์อยู่ในตัว จำเลยจึงมีความผิดตามมาตรา 172 และพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถาน ศิลปวัตถุฯ นอกจากนั้น เสียมและเหล็กของกลางที่ใช้ชุดให้รับ ส่วนแผ่นหินของกลางที่ชุดขึ้นมาให้มอบแก่กรมศิลปากรผู้รักษาไป

ข้อสังเกตอีกประการ คือ ในยุคสมัยที่มีการจัดทำร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ตามพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดทำขึ้น ซึ่งในการยกร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นี้ ได้มีการนำต้นแบบของกฎหมายประเทศต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เข้ากับกฎเกณฑ์และข้อบังคับของสภาพบ้านเมือง รวมถึงให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทย โดยขั้นตอนการยกร่างนั้นจะจัดทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศก่อนแล้วจึงนำมาร้อยเรียงเป็นภาษาไทยในภายหลัง เพื่อสะดวกต่อการจัดทำ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ยกร่างกฎหมายส่วนใหญ่นั้นเป็นชาวต่างชาติ ในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาเองก็เป็นหนึ่งในความผิดที่มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และความผิดฐานดังกล่าวนี้ก็ได้รับแบบอย่างและอิทธิพลมาจากกฎหมายอาญาที่บังคับใช้ในสาธารณรัฐอินเดีย โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตได้จากการที่ต้นร่างและฉบับจริงของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ฉบับภาษาอังกฤษ ในมาตรา 172 ที่เป็นการผิดเกี่ยวกับศาสนา เมื่อนำมาเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย ในมาตรา 295⁴⁰ ซึ่งเป็นบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับศาสนา เช่นเดียวกัน จะพบว่ามีส่วนที่ใกล้เคียงกันมากแทบจะเป็นคำต่อคำเสียก็ว่าได้

โดยบทบัญญัติที่เป็นฉบับภาษาอังกฤษของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 172 บัญญัติว่า

“ Whoever destroys, damages or defiles any place of worship of any religion or any object held sacred by any class of persons, in a manner likely to insult the religion of any person,

“ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และการที่กระทำนั้นเป็นการละเมิดกฎหมายหลายบทด้วยกัน ท่านให้ใช้บทกฎหมายที่อาญาหนักลงโทษแก่มัน”

³⁹ สุวัฒน์ชัย ไชยหาญ, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบ, 625.

⁴⁰ ดูหัวข้อ 4.1.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอินเดีย

shall be punished with imprisonment not exceeding three years and fine not exceeding one thousand ticals."

ในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย จะปรากฏอยู่ในมาตรา 295 ในความผิดอันเกี่ยวกับศาสนา บัญญัติว่า

" Whoever destroys, damages or defiles any place of worship, or any object held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, shall be punishable with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine, or with both."

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว พบว่าในส่วนต้นของมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ทำการคัดลอกประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย มาตรา 295 มาชนิดที่เรียกได้ว่าบรรทัดต่อบรรทัด โดยที่ไม่ได้ทำการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญแต่ประการใด ในการบัญญัติในตอนต้นนี้ ซึ่งความสำคัญของการบัญญัติกฎหมายในส่วนต้นนี้ มีความสำคัญที่ว่า การบัญญัติดังกล่าวเป็นการวางองค์ประกอบในส่วนของผู้กระทำว่าผู้ใดบ้างที่สามารถจะเป็นผู้ที่กระทำความผิดได้ การกระทำใดบ้างที่เป็นความผิด และวัตถุแห่งการกระทำใดบ้างที่ถูกจำกัดอยู่ในความผิดดังกล่าว ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวไปนั้นจะเป็นในส่วนขององค์ประกอบภายนอกของความผิด โดยเฉพาะในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำนั้น จะเห็นว่าการบัญญัติของทั้งสองประเทศในส่วนนี้นั้น จำกัดเฉพาะลงไปวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาเท่านั้น ไม่ได้มีการบัญญัติขยายครอบคลุมไปถึงเรื่องอื่น เช่น ความเชื่อ คำสอน หรือตัวศาสดา แต่ประการใด ส่วนหนึ่งนั้นอาจมาจากการที่สาธารณรัฐอินเดียมีประชากรผู้นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดูอยู่เป็นจำนวนมาก โดยความเชื่อความศรัทธาของผู้นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนั้น จะให้ความสำคัญกับการบูชาสักการะเทพเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายโดยมีความเชื่อกันว่า วัตถุในทางศาสนา เช่น เทวรูป รูปเคารพบรรดาเทพเจ้าต่าง ๆ หรือสัญลักษณ์อันสื่อถึงเทพเจ้า ประการต่าง ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆ ในทางศาสนา เช่น เทวสถาน เทวาลัย บรรดาวัตถุหรือสถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ ศาสนิกชนชาวฮินดูมีความเชื่อกันว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้าของพิทักษ์และปกปักรักษาไว้ จึงต้องเคารพบูชา ดังนั้นการกระทำด้วยประการใดก็ตามที่เป็นการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่เช่นนั้นแล้ว ย่อมทำให้บรรดาผู้นับถือศาสนาไม่พอใจเป็นอย่างมาก อาจนำไปสู่ความวุ่นวายในสังคมได้

ดังนั้นแล้วประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียจึงบัญญัติเจาะจงถึงวัตถุแห่งการกระทำ โดยเฉพาะในส่วนของ วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาไว้ เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคม ในขณะที่เดียวกันกับสังคมไทยที่มีประชากรนับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมาก ประกอบกับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่มีมาแต่โบราณกาล ผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น และคำสอนของศาสนาพุทธ จึงทำให้ผู้คนให้ความสำคัญกับวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา กันค่อนข้างมาก แม้ว่าคำสอนในทางศาสนาพุทธ จะมีได้ให้ยึดติดอยู่กับวัตถุหรือสถานที่แต่ประการใด แต่เนื่องจากวิถีชีวิต ความเชื่อที่มีกันมาอย่างยาวนาน ในวัตถุหรือสถานที่ต่าง ๆ ทำให้การนำบทกฎหมายของอินเดียมาบัญญัติไว้จึงสอดคล้องไปกับสภาพความเชื่อในทางสังคม

แต่สิ่งที่มีความแตกต่างกันไปในบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย ส่วนแรก คือ ในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย ได้บัญญัติถึงเจตนาพิเศษลงไปในกฎหมายดังกล่าวด้วย โดยการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานนี้ในสาธารณรัฐอินเดียได้นั้นต้องเป็นการกระทำที่ประกอบไปด้วยเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนาของชนชั้นใด ๆ แต่ในขณะที่เจตนาในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้นเป็นเพียงเจตนาธรรมดา ทั้งนี้เนื่องจากบทบัญญัติตามมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ไม่ได้นำข้อความในส่วนที่ว่า “with the intention of thereby insulting the religion...” มาบัญญัติไว้แต่ประการใด โดยตัดคำว่า with the intention ออกไป มิได้นำมาบัญญัติไว้ ดังนั้น ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จึงมีเพียงเจตนาธรรมดา แตกต่างไปจากของสาธารณรัฐอินเดียที่เป็นเจตนาพิเศษ ส่วนที่มีความแตกต่างกันออกไปอีกส่วน คือ การแปลความคำบางคำในบทบัญญัติของกฎหมายทั้งสองประเทศนั้นแตกต่างกัน โดยคำที่ว่านั่นคือ “any class of persons” ซึ่งพอนำมาบัญญัติไว้ใน กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว บทบัญญัติในภาษาไทยนั้น แปลออกมาว่าเป็น “บุคคลจำพวกใดใด” ซึ่งจะผิดแผกแตกต่างไปจากของสาธารณรัฐอินเดีย เพราะคำนี้ในสาธารณรัฐอินเดียนั้น การบัญญัติน่าจะมาจากการที่สังคมของอินเดียเองมีการแบ่งระบบชนชั้นวรรณะเกิดขึ้น การบัญญัติดังกล่าวจึงตีความไปในทางที่ว่าเป็นกลุ่มชนชั้นของบุคคลใด ๆ เพราะสภาพสังคมของชาวอินเดียเอง แต่ของสังคมไทยไม่ใช่แบบนั้น การบัญญัติดังกล่าวจึงไม่สามารถตีความออกมาว่าเป็นชนชั้นของบุคคลใดใดได้ เพราะสภาพสังคมไทยไม่ได้มีระบบชั้นวรรณะเหมือนชาวอินเดีย ส่วนที่แตกต่างประการสุดท้ายนี้ คือ การบัญญัติในเรื่องโทษจำคุก โดยประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐอินเดีย มาตรา 295 ระบุว่าโทษจำคุกไว้ว่าอาจขยายได้ถึงสองปีอย่างสูง แต่ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ระบุว่าโทษจำคุกไม่เกินสามปี

ต่อมาเมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายลักษณะอาญาเสียใหม่ เพื่อให้เข้ากับสภาพบ้านเมืองในขณะนั้นที่มีความเจริญเปลี่ยนแปลงไป โดยความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามมาตรา 172 แห่งกฎหมาย

ลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้นเป็นหนึ่งในกฎหมายที่จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข แต่ทั้งนี้การปรับปรุงแก้ไขดังกล่าวในความผิดฐานนี้ สาระสำคัญในเบื้องต้นของความผิดที่บังคับใช้แต่เดิมในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้นยังคงใช้บังคับได้อยู่ แต่จำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำในการบัญญัติบางประการ ถึงแม้ว่าจะมีการบัญญัติแก้ไขเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม ในท้ายที่สุดเมื่อการพิจารณาแก้ไขมาตราดังกล่าวนี้เสร็จสิ้น สาระสำคัญในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำนั้น ก็ยังคงเดิม เหมือนดังที่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กล่าวคือ วัตถุแห่งการกระทำยังคงเป็น วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา เช่นเดิมตามที่เคยบัญญัติมา ซึ่งวัตถุแห่งการกระทำ เช่นว่านี้ก็เป็ผลมรดกตกทอดมาจากประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย มาตรา 295 ที่นำมาเป็นต้นแบบในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาและตั้งข้อสังเกตตามที่กล่าวมาแล้วนั้น พบว่าประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียในส่วนของความผิดเกี่ยวกับศาสนา ตามมาตรา 295 นั้น มีอิทธิพลอย่างมากต่อการบัญญัติความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย ในฐานะที่เป็นต้นแบบมาตั้งแต่ครั้งสมัยการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แต่ในการร่างในยุคสมัยดังกล่าว ก็ได้ได้นำเนื้อความมาปรับใช้ทั้งหมด จึงอาจทำให้เนื้อความบางประการขาดตกบกพร่อง และเป็นปัญหาในการบังคับใช้และตีความในปัจจุบัน ดังที่ผู้วิจัยจะนำเสนอในบทวิเคราะห์ปัญหาของบทบัญญัติต่อไป

3.2.3 ประมวลกฎหมายอาญา

หลังจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มีการบังคับใช้มาเกือบ 50 ปี จนมาถึงยุคของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่พิจารณาถึงสภาพบ้านเมืองในขณะนั้นแล้วเห็นว่าในด้านการเมืองการปกครอง สังคมและเศรษฐกิจของประเทศชาติมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงกฎหมายลักษณะอาญาเสียใหม่ให้มีความเหมาะสมเข้ากับยุคสมัย ซึ่งในส่วนของความผิดเกี่ยวกับศาสนาตามมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ก็เป็นหนึ่งในกฎหมายที่จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข⁴¹

คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาพิจารณาถึงความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาว่า เหตุที่ต่างประเทศได้บัญญัติกฎหมายห้ามการกระทำที่เป็นการดูถูกศาสนานั้น อาจมาจากสาเหตุว่าประเทศดังกล่าวถือว่าศาสนาที่ประชาชนเคารพนับถือเป็นศาสนาของรัฐหรือที่รู้จักกันในชื่อว่า “รัฐศาสนา (Religious State)”^{*} ในสมัยก่อนประเทศอิตาลีให้ถือว่าศาสนานิกาย

⁴¹ คณพล จันทน์หอม, *รากฐานกฎหมายอาญา*, 115-116.

^{*} รัฐศาสนา (Religious State) หมายถึง รัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาอย่างจริงจังและเป็นทางการแต่มีความหมายใน 2 ระดับ ความหมายทั่วไปของรัฐศาสนา คือ รัฐหรือประเทศที่มีการระบุชัดเจนลงในรัฐธรรมนูญและชัดเจนในแนว

โรมันคาทอลิกเป็นศาสนาประจำชาติ⁴² และในประเทศสเปนในสมัยนั้นก็เช่นเดียวกัน อาจกล่าวได้ว่าการที่มีกฎหมายห้ามการดูหมิ่นหรือดูถูกศาสนาสำหรับประเทศที่มุ่งคุ้มครองศาสนาของรัฐ (State Religion) จะถือว่าการบัญญัติกฎหมายอาญาในเรื่องของการดูถูกหรือดูหมิ่นศาสนาเป็นเรื่องของหลักทางใจที่คุ้มครองจิตใจของผู้นับถือศาสนาในประการนี้จะแตกต่างไปจากกรณีของประเทศที่ไม่ได้มีลักษณะของความเป็นรัฐศาสนา กล่าวคือประเทศที่มีลักษณะเป็น “รัฐโลกวิสัย (Secular State)”** การบัญญัติกฎหมายอาญาในเรื่องของการดูถูกศาสนานั้น รัฐโลกวิสัยมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรบัญญัติ เพราะหลักเดียวที่จะใช้เอาผิดในกรณีของผู้ที่กระทำการโดยมิชอบต่อศาสนาอื่นนั้นจะใช้เรื่องของหลักทางความสงบของสาธารณชน⁴³

สำหรับกรณีของประเทศไทยนั้นในที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ได้มีประเด็นที่เป็นข้อถกเถียงกันว่าแท้จริงแล้วประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาของรัฐหรือไม่ โดยฝ่ายที่เห็นด้วยว่าไทยมีลักษณะเป็นรัฐศาสนาก็ให้เหตุผลว่าพระมหากษัตริย์ต้องนับถือพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ⁴⁴ และเหตุผลอีกประการคือประเทศไทยในสมัยนั้นมิงบประมาณให้บำรุง

ปฏิบัติว่าได้มีการยกย่องให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และให้ศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อรัฐ ส่วนความหมายอีกรูปแบบหนึ่ง หมายถึง ประเทศที่มีการเคร่งครัดในศาสนาใดศาสนาหนึ่งอย่างเต็มที่ อีกทั้งได้มีการเอาหลักคำสอนทางศาสนามาเป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศ จากทั้งสองความหมายนี้อาจกล่าวได้ว่า รัฐศาสนา คือ การที่รัฐหรือประเทศใด ๆ ก็ตามได้ให้ความสำคัญกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นอย่างมาก โดยอาจกล่าวได้ว่าศาสนาได้แทรกซึมและเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองและระบบกฎหมาย ได้รับอำนาจและการสนับสนุนโดยตรงจากรัฐ และคำสอนหรือความเชื่อในทางศาสนานั้นหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับวัฒนธรรมของประเทศ ใน ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสทโมเดิร์น*, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: สถาบันศาสนวิทยา มูลนิธิพันธกิจชุมชน, 2558), 358.

⁴² ในปัจจุบันประเทศอิตาลีไม่ได้มีสภาพเป็นรัฐศาสนาอีกต่อไป เนื่องจากรัฐบาลอิตาลีได้ลงนามสนธิสัญญากับทางศาสนจักรคาทอลิก ขอยกเลิกการถือว่า ศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก คือ ศาสนาประจำชาติของประเทศอิตาลี โดยการลงนามนี้จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1984 อ้างถึงใน ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, “เรื่องที่ถูกถกกันผิดๆ เกี่ยวกับศาสนาประจำชาติของอิตาลี,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2017/06/72112>

** รัฐโลกวิสัย (Secular State) หมายถึง รัฐหรือประเทศที่เป็นกลางทางด้านศาสนา ไม่มีการระบุถึงศาสนาประจำชาติ ไม่มีการสนับสนุนหรือต่อต้านความเชื่อหรือการปฏิบัติทางศาสนาใด ๆ รวมทั้งมิได้มีการยึดถือแนวทางของศาสนาใดมาเป็นจารีตของรัฐและรัฐพิธี รัฐโลกวิสัยจะมีการปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะนับถือศาสนาใด หลักการที่แน่วแน่ของรัฐโลกวิสัย คือ หลักการยกศาสนาออกจากรัฐ (Separation of Church and State) ใน ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์, *ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสทโมเดิร์น*, 362.

⁴³ คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁴⁴ ในปัจจุบันหลักการดังกล่าวยังคงปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติอยู่ในหมวด 2 พระมหากษัตริย์ มาตรา 7 บัญญัติว่า

“พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก”

พระพุทธศาสนา แต่สำหรับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยนั้นมองว่าด้วยเหตุผลในทางคำสอนของศาสนาพุทธนั้นมีความแตกต่างกับศาสนาอื่น เนื่องจากด้วยตัวของศาสนาพุทธเองนั้นมีลักษณะที่เป็นศาสนาที่ไม่มีพิธีกรรมและนอกจากนั้นแล้วยังมองว่าในบริบทและขนบธรรมเนียมของประเทศไทยต่างกับประเทศในทางยุโรป โดยประเทศไทยไม่ได้เกิดสงครามในศาสนา ความขัดแย้งในเรื่องศาสนามีไม่มาก ถ้าหากพิจารณาแล้วเห็นว่าประเทศไทยเป็นรัฐศาสนา ดังนั้นแล้วในการคุ้มครองรักษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้หลักทางใจ ผลที่จะเกิดขึ้นตามมาคือประเทศไทยจะต้องบัญญัติในเรื่องของการห้ามการดูถูกดูหมิ่นศาสนาไว้ด้วยซึ่งการบัญญัติในลักษณะนี้จะเป็นการตัดสินคดีภาพเกี่ยวกับศาสนาอื่น อีกทั้งเห็นว่าการที่ไม่ควรบัญญัติก็เพราะเหตุที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนไทยด้วยกันการลงโทษเพราะมีความเห็นในศาสนาผิดกันเป็นการไม่สมควร ดังนั้นแล้ว แม้ในปัจจุบัน ประเด็นของการถกเถียงว่าประเทศไทยเป็นรัฐศาสนาหรือรัฐโลกวิสัยก็ยังคงเป็นประเด็นที่ถกเถียงกันยังไม่สิ้นสุด มีทั้งฝ่ายที่เห็นว่าประเทศไทยเป็นรัฐศาสนา ในขณะที่อีกฝ่ายนั้นไม่เห็นด้วย ประเด็นดังกล่าวจึงยังคงมีการถกเถียงกันต่อไป แต่อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้ว คณะร่างกฎหมายก็ยึดเอาหลักคุ้มครองความสงบสาธารณะเป็นหลักตามมติในที่ประชุมของคณะกรรมการร่างกฎหมายดังกล่าว

ประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ปรากฏอยู่ในภาค 2 ซึ่งเป็นภาคความผิด โดยอยู่ในลักษณะ 4 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ในมาตรา 206 โดยการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดในการบัญญัตินั้นเป็นสิ่งที่ตกทอดมาจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แต่ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะของการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้มีความกระชับมากขึ้น

โดยในช่วงแรกที่มีการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ได้มีข้อเสนอของศาลแขวงตะกั่วป่า และข้อเสนอของสำนักงานโฆษณากิจการ โดยศาลแขวงตะกั่วป่าเสนอว่า⁴⁵ ควรบัญญัติการกล่าวคำดูถูก ดูหมิ่นพระพุทธศาสนาเป็นความผิด และนอกจากนั้นแล้วการแสดงอาการดูถูก ดูหมิ่นพระพุทธศาสนาก็ควรเป็นความผิดเช่นกัน ในส่วนของสำนักงานโฆษณากิจการเสนอว่า ควรที่จะบัญญัติว่าห้ามการดูหมิ่นในศาสนาทั่ว ๆ ไป⁴⁶ ต่อมา

⁴⁵ ศาลแขวงตะกั่วป่า เสนอว่าความผิดต่อศาสนาในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ตามมาตรา 172 และ 173 นั้นยังไม่เพียงพอควรที่จะบัญญัติให้ถึงความถึงการกล่าวหรือแสดงอาการดูถูก ดูหมิ่นพระพุทธศาสนาเป็นความผิด อ้างถึงในคณะกรรมการการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁴⁶ คณะกรรมการการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

คณะอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ได้ประชุมและมีความเห็นว่า ในมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ควรจะบัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำโดยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพ
ในทางศาสนาของหมู่ชนใด ๆ อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ๆ มีความผิด
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

ต่อมาในคราวของการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 231 วันพฤหัสบดีที่ 23 ตุลาคม พุทธศักราช 2484 ที่ประชุมมีมติให้แก้คำบางคำในบทบัญญัติกฎหมายโดยใช้คำว่า “กระทำความผิดโดยประการใด ๆ” ไม่ใช่ “โดยประการใด ๆ” และแก้ไขบางประการ อีกเล็กน้อยจึงบัญญัติใหม่ว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพ
ในทางศาสนาของหมู่ชนใดอันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น มีความผิด ต้อง
ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

อย่างไรก็ตามการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องของความผิดฐานเหยียด
หยามศาสนานั้น ก็ยังคงปรากฏการแก้ไขในเรื่องโทษอีกเพียงเล็กน้อยและในท้ายที่สุดเมื่อการยกร่าง
ประมวลกฎหมายอาญาเสร็จเรียบร้อย จึงมีการประกาศใช้โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมาย
อาญา พ.ศ. 2499 ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2499 โดยให้ยกเลิก
กฎหมายลักษณะอาญา และใช้ประมวลกฎหมายอาญาบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พุทธศักราช
2500 เป็นต้นมา⁴⁷ โดยความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวก็ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
โดยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 206 ลักษณะ 4 ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ซึ่ง
บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพ
ในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษ
จำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 นี้ ได้มีการบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่ง
จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ในทางการเมืองครั้งใหญ่ของประเทศไทยในปี พุทธศักราช 2519 ส่งผลให้

⁴⁷ คณพล จันทน์หอม, รากฐานกฎหมายอาญา, 116.

คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในขณะนั้น ออกคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยเพิ่มอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่น โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเห็นว่าอัตราโทษไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขอัตราโทษให้สูงขึ้น⁴⁸ ทั้งนี้ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้นเป็นหนึ่งในความผิดที่มีการระวางโทษเพิ่มสูงขึ้นตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินดังกล่าว โดยปรากฏอยู่ในข้อ 6 ของคำสั่งฉบับดังกล่าวว่า ให้ยกเลิกความในมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ แก้วัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพ
ในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาทบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าอัตราโทษที่แก้ไขขึ้นใหม่นั้น แก้ไขทั้งในส่วนของระวางโทษปรับและโทษจำคุก โดยในส่วนของโทษปรับนั้นแต่เดิมคือปรับไม่เกินหกพันบาท แก้ไขเป็นปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท แต่ที่เป็นประเด็นปัญหานั้นคือในส่วนของอัตราโทษจำคุก ที่จากเดิมนั้นมีการระวางโทษเพียงจำคุกไม่เกินสามปี แต่ในอัตราโทษใหม่นั้นจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี โดยเฉพาะอัตราโทษอย่างสูงนั้นปรากฏให้เห็นชัดเจนเลยว่ามีเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่าของอัตราโทษอย่างสูงในแบบเดิม โดยในเรื่องของการแก้ไขอัตราโทษจำคุกในส่วนนี้ นักวิชาการบางท่านมีความเห็นว่าการกระทำดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อการข่มขู่เพื่อหวังผลในทางการเมืองโดยชัดแจ้ง อีกทั้งการแก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มอัตราโทษจำคุกให้หนักขึ้นนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับความเจริญของโลก ส่งผลให้กฎหมายอาญานั้นกลับกลายเป็นกฎหมายที่ด้อยพัฒนาเพราะเป็นการลงโทษเกินไปกว่าขอบเขตแห่งการกระทำอันสมควรที่จะดำเนินและเป็นการลงโทษที่อาจกล่าวได้ว่าปราศจากมนุษยธรรม⁴⁹ โดยเนื้อหาของการแก้ไขดังกล่าวนี้จากกล่าวได้ว่าไม่มีสาระในทางวิชาการแม้แต่น้อย⁵⁰

⁴⁸ คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519.

⁴⁹ คณิต ฒ นคร, *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ*, พิมพ์ครั้งที่ 12, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), 323-325.

⁵⁰ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), 501.

โดยเฉพาะประเด็นของเรื่องโทษจำคุกนั้น มีประเด็นสำคัญที่สำคัญคือ ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กำหนดอัตราโทษจำคุกไว้ในความผิดให้มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือ ในประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่ช่วงที่ประกาศใช้จนถึงช่วงก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ระวางโทษในความผิดก็คงเหมือนกับกฎหมายลักษณะอาญา คือ จำคุกไม่เกินสามปี ซึ่งการกำหนดโทษในลักษณะนี้เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกขึ้นสูงไว้เท่านั้น⁵¹ ในส่วนของโทษปรับก็เช่นเดียวกัน ทั้งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญาในช่วงแรกที่มีการบังคับใช้ ก็ใช้เกณฑ์อัตราโทษปรับขึ้นสูงที่กำหนดเพดานขึ้นสูงไว้เท่านั้นแต่ไม่ได้กำหนดขั้นต่ำ ดังนั้น เมื่อมีการบังคับใช้โทษ ศาลสามารถที่จะประเมินความเสียหายต่อสังคม รวมถึงประเมินลักษณะส่วนตัวของผู้กระทำผิด ประกอบการใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ โดยวัตถุประสงค์ของการกำหนดอัตราโทษขึ้นสูงก็เพื่อให้ศาลสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เหมาะสมกับประเภทของความผิดที่แต่ละบุคคลได้กระทำขึ้น หรือให้เหมาะสมกับการกระทำความผิดในแต่ละครั้งที่ได้กระทำ⁵²

แต่เมื่อมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ผลที่ตามมา คือ อัตราโทษจำคุกแต่เดิมที่กำหนดอัตราโทษจำคุกขึ้นสูงไว้เพียงอย่างเดียว กลายเป็นว่ามีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ⁵³เพิ่มเข้ามา นอกจากนั้นในเรื่องของโทษปรับก็มีการนำเพดานปรับขั้นต่ำเข้ามาจากเดิมที่ปรับไม่เกินหกพันบาท เป็นปรับตั้งแต่สองพันถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท ข้อที่น่ากังวลสำหรับการกำหนดโทษขึ้นสูงในลักษณะนี้ คือ ในทางทฤษฎีการกำหนดโทษขั้นต่ำ โดยเฉพาะโทษจำคุกขั้นต่ำ จะปรากฏอยู่ในกฎหมายบางเรื่องเท่านั้นโดยเฉพาะความผิดที่ฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่ามี ความร้ายแรง ชั่วร้ายอยู่ในตัวความผิด ฝ่ายนิติบัญญัติจึงจะกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้เพื่อให้เป็นไป

⁵¹ ยกตัวอย่างอัตราโทษจำคุกขึ้นสูง เช่น ในความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย กำหนดโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี เป็นต้น ในปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาขึ้นสูง*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), 65.

⁵² เรื่องเดียวกัน.

⁵³ โทษจำคุกขั้นต่ำ หมายถึง ระดับอัตราโทษจำคุกอย่างต่ำที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้วางเกณฑ์ขึ้นเพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการสร้างข้อจำกัดไม่ให้ผู้พิพากษากำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดให้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้นี้ ใน สัมหนัก เตียงลัดดาวงศ์, “ปัญหาการบังคับใช้โทษจำคุกขั้นต่ำตามประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561), 35.

ตามเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติ⁵⁴ การนำโทษจำคุกขั้นต่ำมาใช้หรือการนำเพดานโทษปรับขั้นต่ำมาใช้ สิ่งที่น่ากังวล คือ ศาลไม่อาจลงโทษต่ำกว่าโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้ได้ โดยเฉพาะในประเด็นของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา การกระทำบางอย่างอาจจะไม่ได้รุนแรงถึงขั้นที่จะต้องจำคุกด้วยอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดระยะเวลาไว้ 1 ปี แต่เนื่องจากกฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้เช่นนั้น ศาลก็ไม่อาจลงโทษนอกเหนือไปจากระวางโทษที่กำหนดนี้ได้ ยกเว้น ในกรณีที่เข้าเงื่อนไขของเหตุผลโทษอื่น ๆ ตามประมวลกฎหมายอาญา⁵⁵ เช่น เหตุลดโทษตามมาตรา 72 เพราะเหตุที่ได้กระทำโดยบันดาลโทสะ หรือ เหตุบรรเทาโทษตามมาตรา 78 โดยประเด็นปัญหาในส่วนของเรื่องอัตราโทษนั้น จะนำมาวิเคราะห์ในบทวิเคราะห์ต่อไปว่าระวางโทษจำคุกดังกล่าวมีความสมเหตุสมผลหรือไม่กับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

นับตั้งแต่มีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ก็ไม่ได้มีการแก้ไขใดใดเพิ่มเติม และบังคับใช้เรื่อยมาจนกระทั่งมีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560 โดยในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ บัญญัติว่า ให้ยกเลิกอัตราโทษในมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และให้ใช้อัตราโทษต่อไปนี้เป็นแทน กล่าวคือ มาตรา 206 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้พระราชบัญญัติดังกล่าวให้เหตุผลในการประกาศใช้ว่า เนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราโทษปรับในประมวลกฎหมายอาญายังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในปัจจุบัน สมควรที่จะปรับปรุงบทบัญญัติดังกล่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

เหตุผลที่มีการประกาศใช้นี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมและสมควรที่จะมีการแก้ไขตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เนื่องจากในส่วนของความผิดอาญฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ตั้งแต่มีการแก้ไขอัตราโทษในครั้งสุดท้าย ต้องย้อนไปเมื่อปี พุทธศักราช 2519 ซึ่งเป็นระยะเวลากว่า 40 ปี แล้วที่มีการบังคับใช้โทษในเรื่องดังกล่าว โดยเฉพาะโทษปรับที่ควรจะคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

⁵⁴ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, “รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัย เรื่องศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา” (เสนอต่อสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, มิถุนายน 2549), 306.

⁵⁵ ปกป้อง ศรีสนิท, *กฎหมายอาญาชั้นสูง*, 65.

ที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นการเพิ่มอัตราโทษปรับในเรื่องดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีเหตุและผลรองรับ ทั้งนี้ จึงส่งผลให้ ความผิดเกี่ยวกับศาสนา ตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เมื่อผ่านการแก้ไข อัตราโทษในครั้งหลังสุดแล้ว มีใจความบัญญัติดังนี้

“ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ แก่วัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพ
ในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3.3 ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา

ก่อนที่จะอธิบายถึงความหมายตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรา 206 นั้น จำเป็นที่จะต้อง พิจารณาจากองค์ประกอบความผิดดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ เพื่อความสะดวกในการอธิบายแบบแยก องค์ประกอบของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าว การกระทำที่จะครบองค์ประกอบของ ความผิดนั้นจะต้องประกอบด้วย⁵⁶

1. การกระทำนั้นครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ
2. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด
3. การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

โดยการพิจารณาหลักเกณฑ์ในข้อ 1 นั้น การกระทำที่จะครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ นั้น กล่าวคือ⁵⁷ ต้องมี “การกระทำ” โดยการกระทำนั้นต้องครบทั้ง “องค์ประกอบภายนอก” และ “องค์ประกอบภายใน” นอกจากนั้นผลของการกระทำต้องสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล⁵⁸

⁵⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, 2562), 98.

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁵⁸ ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้น ศาสตราจารย์ ดร. คณิต ฒ นคร มีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบภายนอก แต่ถึงอย่างไรในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลนั้นก็เป็นส่วนหนึ่งในเรื่องของการกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ดู คณิต ฒ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560), 180.

โดยการพิจารณาถึงองค์ประกอบภายนอกนั้นเป็นการพิจารณาถึงข้อเท็จจริงในส่วนต่าง ๆ ตามบทบัญญัติของความผิดแต่ละฐาน โดยแบ่งออกเป็น ส่วน ต่าง ๆ ที่จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้⁵⁹

- (1) ผู้กระทำความผิด
- (2) การกระทำความผิด
- (3) วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิด หรือ กรรมของการกระทำความผิด⁶⁰
- (4) คุณธรรมทางกฎหมาย⁶¹

พิจารณาในส่วนขององค์ประกอบภายในนั้นเป็นการพิจารณาถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ในส่วนขององค์ประกอบภายในจะประกอบไปด้วย เจตนา ประมาท นอกเหนือไปจากนี้แล้ว ในความผิดบางประการกฎหมายอาจกำหนดให้ผู้ที่จะกระทำความผิดต้องมีเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุในการชักจูงใจให้กระทำความผิดด้วย

3.3.1 องค์ประกอบความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206

ก. พิจารณาในส่วนขององค์ประกอบภายนอก สามารถแยกออกได้เป็น⁶²

1. ผู้ใด (ผู้กระทำความผิด)
2. กระทำด้วยประการใด ๆ (การกระทำความผิด)
3. แก้ววัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด (วัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิด)
4. อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา (องค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ข้อเท็จจริง หรือ พฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิด)

ข. พิจารณาในส่วนขององค์ประกอบภายใน

⁵⁹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1, 147.

⁶⁰ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, 180.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน.

⁶² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: กรุงสยาม พับลิชชิ่ง, 2557), 1.

เจตนาโดยเป็นเจตนาธรรมดา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59⁶³ โดยเจตนา นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น เจตนาประสงค์ต่อผล หรือเจตนาเล็งเห็นผล⁶⁴

ค. พิจารณาในส่วนของคุณธรรมทางกฎหมาย

คุณธรรมทางกฎหมาย (Legal Interest) ของความผิดฐานนี้ คือ **ความสงบสุขของสาธารณชน**⁶⁵ การที่จะพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนาหรือไม่ จะต้องพิจารณาถึงความยึดถือในทางศีลธรรมของมนุษย์ประกอบด้วย ดังนั้นแล้ว ในส่วนของการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น จะต้องเป็นการกระทำที่ถึงขนาดรบกวนความสงบของสาธารณชนซึ่งจะว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานนี้⁶⁶

3.3.2 คำอธิบาย

ก. ผู้ใด

“ผู้ใด” หมายถึง ตัวของผู้กระทำซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งขององค์ประกอบภายนอก กล่าวคือผู้กระทำนั้นในมาตรานี้ต้องเป็นมนุษย์ ทั้งนี้ในทางกฎหมายมิได้จำกัดว่าต้องเป็นใคร⁶⁷

ข. กระทำด้วยประการใด ๆ

คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ” ในตอนแรกที่มีการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35 ในปีพุทธศักราช 2482 ได้ร่างและพิจารณามาตรานี้ โดยใช้คำว่า “กระทำโดยประการใด ๆ” สาเหตุที่บัญญัติในลักษณะนี้ก็เนื่องจากในที่ประชุมมีมติเห็นว่า การกระทำที่เป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ควรจะเอาผิดต่อเมื่อมีการกระทำกับวัตถุและสถานที่เท่านั้น ไม่ควรที่จะให้กินความถึงการกระทำในทางวาจา⁶⁸

⁶³ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จีรัชการพิมพ์, 2548), 455.

⁶⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, 5.

⁶⁵ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, 501.

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, 502.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁶⁸ คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

แต่ต่อมาในการประชุมครั้งที่ 231 ในปีพุทธศักราช 2484 มีการพิจารณาถึงคำว่า “กระทำโดยประการใด ๆ” โดยกรรมการท่านหนึ่งเสนอว่า ควรใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ” อีกท่านเสนอว่า ควรใช้คำว่า “ผู้ใดกล่าววาจา หรือกระทำด้วยประการใด ๆ” แต่ทั้งนี้ ไม่ว่าท่านใดจะเสนอก็ตาม เจตนารมณ์ในที่ประชุมนั้นคือต้องการให้ครอบคลุมถึงการกระทำด้วยวาจา ในท้ายที่สุดแล้วที่ประชุมมีมติให้แก้เป็น “กระทำด้วยประการใด ๆ” ด้วยสาเหตุที่ว่า คำว่า กระทำด้วยประการใด ๆ นั้นครอบคลุมครอบคลุมไปถึงการกระทำที่เกิดจากการใช้วาจาแล้ว⁶⁹ ดังนั้นแล้ว ในท้ายที่สุดมติของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานี้ในส่วนของกรกระทำจึงกินความถึงการกระทำทางวาจาด้วยตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย

ดังนั้น คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ” ในมาตรา 206 นี้จึงไม่จำกัดการกระทำ⁷⁰ การกระทำจึงสามารถกระทำได้ทั้งทางกายและวาจา⁷¹ อีกทั้งไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการทำลายหรือทำให้เสียหายดังเช่นมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เพียงแต่การกระทำเหล่านั้นก่อให้เกิดผลในทางจิตใจ⁷²

ตัวอย่าง ในกรณีของการกระทำทางกาย ได้แก่ การขูดทำลายพระเจดีย์ซึ่งเป็นที่เคารพในพุทธศาสนา⁷³ ใช้ไม้ทุบเศียรพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของพุทธศาสนิกชน⁷⁴ ใช้เท้ายืนอยู่บนฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ ยกมือขวาชิ้นเลียนแบบพระพุทธรูปแสดงท่าทางล้อเลียนถลึงตาอ้าปาก⁷⁵ ในกรณีของการกระทำทางวาจา ได้แก่ พุดจาตู่ถูก เหยียดหยามพระพุทธรูป⁷⁶ หรืออาจปรากฏในกรณีของการกระทำโดยเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรประกอบการกระทำอื่น ๆ⁷⁷ ได้แก่ จำเลยให้บุคคลหนึ่งทำป้ายที่มีข้อความว่า “ทองเหลืองหล่อนี้ไม่ใช่พระพุทเจ้า

⁶⁹ คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 231, 341/2484,” 23 ตุลาคม 2484. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

⁷⁰ หุยกต์ แสงอุทัย, *กฎหมายอาญา ภาค 2-3*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553), 118.

⁷¹ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 315.

⁷² จิตติ ดิงศภพิชัย, *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, 453.

⁷³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2477

⁷⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5199/2533

⁷⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1807/2550

⁷⁶ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 315.

⁷⁷ สหรัฐ กิติ ศุภการ, *หลักและคำพิพากษา: กฎหมายอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2562), 328.

แน่ ไม่ต้องกราบมัน” ติดที่ฐานองค์พระพุทธรูป กับจำเลยใช้เท้าเหยียบฐานพระพุทธรูปและใช้มือตบที่บริเวณพระพักตร์ของพระพุทธรูปนั้นเป็นการกระทำที่ไม่สมควร ไม่เคารพต่อพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพในทางพุทธศาสนา อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา⁷⁸ เป็นต้น

ค. แก้วตฤหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด

“แก้ว” การกระทำแก้วในบทบัญญัติมาตรา 206 นั้น ย่อมหมายความรวมถึงการกระทำที่เกิดขึ้นในสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาด้วย⁷⁹ ทั้งนี้ในประเด็นของถ้อยคำว่า “กระทำ... แก้วตฤหรือสถาน...” แท้จริงแล้วถ้อยคำและความหมายดังกล่าวนี้มีความหมายเพียงไร ต้องเป็นการกระทำแก้วตฤหรือสถานที่โดยตรงแต่เพียงอย่างเดียวหรือไม่ เนื่องจากเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายก็ไม่ได้มีการกล่าวถึงการใช้ถ้อยคำในลักษณะนี้ มีแต่เพียงเจตนารมณ์ที่บ่งบอกถึงความมุ่งหมายของมาตรานี้เท่านั้น โดยในบริบทนี้ ผู้วิจัยจะขอพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตราอื่นที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของภาค 2 ซึ่งเป็นภาคความผิด พิจารณาแล้วพบว่าในส่วนของภาคความผิดในประมวลกฎหมายอาญานั้นมีการใช้คำในบริบทที่คล้ายกัน 2 แบบ คือถ้อยคำว่า “กระทำแก้ว” และ “กระทำต่อ”⁸⁰

ตัวอย่างของบทบัญญัติกฎหมายที่มีการใช้ถ้อยคำว่า “กระทำแก้ว” เช่น มาตรา 206⁸¹ มาตรา 226⁸² มาตรา 230⁸³ และมาตรา 234⁸⁴ ในส่วนของบทบัญญัติกฎหมายที่มีการใช้

⁷⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7125/2557

⁷⁹ คณิศ ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, 502.

⁸⁰ ลูติมา แซ่เตีย, “ความเห็นทางกฎหมายกรณีพระพุทธรูปอลตราแมน (ตอนที่ 2 ว่าด้วยองค์ประกอบภายนอก),” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. แหล่งที่มา: https://www.facebook.com/ThitimaSaetia/posts/2328822297216182?_tn_=K-R

⁸¹ มาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก้วตฤหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น...”

⁸² มาตรา 226 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก้วโรงเรือน อยู่เรือ ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ ทุ่งทอดจอดเรือ สิ่งปลูกสร้างเครื่องจักร เครื่องกล สายไฟฟ้า หรือสิ่งที่ทำไว้ เพื่อป้องกันอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ จนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น...”

⁸³ มาตรา 230 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดเอาสิ่งใด ๆ กีดขวางทางรถไฟหรือทางรถราง ทำให้รางรถไฟหรือรางรถรางหลุด หลวมหรือเคลื่อนจากที่ หรือกระทำแก้วเครื่องสัญญาณจนน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่การเดินรถไฟหรือรถราง...”

⁸⁴ มาตรา 234 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

ถ้อยคำว่า “กระทำต่อ” ได้แก่ มาตรา 118⁸⁵ มาตรา 335 วรรค 3⁸⁶ มาตรา 339 ทวิ⁸⁷ มาตรา 381⁸⁸ และมาตรา 397⁸⁹ เป็นต้น ทำให้เกิดประเด็นที่น่าพิจารณาต่อมาคือ คำว่า “แก่” และ “ต่อ” นั้นให้ บริบทความหมายที่มีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยผู้วิจัยจะพิจารณาตามคำที่ได้ บัญญัติไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ประกอบกับบริบทในตัวอย่างกฎหมายที่ ยกเป็นตัวอย่างนี้ประกอบ

คำว่า “แก่” ตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง

“ใช้น้ำหนันามฝ่ายรับ เช่น ให้อำนาจแก่เด็ก”⁹⁰

คำว่า “ต่อ” ตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง

“เฉพาะ, ประจันหน้า, เช่น ต่อหน้า; ไปยัง, ไปถึง, เช่น ยืนต่อ
อำเภอ”⁹¹

“ผู้ใดกระทำความผิดใด ๆ แก่สิ่งที่ใช้ในการผลิต ในการส่งพลังงานไฟฟ้าหรือในการส่งน้ำ จนเป็นเหตุให้ ประชาชนขาดความสะดวก หรือน่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน”

⁸⁵ มาตรา 118 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใดอันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ...”

⁸⁶ มาตรา 335 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นโค กระบือ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่มีอาชีพ กลไกกรรมมีไว้สำหรับประกอบกลไกกรรม...”

⁸⁷ มาตรา 339 ทวิ วรรคแรก แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ถ้าการชิงทรัพย์ได้กระทำต่อทรัพย์ตามมาตรา 335 ทวิ วรรคแรก...”

⁸⁸ มาตรา 381 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น...”

⁸⁹ มาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ ต่อผู้อื่น อันเป็นการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ”

⁹⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556), 151.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, 467.

และเมื่อพิจารณาถึงถ้อยคำว่าความหมายของคำว่า “แก้” และ “ต่อ” ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ประกอบด้วยบทมาตราที่ยกขึ้นมาพิจารณาในตอนต้นจะพบว่า คำว่า “กระทำต่อ” เป็นถ้อยคำที่ควรปรับใช้กับกรณีที่เป็นกรกระทำโดยเฉพาะเจาะจง หรือในบริบทความหมายทำนองว่าเป็นการกระทำต่อตัวหรือต่อหน้าวัตถุหรือต่อหน้าสถานที่นั้น ๆ โดยตรง⁹² ตัวอย่าง ในกรณีของ มาตรา 118 การกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใด

จากการพิจารณาในเรื่องดังกล่าวจึงมีประเด็นที่น่าพิจารณาต่อไปว่า การตีความคำว่า “กระทำแก้” และ “กระทำต่อ” ถ้าหากการตีความทั้งสองคำโดยใช้บริบทในทางความหมายแบบเดียวกันจะสมดังเจตนารมณ์ของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรานี้หรือไม่ เพราะถ้าพิจารณาด้วยบทบัญญัติแห่งกฎหมายแบบทั่วไปแล้ว อาจทำให้เกิดคำถามขึ้นว่าแท้จริงแล้ว มาตรา 206 บัญญัติเพื่อคุ้มครองสิ่งใด มุ่งคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวกับศาสนา มุ่งคุ้มครองความรู้สึกของศาสนิกชนที่ให้ความเคารพแก่วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา หรือมุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะตามเจตนารมณ์ดั้งเดิมของผู้ร่างกฎหมาย ทั้งนี้มีความเห็นของนักกฎหมายท่านหนึ่ง⁹³ ได้ตั้งประเด็นในเรื่องนี้ไว้ดังต่อไปนี้

กรณีแรก คือ กรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายมุ่งคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวกับศาสนา ในกรณีนี้การตีความคำว่า “กระทำแก้” คงจะต้องตีความไปในความหมายเดียวกับคำว่า “กระทำต่อ” เท่านั้น กล่าวคือ การกระทำในมาตรา 206 ต้องเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นต่อตัวหรือต่อหน้าวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาเท่านั้น ต้องเกิดขึ้นต่อหน้าผู้กระทำแต่เพียงเท่านั้น

กรณีที่สอง คือ กรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายมุ่งคุ้มครองความรู้สึกของศาสนิกชนที่ให้ความเคารพแก่วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา หรือมุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ โดยวัตถุประสงค์ของความมุ่งหมายทั้งสองอย่างนี้คือเรื่องเดียวกัน คือ ความสงบสุขของประชาชน ในกรณีนี้ การตีความคำว่า “กระทำแก้” คงจะต้องตีความไปในความหมายที่ขยายออกไปมากกว่าคำว่า “กระทำต่อ” กล่าวคือ ลักษณะของการกระทำนั้นอาจจะหมายความรวมถึงการกระทำใด ๆ โดยไม่ว่าการกระทำนั้นจะเกิดขึ้น ณ สถานที่ใดก็ตาม แต่ผลที่เกิดขึ้นในท้ายที่สุดนั้น จะส่งผลต่อวัตถุหรือ

⁹² ฐิติมา แซ่เตีย, “ความเห็นทางกฎหมายกรณีพระพุทธรูปอลตราแมน (ตอนที่ 2 ว่าด้วยองค์ประกอบภายนอก),” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 19 rAL0bdkpn 2562. แหล่งที่มา : https://www.facebook.com/ThitimaSaetia/posts/2328822297216182?__tn__=K-R

⁹³ เรื่องเดียวกัน.

สถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา เพราะถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงการกระทำที่ส่งผลไปถึงตัววัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวแล้ว ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของศาสนิกชนนั่นเอง

จากการพิจารณาทั้งสองกรณี แนนอนว่า การกระทำที่เกิดขึ้นต่อตัววัตถุหรือสถานที่หรือต่อหน้าวัตถุหรือสถานที่ ถ้าหากเป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา การกระทำนั้นย่อมเป็นความผิดอย่างไม่ต้องสงสัย เพราะเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติและเป็นไปตามความสำนึกในแง่ของศีลธรรม อีกทั้งย่อมเป็นการแน่นอนว่าการกระทำดังกล่าวย่อมเกิดความไม่สงบขึ้นในสังคมตามมาอย่างแน่แท้ แต่ถ้าหากพิจารณากลับ ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันมีลักษณะเหยียดหยามศาสนาเหมือนกัน แต่การกระทำนั้นไม่ได้กระทำโดยตรงต่อตัววัตถุหรือสถานที่ แต่ผลดังกล่าวย่อมส่งไปถึงตัววัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น และถ้าหากการกระทำเช่นว่านี้ก่อให้เกิดความไม่สงบสุขในสังคมขึ้นควรจะทำเช่นไร ซึ่งคำถามนี้จะเกิดขึ้นในสังคมอย่างแน่แท้ว่ากฎหมายดังกล่าวบอกเจตนารมณ์ไว้ชัดว่า เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ แต่การตีความกฎหมายดังกล่าวที่ตีกรอบแค่นี้ต้องกระทำต่อหน้าหรือต่อตัววัตถุหรือสถานที่เท่านั้น การตีความในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมได้จริงหรือไม่ ดังนั้นแล้วการจะพิจารณาว่าการตีความในเรื่องดังกล่าวควรจะใช้ในบริบทใด ความหมายใด สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ เจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายดังกล่าวคือบัญญัติมาเพื่อการใด ถ้าหากยึดตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายในมาตรา 206 นี้ คงตอบได้ว่าเป็นไปเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณชนตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

ในกรณีนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรตีความให้คลุมถึงการกระทำอื่นใด ไม่ว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใด ด้วยเงื่อนไขว่า ถ้าผลในบั้นปลายจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม การกระทำนั้นย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 นอกจากนั้นแล้วการตีความบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นการตีความที่นอกเหนือไปจากถ้อยคำอันเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เพราะในตัวอย่างที่ใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถาน...” ไม่ใช่ใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ ต่อวัตถุหรือสถาน...” ทั้งนี้อาจมีข้อโต้แย้งว่า การตีความในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการตีความเพื่อขยายความ⁹⁴หรือไม่ ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจว่าการตีความโดยขยาย

⁹⁴ การตีความแบบขยายความในกฎหมายอาญา แยกออกได้เป็น 3 แนวความเห็น กล่าวคือ 1. แนวคิดว่าการตีความกฎหมายอาญาต้องห้ามมิให้ตีความโดยขยายความ 2. แนวคิดว่าการตีความกฎหมายอาญาต้องห้ามมิให้ตีความโดยขยายความ ในกรณีที่เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำความผิด 3. แนวคิดว่าการตีความกฎหมายอาญาไม่ต้องห้ามตีความโดยขยายความ ใน กุสุมา เมฆา และอำนาจ เนตยสุภา, “การตีความกฎหมายอาญา” ใน *การใช้การตีความกฎหมาย*, พิรุณา ดิงศักดิ์ย์, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552), หน้า 255-258.

ความในกฎหมายอาญานั้น ยังเป็นข้อถกเถียงในวงการทางวิชาการว่าจะสามารถนำการตีความโดยขยายความมาใช้ในการตีความควบคู่ไปกับการตีความตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตีความกฎหมายอาญาไม่ต้องห้ามตีความโดยขยายความ ถ้าหากการตีความกฎหมายอาญาโดยขยายความนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงความหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ และไม่เป็นการกระทบต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่เป็นการตีความกฎหมายอาญาโดยขยายความเพื่อให้ความหมายที่ขาดหายไปจากความไม่สมบูรณ์ดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ร่าง ในกรณีแบบนี้สามารถที่จะกระทำได้⁹⁵ แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจหลักการว่า การตีความโดยการขยายความทางอาญาจะต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยขัดแย้งนั้นไม่สามารถที่จะกระทำได้ เพราะถ้าหากกระทำการไปเช่นนั้นจะเท่ากับว่า การตีความดังกล่าวจะกลายเป็นการอาศัยเทียบบทกฎหมายใกล้เคียงอย่างยิ่ง⁹⁶

การจะพิจารณาว่าการตีความในเรื่องดังกล่าวควรจะใช้ในบริบทใด ความหมายใดสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ เจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายดังกล่าวคือบัญญัติมาเพื่อการใด ถ้าหากยึดตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายในมาตรา 206 นี้ คงตอบได้ว่าเป็นไปเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณชนตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้

“**วัตถุ**” หมายความว่า สิ่งอันเป็นสังหาริมทรัพย์ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการศาสนา⁹⁷ กล่าวคือ เป็นสิ่งที่เคลื่อนที่ได้และต้องเป็นที่เคารพในทางศาสนาอันเป็นความเชื่อในศาสนาเกี่ยวกับบุญบาป⁹⁸ โดยวัตถุที่จะเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้นจะต้องเป็นวัตถุที่ศาสนิกชนทั่วไปเลื่อมใสและศรัทธา⁹⁹ โดยวัตถุในที่นี้นั้นมิได้จำกัดศาสนา ดังนั้นอาจเป็นวัตถุของศาสนาใดก็ได้¹⁰⁰ วัตถุ อาจได้แก่ พระพุทธรูป คัมภีร์พระธรรม เทวรูป ไม้กางเขน แต่ไม่หมายความถึงสิ่งที่มีชีวิต เช่น โคของชาวฮินดู¹⁰¹ และคงไม่รวมถึง ลูกประคำ เครื่องราง ลูกแก้วปลุกเสก กุฏิพระ ศาลพระภูมิ ซึ่งไม่ใช่วัตถุหรือ

⁹⁵ อัครราชทูต จุฬารัตน, “หลักทั่วไปของการตีความในกฎหมายอาญา,” *วารสารนิติศาสตร์* 3,1 (ธันวาคม 2512): 89-90.

⁹⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1*, 16.

⁹⁷ สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ, *คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551), 263.

⁹⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, *คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, 452.

⁹⁹ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 315.

¹⁰⁰ คณิต ญ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, 503.

¹⁰¹ จิตติ ดิงศภัทย์, *คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, 453.

สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา¹⁰² พิจารณาตัวอย่างที่ปรากฏจากคำพิพากษาศาลฎีกาในกรณีที่กระทำต่อวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา เช่น กรณีที่ใช้เท้าข้างหนึ่งยืนบนฐานพระพุทธรูปปางห้ามญาติ โดยเท้าข้างดังกล่าวอยู่บนส่วนหนึ่งของพระบาทพระพุทธรูป และยกมือขวาขึ้นทำท่าทางเลียนแบบพระพุทธรูปพร้อมทั้งแสดงกิริยาอาการลงตาอำปาก¹⁰³ กรณีที่ทำป้ายข้อความว่า “ทองเหลืองนี้ไม่ใช่พระพุทธรูปเจ้าแน่ ไม่ต้องกราบมัน” ติดที่ฐานองค์พระพุทธรูป พร้อมกับการกระทำที่ใช้เท้าเหยียบฐานของพระพุทธรูปและใช้มือตบที่บริเวณพระพักตร์ของพระพุทธรูปนั้น¹⁰⁴ หรือกรณีใช้ไม้ทุบตีเศียรพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของพุทธศาสนิกชน¹⁰⁵

“สถาน” หมายความว่า สิ่งอันเป็นอสังหาริมทรัพย์ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการศาสนา¹⁰⁶ กล่าวคือ เป็นที่ดินและสิ่งที่ดินโดยสิ่งดังกล่าวจะต้องเป็นที่เคารพในทางศาสนาอันเป็นความเชื่อในศาสนาเกี่ยวกับบุญบาป¹⁰⁷ เช่นเดียวกับกรณีของวัตถุที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ สถานที่นั้นอาจได้แก่ โบสถ์ วิหาร เจดีย์ สุธะร่า มัสยิด สถูป รวมทั้งบริเวณที่จัดเป็นที่เคารพในทางศาสนา พระพุทธรูปในกรณีที่สลักไว้กับผนังถ้ำหรือหน้าผา ไม้กางเขนที่ก่อสร้างถาวรขึ้นบนที่ดินคงเป็นสถานที่เคารพด้วย¹⁰⁸ แต่คงไม่กินความถึงศาลเจ้า¹⁰⁹ พิจารณาตัวอย่างที่ปรากฏจากคำพิพากษาศาลฎีกากรณีที่เป็นการกระทำต่อสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา เช่น กรณีขุดทำลายเจดีย์วัดพระศรีสรรเพชญ์อันเป็นวัตถุโบราณสำคัญ¹¹⁰ กรณีขุดทำลายเจดีย์วัดแม่โจรซึ่งได้จดทะเบียนเป็นวัตถุโบราณ¹¹¹

¹⁰² ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและโทษ*, พิมพ์ครั้งที่ 16 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561), 122.

¹⁰³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1087/2550

¹⁰⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 784/2557

¹⁰⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5199/2533

¹⁰⁶ สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ, *คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา*, 263.

¹⁰⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, *คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, 452.

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน, 453.

¹⁰⁹ ศาลเจ้าเป็นประเด็นที่ถกเถียงในที่ประชุมของคณะอนุกรรมการฯ โดยมีฝ่ายที่เห็นด้วยว่าศาลเจ้านั้นจัดว่าเป็นสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาอีกฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย ทั้งนี้ที่ประชุมได้ข้อสรุปว่า ในกรณีของศาลเจ้า การที่จะเป็นความผิดได้จะต้องเป็นกรณีที่ศาลเจ้าดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาจริง ๆ โดยที่ประชุมให้ถือว่าเป็นอำนาจในการตีความของศาลที่สามารถเรียกพยานมาสืบได้ว่า ศาลเจ้าที่กล่าวถึงนั้นเป็นที่เคารพในทางศาสนาหรือไม่ อ้างถึงใน คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

¹¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4/2477

¹¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 486/2483

แต่ทั้งนี้ก็ปรากฏกรณีที่มีการกระทำต่อสถานที่อันเกี่ยวข้องกับศาสนาแต่ศาลฎีกามีความเห็นว่าการดังกล่าวมิใช่การกระทำต่อสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา เช่น กรณีที่พระภิกษุได้ร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิพระบนเขาวังจังหวัดเพชรบุรี ตามคำพิพากษาศาลฎีกาต่อไปนี้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 736/2505

“โจทก์ฟ้องว่า จำเลยขณะเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา ได้เข้าร่วมประเวณีกับนางม่วยบนกุฏิที่จำเลยอาศัย ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณสำนักวิปัสณากรรม ฐานของพระภิกษุสามเณร และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปขนาดใหญ่ อันเป็นปูชนียวัตถุที่เคารพในศาสนาพุทธอันเป็นการเหยียดหยามศาสนาอย่างร้ายแรง ขอให้ลงโทษ ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206

จำเลยปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นเชื่อว่าจำเลยได้ร่วมประเวณีกับนางม่วยจริง ดังฟ้อง แต่การร่วมประเวณีของจำเลยกระทำเพื่อปลดเปลื้องความใคร่ ไม่มีเจตนาเหยียดหยามศาสนาพุทธ ไม่มีผิด พิพากษายกฟ้อง

โจทก์อุทธรณ์เห็นว่า ในกุฏิของจำเลยมีพระพุทธรูปอยู่หลายองค์ ตั้งอยู่บนโต๊ะบูชาบริเวณรอบ ๆ กุฏิมีพระพุทธรูปกับพระพุทธรายซึ่งติดกับตัวเขาวัง กุฏินี้พระภิกษุสงฆ์ได้ใช้เป็นที่พักวิปัสณากรรมฐาน มีการทอดกฐินนมัสการพระพุทธรูปเป็นประจำทุกปี เป็นสถานที่เคารพ ในทางพุทธศาสนา การกระทำของจำเลยแม้อาจเป็นการเพื่อปลดเปลื้องความใคร่ แต่เมื่อกระทำ ณ สถานที่ เคารพดังกล่าว จึงเป็นการเหยียดหยาม เพราะจำเลยย่อมเห็นผลแห่งการกระทำได้ พิพากษากลับ แต่ให้รอการลงโทษไว้

โจทก์ฎีกาว่า ไม่ควรรอการลงโทษ จำเลยฎีกาขอให้ยกฟ้อง

ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่าจำเลยขณะเป็นพระภิกษุ ได้ร่วมประเวณีกับนางม่วยที่พื้นกุฏิข้างเตียงนอน กุฏิของจำเลยอยู่บนเขาวัง จังหวัดเพชรบุรี มีกุฏิพระใกล้เคียงหลายหลัง มีพระพุทธรูปพระฉายอยู่บนเขาวัง เป็นสถานที่ที่ประชาชนนับถือ จึงมีปัญหาว่า การกระทำของจำเลยจะเป็นผิดฐาน

เหยียดหยามศาสนาตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 106 หรือไม่ ที่ประชุม ศาลฎีกาได้พิจารณาความข้อนี้แล้วเห็นว่า การที่จำเลยเป็นภิกษุในขณะนั้น ได้ร่วมประเวณีกับหญิงในกุฏิอันอยู่ในบริเวณสถานที่อันพุทธศาสนิกชนเคารพ เช่นนี้ เป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง แต่จะถือว่าเป็นเหยียดหยามศาสนา ตามความ ในมาตรา 206 ยังไม่ถนัด

จึงพิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์”

จากกรณีคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้พบว่า ในที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาได้หยิบยก กรณีดังกล่าวมาเป็นข้ออภิปรายกันอย่างกว้างขวาง ในประเด็นที่พิจารณาคือ การกระทำของจำเลยที่เป็นพระภิกษุนั้น ในสายตาของบุคคลทั่วไป จะพิจารณาการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนาหรือไม่ เพราะศาลอุทธรณ์ในคดีนี้ได้ตัดสินให้การกระทำดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาซึ่งต่างไปจากกรณีของศาลชั้นต้นที่มองว่าจำเลยเพียงแต่สนองความใคร่มิได้มีเจตนาเหยียดหยามศาสนา โดยมติของการประชุมนี้มาจากผู้ที่เข้าร่วมประชุมนี้ มีมติด้วยคะแนนเสียง 11 ต่อ 9 ว่าการกระทำดังกล่าวนี้ไม่เป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา¹¹²

ทั้งนี้ผู้ให้ความเห็นในทางสนับสนุนคำพิพากษาศาลฎีกานี้ โดยปรากฏในย่อบันทึกของอาจารย์โชค จารุจินดา¹¹³ ความว่า

“มาตรา 206 บัญญัติเอาผิดแก่ผู้กระทำด้วยประการใดแก้วัตถุ หรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา คดีนี้ การกระทำของจำเลยไม่ได้กระทำแก้วัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาแต่ประการใด จะว่าเป็นการกระทำในสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาก็ได้ ความว่ากระทำในกุฏิของจำเลยซึ่งอยู่ในเขตโบราณสถานที่เขาวิง จังหวัด เพชรบุรี ไม่ใช่วัด แม้ว่ากุฏิของจำเลยจะมีพระพุทธรูปเป็นที่เคารพบูชาในทางศาสนา กุฏิก็ไม่ใช่สถานที่เคารพอย่างโบสถ์วิหาร ตามบ้านเรือนราษฎรก็มีพระพุทธรูปตั้งไว้เคารพบูชาทางศาสนาเหมือนกัน ถ้าเอาผู้หญิงไปร่วมประเวณีที่

¹¹² ประภาศน์ อวยชัย, ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือฎีกา 100 ปี ตามกฎหมายอาญา เล่ม 3 (กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2538), 3744-3747.

¹¹³ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดหลุโทษ (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2536), 4.

ในโบสถ์อาจเข้าลักษณะดูหมิ่นเหยียดหยาม แต่ถ้าไปกระทำที่ในวัดที่มีวัดชิดแล้ว
ไม่เป็นดูหมิ่นเหยียดหยาม เดิมกฎหมายเอาโทษแก่พระภิกษุที่กระทำการอันเป็น
ปาราชิก ปัจจุบันยกเลิกแล้วการที่พระภิกษุทำการอันเป็นปาราชิกโดยรวม
ประเวณีกับหญิงอื่นเมื่อไม่ผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแล้วก็ไม่มีความผิดอย่าง
อื่นอีก”

นอกจากนี้แล้วยังมีความเห็นของนักวิชาการสายกฎหมายอีกท่าน คือ พันตำรวจโท
ไพฑูรย์ วิภิญโญณี ซึ่งมีความเห็นไปในทำนองเดียวกับท่านอาจารย์โชค จารุจินดา ความว่า

“เหตุที่ไม่เป็นความผิดก็เพราะจำเลยกระทำการร่วมประเวณีอยู่
ที่กุฏิของจำเลยเอง ไม่ได้กระทำแก้ววัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา
แต่อย่างใด เพราะเพียงแต่ปรากฏว่ากุฏิของจำเลยอยู่ในเขตโบราณสถานเท่านั้น
แม้ในกุฏิของจำเลยเองมีพระพุทธรูปเป็นที่เคารพบูชาในทางศาสนาที่ไม่เป็น
ความผิด เพราะมีเช่นนั้นตามบ้านเรือนของประชาชนที่มีพระพุทธรูปอยู่ก็จะ
กลายเป็นความผิดไปหมด กฎไม่ใช้โบสถ์หรือวิหารอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา
ตามความหมายในมาตรานี้โดยเหตุนี้การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิด”

จากความคิดเห็นของนักวิชาการทั้งสองท่าน ด้วยความเคารพอย่างสูง มีบาง
ประเด็นที่ผู้วิจัยไม่เห็นพ้องด้วย อย่างในกรณีของการยกข้อสนับสนุนขึ้นว่า ตามบ้านเรือนราษฎรก็มี
พระพุทธรูปตั้งไว้เคารพบูชาทางศาสนาเหมือนกันมิเช่นนั้นตามบ้านเรือนของประชาชนที่มี
พระพุทธรูปอยู่ ถ้าหากมีการร่วมประเวณีก็จะกลายเป็นความผิดไปหมด ในกรณีนี้ตัวบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายได้บัญญัติไว้เป็นการชัดเจนแล้วว่า การกระทำแก้ววัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทาง
ศาสนาของหมู่ชนใด โดยหลักแล้วการกระทำต่อวัดหรือสถานที่ตั้งกล่าวนั้นต้องเป็นที่เคารพสักการะ
ของผู้คนหรือประชาชนส่วนใหญ่ การร่วมประเวณีกันของราษฎร ถ้ามิได้ถึงขั้นจงใจเหยียดหยาม
ศาสนา โดยเจตนาจะกระทำต่อหน้าวัดดังกล่าวก็น่าจะไม่มีความผิดแต่ประการใด ซึ่งแตกต่างไปจาก
กรณีของคำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้ที่ตัวผู้กระทำเป็นพระภิกษุ ย่อมทราบดีว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร
โดยเฉพาะการร่วมประเวณีในขณะที่ยังเป็นภิกษุอยู่นั้นก็เป็นการเหยียดหยามศาสนาในตัวแล้ว
ประกอบกับข้อเท็จจริงภายนอกที่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกากว่า กฎของจำเลยมีพระพุทธรูปอยู่
หลายองค์ตั้งอยู่บนโต๊ะบูชาบริเวณรอบ ๆ กฎมีพระพุทธรูปกับพระพุทธรูปซึ่งติดกับตัวเขาวัง กฎนี้
พระภิกษุสงฆ์ได้ใช้เป็นที่พักพิงวิปัสสนา กรรมฐาน มีการทอดกฐิน นมัสการพระพุทธรูปเป็นประจำ

ทุกปี เป็นสถานที่เคารพในทางพุทธศาสนา ยิ่งเป็นที่ชัดเจนโดยปราศจากข้อสงสัย การกระทำดังกล่าว ถ้าหากกล่าวอ้างว่าไม่เจตนาประสงค์ต่อผลที่จะเหยียดหยาม แต่ก็เห็นผลได้อย่างแน่แท้ ถ้าหากพิจารณาตามความคิดเห็นของศาสนิกชนย่อมมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาอย่างแน่แท้ ทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าการที่ศาลฎีกาตัดสินออกมาเช่นนี้ เพราะยังคงยึดติดกับหลักการตีความอย่างเคร่งครัด มิได้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่อย่างใด ทั้งที่เจตนารมณ์ของกฎหมายเรื่องนี้ มุ่งที่จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองความรู้สึกของศาสนิกชนที่เคารพนับถือศาสนานั้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความวุ่นวายถ้าหากมีเหตุที่มากระทบกับความเชื่อความศรัทธา ถ้าหากศาลฎีกาพิจารณาและตัดสินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและเจตนารมณ์ การกระทำเช่นนี้ย่อมเข้าองค์ประกอบความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาอย่างแน่แท้

ดังนั้น ในเรื่องของการกระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ วัตถุแห่งการกระทำจำกัดอยู่แค่เพียง 2 ประการเท่านั้น คือ วัตถุ กับ สถานที่ ถ้าหากการกระทำด้วยประการใด ๆ ดังกล่าว ได้กระทำต่อบุคคลอันเป็นที่เคารพเลื่อมใสในทางศาสนา เช่น พระภิกษุ บาทหลวง อิหม่าม¹¹⁴ ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับวัตถุหรือสถานที่ เช่น ด่าทอหรือทำร้ายพระภิกษุ บาทหลวง นักบวชกรณีนี้ย่อมไม่ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 แต่อย่างใด¹¹⁵ เพราะการกระทำตามมาตราดังกล่าวนี้อาจถือเฉพาะแค่ วัตถุ หรือ สถานที่ เท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว ถ้าเป็นกรณีของการดูหมิ่นศาสนา คำสอน ก็ย่อมไม่เป็นความผิดฐานนี้เช่นเดียวกัน¹¹⁶ โดยในส่วนนี้มีประเด็นที่น่าพิจารณาคือ ถ้าหากการกระทำดังกล่าว จริงอยู่ว่าไม่ได้กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ แต่การกระทำนั้นเป็นการกระทำต่อความเชื่อความศรัทธา เช่น ด่าทอพระเจ้า พระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ หรือพระอัลเลาะห์ แม้ว่าการกระทำนั้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ศาสนิกชนศาสนานั้นเพียงไร จนผลในบั้นปลายอาจก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้น แต่กฎหมายก็ไม่สามารถที่จะเอาผิดการกระทำเหล่านั้นได้ แม้ในกฎหมายที่ใกล้เคียงก็ไม่มีกฎหมายใดเอาผิดกับการกระทำนั้นได้ ในประเด็นนี้อาจเป็นข้อบกพร่องประการหนึ่งของมาตราดังกล่าวนี้อันมีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะที่สะท้อนออกมาเพื่อคุ้มครองแค่เพียงวัตถุหรือสถานที่เท่านั้น

¹¹⁴ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, *กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2*, 3.

¹¹⁵ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 315.

¹¹⁶ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ*, 122.

“ศาสนาของหมู่ชนใด” คำว่า “ศาสนาของหมู่ชนใด” นั้น ในตอนแรกที่มีการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35 ในปีพุทธศักราช 2482 ได้มีมติในที่ประชุมว่า คำว่า “ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใด” ที่ใช้กันมาแต่เดิมตามมาตรา 172 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้นแคบเกินไป อาจจะตีความไปได้ว่าถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งตั้งศาสนาของเขาขึ้น การที่มีบุคคลไปกระทำการอันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามจะกลายเป็นความผิดไปอย่างง่ายดาย ดังนั้นแล้วจึงไม่ควรบัญญัติในลักษณะเดิม ที่ประชุมจึงเสนอคำดังต่อไปนี้ ประการที่หนึ่ง คือ ศาสนาใด ๆ ประการที่สอง คือ ศาสนาของบุคคลจำพวกใด ๆ และ ประการที่สาม คือ ศาสนาของหมู่ชนใด โดยมีกรวิเคราะห้กันในที่ประชุมถึงคำที่เหมาะสมและที่ประชุมมีมติเห็นพ้องตรงกันว่า ควรใช้คำว่า “ศาสนาของหมู่ชนใด”

ดังนั้นแล้ว “ศาสนาของหมู่ชนใด” จึงหมายความว่า ศาสนาใด ๆ* ก็ตามที่ประชาชนเคารพนับถือ ไม่จำกัดว่าจะเป็นศาสนาใด แต่จะต้องไม่ใช่ศาสนาของบุคคลหนึ่งบุคคลใด¹¹⁷ ทั้งนี้ไม่รวมถึงลัทธิความเชื่อที่ไม่ได้รับการยอมรับเป็นศาสนา ดังนั้นแม้ว่าจะมีประชาชนจำนวนมากน้อยเท่าใดที่เคารพนับถือศาสนานั้นก็ตาม หากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ผู้นั้นย่อมมีความผิด¹¹⁸

แต่ทั้งนี้ในประเด็นของคำว่าศาสนานั้น มีประเด็นปัญหาที่สำคัญควรค่าแก่การพิจารณา กล่าวคือ แม้ว่าการอธิบายถึงคำว่าศาสนาในตำรากฎหมายในปัจจุบันจะเป็นการตีความตามตัวบท เนื่องจากในประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้มีคำอธิบายคำว่าศาสนาเป็นการเฉพาะ และในบทกำหนดคำนิยามก็ไม่ได้นิยามถึงความหมายในส่วนนี้ไว้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วตำราเล่มต่าง ๆ จะอธิบายคำว่าศาสนาในมาตรานี้จะต้องเป็นศาสนาอันมีองค์ประกอบหลักก่อเกิดเป็นศาสนาเท่านั้น เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม เป็นต้น แต่จะไม่หมายรวมถึงความรวมถึงลัทธิต่าง ๆ แต่ถ้าหากพิจารณา

* ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำว่าศาสนาใด ๆ ในที่นี้ น่าจะหมายถึงหลักในทางสากลของศาสนา กล่าวคือ การจะถือว่าลักษณะใดเป็นศาสนานั้น ในทางสากลยอมรับกันว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (1) มีศาสดาหรือองค์ศาสดาพยากรณ์และต้องมีหลักฐานตามความเป็นจริงทางประวัติศาสตร์ (2) มีคำสอน กฎเกณฑ์หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติ เพื่อบรรลุผลอันดีงามและความสงบสุขของสังคม (3) มีผู้สืบทอดโดยรับคำสอนนั้นมาปฏิบัติ มีการประพฤติตามกันต่อมา (4) มีความเชื่อถือได้ โดยมีความศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งยังต้องเคารพบูชาไปตามความเชื่อนั้น ใน เสฐียร พันธงชัย, *ศาสนาเปรียบเทียบ*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2542), 11-12.

¹¹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1*, 452.

¹¹⁸ คณพล จันทน์หอม, *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9*, 316.

ถึงบันทึกหลักการในการร่างกฎหมายในเรื่องความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแล้ว¹¹⁹ จะพบว่าในส่วนของความหมายศาสนานั้น แท้จริงแล้วถ้าหากพิจารณาตามเจตนารมณ์^{***} ของผู้ร่างประกอบกับตัวบทกฎหมาย การตีความคำว่าศาสนาสามารถตีความไปถึงลัทธิได้ ซึ่งการตีความดังกล่าวก็ไม่ได้เกินไปกว่าถ้อยคำที่บัญญัติไว้ในตัวบทกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งเมื่อไม่มีการนิยามถึงความหมายอันเป็นการเฉพาะของศาสนาไว้จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาคำว่า “ศาสนา” ตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งหมายถึง

“ลัทธิความเชื่อถือของมนุษย์อันมีหลัก คือแสดงกำเนิดและความสิ้นสุดของโลกเป็นต้น อันเป็นไปในฝ่ายปรมาตม์ประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบุญบาปอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งลัทธิพิธีที่กระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ”¹²⁰

เมื่อพิจารณาตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานแล้ว จะพบว่าการนิยามคำว่าศาสนากินความไปถึงลัทธิด้วย แต่ทั้งนี้ในเรื่องของลัทธิความเชื่อดังกล่าวนั้น ผู้ร่างกฎหมายพิจารณาต่อไปว่าคงไม่หมายความรวมถึงลัทธิความเชื่อที่เกิดจากความงมงาย และการตีความในเรื่องของศาสนาว่ารวมถึงลัธินั้น ผู้ร่างกฎหมายมองว่าให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะปรับตัวบทกฎหมายเข้ากับข้อเท็จจริง¹²¹ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นคือความสงบเรียบร้อยของประชาชนนั่นเอง นอกจากนั้นแล้วในส่วนของคำว่า “หมู่ชนใด” ผู้ร่างกฎหมายมีมติในที่ประชุมว่า หมู่ชนดังกล่าวนี้ หมายถึง หมู่ชนที่เป็นประชาชนคนไทย มิได้รวมถึงบุคคลต่างชาติ ดังนั้นในส่วนของศาสนาดังกล่าวต้องเป็นศาสนาที่ประชาชนไทยได้ให้ความเคารพนับถือไม่จำกัดว่าจะเป็นศาสนา

¹¹⁹ คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

^{**} การตีความกฎหมายอาญานั้น มีหลักการตีความเช่นเดียวกับกฎหมายอื่น ๆ กล่าวคือ ต้องตีความตามตัวอักษรและตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้น ๆ ควบคู่กันไป แต่สิ่งที่พิเศษไปกว่ากฎหมายอื่น ๆ นั่นก็คือ กฎหมายอาญาจะต้องตีความโดยเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของตัวอักษรหรือเจตนารมณ์ก็ต้องตีความโดยเคร่งครัด อีกทั้งยังมีข้อสังเกตอีกว่าการตีความกฎหมายอาญานั้นไม่สามารถอ้างเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อแสดงว่ากฎหมายมีความหมายผิดไปว่าถ้อยคำอันขัดแย้งนั้นได้กล่าวคือการตีความตามเจตนารมณ์นั้นจะตีความให้ฝ่าฝืนลายลักษณะอักษรที่เขียนไว้ไม่ได้ ใน กุสุมา เมฆเมฆา และอำนาจ เนตยสุภา, “การตีความกฎหมายอาญา” ใน *การใช้การตีความกฎหมาย*, พิรุณา ดิงศภัทย์, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552), หน้า 253

¹²⁰ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*,

¹²¹ คณะกรรมการกฤษฎีกา, “รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482,” 16 กันยายน 2482. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ใด ๆ¹²² นอกจากนั้นแล้วผู้ร่างกฎหมายมองว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ได้มุ่งที่จะคุ้มครองศาสนาเป็นหลัก แต่สิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์อย่างแท้จริงก็คือการคุ้มครองหมู่ชนในศาสนานั้นเอง¹²³

ดังนั้นแล้ว ถ้าหากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายแล้ว ทำให้ทราบได้ว่า คำว่า “ศาสนาของหมู่ชนใด” หมายถึง ศาสนาต่าง ๆ รวมถึงลัทธิความเชื่อที่มีได้เกิดจากความมกมาย โดยศาสนาดังกล่าวนั้นต้องเป็นศาสนาของหมู่ชนใดในประเทศไทย ไม่รวมถึงศาสนาของหมู่ชนของต่างประเทศ

นอกจากจะพิจารณาตามตัวบทกฎหมายประกอบกับการพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายแล้ว มีเกณฑ์บางประการในการกำหนดขอบเขตของคำว่าศาสนา โดยเกณฑ์บางประการที่ผู้วิจัยจะกล่าวต่อไปนี้เป็นเกณฑ์ของกรมศาสนา ตามระเบียบกรมศาสนา ว่าด้วยองค์กรศาสนาต่าง ๆ พ.ศ. 2512¹²⁴ โดยปรากฏอยู่ในข้อ 4 ของระเบียบดังกล่าว มีความดังต่อไปนี้

“การที่กรมการศาสนาจะรับนับถือองค์กรใดว่าเป็นองค์กรศาสนาในประเทศไทย ย่อมต้องพิจารณาในหลักการสำคัญต่อไปนี้ คือ

- จ. หลักธรรมคำสอน มีลักษณะเป็นศาสนาหนึ่งต่างหากจากศาสนาอื่นโดยสมบูรณ์ในทางศาสนศาสตร์
- ฉ. ปรากฏในสำมะโนประชากรว่ามีพลเมืองนับถือไม่น้อยกว่าห้าพันคน
- ช. คำสอนและวิธีการสอนไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายแห่งราชอาณาจักรไทย
- ซ. เป็นกิจการ ทางศาสนาไม่แอบแฝงด้วยลัทธิการเมืองและวัตถุประสงค์อย่างอื่น”

และเมื่อพิจารณาระเบียบกรมการศาสนาฯ ดังกล่าว ประกอบกับ หนังสือกรมการศาสนาที่ รว 0301/2007 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2559 เรื่อง ทารือการลงรายการในช่องศาสนา พบว่าในปัจจุบันกรมการศาสนาให้การรับรองและอุปถัมภ์ศาสนาในประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 5 ศาสนา อันได้แก่

¹²² เรื่องเดียวกัน.

¹²³ เรื่องเดียวกัน.

¹²⁴ ระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยองค์กรศาสนาต่าง ๆ พ.ศ. 2512

ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาซิกข์ และศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ทั้งนี้หลักที่นำมาพิจารณาถึงลักษณะขององค์ประกอบที่ประกอบกันเป็นศาสนา พิจารณาจากองค์ประกอบ 5 ประการดังต่อไปนี้ (1) ศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง (2) ศาสนธรรมหรือหลักคำสอน (3) ศาสนบุคคล (4) ศาสนสถาน (5) ศาสนพิธี¹²⁵

เมื่อพิจารณาถึงความหมายของคำว่า “ศาสนา” ทั้ง 3 กรณี อันได้แก่ ความหมายตามตำรากฎหมาย ความหมายตามเจตนารมณ์ของผู้ร่าง และความหมายตามกรมการศาสนา สามารถสรุปออกมาได้ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงความหมายของคำว่าศาสนา

	ความหมายหรือลักษณะของศาสนา
ตำรากฎหมาย	ศาสนาใด ๆ ก็ตามที่ประชาชนเคารพนับถือ ไม่จำกัดว่าจะเป็นศาสนาใด แต่จะต้องไม่ใช่ศาสนาของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ทั้งนี้ไม่รวมถึงลัทธิความเชื่อที่ไม่ได้รับการยอมรับเป็นศาสนา ดังนั้นแม้ว่าจะมีประชาชนจำนวนมากนับถือเท่าใดที่เคารพนับถือศาสนานั้นก็ตาม
เจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย	ศาสนาต่าง ๆ รวมถึงลัทธิความเชื่อที่มีได้เกิดจากความมกมาย โดยศาสนาดังกล่าวนั้นต้องเป็นศาสนาของชุมชนในประเทศไทย ไม่รวมถึงศาสนาของชุมชนของต่างประเทศ
กรมการศาสนา	องค์การศาสนา ที่ประกอบไปด้วยหลักธรรมคำสอนมีลักษณะเป็นศาสนาหนึ่งต่างหากไปจากศาสนาอื่น โดยมีคำสอนและวิธีการสอนไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายในราชอาณาจักรไทย ไม่แอบแฝงด้วยลัทธิการเมืองและวัตถุประสงค์อย่างอื่น พร้อมทั้งมีพลเมืองนับถือไม่น้อยกว่าห้าพันคน โดยองค์ประกอบศาสนาต้องประกอบไปด้วย (1) ศาสดาหรือผู้ก่อตั้ง (2) ศาสนธรรมหรือหลักคำสอน (3) ศาสนบุคคล (4) ศาสนสถาน (5) ศาสนพิธี

¹²⁵ กระทรวงมหาดไทย, “รายงานการประชุม คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย คณะที่ 1 ครั้งที่ 41/2561,” 5 กันยายน 2561. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ง. อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา

“เหยียดหยามศาสนา” เดิมแล้วคำว่าเหยียดหยามศาสนานั้นไม่เคยปรากฏมาก่อน แม้แต่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในความผิดต่อศาสนาตามมาตรา 172 ก็ยังคงใช้คำว่า “เป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนา” ทั้งนี้คำว่า “เหยียดหยาม” มีการวิพากษ์กันอย่างจริงจังในการพิจารณาความผิดฐานเหยียดหยามชาติในสมัยนั้นซึ่งที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ พิจารณาว่า คำว่า “เหยียดหยาม” มีลักษณะที่กว้างกว่า “ดูหมิ่น” เป็นการแสดงอาการที่ขาดความเคารพนับถือ (disrespect) แต่เดิมทีเดียวนั้น พระราชบัญญัติธงชาติในสมัยดังกล่าวใช้คำว่า “หยาบหยามธงชาติ” โดยหนึ่งในคณะอนุกรรมการฯ มีความเห็นว่า ถ้าหากใช้คำว่า “เหยียดหยาม” จะแปลความหมายของ ถ้อยคำนี้ได้ยากและเป็นคำ abstract ย่อมหาหลักไม่ได้ แต่ประธานในที่ประชุมเห็นว่าคำดังกล่าว พอจะรู้ได้ว่าหมายถึงอะไร และได้มีการเสนอคำว่า “หมิ่นหยาม” ขึ้นมาใช้แทน ในที่ประชุมจึงมี ถ้อยคำสามคำว่าควรใช้คำใด ได้แก่ “หยาบหยาม” “หมิ่นหยาม” และ “เหยียดหยาม” โดยถ้อยคำ ว่า “หยาบหยาม” นั้นตกไป เพราะสื่อออกมาในรูปเดียวในทำนองของเรื่องคำแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนคำว่า “หมิ่นหยาม” ไม่ปรากฏในบันทึกการประชุมว่ามีการพูดถึงกันต่อหรือไม่ ท้ายที่สุดแล้ว ที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ลงมติให้ใช้คำว่า “เหยียดหยาม” ในความผิดฐานเหยียดหยามชาติในยุค ดังกล่าว

พิจารณาในส่วนของการกระทำ “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” ถ้าพิจารณาใน มุมของถ้อยคำในการบัญญัติ จำเป็นที่จะต้องอาศัยจากพจนานุกรมเพื่อพิจารณาถึงถ้อยคำดังกล่าว โดยพิจารณาจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

โดยคำว่า “เหยียดหยาม” หมายถึง คำกิริยาที่แปลได้ว่าเป็นการดูหมิ่น¹²⁶

คำว่า “เหยียด” หมายถึง คำกิริยาที่ให้ความหมายว่า ดูถูก เช่น เหยียดผิว¹²⁷

คำว่า “หยาม” หมายถึง คำกิริยาที่ให้ความหมายว่า ดูหมิ่นหรือดูถูก¹²⁸

¹²⁶ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554, 1347.

¹²⁷ เรื่องเดียวกัน.

¹²⁸ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554, 1308.

คำว่า “ดูหมิ่น” หมายถึง คำกิริยาที่ให้ความหมายว่า เป็นการแสดงกิริยาท่าทาง พุดหรือเขียน เป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือไม่ดีจริงไม่เก่งจริง เป็นต้น¹²⁹

คำว่า “ดูถูก” หมายถึง คำกิริยาที่ให้ความหมายว่า เป็นการพุดหรือแสดงอาการเป็นเชิงดูหมิ่นหรือเหยียดหยามผู้อื่นที่รู้สึกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือไร้ความสามารถ¹³⁰

ดังนั้นแล้ว ถ้อยคำว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” จึงหมายถึง การแสดงออกถึงกิริยาอาการ ท่าทาง การพุด หรือการเขียน ในเชิงดูถูกดูแคลนศาสนา อีกทั้งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. มาตรา 127 ที่ใช้คำว่า “อันเป็นข้อหมิ่นประมาท” ซึ่งหมายถึงการ “ดูหมิ่น” ดังนั้นแล้ว คำว่า “เหยียดหยาม” อาจสื่อได้ว่ามีความหมายในทำนองเดียวกัน เป็นการแสดงที่ตรงข้ามกับคำว่า “เคารพ” กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยไม่เคารพแก้ววัดหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น¹³¹ นอกจากนั้นแล้วมีข้อที่น่าสังเกตว่าในฉบับตัวแปลภาษาอังกฤษนั้น ไม่ว่าจะป็นคำว่า “เป็นข้อหมิ่นประมาท” ตาม กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. มาตรา 127 หรือ คำว่า “อันเป็นการเหยียดหยาม” ตามประมวลกฎหมายอาญา ต่างก็ใช้คำเดียวกัน คือ คำว่า “insult”

ทั้งนี้ในส่วนขององค์ประกอบ “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” นี้ เป็นพฤติการณ์ประกอบกรกระทำอย่างหนึ่ง¹³² ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง¹³³ ที่กล่าวว่าเป็นพฤติการณ์ประกอบกรกระทำก็เนื่องจาก ถ้าหากไม่ใช่พฤติการณ์ประกอบกรกระทำแล้วนั้น กฎหมายก็คงจะบัญญัติว่า “ผู้ใดเหยียดหยามศาสนาโดยกระทำแก้ววัดหรือสถานที่...” แต่เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ แสดงว่ากฎหมายนั้นประสงค์จะให้กรกระทำนี้มีพฤติการณ์ คือ เป็นการเหยียดหยามศาสนา และเมื่อถ้อยคำว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” ดังกล่าว เป็นพฤติการณ์ที่ประกอบกรกระทำแล้ว จึงไม่อยู่ภายใต้มาตรา 59 วรรคสาม ลักษณะอาการใดจะเป็นกรกระทำที่เป็นการเหยียดหยามหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้มาตรฐานของวิญญูชน¹³⁴ โดยไม่ต้องพิจารณาถึง

¹²⁹ เรื่องเดียวกัน, 441.

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน.

¹³¹ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดลหุโทษ, 3.

¹³² คนพล จันทน์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9, 316.

¹³³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, 3.

¹³⁴ เรื่องเดียวกัน.

ความรู้หรือไม่รู้ของผู้กระทำ¹³⁵ ผู้กระทำจะอ้างว่าไม่รู้ว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาจึงไม่มีเจตนาเหยียดหยามไม่ได้ หากวิญญูชนเห็นว่ากรกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาก็ครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด¹³⁶ ดังนั้น ในกรณีที่ผู้กระทำจะกระทำโดยประสงค์ที่จะเหยียดหยามศาสนา แต่ในความรู้สึกของวิญญูชนกลับมองว่าพฤติการณ์ดังกล่าวไม่เป็นการเหยียดหยามผู้กระทำแม้จะมีเจตนาประสงค์ต่อผลว่าจะเหยียดหยามเพียงใด ก็ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรา 137 นี้เลย แม้ในฐานพยายามก็ไม่ผิด¹³⁷

ส่วนการกระทำโดยเจตนา คือ เจตนาธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ในการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ อีกทั้งไม่จำเป็นที่จะต้องรู้ที่อยู่แก่ใจของตนเองว่า การกระทำนั้นเป็นการเหยียดหยามศาสนา อันเป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำซึ่งมิใช่ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั่ว ๆ ไป ดังนั้นแล้วหากเป็นกรณีที่พิจารณาแล้วคิดเห็นว่า เป็นการเหยียดหยามหรือไม่นั้น ต้องใช้การพิจารณาวินิจฉัยตามความรู้สึกของคนทั่วไปในฐานะอย่างเดียวกับผู้กระทำเพราะเป็นลักษณะของการกระทำนั่นเอง¹³⁸ กล่าวโดยสรุป คือ การกระทำด้วยประการใดแก่วัตถุหรือสถานที่นั้น ต้องมีลักษณะอาการเป็นการเหยียดหยามศาสนาอย่างแท้จริงด้วย¹³⁹

ตัวอย่าง¹⁴⁰ นายโรเบิร์ตชาวต่างชาติเข้ามาพักอาศัยในประเทศไทย นายโรเบิร์ตไม่ทราบวัตถุดังกล่าวภายในวัดนั้นคือพระพุทธรูป จึงเอามือไปลูบบริเวณเม็ดพระศก* ของพระพุทธรูป เพื่อให้เพื่อนร่วมทางช่วยถ่ายภาพ กรณีนี้เป็นเรื่องที่นายโรเบิร์ตไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดตามมาตรา 206 กล่าวคือ ไม่รู้ว่าการที่ตนเองนั้นทำการลูบเม็ดพระศกเป็นการกระทำต่อวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของพุทธศาสนิกชน จึงเป็นการกระทำที่ขาดเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสาม นายโรเบิร์ตจึงไม่มีความผิดตามมาตรา 206

¹³⁵ พิพัฒน์ จักรางกูร, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดหลุโทษ, 3.

¹³⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, 1.

¹³⁷ เรื่องเดียวกัน, 3.

¹³⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1, 455.

¹³⁹ เรื่องเดียวกัน, 454.

¹⁴⁰ เรื่องเดียวกัน.

* เม็ดพระศก คือ ปุ่มนูนของขมวดมบนเศียรพระพุทธรูปที่มีลักษณะอย่างกันหอย

แต่ในกรณีกลับกัน ถ้านายโรเบิร์ตรู้อยู่แล้วว่า วัตถุชิ้นนั้นคือพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชน แต่ไม่รู้ว่าการเอามือไปลูบเมืงพระศกของพระพุทธรูปเป็นการเหยียดหยามศาสนา นายโรเบิร์ตก็ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 206 ด้วยเหตุที่ว่า จากการกระทำในลักษณะดังกล่าว วิทยุชนเห็นว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาแล้ว

แต่ถ้าหากนายโรเบิร์ตมีเจตนาประสงค์ต่อผลที่ต้องการจะเหยียดหยามศาสนาพุทธ แต่มีผู้มาหลอกนายโรเบิร์ตว่า การกระทำที่เหยียดหยามศาสนาพุทธที่รุนแรงที่สุดคือการก้มลงกราบพระพุทธรูปดังกล่าว นายโรเบิร์ตหลงเชื่อจึงกระทำตามที่ว่ามา ในกรณีนี้ นายโรเบิร์ตไม่มีความผิดตามมาตรา 206 เลย แม้ในฐานพยายามก็ไม่มีความผิด ด้วยเหตุที่ว่า การกระทำในลักษณะดังกล่าว วิทยุชนเห็นว่าไม่เป็นการเหยียดหยามศาสนาแต่อย่างใด

ประเด็นที่น่าพิจารณาในเรื่องการของ “เหยียดหยามศาสนา” นั้น คือ ลักษณะการกระทำใดถึงจะเรียกว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนา เพราะบางการกระทำก็มีลักษณะที่ชัดเจนว่า การกระทำแบบนี้เป็นการเหยียดหยามศาสนาอย่างแน่นอน เช่น ปัสสาวะรดพระพุทธรูป หรือรูปปั้นพระเยซู¹⁴¹ การพูดจาดูถูกเหยียดหยามอย่างรุนแรงต่อวัตถุในความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา แต่ทั้งนี้แล้วมีการกระทำบางประการที่ในมุมมองของศาสนาอื่นนั้น มองว่าการกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการเหยียดหยามศาสนา แต่ในขณะที่เดียวกัน ในมุมมองของอีกศาสนา อาจมองว่าการกระทำนั้นไม่ได้เป็นการเหยียดหยามศาสนาแต่อย่างใด ยกตัวอย่างที่เห็นภาพชัดที่สุด กรณีผู้นับถือศาสนาอิสลามไม่ชอบสุกร แต่ก็ยังนำเนื้อสุกรหรือเลือดสุกรไปไว้ยังวัตถุหรือสถานที่อื่นเป็นที่เคารพในทางศาสนาอิสลาม¹⁴² ซึ่งถ้าหากการกระทำดังกล่าว เกิดแก่ศาสนาอื่นที่ไม่ได้มีความรังเกียจเนื้อหมู ผลลัพธ์ที่เกิดก็จะแตกต่างกันออกไป โดยกรณีของศาสนาอิสลามการกระทำดังกล่าวจะถือว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาในทันที แต่ในขณะที่ศาสนาอื่นอาจมองว่าไม่มีผลอะไร ดังนั้นแล้ว ในส่วนของการตีความเหยียดหยามศาสนา จึงเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ต้องพิจารณาในหลายแง่มุม อีกทั้งในมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ก็มุ่งที่จะคุ้มครองทุกศาสนา ดังนั้นการจะเอาความเชื่อของศาสนาใดศาสนาหนึ่งไปตัดสินในทุกศาสนาก็ย่อมจะเป็นการไม่ถูกต้อง

ข้อพิจารณาในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา มาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ข้อสังเกตที่สำคัญของประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา

¹⁴¹ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ, 122.

¹⁴² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 2-3, 118.

ประการที่สำคัญเลยคือ กรอบหรือขอบเขตที่คุ้มครองนั้น ถูกตีกรอบให้อยู่แค่กับตัววัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาแต่เพียงเท่านั้น มิได้ขยายขอบเขตความคุ้มครองออกไปยังตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ตัวคำสอนความเชื่อ หรือตัวของผู้ก่อตั้งหรือศาสดาของศาสนา ถ้าเกิดกรณีที่เป็นการกระทำด้วยประการใดใดต่อตัวบุคคลในทางศาสนา เช่น กระทำต่อพระภิกษุ บาทหลวง หรืออิหม่าม ถ้าหากการกระทำนั้นเป็นการกระทำทางกายหรือวาจาต่อบุคคลเหล่านี้ ผู้กระทำความผิดก็อาจจะต้องรับผิดชอบในทางอาญาอยู่ ถ้าเข้าองค์ประกอบความรับผิดในความผิดต่าง ๆ เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า เป็นต้น ซึ่งในกรณีนี้ ก็ยังคงมีมาตรการในทางอาญามารองรับ แม้จะไม่เข้าองค์ประกอบในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา แต่ถ้าหากกรณีที่มีการกระทำนั้นเกิดขึ้นกับตัวของความเชื่อ ความศรัทธาของผู้คน เช่น การกระทำที่เป็นการเหยียดหยามต่อพระเจ้า ต่อคำสอน หรือต่อความเชื่อบางประการ แน่แน่นอนว่า ผลกระทบที่ตามมาคือย่อมเกิดความรู้สึกกับผู้ที่เคารพและศรัทธาต่อศาสนานั้นอย่างแน่นอน และอาจนำไปสู่ปัญหาที่ทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นตามมาในสังคม แต่ในกรณีหลังนี้ ไม่มีมาตรการใดที่เป็นทางออกที่จะรองรับการกระทำดังกล่าวนี้ได้เลย นอกจากนั้น ถ้าหากพิจารณาถึงการบัญญัติตัวบทกฎหมายตามมาตรา 206 แล้วนั้น การกระทำที่จะเกิดกับวัตถุหรือสถานที่ ในบางกรณีก็เกิดการตีความกันวุ่นวายในสังคม เมื่อมีข้อเท็จจริงบางประการเกิดขึ้นในทางที่กระทบต่อความรู้สึกของศาสนิกชน ดังนั้นแล้วงานวิจัยเล่มนี้จะมุ่งศึกษาถึงขอบเขตของความผิดดังกล่าว โดยเทียบกฎหมายของประเทศไทยกับบริบทของกฎหมายในต่างประเทศ พร้อมทั้งความเชื่อในทางศาสนาที่เป็นตัวกำหนดทิศทางการบัญญัติกฎหมายในเรื่องของการเหยียดหยามศาสนาในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นขอบเขตที่ชัดเจนของการบังคับใช้มาตราดังกล่าวนี้ในประเทศไทย

3.4 เปรียบเทียบการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญา

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาระหว่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญา

	กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127	ประมวลกฎหมายอาญา
1. ลักษณะการบัญญัติ	ปรากฏอยู่ในภาค 2 ว่าด้วย ลักษณะความผิด ส่วนที่ 4 ว่า ด้วยความผิดต่อศาสนา	ปรากฏอยู่ในภาค 2 ความผิด ลักษณะ 4 ความผิดเกี่ยวกับ ศาสนา
2. องค์ประกอบภายนอก		
2.1 ผู้กระทำ	ผู้ใด	ผู้ใด
2.2 การกระทำ	1. ทำลาย 2. ทำให้ชำรุดทรุดโทรมเสียหาย	กระทำด้วยประการใด ๆ
2.3 วัตถุแห่งการกระทำ	วัตถุหรือสถานที่	วัตถุหรือสถานที่
2.4 พฤติการณ์ประกอบกรกระทำ	อันเป็นข้อหมิ่นประมาท	อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา
3. องค์ประกอบภายใน	เจตนาธรรมดา อันได้แก่ เจตนา ประสงค์ต่อผล หรือ เจตนา เล็งเห็นผล	เจตนาธรรมดา อันได้แก่ เจตนา ประสงค์ต่อผล หรือ เจตนา เล็งเห็นผล
4. อัตราโทษ	จำคุก ไม่เกิน 3 ปี และ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท	จำคุกตั้งแต่ 1 ปีถึง 7 ปี หรือ ปรับตั้งแต่ 20,000 ถึง 140,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ

ส่วนแรกนั้น คือ ส่วนของลักษณะการบัญญัติ ทั้งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา ทั้งคู่ต่างเป็นความผิดที่ปรากฏอยู่ในส่วนของความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาทั้งคู่

จะเห็นได้ว่า การแบ่งแยกความผิดเกี่ยวกับศาสนานี้ประมวลกฎหมายอาญายังคงเห็นความสำคัญดังกล่าว จึงสงวนความผิดเกี่ยวกับศาสนานี้ไว้ในความผิดลักษณะที่ 4 ตามประมวลกฎหมายอาญา

พิจารณาในส่วนต่อมา คือ ส่วนขององค์ประกอบภายนอก โดยเริ่มจากตัวผู้กระทำความผิด จะเห็นได้ว่าทั้งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา ต่างก็บัญญัติไว้เหมือนกันคือ “ผู้ใด” และอีกส่วนที่ยังคงเดิมไว้และไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือ ในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำ ที่สงวนไว้ที่วัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวกับศาสนาเท่านั้น แต่ทั้งนี้ในส่วนที่เปลี่ยนแปลงหลักการไปนั้นก็คือ ในส่วนของการกระทำ ที่จากเดิมในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะสงวนการกระทำไว้ที่เพียงการทำลายหรือการทำให้ชำรุดทรุดโทรมเสียหาย จะเห็นได้ว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้เป็น การกระทำที่มีความเกี่ยวข้องกับร่างกายภาพแต่เพียงเท่านั้น ซึ่งจะผิดแปลกไปจากบทบัญญัติใหม่ ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติลักษณะของการกระทำไว้ว่าเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ ซึ่ง จากคำว่ากระทำด้วยประการใด ๆ นี้ ทำให้สามารถอธิบายความหมายของบทบัญญัติออกไปได้กว้างกว่าเดิม กว้างกว่าในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เพราะการกระทำด้วยประการใด ๆ นั้น นอกจากร่างกายภาพแต่เดิมแล้ว ยังรวมถึงการกระทำที่ไม่จำเป็นต้องใช้ร่างกายภาพ หรือทางกายแต่เพียงเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงการใช้วาจาด้วย นอกจากนั้นยังเป็นการเปิดกว้างให้การตีความกฎหมายในส่วนของการกระทำอย่างไม่จำกัดรูปแบบอีกด้วย

นอกจากลักษณะการกระทำที่เปลี่ยนแปลงไปจากหลักกฎหมายเดิมแล้วนั้น สิ่ง ที่เปลี่ยนแปลงไปอีกก็คือ ลักษณะของการบัญญัติถ้อยคำในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ที่จากเดิมในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้นใช้คำว่า “อันเป็นข้อหมิ่นประมาท” แต่เมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย จนสำเร็จออกมาเป็นประมวลกฎหมายอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่าคำดังกล่าวหายไป และถูกแทนที่ด้วยคำว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนาแทน” ซึ่งการใช้คำว่าเหยียดหยาม นั้นอาจก่อให้เกิดความสับสนและการตีความในภาษากฎหมายได้หลายประการ ซึ่งจะแตกต่างไปจาก คำเดิมที่ใช้คำว่าหมิ่นประมาท ซึ่งสามารถสกัดหลักออกมาอธิบายประกอบการตีความได้นั่นเอง

พิจารณาในส่วนขององค์ประกอบภายในก็ยังคงเดิม ทั้งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา ยังคงใช้หลักเจตนาธรรมดาเท่านั้น โดยแยกออกเป็นเจตนาประสงค์ต่อผลและเจตนาเล็งเห็นผลนั่นเอง

พิจารณาในส่วนสุดท้าย คือ ส่วนของระวางโทษ พิจารณาในส่วนหนึ่งของโทษจำคุก พบว่าในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญาก่อนที่จะมีการแก้อัตราโทษโดยคำสั่ง

ของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น มีระวางอัตราโทษจำคุกเท่ากัน คือ จำคุกไม่เกิน 3 ปี ในส่วนนี้จะเห็นได้ว่า อัตราโทษจำคุกนั้นไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำเอาไว้ แต่ต่อมาเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาตามของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ดังกล่าว ส่งผลให้อัตราโทษจำคุกนั้นสูงขึ้นเป็นจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีจนถึงเจ็ดปี โดยเป็นการแก้ไขอัตราโทษจำคุกที่ยังคงมีการบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าการแก้ไขอัตราโทษดังกล่าว นั้น มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ไม่เคยปรากฏถึงอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ เมื่อมีการแก้ไขใหม่ กลับปรากฏอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ โดยลักษณะของโทษแล้วจะเห็นได้ว่า อัตราโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานี้ มีความรุนแรงมากกว่าแต่เดิมเกือบเท่าตัว

3.5 วิเคราะห์อิทธิพลของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์-ฮินดูต่อการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงที่มาของความผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนาในแต่ละยุคสมัยมาแล้ว ส่วนต่อไปที่จะกล่าวถึง คือ การวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของศาสนาต่อการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา โดยการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลและความคิดในทางศาสนาที่ส่งผลต่อการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงที่มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ถึงอิทธิพลของศาสนาต่อการบัญญัติกฎหมายตราสามดวงที่เป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในช่วงเริ่มก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ว่าได้รับอิทธิพลจากทางศาสนาอย่างน้อยเพียงใด ทั้งนี้เนื่องจากช่วงรอยต่อของการร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น มีอิทธิพลหลายประการที่ได้รับมาจากกฎหมายตราสามดวง แต่ในการวิเคราะห์นี้จะวิเคราะห์ในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาเป็นสำคัญ

3.5.1 กฎหมายตราสามดวง

ในส่วนของกฎหมายตราสามดวง ต้องยอมรับว่ากฎหมายดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากทั้งศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ ทั้งนี้เนื่องจากต้นตอของกฎหมายตราสามดวงนั้น รากฐานมาจากคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ โดยคัมภีร์ในเรื่องดังกล่าวนี้เป็นคัมภีร์ที่มาจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แต่ก็ไม่ได้รับมาเสียหมดทีเดียวแต่ได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองและผสมผสานไปกับคัมภีร์พระธรรมสัทธัมของชาวมอญ โดยคัมภีร์ดังกล่าวของชาวมอญนั้นก็เป็นคัมภีร์ที่มาจากอิทธิพลของศาสนาพุทธ เมื่อมีการผสมผสานแนวความคิด วัฒนธรรมต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ทำให้กฎหมายตราสามดวงนั้นได้รับ

อิทธิพลจากทั้งทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธไปในตัว บทบัญญัติส่วนใหญ่ในกฎหมายตราสามดวง จึงปรากฏแนวคิดที่ผสมผสานกันของทั้งสองศาสนาดังกล่าวอย่างมีนัยยะสำคัญ

พิจารณาในส่วนของการบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายตราสามดวง จะพบว่าในเรื่องของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในกฎหมายตราสามดวง นั้น ไม่ได้มีการบัญญัติไว้โดยตรงดังเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือในประมวลกฎหมายอาญา แต่ในกฎหมายตราสามดวงนั้นจะแทรกให้เห็นถึงแนวความคิดในการคุ้มครองศาสนาในบางประการ ดังเช่น กฎหมายตราสามดวงในส่วนของพระอัยการลักษณโจร ที่มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองศาสนาเป็นหลัก ดังเช่นในบทที่ 48¹⁴³ และบทที่ 49¹⁴⁴ ของพระอัยการลักษณโจร จากบทบัญญัติดังกล่าว แม้ไม่ได้บัญญัติเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาโดยตรงทีเดียว แต่ก็ เป็นบทบัญญัติในลักษณะที่คุ้มครองศาสนา โดยจะสังเกตเห็นได้ว่า การคุ้มครองในเรื่องของศาสนาในยุคกฎหมายตราสามดวงนั้น มุ่งคุ้มครองแต่เฉพาะพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ทั้งนี้ก็เนื่องจากแนวความคิด ความเชื่อ อิทธิพลทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่รับสืบทอดต่อกันมาในแต่ละยุคแต่ละสมัยในประเทศไทยนั้น ต่างนับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมาก แนวความคิดในยุคดังกล่าวเลยให้การคุ้มครองศาสนาพุทธเป็นพิเศษ เพราะสอดคล้องไปกับความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี จนอาจกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติเลยทีเดียว การกระทำใดก็ตามที่เป็นกรกระทำต่อพระศาสนา ย่อมทำให้คนในสังคมในยุคสมัยดังกล่าวไม่พอใจ เกิดความขัดแย้ง และอาจนำไปสู่ความวุ่นวายในบ้านเมืองได้ อีกทั้งความผิดในบทดังกล่าวที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวง ก็มีความสอดคล้องกับศีลธรรมของศาสนาพุทธ โดยเฉพาะในเรื่องศีล 5 ข้อ 2 ที่สอนถึงเรื่องบาปกรรมของการลักทรัพย์ ทำให้มุมมองความเชื่อของคนในยุคดังกล่าว เห็นว่าปกติการลักทรัพย์โดยทั่วไปก็ถือว่าเป็นบาปหนักอยู่แล้ว แต่การลักทรัพย์ที่เป็นการกระทำต่อศาสนาย่อมหนักเสียยิ่งกว่า จะเห็นได้จากอัตราโทษที่บัญญัติ

¹⁴³ กฎหมายตราสามดวง ว่าด้วยพระอัยการลักษณโจร บทที่ 48 บัญญัติว่า

“48 มาตราหนึ่ง ถ้าโจรมันเอาพระพุทธรูปไปล้างไปเผาสำรอกเอาทองก็ดี เอาพระบทไปสำรอกแช่น้ำเอาผ้าไปก็ตี ให้เอามันใส่เตาเพลิงสูบมันเสียตั้งมันทำแก่พระนั้นบ้าง ใช้บาปมันจงล้างแล้ว”

¹⁴⁴ กฎหมายตราสามดวง ว่าด้วยพระอัยการลักษณโจร บทที่ 49 บัญญัติว่า

“49 มาตราหนึ่ง โจรมิจฉาธิฐิลอกทองพระ พิจารณาเปนสัง ให้เอาตัวมันไปยังตแลงแกง ให้เผาเหล็กจงแดง ประทับตัวมัน ให้มันลอกตั้งมันทำแก่พระนั้นบ้าง ใช้บาปกำมันเสียยังแล้ว ถ้าโจรมันขุดล้างพระพุทธรูปพระสถูปพระเจดีย์พระวิหาราน พระศรีมหาโพธิ จับได้พิจารณาเปนสัง ให้ตัดนิ้วมือเสีย ถ้าหมีตัดนิ้วมือ ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง 60 ที่ ถ้าหมีทวน ให้ไหมทวีคูณเอาไปทำพระอันโจรล้างนั้น ถ้าโจรทำหลายครั้งหลายครา ให้ทวนนบก ทะเวนเรือ สามวัน ให้ตัดคอ ผ่าอกเสีย อย่าให้ดูเหยียงหย่าง ถ้าผู้พญาบานพระนั้นทำด้วยโจร รู้เห็นเปนใจด้วยโจร เปนสัง ให้ฆ่าเสียด้วย ถ้าผู้พญาบานพระเปนข้าพระสืบมาหลายชั่ว ให้ทวนด้วยลวดหนึ่ง 60 ที่ แลรับเอาสินมันจงสิ้น แลถอดเสีย เองงานอื่นมาพญาบาลพระนั้นแล”

คุ้มครองศาสนาในกฎหมายตราสามดวงในส่วนนี้ มีอัตราโทษที่มีความรุนแรงมากจนถึงขั้นประหารชีวิต

จุดที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งของกฎหมายตราสามดวงในเรื่องดังกล่าวนี้ คือในส่วนของการคุ้มครองศาสนานั้น ลักษณะของการบัญญัติไม่ได้บัญญัติคุ้มครองครอบคลุมไปถึงส่วนของความเชื่อ ความศรัทธา หรือศาสนาในศาสนาพุทธแต่ประการใด แต่ลักษณะของการบัญญัตินั้นจะเป็นการบัญญัติคุ้มครองในส่วนของวัตถุทางศาสนา หรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาเป็นสำคัญ ดังเช่นในพระอัยการลักษณโจรบพที่ 48 และบทที่ 49 ดังที่ได้ยกตัวอย่างไว้ ในส่วนนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดที่สะท้อนต่อ ๆ ไปในการบัญญัติกฎหมายในยุคต่อ ๆ มา อาจกล่าวได้ว่าการบัญญัติความผิดในลักษณะเช่นนี้ในกฎหมายตราสามดวงเป็นจุดเริ่มต้นของการปรากฏแนวความคิดที่เป็นการคุ้มครองการกระทำต่อตัววัตถุและสถานที่ที่สำคัญในทางศาสนา นอกเหนือจากนั้นแล้ว ลักษณะของการกระทำต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในกฎหมายตราสามดวงนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาอยู่ในตัวของการกระทำนั้นเอง เช่น การนำเอาพระพุทธรูปไปเผา สรรอกเพื่อเอาทอง ตามบทที่ 48 แห่งพระอัยการลักษณโจร หรือการขุดล้างทำลายวัดหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนา ตามบทที่ 49 แห่งพระอัยการลักษณโจร การกระทำความผิดดังกล่าวก็ล้วนแต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงการล่วงละเมิดต่อคุณค่าอันดีงามในทางสังคม เป็นการกระทำที่ไม่สมควรอยู่ในตัวเอง

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แม้ในกฎหมายตราสามดวงจะไม่ได้มีการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาไว้โดยตรงก็ตาม แต่แนวคิดในการบัญญัติดังกล่าว ก็ส่งอิทธิพลต่อไปยังการบัญญัติกฎหมายในยุคต่อ ๆ มา โดยเฉพาะในส่วนของการคุ้มครองในเรื่องของศาสนาที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่า กฎหมายตราสามดวงนั้นค่อนข้างให้น้ำหนักความสำคัญไปที่ตัววัตถุหรือสถานที่ที่เป็นที่เคารพในทางศาสนาเป็นหลัก แต่ทั้งนี้การบัญญัติในความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาในกฎหมายตราสามดวงก็มุ่งเน้นอยู่เฉพาะแค่ศาสนาพุทธเป็นหลักเท่านั้น ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อศาสนาอื่นแต่ประการใด

3.5.2 ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ปรากฏความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาอย่างเด่นชัด โดยบัญญัติอยู่ในมาตรา 172¹⁴⁵ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยความผิดในเรื่องดังกล่าวจัดอยู่ในกลุ่มของความผิดต่อศาสนา เฉก

¹⁴⁵ มาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำลายวัดหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานเช่นว่ามานั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

เช่นเดียวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประมวลกฎหมายอาญา ในมาตรา 206¹⁴⁶ ข้อสังเกตประการสำคัญที่สุดของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาที่ปรากฏในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญา ก็คือ บทบัญญัติของทั้งคู่ ต่างบัญญัติคุ้มครองในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำเฉพาะแต่วัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาเท่านั้น ไม่ได้มีการบัญญัติเกินเลยไปจนถึงแนวความคิด ความเชื่อ นักบวช หรือตัวศาสดาในศาสนาแต่ประการใด

โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าส่วนหนึ่งนั้นก็เนื่องมาจากอิทธิพลและความเชื่อในทางศาสนาของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากในทางความเชื่อของศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนั้น ค่อนข้างให้ความสำคัญกับวัตถุและสถานที่อันเป็นที่เคารพสักการะในทางศาสนาเป็นอย่างมาก โดยปรากฏให้เห็นได้จากศาสนวัตถุและศาสนสถานที่ปรากฏในเชิงสัญลักษณ์มากมายหลายประการ โดยเฉพาะตามความเชื่อในทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูแล้วนั้น ที่ให้ความเชื่อในเรื่องของเทพเจ้าเป็นอย่างมาก ผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู มีความเชื่อไว้ในสถานที่ตามธรรมชาติทุกหนแห่ง ย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเทวาปกปักรักษาทั้งสิ้น ผู้ที่นับถือศาสนาในสมัยก่อนจึงให้การเคารพนับถือธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ดิน น้ำ ลม ไฟ แต่ต่อมาได้มีการพัฒนาความเชื่อจนนำมาสู่การสร้างรูปเคารพต่าง ๆ โดยเฉพาะความเชื่อในศาสนาฮินดูที่มีนิกายสำคัญหลายนิกาย แล้วแต่ว่าศาสนิกชนนับถือเทพเจ้าองค์ใดเป็นสรณะ อย่างในนิกายไศวะ ที่เคารพนับถือพระศิวะเป็นเทพเจ้าสูงสุดในนิกาย นอกจากรูปเคารพขององค์พระศิวะที่มีมากมายหลายปางแล้ว วัตถุเคารพในทางศาสนาอีกอย่างหนึ่งที่มีมาช้านานนั่นคือ ศิวลึงค์ อาจกล่าวได้เลยว่าศาสนวัตถุชิ้นดังกล่าวนี้เป็นศาสนวัตถุที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ในทางศาสนาที่มีความสำคัญมากที่สุด นอกจากนั้นแล้วศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ยังให้ความสำคัญกับศาสนสถานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบรรดาเทวสถานหรือเทวาลัยที่ประดิษฐานรูปเคารพของเทพเจ้าต่าง ๆ ให้ศาสนิกชนได้มาเคารพสักการะ

ส่วนที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ คือส่วนของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กับความสัมพันธ์ในเชิงวัตถุและสถานที่ในทางศาสนา โดยในส่วนต่อไปนี้จะพิจารณาในส่วนของศาสนาพุทธ โดยในศาสนาพุทธเอง ตามคำสอน หรือสิ่งใดก็ตาม ไม่ได้ปรากฏให้เห็นเด่นชัดนักว่าให้ความสำคัญกับวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแต่อย่างใด ที่พอจะมีปรากฏให้เห็นในคำสอนของศาสนาพุทธก็คือในส่วนของหลักธรรมที่ชื่อว่า อปริหานิยธรรม 7¹⁴⁷ ดังที่ปรากฏอยู่ในข้อ 6 ของหลักธรรมดังกล่าว โดยให้บรรดา

¹⁴⁶ มาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁴⁷ อปริหานิยธรรม หมายถึง ธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม แต่เป็นธรรมเพื่อความเจริญ กล่าวคือ ถ้าบุคคลปฏิบัติตามอปริหานิยธรรม บุคคลนั้นจะมีแต่ความเจริญความก้าวหน้าในชีวิต เป็นธรรมสำหรับผู้ปฏิบัติ ผู้บริหาร หมู่ชน และคนในสังคม

ศาสนิกชนนั้น ให้การเคารพ สักการะ รวมถึงการบูรณะบรรดาเจดีย์ หรือพุทธสถานต่าง ๆ ที่ปลูกสร้างไว้ อันเป็นวัตถุสำคัญในทางศาสนา โดยในสวนนี้ ถือได้ว่าเป็นมุมที่ศาสนาพุทธก็ไม่ได้ให้การละเลยในเรื่องวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา หรือเป็นข้อห้ามที่ห้ามเคารพสักการะอย่างศาสนาอื่นแต่ประการใด เพราะในศาสนาอื่นเองนั้น บางศาสนาได้มีข้อห้ามในการสร้างรูปเคารพหรือรูปเหมือน ในบางศาสนาแม้ไม่ได้ห้าม แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงในเรื่องของวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแต่ประการใดแต่มุ่งสอนถึงความเชื่อความศรัทธาเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้เอง จึงทำให้เห็นว่าการเคารพสักการะไม่ได้ต่อต้านประการใดที่จะสักการะบูชาต่อรูปเคารพ หรือสถานที่สำคัญในทางศาสนา ดังจะเห็นได้จากเมื่อสิ้นสมัยพุทธกาล ในเวลาอีกไม่กี่ร้อยปีต่อมาก็ได้มีการสร้างรูปเคารพในทางพระพุทธศาสนาไว้ดังที่ปรากฏให้เราเห็นบ่อยครั้งก็เช่น บรรดาพระพุทธรูปต่าง ๆ ที่เพิ่งจะมีมาหลังจากสิ้นสมัยพุทธกาล แต่ทั้งนี้บรรดาพวกเจดีย์ วัด ซึ่งเป็นศาสนสถานนั้นมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลแล้ว ดังที่ปรากฏในอภิธานียธรรม 7 ที่สนับสนุนให้ศาสนิกชนให้ความเคารพสักการะในเจดีย์หรือพุทธสถานต่าง ๆ ในทางศาสนา

จะเห็นได้ว่าทั้งศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ ต่างก็ให้ความสำคัญในทางวัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาทั้งสิ้น แต่อาจให้ความสำคัญต่างกันไปในคนละมุมมอง โดยในทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดู เชื่อว่า บรรดารูปเคารพ วัตถุ หรือสถานที่ในทางศาสนาที่ ต้องให้การเคารพสักการะก็เนื่องมาจากความเชื่อและคำสอนที่ว่า มีเทพเจ้าคอยปกปักรักษาบรรดารูปเคารพ วัตถุหรือสถานที่เช่นนั้นอยู่ จำเป็นที่จะต้องให้ความเคารพต่อบรรดาสิ่งเหล่านั้น แต่มุมมองในทางพระพุทธศาสนานั้น มองว่าบรรดารูปเคารพ วัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนา นั้น ถูกสร้างขึ้นส่วนหนึ่งก็เพราะมาจากการให้ความเคารพ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ที่ระลึกถึงคุณงามความดีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มิใช่มาจากแนวความเชื่อที่ว่า มีเทวดาอารักษ์ปกปักรักษาแต่อย่างใด แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นไปด้วยประการใดก็ตาม ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไปแล้วว่าประเทศไทยนั้นได้รับอิทธิพลจากทาง

โดยแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. อภิธานียธรรมสำหรับคฤหัสถ์ (วัชชูปิธานียธรรม) และ 2. อภิธานียธรรมสำหรับพระสงฆ์ (ภิกขุอภิธานียธรรม) โดยในอภิธานียธรรมสำหรับคฤหัสถ์นั้นประกอบไปด้วย

1. จัดประชุม และหารือกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้เป็นนิตย
2. การประชุมต้องให้หมู่คณะมีเพียงกัน รวมถึงการเลิกประชุม และการทำกิจอันสมควรให้พร้อมเพรียง
3. บัญญัติหรือมีมติในสิ่งใหม่ และข้อบัญญัติไม่ขัดหรือตรอนบัญญัติก่อน พร้อมยอมรับ และศึกษาในธรรมะของชาววัชชีที่ได้บัญญัติก่อน
4. ให้เคารพนับถือคำกล่าวของผู้อาวุโส
5. ไม่ล่วงละเมิดทางใจ และกายในสตรีที่มีสามีหรือสตรีสาวในชาววัชชี
6. ให้ความเคารพ และสักการะ รวมถึงการบูรณะเจดีย์หรือพุทธสถานที่ปลูกสร้างไว้
7. ให้การสงเคราะห์ และอุปการะแก่สงฆ์ทั้งหลาย อ้างถึงใน Thaihealthlife.com, “อภิธานียธรรม 7 และแนวทางปฏิบัติ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://thaihealthlife.com/อภิธานียธรรม> 7

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ค่อนข้างมาก แม้ผู้คนในประเทศจะกล่าวอ้างว่านับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าศาสนาพราหมณ์-ฮินดูไม่มีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อ ดังที่จะสังเกตได้จากคติความเชื่อในการสร้างรูปเคารพในทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป จริงอยู่ว่าหลักใหญ่ใจความสำคัญ คือการระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ระลึกถึงคุณงามความดีขององค์ศาสดา แต่ส่วนหนึ่งแล้วรูปเคารพที่เป็นพระพุทธรูปนั้นก็ปรากฏคติความเชื่อกันว่า ที่ใดที่มีการสร้างรูปเคารพ หรือ วัตถุในทางศาสนาขึ้นมาแล้ว รูปเคารพดังกล่าวย่อมมีเทวดาปกปักรักษาและให้การคุ้มครอง ส่วนนี้เองจึงเป็นส่วนที่เรารับแนวความคิดความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเข้ามา ซึ่งเป็นไปอย่างสอดคล้องกับความเชื่อของผู้คนในสังคมไทย ในส่วนนี้เองจึงเป็นส่วนที่ทำให้ผู้คนในสังคมไทย ค่อนข้างให้ความสำคัญกับวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาค่อนข้างมาก แม้ว่าคำสอนในทางพระพุทธศาสนาจะไม่ให้ยึดติดกับรูปลักษณ์ก็ตาม แต่แนวความเชื่อที่ผสมผสานไปแล้วนั้น ส่งผลให้วัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนมาอย่างช้านาน

ด้วยเหตุต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยได้พิจารณาและตั้งข้อสังเกตมานี้ จึงทำให้พบว่าจุดเชื่อมโยงของความผิดที่เกี่ยวกับศาสนา ไม่ว่าจะในยุคที่มีการบังคับใช้กฎหมายตราสามดวง หรือยุคที่บังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือแม้กระทั่งในยุคปัจจุบันที่เป็นประมวลกฎหมายอาญาทุกยุคนั้นมักจะปรากฏวัตถุแห่งการกระทำความผิดเป็นวัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาเสมอ ส่วนความผิดที่เป็นการกระทำที่กระทบต่อความเชื่อ ความศรัทธา ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมนั้น ไม่เคยปรากฏว่าได้มีการบัญญัติไว้เป็นความผิดแต่ประการใด ทั้งนี้ก็เนื่องจากอิทธิพลของทั้งศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาพุทธ รวมถึงวิถีชีวิตของคนไทยต่างผสมผสานกัน ส่งผลให้วัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ การกระทำใดก็ตามที่ไปกระทบต่อวัตถุหรือสถานที่สำคัญดังกล่าว ย่อมเป็นการกระทบต่อจิตใจของผู้คนในสังคม ดังนั้น ในมุมมองของกฎหมายจึงให้ความสำคัญกับตัววัตถุและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับทางศาสนามากกว่าสิ่งอื่นใด

บทที่ 4

การดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในต่างประเทศและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประเทศที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมาทำการศึกษาในครั้งนี้นั้นมีจำนวนทั้งสิ้น 4 ประเทศ ได้แก่ **สาธารณรัฐอินเดีย** สาเหตุที่ผู้วิจัยคัดเลือกประเทศนี้เนื่องจาก สาธารณรัฐอินเดียมีรูปแบบและลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับประเทศไทยซึ่งรวมถึงอารยธรรมของอินเดียที่ทรงอิทธิพลอย่างมากต่อประเทศตั้งแต่เมื่อครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นแล้วสาธารณรัฐอินเดียยังมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อเรื่องของศาสนา เนื่องจากดินแดนแห่งนี้ ได้ให้กำเนิดศาสนาถึง 4 ศาสนาด้วยกัน อันได้แก่ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาซิกข์ และศาสนาเชน ซึ่งศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเป็นศาสนาที่ประชาชนในสาธารณรัฐอินเดียนับถือมากที่สุด โดยมีจำนวนผู้นับถือกว่าร้อยละ 79.8¹ ดังนั้นแล้ว สาธารณรัฐอินเดียจึงเป็นประเทศตัวอย่างที่เหมาะสมที่จะนำมาศึกษาในกรณีความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ประเทศต่อมาที่ผู้วิจัยได้เลือกมาเพื่อทำการศึกษา คือ **สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี** ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศดังกล่าวนี้จัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาและเป็นประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศยุโรป นอกจากนั้นแล้วประเทศดังกล่าวยังมีสัดส่วนที่น่าสนใจระหว่างผู้นับถือศาสนาคริสต์ทั้งสองนิกายในจำนวนที่เท่า ๆ กัน และยังมีกลุ่มประชากรที่ไม่ได้นับถือศาสนาอีกเป็นส่วนใหญ่จึงเป็นประเทศต้นแบบที่เหมาะสมแก่การนำมาศึกษา ยิ่งไปกว่านี้คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดดังกล่าวในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีลักษณะเช่นเดียวกันกับของประเทศไทย กล่าวคือการกำหนดความผิดในเรื่องศาสนานั้นเป็นไปเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะประเทศต่อมา คือ **สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน** ด้วยเหตุผลที่ว่าประเทศดังกล่าวยังมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามมากที่สุดโดยคิดเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละต่อจำนวนประชากรและมีการบังคับใช้กฎหมายดูหมิ่นศาสนาอย่างจริงจัง อีกทั้งโทษในความผิดฐานดังกล่าวมีลักษณะรุนแรงตั้งแต่จำคุกจนถึงขั้นประหารชีวิต และประเทศสุดท้าย คือ **สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ)** ซึ่งความน่าสนใจของประเทศดังกล่าวอยู่ที่ประเทศที่เคยการบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาไว้ แต่ในปัจจุบันกลับยกเลิกความผิดฐานดังกล่าวไปแล้ว แต่มรดกจากกฎหมายดูหมิ่นศาสนานั้น ได้ส่งต่อไปยังสาธารณรัฐอินเดียซึ่งยังคงมีการบังคับใช้กฎหมายเรื่องดูหมิ่นศาสนาอยู่ และด้วยนัยยะที่สำคัญอิทธิพลของกฎหมายจากสาธารณรัฐอินเดียก็มีผลต่อการบัญญัติกฎหมายในความผิดที่

¹ Census 2011, “ All India Religion Census Data 2011,” [Online] Accessed December 4, 2019. Available from: <https://www.census2011.co.in/religion.php>

เกี่ยวกับศาสนาของประเทศไทยด้วย จึงกล่าวได้ว่าอังกฤษเหมือนเป็นแม่แบบในการบัญญัติความผิดฐานดังกล่าวให้กับประเทศไทยเช่นกัน

4.1 สาธารณรัฐอินเดีย

4.1.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา

สาธารณรัฐอินเดียมีรูปแบบและลักษณะหลายประการที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษาที่เป็นในส่วนของอารยธรรมอินเดียเองก็มีอิทธิพลอย่างมากต่อประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของภาษาที่อาจกล่าวได้ว่า ร้อยละ 30 ถึง 40 นั้น ไม่ว่าจะเป็นภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการอ่าน ประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากภาษาสันสกฤตและบาลีของอินเดียทั้งสิ้น² ในส่วนของการนับถือศาสนาก็มีความคล้ายคลึงกับประเทศไทย ที่ว่าคล้ายคลึงกับประเทศไทยนั้นไม่ใช่ว่าประชากรอินเดียส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ แต่ที่ว่าคล้ายคลึงดังกล่าวคือชาวอินเดียส่วนใหญ่ผู้นั้นกว่าร้อยละ 79.8 ของประชากรนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งเป็นศาสนาที่ชาวอินเดียให้ความศรัทธาสูงที่สุดไม่มีศาสนาอื่นใดใกล้เคียงกับศาสนา นี้ โดยจะคล้ายกับประเทศไทยที่ศาสนาพุทธนั้นเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยให้ความศรัทธาและเคารพนับถือมากที่สุดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้แล้วในส่วนของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของอินเดีย ตามมาตรา 295 อันเป็นความผิดที่เกี่ยวกับศาสนานั้น ประเทศไทยได้นำกฎหมายเรื่องดังกล่าวมาเป็นต้นแบบในการร่างประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ในมาตรา 172 โดยต้นแบบภาษาอังกฤษนั้นถอดมาจากอินเดียชนิดที่เรียกได้ว่า ‘คำต่อคำ’ และอิทธิพลจากการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ดังกล่าว ก็ส่งผลต่อประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานดังกล่าวอีกด้วย

อินเดียมีการปกครองแบบสาธารณรัฐ (Federal Republic) การปกครองของอินเดียเป็นระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา³ โดยแบ่งอำนาจการปกครองแบ่งเป็น 29 รัฐ และดินแดนสหภาพ (Union Territories) 7 เขต⁴ ระบบกฎหมายของประเทศอินเดียนั้นเป็นระบบคอมมอนลอว์ (Common Law) โดยรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอินเดียไม่มีการบัญญัติเรื่องของศาสนาประจำชาติ

² ศศิวิทย์ ดันกุลรัตน์, “อินเดีย-ไทย ใกล้ชิดกันกว่าที่คุณคิด (ตอนที่ 1),” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/2012/อินเดียไทยใกล้ชิดกันก-2/>

³ Royal Thai Embassy, New Delhi, “การเมืองการปกครองอินเดีย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/useful-knowledge-th/ข้อมูลประเทศอินเดีย/การเมืองการปกครอง/>

⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, “เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา : สาธารณรัฐอินเดีย (India),” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: [http://www.mfa.go.th/main/th/other/9241/99282สาธารณรัฐอินเดีย-\(India\).html](http://www.mfa.go.th/main/th/other/9241/99282สาธารณรัฐอินเดีย-(India).html)

ไว้ แต่สิ่งที่สาธารณรัฐอินเดียบัญญัติไว้ คือ สาธารณรัฐอินเดียประกาศชัดเจนในรัฐธรรมนูญฉบับแรก และเป็นฉบับเดียว เนื่องจากอินเดียไม่มีการรัฐประหาร โดยบัญญัติไว้ว่า อินเดียเป็นรัฐโลกวิสัย (Secular State)⁵ ทั้งที่สภาพสังคมในอินเดียนั้น ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาที่มีความแตกต่างกันหลากหลาย เพราะอินเดียถือได้ว่าเป็นแหล่งกำเนิดอารยธรรมที่มีความสำคัญต่อโลก อีกทั้งยังเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาที่สำคัญถึง 4 ศาสนาด้วยกัน โดยศาสนาที่ประชาชนในอินเดียนับถือมากที่สุด คือ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ซึ่งมีผู้นับถือถึงร้อยละ 79.80 รองลงมา คือ ศาสนาอิสลามมีผู้นับถือจำนวนร้อยละ 14.23 ศาสนาคริสต์มีผู้นับถือจำนวนร้อยละ 2.30 ศาสนาซิกข์มีผู้นับถือจำนวนร้อยละ 1.72 ศาสนาพุทธมีผู้นับถือจำนวนร้อยละ 0.70 ศาสนาเชนมีผู้นับถือจำนวนร้อยละ 0.37 และ ศาสนาอื่น ๆ มีจำนวนผู้นับถือรวมกันร้อยละ 0.66

4.1.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอินเดีย

พิจารณาในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียอันเกี่ยวกับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียจัดว่าเป็นประมวลกฎหมายที่รวบรวมความผิดต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นทางการ โดยประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวครอบคลุมทุกแง่มุมที่เป็นเรื่องสำคัญในส่วนของความผิดทางอาญา⁶ ประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นหนึ่งในมรดกที่ได้รับมาจากประเทศอังกฤษในช่วงสมัยของการปกครองภายใต้อาณานิคมที่ย่อมได้⁷ โดยประมวลกฎหมายอาญานี้ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1860 ซึ่งเป็นไปตามคำแนะนำของคณะกรรมการการร่างกฎหมายชุดแรกในปี ค.ศ. 1833 ภายใต้ Charter Act of 1833 และประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ถูกนำมาบังคับใช้ในสาธารณรัฐอินเดียครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1862⁸

โครงสร้างของประมวลกฎหมายอาญาสาธารณรัฐอินเดียแบ่งออกเป็น 23 หมวดย่อย และมีจำนวนความผิดแบ่งออกได้อีก 511 มาตรา โดยความผิดที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น จะปรากฏอยู่ในหมวดที่ 15 โดยอยู่ภายใต้ชื่อหมวดว่า ความผิดเกี่ยวกับศาสนา (Offences of Relating to Religion) ประกอบด้วยมาตรา 295 ถึง มาตรา 298 รวมทั้งสิ้น 5 มาตรา ได้แก่ มาตรา

⁵ คมกฤษ อู่เด็กเค่ง, *ภารตะ-สยาม? ฝั พราหมณ์ พุทธ?* (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2560), 31.

⁶ K.L. Kalla, *Literary Heritage of Kashmir* (Delhi India: Mittal Publication, 1985), 75.

⁷ Gautam Bhatia, “‘Blasphemy’ Law and the Constitution,” [Online] Accessed December 6, 2019. Available from: <https://www.livemint.com/Sundayapp/TFCMsqPVQ8 rK6 dJj2 E2 kSN/Blasphemy-law-and-the-Constitution.html>

⁸ G.C. Rankin, “The Indian Penal Code,” *The Law Quarterly Review* 60,1 (January 1944): 41.

295 มาตรา 295A มาตรา 296 มาตรา 297 และมาตรา 298 อาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติเหล่านี้เป็นการกล่าวถึงความผิดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการรบกวนการประชุมทางศาสนา การบุกรุกในบริเวณที่ฝังศพ การดูหมิ่นความเชื่อทางศาสนา หรือการจงใจทำลายหรือทำให้เกิดมลทินแก่สถานที่หรือวัตถุบูชาในทางศาสนา⁹ แต่ทั้งนี้ลักษณะความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา คือ ประมวลกฎหมายหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐอินเดีย มาตรา 295 มาตรา 295A และ มาตรา 297

โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 หมวดที่ 15 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาของสาธารณรัฐอินเดีย มีชื่อเรียกความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ว่า Injuring or defiling place of worship, with intent to insult the religion of any class หรือ การประทุษร้ายหรือการทำให้เกิดมลทินต่อสถานที่สักการะในทางศาสนาโดยเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนาของทุกคนชั้น ซึ่งบัญญัติว่า

“Whoever destroys, damages or defiles any place of worship, or any object held sacred by any class of persons with the intention of thereby insulting the religion of any class of persons or with the knowledge that any class of persons is likely to consider such destruction, damage or defilement as an insult to their religion, shall be punished with imprisonment of either description for a term which may extend to two years, or with fine, or with both”

ความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้แปลเป็นภาษาไทยจะได้ความว่า “ผู้ใดทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เกิดมลทินต่อสถานที่ใด ๆ ก็ตามที่มีการสักการะบูชา หรือต่อวัตถุใด ๆ ที่เป็นที่เคารพสักการะโดยชนชั้นทุก ๆ ชั้น ด้วยเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนาของชนชั้นใด ๆ หรือด้วยความตระหนักรู้ว่าชนชั้นต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะพิจารณารู้ได้ว่าเป็นการทำลาย การทำให้เสียหาย หรือเป็นการทำให้เกิดมลทินในลักษณะที่เป็นการดูถูกศาสนาของชนชั้นเหล่านั้น จะต้องถูกลงโทษด้วยการจำคุกสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวตามที่บัญญัติตามระยะเวลาที่อาจขยายถึงสองปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁹ BBC, “Asia Bibi: Pakistan acquits Christian woman on death row,” [Online] Accessed December 6, 2019. Available from: <https://www.bbc.com/news/world-asia-46040515#>

มาตรา 295 เป็นมาตราที่กำหนดให้ผู้คนต้องให้ความเคารพถึงความรู้สึกที่อ่อนไหวอันเกี่ยวกับศาสนาของบุคคลทั้งหลายที่มีความเชื่อทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ในมาตราดังกล่าวมีลักษณะของการกระทำที่จะต้องเข้าลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ เป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือการทำให้เกิดมลทินต่อสถานที่สักการะบูชาในทางศาสนาหรือวัดอุ้งนเป็นที่เคารพสักการะในทางศาสนา ทั้งนี้การกระทำดังกล่าวจะต้องประกอบไปด้วยเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนา

องค์ประกอบที่สำคัญของประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 295 ประกอบไปด้วย

1. เจตนา หรือ ความตระหนักรู้

สาระสำคัญของความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย มาตรา 295 คือ เจตนาหรือความตั้งใจ ความตระหนักรู้ที่จะทำลาย ทำให้เกิดความเสียหาย หรือทำให้เกิดมลทินต่อสถานที่หรือวัตถุที่เป็นที่เคารพสักการะในทางศาสนา ถ้าหากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการกระทำที่ปราศจากเจตนาร้าย หรือไม่ได้มีเจตนาที่จะทำให้สถานที่หรือวัตถุอันเป็นที่สักการะบูชาในทางศาสนา นั้นมัวหมอง การกระทำนั้นก็ย่อมไม่เป็นความผิด ทั้งนี้ในส่วนของเจตนาหรือความตั้งใจที่จะดูหมิ่นนั้น เป็นประเด็นคำถามที่จะต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริง ซึ่งสามารถตัดสินได้โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงและสถานการณ์ของคดีประกอบกันไป

ตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวกับการพิจารณาถึงเจตนาตามความผิดฐานนี้ ปรากฏอยู่ในคดีของ Jan Mohammed V. Narain Das¹⁰ ซึ่งมีประเด็นอยู่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้เคลื่อนย้ายซากปรักหักพังและวัสดุก่อสร้างเก่าของมัสยิดที่อยู่ในสภาพใช้การไม่ได้ อีกทั้งไม่ได้ใช้งานแล้ว โดยมีการฟ้องคดีว่าผู้กระทำนั้นได้กระทำให้เกิดมลทินต่อมัสยิด แต่ทั้งนี้ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ เนื่องจากตัวผู้กระทำไม่ได้มีเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนาอิสลามหรือผู้ปฏิบัติตนตามคำสอน อีกทั้งผู้กระทำผิดยังไม่รู้เลยด้วยซ้ำว่าการกระทำของเขาอาจก่อให้เกิดการดูหมิ่นหรือทำร้ายความรู้สึกของกลุ่มผู้คน ทั้งนี้คำพิพากษาดังกล่าวจึงอาจมองได้ว่า ถ้อยคำในบทบัญญัติที่ว่า ‘defiles’ any place of worship, or any object held sacred จะต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจของผู้นับถือในศาสนา นั้น ๆ ว่าสิ่งดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นศาสนา¹¹

¹⁰ Jan Mohammad v Narain Das (1883) AWN 39.

¹¹ Shodhganga, “Laws on Religious & Communal Offences,” [Online] Accessed December 6, 2019. Available from: https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/1936/9/09_chapter%204.pdf

แต่ถ้าเป็นกรณีของการขว้างบูทหรือไปที่เทวาลัย ซึ่งเป็นวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของศาสนาฮินดู การกระทำในลักษณะดังกล่าวนี้ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการกระทำโดยไม่มีเจตนาหรือเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งโดยปราศจากการตระหนักรู้ จึงส่งผลให้การกระทำดังกล่าวเป็นการดูหมิ่นศาสนาฮินดูและดูหมิ่นต่อความรู้สึกของผู้ปฏิบัติตามคำสอนในศาสนา ดังนั้นผู้กระทำจึงถูกตัดสินว่ามีความผิด¹²

2. การทำลาย การทำให้เสียหาย หรือการทำให้เกิดมลทิน

คำว่า ทำลาย หรือ ทำให้เสียหาย ย่อมจะหมายถึงลักษณะของการกระทำทางกายภาพหรือที่เกี่ยวข้องกับวัตถุโดยเป็นการส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทั้งนี้ก็ควรที่จะต้องเข้าใจถึงความหมายของการทำให้ทรัพย์สินนั้นสกปรก ไม่สะอาด เปราะเปื้อน เสียก่อน

คำว่า ทำให้เกิดมลทิน ไม่เพียงแต่หมายความถึงการทำลายในทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสถานการณ์ที่สถานที่สักการะบูชาหรือวัตถุที่ใช้ในการสักการะบูชาอาจแสดงผลในพิธีกรรมได้อย่างไม่เต็มที่หรือการกระทำนั้นอาจทำให้พิธีกรรมดังกล่าวเป็นพิธีกรรมที่ไม่บริสุทธิ์ ยกตัวอย่างเพื่อให้เกิดความเข้าใจกับคำว่าทำให้มีมลทิน เช่น การปรากฏตัวของบุคคลที่อยู่ในวรรณะที่ต่ำกว่าโดยปรากฏตัวอยู่ในสถานที่สักการะของชาวฮินดู โดยวัตถุดังกล่าวเปิดให้เฉพาะผู้ที่มีวรรณะสูงเท่านั้นที่จะเข้าไปโดยไม่เกิดความเป็นมลทิน ภายใต้ขอบเขตของมาตรา 295¹³

3. สถานที่หรือวัตถุอันเป็นที่เคารพสักการะในทางศาสนา

ส่วนประกอบที่สำคัญในมาตรานี้ คือ การกระทำที่เป็นการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เกิดมลทินเช่นว่านั้น ต้องเป็นการกระทำต่อสถานที่ที่สักการะบูชาในทางศาสนาหรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ตัวอย่างของสถานที่อันเป็นที่สักการะดังกล่าว เช่น วัด โบสถ์ มัสยิด สุเหร่า โบสถ์ของชาวยิว หรือสถานที่ใดที่มีการจัดเตรียมไว้เพื่อถวายเป็นที่สักการะสำหรับเหล่าเทพเจ้าในศาสนาที่ตนนับถือ สิ่งนั้นก็จะเป็นสถานที่ในการสักการะภายใต้มาตรานี้¹⁴ สถานที่เหล่านี้จึงถือได้ว่ามีความศักดิ์สิทธิ์และมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา โดยกฎหมายมองว่าสถานที่เหล่านี้ได้ใช้อาศัยเป็นที่

¹² Krishna Deo Gaur, *Textbook on the Indian Penal Code*, Fourth Edition (Delhi: Universal Law Publishers, 2011), 416.

¹³ Sinjini Majumdar, "Offences Relating to Religion," [Online] Accessed December 6, 2019. Available from: <https://www.lawctopus.com/academike/offences-relating-to-religion/>

¹⁴ Krishna Deo Gaur, *Textbook on the Indian Penal Code*, 417.

สักการะบูชา¹⁵ เช่น ในกรณีของชาวฮินดูที่อุทิศสถานที่ดังกล่าวเป็นที่สักการะโดยการวางแท่งหินที่ทำด้วยสีเหลืองหรือสีแดงเลือดหมูโดยทำสัญลักษณ์เป็นจุดไว้ที่แท่งหินนั้น หรือกรณีของชาวมุสลิมที่จะประดับธงด้วยสีเขียวไว้ตามสถานที่¹⁶

ประเด็นว่าสถานที่ใดหรือวัตถุใดจะมีความศักดิ์สิทธิ์ หรือเกี่ยวข้องกับศาสนาหรือไม่ นั้น ในส่วนนี้จะเป็นการตั้งคำถามในข้อเท็จจริงซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ในทางศาสนาที่สามารถพิจารณาได้ โดยพิจารณาจากบริบทในความเป็นจริง ถ้าหากพบว่ายังคงมีชนชั้นใดก็ตามที่ยังคงยึดถือวัตถุหรือสถานที่เป็นที่แห่งความเลื่อมใสศรัทธา สิ่งเหล่านั้นก็จะถือได้ว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีการเคารพสักการะ โดยได้รับความคุ้มครองภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมาตรา 295¹⁷

ตัวอย่างของคดีที่เกิดขึ้นในอินเดีย โดยจะนำมาเป็นกรณีศึกษา คือ Joseph and Ors. V. State of Kerala¹⁸ โดยคดีดังกล่าวผู้ถูกกล่าวหาได้ครอบครองสถานที่ปลูกสร้างซึ่งอยู่ในที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมโดยผู้ถูกกล่าวหาได้ครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายตามคำสั่งศาล สถานที่ปลูกสร้างดังกล่าวถูกนำมาใช้ให้เป็นสถานที่สักการะบูชาของหมู่ชนทั้งหลายในศาสนาฮินดู ต่อมาเมื่อผู้ถูกกล่าวหาเข้าครอบครองที่ดินดังกล่าวก็ได้มีการรื้อถอนสถานที่ซึ่งเป็นสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวออกและรื้อรูปของเทพเจ้าในศาสนาฮินดูออกไปด้วยเช่นกัน ผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำการดังกล่าวจึงถูกตั้งข้อหาตามมาตรา 295 ว่าได้มีการทำลายและทำให้สถานที่ดังกล่าวเป็นมลทินด้วยความตั้งใจที่จะดูถูกความรู้สึกทางศาสนาของชาวฮินดู คดีได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงศาลสูง โดยศาลสูงของอินเดียมองว่าผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นเจ้าของสถานที่นั้นมีสิทธิใช้สถานที่ตามที่ตนพึงพอใจ อีกทั้งถ้าพิจารณาจากเจตนาของผู้ที่ถูกกล่าวหาจะพบว่าไม่ได้มีความตั้งใจที่จะทำร้ายความรู้สึกในทางศาสนาของผู้อื่น ทั้งนี้ศาลมองว่าเทียบเคียงได้กับคดี Bechait Jha v Emperor¹⁹ โดยเป็นคดีที่มีความพยายามจะสร้างมัสยิดสาธารณะในการครอบครองที่ดินของผู้เช่าโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดิน ในกรณีดังกล่าวมีการ

¹⁵ Sinjini Majumdar, "Offences Relating to Religion," [Online] Accessed December 6, 2019. Available from: <https://www.lawctopus.com/academike/offences-relating-to-religion/>

¹⁶ ชาวมุสลิมมีความเชื่อว่าสีเขียวเป็นสีมงคล มีความโดดเด่นและสำคัญที่สุดยิ่งกว่าสีอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากสีเขียวมีความเกี่ยวข้องกับนบีฮัมหมัดซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาอิสลามหลายประการ เช่น นบีฮัมหมัดชอบสีเขียวและใส่ผ้าโพกหัวสีเขียว นอกจากนั้นแล้วสีเขียวยังเป็นสัญลักษณ์แทนตระกูลกูเรช (Quraysh) ของนบีฮัมหมัด ในสรวงสวรรค์ ในกรวัลลี อัศสุวรรณ, "ความสัมพันธ์ระหว่างสีกับศาสนาอิสลาม," [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: http://sameaf.mfa.go.th/th/country/middle-east/tips_detail.php?ID=5398&SECTION=39

¹⁷ Krishna Deo Gaur, *Textbook on the Indian Penal Code*, 417.

¹⁸ Joseph v State of Kerala AIR 1961 Ker 28

¹⁹ Bechait jha v Emperor AIR 1941

ใช้สิ่งปลูกสร้างที่ตั้งอยู่ในแปลงที่ดินนั้นเป็นมัสยิดสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดิน ศาลจึงตัดสินว่ากรณีดังกล่าวนี้ไม่สามารถทำให้สถานที่สักการะเช่นว่านั้นเป็นไปตามที่กำหนดในมาตรา 295 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอินเดียได้ ทำให้ในคดีของ Joseph and Ors. V. State of Kerala นั้น ผู้ถูกกล่าวหาจึงไม่มีความผิด ไม่ต้องรับโทษแต่อย่างใด ดังนั้นจึงเป็นบรรทัดฐานว่า คำว่า 'place of worship' ตามมาตรา 295 นี้ จะต้องเป็นสถานที่ที่มีความเหมาะสมและการใช้สถานที่โดยไม่ได้รับอนุญาตดังกล่าวนี้จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย²⁰

ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอินเดียมาตรา 295 นั้น มีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ของประเทศไทยหลายประการ โดยสิ่งที่เหมือนกันคือ การคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่สักการะในทางศาสนา แต่ทั้งนี้ในแง่ของลักษณะการกระทำนั้น ในส่วนของอินเดียจะชี้ชัดลงไปให้เห็นถึงการกระทำทางกายภาพเสียส่วนมาก เช่น การทำลาย ทำให้เสียหาย ส่วนที่จะพอดีความไปในรูปแบบของการกระทำลักษณะอื่น ๆ ได้ จะเป็นในส่วนของกระทำให้มีมลทินมัวหมอง (defile) แต่ก็ยังไม่ได้มีการอธิบายไว้อย่างชัดเจนว่าครอบคลุมลักษณะการกระทำใดบ้าง ในส่วนของไทยนั้น การกระทำจะเป็นในลักษณะใดก็ได้ เพราะประเทศไทยบัญญัติไว้ว่า “กระทำความผิดด้วยประการใด” จึงอาจหมายถึงทั้งแรงทางกายภาพหรือการกระทำทางวาจาก็ย่อมเข้าองค์ประกอบในส่วนของกระทำทั้งสิ้น ในส่วนขององค์ประกอบภายในหรือเจตนา นั้น อินเดียได้มีการกำหนดลงไปว่าเจตนาดังกล่าวจะต้องเป็นเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนา (intention of thereby insulting the religion) ซึ่งในส่วนนี้จะชัดเจนว่าเป็นเจตนาประสงค์ต่อผล ในขณะที่เดียวกันอินเดียก็มีการขยายเจตนาดังกล่าว โดยนำเจตนาในลักษณะที่เล็งเห็นผลมาบัญญัติไว้ด้วยโดยเป็นการพิจารณาถึงความตระหนักรู้ (the knowledge) ซึ่งแตกต่างไปจากบทบัญญัติของประเทศไทยที่การเหยียดหยามศาสนาจะเป็นส่วนหนึ่งของพฤติการณ์ประกอบการกระทำเท่านั้น ไม่ได้เป็นเจตนาดังเช่นที่อินเดียบัญญัติไว้

สำหรับในส่วนของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295A หมวดที่ 15 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาของสาธารณรัฐอินเดีย มีชื่อเรียกความผิดลักษณะดังกล่าวนี้ว่า Deliberate and malicious acts, intended to outrage religious feelings of any class by insulting its religion or religious beliefs หรือ การกระทำโดยไตร่ตรองและมุ่งร้าย โดยมีเจตนาที่จะมุ่งทำลายความรู้สึกในทางศาสนาของทุกคนชั้น ด้วยการดูหมิ่นศาสนานั้น ๆ หรือการดูหมิ่นความเชื่อในทางศาสนา

²⁰ Shodhganga, “Laws on Religious & Communal Offences,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/1936/9/09_chapter%204.pdf

ก่อนที่จะพิจารณาถึงบทบัญญัติของ มาตรา 295A แห่งประมวลกฎหมายอาญาอินเดียนั้น ผู้เขียนจะขอเล่าความเป็นมาของมาตรา 295A เสียก่อน มาตราดังกล่าวนี้ เหตุการณ์ที่เป็นต้นตอของการบัญญัติขึ้นก็เริ่มต้นจากการที่มีการเผยแพร่หนังสือเล่มหนึ่งในที่สาธารณะ ในชื่อ ‘Rangila Rasul’ โดยหนังสือเล่มดังกล่าวถูกตีพิมพ์ขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1924 โดยชายผู้หนึ่งที่ชื่อ Mahashe Rajpal หนังสือเล่มดังกล่าวที่มีการตีพิมพ์ขึ้นมานั้น ก็เพื่อเป็นการโต้ตอบจากชาวฮินดู โดยสาเหตุมาจากการที่ชาวมุสลิมนั้นมีการตีพิมพ์หนังสือและส่วนหนึ่งในหนังสือมีภาพวาดของนางสีดา²¹ แต่กลับถูกชาวฮินดูหมิ่นและบรรยายภาพวาดนั้นว่าเป็นโสเภณี²² เนื้อหาภายในหนังสือ ‘Rangila Rasul’ ถูกมองว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาและเนื้อหาของหนังสือดังกล่าวเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจเป็นอย่างมากต่อชาวมุสลิม โดยหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ยังเป็นการกระตุ้นความขัดแย้งระหว่างผู้นับถือศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัฐปัญจาบของอินเดีย โดยเนื้อหาในหนังสือที่ชาวมุสลิมมองว่ามีลักษณะหยาบคายนั้นก็ด้วยสาเหตุที่ว่าเนื้อหาภายในหนังสือเป็นการเขียนถึงเรื่องราวในชีวิตส่วนตัวของศาสดาของศาสนาอิสลามโดยมีลักษณะที่จะพยายามสื่อถึงความสัมพันธ์ในทางเพศของศาสดาของชาวมุสลิม²³

จากการเผยแพร่หนังสือเล่มดังกล่าวของ Mahashe Rajpal ทำให้ชายผู้นี้ถูกจับกุมและถูกพิจารณาคดีในการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นระยะเวลาถึง 5 ปี แต่ในท้ายที่สุดแล้ว Rajpal ก็ถูกปล่อยตัวแล้วถูกตัดสินว่าไม่มีความผิดในเดือนเมษายน ค.ศ. 1929 เนื่องจากในเวลานั้น อินเดียเองก็ไม่ได้มีการบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแต่อย่างใด แต่ในปีเดียวกันนั้น Rajpal ก็ถูกชายผู้หนึ่ง ชื่อ Ilm Deen แห่งตาย ซึ่งจากการฆาตกรรมครั้งนี้ก่อให้เกิดความตึงเครียดอย่างมากในทางศาสนาในรัฐปัญจาบ รวมถึงสถานที่อื่น ๆ²⁴

²¹ นางสีดาเป็นอวตารภาคหนึ่งของพระลักษมี พระชายาคู่บุญบารมีของพระวิษณุ โดยเทพทั้งสองนี้เป็นเทพที่ชาวฮินดูนับถือตามคติความเชื่อในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู พระลักษมีถือเป็นเทพนารีที่ยิ่งใหญ่ การดูหมิ่นหรือลบหลู่อวตารก็เปรียบได้กับการลบหลู่ดูหมิ่นองค์เทพซึ่งเป็นความเชื่อของชาวฮินดู อ้างถึงใน ศิวดล วราเอกศิริ, “ภูมิหลังและชาติกำเนิดของนางสีดา ในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทย,” *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร* 38,1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2561): 35-36.

²² Dani Redd, “Controversial Books That Were Banned in India,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://theculturetrip.com/asia/india/articles/controversial-books-that-were-banned-in-india/>

²³ S. Karthik Varun and M. Kannappan, “A Critical Analysis on Sec. 295A of IPC and its Punishable Qualifications,” *International Journal of Pure and Applied Mathematics* 17, 119 (2018): 1207.

²⁴ Ayesha Jalal, *Self and Sovereignty: INDIVIDUAL AND COMMUNITY IN SOUTH ASIAN ISLAM SINCE 1850* (London: Routledge, 2000), 295-296.

แต่ทั้งนี้ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวตั้งแต่มีการเผยแพร่หนังสือเล่มดังกล่าว หนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับมักจะลงข่าวเกี่ยวกับความขัดแย้งในทางศาสนา²⁵ นอกจากนั้นแล้วยังมีการเผยแพร่บรรดาบทความต่าง ๆ ในช่วงเวลาดังกล่าวที่แสดงถึงความเกลียดชังในทางศาสนาเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าบรรดาสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ นั้น มีอิทธิพลอย่างมากในการบัญญัติมาตรา 295A ในปี ค.ศ. 1927²⁶ เพื่อเป็นการป้องกันถึงความขัดแย้งในทางศาสนา ประเทศอังกฤษเองซึ่งในขณะนั้นปกครองอินเดียอยู่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงได้จัดให้มีการบัญญัติความผิดดังกล่าวนี้ขึ้นมา โดยให้อยู่ในหมวดเดียวกับความผิดอันเกี่ยวกับศาสนาในประมวลกฎหมายอาญาของอินเดีย สำหรับความผิดทางศาสนา มาตราดังกล่าวที่มีการบัญญัติเพิ่มขึ้นมานี้ก็เพื่อหลีกเลี่ยงความโกลาหล และการจลาจลด้วยอาวุธ เนื่องจากถ้าหากปล่อยไว้ อาจเกิดความวุ่นวายกับบ้านเมืองได้ เหมือนกับในคดีของ Rajpal ซึ่งในท้ายที่สุดศาลสูงก็ต้องตัดสินปล่อยตัวไป เนื่องจากไม่สามารถเอาผิดกับการกระทำดังกล่าวได้ อีกทั้งมาตรา 153A ก็ไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะตัดสินลงโทษได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องบัญญัติมาตราดังกล่าวขึ้น²⁷

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295A หมวดที่ 15 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาของสาธารณรัฐอินเดีย โดยมาตราดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดอาญาอันเกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาและมุ่งร้ายมุ่งทำลายความรู้สึกทางศาสนาของชนชั้นใด ๆ โดยดูหมิ่นศาสนาหรือความเชื่อทางศาสนา (Section 295A Deliberate and malicious acts intended to outrage religious feelings of any class by insulting its religion or religious beliefs) ซึ่งบัญญัติว่า

“Whoever, with deliberate and malicious intention of outraging the religious feelings of any class of [citizens of India], [by words, either spoken or written, or by signs or by visible representations or otherwise], insults or attempts to insult the religion or the religious beliefs of that class, shall be punished with

²⁵ “A Menacing Situation,” The Hindustan Times, August 3, 1927:8 in S. Karthik Varun and M. Kannappan, “A Critical Analysis on Sec. 295A of IPC and its Punishable Qualifications,” *International Journal of Pure and Applied Mathematics* 17, 119: 1211.

²⁶ Julia Stephens, “The Politics of Muslim Rage: Secular Law and Religious Sentiment in Late Colonial India”, *History Workshop Journal* 77, 1 (Spring 2014): 48.

²⁷ S. Karthik Varun and M. Kannappan, “A Critical Analysis on Sec. 295A of IPC and its Punishable Qualifications,” *International Journal of Pure and Applied Mathematics* 17, 119: 1208

imprisonment of either description for a term which may extend to [three years], or with fine, or with both”

ความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้แปลเป็นภาษาไทยจะได้ความว่า “ผู้ใดโดยเจตนาที่ไตร่ตรอง และมุ่งร้ายด้วยการทำลายความรู้สึกในทางศาสนาของพลเมืองชาวอินเดียทุกชนชั้น โดยถ้อยคำไม่ว่า จะด้วยคำพูดก็ดีหรือการเขียนก็ดี หรือโดยสัญลักษณ์ หรือโดยสิ่งแทนที่ปรากฏชัด หรืออย่างอื่น ดูหมิ่นหรือพยายามที่จะดูหมิ่นศาสนาหรือความเชื่อในทางศาสนาของชนชั้นนั้น จะต้องถูกลงโทษด้วยการจำคุกสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวตามที่บัญญัติตามระยะเวลาที่อาจขยายถึงสามปี หรือปรับ หรือ ทั้งจำทั้งปรับ”

4.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

4.2.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และในปัจจุบันสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ไม่ได้มีศาสนาประจำชาติ ซึ่งแตกต่างไปจาก ในสมัยอดีต โดยเฉพาะในช่วงยุคปลายศตวรรษที่ 9 ซึ่งเป็นช่วงเวลาของยุคกลางในยุโรปที่สหพันธ์ สาธารณรัฐเยอรมนีในสมัยดังกล่าวนั้น ยอมรับศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยกำหนดให้เป็น ศาสนาประจำชาติ (Religious State) ในสมัยดังกล่าว²⁸ นอกจากนี้แล้วตามประวัติศาสตร์ในการนับ ถือศาสนาของชาวเยอรมันจะพบว่าประชาชนมีความจำเป็นที่จะต้องนับถือนับถือศาสนาตามเจ้าผู้ครองรัฐ ประชาชนไม่มีเสรีภาพในทางศาสนา การพยายามแบ่งแยกอาณาจักรออกจากศาสนจักรในสมัยอดีตก็ เป็นไปเพื่อสนองต่อผลประโยชน์ของผู้ครองรัฐนั้น ๆ ไม่ได้มีหลักประกันใดมายืนยันว่ารัฐมีความเป็น กลางในทางศาสนาที่จะคุ้มครองเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อของประชาชน²⁹

ในปัจจุบัน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Grundgesetz หรือ Basic Law) โดยเฉพาะในมาตรา 4³⁰ ที่เป็นการบัญญัติคุ้มครองถึงเรื่องของ

²⁸ Hajo Holborn, *A History of Modern Germany: The Reformation* (New Jersey: Princeton University Press, 1982), 242-248 อ้างถึงใน ศุภณัฐ บั๊กกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 86.

²⁹ ศุภณัฐ บั๊กกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” 87.

³⁰ Article 4 [Freedom of faith and conscience] of Basic Law for the Federal Republic of Germany

ความเชื่อของบุคคลในลักษณะกว้าง ๆ ทั้งนี้การบัญญัติดังกล่าวยังครอบคลุมไปถึงความไม่เชื่อในเรื่องศาสนา หรือเสรีภาพที่จะไม่ยึดถือต่อความเชื่อในเรื่องใด ๆ เลย และนอกจากนั้นแล้วยังกำหนดถึงสิทธิที่จะปฏิเสธความเชื่อซึ่งเป็นความเชื่อที่แตกต่างไปจากความเชื่อของตนอีกด้วย³¹ โดยเนื้อหาของบทบัญญัติ คือ (1) เสรีภาพในศรัทธาและสำนึก และเสรีภาพในการนับถือศาสนาหรือลัทธินิยมในทางปรัชญาจะละเมิดมิได้ (2) การปฏิบัติทางศาสนาโดยปราศจากการขัดขวางย่อมได้รับการรับรองและคุ้มครอง (3) บุคคลไม่พึงถูกบังคับให้ฝืนสำนึกของตนในการเข้ารับราชการทหารที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังอาวุธ ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งสหพันธรัฐ³² ซึ่งจากบทบัญญัติของกฎหมายพื้นฐานนี้เองจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนออกมาให้เห็นถึงเสรีภาพทางศาสนาของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีที่เปิดกว้างให้กับทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน และรัฐไม่สามารถละเมิดเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้ ทำให้ปัจจุบันสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีไม่ได้มีการบัญญัติให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติเหมือนเช่นในอดีต ส่งผลให้สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีเป็นรัฐโลกวิสัย (Secular State) จนถึงปัจจุบัน

อีกทั้งตามมาตรา 140 ของกฎหมายพื้นฐานแห่งสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี (Grundgesetz หรือ Basic Law) ได้มีการผนวกเอามาตรา 136 มาตรา 137 มาตรา 138 มาตรา 139 และมาตรา 141 แห่งรัฐธรรมนูญเยอรมันฉบับวันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1919 (รัฐธรรมนูญฉบับ ไวมาร์) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้ด้วย โดยกลุ่มมาตราดังกล่าวข้างต้นนั้น มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการประกาศว่าสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีเป็นรัฐโลกวิสัย (Secular State) และเป็นการประกาศชัดว่าสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีเป็นกลางในทางศาสนา³³

จากสถิติในเรื่องของประชากรในสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีในปี ค.ศ. 2019 ได้ทำการสำรวจจำนวนของผู้ที่นับถือศาสนาหรือความเชื่อในประเทศดังกล่าวนี้พบว่า กว่าร้อยละ 29.9 นับ

“(1) Freedom of faith and of conscience and freedom to profess a religious or philosophical creed shall be inviolable.

(2) The undisturbed practice of religion shall be guaranteed.

(3) No person shall be compelled against his conscience to render military service involving the use of arms. Details shall be regulated by a federal law.”

³¹ ศุภณัฐ บั๊กกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” 89.

³² สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, *กฎหมายพื้นฐานสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี* (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2555), 8.

³³ อานนท์ มาเม้า, *การแบ่งแยกระหว่างรัฐกับศาสนจักร: มโนทัศน์ทางนิติปรัชญาและกฎหมายมหาชน* (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เด็อนตุลา, 2557), 67.

ถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก รองลงมาคือนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ โดยมีจำนวนร้อยละ 29.8 ของประชากรที่นับถือ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ทั้งสองนิกายนี้แทบจะไม่แตกต่างกัน สำหรับนิกายออร์ทอดอกซ์ซึ่งเป็นอีกหนึ่งนิกายในศาสนาคริสต์ปรากฏจำนวนผู้นับถือ ร้อยละ 1.3 จากสถิติดังกล่าวทำให้เห็นว่าประชาชนในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีส่วนใหญ่ นั้น กว่าร้อยละ 60 นับถือศาสนาคริสต์ แต่มีความแตกต่างกันไปในเรื่องของนิกายที่นับถือศาสนาที่มีจำนวนผู้คนนับถือรองลงมา นอกเหนือจากศาสนาคริสต์ คือ ศาสนาอิสลาม อาจกล่าวได้ว่าเป็นศาสนาที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศ โดยปรากฏจำนวนประชาชนผู้นับถือ ร้อยละ 6.1 ซึ่งในอดีตในปี ค.ศ. 2017 มีผลสำรวจปรากฏออกมาว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีประชากรที่เป็นมุสลิมใหญ่เป็นอันดับสองของทวีปยุโรป กล่าวคือมีจำนวนผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 5 ล้านคนและคาดว่าจะมีการเติบโตขึ้นไปอีกหลายเท่าตัวในทศวรรษข้างหน้า แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดกลับไม่ใช่ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่เป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่ได้นับถือศาสนาใดเป็นพิเศษและเป็นกลุ่มของผู้ที่ไม่มีความเชื่อในเรื่องศาสนา โดยมีมากถึงร้อยละ 34 ของประชาชนในประเทศ ซึ่งจำนวนของผู้ที่ไม่เชื่อในเรื่องของพระเจ้า (atheists) หรือของผู้ที่ไม่ได้สนใจในเรื่องพระเจ้า (agnostics) พบว่ามีจำนวนมากในเยอรมนีตะวันออกซึ่งมากกว่าเยอรมนีตะวันตก ทั้งนี้อาจเป็นผลสะท้อนที่มาจากนโยบายของฝั่งทางพรรคการเมืองทางฝั่งเยอรมันตะวันออกในการลดความเชื่อในทางศาสนาในช่วงยุคศตวรรษที่ 19³⁴

4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

พิจารณาในส่วนของประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีอันเกี่ยวกับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น การปรากฏตัวของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอดีตของประเทศนี้ที่ครั้งหนึ่งนั้นเคยถูกปกครองในชื่อนาซีเยอรมนี ในช่วงปี ค.ศ. 1933-1945 โดยการปกครองในช่วงดังกล่าว ได้เกิดอาชญากรรมครั้งยิ่งใหญ่ซึ่งฆ่าชาวยิว 6 ล้านคนและชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ศาสนาและอุดมการณ์อื่น ๆ ถือได้ว่าเป็นหายนะครั้งยิ่งใหญ่ที่เกิดขึ้น³⁵ โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนานั้น มีประเด็นตรงที่นาซีเองได้มีการ

³⁴ World Population Review, “Germany Population 2019: Germany Religion, Economy and Politics,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <http://worldpopulationreview.com/countries/germany-population/>

³⁵ Berkley Center for Religion, Peace & World Affairs, “National Laws on Blasphemy: Germany,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://berkleycenter.georgetown.edu/essays/national-laws-on-blasphemy-germany>

ตีความคำว่า ศาสนา หรือ Religion ให้เป็นไปในทางที่สนับสนุนและสอดคล้องกับระบบการปกครอง ในช่วงเวลานั้น ผลกระทบที่ตามมาคือ ผู้ใดก็ตามที่นับถือศาสนาที่ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกับนาซีจะถูกกำจัดโดยวิธีการที่ทารุณโหดร้าย³⁶ จะเห็นได้ว่ากฎหมายในเรื่องการห้ามการดูถูกหรือหมิ่นประมาทในเรื่องของศาสนา สิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือบรรดาความเชื่อและอุดมการณ์ต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อป้องกันการเกิดความไม่สงบในสังคมขึ้น เพราะหายนะดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศนี้ ส่วนหนึ่งก็มาจากสาเหตุการดูถูกแนวความคิด ความเชื่อนั่นเอง

สำหรับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะปรากฏอยู่ในหมวด 11 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนาและอุดมการณ์ (OFFENCES RELATED TO RELIGION AND IDEOLOGY) โดยหมวดดังกล่าวนี้มีทั้งสิ้นจำนวน 4 มาตรา ได้แก่ มาตรา 166 มาตรา 167 มาตรา 167A และมาตรา 168 แต่ลักษณะความผิดที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา คือ ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มาตรา 166 โดยมีชื่อเรียกความผิดในลักษณะดังกล่าวนี้ว่า Defamation of religions, religious and ideological associations หรือ การหมิ่นประมาทในเรื่องของศาสนา สิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและอุดมการณ์ บัญญัติว่า

“(1) Whosoever publicly or through dissemination of written materials (section 11(3)) defames the religion or ideology of others in a manner that is capable of disturbing the public peace, shall be liable to imprisonment not exceeding three years or a fine

(2) Whosoever publicly or through dissemination of written materials (section 11(3)) defames a church or other religious or ideological association within Germany, or their institutions or customs in a manner that is capable of disturbing the public peace, shall incur the same penalty”

ความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้มีใจความตามที่บัญญัติไว้ว่า

³⁶ ศุภณัฐ บัวกลาง, “ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ,” 89.

“(1) ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์ (ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 11(3)) ซึ่งกระทำโดยหมิ่นประมาทศาสนาหรืออุดมการณ์³⁷ของบุคคลอื่น ๆ ในลักษณะที่จะเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยในสาธารณะ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับ

(2) ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์ (ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 11(3)) ซึ่งกระทำโดยหมิ่นประมาทคริสตจักรหรือในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่นหรือเกี่ยวกับระบบความคิดอันเป็นรากฐานของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อันมีความเกี่ยวข้องกับสหพันธรัฐเยอรมนีหรือสถาบันหรือขนบธรรมเนียมประเพณีทั้งหลายในลักษณะที่จะเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยในสาธารณะ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

ในส่วนของ ประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี มาตรา 11(3) บัญญัติว่า

“Audiovisual media, data storage media, illustrations and other depictions shall be equivalent to written material in the provisions which refer to this subsection”

ตามมาตราดังกล่าวนี้นี้มีใจความที่แปลได้ว่า “สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อในการจัดเก็บข้อมูล ภาพประกอบและภาพวาดอื่น ๆ อาจจะเทียบเท่ากับวัสดุที่เป็นลายลักษณ์อักษรในบทบัญญัติที่อ้างถึงในอนุมาตรานี้”

ตัวอย่างแรกที่ศาลในสหพันธรัฐเยอรมนีมองว่าเป็นการกระทำอันเป็นการหมิ่นประมาทศาสนา เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นใน ค.ศ. 2016³⁸ เป็นกรณีของครูผู้ชายวัยเกษียณที่พักอาศัยอยู่ในเยอรมัน ถูกปรับเงินเป็นจำนวน 500 ยูโร จากการหมิ่นประมาทศาสนาคริสต์ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยนาย Albert Voss ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นอดีตอาจารย์สอนวิชาฟิสิกส์ในโรงเรียนและเป็นผู้ที่ไม่เชื่อในเรื่องของพระเจ้า ถูกศาลตัดสินว่ามีความผิดในฐานความผิดที่เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นศาสนา โดยเขาได้ติดสติ๊กเกอร์ข้อความต่อต้านสโลแกนของชาว

³⁷ อุดมการณ์ (Ideology) หมายถึง ความคิด ความเชื่อในการมองสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเป็นความคิดของชนชั้นผู้นำที่เสนอต่อสมาชิกของสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับและถือปฏิบัติ เช่น ในกรณีของอุดมการณ์ทางการเมือง (Political ideology) ในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย จะมีความคิดความเชื่อเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันของคนในสังคมนั้น การยอมรับหลักเหตุผล การยอมรับเสียงข้างมาก และเคารพเสียงข้างน้อย เป็นต้น อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, “สารานุกรมการเมืองไทย,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2562. แหล่งที่มา: <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title==อุดมการณ์>

³⁸ BBC News, “Pakistan Christian: Which countries still have blasphemy laws?,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://www.bbc.com/news/world-46046074>

คริสต์ที่หน้าต่างด้านหลังรถ³⁹ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นที่เมือง Münster ทางตะวันตกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยสติ๊กเกอร์บางส่วนนั้นอ่านแล้วได้ใจความว่า “โบสถ์กำลังมองหาไอเดียในการโฆษณาชวนเชื่อที่ทันสมัยไซ้หรือเปล่า ฉันสามารถช่วยได้นะ” หรือ “พระเยซูคริสต์ ศิลปินชั้นเอกที่พวกเราชื่นชอบ: ถูกแขวนมาแล้วกว่า 2,000 ปี และชายผู้นี้ก็ไม่มีอาการตะคริวกินแต่อย่างใด” หรือ “มาแสวงบุญกับ Martin Luther โดยการไปที่โรมกันเถอะ ! ฆ่าพระสันตะปาปาฟรานซิส เพื่อการปฏิรูปที่สุดเจ๋ง”⁴⁰

เมือง Münster เป็นเมืองที่มีชาวคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและชาวท้องถิ่นต่างก็ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อตำรวจ จนกระทั่งมีการยึดรถยนต์ของนาย Voss และระงับใบขับขี่ของเขา ในชั้นศาลอดี้อาจารย์แย้งว่าข้อความต่อต้านชาวคริสต์ของเขานั้นได้รับการคุ้มครองโดยสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก (Freedom of Expression) แต่ศาลตัดสินว่าคำขั้วดังกล่าวที่แปะที่กระจกหลังของเขานั้นมีเนื้อหาหมิ่นประมาทศาสนาและละเมิดกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยผู้พิพากษาได้ตัดสินพร้อมทั้งให้เหตุผลว่า “คุณควรรู้ว่าสิ่งที่คุณทำคือความผิดทางอาญา” อีกทั้ง “สมเด็จพระสันตะปาปาและไม้กางเขนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในทางศาสนาของความศรัทธาต่อศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ศาลไม่อาจจะพิจารณาศิลปะเช่นนี้ได้ จริงอยู่ว่าผู้คนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก แต่เสรีภาพในการแสดงออกดังกล่าว ย่อมถูกจำกัดได้ตามกฎหมาย”⁴¹

อีกหนึ่งตัวอย่างที่เป็นคดีที่เกิดขึ้นในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อปี ค.ศ. 2006 เมื่อมีชายคนหนึ่งซึ่งเป็นพลเมืองชาวเยอรมันชื่อ Manfred van H⁴² ได้เขียนข้อข้อความว่า “Koran, the Holy

³⁹ The Telegraph, “Germany fines man for 'blasphemous' car bumper stickers,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12174806/Germany-fines-man-for-blasphemous-car-bumper-stickers.html>

⁴⁰ Dan Broadbent, “German Man Fined €500 For ‘Blasphemous’ Bumper Stickers,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://ascienceenthusiast.com/german-man-fined-500-for-blasphemy/>

⁴¹ The Telegraph, “Germany fines man for 'blasphemous' car bumper stickers,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12174806/Germany-fines-man-for-blasphemous-car-bumper-stickers.html>

⁴² France 24, “Blasphemy is a crime not only in Pakistan, but Europe too: Blasphemous toilet paper,” [Online] Accessed December 7, 2019. Available from: <https://www.france24.com/en/20181031-blasphemy-middle-east-asia-bibi-europe-law-religion-ireland>

Koran” ลงบนม้วนกระดาษชำระ และเขาได้นำสิ่งที่เขาได้กระทำลงไปนั้น แจกจ่ายไปยังมัสยิดในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและตามสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ โดยผู้กระทำกล่าวหาว่าเหตุที่ทำก็เพื่อต้องการระดมทุนสำหรับการสร้างอนุสาวรีย์ที่เป็นเครื่องหมายแสดงถึงเหยื่อความรุนแรงของกลุ่มอิสลาม ต่อมาผู้กระทำได้ถูกจับกุมในข้อหาละเมิดต่อกฎหมายอาญาในความผิดฐานหมิ่นประมาทศาสนา ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้รับคำร้องเรียนจากทางการสถานทูตของอิหร่าน ผู้ก่อเหตุได้ถูกสอบสวนในชั้นศาลและถูกตัดสินว่ากระทำความผิด และผลจากการกระทำของชายผู้นี้ คือ โทษจำคุกเป็นระยะเวลา 1 ปี สำหรับการกระทำความผิด⁴³

4.2.3 ความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวข้องกับหรือเป็นที่เคารพในทางศาสนา

พิจารณาประเด็นการกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวข้องกับหรือเป็นที่เคารพในทางศาสนา พบว่าสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีการกำหนดความผิดสำหรับการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาไว้อีกส่วนหนึ่ง โดยไม่ได้กำหนดรวมไปในความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 166 แห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยจะแยกการกระทำที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพนับถือในศาสนาออกมา กล่าวคือ ถ้ามีการกระทำใดที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ลักษณะความผิดดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่จะเข้าไปในกลุ่มของความผิดฐานทำให้เสียหายตามมาตรา 304⁴⁴ แห่งประมวลกฎหมายอาญาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในกรณีนี้จะแตกต่างไปจากของประเทศไทยตรงที่ว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย วัตถุแห่งการกระทำจะเป็นวัตถุหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา นั้น ๆ เท่านั้น ไม่ได้หมายความรวมถึงการกระทำต่อศาสนาหรืออุดมการณ์ดังเช่นของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ความผิดฐานทำให้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ความผิดฐานดังกล่าวนี้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในหมวดที่ 27 ตั้งแต่มาตรา 303 ถึง มาตรา 305a รวมทั้งสิ้น 7 มาตรา ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะทรัพย์สินสาธารณะประโยชน์ ตามมาตรา 304 เป็นเรื่องของการทำให้เสียหายแก่ทรัพย์สินสาธารณะประโยชน์ ซึ่ง

⁴³ Lyombe Eko, *The Charlie Hebdo Affair and Comparative Journalistic Cultures: Human Rights Versus Religious Rites* (Palgrave Macmillan, 2019), 171.

⁴⁴ Criminal Code of the federal Republic of Germany section 304.

เป็นกรณีที่กฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้กำหนดให้บุคคลจะต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากลักษณะแห่งทรัพย์สินที่กฎหมายมุ่งคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ⁴⁵ โดยมาตรา 304 บัญญัติว่า

“(1) Whosoever unlawfully damages or destroys objects of veneration of a religious association existing within Germany or property dedicated to religious worship, or tombstones, public monuments, natural monuments, objects of art, science or craft which are kept in public collections or publicly exhibited, or objects which serve a public need or add to the ambience of public paths, squares or parks, shall be liable to imprisonment not exceeding three years or a fine.

(2) Whosoever unlawfully alters the appearance of an object listed under subsection (1) above substantially and permanently shall incur the same penalty

(3) The attempt shall be punishable”

ความผิดตามมาตราดังกล่าวนี้มีใจความตามที่บัญญัติไว้ว่า

“(1) ผู้ใดกระทำการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ทำให้เสียหายหรือทำลายซึ่งวัตถุอันเป็นทรัพย์สินที่บุคคลเคารพนับถืออันเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับในทางศาสนาของประเทศเยอรมนีหรือเป็นทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้เพื่อเป็นที่สักการะในทางศาสนา หรือเป็นทรัพย์สินอันมีคุณค่าอื่นใด⁴⁶ อันได้แก่ หลุมฝังศพ อนุสาวรีย์สาธารณะ อนุสาวรีย์ทางธรรมชาติ งานศิลปะ งานวิทยาศาสตร์ หรืองานฝีมือที่ได้มีการจัดแสดงขึ้นในที่สาธารณะหรือถูกจัดเก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานของรัฐหรือเป็นทรัพย์สินที่จัดไว้ให้เป็นประโยชน์ในทางสาธารณะตามทางเดินหรือตามสวนสาธารณะ โดยผู้กระทำจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ

⁴⁵ จรรยาพร กฤษฏาวิวัฒน์, “ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ควรต้องรับโทษหนักขึ้น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558), 81.

⁴⁶ จรรยาพร กฤษฏาวิวัฒน์, “ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินที่ควรต้องรับโทษหนักขึ้น,” 82.

(2) ผู้ใดกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเปลี่ยนแปลง แปรสภาพรูปลักษณะของวัตถุตามอนุมาตรา (1) ด้านบน จะต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

(3) การกระทำด้วยความพยายามก็ต้องรับโทษเช่นเดียวกัน”

จากลักษณะของความผิดฐานทำให้เสียหายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ในส่วนของการกระทำต่อวัตถุอันเกี่ยวข้องกับศาสนานั้น ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันได้มีการแยกลักษณะความผิดดังกล่าวออกมาไว้ในส่วนของความผิดฐานทำให้เสียหาย โดยวัตถุในทางศาสนาเป็นสิ่งที่ได้รับการคุ้มครองพิเศษกว่าวัตถุอันเป็นทรัพย์สินทั่ว ๆ ไป ลักษณะของการกระทำนี้จะเป็นการเอาผิดกับผู้ใดก็ตามที่ไปกระทำต่อทรัพย์สินดังกล่าว โดยการกระทำนั้นต้องเป็นการทำให้เสียหายหรือทำลายทรัพย์สินดังกล่าว และต้องเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นเพราะทรัพย์สินดังกล่าวถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่กฎหมายได้ให้ความคุ้มครองเอาไว้

แต่ทั้งนี้สิ่งที่แตกต่างกันระหว่างความผิดฐานทำให้เสียหายหรือทำลายวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 304 กับ ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย มาตรา 206 ประเด็นแรก คือ ในส่วนของการกระทำ ซึ่งส่วนของการกระทำตามความผิดฐานทำให้เสียหายหรือทำลายวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันนั้น การกระทำมีเพียงการทำให้เสียหาย การทำลาย หรือการแปลงรูปของวัตถุอันเป็นทรัพย์สินที่บุคคลเคารพในทางศาสนาแต่เพียงเท่านั้น แต่การกระทำในส่วนของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย ไม่ได้จำกัดรูปแบบหรือลักษณะของการกระทำ กล่าวคือ ไม่ว่าจะกระทำโดยแรงทางกายภาพหรือกระทำด้วยวาจาย่อมทำได้ทั้งสิ้น การบัญญัติถึงลักษณะของการกระทำเช่นนี้ เห็นว่าประมวลกฎหมายอาญาของไทยบัญญัติไว้กว้างกว่าความผิดฐานทำให้เสียหายหรือทำลายวัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน

ประเด็นต่อมา คือ วัตถุแห่งการกระทำ ถ้าพิจารณาเฉพาะถ้อยคำที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน จะพบว่าความผิดฐานทำให้เสียหายดังกล่าว ตีกรอบเฉพาะอยู่ที่วัตถุอันเป็นทรัพย์สินที่บุคคลเคารพนับถือในทางศาสนาหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคมให้เพื่อเป็นที่สักการะในทางศาสนา ในกรณีของทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุที่บุคคลเคารพในทางศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 304 นี้ มีลักษณะของการบัญญัติเหมือนกับประมวลกฎหมายอาญาของไทย ในมาตรา 206 ที่วัตถุแห่งการกระทำคือ วัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด แต่ทั้งนี้บทบัญญัติในอีกส่วนของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันในมาตราดังกล่าว วัตถุแห่งการกระทำ คือ ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคม

ให้เพื่อเป็นที่สักการะในทางศาสนา ในส่วนนี้ถ้าหากเปรียบเทียบกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ของประเทศไทยตามมาตรา 206 แล้วนั้น ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะมีการบัญญัติในลักษณะ ที่ตีความไปได้มากกว่าเพราะใช้คำว่าทรัพย์สิน (Property)

4.3 สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ)

4.3.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา

อังกฤษเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และอาจกล่าวได้ว่า เป็นหนึ่งในประเทศต้นแบบที่เคยมีการบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาไว้ เนื่องจาก ต้นแบบกฎหมายดูหมิ่นศาสนาของสาธารณรัฐอินเดียนั้นก็มาจากอังกฤษในสมัยที่สาธารณรัฐอินเดีย ตกเป็นอาณานิคม ทำให้ได้รับแนวคิดและอิทธิพลของกฎหมายดูหมิ่นศาสนาไป ประเทศอังกฤษเป็น ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเสรีประชาธิปไตยโดยพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ โดยอาจ ถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่คงความเป็นรัฐโลกวิสัยไว้ โดยศาสนาที่ประชากรในประเทศอังกฤษนับถือ มากที่สุด คือ ศาสนาคริสต์ โดยมีผู้นับถือถึงร้อยละ 59.3 โดยนิกายที่ชาวอังกฤษนับถือมากที่สุด คือ แองกลิคัน หรือ คริสตจักรแห่งอังกฤษ (Church of England) รองลงมา คือ นิกายโรมันคาทอลิก ศาสนาผู้คนนับถือรองลงมาลำดับที่สอง คือ ศาสนาอิสลาม โดยมีผู้นับถือร้อยละ 4.8 ของจำนวน ประชากร รองลงมา ก็จะเป็นศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ ศาสนายูดาห์ และศาสนาพุทธ ตามลำดับ นอกจากนั้นแล้วผู้ที่ไม่นับถือศาสนาใด ๆ เลยในประเทศอังกฤษมีจำนวนร้อยละ 25.1⁴⁷ ทั้งนี้มีข้อน่าสังเกตว่า ศาสนาคริสต์นิกาย Church of England หรือที่เรียกกันว่าคริสตจักรแห่ง อังกฤษนั้น ถูกจัดได้ว่าเป็นศาสนาทางการของประเทศอังกฤษ แม้ว่ารัฐธรรมนูญของอังกฤษจะไม่ได้มี การกำหนดศาสนาประจำชาติไว้ซึ่งทำให้อังกฤษเป็นรัฐโลกวิสัย แต่รัฐธรรมนูญอังกฤษมีการกำหนดให้ ประมุขแห่งรัฐต้องมีการสาบานตนว่าจะปกป้องคริสตจักรแห่งอังกฤษ (Church of England) และ จะต้องนับถือศาสนาคริสต์นิกายดังกล่าวด้วย⁴⁸

จะเห็นได้ว่าอังกฤษนั้นมีความคล้ายคลึงกับประเทศไทยหลายประการ ประการแรก คือ ระบอบการปกครองที่เหมือนกัน กล่าวคือเป็นระบบประชาธิปไตยที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้ รัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นแล้วในเรื่องของศาสนา ความเหมือนกันนั้นไม่ใช่ว่าอังกฤษนับถือศาสนาพุทธ

⁴⁷ European Commission, “Population: Demographic Situation, Languages and Religions,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-93_en

⁴⁸ สุรพศ ทวีศักดิ์, “รัฐโลกวิสัยเป็นกลางทางศาสนาจริงหรือ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <https://prachatai.com/journal/2019/01/80798>

เอกเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่ที่เหมือนคือ แม้ว่ารัฐธรรมนูญของทั้งไทยและอังกฤษจะไม่ได้กำหนดให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในข้อบทบัญญัติหรือระเบียบปฏิบัติที่ทำกันมาอย่างยาวนานนั้น มีความคล้ายคลึงกันตรงที่ของอังกฤษเองนั้นกษัตริย์ที่ครองราชย์จะต้องนับถือศาสนาคริสต์ นิกาย Church of England ในขณะที่ประเทศไทยก็มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ⁴⁹ กล่าวคือเป็นผู้ประกาศตนว่านับถือพระพุทธศาสนา

พิจารณาประวัติความเป็นมาของกฎหมายห้ามการดูหมิ่นศาสนาและการกล่าวโจมตีหรือสบประมาทในทางศาสนา แต่เดิมในสหราชอาณาจักรกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่สืบต่อมาจากยุคกลางของทางยุโรป โดยความผิดของการดูหมิ่นศาสนาซึ่งเป็นกฎหมายที่มีมาแต่เดิมนั้นจะปรากฏอยู่ในระบบกฎหมายศาสนา (Canon Law) ที่ปรากฏเด่นชัดนั้นเป็นช่วงเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1378 มีคำสั่งของสมเด็จพระสันตะปาปาเกรกอรีที่สิบเอ็ด (Pope Gregory XI) ให้มีการดำเนินการเอาผิดกับชายผู้หนึ่งชื่อว่า John Wycliffe แต่ถึงแม้จะมีคำสั่งอย่างไรก็ตาม การลงโทษเพียงประการเดียวที่บรรดานักบวชหรือบาทหลวงสามารถกระทำได้ในขณะนั้นคือการคว่ำบาตรบุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับศาสนา การจำกัดขอบเขตของอำนาจเหล่านี้ทำให้บรรดานักบวชหรือบาทหลวงไม่ค่อยพอใจกับสถานการณ์ดังกล่าว อีกทั้งยังมีความพยายามในการออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้บรรดานักบวชสามารถจับกุมและคุมขังคนนอกศาสนาได้ แต่ข้อเสนอในประเด็นดังกล่าวมักถูกปิดตงจากทางสภา⁵⁰

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1400 กษัตริย์เฮนรีที่สี่ (King Henry IV) ได้ขยายอำนาจให้กับบรรดาบาทหลวง โดยอนุญาตให้มีการจับกุมและจำคุกบรรดาผู้ที่กระทำการที่แสดงได้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่นอกรีตในทางศาสนา โดยเฉพาะบรรดาอาจารย์ผู้สอนหนังสือหรือบรรดาผู้เขียนหนังสือตีพิมพ์เผยแพร่ในยุคดังกล่าว ถ้าหากตรวจพบว่ามีกรกระทำใดก็ตามที่เป็นการแสดงออกถึงการปฏิเสธหรือแสดงออกว่าจะละทิ้งความศรัทธาในทางศาสนา หรือแสดงอาการที่ปรากฏออกมาอย่างเด่นชัดว่าเป็นการกำเริบการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ บาทหลวงสามารถจับกุมหรือคุมขังได้ และหลังจากนั้นให้นำตัวส่งให้กับเจ้าหน้าที่พลเรือนของทางการ และบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้ที่กระทำการอันเป็นการนอกรีตดังกล่าวนี้ผู้ที่กระทำการดังกล่าวจะถูกนำไปไว้ในที่สูงเพื่อเป็นการประจาน หลังจากนั้นจะทำการเผาทั้งเป็นเพื่อแสดงให้เห็นเป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลที่คิดจะกระทำการอันเป็นการนอกรีต จุดประสงค์ดังกล่าวก็เพื่อให้เกิดความกลัว อีกทั้งยังเป็นการขู่เพื่อไม่ให้มีการกระทำตามเกิดขึ้น⁵¹

⁴⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 7

⁵⁰ Wikipedia, the free encyclopedia, “Blasphemy law in the United Kingdom,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Blasphemy_law_in_the_United_Kingdom

⁵¹ Ibid.

คดีตัวอย่างเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1399 ในเดือนเมษายน ชายผู้หนึ่ง ชื่อว่า William Sawyer ถูกตัดสินในฐานความผิดว่าเป็นพวกนอกรีต แต่จากการกระทำครั้งนี้ของชายคนดังกล่าว Sawyer ถูกส่งตัวเพื่อเข้าสู่กระบวนการชำระบาปโดยบรรดาบาทหลวง แต่ต่อมา Sawyer ยังคงกระทำความผิดซ้ำ ในครั้งหลังนี้เขาถูกจับกุมเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1400 ในโทเชฐฐานเป็นคนนอกรีตและทรยศต่อศาสนา การกระทำดังกล่าวของชายผู้นี้ถูกตัดสินโดยหัวหน้าบาทหลวงแห่งแคนเทอร์เบอรี โดยโทษที่นาย Sawyer ได้รับนั้นคือการเผาทั้งเป็น ซึ่ง Sawyer ถูกเผาในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1400 ซึ่งเป็นเวลาแปดวันก่อนที่จะมีการให้อำนาจในการลงโทษความผิดฐานดังกล่าว⁵² และตั้งแต่มีการประกาศให้อำนาจกับบรรดาบาทหลวงและเพิ่มโทษสำหรับความผิดเกี่ยวกับศาสนานั้น พบว่าในช่วงระยะเวลา ระหว่าง ค.ศ. 1414 จนถึง ค.ศ. 1506 มีผู้ที่ถูกเผาทั้งเป็นจากความผิดฐานดังกล่าวเป็นจำนวนมาก

ทั้งนี้กฎหมายคุ้มครองศาสนาดังกล่าวนั้น แม้ว่าในเวลาต่อมาการดำเนินคดีในลักษณะความผิดดังกล่าวจะลดลง เนื่องจากการพิจารณาถึงขอบเขตของความผิดนั้นเป็นไปได้ยากก็ตาม แต่ความผิดดังกล่าวก็ยังคงจำกัดอยู่เฉพาะศาสนาคริสต์เท่านั้น ไม่ได้มีการขยายขอบเขตออกไปเพื่อปกป้องศาสนาอื่น⁵³ เช่น ศาสนาอิสลามหรือศาสนาฮินดู โดยปรากฏในคำพิพากษาของศาลในส่วนหนึ่งว่า

“A person may, without being liable to prosecution for it, attack Judaism, or Mahomedanism, or even any sect of the Christian religion (save the established religion of the country); and the only reason why the latter is in a different situation from the others is, because it is the form established by law, and is therefore a part of the constitution of the country. In like manner, and for the same reason, any general attack on Christianity is the subject of a criminal prosecution, because Christianity is the established religion of the country.”⁵⁴

⁵² Auckland Unitarian Church, “Blasphemy and the right to hate religion,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: <https://aucklandunitarian.org.nz/blasphemy-and-the-right-to-hate-religion/>

⁵³ Venice Commission. “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society.” [Online] Accessed January 14, 2020. Available from: [https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD(2010)047-e)

⁵⁴ R v Chief Metropolitan Stipendiary Magistrate, ex parte Choudhury [1991] 1 All ER 313

โดยคำพิพากษานี้บ่งบอกว่า “บุคคลอาจไม่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีโดยสาเหตุมาจากการโจมตีผู้นับถือศาสนาตายหรือผู้นับถือศาสนาอิสลามหรือแม้แต่ส่วนหนึ่งของศาสนาคริสต์ (ยกเว้นศาสนาที่เป็นทางการของประเทศ) และเหตุผลเดียวที่ว่าทำไมถึงเป็นเช่นนั้นในสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์อื่น ๆ เพราะมันเป็นรูปแบบที่กำหนดโดยกฎหมายและเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญของประเทศนี้ ในทำนองเดียวกันและด้วยเหตุผลเดียวกัน หากมีการโจมตีเกี่ยวกับศาสนาคริสต์ จะถูกจัดว่าเป็นเรื่องของการฟ้องร้องคดีอาญาเพราะศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่ทางการของประเทศ”

แม้ว่ากฎหมายในเรื่องดังกล่าวจะมีการพัฒนาการใช้การตีความอย่างต่อเนื่องมายาวนาน แต่แล้วในปี ค.ศ. 1985 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการทางกฎหมาย (ประเทศอังกฤษและเวลส์) โดยมีการตีพิมพ์เผยแพร่รายงานที่ทำการศึกษาในส่วนของกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดเกี่ยวกับศาสนาและการเคารพสักการะในทางศาสนาของสาธารณะ โดยรายงานฉบับดังกล่าวมีข้อสรุปว่าในส่วนกฎหมายคอมมอนลอว์ที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามในทางศาสนานั้น ควรที่จะมีการยกเลิกโดยไม่ต้องการบัญญัติขึ้นใหม่หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงประการใดเพื่อแทนที่กฎหมายฉบับเดิม⁵⁵ โดยประเด็นในเรื่องของการยกเลิกกฎหมายดังกล่าวนั้นถูกถกเถียงกันเรื่อยมาเป็นระยะเวลายาวนาน จนนำไปสู่การยกเลิกกฎหมายดูหมิ่นศาสนาในประเทศอังกฤษและเวลส์ เมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม ค.ศ. 2008 ซึ่งถูกยกเลิกโดยกฎหมาย The Criminal Justice and Immigration Act 2008

เหตุผลที่เป็นข้อสนับสนุนในการยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาของสหราชอาณาจักร
คณะกรรมการพิจารณากฎหมายในเรื่องดังกล่าวได้ให้เหตุผลดังต่อไปนี้⁵⁶

1. เสรีภาพในการพูด โดยเหตุผลนี้เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงบ่อยครั้ง ซึ่งความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาเป็นการจำกัดเสรีภาพในการพูด
2. การกำหนดบทลงโทษในความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาซึ่งเป็นเรื่องในทางศาสนานั้นไม่ใช่หน้าที่ที่เหมาะสมของกฎหมายอาญา
3. กฎหมายที่ห้ามการดูหมิ่นศาสนาไม่เกี่ยวข้องกับสังคมสมัยใหม่เพราะสังคมสมัยใหม่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของเรื่องศาสนาอีกต่อไปดังเช่นเมื่อครั้งสมัยอดีต
4. การดูหมิ่นศาสนาไม่ใช่ปัญหาสังคมใด ๆ ที่มีนัยสำคัญ

⁵⁵ LONDON HER MAJESTY’S STATIONERY OFFICE, “The Law Commission: CRIMINAL LAW OFFENCES AGAINST RELIGION AND PUBLIC WORSHIP Laid before Parliament by the Lord High Chancellor pursuant to section 3(2) of the Law Commissions Act 1965,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: <https://www.lawcom.gov.uk/project/offences-against-religion-and-public-worship/>

⁵⁶ Ibid.

5. ค่าใช้จ่ายที่ต้องสูญเสียไปในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจไม่คุ้มค่า ถ้าหากพิจารณาเปรียบเทียบในแง่ของผลประโยชน์โดยภาพรวมที่เกิดขึ้นต่อสังคม

6. ความผิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความผิดในส่วนของกรกระทำที่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม เพียงพออยู่แล้วที่สามารถจะจัดการกับปัญหาใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ถ้าหากเกิดความไม่สงบสุขจากการกระทบกระทั่งกันในทางศาสนา

7. การบัญญัติกฎหมายใหม่ในความผิดฐานดังกล่าวนี้ (การบัญญัติความผิดใหม่ขึ้นแต่ยังคงลักษณะของความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาไว้) อาจเกิดความไม่แน่นอนและอยู่ในขอบเขตที่กว้างเกินไป และนอกจากนั้นกฎหมายใหม่อาจมีแนวโน้มที่จะใช้ในทางที่ผิด หรืออาจจะถูกละเลยและไม่มีผลบังคับใช้

8. ความรู้สึกในทางศาสนาไม่ได้มีสถานะพิเศษแต่ประการใด

นอกจากเหตุผลข้างต้นที่ว่ามาแล้วนั้น เหตุผลในเชิงของสถิติพบว่าคดีดังกล่าวนี้ พบว่านักโทษคนสุดท้ายตามความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา คือ นาย John William Gott ซึ่งคดีดังกล่าวเกิดขึ้นตั้งแต่ปีคริสต์ศักราชที่ 1921 ซึ่งการกระทำความผิดของเขาที่ปรากฏนั้น เกิดจากการที่เขาเผยแพร่แผ่นพับสองเล่ม ในแผ่นพับนั้น นาย John William Gott ได้กล่าวถึงเรื่องราวในพระคัมภีร์ไบเบิลของพระเยซูที่เดินทางเข้าสู่กรุงเยรูซาเล็ม โดยเปรียบเทียบพระเยซูกับตัวตลกในคณะละครสัตว์ที่ต้องเดินทาง ซึ่งจากการกระทำดังกล่าว เขาถูกตัดสินให้ทำงานหนักถึง 9 เดือน แม้ว่าเขาจะมีอาการป่วยเป็นโรคที่รักษาไม่หายและก็เสียชีวิตไม่นานหลังจากที่เขาได้รับการปล่อยตัว ซึ่งกรณีดังกล่าวมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยที่เขาควรถูกลงโทษและฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยในการลงโทษ นอกจากนั้นแล้ว ในยุคต่อ ๆ มา ก็ได้ปรากฏเด่นชัดถึงการปรับใช้ความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา ซึ่งโดยหลักของความผิดฐานดังกล่าวนี้ เมื่อครั้งสมัยยุคกลางนั้น ความผิดฐานดังกล่าวมุ่งที่จะคุ้มครองศาสนาเป็นหลัก แต่ต่อมาหลักการดังกล่าวก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ศาลในประเทศอังกฤษมักจะตัดสินผู้กระทำความผิดฐานนี้ด้วยเหตุผลว่าเพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม แต่เมื่อพิจารณาแล้วจากสถิติคดีในความผิดฐานดังกล่าว อีกทั้งมาตรการต่าง ๆ แล้ว พบว่า การคงไว้ซึ่งความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา มิได้เป็นการปกป้องความสงบเรียบร้อยของสังคมเท่าใดนัก อาจกล่าวได้ว่า ห่างไกลจากการปกป้องความสงบเรียบร้อยของประชาชนเสียด้วยซ้ำ ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วมีกฎหมายอื่น ๆ ที่เหมาะสมกว่า อีกทั้งการคงไว้ซึ่งความผิดฐานดังกล่าวนี้ ยังเป็นการสร้างความเสียหายต่อการทำงานร่วมกันของผู้คนในสังคมอีกด้วย เพราะประเด็นในทางศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนนั่นเอง⁵⁷

⁵⁷ Ibid.

ในปัจจุบัน แม้ว่าอังกฤษและเวลส์จะได้ยกเลิกกฎหมายดูหมิ่นศาสนาไปแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทางรัฐนั้นจะไม่ได้ให้ความคุ้มครองในเรื่องศาสนาแต่อย่างใด โดยสิ่งที่กระทบต่อความเชื่อในทางศาสนานั้น ถ้าการกระทำดังกล่าวมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังแล้ว สิ่งดังกล่าวก็ย่อมเป็นความผิด ทั้งนี้เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ออกมาใหม่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 นั้น มุ่งที่จะคุ้มครองความสงบเรียบร้อยในสังคม ไม่ให้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยเฉพาะประเด็นในเรื่องของเชื้อชาติและศาสนาเนื่องจากถ้าหากมีการกระทบกระทั่งกันในเรื่องดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ปัญหาในทางสังคมได้ ซึ่งผิดกับหลักการเดิมในเรื่องของความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา ที่มีเจตนารมณ์หลัก ๆ ในการมุ่งคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนา แม้ว่าเหตุผลในยุคต่อ ๆ มา นอกจากยุคสมัยกลาง จะเพิ่มเหตุผลเรื่องคุ้มครองความสงบสุขไปด้วยก็ตาม แต่ก็ไม่เป็นการแน่นชัดแต่อย่างใด ยังคงมีหลักการในการมุ่งคุ้มครองศาสนาอยู่ แต่เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 ได้ออกมาบังคับใช้ ทำให้เห็นถึงความชัดเจนและแน่นอนในเจตนารมณ์ดังกล่าว

4.3.2 Racial and Religious Hatred Act 2006

พระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) เป็นหนึ่งในมาตรการทางกฎหมายที่ออกมาโดยเฉพาะเพื่อเป็นการควบคุมการกระทำอันมีลักษณะเป็นการยุยงให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา ระหว่างผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาในทางศาสนาที่แตกต่างกัน (Stirring up religious hatred)⁵⁸ โดยได้รับอิทธิพลแนวคิดมาจาก The Public Order Act 1986 ซึ่งแต่เดิมนั้นบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนานี้มีการกำหนดเนื้อหาให้อยู่ภายใต้กฎหมายอีกฉบับหนึ่ง คือ พระราชบัญญัติต่อต้านการก่อการร้าย (The Anti-terrorism, Crime and Security Act 2001) แต่เนื่องจากความล่าช้าในการพิจารณาและลักษณะของบทบัญญัติที่อาจซับซ้อนและขัดกัน ทำให้มีการแยกบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้ออกมา⁵⁹ ต่อมาเมื่อกฎหมายในเรื่องดังกล่าวกำลังถูกพิจารณาอยู่ในสภา บทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าวนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักโดยนักแสดงตลกชาวอังกฤษ ชื่อ นาย Rowan Atkinson⁶⁰ นอกจากนั้นแล้วยังมีบรรดาองค์กรนักเขียนของชาวอังกฤษ ต่างก็แสดงถึงความกังวลว่า

⁵⁸ ปีติเทพ อยู่ยืนยง, “มาตรการทางกฎหมายกึ่งเพื่อควบคุมการเหยียดผิวในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลของประเทศอังกฤษ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1693>

⁵⁹ RationalWiki, “Racial and Religious Hatred Act 2006,” [Online] Accessed January 10, 2020. Available from: https://rationalwiki.org/wiki/Racial_and_Religious_Hatred_Act_2006

⁶⁰ Danielle Demetriou, “Atkinson takes fight with religious hatred Bill to Parliament,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/atkinson-takes-fight-with-religious-hatred-bill-to-parliament-679152.html>

กฎหมายในเรื่องดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ ในสายอาชีพของตน และในขณะเดียวกันสมาคมฆราวาสแห่งชาติ (The National Secular Society) ยังกล่าวอีกว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนขยายของกฎหมายดูหมิ่นศาสนาเดิม (Blasphemy Laws) ที่ครอบคลุมการดูหมิ่นศาสนาใด ๆ⁶¹

บทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้เป็น การสร้างมาตรการเฉพาะในทางกฎหมายที่มุ่งจะเอาผิดกับตัวผู้กระทำที่ยุ่งให้เกิดความเกลียดชังหรือการกระทำด้วยประการใดอันเป็นการดูหมิ่นศาสนาของผู้อื่น ทั้งนี้บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติถึงลักษณะการกระทำที่เป็นการยุยงก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนาไว้ เช่น การเขียน การใช้วาจา หรือการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมอย่างใด ๆ ในทางอื่น ๆ ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งลักษณะการกระทำดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายหรือเจตนาเพื่อเป็นการยุยงให้เกิดความเกลียดชังในศาสนาอื่น ๆ ลักษณะประการสำคัญของความผิดตามบทบัญญัตินี้ คือ การแสดงเจตนาที่จะกระทำความผิดดังกล่าว⁶²

พิจารณาบทบัญญัติในเบื้องต้นของกฎหมายดังกล่าวจะพบว่า ในมาตรา 29A เป็นการให้คำจำกัดความของคำว่าความเกลียดชังในทางศาสนา ใน มาตรา 29B คือบทบัญญัติความผิดขั้นต้น กล่าวคือการใช้ถ้อยคำหรือพฤติกรรมที่คุกคามหรือแสดงเนื้อหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรใด ๆ ที่กำลังคุกคาม หากผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะกระตุ้นความเกลียดชังทางศาสนา นอกจากนี้ยังเป็นความผิดในมาตรา 29C โดยเฉพาะการเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มีลักษณะคุกคาม หากผู้กระทำผิดมีเจตนาที่จะกระตุ้นความเกลียดชังทางศาสนา นอกจากนั้นแล้วความผิดประเภทนี้สามารถถูกสร้างขึ้นในแง่ของการแสดงละคร ในมาตรา 29D หรือในแง่ของการออกอากาศ ในมาตรา 29F เป็นต้น แต่ทั้งนี้ข้อจำกัดที่สำคัญในการดำเนินคดีสำหรับความผิดเหล่านี้ คือ ไม่อาจมีการฟ้องร้องดำเนินคดีสำหรับความผิดเหล่านี้ได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากอัยการสูงสุด ดังที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 29L (1)⁶³

จะเห็นได้จากบทสรุปโดยย่อนี้ว่าความผิดใหม่ในพระราชบัญญัติว่าความเกลียดชังทางศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) แคบกว่าความผิดที่กระตุ้นให้เกิดความเกลียด

⁶¹ National Secular Society, “NSS Freedom of Speech Rally 25 March 2006,” [Online] Accessed January 11, 2020. Available from: <https://www.secularism.org.uk/nssfreedomofspeechrally25march20.html>

⁶² ปิติเทพ อยู่ยั้ง, “มาตรการทางกฎหมายกีฬาเพื่อควบคุมการเหยียดผิวในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลของประเทศอังกฤษ,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1693>

⁶³ Venice Commission. “Blasphemy, insult and hatred: finding answers in a democratic society.” [Online] Accessed January 14, 2020. Available from: [https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/document/s/?pdf=CDL-STD(2010)047-e)

ซึ่งทางเชื้อชาติในพระราชบัญญัติปี 1986 โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดใหม่นั้น จำกัดเฉพาะเนื้อหาที่ “คุกคาม” และไม่ใช่เนื้อหาที่ “ดูหมิ่น” หรือ “ดูถูก” ยิ่งกว่านั้นความตั้งใจของผู้กระทำความผิดในการสร้างความเกลียดชังทางศาสนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความผิดตามกฎหมายดังกล่าว

พระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) ในส่วนที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้วิจัยจะขอยกมาบางมาตราที่น่าสนใจ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“ Article 29A In this Part “religious hatred” means hatred against a group of persons defined by reference to religious belief or lack of religious belief.”

มาตรา 29A เป็นการบัญญัติถึงความหมายของคำว่า “ความเกลียดชังทางศาสนา” จากบทบัญญัติแห่งมาตราดังกล่าวอธิบายได้ว่า “ในส่วนี้ “ความเกลียดชังทางศาสนา” หมายถึงความเกลียดชังต่อกลุ่มบุคคลที่กำหนดโดยการอ้างอิงถึงความเชื่อทางศาสนาหรือการขาดความเชื่อทางศาสนา”

“ Article 29B (1) A person who uses threatening words or behaviour, or displays any written material which is threatening, is guilty of an offence if he intends thereby to stir up religious hatred.”

มาตรา 29B (1) เป็นการบัญญัติถึงการกระทำที่แสดงถึงความตั้งใจที่จะปลุกเร้าความเกลียดชังทางศาสนา โดยเป็นลักษณะการกระทำที่เป็นการใช้ถ้อยคำหรือพฤติกรรมหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 29B (1) อธิบายได้ว่า “บุคคลใดใช้ถ้อยคำหรือแสดงพฤติกรรมหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคาม การกระทำในลักษณะเช่นว่านี้มีความผิดต้องระวางโทษ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวกระทำด้วยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา”

“ Article 29C (1) A person who publishes or distributes written material which is threatening is guilty of an offence if he intends thereby to stir up religious hatred.”

มาตรา 29C (1) เป็นการบัญญัติถึงการกระทำที่แสดงถึงเจตนาที่จะตีพิมพ์หรือเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรในเชิงที่ยุยงให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา จากบทบัญญัติ

แห่งมาตรา 29C (1) อธิบายได้ว่า “บุคคลใดที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่เนื้อหาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคาม การกระทำในลักษณะเช่นว่านี้มีความผิดต้องระวางโทษ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวกระทำด้วยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา”

“Article 29E (1) A person who distributes, or shows or plays, a recording of visual images or sounds which are threatening is guilty of an offence if he intends thereby to stir up religious hatred.”

มาตรา 29E (1) เป็นบทบัญญัติที่บัญญัติถึงการเผยแพร่ การแสดง หรือการเล่นเทปบันทึกเสียงในประการที่มุ่งให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 29E (1) อธิบายได้ว่า “บุคคลใดที่เผยแพร่ แจกจ่าย แสดง หรือเล่นเทปบันทึกภาพหรือเสียงอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคาม การกระทำในลักษณะเช่นว่านี้มีความผิดต้องระวางโทษ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวกระทำด้วยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา”

“Article 29G (1) A person who has in his possession written material which is threatening, or a recording of visual images or sounds which are threatening, with a view to— (a) in the case of written material, its being displayed, published, distributed, or included in a programme service whether by himself or another, or (b) in the case of a recording, its being distributed, shown, played, or included in a programme service, whether by himself or another, is guilty of an offence if he intends religious hatred to be stirred up thereby.”

มาตรา 29G (1) เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงความผิดของผู้ที่ครอบครองสิ่งซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรหรือบรรดาเทปบันทึกภาพหรือเสียง ที่มีลักษณะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 29G (1) อธิบายได้ว่า “บุคคลใดก็ตามที่มีไว้ในครอบครองสิ่งซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคาม หรือเทปบันทึกภาพหรือเสียงอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคาม (a) ในกรณีของเนื้อหาที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร หากสิ่งดังกล่าวถูกแสดง ตีพิมพ์ เผยแพร่ แจกจ่าย หรือรวมอยู่ในโปรแกรมไม่ว่าจะมาจากกรกระทำด้วย

ตนเองหรือผู้อื่น (b) ในกรณีของสิ่งที่บันทึกไว้ หากสิ่งดังกล่าวถูกแสดง ตีพิมพ์ เผยแพร่ แจกจ่าย หรือรวมอยู่ในโปรแกรมไม่ว่าจะมาจากการกระทำด้วยตนเองหรือผู้อื่น”

“Article 29J Nothing in this Part shall be read or given effect in a way which prohibits or restricts discussion, criticism or expressions of antipathy, dislike, ridicule, insult or abuse of particular religions or the beliefs or practices of their adherents, or of any other belief system or the beliefs or practices of its adherents, or proselytising or urging adherents of a different religion or belief system to cease practising their religion or belief system.”

มาตรา 29J เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกในทางศาสนาที่กฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ให้การคุ้มครองและรับรองไว้ จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 29J อธิบายได้ว่า “ไม่มีสิ่งใดในส่วนนี้ที่ควรอ่าน หรืออนุญาตให้มีการถกเถียง วิพากษ์วิจารณ์ หรือเป็นการแสดงออกถึงความเกลียดชัง ความไม่ชอบ การเยาะเย้ย การดูถูก หรือการละเมิดในทางศาสนา โดยเฉพาะต่อหลักศาสนา ความเชื่อ หรือการปฏิบัติต่อบรรดาผู้ที่นับถือศาสนา หรือระบบความเชื่อใด ๆ ก็ตาม อันเป็นการทำให้ผู้ที่นับถือศาสนานั้น ๆ หยุดปฏิบัติตามหลักศาสนาหรือความเชื่อของพวกเขา”

“Article 29L (1) No proceedings for an offence under this Part may be instituted in England and Wales except by or with the consent of the Attorney General.

(3) A person guilty of an offence under this Part is liable (a) on conviction on indictment to imprisonment for a term not exceeding seven years or a fine or both; (b) on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding six months or a fine not exceeding the statutory maximum or both.”

มาตรา 29L (1) เป็นการบัญญัติถึงขั้นตอนในการดำเนินคดีและลงโทษ จากบทบัญญัติแห่งมาตรา 29L (1) อธิบายได้ว่า “ไม่มีการฟ้องร้องดำเนินคดีในความผิดตามพระราชบัญญัติในประเทศ

อังกฤษและเวลส์เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากอัยการสูงสุด” และในส่วนของมาตรา 29L (3) เป็นมาตราที่พูดถึงการกำหนดอัตราโทษไว้ โดยมีทั้งโทษจำคุกหรือโทษปรับ

คดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) นั้น คดีแรก คือ กรณีที่ชายสองคน Mateusz Pawlikowski วัย 22 ปี และ Piotr Czak-Zukowski วัย 28 ปี ได้บุกเข้าไปในมัสยิดอัล-ระห์มาน ในเขตแคมเดน ของกรุงลอนดอน และพุดจาหยาบคายใส่ชาวมุสลิม หลังจากนั้นชายทั้งสองคนก็ขว้างเบคอนใส่ชาวมุสลิมคนดังกล่าว และยังขว้างเบคอนที่เหลือทิ้งลงบนพื้นของห้องสวดมนต์ในมัสยิด การกระทำดังกล่าวของบุคคลทั้งสองนี้ ถูกศาลตัดสินว่าเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 โดยเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา ตัดสินโทษจำคุกคนละ 8 เดือน⁶⁴ ก่อนหน้านั้นก็เกิดเหตุทำนองเดียวกัน คือ ชายสองคนนำเบคอนไปผูกไว้ที่ประตูและปาใส่มัสยิดของชาวมุสลิมเมื่อเดือนมกราคม ปี 2016 และถูกศาลตัดสินจำคุก 12 เดือน สำหรับความผิดดังกล่าว⁶⁵

อีกคดีหนึ่งเป็นกรณีที่มีชายคนหนึ่ง คือ Alex Chivers อายุ 36 ปี ใช้เบคอน เข้าไปตีใส่หน้าสาวมุสลิมพร้อมกับกล่าวคำหยาบคายต่อในทำนองว่า แม่ลูกชาวมุสลิมดังกล่าว สมควรจะได้รับ การกระทำแบบนี้ จากการกระทำดังกล่าวของเขา ศาลประเทศอังกฤษ ในกรุงลอนดอนตัดสินจำคุกเป็นเวลา 6 เดือน ในฐานะความผิดที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 พร้อมทั้งศาลยังสั่งให้ชายคนดังกล่าวทำประโยชน์ให้แก่สังคมอีก 12 สัปดาห์ และถูกคุมประพฤติอีก 12 เดือน หลังพ้นโทษจากเรือนจำ⁶⁶

จะสังเกตได้ว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) ที่ผู้วิจัยยกตัวอย่างขึ้นมาประกอบนี้ เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายที่จะต้องการคุ้มครองความรู้สึกของประชาชนให้เกิดความเชื่อมั่น มั่นใจ ในการที่ตนนั้นนับถือศาสนา อีกทั้งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังเป็นการป้องกันการกระทำที่เป็นการล่วงละเมิดการนับถือศาสนาของผู้อื่น ไม่ว่าจะโดยการกล่าวถ้อยคำ

⁶⁴ โปสต์ทูเดย์, “จำคุก 8 เดือน สองคู่หูชาวอังกฤษ เหตุปาเบคอนในมัสยิด,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/world/463188>

⁶⁵ Kapook, “ชายปาเบคอนใส่มัสยิด เสียชีวิตคาเรือนจำ หลังโดนโทษจำคุก 1 ปี,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://highlight.kapook.com/view/147222>

⁶⁶ ข่าวสด, “คุก 6 เดือน! หนุ่มคลั่ง คว่า "เบคอน" ใส่ตีหน้าแม่-ลูกชาวมุสลิม,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.khaosod.co.th/monitor-news/news_1298606

วิพากษ์วิจารณ์ หรือกระทำการใด ๆ ที่เป็นการดูหมิ่นดูแคลนศาสนาอื่น ที่อาจจะก่อให้เกิดความเกลียดชังกันในทางศาสนาและนำไปสู่การแตกแยกของสังคม⁶⁷

แม้ว่าประเทศอังกฤษจะไต่ยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) แล้ว เมื่อปี ค.ศ. 2008 แต่นั่นก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศอังกฤษยกเลิกการคุ้มครองในเรื่องที่เกี่ยวกับศาสนาออกไปแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายเดิมนั้นมุ่งที่จะเอาผิดกับการกระทำที่สื่อถึงการนอกรีตในทางศาสนา การลบหลู่ดูหมิ่นพระเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนา โดยมีลักษณะเป็นการปกป้องตัวศาสนาเป็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างไปจากกฎหมายฉบับนี้ที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่การปกป้องศาสนา แต่มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองความรู้สึกของผู้ที่นับถือศาสนา หรือผู้ที่ปฏิบัติตามความเชื่อในทางศาสนาของตน อีกทั้งยังเป็นการคุ้มครองถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมอีกด้วย

4.4 สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

4.4.1 ระบบกฎหมาย สภาพสังคม และศาสนา

สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านเป็นประเทศมุสลิมที่แตกต่างกับประเทศมุสลิมอื่น ๆ ในภูมิภาคตะวันออก กลางและแอฟริกาเหนือ เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอิหร่านมีเชื้อชาติเปอร์เซียไม่ใช่อาหรับ⁶⁸ ประชากรชาวอิหร่านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม โดยผู้ที่นับถือศาสนาดังกล่าวนั้นมีจำนวนมากถึงร้อยละ 99.4 โดยเป็นศาสนาอิสลามนิกายชีอะห์ ร้อยละ 90-95 ในขณะที่นิกายสุหนี่มีผู้นับถือเพียงร้อยละ 5-10 นอกจากนั้นแล้วยังมีศาสนาคริสต์และศาสนายูดาอีกประมาณร้อยละ 0.3 สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมีระบอบการปกครองประเทศในรูปแบบของระบอบเทวธิปไตย (Theocratic Republic) ที่ใช้หลักการทางศาสนาอิสลาม โดยระบบกฎหมายที่บังคับใช้ในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน คือ ระบบกฎหมายของศาสนาอิสลาม (Sharia Law) นอกจากนั้นแล้วสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเมื่อเดือนธันวาคม ปีพุทธศักราช 2522 และแก้ไขเพิ่มเติมในปี 2532 โดยรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้ได้มีการกำหนดโครงสร้างของประเทศอิหร่านให้เป็นสาธารณรัฐอิสลาม โดยกำหนดให้ผู้นำสูงสุด (Rahbar) เป็นผู้นำสูงสุดทั้งฝ่ายศาสนจักรและอาณาจักร และมีประธานาธิบดี (Ra'is-e Jomhoo) ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทุก ๆ 4 ปี ห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระ นอกจากนั้นแล้วยังมีรัฐบาล และสภา

⁶⁷ พิเศษ วังศ์เชียรณา, “ความรับผิดชอบทางอาญฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), 103.

⁶⁸ โซติรัตน์ โกมารทัต, “รู้จักประเทศอิหร่าน,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: <http://www.mfa.go.th/saranrom/contents/files/sound-radio-14918.mp3>

นิติบัญญัติแห่งชาติหรือสภาที่ปรึกษาอิสลาม (Majlis)⁶⁹ จากโครงสร้างดังกล่าวนี้อาจกล่าวได้ว่าการเมืองการปกครองของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้นมีรัฐบาล 2 ระดับ คือ ระดับปกติที่ปกครองประชาชนในชีวิตประจำวันมีประมุขคือประธานาธิบดีที่ได้รับเลือกตั้งมาจากประชาชนและคณะรัฐมนตรีซึ่งต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาและผู้นำสูงสุด นอกจากนี้แล้วยังมีรัฐบาลระดับพิเศษขึ้นไปอีกระดับหนึ่งที่ควบคุมรัฐบาลระดับปกติอีกที โดยมีผู้นำสูงสุดเป็นนักบวชที่เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดที่มีอำนาจเต็มสามารถปลดประธานาธิบดีและรัฐมนตรีทุกคนได้⁷⁰

จากข้อมูลในเบื้องต้นนี้จะเห็นได้ว่าในเรื่องของศาสนาในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้น ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากมาต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ต่อสภาพสังคม การเมืองการปกครอง ในส่วนต่อไปผู้วิจัยจะนำเสนอในส่วนของการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับศาสนาในประเด็นของการดูหมิ่นศาสนา โดยจะเป็นการพิจารณาในมุมมองที่ว่าในรัฐศาสนาที่มีความเข้มข้นในเรื่องของศาสนานั้น การบังคับใช้กฎหมาย หรือบทบัญญัติกฎหมายจะเป็นไปในรูปแบบหรือลักษณะใด และในความเป็นจริงแล้วประเทศไทยสามารถเอาส่วนใดส่วนหนึ่งของกฎหมายดูหมิ่นศาสนาของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมาปรับใช้ได้บ้างหรือไม่ เพราะเหตุใด

4.4.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

ในรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มีการกำหนดขอบเขตของบรรดากฎหมายทั้งหลายไว้ว่าจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอิสลามดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 แห่งสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ดังนี้

*“มาตรา 4 กฎหมายทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา
กฎหมายการคลังและภาษี กฎหมายปกครอง วัฒนธรรม การทหาร การเมือง
และกฎหมายอื่นหรือข้อบังคับอื่นจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกฎหมาย
อิสลาม...”⁷¹*

ประมวลกฎหมายอาญาของอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน (Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran 1991) จึงต้องอยู่ภายใต้หลักกฎหมายของศาสนาอิสลาม โดยประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าวประกอบด้วยบันทึกจำนวน 5 เล่ม สำหรับความผิดฐานดูหมิ่นเหยียด

⁶⁹ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, “สรุปรายงานการศึกษาจากต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=9394

⁷⁰ โกวิท วงศ์สุรวัฒน์, “อิหร่าน : รัฐศาสนาที่ปกครองโดยนักบวช เริ่มมีรอยร้าวแล้ว,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2563. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/columnists/news_945103

⁷¹ The Constitution of the Islamic Republic of Iran Article 4

หยาบศาสนาที่ปรากฏในประมวลกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้ปรากฏอยู่ในบันทึกเล่มที่ 5 โดยเป็นบทลงโทษในประเภทของ Ta'azirat⁷² ตามกฎหมายอิสลาม ความผิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในหมวด 2 ว่าด้วยการดูหมิ่นเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Insulting the Religious Sanctities or State Officials) โดยปรากฏอยู่ในมาตรา 513 ซึ่งเป็นความผิดที่ว่าด้วยการดูหมิ่นค่านิยมอิสลามหรือบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม (Insulting the Islamic values or holy persons in the Shiite Islam) ดังที่บัญญัติต่อไปนี้

“Article 513 Anyone who insults the sacred values of Islam or any of the Great Prophets or [twelve] Shi’ite Imams or the Holy Fatima, if considered as Saab ul-nabi [as having committed actions warranting the hadd punishment for insulting the Prophet], shall be executed; otherwise, they shall be sentenced to one to five years’ imprisonment.”

ความผิดตามมาตรา 513 ดังกล่าวนี้มีใจความตามที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลใดก็ตามที่ดูหมิ่นคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม หรือศาสดาผู้ยิ่งใหญ่ หรืออิมามทั้งสิบสองในนิกายชีอะห์ หรือท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ผู้ศักดิ์สิทธิ์ จะต้องถูกประหารชีวิต มิฉะนั้นจะถูกตัดสินจำคุกหนึ่งปีถึงห้าปี”

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มาตรา 513 ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นการดูหมิ่นศาสดาของศาสนา หรือบรรดาบุคคลที่สำคัญของศาสนา โทษที่ผู้กระทำต้องได้รับนั้น จะเป็นโทษประหารชีวิตสถานเดียว ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262 และ มาตรา 263 ต่อไปนี้

“Article 262 Anyone who swears at or commits qazf⁷³ against the Great Prophet [of Islam] (peace be upon him) or any of the Great Prophets, shall be considered as Sāb ul-nabi [a person who

⁷² Ta'azirat รากศัพท์ของคำดังกล่าวมาจากภาษาอาหรับซึ่งมีความหมายว่า การป้องกันและการแก้ไข โดยถ้อยคำดังกล่าวถูกบัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ด้วยความหมายในทำนองว่าเป็นบทลงโทษที่มุ่งหมายปกป้องผู้กระทำความผิดมิให้กระทำความผิดซ้ำอีก อีกทั้งยังเป็นการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดไปในตัว แต่ทั้งนี้ความหมายของบทลงโทษ Ta'azirat ในกฎหมายอิสลาม คือ บทลงโทษที่ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลสำหรับความผิดในโทษฐานละเมิดคำสั่งของพระเจ้าหรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลซึ่งไม่มีบทลงโทษ ดังนั้น ถ้าความผิดใดกำหนดบทลงโทษไว้ชัดเจนแล้ว โทษตาม Ta'azirat จะไม่ถูกนำมาใช้ ใน มุฮำหมัดซาก็ เจ๊ะหะ, บทลงโทษในกฎหมายอิสลาม (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อิสลามิกอะเคเดมี, 2547), 148-149.

⁷³ อาชญากรรม qazaf คือการกล่าวหาอันเป็นเท็จว่าศาสดาของศาสนาอิสลามมีการล่วงประเวณีหรือเล่นสวาท

swears at the Prophet], and shall be sentenced to the death penalty.”

โดยบทบัญญัติ ตามมาตรา 262 ดังกล่าวนี มีใจความที่พอจะสรุปได้ว่า ถ้าการกระทำนั้นเป็นการกล่าวคำสบถ หรือพูดในทำนองที่กล่าวหาว่าศาสดาของศาสนานั้นมักมากในกาม ล่วงประเวณี หรือเล่นสวาท การกระทำดังกล่าวจะต้องได้รับโทษประหารชีวิตสถานเดียวเท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว การกระทำดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึงการดูหมิ่นที่กระทำต่ออิหม่ามทั้งสิบสองในนิกายชีอะห์ หรือท่านหญิงฟาฏิมะฮ์เช่นกัน⁷⁴ ผู้กระทำจะต้องได้รับโทษประหารชีวิตเช่นเดียวกัน ไม่สามารถพิจารณาโทษเป็นอย่างอื่นได้ ตามบทบัญญัติของมาตรา 262

“Article 263 When the accused of a sabb-e nabi (swearing at the Prophet) claims that his/her statements have been under coercion or mistake, or in a state of drunkenness, or anger or slip of the tongue, or without paying attention to the meaning of the words, or quoting someone else, then s/he shall not be considered as Sāb ul-nabi [a person who swears at the Prophet].”

ในส่วนของบทบัญญัติ ตามมาตรา 263 นั้น เป็นบทบัญญัติที่มีความสำคัญอีกบทหนึ่ง กล่าวคือ การกระทำในบทบัญญัตินี้ดังกล่าว เปรียบเสมือนเป็นการยกเว้นโทษประหารชีวิตตามมาตรา 262 แต่ยังคงให้ลงโทษตามมาตรา 263 ดังกล่าว ภายใต้เงื่อนไขที่พอจะสรุปใจความได้ดังนี้ว่า เมื่อใดก็ตามที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการดูหมิ่นต่อศาสดา (กล่าวคำสบถหรือกล่าวคำในเรื่องทางเพศของศาสดา) ถ้าผู้กระทำกล่าวอ้างว่ากระทำการโดยอยู่ภายใต้การถูกข่มขู่ หรือหลงผิด หรืออยู่ในสภาพมึนเมา หรือในความโกรธหรือพลั้งปากออกไป หรือโดยไม่ได้ใส่ใจกับความหมายของคำ หรืออ้างถึงคำพูดของบุคคลอื่นที่กล่าวถ้อยคำดังกล่าวไว้ การกระทำเหล่านี้จะไม่ถูกจัดว่าเป็นการดูหมิ่นต่อศาสดา ไม่ต้องโดนโทษประหารชีวิตดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามการกระทำเหล่านั้น ก็ต้องอยู่ภายใต้การ

⁷⁴ Human Rights Watch, “Codifying Repression An Assessment of Iran’s New Penal Code,” [Online] Accessed April 23, 2020. Available from: <https://www.hrw.org/report/2012/08/28/codifying-repression/assessment-irans-new-penal-code#page>

ตัดสินของศาล เมื่อผู้กระทำได้กระทำลงไปแล้ว โทษที่อาจต้องรับนั้นจะเป็นการเขียนที่มากถึงเจ็ดสิบสี่ครั้ง⁷⁵

ตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน คดีแรก กรณีวงดนตรีของชาวอิหร่านแต่งเนื้อเพลงในทำนองดูหมิ่นศาสนา โดยคดีดังกล่าวเป็นกรณีที่นักดนตรีชาวอิหร่าน 2 คน สมาชิกวงเมทัลชื่อ Confess ได้ถูกทางการตั้งข้อหาว่ามีความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญาอิสลาม มาตรา 513 นอกจากนั้นแล้ว การตั้งวงดนตรีดังกล่าวเป็นการกระทำที่มีขอบข่ายกฎหมายโดยบันทึกเสียงดนตรีที่เกี่ยวข้องกับชาตาน และแต่งเนื้อเพลงต่อต้านศาสนา โดยเพลงดังกล่าวของพวกเขาชื่อเพลง I Am Your God ออกมา และเพลง Teh-Hell-Ran ซึ่งเป็นชื่อที่ล้อเลียน กรุงเตหะราน เมืองหลวงของอิหร่าน ในกรณีของนักดนตรีทั้งสองคนดังกล่าว ถ้าไม่ถูกตัดสินว่าหมิ่นศาสนา ก็จะต้องโทษจำคุก แต่ถ้าถูกตัดสินว่าหมิ่นศาสนาโทษที่ได้รับคือการประหารชีวิตสถานเดียว โดยก่อนหน้านี้ ชายทั้งคู่เคยโดนทางการจับในข้อหาทำดนตรีดูหมิ่นศาสนามาก่อน และถูกคุมขังเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ก่อนจะยื่นหลักทรัพย์ประกันตัวออกมา⁷⁶

อีกคดีหนึ่ง เกิดขึ้นจากการที่ นาย Saeed Malekpour ชาวอิหร่าน อายุ 35 ปี กระทำ ความผิดฐานผู้สร้างเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาอนาจาร ซึ่งจากการกระทำดังกล่าวของเขานั้น ถูกศาลฎีกาของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านตัดสินพิพากษาประหารชีวิตโปรแกรมเมอร์คนดังกล่าวด้วยข้อหา ดูหมิ่น ความเป็นที่สักการะของศาสนา เป็นการกระทำที่ดูหมิ่นต่อคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม ตามประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มาตรา 513⁷⁷

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และคดีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน จะพบว่าความผิดฐานดูหมิ่นศาสดาตั้งกล่าวให้การคุ้มครองศาสนาอิสลามเป็นหลัก โดยตีความครอบคลุมและขยายออกไปในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม และนอกจากนั้นยังคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลที่มีความสำคัญในทางศาสนา เช่น ศาสนาของศาสนาอิสลาม และจากการที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านกว่าร้อยละ 90-95 เป็นชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ จึงส่งผลต่อการบัญญัติกฎหมายอาญาในความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา โดยเฉพาะการให้การคุ้มครองตัวบุคคลผู้มี

⁷⁵ Refworld, “Iran: Islamic Penal Code,” [Online] Accessed April 23, 2020. Available from: <https://www.refworld.org/docid/518a19404.html>

⁷⁶ Voice Online, “วงดนตรีอิหร่านอาจถูกประหารจากเพลงหมิ่นศาสนา,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.voicetv.co.th/read/325806>

⁷⁷ Blognone, “ศาลอิหร่านยืนยันความผิด ทำเว็บโป๊โทษถึงประหารชีวิต,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. แหล่งที่มา: <https://www.blognone.com/news/29268/ศาลอิหร่านยืนยันความผิด-ทำเว็บโป๊โทษถึงประหารชีวิต>

ความสำคัญในนิกาย ดังกรณีที่ปรากฏในบทบัญญัติที่คุ้มครองถึงบรรดาอิหม่ามคนสำคัญทั้ง 12 ท่าน⁷⁸ โดยเฉพาะในนิกายชีอะห์ตามที่บัญญัติไว้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นแล้วบุคคลที่สำคัญอีกท่านที่ปรากฏในบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คือ ท่านหญิงฟาฏิมะฮ์ผู้ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเป็นสตรีผู้มีบทบาทเป็นอย่างมากในศาสนาอิสลาม โดยโทษสำหรับความผิดฐานดังกล่าวนั้นมีตั้งแต่จำคุกหนึ่งถึงห้าปี และสูงสุดของความผิดฐานดังกล่าว คือ การประหารชีวิต โดยเฉพาะในกรณีของโทษประหารชีวิตนี้ จะเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการดูหมิ่นศาสดาในศาสนาโดยตรง รวมไปถึงบุคคลสำคัญของศาสนาอิสลามด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 262

⁷⁸ อิหม่ามทั้ง 12 ท่าน มีรายชื่อดังนี้

1. ท่านอลี บินอบีฏอลิบ อัล-มรตะฎอ ลูกพี่ลูกน้องและลูกเขยของท่านนบี
2. ท่านหะซัน บินอลี อัช-ชะกียี
3. ท่านหุซัยน์ บินอลี ซัยยิดุช-ชุสะดาอ์ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “แขกเจ้าเซ็น”
4. ท่านอลี บินอัล-หุซัยน์ ซัยนุล-อาบิตีน
5. ท่านมุฮัมมัด บินอลี อัล-บากริ
6. ท่านญะฮ็อฟร์ บินมุฮัมมัด อัศ-ศอดิก
7. ท่านมุซา บินญะฮ็อฟร์ อัล-กาซิม
8. ท่านอลี บินมุซา อัร-ริฎอ
9. ท่านมุฮัมมัด บินอลี อัล-ญะวาอิด
10. ท่านอลี บินมุฮัมมัด อัล-ฮาดียี
11. ท่านหะซัน บินอลี อัล-อัสกะรียี
12. ท่านมุฮัมมัด บินอัล-หะซัน

4.5 เปรียบเทียบลักษณะความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในแต่ละประเทศ

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในแต่ละประเทศ

	สาธารณรัฐอินเดีย	ประเทศอังกฤษ	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
1. ลักษณะของรัฐ	รัฐโลกวิสัย	รัฐโลกวิสัย	รัฐโลกวิสัย	รัฐศาสนา
2. ศาสนาที่มีประชากรนับถือมากที่สุด	ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู	ศาสนาคริสต์ นิกายแองกลิคัน	ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิก และ นิกายโปรเตสแตนต์	ศาสนาอิสลาม นิกายชีอะห์
3. บทบัญญัติความผิดเกี่ยวกับ การดูหมิ่น เหยียดหยามศาสนา	มีบทบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา	บทบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาถูกยกเลิกและแทนที่ด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006	มีบทบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา	มีบทบัญญัติความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนา
4. อัตราโทษของความผิด	ถ้ากระทำความผิดและสถานที่ในทางศาสนาจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ	จำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี

	<p>· ถ้ากระทำโดยทำลาย ความรู้สึกลงในทางศาสนาจำคุก ไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือทั้ง จำทั้งปรับ</p>	<p>กฎหมายว่าด้วยความเกลียด ชังทางเชื้อชาติและศาสนานับ มุ่งเจาะจงถึงการกระทำที่เป็น การคุกคามแหมนการกระทำที่ เป็นการดูหมิ่น และการ คุกคามดังกล่าวต้องก่อให้เกิด ความเกลียดชังฯ</p>	<p>ความผิดที่กระทำต่อวัตถุหรือ สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาถูก จัดอยู่ในกลุ่มของความผิด ฐานทำให้เสียทรัพย์ แยกออก จากกันกับความผิดอื่น เกี่ยวกับศาสนา</p>	<p>คุ้มครองศาสนาอิสลามเป็น หลัก และยั้งรวมไปถึงการ คุ้มครองบรรดาบุคคลที่มี ความสำคัญในทางศาสนา</p>
<p>5. ข้อสังเกต</p>	<p>การกระทำต่อวัตถุหรือ สถานที่อื่นเป็นที่เคารพ สักการะในทางศาสนา หรือ การกระทำที่เกี่ยวกับศาสนา ในเรื่องต่าง ๆ ถูกจัดให้อยู่ใน ความผิดฐานเดียวกัน</p>			

บทที่ 5

วิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย

ในบทที่ 5 ที่ว่าด้วยเรื่องวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยนี้ ผู้วิจัยจะแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสามประเด็นหลัก ๆ **ประเด็นแรก** คือ การวิเคราะห์ว่าความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาที่ยังมีการบังคับใช้ในประเทศไทยและต่างประเทศนั้น มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาหรือไม่ เพื่อเป็นการตอบคำถามว่า เพราะเหตุใดความผิดฐานดังกล่าวจึงสมควรที่จะบังคับใช้ **ประเด็นที่สอง** จะเป็นการวิเคราะห์ในส่วนของรูปแบบและเนื้อหาของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา โดยผู้วิจัยจะชี้ให้เห็นว่าเนื้อหาส่วนใดบ้างที่มีปัญหาและควรปรับปรุงแก้ไข เนื่องจากความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของไทยนั้น เนื้อหาบางส่วนมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมดีแล้ว แต่บางส่วนยังมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนแน่นอนอยู่ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับความผิดฐานดังกล่าวในต่างประเทศ **ประเด็นที่สาม** จะเป็นการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์เริ่มต้นจากอัตราโทษที่เคยมีการบังคับใช้ในอดีตของประเทศไทยว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เปรียบเทียบกับอัตราโทษในความผิดฐานดังกล่าวกับกฎหมายต่างประเทศอีกด้วย โดยวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ดังกล่าว เพื่อชี้ให้เห็นถึงอัตราโทษบางอย่างที่อาจจะยังก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ และการวิเคราะห์ดังกล่าวนี้ เพื่อนำไปสู่ทางแก้ปัญหาก็เหมาะสมกับการบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานดังกล่าวต่อไป โดยมีรายละเอียดตามหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ความสอดคล้องของความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนากับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญา

การกระทำบางอย่างที่แต่เดิมสังคมมองว่าเป็นความผิด เมื่อกาลเวลาผ่านไป ความเชื่อ ความคิด วิถีชีวิตก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไป อาจทำให้การกระทำบางอย่างที่แต่เดิมถูกมองว่าเป็นความผิด มิได้เป็นความผิดอีกต่อไป และในขณะเดียวกัน การกระทำบางอย่างที่อาจไม่ได้เป็นความผิด แต่ในปัจจุบันการกระทำดังกล่าวนั้นอาจเป็นความผิดได้ ไม่ว่าจะเกิดจากความรู้สึกของผู้คน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรืออาจจะมาจากแนวนโยบายของรัฐที่จำเป็นต้องควบคุมและจำกัดการกระทำบางอย่าง

ดังเช่นที่ประมวลกฎหมายอาญาระดับที่บังคับใช้ปัจจุบันซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนของภาคความผิดเรื่อยมา

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้มีการบังคับใช้ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาเกือบหกสิบปีนับตั้งแต่มีการยกร่างประมวลกฎหมายอาญาระดับนี้ขึ้น อีกทั้งความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวนี้อีกก็เป็นการบัญญัติตามกฎหมายเดิมคือประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยยังคงหลักการสำคัญไว้ดังเดิม แต่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขบ้างเล็กน้อยในรายละเอียด แต่ถึงอย่างไรก็ตามเนื่องด้วยกระแสของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ความคิด ความเชื่อในเรื่องศาสนาที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนจำนวนมากกลายเป็นคนไร้ศาสนามากขึ้น การกระทำบางอย่างที่เป็นความผิดต่อศาสนาในหลายประเทศจึงได้ถูกยกเลิกไปเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการกระทำที่เป็น การดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) แต่ก็มีประเทศอีกจำนวนมากที่ยังคงความผิดฐานดังกล่าวไว้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยนั้น ควรที่จะมีการบังคับใช้ต่อไป แต่อาจจำเป็นต้องแก้ไขบางประการเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เหตุที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าความผิดฐานดังกล่าวนี้ควรที่จะบังคับใช้ต่อไปก็เนื่องมาจาก การกำหนดความผิดอาญาดังกล่าวหนึ่งขึ้นมานั้น จำเป็นที่จะต้องอยู่ภายใต้หลักการและแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา โดยความผิดอาญาดังกล่าวเหยียดหยามศาสนา ยังคงเป็นไปตามแนวทางของหลักการและแนวคิดดังกล่าว กล่าวคือ ในการกำหนดความผิดอาญานั้นไม่อาจที่จะใช้หลักการและแนวคิดใดแนวคิดหนึ่งมาอธิบายหรือวิเคราะห์ว่าความผิดฐานนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ แต่ต้องอาศัยหลักการและทฤษฎีหลายอย่างอธิบายประกอบควบคู่กันไป ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสภาพปัจจัยภายนอกและภายในอีกหลายสิ่ง ในการกำหนดความผิดอาญานั้นมีหลักการหนึ่งที่นักวิชาการต่างให้ความยอมรับนับถือ คือ หลักความเป็นภัยอันตราย (The Harm Principle) โดยหลักการดังกล่าว อาจทำให้ผู้คนเข้าใจว่าต้องเป็นการกระทำที่ป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคลอื่นแต่เพียงเท่านั้น ถ้าหากพิจารณาอย่างผิวเผินในแบบนี้แล้ว อาจทำให้เข้าใจไปได้ว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ย่อมไม่เข้าหลักการเช่นนี้เป็นแน่ แต่ทั้งนี้แล้วการจะพิจารณาหลักความเป็นภัยอันตรายดังกล่าวนี้ เห็นควรจะต้องพิจารณาถึงแหล่งกำเนิดของแนวคิดดังกล่าวเสียก่อน กล่าวคือ หลักความเป็นภัยอันตรายเกิดขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์เพื่อให้สมดุลกับการที่จะถูกบีบบังคับจากรัฐ ดังนั้น สิทธิที่ต้องคุ้มครองดังกล่าวจึงเป็นสิทธิที่มนุษย์นั้นพึงมี ดังนั้นในการพิจารณาถึงหลักความเป็นภัยอันตราย จึงต้องยึดถือจากสิทธิที่มนุษย์ถูกระทบเป็นสำคัญ¹ และสิทธิเสรีภาพในเรื่องความเชื่อทางศาสนาเป็น

¹ ทศมัญญ์ ใจหาญ, “ความผิดฐานใช้สัตว์ประกอบกามกิจ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 99.

สิทธิอย่างหนึ่งที่มีมนุษย์นั้นมีติดตัว การกระทำใดก็ตามที่เป็นการกระทบต่อสิทธิดังกล่าวย่อมเป็นเรื่องที่ไม่อาจยอมรับได้ในทางหลักการ

นอกจากหลักความเป็นภยันตรายดังกล่าวนี้แล้วยังมีหลักว่าด้วยความผิด (Offence Principle) เข้ามาสนับสนุนการคงอยู่ของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา กล่าวคือ การกระทำบางอย่าง แม้โดยสภาพแล้วจะไม่ได้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่นในทางกายภาพ แต่ถ้าหากการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นการล่วงเกินต่อความรู้สึกของบุคคลทั่วไปในสังคมที่ย่อมที่จะมีเหตุผลเพียงพอที่จะสามารถนำกฎหมายอาญานั้นมาใช้บังคับได้ ซึ่งถ้าหากพิจารณาในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยแล้วนั้น จะพบว่าความผิดดังกล่าวเอง มีได้ก่อให้เกิดผลร้ายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดในทางกายภาพ เนื่องจากโดยสภาพของมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา วัตถุประสงค์ของการกระทำคือวัตถุประสงค์ในทางศาสนา แต่เมื่อได้มีการกระทำต่อสิ่งดังกล่าวลงไปแล้วนั้น ผลลัพธ์ที่ตามมาแน่นอนว่าย่อมเกิดการกระทบต่อความรู้สึกของบุคคลทั่วไปที่นับถือศาสนานั้น ๆ และการกระทำดังกล่าวเมื่อกระทบต่อจิตใจหรือความรู้สึกของผู้คนแล้วนั้น อาจทำให้เกิดความวุ่นวาย ความไม่สงบสุขในสังคมตามมา

นอกจากนั้นแล้ว การกระทำความผิดอันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น โดยสภาพของการกระทำเป็นการกระทำที่ส่งผลร้ายต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องศีลธรรมกับกฎหมาย ทั้งสองสิ่งนี้มีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการดำรงอยู่ได้ของกฎหมายนั้น ก็เพื่อเป็นการขจัดสิ่งชั่วร้ายในสังคม เพราะถ้าหากสังคมยังคงปล่อยปละละเลยให้มีการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมดังกล่าวยังคงอยู่ได้เรื่อย ๆ โดยมีได้พิจารณาให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดนั้น ในท้ายที่สุดแล้วนั้นสังคมดังกล่าวย่อมเสื่อมสลายลง ทั้งนี้เป็นการสอดคล้องกับหลักศีลธรรม (Legal Moralism) ที่กฎหมายนั้นควรบัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้คนในสังคมอยู่ภายใต้กรอบศีลธรรมอันดีที่สังคมนั้นยึดถือ อีกทั้งกฎหมายที่บัญญัตินี้จะเป็เครื่องมือที่ช่วยในการส่งเสริมและรักษาศีลธรรมให้คงอยู่ในสังคม

นอกจากหลักการทั้งสามหลักการที่ผู้วิจัยยกขึ้นมาวิเคราะห์และอธิบายถึงเหตุผลที่ควรมีอยู่ของความผิดอาญฐานเหยียดหยามศาสนาแล้วนั้น ยังคงมีหลักการอีกหลักการหนึ่งที่จะสนับสนุนในการคงอยู่ของความผิดฐานดังกล่าว นั่นคือหลักในเรื่องคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgutslehre) โดยการกระทำใดก็ตามที่สมควรจะต้องถูกดำเนินนั้น ต้องเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบหรือละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมาย² ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นประโยชน์หรือคุณค่าในการอยู่

² ชนกานต์ สึงสีแก้ว, “ความผิดฐานเลือกปฏิบัติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559), 118.

ร่วมกันของผู้คนในสังคมที่กฎหมายให้การคุ้มครอง ทั้งนี้การที่ผู้คนในสังคมจะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ผู้คนในสังคมนั้น ๆ ควรที่จะต้องเคารพและไม่ละเมิดต่อคุณธรรมทางกฎหมาย³ คุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวนี้ ต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญถึงขนาดที่ว่าสังคมส่วนมากเห็นพ้องตรงกันว่าสิ่งดังกล่าวควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยผ่านประวัติศาสตร์ของชาติหรือของผู้คนในสังคมนั้น ๆ ดังนั้น การกำหนดคุณธรรมทางกฎหมายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องนึกถึงสภาพสังคมในปัจจุบัน ทั้งนี้ในส่วนของกรเหยียดหยามศาสนาเป็นเรื่องที่สังคมส่วนใหญ่มองว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน⁴ โดยเห็นได้จากการที่มีการบัญญัติกฎหมายมาตั้งแต่ครั้งสมัยมีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 อีกทั้งทัศนคติของผู้คนในสังคมไทยส่วนมากเห็นว่าการกระทำในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่สมควร ดังนั้น เมื่อคุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวถูกรบกวน จึงส่งผลให้ต้องมีการกำหนดความผิดทางอาญาในเรื่องดังกล่าวเพื่อคุ้มครองคุณค่าในสิ่งดังกล่าวให้พ้นจากการกระทำที่จะเป็นการละเมิด

ประการต่อมานอกจากความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาจะสอดคล้องไปกับหลักการและแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญานั้นแล้ว ความผิดฐานดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษตามกฎหมายอาญาด้วย โดยวัตถุประสงค์การลงโทษดังกล่าวกระทำไปเพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อการป้องกัน และเพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความสอดคล้องก็เนื่องจาก การกำหนดความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวผู้กระทำที่ตัดสินใจกระทำลงไป ย่อมต้องรับผลร้ายจากการกระทำดังกล่าว ถ้าหากปล่อยให้พลละเลยไม่เอาผิดแก่ตัวผู้กระทำ ย่อมทำให้ผู้คนที่นับถือศาสนานั้น ๆ เกิดความขุ่นเคืองใจ และอาจเกิดผลร้ายที่รุนแรงกว่ามาตรการทางกฎหมายก็เป็นได้ ทั้งนี้การที่มีบทลงโทษดังกล่าวก็เพื่อแก้แค้นทดแทนความรู้สึกที่ต้องเสียไปของผู้คนที่นับถือศาสนานั้น ๆ อีกทั้งการกำหนดความผิดดังกล่าวนี้ ย่อมส่งผลให้เป็นการป้องกันและปราบปรามไม่ให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดได้กระทำลงไปตามที่มีเจตนาร้ายดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการปราบปรามมิให้ผู้ที่เคยกระทำความผิดไปแล้วได้กระทำความผิดซ้ำอีก นอกจากนี้แล้วการลงโทษผู้ที่กระทำผิดในฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวยังส่งผลให้เกิดการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตนกลับใจกลับมาใช้ชีวิตสำนึกที่ดี มีสำนึกในทางศีลธรรมและหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นการตอกย้ำให้ผู้กระทำผิดได้ตระหนักถึงการเคารพซึ่งสิทธิในทางศาสนาของผู้อื่น โดยระลึกเสมอว่าตนมีหน้าที่ที่จะต้องเคารพสิทธิของบุคคลที่นับถือศาสนานั้น ๆ ทั้งนี้การลงโทษดังกล่าวในความผิดฐานนี้ประโยชน์ในท้ายที่สุดก็จะตกอยู่กับสังคม เพราะผู้คนย่อมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ถ้าผู้คนในสังคมรู้จักเคารพถึงสิทธิของกันละกัน

³ คณิต ณ นคร, *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2560), 160.

⁴ ทศมัญญ์ ใจหาญ, “ความผิดฐานใช้สัตว์ประกอบกามกิจ,” 105.

ดังนั้นแล้ว ความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทยนั้น ยังสมควรที่จะต้องมีการบังคับใช้อยู่ ทั้งนี้เนื่องจากความผิดดังกล่าวสอดคล้องไปกับหลักเกณฑ์และทฤษฎีในการกำหนดความผิดอาญาและโทษ นอกจากนี้แล้ว ด้วยสภาพสังคม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมไทย อิทธิพลของศาสนานั้นยังส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในฐานะที่ศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ เป็นที่พึ่ง และเป็นทั้งความหวังของผู้คน การกระทำใดที่เป็นการกระทบต่อสิ่งดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนในสังคม และถ้าหากปล่อยไว้อย่างไรจะทำให้สังคมเสื่อมทรามลง และเกิดความวุ่นวายในที่สุด แต่ทั้งนี้บทบัญญัติตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้บางประการที่อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นจึงต้องสมควรที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงบางประการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้กล่าวในส่วนต่อ ๆ ไป

5.2 การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของบทบัญญัติในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา

5.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับศาสนา

การกำหนดความผิดอาญาที่เกี่ยวกับศาสนาในต่างประเทศนั้น แบ่งประเภทของการกระทำความผิดออกเป็นหลายรูปแบบ⁵ การแบ่งกลุ่มของความผิดออกเป็นหลายรูปแบบในต่างประเทศนี้ก็เนื่องมาจากลักษณะของกฎหมายและเจตนารมณ์ในการออกกฎหมายที่แตกต่างกัน เช่น การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาจำพวก Blasphemy จะเป็นความผิดอาญาที่เกี่ยวกับการดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาโดยตรง กล่าวคือสิ่งใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับศาสนาหรือพระเจ้าหรือสิ่งอื่นใดที่บุคคลในศาสนานั้น ๆ ให้ความเคารพ ถ้าหากมีผู้ไปกระทำละเมิด ย่อมเกิดผลร้ายแก่บุคคลนั้น กล่าวคือ ผู้กระทำอาจต้องได้รับโทษในทางอาญา แต่ในขณะที่การกระทำความผิดที่เกี่ยวกับศาสนาจำพวก Incitement to hatred จะเป็นการกระทำความผิดอาญาในลักษณะที่เป็นการยั่วยุก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา ปลุกปั่นให้เกิดความรุนแรง โดยลักษณะของการยั่วยุดังกล่าวต้องเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการดูถูก เหยียดหยาม ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางที่เป็นศัตรู หรือก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นมาได้ จากตัวอย่างที่ยกมานี้ พอจะเห็นภาพได้ว่าเจตนารมณ์ในการออกกฎหมายนั้นแตกต่างกัน แต่กลไกในการบัญญัตินั้นมีความใกล้เคียงกัน

จากการที่วิจัยศึกษาหลักกฎหมายในเรื่องความผิดอันเกี่ยวกับศาสนาของกฎหมายประเทศต่าง ๆ ในประเด็นของการเหยียดหยามศาสนาในบทที่ 4 ซึ่งประกอบไปด้วยสาธารณรัฐ

⁵ ดู หัวข้อ 2.3.2 ประเภทของการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับศาสนา

อินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ) และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน พบว่ามีอยู่ 3 ประเทศที่ยังคงกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนาในประเภท Blasphemy และประเภท Religious insult ไว้อยู่ ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ในขณะที่สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ) นั้น เคยกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) ไว้ แต่ในปัจจุบันนั้นได้ยกเลิกประเภทความผิดต่อศาสนาประเภทนี้แล้ว โดยเปลี่ยนประเภทการกระทำผิดในลักษณะดังกล่าวไปเป็นประเภท Incitement to hatred หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า อาชญากรรมที่ก่อให้เกิดความเกลียดชัง แต่ทั้งนี้ลักษณะของการบัญญัติก็มีความใกล้เคียงกับการบัญญัติในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในหลาย ๆ ประเทศ จึงยังสามารถศึกษาไปควบคู่กันได้ ดังนั้น ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิด ลักษณะรูปแบบการแสดงออกที่ถูกห้าม ลักษณะในการคุ้มครองว่ากฎหมายดังกล่าวคุ้มครองสิ่งใดบ้าง และบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร (ประเทศอังกฤษ) และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ได้มีการกำหนดความผิดอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาสรุปไว้ดังนี้

สาธารณรัฐอินเดีย มีการกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอินเดีย (The Indian Penal Code) โดยจะปรากฏอยู่ในหมวดที่ 15 โดยอยู่ภายใต้ชื่อหมวดว่า ความผิดเกี่ยวกับศาสนา (Offences of Relating to Religion) โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 295 ความผิดอาญาอันเกี่ยวกับการประทุษร้ายหรือการทำให้เกิดมลทินต่อสถานที่สักการะในทางศาสนาโดยเจตนาที่จะดูหมิ่นศาสนาของทุกชนชั้น (Section 295 Injuring or defiling place of work ship, with intent to insult the religion of any class) นอกจากนั้นแล้วยังมีบัญญัติไว้ในมาตรา 295A ความผิดอาญาอันเกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาและมุ่งร้ายมุ่งทำลายความรู้สึกทางศาสนาของชนชั้นใด ๆ โดยดูหมิ่นศาสนาหรือความเชื่อทางศาสนา (Section 295A Deliberate and malicious acts intended to outrage religious feelings of any class by insulting its religion or religious beliefs)

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้กำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Criminal Code) โดยจะปรากฏอยู่หมวด 11 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนาและอุดมการณ์ (OFFENCES RELATED TO RELIGION AND IDEOLOGY) โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 166 ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทในเรื่องของศาสนา สิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและอุดมการณ์ (Section 166 Defamation of religions, religious and ideological associations)

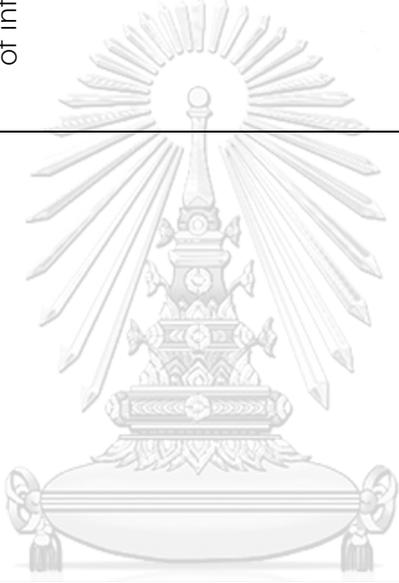
สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) เคยมีการกำหนดความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) ไว้ แต่ต่อมาความผิดฐานดังกล่าวถูกยกเลิกไป แทนที่ด้วยความผิดว่าด้วยความเกลียดชังทางศาสนาปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) ซึ่งเป็นกฎหมายตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) บัญญัติไว้ใน PART 3A HATRED AGAINST PERSONS ON RELIGIOUS GROUNDS ว่าด้วยความเกลียดชังต่อบนคนบนพื้นฐานของศาสนา โดยมีการบัญญัติไว้ในหลายมาตราแตกต่างกันออกไป ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ในหัวข้อต่อ ๆ ไป

สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ได้กำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน (Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran 1991) ปรากฏอยู่ในบทที่ 5 โดยเป็นบทลงโทษในประเภทของ Ta'azirat ตามกฎหมายอิสลาม ความผิดดังกล่าวปรากฏอยู่ในหมวด 2 ว่าด้วยการดูหมิ่นเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ในทางศาสนาและเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Insulting the Religious Sanctities or State Officials) ในมาตรา 513 ซึ่งเป็นความผิดที่ว่าด้วยการดูหมิ่นค่านิยมอิสลามหรือบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม (Insulting the Islamic values or holy persons in the Shiite Islam)

จากการพิจารณาเปรียบเทียบการบัญญัติความผิดทางอาญาของความผิดฐานดูหมิ่นเหยียดหยามศาสนานั้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ต่างบัญญัติความผิดฐานดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายอาญาทั้งสิ้น ส่วนสหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) เนื่องจากเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law ความผิดฐานดังกล่าวจึงมาในรูปแบบของพระราชบัญญัติที่กำหนดโทษในทางอาญาไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางสรุปกฎหมายต่างประเทศที่กำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา

ประเทศ/ ประเด็น	สาธารณรัฐอินเดีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ)	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
กฎหมายที่ บัญญัติ ความผิด	The Indian Penal Code	German Criminal Code	Racial and Religious Hatred Act 2006	Islamic Penal Code of the Islamic Republic of Iran 1991
ประเภท ความผิด	Chapter XV Offences of Relating to Religion	Chapter 11 Offences relating to religion and ideology	PART 3A HATRED AGAINST PERSONS ON RELIGIOUS GROUNDS	Chapter 2 Insulting the Religious Sanctities or State Officials
มาตรา	Section 295, Section 295A	Section 166	29B(1), 29C(1), 29E(1), 29G(1)	Article 513

<p>ชื่อฐาน ความผิด</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Injuring or defiling place of worship, with intent to insult the religion of any class • Deliberate and malicious acts intended to outrage religious feelings of any class by insulting its religion or religious beliefs 	<p>Defamation of religions, religious and ideological associations</p> 	<p>Use of words or behaviour or display of written material, Publishing or distributing written material, Distributing, showing or playing a recording, Possession of inflammatory material</p>	<p>Insulting the Islamic values or holy persons in the Shiite Islam</p>
-----------------------------------	--	---	---	---

จากตารางดังกล่าวเป็นตารางสรุปให้เห็นถึงภาพรวมของกฎหมายต่างประเทศแต่ละประเทศในความสัมพันธ์ทฤษฎีวิทยาศาสตร์ เพื่อความสะดวกในการค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องดังกล่าว แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าความผิดฐานดังกล่าวมีการกำหนดโทษเป็นโทษทางอาญา แต่ถ้าหากพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับ 1) ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิดหรือรูปแบบการแสดงออกที่ถูกห้าม 2) ลักษณะในการคุ้มครองว่ากฎหมายดังกล่าวคุ้มครองสิ่งใดบ้าง จะพบว่าในแต่ละประเทศได้กำหนดประเด็นดังกล่าวไว้แตกต่างกัน โดยผู้วิจัยจะอธิบายเปรียบเทียบรายละเอียดแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

1) ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิด

ในส่วนของลักษณะเนื้อหาที่กระทำความผิดนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงลักษณะของการบัญญัติในส่วนที่เป็นเนื้อหาที่มีใจความสำคัญในความผิดนั้น ๆ ของแต่ละประเทศ เพื่อให้เห็นภาพว่าบทบัญญัติของแต่ละประเทศนั้นให้การคุ้มครองในลักษณะใด และการกระทำใดบ้างที่กฎหมายต่างประเทศของแต่ละประเทศไม่อนุญาตให้มีการแสดงออก โดยผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดไว้ดังนี้

สาธารณรัฐอินเดีย มีบทบัญญัติในการคุ้มครองการเหยียดหยามศาสนาอยู่สองมาตราด้วยกัน มาตรา 295 ที่ว่าด้วยการกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่สักการะในทางศาสนา กับมาตรา 295A ที่ว่าด้วยการกระทำความผิดที่เป็นการมุ่งทำลายความรู้สึกในทางศาสนา หรือความเชื่อในทางศาสนา โดยในมาตรา 295 นั้น ลักษณะเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการกระทำที่มีลักษณะห้ามการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เกิดมลทิน ต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา สังเกตได้ว่ามาตราดังกล่าวนี้มุ่งการกระทำที่มีลักษณะทางกายภาพเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกันนั้น มาตรา 295A มีลักษณะของบทบัญญัติเนื้อหาในเชิงปกป้องความรู้สึกในทางศาสนา กล่าวคือไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการกระทำที่ต้องใช้แรงทางกายภาพเช่นเดียวกับมาตรา 295 เพราะการกระทำในมาตรา 295A ลักษณะของการกระทำนั้นมีมากมายหลายประการ เช่น การใช้ถ้อยคำคำพูด การเขียน การแสดงออกโดยสัญลักษณ์ หรือการกระทำด้วยประการอื่นใด แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะการกระทำใด ๆ ก็ตามต้องประกอบไปด้วยการดูหมิ่นในตัวของการกระทำแต่ละการกระทำทั้งสิ้น

ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าการที่สาธารณรัฐอินเดียมีการมุ่งคุ้มครองวัตถุแห่งการกระทำตามมาตรา 295 โดยมุ่งเน้นเฉพาะวัตถุหรือสถานที่นั้น ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากภูมิหลังของประเทศดังกล่าวนี้ โดยประชากรส่วนมากของสาธารณรัฐอินเดีย ผู้คนต่างนับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ระบบสังคมมีการแบ่งชนชั้นวรรณะ อีกทั้งแนวความคิดและความเชื่อในทางศาสนา ค่อนข้างให้ความสำคัญกับวัตถุและสถานที่เป็นอย่างมาก โดยความเชื่อในทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูนั้น มีความ

เชื่อว่า วัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวข้องกับศาสนาย่อมมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเทวดา ให้การปกปักรักษา ทั้งสิ้น ดังนั้น วัฒนธรรมในทางศาสนาของผู้นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู จึงค่อนข้างให้ความสำคัญกับวัตถุในทางศาสนา และสถานที่ในทางศาสนาเป็นพิเศษ วัตถุในทางศาสนาที่มีความสำคัญ เช่น ศิวลึงค์ ที่สื่อถึงความจงรักภักดีและความเคารพต่อพระศิวะผู้เป็นมหาเทพ หรือ สถานที่ในทางศาสนา เช่น เทวาลัย วิมาน อันเป็นที่ประดิษฐานของรูปเคารพเทพเจ้าต่าง ๆ ดังนั้นแล้ว วัตถุและสถานที่ในทางศาสนาต่างกล่าวในสาธารณรัฐอินเดียนั้นจึงได้รับการคุ้มครองในทางกฎหมาย เพราะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่รวมความเชื่อ ความศรัทธาของศาสนิกชนเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นการกระทำใดก็ตามที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาต่างกล่าว ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนที่นับถือศาสนา และอาจนำไปสู่ความไม่สงบสุขของสังคมได้ นอกจากนั้นแล้วในส่วนของ มาตรา 295A ที่มีลักษณะเนื้อหาในเชิงปกป้องความรู้สึกในทางศาสนา นั้น ก็เนื่องมาจากเหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์ที่มีการกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ที่นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู กับผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม แล้วเกิดปัญหาบานปลายขึ้นตามมา จนเป็นเหตุให้ทางการของสาธารณรัฐอินเดียนั้น จำต้องออกกฎหมายดังกล่าว เพื่อปกป้องความรู้สึกในทางศาสนา และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบสุขขึ้นในสังคม ดังนั้นแล้ว การบัญญัติกฎหมายในมาตรา 295A นี้ จึงเป็นการพัฒนามาจากประวัติศาสตร์ในสาธารณรัฐอินเดียนั้นเอง

นอกจากเนื้อหาแล้วนั้น เจตนาของการกระทำความผิดของทั้งสองมาตราของสาธารณรัฐอินเดีย ต่างประกอบด้วยเจตนาพิเศษทั้งสิ้น โดยพิจารณาได้จากมาตราแรก มาตรา 295 นอกจากเจตนาธรรมดาทั่วไปที่มุ่งจะทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เกิดมลทินต่อวัตถุหรือสถานที่ใดในทางศาสนาแล้ว ยังประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษ คือ เจตนาเพื่อที่จะดูหมิ่นศาสนาของชนชั้นใด ๆ ด้วย ในขณะที่เดียวกัน มาตรา 295A เจตนาพิเศษของมาตราดังกล่าว คือ เจตนาโดยไตร่ตรองเพื่อมุ่งร้ายด้วยการทำลายความรู้สึกในทางศาสนา

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาอยู่มาตราเดียว คือ มาตรา 166 โดยเนื้อหาของการกระทำความผิดนั้น มุ่งเน้นไปที่ห้ามการกระทำในลักษณะที่เป็นการโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์อย่างใด ๆ ที่อาจจะเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยในสาธารณะ โดยการกระทำที่เป็นการห้ามการโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์นั้น ต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับในเรื่องของศาสนาและอุดมการณ์ต่าง ๆ ในเยอรมนี หรือเกี่ยวกับระบบความคิดต่าง ๆ จุดนี้เองที่ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ในมาตราดังกล่าวของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนี้ ไม่ได้มุ่งเพียงการคุ้มครองศาสนาแต่อย่างเดียว แต่ยังขยายขอบเขตออกไปถึงอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ด้วยลักษณะของการบัญญัติในเรื่องดังกล่าวนี้ เหตุผลประการหนึ่งน่าจะมาจากผลสะท้อนจากเหตุการณ์ในอดีตของประเทศนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของที่ครั้งหนึ่ง

เยอรมนีเคยถูกปกครองด้วยแนวความคิดนาซีเยอรมนี และในยุคดังกล่าวเกิดเหตุอาชญากรรมครั้งใหญ่ที่ฆ่าชาวยิวกว่าหกล้านคน ตั้งนั้นแล้ว นอกจากประเด็นในทางศาสนาที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมองว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ประเด็นในเรื่องของความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อ ก็เป็นเรื่องละเอียดอ่อนเช่นเดียวกัน และโดยฐานของแนวคิดเองก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากเรื่องของศาสนาเสียเท่าใดนัก จึงเป็นเหตุผลให้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนำประเด็นในเรื่องอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ มาบัญญัติไว้เป็นเรื่องเดียวกันกับศาสนา

ทั้งนี้จะสังเกตได้ว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น นอกจากศาสนาแล้ว ยังประกอบไปด้วย อุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ การที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีให้การคุ้มครองในเรื่องดังกล่าว ส่วนหนึ่งนั้นก็มาจากสาเหตุในทางประวัติศาสตร์ที่มีการต่อสู้กันระหว่างความเชื่อและอุดมการณ์มาอย่างยาวนาน การต่อสู้ในบางครั้งนำไปสู่ความเสียหายครั้งยิ่งใหญ่ให้แก่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเอง ซึ่งประเด็นในเรื่องความเชื่อและอุดมการณ์เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน อีกทั้งประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่นำมาซึ่งความสูญเสียต่าง ๆ ในประเด็นเหล่านี้ ทำให้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเองบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นความผิดในหมวดเดียวกับศาสนา นอกจากนั้นแล้วในเรื่องของศาสนาก็เป็นเรื่องที่เคียงคู่กับประวัติศาสตร์ของ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็ในแง่ของเครื่องมือทางการเมือง หรือในแง่อื่นใด จะสังเกตได้ว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นศาสนา อุดมการณ์ ความเชื่อ ล้วนแล้วแต่มาจากเหตุทางประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น อีกทั้งมีลักษณะเป็นนามธรรมอีกด้วย

นอกจากนี้แล้ว ในเรื่องเจตนาของการกระทำความผิดตามมาตรา 166 ของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนีนั้น นอกจากเจตนาธรรมดาที่ปรากฏอยู่ในมาตราดังกล่าวแล้ว ยังประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษในบทบัญญัติดังกล่าวอีกด้วย กล่าวคือ นอกจากเจตนาธรรมดาที่กระทำโดยการโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์ใดที่กระทำต่อศาสนาหรืออุดมการณ์อันเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยในสาธารณะแล้ว ยังมีเจตนาที่เป็นการกระทำ “โดยหมิ่นประมาท” ต่อศาสนาหรืออุดมการณ์ ซึ่งเจตนาโดยหมิ่นประมาทดังกล่าวเป็นเจตนาพิเศษที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 166 ทั้งสองอนุมาตรา ตั้งนั้นแล้ว การกระทำที่จะเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาได้นั้น ต้องประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษโดยหมิ่นประมาทดังที่กล่าวมาแล้วนี้ด้วย

แต่ทั้งนี้ ในมุมมองของความผิดต่อศาสนาในประเด็นของการกระทำที่เป็น การกระทำทางกายภาพที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนานั้น เช่น การทำให้เสียหายหรือการทำลายวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าว สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมองว่าสิ่งดังกล่าวไม่ใช่ความผิด

ต่อศาสนา แต่ความผิดดังกล่าวจะอยู่ในกลุ่มของความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตามมาตรา 304⁶ ทั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แยกการกระทำดังกล่าวออกจากกลุ่มความผิดต่อศาสนานั้น ส่วนหนึ่งอาจจะเพราะระบบความคิดของชาวเยอรมนีที่ว่า ในประเด็นของเรื่องศาสนาควรจะเป็นประเด็นที่จะต้องพูดถึงในเรื่องความเชื่อ ความศรัทธา แนวความคิดต่าง ๆ กล่าวคือเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม จับต้องได้ยาก แต่ในขณะที่วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มีความเป็นรูปธรรม ไม่ได้ตรงกับประเด็นในเรื่องของศาสนาเสียเท่าใดนัก ทำให้สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแยกการกระทำในสองส่วนนี้ออกจากกัน ซึ่งผิดไปกับของประเทศไทยและสาธารณรัฐอินเดีย ที่กำหนดให้การกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนานั้นเป็นความผิดที่อยู่ในกลุ่มความผิดต่อศาสนา แต่ไม่ว่าจะเป็นไปด้วยประการใดก็ตาม หากการกระทำดังกล่าวที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่สำคัญในทางศาสนา และการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยการโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์ซึ่งกระทำโดยหมิ่นประมาทต่อศาสนาหรืออุดมการณ์ ความเชื่อต่าง ๆ การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นความผิดตาม มาตรา 166 ได้ด้วย กล่าวคือ มาตรา 166 นั้นสามารถตีกรอบวัตถุแห่งการกระทำออกมาได้มากมายหลายประการ

สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) ตามที่เข้าใจกันมาในเบื้องต้นแล้วว่า ความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) ในอังกฤษนั้น ได้ถูกยกเลิกไปแล้วอย่างสิ้นเชิง แต่ก็มีใช้ว่าการคุ้มครองในประเด็นของเรื่องศาสนาจะหายไปแต่ประการใด แต่เพียงแต่ปรับปรุงแบบและวิธีการคุ้มครองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยปรากฏอยู่ใน พระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) โดยมีลักษณะเนื้อหาในการบัญญัติที่ครอบคลุมหลายประการ เช่น ในมาตรา 29B(1) เป็นการห้ามการใช้ถ้อยคำหรือการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา หรือในมาตรา 29C(1) ที่เป็นการห้ามการตีพิมพ์หรือเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นลายลักษณ์อักษรอันแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา หรือในมาตรา 29E(1) ที่เป็นการห้ามการเผยแพร่ แจกจ่าย แสดง หรือเล่นเทปบันทึกภาพหรือเสียงอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา หรือในมาตรา 29G(1) ที่เป็นการห้ามการครอบครองสิ่งซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเทปบันทึกภาพหรือเสียง อันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา จากมาตราดังกล่าวที่ได้กล่าวไปหลายมาตรานี้ จะเห็นได้ว่าความผิดต่าง ๆ นั้นบัญญัติไว้อย่างรัดกุม และครอบคลุมแทบทุกกรณีของการกระทำใด ๆ ก็ตามที่แสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา

⁶ ดู หัวข้อ 4.2.3 ความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเกี่ยวข้องกับหรือเป็นที่เคารพในทางศาสนาของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

แต่เดิมนั้นก่อนที่สหราชอาณาจักรจะยกเลิกความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา การกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว มีลักษณะที่กว้างมาก โดยขึ้นอยู่กับการตัดสินของศาลที่จะวางแนวบรรทัดฐานไว้ตามระบบกฎหมาย Common Law ดังนั้นแล้ว ลักษณะของการคุ้มครองเมื่อครั้งสมัยที่ยังมีการบังคับใช้กฎหมายดูหมิ่นศาสนานั้น จึงมีลักษณะที่ค่อนข้างกว้าง และมุ่งคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนาเป็นหลัก สิ่งใดก็ตามที่กระทบต่อคำสอน ศาสดา ความเชื่อ หรือสิ่งอื่นประการใดที่สื่อถึงศาสนา ย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น แต่ต่อมาเมื่อมีการยกเลิกกฎหมายในเรื่องดังกล่าว แล้วมีการประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 การกระทำที่กล่าวได้ว่าเป็นการดูหมิ่นศาสนาในสหราชอาณาจักรจึงไม่มีอีกต่อไป แต่การกระทำใดก็ตามที่กระทบต่อศาสนา โดยผู้กระทำนั้นมุ่งที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนา บุคคลผู้กระทำนั้นย่อมต้องได้รับโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยลักษณะของการบัญญัตินั้น ในส่วนของวัตถุประสงค์แม้ว่าจะมีลักษณะที่ค่อนข้างกว้าง แต่ในส่วนของกรกระทำนั้น จะถูกบีบด้วยลักษณะแห่งการบัญญัติที่มีความชัดเจนและแน่นอน อีกทั้งผู้กระทำดังกล่าวต้องประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษในการกระทำเสมอ ซึ่งลักษณะของการบัญญัติดังกล่าวนี้ ก็เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปรับใช้ และตอบสนองตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองความสงบสุขในสังคม มิให้เกิดการกระทบกระทั่งกัน

นอกจากนี้แล้ว มีข้อสงสัยเกิดอีกประการว่า บทบัญญัติต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) ของประเทศอังกฤษนั้น นอกจากเจตนารมณ์ทั่วไปที่ปรากฏอยู่ในบทบัญญัตินั้น ๆ แล้ว ทุกบทบัญญัติจะต้องประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษทั้งท้ายเสมอ ซึ่งเจตนาพิเศษดังกล่าว คือเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนานั้นเอง

สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน บทบัญญัติในเรื่องของการห้ามการเหยียดหยามศาสนานั้น ปรากฏอยู่ใน มาตรา 513 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน โดยเนื้อหาของบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะเป็นการห้ามการดูหมิ่นคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม หรือศาสนาของศาสนาอิสลาม หรือบรรดาอิหม่าม หรือบุตรรีของศาสดา โดยในประเด็นของการห้ามการดูหมิ่นคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลามนั้น แม้บทบัญญัติจะบัญญัติไว้เพียงเท่านี้ แต่การนำบทบัญญัตินั้นมาใช้ สามารถตีความหมายออกไปได้กว้างมาก ครอบคลุมถึงการกระทำทุกการกระทำที่กระทบต่อคุณค่าในทางศาสนา และยังครอบคลุมไปถึงการกระทำที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาของศาสนาอิสลามอีกด้วย โดยเฉพาะในส่วนที่มีการตีความขยายออกไปครอบคลุมถึงบรรดาวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาของศาสนาอิสลามนั่นเอง

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า โดยหลักแล้วศาสนาอิสลามจะไม่ยอมให้มีการสร้างรูปเคารพหรือรูปเหมือนอื่นใดที่สื่อถึงพระเจ้า ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความเชื่อที่เชื่อกันว่า พระเจ้านั้นคือผู้ที่อยู่บนจุดสูงสุด ผู้ที่ประเสริฐสุด ไม่มีความสมบูรณ์ใดที่จะสมบูรณ์แบบได้เท่ากับพระเจ้า การแสดงออกซึ่งรูปเคารพ หรือวัตถุอันสื่อถึงพระเจ้าย่อมเปรียบเสมือนการไม่เคารพในพระเจ้าไปในตัว แต่ทั้งนี้แล้ว ก็มีวัตถุอีกหลายสิ่งในทางศาสนาอิสลามที่แสดงออกได้ถึงสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม เช่น ธงสีเขียว มัสยิด เป็นต้น แม้ว่าหลักคำสอนจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ แต่เหตุที่กฎหมายตีความให้ครอบคลุมไปถึงว่า ถ้าหากมีการกระทำความผิดต่อสิ่งเหล่านี้ย่อมได้รับโทษ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ว่าหลักคำสอนจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งดังกล่าว แต่การกระทำต่อสิ่งซึ่งเป็นเชิงสัญลักษณ์ในทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นวัตถุหรือสิ่งอื่นใดก็ตาม ย่อมกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนที่นับถือศาสนานั้น ๆ ดังนั้นแล้ว เมื่อการกระทำดังกล่าวกระทบต่อความรู้สึกเช่นว่า ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลาม เพราะต้องไม่ลืมว่าศาสนาอิสลามนั้น ไม่ใช่เพียงแค่ศาสนาในรัฐศาสนา แต่สิ่งเหล่านี้ คือ วิถีชีวิตของผู้คน การที่ผู้คนดำรงชีวิตอยู่ได้ส่วนหนึ่งก็เพราะคำสอนในทางศาสนาที่มีความผูกพันกับผู้นับถือศาสนา ถ้าหากการกระทำใดที่เป็นการกระทบต่อคุณค่าในทางศาสนาดังกล่าว สิ่งนั้นย่อมกระทบต่อวิถีชีวิตที่ดำรงอยู่ กระทบต่อความรู้สึกในจิตใจ ดังนั้นการกระทำดังกล่าวที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาจึงเป็นความผิดเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ การที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านบัญญัติไว้ค่อนข้างกว้าง เหตุผลก็มาจากเรื่องราวทางวัฒนธรรม และความเป็นรัฐศาสนานั่นเอง การกระทำใดก็ตามที่ไปกระทบกระทั่งคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลามในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น

สำหรับในส่วนของเจตนาพิเศษ ตามบทบัญญัติในเรื่องของการห้ามการเหยียดหยามศาสนา ในมาตรา 513 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้น มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องเจตนาพิเศษแต่ประการใด เพียงแต่การกระทำดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นการกระทำใดก็ตาม กระทำต่อสิ่งใดก็ตาม ถ้าหากเป็นการกระทบต่อคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลามแล้ว ย่อมเป็นความผิดทั้งสิ้น

โดยตารางต่อไปนี้จะเป็ตารางที่แสดงถึงลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา โดยเป็นตารางแสดงการเปรียบเทียบของแต่ละประเทศ เพื่อให้สะดวกต่อการทำความเข้าใจ และเห็นถึงจุดเด่นของความผิดฐานดังกล่าวในแต่ละประเทศว่าแต่ละประเทศนั้น บัญญัติคุ้มครองเนื้อหาสิ่งใดไว้เป็นพิเศษหรือไม่ อย่างไร เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ลักษณะของเนื้อหาของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของต่างประเทศ

ประเทศ/ ประเด็น	สาธารณรัฐอินเดีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ)	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
เนื้อหาของ บทบัญญัติ	<p>• มาตรา 295 ห้ามการทำลาย ทำให้เสียหาย หรือทำให้เกิดมลทิน ต่อวัดหรือสถานในทางศาสนา</p> <p>• มาตรา 295A บทบัญญัตินี้เพื่อหาในเชิงปกป้องความรู้สึกในทางศาสนา กล่าวคือไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นการกระทำที่ต้องใช้แรงทางกายภาพ เช่นเดียวกับมาตรา 295 เช่น การใส่ถ้อยคำคำพูด การเขียน การแสดงออกโดยสัญลักษณ์ หรือการกระทำด้วยประการอื่นใด</p>	<p>ห้ามการกระทำในลักษณะที่เป็นการโฆษณาหรือเผยแพร่วัสดุสิ่งพิมพ์ ใดๆ ที่เป็นการกระทบต่อศาสนาหรืออุดมการณ์อันอาจจะเป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยในสาธารณรัฐ</p>	<p>• มาตรา 29B(1) เป็นการห้ามการใช้ถ้อยคำหรือการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่เป็นลักษณะอันควรอันแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา</p> <p>• มาตรา 29C(1) ที่เป็นการห้ามการตีพิมพ์หรือเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นลักษณะอันควรอันแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา</p> <p>• มาตรา 29E(1) ที่เป็นการห้ามการเผยแพร่ แจกจ่าย แสดง หรือเล่นเพบบันเทิงภาพหรือเสียงอันเป็นการแสดงออกถึงการคุกคามในทางศาสนา</p> <p>• มาตรา 29G(1) ที่เป็นการห้ามการ</p>	<p>ห้ามการดูหมิ่นคุณค่าอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาอิสลาม หรือศาสนาของศาสนาอิสลาม หรือบรรดาอิหม่ามหรือบุตรของศาสดา</p>

			<p>ครอบครองสิ่งซึ่งปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร หรือเพียบบันทึภภาพหรือเสียง อันเป็นการแสดงออกถึง การคุกคามในทางศาสนา</p>	<p>นอกจากเจตนาอาชญากรรมแล้ว ก็มิได้ มีบทบัญญัติในเรื่องเจตนาพิเศษแต่ประการใด</p>
<p>เจตนาใน บทบัญญัติ</p>	<p>เจตนาของการกระทำคามผิดของทั้ง สองมาตรา นอกจากจะมีเจตนา ธรรมดาแล้ว ต่างประกอบด้วยเจตนา พิเศษทั้งสิ้น โดย</p> <ul style="list-style-type: none"> • เจตนาพิเศษของ มาตรา 295 คือ เจตนา “เพื่อที่จะดูหมิ่นศาสนาของ ชนชั้นใด ๆ” • มาตรา 295A เจตนาพิเศษ คือ เจตนา “โดยไตร่ตรองเพื่อมุ่งร้ายด้วยการทำลายความบริสุทธิ์ในทางศาสนา” 	<p>นอกจากเจตนาอาชญากรรมแล้ว ยังมี เจตนาพิเศษ กล่าวคือ เป็นการ กระทำ “โดยหมิ่นประมาท” ต่อ ศาสนาหรืออุดมการณ์</p>	<p>นอกจากเจตนาอาชญากรรมทั่วไปที่ ปรากฏอยู่ในบทบัญญัตินั้น ๆ แล้ว ทุกบทบัญญัติจะต้องประกอบไปด้วย เจตนาพิเศษ คือ เจตนาที่จะ “ก่อให้เกิดความเกลียดชังในทาง ศาสนา”</p>	<p>นอกจากเจตนาอาชญากรรมแล้ว ก็มิได้ มีบทบัญญัติในเรื่องเจตนาพิเศษแต่ประการใด</p>

2) ลักษณะของการคุ้มครอง (ศาสนาหรือบุคคลที่ให้การคุ้มครอง)

ลักษณะในการคุ้มครองที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงต่อไปนี้ คือ การอธิบายว่า ความผิดอาญาในฐานะเหยียดหยามศาสนาของแต่ละประเทศนั้น มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นการเฉพาะหรือไม่ หรือคุ้มครองกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะหรือไม่ เพื่อที่จะได้ทราบถึงขอบเขตในการคุ้มครองความผิดฐานดังกล่าวของกฎหมายแต่ละประเทศ โดยผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดไว้ ดังนี้

สาธารณรัฐอินเดีย ลักษณะของเนื้อหาความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น แบ่งออกเป็นสองมาตรา คือ มาตรา 295 ที่ว่าด้วยการกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่สักการะในทางศาสนา กับมาตรา 295A ที่ว่าด้วยการกระทำความผิดที่เป็นการณ์มุ่งทำลายความรู้สึกในทางศาสนา หรือความเชื่อในทางศาสนา ดังนั้นจึงต้องแยกการวิเคราะห์ออกจากกัน โดยมาตรา 295 นั้น จะมุ่งคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่สักการะในทางศาสนา โดยศาสนาที่ว่านั้นจะเป็นศาสนาใด ๆ ก็ได้ แต่ต้องเป็นสิ่งที่ศาสนิกชนในศาสนานั้น ๆ ให้การเคารพสักการะ มาตรานี้มีได้จำกัดว่าต้องเป็นศาสนาใดศาสนาหนึ่งเท่านั้น ในส่วนของมาตรา 295A นั้น คำอธิบายที่กล่าวว่าเป็นการมุ่งร้ายด้วยการทำลายความรู้สึกในทางศาสนาของพลเมืองชาวอินเดียทุกชนชั้นนั้น คำว่าศาสนาของพลเมืองชาวอินเดียทุกชนชั้นนี้ ย่อมหมายถึงศาสนาใดก็ตามที่ประชาชนชาวอินเดียให้ความเคารพนับถือ แต่ตีกรอบเฉพาะแค่พลเมืองชาวอินเดียเท่านั้น ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ความผิดทั้งสองมาตราดังกล่าวนี้ ขอบเขตของศาสนานั้นย่อมหมายถึงศาสนาใดก็ได้ มิได้บีบบังคับว่าต้องเป็นศาสนาใดศาสนาหนึ่งเท่านั้น เพียงแต่ศาสนาที่กล่าวถึงต้องมีศาสนิกชนที่เคารพนับถืออยู่จริง ๆ ในสาธารณรัฐอินเดีย

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 166 ขอบเขตของศาสนาที่บทบัญญัติดังกล่าวให้การคุ้มครองนั้น จะเห็นได้ว่าคุ้มครองทุกศาสนา แม้ว่าในส่วน of มาตรา 166(2) จะมีการกล่าวถึงการคุ้มครองคริสตจักรของศาสนาคริสต์ก็ตามที แต่ในบทบัญญัติดังกล่าวก็มีต่อท้ายว่ารวมถึงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอื่น ๆ ด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการที่บทบัญญัติในมาตราดังกล่าวนี้มีการกล่าวถึงคริสตจักรนั้น ก็มาจากรากฐานการนับถือศาสนาของประชาชนชาวเยอรมนีที่นับถือศาสนาคริสต์กันเป็นจำนวนมาก การบัญญัติบทกฎหมายจึงให้ความสำคัญกับศาสนาคริสต์เป็นหลัก แต่ทั้งนี้ก็ไม่ละเลยที่จะคุ้มครองศาสนาอื่น ๆ ด้วย

สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) การบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการก่อความเกลียดชังในทางศาสนา การคุ้มครองดังกล่าวจึงคุ้มครองทุก

ศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน มิได้ให้น้ำหนักไปที่ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันการก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมเป็นหลัก บทบัญญัติในพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการบัญญัติไว้อย่างกว้าง ๆ ในประเด็นที่จะสื่อถึงศาสนา เพื่อประโยชน์ในการตีความและการปรับใช้

สำหรับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้น จะมีความแตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ อีกสามประเทศที่กล่าวไปแล้ว กล่าวคือในประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มาตรา 513 มีการบัญญัติที่คุ้มครองศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง โดยบทบัญญัติดังกล่าวตีกรอบคำว่าศาสนาไว้แต่เฉพาะศาสนาอิสลามแต่เพียงเท่านั้น นอกจากนั้นแล้วยังคุ้มครองศาสนาในศาสนาอิสลาม รวมถึงบรรดานักบวชผู้ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลามด้วย โดยเป็นการระบุเจาะจงลงไปเลยว่ามีผู้ใดบ้าง ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านให้ความคุ้มครองเฉพาะแต่ศาสนาอิสลาม และยังมีบัญญัติให้คุ้มครองบรรดานักบวชในศาสนาของตนนั้น ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมีลักษณะที่เป็นรัฐศาสนา กล่าวคือผู้คนส่วนมากเกินกว่าร้อยละ 95 ในประเทศต่างก็นับถือศาสนาอิสลามเป็นหลัก อีกทั้งวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชาวอิสลามก็แทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน การกระทำใดที่เป็นการขัดต่อหลักศาสนา ย่อมเป็นเรื่องที่ผิดบาปไม่สมควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง

ดังนั้น จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงบทบัญญัติของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในแต่ละประเทศนั้นจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศได้มีการกำหนดลักษณะการคุ้มครองที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปเปรียบเทียบลักษณะการคุ้มครองที่กำหนดไว้ในแต่ละประเทศดังนี้

ตารางที่ 6 ลักษณะของการคุ้มครองในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของต่างประเทศ

ประเทศ/ ประเด็น	สาธารณรัฐอินเดีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหราชอาณาจักร(ประเทศ อังกฤษ)	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
ลักษณะของ การคุ้มครอง	มุ่งคุ้มครองทุกศาสนา	มุ่งคุ้มครองทุกศาสนา	มุ่งคุ้มครองทุกศาสนา	คุ้มครองเฉพาะแต่ศาสนาอิสลาม และคุ้มครองไปถึงบรรดานักบวชที่ สำคัญในศาสนาอิสลาม

5.2.2 การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการบัญญัติความผิดอาญาฐาน เหยียดหยามศาสนา

การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการบัญญัติความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาในหัวข้อนี้ จะเป็นการวิเคราะห์บทบัญญัติของประเทศไทยเทียบกับบทบัญญัติของต่างประเทศ โดยจะวิเคราะห์ในสองประเด็นตามที่ได้ตั้งประเด็นย่อยไว้ในหัวข้อก่อนหน้านี้ อันได้แก่ 1) ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิด 2) ลักษณะของการคุ้มครอง (ศาสนาหรือบุคคลที่ให้การคุ้มครอง) ทั้งนี้ก็เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์หาขอบเขตของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาและเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนถึงสิ่งที่ผู้วิจัยจะนำเสนอถัดต่อไป

1) ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิด

ในส่วนนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงโครงสร้างของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของทั้งองค์ประกอบภายนอกในส่วนของ การกระทำ และวัตถุแห่งการกระทำ รวมถึงพฤติการณ์ประกอบการกระทำ และพิจารณาถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบภายในในส่วนของเจตนาในการกระทำความผิดต่าง ๆ โดยผู้วิจัยจะเรียบเรียงให้เห็นว่ากรณีใดบ้างที่เหมาะสมหรือกรณีใดบ้างควรที่จะพิจารณาแก้ไข เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าว

ก. ส่วนขององค์ประกอบภายนอก (การกระทำ วัตถุแห่งการกระทำ)

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ของประเทศไทยแล้ว พบว่าในส่วนของ การบัญญัติ ในเนื้อหามีทั้งส่วนที่เหมือนและส่วนที่แตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศ พิจารณาใน **ส่วนของการกระทำ** ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย พบว่าการกระทำนั้น ของประเทศไทยมีได้จำกัดว่าจะต้องเป็นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้แล้ว ในส่วนของการกระทำนั้น ของประเทศไทยจึงมีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมทุกการกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงทางกายภาพ เช่น ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่า ดังที่ประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียบัญญัติไว้ในมาตรา 295 หรืออาจจะเป็นการกระทำโดยใช้สื่อกลางทางวัตถุ เช่น การโฆษณาหรือการเผยแพร่ผ่านวัสดุสิ่งพิมพ์ การเขียน การแสดง หรือการภาพบันทึกเทปหรือเสียง ดังที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศอังกฤษ หรืออาจจะเป็นการกระทำโดยถ้อยคำ คำพูด วาจาประการใด ๆ ดังที่บัญญัติไว้เกือบทุกประเทศ ดังนั้น คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ” ตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น บัญญัติครอบคลุมทุกการกระทำทั้งสิ้น ไม่ได้จำกัดต้องเป็นรูปแบบการกระทำใดการกระทำหนึ่งแต่เพียงอย่าง

เดียว ในส่วนการกระทำนี้เอง ผู้วิจัยเห็นว่าการบัญญัติไว้ในลักษณะดังกล่าวนี้ มีความครอบคลุมและชัดเจนดีแล้ว ไม่จำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมแต่ประการใด

ในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ตีกรอบอยู่ที่วัตถุประสงค์หรือสถานที่เท่านั้น และวัตถุประสงค์หรือสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นที่เคารพในทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาอีกด้วย ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การบัญญัติในลักษณะนี้ของประเทศไทยนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย ในมาตรา 295 ซึ่งเป็นรากฐานของแนวความคิดในการบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาขึ้นในประเทศไทย โดยกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดียนั้น วัตถุประสงค์แห่งการกระทำดังกล่าว จำกัดอยู่เฉพาะวัตถุประสงค์หรือสถานที่เช่นเดียวกัน และวัตถุประสงค์หรือสถานที่ดังกล่าวนี้ต้องเป็นที่เคารพสักการะของผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ในสาธารณรัฐอินเดียอีกด้วย อิทธิพลอีกส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลทางวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีต่าง ๆ ประกอบกับอิทธิพลทางศาสนา

ในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำตามมาตรา 206 นั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เพราะเหตุใดจึงคุ้มครองอยู่แค่เพียงวัตถุประสงค์หรือสถานที่อันเป็นที่เคารพสักการะในทางศาสนาเท่านั้น ทั้งที่เรื่องศาสนามีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง เชื่อมโยงถึงคุณค่า ความเชื่อ ความศรัทธา และระบบแนวคิดต่าง ๆ เมื่อผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลไม่ว่าจะในบริบทเชิงสังคมวิทยา ในบริบทของกฎหมายที่ประกอบไปด้วยกฎหมายของไทยในอดีตและกฎหมายต่างประเทศ เหตุที่ประเทศไทยยังไม่ควรขยายกรอบของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำไปยังความเชื่อ ความศรัทธา หรือตัวบุคคลในทางศาสนา แต่ควรตีกรอบอยู่เพียงแค่วัตถุประสงค์หรือสถานที่ดังเดิมก็ด้วยสาเหตุดังต่อไปนี้ **ประการแรก** การขยายความคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลในทางศาสนานั้น มีความสุดโต่งเกินไป ประเทศที่ให้ความคุ้มครองตัวบุคคลในทางศาสนา ส่วนมากจะเป็นประเทศที่มีระบบเป็นรัฐศาสนาอย่างเข้มข้น เช่น สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน สาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน เป็นต้น อีกทั้งการคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลในทางศาสนาเป็นการกระทำที่เป็นไปได้ค่อนข้างยาก ด้วยเหตุที่ว่ารัฐธรรมนูญของประเทศไทยฉบับปัจจุบัน ปีพุทธศักราช 2560 นั้นออกแบบมาให้รัฐมีความเป็นกลางทางศาสนา⁸ โดยให้เสรีภาพในทางศาสนา การจะจำกัดให้ผู้คนนับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งย่อมไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่รัฐจะออกกฎหมายคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลในทางศาสนา อีกทั้งจะเกิดคำถามจากทางสังคมหรือแม้แต่ผู้ที่นับถือศาสนาด้วยกันเองอีกว่า รัฐรู้ได้อย่างไรว่าบุคคลดังกล่าวคือบุคคลสำคัญในศาสนานั้น ๆ เพราะต้องไม่ลืมว่าบุคคลสำคัญในทางศาสนามีใช่แค่บุคคลหนึ่งบุคคลใด มีใช่แค่ตัวศาสดาแต่เพียงเท่านั้น อยู่ในกรณีของศาสนาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านที่นอกจากตัวศาสดาแล้ว ยังคุ้มครองไปถึง

⁸ ดู หัวข้อ 2.2.2 การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในเรื่องศาสนาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อิหม่าม และลูกสาวของศาสดาอีกด้วย การขยายขอบเขตความคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลในทางศาสนา จึงกระทำได้ยาก หรือในกรณีที่มีข้อเรียกร้องให้คุ้มครองพระสงฆ์ สามเณร ซี ในพระพุทธศาสนา เห็นจะเป็นการยากขึ้นไปอีก เพราะข้อเรียกร้องดังกล่าว อาจกระทบหลักการขั้นพื้นฐานในทางรัฐธรรมนูญที่รัฐต้องเป็นกลางและให้เสรีภาพในทางศาสนา แล้วเมื่อใดก็ตามถ้าหากรัฐให้การคุ้มครองไปถึงตัวบุคคลเช่นว่า ก็ย่อมเกิดข้อเรียกร้องจากศาสนาอื่น ๆ ตามมาเช่นกัน เพราะบริบทบ้านเมืองนั้น โดยหลักการมิใช่รัฐศาสนาแต่ประการใด

นอกจากนั้นแล้ว การกระทำใดก็ตามที่เป็นกรกระทำที่กระทบต่อตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นนักบวชในศาสนาใดก็ตาม ในประเทศไทยนั้น มีบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองบุคคลไว้เป็นการทั่วไปอยู่แล้วในประมวลกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานดูหมิ่นซึ่งหน้า หรือความผิดฐานอื่น ๆ ในกรณีที่เกิดการกระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย ดังนั้นแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นใดที่จะต้องบัญญัติคุ้มครองบุคคลที่เป็นนักบวชในทางศาสนาเพิ่ม แม้ว่าในมุมมองของบุคคลภายนอกนั้น อาจมองว่าบรรดานักบวชก็เปรียบเสมือนได้กับสัญลักษณ์ของทางศาสนาก็ตาม แต่ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจในประการหนึ่งว่า คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดดังกล่าวที่มุ่งจะคุ้มครองนั้น คือ ความสงบเรียบร้อยของสังคม อีกทั้งมุ่งคุ้มครองความรู้สึกทางจิตใจของผู้ที่นับถือศาสนาเป็นหลัก และเป็นกรบัญญัติในลักษณะในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ในมุมของความศรัทธาอันเป็นคุณค่าที่มีผลต่อจิตใจของศาสนิกชน การบัญญัติความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานี้จึงมิได้ให้การรับรองและคุ้มครองไปถึงบรรดานักบวชอันเป็นบุคคลในทางศาสนาแต่ประการใด

ประการที่สอง การขยายขอบเขตออกไปถึงความเชื่อ ความศรัทธา ความคิด คำสอน อุดมการณ์ เป็นสิ่งที่ทำได้ยากในการบัญญัติกฎหมาย ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากด้วยตัวของสิ่งเหล่านั้นนั้น มีลักษณะที่เป็นนามธรรมค่อนข้างสูง จับต้องได้ยาก ถ้าเมื่อใดก็ตามที่มีการขยายขอบเขตออกไปถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรมดังกล่าว ข้อดีอาจเกิดขึ้น คือ สามารถคุ้มครองครอบคลุมไปถึงสิ่งดังกล่าวได้ แต่ปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมานั้นมีอีกมาก ยกตัวอย่าง กรณีการตีความ คำสอน ความเชื่อ ความศรัทธาที่แตกต่างกัน ย่อมนำไปสู่ผลลัพธ์แห่งการกระทำที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะตัวคำสอนเองเป็นสิ่งที่กล่าวได้ยากกว่าคำสอนของนิกายใดถูกต้องที่สุด เพราะไม่ใช่ศาสนาเดียวกัน จะมีคำสอนเหมือนหรือไปในทิศทางหรือแนวเดียวกันทั้งหมด แต่ละศาสนาก็มีนิกาย แยกย่อยออกไปอีกมากมาย การตีความในส่วนที่เป็นนามธรรมส่วนนี้ตีความได้ยาก การจะกล่าวว่าคำสอน หรือความเชื่อใครถูกใครผิด ยิ่งเป็นการยากเข้าไปอีก มิหนำซ้ำอาจจะนำมาสู่ความแตกแยกในทางสังคมเสียด้วยซ้ำ เพราะแต่ละฝ่าย แต่ละนิกาย ต่างก็ยึดถือว่าคำสอน ความเชื่อของตนนั้นถูกต้อง ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าการตีความในเรื่องของศรัทธาของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกัน การกระทำบางอย่างของบุคคลหนึ่งอาจมองว่าเป็นการแสดงออกซึ่งความศรัทธา แต่ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่ง

มองว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด และเมื่อศาสนาเป็นเรื่องของความเชื่อและความศรัทธาแล้วนั้น สิ่งที่จะเป็นปัญหาตามมาคือการพิสูจน์ในทางกฎหมาย ผลจากการกระทำดังกล่าวจะพิสูจน์ได้ค่อนข้างยากมาก ไม่สามารถอ้างสิทธิของคนในสังคมมาพิสูจน์ได้ สิ่งดังกล่าวมีลักษณะเป็นนามธรรม ผลที่จะเกิดขึ้นจึงไม่สามารถปรากฏได้อย่างเด่นชัดเหมือนกับการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ที่ตัววัตถุแห่งการกระทำมีลักษณะเป็นรูปธรรม จับต้องได้นั่นเอง

ประการที่สาม หลักสำคัญที่สุดของประเทศไทย คือ หลักการตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2560 นั้น มิได้ให้การรับรองให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ดังนั้น ในมุมมองของกฎหมายจึงมองว่า ประเทศไทยไม่ใช่รัฐศาสนา แต่มีระบบเป็นรัฐโลกวิสัยที่ให้การคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน* การที่จะขยายการคุ้มครองออกไปยังคำสอน ความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าวย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะหลักการของการคุ้มครองสิ่งดังกล่าวนั้น เป็นหลักการและแนวคิดของประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐศาสนา เช่น กลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม เพราะกลุ่มประเทศดังกล่าวมิได้มองแค่ศาสนาอิสลามเป็นเพียงศาสนา แต่ศาสนาอิสลามคือหลักในการดำรงตน ในการดำเนินชีวิต ทุกสิ่งที่เป็นคำสอนในทางศาสนาแทรกซึมไปทั้งระบบ ไม่ว่าจะเป็นการเมือง กฎหมาย ความคิด ความเชื่อ แต่ในขณะที่รัฐโลกวิสัยจะไม่ได้พิจารณาในบริบทดังกล่าว ทั้งนี้อาจมีข้อแย้งว่าในสาธารณรัฐอินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร(ประเทศ

* ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้หลักการในรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2560 นั้น จะไม่ได้ให้การรับรองให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ แต่กลไกบางอย่างที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญนั้นจะพบว่ายังมีความโน้มเอียงไปในการให้สิทธิแก่ศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เช่น ในกรณีของมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญฉบับปี พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติในวรรคแรกว่า “รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น” โดยลักษณะของการบัญญัติเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงความเป็นศาสนาพุทธในประเทศไทยอย่างเด่นชัด ส่วนในบทบัญญัติของวรรคสองนั้น บัญญัติว่า “ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาอื่นเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทเพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการและกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่าในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย” โดยในวรรคสองนี้เห็นได้ชัดเลยว่า ศาสนาพุทธดังกล่าวที่รัฐไทยมองนั้น เป็นการพิจารณาในมุมมองของการเถรวาท และให้การส่งเสริมและสนับสนุนศาสนาพุทธนิกายนี้เป็นหลัก ซึ่งในกรณีดังกล่าว มีความคล้ายกับกรณีของสาธารณรัฐอินเดีย กล่าวคือ แม้ว่าสาธารณรัฐอินเดียจะประกาศชัดเจนว่าประเทศตนนั้นเป็นรัฐโลกวิสัย ไม่ได้ให้การสนับสนุนศาสนาใดศาสนาหนึ่ง แต่ด้วยสภาพสังคมที่ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดในเรื่องของระบบชั้นวรรณะที่ชัดเจนจากอิทธิพลของความคิด ความเชื่อในทางศาสนา ส่งผลให้การปฏิบัติตนต่าง ๆ ในทางสังคม ยังคงยึดถือหลักจากทางศาสนาอยู่ ดังนั้นแล้วผู้วิจัยมองว่า ลักษณะความเป็นรัฐโลกวิสัยของไทยนั้น มิได้มีลักษณะที่แบ่งแยกเด็ดขาดดังเช่นสหราชอาณาจักร หรือ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่ประเทศไทยนั้น มีลักษณะในการบัญญัติที่ผสมผสานไปกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมได้ด้วย ดังนั้นแล้ว รัฐโลกวิสัยของประเทศไทยนั้น ในเชิงของกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยมีความเป็นรัฐโลกวิสัยอย่างแน่แท้ แต่ในมุมมองสังคมวิทยานั้น ประเทศไทยยังมีความก้ำกึ่งกับความเป็นรัฐศาสนา แม้จะไม่ได้โน้มเอียงไปทางกลุ่มของรัฐศาสนา แต่มีการกระทำหลายสิ่งซึ่งอาจทำให้เข้าใจได้ว่าประเทศไทยนั้นให้การคุ้มครองศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น การห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มสุราในสถานที่ที่กำหนดไว้ในวันสำคัญทางศาสนาของศาสนาพุทธ หรือ การกำหนดวันสำคัญของศาสนาให้เป็นวันหยุดทางราชการ

อังกฤษ) ต่างก็มีการบัญญัติไว้ในลักษณะที่คุ้มครองคุณค่าในทางศาสนาเช่นกัน แม้จะไม่ใช้คำสอนหรือสิ่งอื่นใด โดยในส่วนี้ ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า เหตุที่ประเทศดังกล่าวบัญญัติไว้เช่นนั้น มิใช่หลักการที่จะคุ้มครองตัวศาสนาแต่ประการใด แต่สาระสำคัญและวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการคุ้มครองความวุ่นวายที่อาจเกิดขึ้นในสังคม เป็นการคุ้มครองความสงบสุขในสาธารณะ มิได้ให้น้ำหนักของการคุ้มครองไปที่ตัวศาสนาแต่ประการใด แต่ต่างไปจากรัฐศาสนา ที่การบัญญัติกฎหมายขึ้นมานั้น ก็เพื่อคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนาโดยตรง

ประการที่สี่ ในบริบทของประเทศไทย ผลจากการกระทำของผู้กระทำที่ได้กระทำต่อความเชื่อ คำสอน ความศรัทธาในทางศาสนานั้น ส่วนมากผู้กระทำได้รับบทลงโทษจากทางสังคมที่รุนแรงอยู่แล้ว เช่น การถูกประณาม เป็นต้น อีกทั้งในมุมมองของกฎหมายนั้น การกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่กระทำต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม การที่จะพิสูจน์ถึงความเสียหายหรือประการใด เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก เมื่อการพิสูจน์ถึงความเสียหายเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก ผลที่สืบเนื่องต่อมา คือ การพิจารณาคดีให้เกิดผลลัพธ์ที่เหมาะสมกับการกระทำความผิด ก็จะเป็นการกระทำที่ยาก เช่นเดียวกัน อาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผลคำตัดสินได้ กรณีดังที่กล่าว จะแตกต่างกันไปกับกรณีของการกระทำที่เป็นการกระทบต่อตัววัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา เพราะอย่างน้อยก็สามารถพิสูจน์และเห็นได้ว่าวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ได้รับผลกระทบมาน้อยเพียงใด

ประการที่ห้า การที่ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยควรจำกัดการคุ้มครองอยู่ที่วัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแบบเดิมนั้น ส่วนหนึ่งก็เพราะสิ่งดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นรูปธรรม สามารถเห็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำต่อสิ่งดังกล่าวได้อย่างแน่ชัดกว่ากรณีอื่น ทั้งนี้ ถ้าหากบัญญัติขยายขอบเขตของวัตถุแห่งการกระทำออกไปจากเดิม จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ขยายความคุ้มครองออกไปยังสิ่งที่เป็นนามธรรม ผลเสียหายที่ตามมาย่อมเกิดขึ้นอีกมากมาย เช่น ถูกลำนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก่งัดหรือขู่ว่าจะฟ้องสำหรับการกระทำบางอย่าง เมื่อสิ่งที่เป็นนามธรรมพิสูจน์ได้ยาก เมื่อมีการแก่งัดฟ้องกันขึ้นไป ย่อมเสียทั้งเวลา เสียทั้งผลประโยชน์ ไม่ว่าจะในส่วนตน หรือในสังคมโดยรวม ย่อมได้รับแต่ผลเสีย เพราะการจะพิสูจน์ความเชื่อ ความศรัทธานั้น ตีความยาก แม้จะมีผู้เชี่ยวชาญ แต่ความเชื่อดังกล่าวก็ไม่ได้มีแค่ประการเดียวแต่อย่างไร

ดังนั้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นควรว่าขอบเขตของวัตถุแห่งการกระทำยังคงควรที่จะจำกัดอยู่เพียงวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาเดิม ด้วยเหตุผลประการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และนำเสนอไปในข้างต้น

แต่ทั้งนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ในส่วนของวัตถุแห่งการกระทำนั้น ที่แบ่งออกเป็นวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น วัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวหมายถึงสิ่งใดกัน กล่าวคือ **ประการแรก** วัตถุหรือสถานที่ดังกล่าว คือ วัตถุหรือสถานที่ทางศาสนา ยกตัวอย่างเช่น พระพุทธรูปที่เคารพบูชา วัด โบสถ์ สุเหร่า มัสยิด เจดีย์ เทวรูป เทวาลัย เป็นต้น **ประการที่สอง** วัตถุหรือสถานที่ดังกล่าว คือ วัตถุหรือสถานที่แห่งความศรัทธา (ทำลายความรู้สึก) ยกตัวอย่างเช่น ภาพวาดที่สื่อถึงวัตถุหรือสถานที่ทางศาสนา ซึ่งในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอยู่ที่การพิจารณาและตีความของผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีคำพิพากษาในประเด็นดังกล่าวขึ้นมาสู่ชั้นฎีกา จึงเป็นประเด็นที่ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันในแวดวงวิชาการต่อไป

ในส่วนของการตีความนั้น ก็เป็นประเด็นที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญด้วยส่วนหนึ่ง เพราะตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 เนื้อหาความผิดที่บัญญัติไว้ นั้น บัญญัติว่า การกระทำที่จะเป็นความผิดต้องเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ “แก่” วัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด โดยในส่วนนี้เอง เกิดข้อสงสัยขึ้นว่า การกระทำดังกล่าวต้องเป็นการกระทำแก่ตัววัตถุหรือตัวสถานที่โดยตรง ณ จุดที่มีการกระทำอยู่อย่างเดียวเลยหรือไม่ ในส่วนนี้ผู้วิจัยพยายามค้นหาเจตนารมณ์จากผู้ร่างกฎหมาย แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงในประเด็นดังกล่าวแต่อย่างใด เพราะถ้าหากตีความไปในทำนองว่า การกระทำด้วยประการใด ๆ ดังกล่าวที่กระทำแก่ วัตถุหรือสถานที่นั้น ต้องกระทำ ณ จุดเกิดเหตุที่มีตัววัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวอยู่ด้วยจึงจะเป็นความผิด การตีความในลักษณะนี้อาจจะไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 นี้เท่าใดนัก เพราะความผิดฐานดังกล่าวนี้ โดยหลักการแล้ว มุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ โดยความสงบสุขดังกล่าวก็มาจากการป้องกันการกระทำที่จะไม่ไปกระทบต่อความรู้สึกของศาสนิกชนในแต่ละศาสนา ไม่ได้มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแต่ประการใด เพราะถ้าหากเจตนารมณ์ดังกล่าวมุ่งคุ้มครองวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแต่ประการเดียวแล้วนั้น การตีความก็ควรจำกัดที่ การกระทำด้วยประการใด ๆ ดังกล่าวแก่วัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น ต้องกระทำ “ต่อหน้า” ตัววัตถุหรือตัวสถานที่แต่เพียงอย่างเดียว แต่ตามที่ผู้วิจัยได้ค้นหาเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมายแล้ว พบว่าผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะให้ความผิดฐานดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ มิใช่คุ้มครองตัววัตถุหรือสถานที่หรือคุณค่าในทางศาสนาแต่ประการใด

เมื่อเจตนารมณ์ของกฎหมายอยู่ที่การคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ การกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวโดยตรง แน่แน่นอนว่าย่อมกระทบความรู้สึกของผู้ที่นับถือศาสนาเป็นแน่แท้และอาจก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมตามมา แต่ถึงอย่างไรก็ตามการกระทำที่เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานที่ แม้จะไม่ได้อยู่ต่อหน้าตัววัตถุหรือสถานที่โดยตรง ถ้า

หากกระทำการใด ๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดความรู้สึกในทางลบต่อผู้ที่นับถือศาสนา ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่นับถือศาสนาอยู่ดี เช่น การกล่าวด้วยวาจาดูหมิ่นต่อวัดหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น ๆ หรือการนำภาพวัดหรือสถานที่ที่เป็นที่เคารพดังกล่าวในทางศาสนามาดัดแปลงตัดต่อ หรือกระทำด้วยประการใด อันเป็นการล้อเลียนเหยียดหยาม เป็นต้น การกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมกระทบต่อความรู้สึกของผู้ที่นับถือศาสนาเช่นเดียวกัน

เมื่อความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวบอกเจตนารมณ์ไว้ชัดว่า เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ แต่ถ้าหากการตีความกฎหมายดังกล่าวตีกรอบอยู่แค่เพียงต้องกระทำต่อหน้าหรือต่อตัววัดหรือสถานที่เท่านั้น การตีความในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมได้จริงหรือ ดังนั้นแล้ว **ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรตีความให้คลุมถึงการกระทำอื่นใด ไม่ว่าจะอยู่ ณ สถานที่ใด** ด้วยเงื่อนไขว่า ถ้าผลในบั้นปลายจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม การกระทำนั้นย่อมเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ทั้งนี้ก็เพื่อให้การตีความส่วนนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงควรที่จะตีความไปในทิศทางที่คุ้มครองความสงบสุขของสังคมดังที่กล่าวมา อีกทั้งการตีความบทบัญญัติที่เป็นลายลักษณ์อักษรดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นการตีความที่นอกเหนือไปจากถ้อยคำอันเป็นลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เพราะในตัวบทใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ แก้วัดหรือสถานที่...” **ไม่ใช่ใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ ต่อวัดหรือสถานที่...”** ทั้งนี้อาจมีข้อโต้แย้งว่า การตีความในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการตีความเพื่อขยายความ⁹ หรือไม่ ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจว่าการตีความโดยขยายความในกฎหมายอาญานั้น ยังเป็นข้อถกเถียงในวงการทางวิชาการว่าจะสามารถนำการตีความโดยขยายความมาใช้ในการตีความควบคู่ไปกับการตีความตามตัวอักษรและเจตนารมณ์ด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตีความกฎหมายอาญาไม่ต้องห้ามตีความโดยขยายความ ถ้าหากการตีความกฎหมายอาญาโดยขยายความดังกล่าวนั้น ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ และไม่เป็นการกระทบต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่เป็นการตีความกฎหมายอาญาโดยขยายความเพื่อให้ความหมายที่ขาดหายไปจากความไม่สมบูรณ์ดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ร่าง ในกรณีแบบนี้สามารถที่จะกระทำได้¹⁰ แต่ทั้งนี้ต้องเข้าใจหลักการว่า การตีความโดยการขยายความทางอาญาจะต้องไม่เป็นการขัดแย้งกับตัวบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยขัดแย้งนั้นไม่สามารถที่จะกระทำได้ เพราะถ้าหากการทำการไปเช่นนั้นจะเท่ากับว่า การตีความดังกล่าวจะกลายเป็นการอาศัยเทียบบทกฎหมายใกล้เคียงอย่าง

⁹ กุสุมา เมฆเมฆา และอำนาจ เนตยสุภา, “การตีความกฎหมายอาญา” ใน *การใช้การตีความกฎหมาย*, พิรุณา ดิงศภักดิ์, บรรณาธิการ, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552), หน้า 255-258.

¹⁰ อัครพร จุฬารัตน, “หลักทั่วไปของการตีความในกฎหมายอาญา,” *วารสารนิติศาสตร์* 3,1 (ธันวาคม 2512): 89-90.

ยิ่ง¹¹ ซึ่งการตีความตามแบบที่ผู้วิจัยวิเคราะห์มานั้น ไม่เป็นการขัดหลักการแต่ประการใด เพราะบทบัญญัติแห่งกฎหมายใช้คำว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถาน...” มาแต่เดิมอยู่แล้ว และคำว่า “กระทำแก่” ดังกล่าว สามารถตีความโดยนัยได้ทั้งสองนัยอยู่แล้ว คือทั้งกระทำต่อหน้าวัตถุหรือสถานที และการกระทำที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าวัตถุหรือสถานทีนั่นเอง

ข. ส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำ

ปัญหาต่อมา คือ เรื่องของพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” ซึ่งเป็นองค์ประกอบภายนอกซึ่งมิใช่ข้อเท็จจริง หรือเป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั่นเอง โดยหลักของปัญหาของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาส่วนหนึ่งมาจากการบัญญัติพฤติการณ์ประกอบการกระทำเช่นว่านี้ เมื่อถ้อยคำว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” ดังกล่าว เป็นพฤติการณ์ที่ประกอบการกระทำแล้ว จึงไม่อยู่ภายใต้มาตรา 59 วรรคสาม ลักษณะอาการใดจะเป็นการกระทำที่เป็นการเหยียดหยามหรือไม่นั้น จำเป็นที่ต้องใช้มาตรฐานของวิญญูชน โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความรู้หรือไม่รู้ของผู้กระทำ ผู้กระทำจะอ้างว่าไม่รู้ว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาจึงไม่มีเจตนาเหยียดหยามไม่ได้ หากวิญญูชนเห็นว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาก็ครบองค์ประกอบภายนอกของความผิด ดังนั้น ในกรณีนี้ผู้กระทำจะกระทำโดยประสงค์ที่จะเหยียดหยามศาสนา แต่ในความรู้สึกของวิญญูชนกลับมองว่าพฤติการณ์ดังกล่าวไม่เป็นการเหยียดหยาม ผู้กระทำแม้จะมีเจตนาประสงค์ต่อผลว่าจะเหยียดหยามเพียงใด ก็ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้เลย แม้ในฐานพยายามก็ไม่ผิด ในกรณีนี้จะเกิดปัญหาตามมาอีกมากมายประการปัญหาที่เด่นชัดที่สุด คือ การกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวนี้อาจจะเป็นการขัดกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาในส่วนที่ว่า กฎหมายอาญานั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอน เป็นไปตามหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมายอาญา (Principle of certainty - nullum crimen nulla poena sine lege certa) กล่าวคือ การเปิดโอกาสให้ใช้พฤติการณ์ประกอบการกระทำมาเป็นตัวชี้วัดว่าจะมีความผิดหรือไม่ ย่อมไม่มีความชัดเจนแน่นอนในการตีความ มีลักษณะการตีความในทำนองปลายเปิดมากจนเกินไป การคงไว้ซึ่งหลักความชัดเจนและแน่นอนในกฎหมายอาญานี้ก็เนื่องจาก กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ โทษทุกชนิดย่อมกระทบถึงสิทธิเสรีภาพไม่มากนักน้อย การที่บุคคลใดจะต้องได้รับโทษจากกฎหมายดังกล่าวนี้ ควรที่จะต้องรู้อย่างชัดเจนว่าการกระทำเช่นใดเป็นความผิดและความผิดดังกล่าวที่บัญญัติไว้ก็ควรที่จะมีความชัดเจนและแน่นอนเช่นเดียวกัน ดังนั้นแล้วในการ

¹¹ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1, 16.

บัญญัติพฤติการณ์ประกอบการกระทำไว้ดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นปัญหาที่สมควรแก้ไข เพราะขัดแย้งกับหลักการพื้นฐานตามกฎหมายอาญานั้นเอง

ดังนั้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการกำหนดพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าว เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม จริงอยู่ถ้าผู้กระทำมีจิตใจที่ชั่วร้าย กระทำโดยเจตนาเหยียดหยามศาสนา และบุคคลภายนอกก็มองว่าสิ่งดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนา กรณีแบบนี้ย่อมเข้าองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 206 อย่างแน่แท้ และไม่มีข้อโต้แย้งในทางทฤษฎีการกำหนดความผิดอาญา เพราะผู้กระทำมีเจตนาที่ชั่วร้าย ผลแห่งการกระทำที่ชั่วร้ายบุคคลภายนอกที่นับถือศาสนาต่างก็ได้รับผลจากการกระทำนั้น แต่ถ้าพิจารณาในมุมที่บุคคลดังกล่าวปราศจากเจตนาอันชั่วร้ายในจิตใจ แต่บุคคลภายนอกกลับมองว่าการกระทำนั้นของผู้กระทำที่ปราศจากจิตใจชั่วร้ายดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนา กรณีแบบนี้เท่ากับว่าผู้กระทำต้องรับผลในการกระทำที่ไม่ได้มาจากเจตนาชั่วร้ายในจิตใจ โดยในส่วนี้ผู้วิจัยจะขอยกไปกล่าวในส่วน ค. ส่วนของเจตนาในการกระทำความผิดต่อไป เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบไปพร้อมกันกับการเสนอแนะเจตนาพิเศษในความผิดฐานดังกล่าว

ค. ส่วนของเจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 พบว่าเจตนาในการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงเจตนาธรรมดา กล่าวคือ ต้องเป็นการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ด้วยเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเจตนาเล็งเห็นผลในการกระทำดังกล่าว ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานี้ โดยหลักการเดิมแล้ว ไม่ได้มีเจตนาพิเศษแต่ประการใด มีเพียงแต่เจตนาธรรมดา ประกอบกับพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” แต่เพียงเท่านั้น ในประเด็นของเรื่องเจตนาในการกระทำความผิดต่อศาสนาดังกล่าวนี้ จึงมีความแตกต่างไปจากของกฎหมายต่างประเทศตรงที่กฎหมายของต่างประเทศนั้น การกระทำดังกล่าวนอกจากเจตนาธรรมดาแล้ว ยังจะต้องประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษซึ่งเป็นเจตนาที่เป็นมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิด เมื่อความผิดฐานดังกล่าวของประเทศไทยเป็นเพียงเจตนาธรรมดา ทั้งยังต้องอาศัยพฤติการณ์ประกอบการกระทำในการตัดสินการกระทำดังกล่าวว่าจะเป็นความผิดหรือไม่ ผลที่ตามมาจากบทบัญญัติเดิม คือ ถ้าตัวของผู้กระทำความผิดเอง มิได้มีเจตนาชั่วร้ายในจิตใจที่ต้องการจะเหยียดหยามศาสนาเลยแม้แต่น้อย อีกทั้งไม่ทราบว่าการกระทำของตนนั้นเป็นการเหยียดหยามศาสนา แต่เมื่อวิญญูชนหรือผู้ที่นับถือศาสนานั้นต่างมองว่าการกระทำดังกล่าวของบุคคลเช่นว่านั้นเป็นการเหยียดหยามศาสนา บุคคลเช่นว่านี้ต้องรับผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในการกระทำดังกล่าวไปในทันที แม้ไม่มีเจตนาที่จะเหยียดหยามศาสนาเลยก็ตาม ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการบัญญัติพฤติการณ์ประกอบการกระทำในลักษณะ

ดังกล่าวของประเทศไทยอาจจะเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานในทางกฎหมายอาญาที่กล่าวว่ากฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างให้เห็น เช่น นาย A นักการภารโรงของโรงเรียนแห่งหนึ่ง ตีมีสุราจนเกิดการเมา ด้วยความคึกคะนอง นาย A นำปืนพกสั้นที่ติดตัวนั้น ینگไปยังพระพุทธรูปประจำโรงเรียนที่เป็นที่เคารพสักการะของครูอาจารย์และนักเรียนทุกคน คำถามคือ การกระทำดังกล่าวของนาย A มีความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206 หรือไม่ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอเริ่มวิเคราะห์จากองค์ประกอบภายนอกก่อน กล่าวคือมีบุคคลผู้กระทำแล้ว คือ นาย A และมีการกระทำแล้ว คือ การยิงปืน โดยวัตถุแห่งการกระทำดังกล่าว คือ พระพุทธรูปประจำโรงเรียนอันเป็นวัตถุที่เป็นที่เคารพในทางศาสนา จะเห็นได้ว่าการกระทำของนาย A ครอบงำองค์ประกอบภายนอกแล้วทั้งสิ้น พิจารณาองค์ประกอบภายใน พบว่า นาย A มีเจตนาที่จะกระทำแล้วต่อวัตถุดังกล่าวซึ่งเป็นเจตนาธรรมดา แต่ทั้งนี้การที่จะเป็นความผิดหรือไม่นั้น จำต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวด้วย ลักษณะอาการใดจะเป็นการกระทำที่เป็นการเหยียดหยามหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องใช้มาตรฐานของวิญญูชน โดยไม่ต้องพิจารณาถึงความรู้หรือไม่รู้ของผู้กระทำ ผู้กระทำจะอ้างว่าไม่รู้ว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาจึงไม่มีเจตนาเหยียดหยามไม่ได้ หากวิญญูชนเห็นว่าการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาก็ครอบงำองค์ประกอบภายนอกของความผิด ดังนั้น ในกรณีที่ผู้กระทำจะกระทำโดยประสงค์ที่จะเหยียดหยามศาสนา แต่ในความรู้สึกของวิญญูชนกลับมองว่าพฤติการณ์ดังกล่าวไม่เป็นการเหยียดหยาม ผู้กระทำแม้จะมีเจตนาประสงค์ต่อผลว่าจะเหยียดหยามเพียงใด ก็ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้เลย แม้ในฐานะพยายามก็ไม่ผิด ดังนั้น การกระทำดังกล่าวของนาย A จึงเป็นความผิดฐานนี้ เพราะการใช้ปืนยิงไปที่พระพุทธรูปประจำโรงเรียนนั้น วิญญูชนย่อมเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการไม่สมควร เป็นการลดทอนคุณค่าของสิ่งดังกล่าว เป็นการเหยียดหยามศาสนาแล้วนั่นเอง

หรือพิจารณาอีกหนึ่งตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 3 คือ นายโรเบิร์ตชาวต่างชาติเข้ามาพักอาศัยในประเทศไทย นายโรเบิร์ตอยู่แล้วที่ วัดอุษินดังกล่าวที่ตนพบเห็นคือพระพุทธรูปอันเป็นที่เคารพของพุทธศาสนิกชน แต่ไม่รู้ว่าการเอามือไปลูบเม็ดพระศกของพระพุทธรูปเป็นการเหยียดหยามศาสนา และนายโรเบิร์ตเองก็ไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายในจิตใจที่จะเหยียดหยามศาสนาแต่ประการใด แต่นายโรเบิร์ตกลับต้องรับผิดตามมาตรา 206 ด้วยเหตุที่ว่า จากการกระทำในลักษณะดังกล่าว วิญญูชนเห็นว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาแล้ว

จากตัวอย่างที่ผู้วิจัยยกมานี้ ทำให้เห็นว่าพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวเป็นปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายประการหนึ่งที่อาจส่งผลให้เกิดการลักลั่นในการปรับใช้ได้

ดังเช่น กรณีของนาย A และนายโรเบิร์ตที่ยกตัวอย่างไป แม้จะไม่ได้มีเจตนาที่จะเหยียดหยามศาสนาเลยก็ตาม แต่เมื่อวิญญูชนมองว่าการกระทำนั้นเป็นการเหยียดหยามศาสนา ผู้กระทำทั้งสองจึงต้องรับผิดชอบฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าว

ในเรื่องของเจตนาพิเศษส่วนนี้เอง ผู้วิจัยจะขอยกความผิดฐานหนึ่งซึ่งมีลักษณะการคุ้มครองที่คล้ายคลึงกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา แต่มีความพิเศษอยู่ที่ความผิดฐานดังกล่าว มีเจตนาพิเศษ คือ ความผิดเกี่ยวกับธง ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 118¹² ซึ่งเป็นหนึ่งในความผิดอาญาที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษโดยคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2519 โดยความผิดเกี่ยวกับธงนี้ คุณธรรมทางกฎหมายก็เพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณชนและป้องกันเกียรติภูมิของประเทศชาติ¹³ โดยเฉพาะการคุ้มครองความสงบสุขของสังคมเป็นวัตถุประสงค์เอกเช่นเดียวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา นอกจากความคล้ายคลึงกันของคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดทั้งสองฐานดังกล่าวนี้แล้ว ประการสำคัญของการกำหนดความผิดเกี่ยวกับธงตามมาตรา 118 นี้ ถูกกำหนดมาเพื่อคุ้มครองความรู้สึกของบุคคลที่เป็นคนชาติของประเทศนั้น ๆ โดยกำหนดวัตถุประสงค์แห่งการกระทำไปที่ตัวธง หรือเครื่องหมายอื่นใดอันมีความหมายถึงรัฐ ทั้งนี้ด้วยลักษณะความผิดเกี่ยวกับธงที่ได้บัญญัติขึ้นมาขึ้น ก็เพื่อคุ้มครองความรู้สึกของผู้คนในชาตินั้น ๆ จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์แห่งการกระทำดังกล่าวก็เป็นตัววัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา มิได้คุ้มครองไปถึงชีวิตร่างกาย หรือสิ่งที่เป็นนามธรรมอื่นแต่ประการใด

แต่สิ่งที่แตกต่างของความผิดเกี่ยวกับธง มาตรา 118 กับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา มาตรา 206 คือ ส่วนขององค์ประกอบภายใน กล่าวคือ ความผิดเกี่ยวกับธงนั้น นอกจากจะมีเจตนาธรรมดาแล้ว ยังต้องเป็นการกระทำที่มีมูลเหตุชักจูงใจ คือ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ อันเป็นเจตนาพิเศษอีกด้วย แตกต่างไปจากความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาที่มีเพียงแค่เจตนาธรรมดาแต่เพียงเท่านั้น ความแตกต่างในส่วนของเจตนาพิเศษนี้ทำให้ผลแห่งการกระทำบางประการของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา มีผลลัพธ์ที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำและเจตนาที่ได้กระทำลงไป ดังที่ยกตัวอย่างไว้แล้ว ในกรณีของนาย A และนายโรเบิร์ตดังกล่าว ทั้งนี้ถ้าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนามีการแก้ไขปรับปรุงจากพฤติการณ์ประกอบการกระทำ “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” แก้ไขให้เป็นเจตนาพิเศษ โดยการกระทำการด้วยประการใด ๆ ตามมาตรา 206 นั้น ต้อง

¹² มาตรา 118 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำการใด ๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใดอันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹³ คณิต ณ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559), 862.

เป็นการกระทำ “เพื่อเหยียดหยามศาสนา” ย่อมส่งผลให้การกระทำของ นาย A นักการภารโรง และการกระทำของนายโรเบิร์ตชาวต่างชาติ ไม่เป็นความผิดไปในทันที เพราะขาดเจตนาพิเศษอันเป็นองค์ประกอบภายใน

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยเห็นด้วยว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติว่า “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” โดยเปลี่ยนบทบัญญัติดังกล่าวให้กลายเป็นเจตนาพิเศษที่บัญญัติว่า “เพื่อเหยียดหยามศาสนา” ทั้งนี้เพื่อตัดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายบางประการ ที่เกิดจากการที่ผู้กระทำมิได้มีเจตนาชั่วร้ายในจิตใจที่จะเหยียดหยามศาสนา แต่หากต้องรับผิดชอบในผลนั้น เนื่องจากพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั้นเป็นมุมมองที่สะท้อนมาจากมุมมองของวิญญูชนดังที่ได้บัญญัติไว้ ดังนั้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าไม่ควรมีบุคคลใดต้องรับผิดชอบ จากการกระทำของตนที่ไม่ได้เกิดจากความชั่วร้ายในจิตใจ และเป็นกรกระทำที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายในทางชีวิตร่างกายที่จะต้องรับผิดชอบตามบทบัญญัติแห่งการกระทำโดยประมาท แม้ว่าการกระทำดังกล่าว จะก่อให้เกิดความชุ่นเคืองใจแก่ศาสนิกชนไปบ้างก็ตามที่ แต่เจตนาในจิตใจของผู้กระทำ มิได้มีเจตนาชั่วร้ายแต่ประการใด อีกทั้งมีบทบัญญัติใกล้เคียงที่พอจะเอาผิดได้อยู่แล้ว ถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตัววัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา เช่น ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยเห็นว่าการปรับเปลี่ยนบทบัญญัติดังกล่าวยังเป็นการแก้ปัญหาในเรื่องพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่มีลักษณะไม่ชัดเจน โดยความไม่ชัดเจนดังกล่าวนั้น มาจากการที่มีความจำเป็นต้องใช้มุมมองของวิญญูชนใน แต่ละศาสนา มาพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดหรือไม่เป็นความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่ปราศจากความแน่นอน ไม่ชัดเจนและไม่ชัดเจน อันเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ว่ากฎหมายอาญานั้น ต้องมีความชัดเจนและแน่นอนตามหลักความชัดเจนแน่นอนของกฎหมายอาญา (Principle of certainty - nullum crimen nulla poena sine lege certa) เพราะต้องเข้าใจว่า กฎหมายอาญา เป็นกฎหมายที่มีโทษ และโทษดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น การกระทำใดที่จะเป็นความผิด จึงควรที่จะมีการบัญญัติให้ชัดเจน ดังนั้นแล้ว การบัญญัติปรับเปลี่ยนการพิจารณาความผิดจากพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวให้เป็นการพิจารณาในส่วนขอเจตนาพิเศษย่อมทำให้บทบัญญัติดังกล่าวมีความชัดเจนแน่นอนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ต้องมีความชัดเจนในบทบัญญัติและการตีความ

2) ลักษณะของการคุ้มครอง

โดยในประเด็นดังกล่าวนี้ ประเด็นมีอยู่ว่าการคุ้มครองความผิดในหมวดความผิดต่อศาสนาดังกล่าวนั้น ประเทศไทยคุ้มครองศาสนาหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะหรือไม่ โดย

จากบทบัญญัติพบว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยนั้น กล่าวถึงเฉพาะแต่เพียงใน ส่วนของศาสนา มิได้ขยายความให้ครอบคลุมออกไปถึงตัวบุคคลในศาสนาแต่ประการใด แต่ทั้งนี้ก็มีใช้ว่าในประเทศไทยไม่มีกฎหมายดังกล่าวที่คุ้มครองตัวบุคคลในทางศาสนา แต่การคุ้มครองบุคคลในทาง ศาสนานั้น ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 โดยอยู่ในหมวด 7 บทกำหนดโทษ ใน มาตรา 44 ทวิ¹⁴ ซึ่งมุ่งเอาผิดกับผู้ที่มีนินทาประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช และในมาตรา 44 ตริ¹⁵ ซึ่งมุ่งเอาผิดกับผู้ที่ไม่ให้ความเคารพหรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจ ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก แต่ลักษณะของความผิดดังกล่าว มีลักษณะที่เป็นการมุ่ง เอาผิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญเป็นพิเศษ ไม่ได้อยู่ในขอบเขตของหลักการของ ความผิดต่อศาสนาที่เจตนารมณ์มุ่งหมายของกฎหมายดังกล่าวเพื่อคุ้มครองความสงบสุขของสังคม ดังนั้นแล้ว จึงกล่าวได้ว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 ไม่ได้ให้การคุ้มครองถึงตัว บุคคลที่เกี่ยวข้องกับศาสนาแต่ประการใด ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการเหมาะสมแล้วที่ไม่ บัญญัติให้ครอบคลุมถึงตัวบุคคลที่สำคัญในทางศาสนา ดังเช่นที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านบัญญัติไว้ เพราะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าบุคคลสำคัญในทางศาสนาของแต่ละศาสนามีจำนวนค่อนข้างมาก การบัญญัติให้ครอบคลุมไปถึงตัวบุคคลที่สำคัญในทางศาสนา ย่อมจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีก มากมาย* ปัญหาที่ชัดที่สุดคือ จะรู้ได้อย่างไรว่าบุคคลดังกล่าวสำคัญในทางศาสนาอย่างแท้จริง หรือ แม้จะบัญญัตินำบุคคลเพียงกี่คนให้ได้รับการคุ้มครอง เช่น ศาสดา หรือ พระเจ้า แต่การบัญญัติใน ลักษณะเช่นนี้ ย่อมเป็นการไม่เหมาะสม เพราะอาจส่งผลให้การบังคับใช้บทบัญญัติในเรื่องนี้เป็นไป

¹⁴ มาตรา 44 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 บัญญัติว่า

“ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายสมเด็จพระสังฆราช ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน หนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁵ มาตรา 44 ตริ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 บัญญัติว่า

“ผู้ใดใส่ความคณะสงฆ์หรือคณะสงฆ์อื่นอันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียหรือความแตกแยก ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

* ปัญหาดังกล่าวที่ว่ามานี้ ปรากฏอยู่ตามข่าวมากมาย เช่น กลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามในประเทศไทย ที่รวมตัวกันที่ สวนลุมพินี จำนวนประมาณ 400 คน ได้เคลื่อนตัวผ่านถนนวิฑูรย์มุ่งหน้าสู่สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย เพื่อร่วมกันประท้วงต่อต้านภาพยนตร์เรื่อง Innocent of Islam ที่มีเนื้อหาเป็นการดูหมิ่นศาสดา ดู โพสต์ทูเดย์, “มุสลิมไทย ประท้วงหน้าสถานทูตมะกัน” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/politic/news/177572> และจากกรณีของการเคลื่อนไหวของชาวมุสลิมที่มีการดูหมิ่นศาสดา ดู มุลนิธิส่งเสริมการศึกษาอิสลามและการ พัฒนา, “การดูหมิ่นศาสดา ; เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือการเป็นทาสความคิด!” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <http://www.islamicstudies.th.com/index.php/articles/688-blasphemy-freedom-slave-ideas> หรือ อย่างกรณีของชาวพุทธในประเทศไทยเองนั้นก็มีการรณรงค์ป้องกันการลบหลู่พระพุทธเจ้า ดู โพสต์ทูเดย์, “ชาวพุทธจัดรณรงค์ ป้องกันลบหลู่พระพุทธเจ้า” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.posttoday.com/social/general/162456>

อย่างไม่มีประสิทธิภาพ* กล่าวคือ มาตราดังกล่าวแทนที่จะนำมาคุ้มครองความสงบในสังคมอย่างแท้จริง อาจกลับกลายเป็นเครื่องมือของผู้ไม่หวังดีในการกลั่นแกล้งนำความผิดดังกล่าวมาฟ้องเป็นคดีอาญาโดยหวังผลในทางทุจริตประการหนึ่งประการใด เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อตามมาอีกเป็นจำนวนมาก**

โดยหลักการตามมาตรา 206 แล้วนั้น ศาสนาที่มาตราดังกล่าวคุ้มครอง จะให้ความคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน แต่กรณีที่จะเกิดปัญหาตามมาในภายภาคหน้าคือการตีความคำว่าศาสนาดังกล่าว จะให้ความคุ้มครองทุกศาสนาหมดเลยตามหลักการได้หรือไม่ เพราะศาสนาที่ปรากฏอยู่บนโลกนี้มีได้มีเฉพาะเพียงแค่ศาสนาหลัก ๆ เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ศาสนาซิกข์ หรือศาสนายูดาห์ แต่เพียงเท่านี้ แต่ศาสนาบนโลกใบนี้ยังมีอีกมากมายที่ผู้คนหลากหลายให้การนับถือ เพราะในโลกนี้มีศาสนามากมายหลายศาสนาที่ได้รับการจดทะเบียนและมีผู้ให้การยอมรับนับถือมากมาย ตัวอย่างศาสนาที่มีการจดทะเบียนล่าสุด เช่น ศาสนาชาตาน และศาสนาเบคอน เป็นต้น ถ้าหากเป็นกรณีตามที่ว่านี้ ถ้าในภายภาคหน้ามีกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่งลุกขึ้นมาถือว่า ศาสนาหนึ่ง ๆ ที่พวกเขา นับถือถูกเหยียดหยาม แต่ศาสนาเหล่านั้นเป็นเพียงศาสนาที่กลุ่มคนจำนวนน้อยมานับถือ เช่นนี้ย่อมเกิดเป็นกรณีสงสัยในการตีความกฎหมายได้ และถ้าหากให้การคุ้มครองทุกศาสนาที่ถือกำเนิดขึ้นมานั้น ปัญหาตามมามีเกิดขึ้นได้ไม่จะเป็นการกลั่นแกล้งฟ้อง หรือใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในเรื่องที่อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่าง ๆ โดยอ้างศาสนาที่ตนนับถือ ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาสนาที่ประมวลกฎหมายอาญาควรจะต้องครอบคลุมและให้ความคุ้มครองนั้น ควรจะเป็นศาสนาที่ทางราชการยอมรับด้วย ส่วนหนึ่งก็เพราะว่าศาสนาที่ทางราชการให้การยอมรับนั้น มาจากการสำรวจแล้วว่ามีประชากรที่นับถืออยู่จริงในประเทศเป็นจำนวนมากพอในระดับหนึ่ง และการที่มีผู้นับถือมากพอในระดับหนึ่งนั้น ถ้าหากเกิดการกระทำ

* คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย เคยพิจารณาความผิดฐานดูหมิ่นศาสนา (Blasphemy) เมื่อครั้งสมัยที่ยังมีการบังคับใช้ความผิดฐานดังกล่าว โดยคณะกรรมการให้ความเห็นว่า การที่ความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาที่บังคับใช้ในขณะนั้น มีขอบเขตที่กว้างมาก ย่อมส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการปรับใช้ อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพใด ๆ ที่จะคุ้มครองความสงบในสังคมได้ ดู LONDON HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE, "The Law Commission: CRIMINAL LAW OFFENCES AGAINST RELIGION AND PUBLIC WORSHIP Laid before Parliament by the Lord High Chancellor pursuant to section 3(2) of the Law Commissions Act 1965," [Online] Accessed May 5, 2020. Available from: <https://www.lawcom.gov.uk/project/offences-against-religion-and-public-worship/>

** ยกตัวอย่าง ของกลุ่มชาวพุทธกลุ่มหนึ่งที่ดำเนินคดีกับกลุ่มบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งในข้อหาดูหมิ่นพระสังฆราชและทำให้สงฆ์แตกแยก ซึ่งเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 44 ทวิ และมาตรา 45 ตริ ซึ่งในกรณีกลับกันถ้าหากมีการบัญญัติให้เพิ่มการคุ้มครองบุคคลในทางศาสนาเข้าไป ปัญหาการฟ้องร้องเป็นคดีกันเพื่อหวังผลประโยชน์ที่มีขอบประการใดประการหนึ่งย่อมอาจเกิดขึ้นได้ ดู กรุงเทพธุรกิจ, "ฟ้อง 'กลุ่มศิษย์ธัมมชโย' กล่าวหาดูหมิ่นสังฆราช-ทำสงฆ์แตกแยก" [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/701396>

ที่เป็นการเหยียดหยามศาสนา ก็ย่อมส่งผลให้เกิดความไม่สบายใจต่อผู้ที่นับถือศาสนา จนอาจนำไปสู่ความไม่สงบของสังคมได้ แตกต่างไปจากศาสนาที่ทางราชการไม่ได้ยอมรับ ศาสนาเหล่านั้นไม่ได้มีโครงสร้างที่ชัดเจนพอ ประกอบกับผู้นับถือไม่ได้มีจำนวนมาก การกระทำที่จะเป็นการเหยียดหยามความเชื่อเหล่านั้น อาจไม่ส่งอิทธิพลมากพอที่จะให้ผู้นับถือศาสนาดังกล่าวลุกฮือ หรือก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง โดยปัจจุบันมีเพียง 5 ศาสนาเท่านั้นที่ทางราชการไทยให้การรับรอง อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าขอบเขตของคำว่าศาสนาในประมวลกฎหมายอาญาควรตีกรอบอยู่เฉพาะแค่ศาสนาที่ทางราชการไทยรับรอง ไม่รวมถึงศาสนาอื่นที่ไม่ได้รับรอง

5.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา

ในเนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ว่าในบทบัญญัติกฎหมายในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยที่ได้บัญญัติไว้ มีความได้สัดส่วนกันหรือไม่ โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนความผิดของฐานนี้โดยเทียบกับกฎหมายของประเทศไทยในอดีตที่ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา เพื่อให้เห็นภาพว่าบทกำหนดโทษในกฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด นอกจากนั้นแล้วผู้วิจัยจะวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบสัดส่วนความผิดของฐานนี้โดยเทียบกับบทบัญญัติของกฎหมายในแต่ละประเทศที่ได้บัญญัติถึงความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาไว้ ทั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นภาพที่ชัดเจนถึงความเหมาะสมดังกล่าว เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในเรื่องของการกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับฐานความผิดดังกล่าว

5.3.1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

ในหัวข้อย่อยส่วนนี้ ผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทย โดยพิจารณาเทียบเคียงกับความผิดฐานดังกล่าวที่เคยปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือที่เคยปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพื่อพิจารณาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และเสนอแนะข้อปรับปรุงแก้ไขในเรื่องระวางโทษต่อไป

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบัน คือ ความผิดตามมาตรา 206¹⁶ แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยมีต้นแบบมาจากกฎหมายเดิม คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ปรากฏอยู่ในมาตรา 172¹⁷ ซึ่งการแก้ไขดังกล่าว เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าเป็นการแก้ไขเพื่อให้มีถ้อยความที่กระชับ กระชับ และรัดกุม แต่ทั้งนี้ถึงแม้จะมีการพิจารณาแก้ไขจนนำมาบังคับใช้เป็นประมวลกฎหมายอาญาแล้ว โดยใจความสาระสำคัญของทั้งสองมาตราดังกล่าวก็ยังคงมีลักษณะเหมือนเดิม มิได้มีการแก้ไขในส่วนของสาระสำคัญให้เปลี่ยนแปลงไปแต่ประการใด กล่าวคือ ในส่วนของหลักการการที่ยังคงเดิมนั้น ได้แก่ เจตนากรรมในสิ่งที่กฎหมายมุ่งจะคุ้มครอง ยังเป็นดังเดิม คือ ต้องเป็นวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาเท่านั้น มิได้ขยายวัตถุแห่งการกระทำออกไปแต่ประการใด นอกจากนั้นแล้วในส่วนของเจตนาในการกระทำความผิด หรือพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ก็ยังคงหลักการเดิม กล่าวคือ ในส่วนของเจตนาในการกระทำความผิดนั้น ยังคงเป็นเจตนาธรรมดาอยู่ดังเดิม แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป คือ การขยายบทบัญญัติในส่วนของการกระทำให้กว้างยิ่งขึ้น โดยจากเดิมที่จำกัดอยู่ที่ต้องเป็น “การทำลาย หรือการทำให้ชำรุดทรุดโทรม” แต่ในบทบัญญัติใหม่ในความผิดมาตรา 206 นั้น บัญญัติว่า “กระทำด้วยประการใด ๆ” ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เฉพาะการทำลายหรือทำให้ชำรุดทรุดโทรมแต่ประการใด ในขณะที่เดียวกัน พฤติการณ์ประกอบการกระทำก็ยังคงมีไว้เช่นเดิมทั้งในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และในประมวลกฎหมายอาญา แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไป คือ การแก้ไขถ้อยคำที่ใช้ในการบัญญัติ จากเดิมที่พฤติการณ์ประกอบการกระทำต้องเป็นการกระทำที่ “พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนา” เปลี่ยนเป็น “อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา” แต่อย่างไรก็ตามแล้ว ในภาพรวมของการแก้ไขหลักการที่เป็นสาระสำคัญยังคงเดิม

แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน คือ เรื่องอัตราโทษ ที่เป็นการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยยะสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขอพิจารณาในส่วนของอัตราโทษปรับเสียก่อน อัตราโทษปรับในฐานเหยียดหยามศาสนาตามกฎหมายเดิม คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 จะเห็นได้ว่าการระวางโทษปรับนั้นจะเป็นโทษที่มาพร้อมกับการระวางโทษจำคุก กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดก็ตามกระทำ

¹⁶ มาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก่วัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

¹⁷ มาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 บัญญัติว่า

“ผู้ใดทำลายวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดก็ดี ทำให้วัตถุหรือสถานที่นั้นชำรุดทรุดโทรมเสียหายก็ดี ถ้ามั่นทำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามั่นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

ความผิดตาม มาตรา 172 แห่งประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แล้ว โทษที่บุคคลนั้นจะได้รับนอกจากระวางโทษจำคุกแล้ว จะต้องระวางโทษปรับด้วย เป็นลักษณะของการลงโทษไปพร้อมกัน แตกต่างไปจากประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบันที่ในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206 นั้น แม้ว่าจะมีโทษที่เป็นการระวางโทษจำคุกก็ตาม แต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดให้ศาลสามารถลงโทษจำคุกแต่เพียงอย่างเดียว หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับได้ มิใช่ว่าจะถ้าหากศาลจะลงโทษจำคุกแล้ว จำต้องลงโทษปรับเสมอไป ดังเช่นที่ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติไว้ โดยในส่วนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ระวางโทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ที่นั้น มีความเหมาะสมแล้ว เหมาะสมดังที่ผู้วิจัยกล่าวไป คือ เหมาะสมในการที่ศาลสามารถพิจารณาได้ว่า จะบังคับใช้โทษใด ศาลสามารถบังคับใช้โทษจำคุก หรือโทษปรับก็ได้ หรืออาจใช้ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับไปพร้อมกันก็ได้ ซึ่งแตกต่างไปจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เดิม ที่บังคับว่าต้องใช้ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับไปพร้อมกันเท่านั้น

นอกจากนั้นแล้ว โทษปรับที่ปัจจุบันมีมูลค่าของค่าปรับที่สูงถึงสองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ซึ่งมีอัตราค่าปรับที่แตกต่างไปจากอัตราค่าปรับเดิมที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งมีอัตราค่าปรับเพียงไม่เกินหนึ่งพันบาท ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เหตุผลที่ผู้วิจัยเห็นด้วย คือ เหตุผลในเชิงเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อัตราค่าเงินในยุคหนึ่ง ไม่สามารถนำมาใช้กับอีกยุคหนึ่งได้ตลอดไป และในเรื่องโทษปรับไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานใดก็ตาม สมควรที่จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขอยู่เสมอ ให้ทันต่อสภาพของเศรษฐกิจและสังคมที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากค่าเงินที่ผันแปร แต่ทั้งนี้ ในส่วนของอัตราโทษปรับ แม้ผู้วิจัยจะเห็นด้วยว่าอัตราค่าเงินที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความเหมาะสม เพื่อให้เท่าทันกับสภาพของเศรษฐกิจและสังคมแล้วก็ตาม แต่สิ่งที่ผู้วิจัยไม่เห็นด้วย คือ การกำหนดโทษปรับขั้นต่ำ กล่าวคือ ถ้าเกิดการกระทำความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 แล้วนั้น ถ้าหากศาลเห็นว่าจำเป็นที่จะต้องใช้โทษปรับ ศาลจะไม่สามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างอิสระเท่าใดนัก และดุลพินิจที่จะใช้ดังกล่าว อาจทำให้โทษที่จะลงไม่เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป กล่าวคือ แม้ศาลเห็นว่าโทษดังกล่าวควรปรับเป็นจำนวนห้าพันบาทหรือหนึ่งหมื่นบาทก็เพียงพอแล้ว แต่ศาลก็ไม่สามารถพิจารณาโทษปรับเป็นจำนวนเงินดังกล่าวได้ ทั้งนี้เนื่องจากกรอบของกฎหมายกำหนดให้ปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทเป็นต้นไป จนถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการเดิมตั้งแต่สมัยที่บังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือในสมัยที่บังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ที่ไม่มีการกำหนดโทษปรับขั้นต่ำไว้ในความผิดดังกล่าว ในส่วนนี้เอง ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลง

ข้อพิจารณาต่อมา คือ ประเด็นเรื่องระวางโทษจำคุก โดยจะเห็นได้ว่าโทษจำคุกที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 นั้น ได้ระวางโทษจำคุกไว้ตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี ผิดไปจากกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 กับประมวลกฎหมายอาญาฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งระวางโทษจำคุกไว้เท่ากันสำหรับความผิดฐานนี้ คือ จำคุกไม่เกินสามปี สาเหตุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษครั้งยิ่งใหญ่เกิดขึ้นเมื่อมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยเหตุผลในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอัตราโทษดังกล่าว มิได้มีข้อพิจารณาที่มาจากสภาแต่อย่างใด แม้แต่ในเชิงวิชาการก็ไม่ปรากฏขึ้นในคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับดังกล่าว ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยดังกล่าว ได้มีคำสั่งให้มีการเพิ่มโทษในความผิดที่เกี่ยวกับการดูหมิ่น เหยียดหยามในเรื่องต่าง ๆ นั้น มีเหตุผลมาจากทางการเมือง โดยเฉพาะวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในยุคสมัยดังกล่าวที่เรียกกันต่อมาว่า “เหตุการณ์ 6 ตุลา” ที่มีนักศึกษาต่างพากันออกมาชุมนุมกันเป็นจำนวนมาก โดยหนึ่งในประเด็นที่เป็นเรื่องละเอียดอ่อนนั้น คือประเด็นของสถาบันเบื้องสูง จนนำไปสู่การรัฐประหารเกิดขึ้น แล้วออกคำสั่งให้กำหนดอัตราโทษที่เกี่ยวกับการดูหมิ่น การเหยียดหยามในเรื่องต่าง ๆ ใหม่ โดยให้เหตุผลเพียงน้อยนิดในคำสั่งดังกล่าวว่า “...ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขอัตราโทษเหล่านั้นให้สูงขึ้น...” ด้วยเหตุนี้ทำให้ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 จากเดิมที่ไม่มีระวางโทษจำคุกขั้นต่ำกลับกลายเป็นความผิดที่มีการระวางโทษจำคุกขั้นต่ำไปในทันที การแก้ไขอัตราโทษดังกล่าวทำให้ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนามีอัตราโทษค่อนข้างสูง กล่าวคือ จากเดิมที่ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีกลายเป็นระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี โดยเหตุผลเบื้องหลังที่แก้มาตราดังกล่าว เป็นเพียงผลกระทบที่ได้รับมาจากรื่องการเมืองทั้งสิ้น ไม่ได้มีการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการแก้ไขแต่ประการใด ผลที่ตามมาคือ ในการใช้ดุลพินิจพิจารณาพิพากษาของศาลในการกระทำความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ถ้าการกระทำบางอย่าง ไม่ได้มีความร้ายแรงที่จะต้องระวางโทษจำคุกสูงถึงหนึ่งปี แต่ศาลอาจจะพิจารณาเห็นว่าจำคุกเป็นรายวัน หรือรายเดือนแล้วแต่กรณี อาจจะมีเหมาะสมมากกว่า แต่ศาลก็ไม้อาจกระทำการดังกล่าวได้ ทั้งนี้เนื่องจากกรอบของโทษจำคุกขั้นต่ำที่บีบไว้ ให้อัตราโทษตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปีเท่านั้น ทำให้โทษที่จะลงไม่สัมพันธ์กับการกระทำผิดที่ได้กระทำลงไป ไม่เป็นการยุติธรรมแก่ผู้ที่กระทำที่จะต้องรับโทษสูงเกินกว่าการกระทำของตนเอง แต่ทั้งนี้ก็จำต้องวิเคราะห์เทียบเคียงเสียก่อนว่า เพราะเหตุใดความผิดฐานดังกล่าวนี้ จึงระวางโทษขั้นต่ำไว้ที่จำคุกตั้งแต่หนึ่งปี และถ้าหากเทียบกับกรณีของความผิดอื่นที่มีอัตราโทษใกล้เคียงกันแล้วนั้น มีความเหมาะสมอย่างน้อยเพียงใด ดังนั้นแล้วในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ไว้ในหัวข้อ 5.3.3 การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดโทษในประเทศไทย

5.3.2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ก่อนที่จะวิเคราะห์ความเหมาะสมของการกำหนดโทษในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายต่างประเทศนั้น ควรรู้เสียก่อนว่าบทลงโทษสำหรับกรณีผู้ที่กระทำความผิดต่อศาสนาในแต่ละประเทศนั้นมีบทลงโทษที่แตกต่างกันอย่างไรบ้าง โดยมีรายละเอียดในเรื่องดังกล่าว ดังต่อไปนี้

สำหรับความผิดต่อศาสนาในฐานะเหยียดหยามศาสนาของสาธารณรัฐอินเดียนั้น มีบัญญัติไว้ใน 2 มาตรา คือ มาตรา 295 และมาตรา 295A พิจารณาในมาตรา 295 ที่เป็นการกระทำความผิดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่สักการะในทางศาสนา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตามระยะเวลาที่เหมาะสมกับการกระทำ แต่โทษจำคุกดังกล่าวสามารถขยายได้ถึงสองปี ถ้าให้กล่าวโดยเข้าใจคือ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสองปี โดยไม่ได้มีการกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้แต่ประการใด แต่การที่ศาลจะลงโทษว่าต้องจำคุกเป็นระยะเวลาเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการกระทำและดุลพินิจของศาลเป็นสำคัญ นอกจากโทษจำคุกแล้วอาจลงโทษด้วยโทษปรับแต่ประการเดียวก็ได้ หรืออาจทั้งจำคุกและปรับด้วยก็ได้ สำหรับมาตรา 295A ซึ่งเป็นความผิดที่เป็นการมุ่งทำลายความรู้สึกในทางศาสนาหรือความเชื่อในทางศาสนา อัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในมาตราดังกล่าวนั้น มีระวางโทษจำคุกที่สามารถขยายได้ถึงสามปี กล่าวคือ มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินสามปี และไม่ได้มีการกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำเช่นเดียวกับมาตรา 295 ดังนั้น การที่ศาลจะลงโทษว่าต้องจำคุกเป็นระยะเวลาเท่าใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการกระทำและดุลพินิจของศาลเป็นสำคัญ นอกจากโทษจำคุกแล้วอาจลงโทษด้วยโทษปรับแต่ประการเดียวก็ได้ หรืออาจทั้งจำคุกและปรับด้วยก็ได้ ซึ่งก็เป็นแบบเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ทุกประการ

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 166(1) ได้กำหนดโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการเหยียดหยาม หมิ่นประมาทศาสนาไว้ โดยให้ระวางโทษจำคุกสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวตามมาตรา 166(1) ไม่เกินสามปีหรือปรับ ในขณะที่เดียวกัน อัตราโทษตามมาตรา 166(2) ก็ระวางโทษในอัตราเดียวกับ มาตรา 166(1) นั่นคือจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับเช่นเดียวกัน ทั้งนี้การกำหนดอัตราโทษจำคุกของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีนั้น จะเห็นได้ว่าไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้แต่ประการใด ศาลสามารถลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไปเป็นจำนวนเท่าใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจ¹

¹ ดู หัวข้อ 4.2.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี

ในส่วนการกระทำที่เป็นการกระทำต่อวัตถุในทางศาสนาที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแยกความผิดดังกล่าวไว้ในมาตรา 304 นั้น พบว่า ความผิดที่กระทำต่อตัววัตถุดังกล่าวอันเป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ก็มีระวางจำคุกเท่ากับความผิดในลักษณะที่เป็นการเหยียดหยามหรือหมิ่นประมาทศาสนา ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 166 กล่าว คือ ในฐานความผิดที่ทำให้เสียทรัพย์โดยกระทำต่อวัตถุที่บุคคลเคารพนับถือในทางศาสนา ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือเช่นเดียวกันกับความผิดต่อศาสนานั้นเอง

สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) ในพระราชบัญญัติว่าด้วยความเกลียดชังทางเชื้อชาติและศาสนา ปี 2006 (Racial and Religious Hatred Act 2006) มาตรา 29L ได้กำหนดอัตราโทษสำหรับการกระทำที่ก่อให้เกิดความเกลียดชังในทางศาสนาไว้ โดยมีระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ในส่วนของอัตราโทษจำคุกนั้น จะสังเกตได้ว่าไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ดังนั้น เป็นดุลพินิจของศาลในการปรับบทลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของการกระทำที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลง

สำหรับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ในประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มาตรา 513 กำหนดอัตราโทษสำหรับผู้กระทำความผิดในการดูหมิ่นค่านิยมอิสลามหรือบุคคลศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลามดังนี้ คือ จะต้องถูกประหารชีวิตถ้าหากการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ร้ายแรง หรือต้องถูกตัดสินจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปีในความผิดที่ได้กระทำลง ทั้งนี้สังเกตได้ว่าอัตราโทษของความผิดฐานนี้ในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านค่อนข้างรุนแรง ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากอิทธิพลของความเชื่อในทางศาสนา โดยเฉพาะลักษณะทางกายภาพของประเทศที่เป็นรัฐศาสนา ทุกอย่างจะอิงตามความเชื่อในทางศาสนาทั้งสิ้น การกระทำที่เป็นการลดทอนคุณค่าในทางศาสนาคือการกระทำที่ผิดบาปอย่างมหันต์ อัตราโทษจึงมีความรุนแรงมาก และจะสังเกตได้ว่าในอัตราโทษจำคุกนั้น ได้มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ กล่าวคือถ้าหากมีการกระทำความผิดฐานดังกล่าวนี้และต้องรับโทษจำคุก ศาลต้องตัดสินโทษอย่างต่ำที่หนึ่งปี แม้ว่าการกระทำความผิดนั้นจะเล็กน้อยเพียงใดก็ตาม ทั้งนี้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ และข้อสังเกตอีกประการคือ ในความผิดฐานนี้ไม่มีการกำหนดอัตราโทษปรับไว้คงมีแต่โทษประหารชีวิต หรือจำคุกเท่านั้น

นอกจากนั้นแล้ว แม้ว่าในความผิดดังกล่าวจะมีอัตราโทษประหารชีวิต แต่ถ้าผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปแล้ว ก็มีใช้ว่าจะต้องประหารชีวิตเสมอไป จำต้องพิจารณาบทยกเว้นโทษและบทลดโทษไว้สำหรับกรณีความผิดที่ต้องประหารชีวิตในกรณีดังกล่าวเสียก่อน โดยโทษประหารชีวิตที่นำมาใช้ จะนำมาใช้เพียงกรณีของการดูหมิ่นต่อตัวบุคคลในศาสนาอิสลามเท่านั้น ตามมาตรา 262 และมาตรา 263 ในส่วนของบทยกเว้นโทษหรือบทลดโทษมีดังต่อไปนี้ ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าว

กระทำการโดยอยู่ภายใต้การถูกข่มขู่ หรือหลงผิด หรืออยู่ในสภาพมีนเมา หรือในความโกรธหรือ
เผอเรอก้าวออกไป หรือโดยไม่ได้ใส่ใจกับความหมายของคำ หรืออ้างถึงคำพูดของบุคคลอื่นที่กล่าว
ถ้อยคำดังกล่าวไว้ ผลคือ ถ้ามีเหตุเช่นว่ามานี้ ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษประหาร แต่อย่างไรก็ตามการ
กระทำเหล่านั้น ก็ต้องอยู่ภายใต้การตัดสินของศาลอยู่ดี ซึ่งส่วนมากจะเป็นการลงโทษโดยการเขียนที่
อาจสูงถึงเจ็ดสิบสี่ครั้ง

ดังนั้น จากการทำผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงบทบัญญัติของความผิดฐานเหยียด
หยามศาสนาในแต่ละประเทศนั้นจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศได้มีการกำหนดโทษไว้ในอัตราที่แตกต่าง
กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปเปรียบเทียบอัตราโทษที่กำหนดไว้ในแต่ละประเทศได้ ดังนี้

ตารางที่ 7 ตารางสรุปโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศ/ประเด็น	สาธารณรัฐอินเดีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ)	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
โทษที่กำหนด	<ul style="list-style-type: none"> ถ้ากระทำความผิดต่ออวัยวะและสถานที่ในทางศาสนาระวางโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้ากระทำโดยทำลายความรู้สึกในทางศาสนาระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ 	ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ	ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ	ประหารชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี

เมื่อได้พิจารณาถึงบทลงโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเกี่ยวกับศาสนาในแต่ละประเทศไปแล้วนั้น ดังที่แสดงไว้ในเนื้อหาข้างต้นและตามตารางที่ 7 แล้วนั้น ในส่วนต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะนำระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอาญาที่เกี่ยวกับศาสนาของต่างประเทศมาวิเคราะห์เทียบกับระวางโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย โดยจุดประสงค์ของผู้วิจัยก็เพื่อเทียบให้เห็นว่าในมุมของกฎหมายต่างประเทศ กำหนดโทษในความผิดดังกล่าวไว้เพียงใด และในบริบทของประเทศไทยที่กำหนดความผิดในเรื่องดังกล่าวเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำตารางดังต่อไปนี้ เพื่อเทียบให้เห็นภาพก่อนว่า ความผิดฐานดังกล่าวของประเทศไทย เมื่อเทียบกับกฎหมายต่างประเทศแล้ว มีความเหมาะสมหรือใกล้เคียงกับประเทศใดบ้างหรือไม่ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ตารางเปรียบเทียบอัตราโทษความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศ/ ประเด็น	ประเทศไทย	สาธารณรัฐอินเดีย	สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ)	สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
โทษที่ กฎหมาย กำหนด	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 7 ปี หรือปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 140,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ	<p>• ถ้ากระทำความผิดอวดฤและ สถานที่ในทางศาสนารวาง โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือ ปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ</p> <p>• ถ้ากระทำโดยทำลาย ความรู้สึกในทางศาสนา ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับ	ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ	ประหารชีวิต หรือจำคุก ตั้งแต่ 1 ปี ถึง 5 ปี

จากตารางดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในความผิดต่อศาสนาที่เกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนานั้น ลักษณะที่ชัดเจนและเหมือนกันประการแรก คือ ทุกประเทศกำหนดอัตราโทษจำคุกไว้สำหรับความผิดดังกล่าว และสำหรับประเทศที่มีอัตราโทษปรับด้วยนั้น โทษปรับดังกล่าวเป็นโทษที่เป็นทางเลือกในบทบัญญัติถ้าหากการกระทำดังกล่าวไม่ถึงขั้นต้องจำคุก ศาลสามารถพิจารณาโทษปรับได้ นอกจากนี้ยังสามารถจำคุกและปรับไปพร้อมกันได้อีกด้วย ในส่วนนี้มีลักษณะที่เหมือนกับประเทศไทยที่มีทั้งการระวางโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำคุกและปรับ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโทษจำคุก จะพบว่าอัตราโทษจำคุกของไทยมีอัตราโทษที่ค่อนข้างสูง แม้ว่าอัตราโทษนั้น จะไม่หนักเท่ากับของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านที่มีการกำหนดโทษประหารชีวิตไว้ด้วย แต่เพดานชั้นสูงของอัตราโทษจำคุกของประเทศไทยเรานั้น สูงยิ่งกว่าของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านเสียอีก และเมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐอินเดียและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะเห็นได้ว่าเพดานชั้นสูงของอัตราโทษจำคุกของประเทศไทย มีอัตราโทษมากกว่าสองเท่าของประเทศดังกล่าว โดยเฉพาะในกรณีของสาธารณรัฐอินเดียซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบในความผิดฐานดังกล่าวของประเทศไทย ยังมีอัตราโทษจำคุกที่ต่ำกว่าของประเทศไทยอยู่มาก

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะเริ่มวิเคราะห์จากประเทศที่มีอัตราโทษที่ค่อนข้างสูงก่อน ต่อจากนั้นผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ในประเทศที่เหลือต่อไป เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นว่าฐานความคิดในการกำหนดอัตราโทษของต่างประเทศในความผิดฐานดังกล่าวนี้มีความเป็นมาอย่างไร และในบริบทดังกล่าวประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้หรือไม่

ประเทศแรกที่ผู้วิจัยพิจารณา คือ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ซึ่งเป็นประเทศที่กล่าวได้ว่ามีความเป็นรัฐศาสนา และศาสนาดังกล่าวนั้น คือศาสนาอิสลาม ซึ่งฐานความคิดของผู้นับถือศาสนาดังกล่าวมิได้มองแค่ศาสนาอิสลามนั้นเป็นเพียงแค่ศาสนาที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจเฉย ๆ แต่ศาสนาอิสลามเป็นระบอบแห่งการดำเนินชีวิตสำหรับผู้คนทั้งหลาย¹⁸ การปฏิบัติตามหลักศาสนาดังกล่าวก็เพื่อเป็นแสงสว่างนำทางในการดำเนินชีวิต บทบาทของศาสนานั้นเข้าไปกำหนดความรู้สึกนึกคิด และเจตนารมณ์ต่าง ๆ ดังนั้น การจะกระทำการใดก็ตามแล้วแต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบคำสอนของศาสนาและภายใต้บทบัญญัติของศาสนาอิสลามทั้งสิ้น เมื่อศาสนาอิสลามเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต การกระทำใดก็ตามที่เป็นการลบหลู่ต่อพระเจ้า ต่อศาสนา หรือต่อตัวแทนนักบุญในศาสนา ย่อมเป็นการกระทำที่ร้ายแรง หยาบช้ำ และเป็นบาปอย่างมหันต์ในมุมมองของผู้ที่นับถือศาสนาในรัฐศาสนาดังกล่าว อัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดฐานดูหมิ่นศาสนาของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านจึงมีอัตราโทษค่อนข้างสูง คือ มีเพียงเฉพาะโทษประหารชีวิต และโทษจำคุกแต่เพียง

¹⁸ สุพ้อม อุษมาน, “อิสลามคือระบอบแห่งการดำเนินชีวิต,” [ออนไลน์] เข้าถึงเมื่อ 24 เมษายน 2563. แหล่งที่มา: <https://www.islammore.com/view/3194>

เท่านั้น เมื่อพิจารณาเทียบกับของประเทศไทยแล้ว แน่แน่นอนว่าระวางโทษประหารชีวิตนั้น ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับบริบทของสังคมไทย ประกอบกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวในมุมมองของผู้คนในสังคม ไม่ได้มองว่าเรื่องดังกล่าวร้ายแรงถึงขั้นต้องประหารชีวิต ส่วนหนึ่งที่เกิดการกระทำในการดูหมิ่นศาสนาดังกล่าวของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านที่มีโทษถึงประหารชีวิต สาเหตุหนึ่งก็มาจากความเชื่อในทางศาสนา¹⁹ ซึ่งส่วนนี้เอง จะแตกต่างไปจากของประเทศไทยที่ไม่มีเรื่องดังกล่าว

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้ว่าโทษที่กำหนดไว้สำหรับสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านจะรุนแรง ถึงขั้นประหารชีวิต แต่ในกรณีของการประหารชีวิตดังกล่าว มิใช่ว่าเพียงแค่เข้าองค์ประกอบความผิดแล้ว ต้องทำการประหารชีวิตเสมอไป เนื่องจากในประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน มีบทยกเว้นโทษ และบทลดโทษ²⁰ ไว้สำหรับกรณีความผิดที่ต้องประหารชีวิตในกรณีที่เป็นการดูหมิ่นศาสนาไว้ด้วย โดยโทษประหารชีวิตที่นำมาใช้ จะนำมาใช้เพียงกรณีของการดูหมิ่นต่อตัวบุคคลในศาสนาอิสลามเท่านั้น²¹ ในส่วนของบทยกเว้นโทษ และบทลดโทษนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า สำหรับความผิดฐานดังกล่าวของประเทศไทยนั้น ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดเหตุยกเว้นโทษหรือลดโทษไว้ ทั้งนี้เนื่องจากในส่วนของกรณีการกระทำที่ถูกข่มขู่ หรือมีนเมาที่เป็นเหตุยกเว้นโทษของโทษประหารชีวิตของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ถ้ามีการปรับปรุงแก้ไขความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามที่ผู้วิจัยนำเสนอให้มีเจตนาพิเศษดังกล่าวเข้าไป การกระทำของผู้ถูกข่มขู่ หรือมีนเมา มีแนวโน้มว่าจะขาดเจตนาพิเศษเพื่อเป็นการเหยียดหยามศาสนาอยู่แล้วในตัว จึงไม่มีความผิดแต่ประการใด นอกจากนั้นการพูดด้วยความเผอเรอหรือไม่ได้ใส่ใจต่อความหมาย ก็ย่อมขาดเจตนาเหยียดหยามศาสนาในตัวเช่นกัน แม้แต่ในกรณีของการอ้างคำพูดของบุคคลอื่นที่กล่าวถ้อยคำดังกล่าวไว้ ก็ย่อมขาดเจตนาตรงเดียวกัน ถ้าหากมีการแก้ไขความผิดดังกล่าวโดยเพิ่มเจตนาพิเศษเพื่อเหยียดหยามศาสนาเข้าไป

แต่ทั้งนี้ ถ้าหากไม่ได้มีการพิจารณาแก้ไขความผิดฐานดังกล่าว แต่ยังคงไว้ซึ่งพฤติการณ์ประกอบการกระทำเดิมที่เป็นการเหยียดหยามศาสนา และเจตนาของการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำด้วยวาจาต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 206 แล้วนั้น การกำหนดเหตุยกเว้นโทษหรือลดโทษดังกล่าวจะเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความ

¹⁹ ดู หัวข้อ 4.4.2 ความผิดเกี่ยวกับศาสนาในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

²⁰ มาตรา 263 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน กำหนดไว้ดังนี้ ถ้าผู้กระทำกล่าวอ้างว่ากระทำการโดยอยู่ภายใต้การถูกข่มขู่ หรือหลงผิด หรืออยู่ในสภาพมีนเมา หรือในความโกรธหรือเผอเรอกล่าวออกไป หรือโดยไม่ได้ใส่ใจกับความหมายของคำ หรืออ้างถึงคำพูดของบุคคลอื่นที่กล่าวถ้อยคำดังกล่าวไว้

²¹ มาตรา 262 แห่งประมวลกฎหมายอาญาอิสลามของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

น่าสนใจ เนื่องด้วยมาตรา 206 ของประเทศไทย ที่ยังคงบังคับใช้อยู่ นั่น แม้ว่าการกระทำดังกล่าว จะไม่ได้มีเจตนาเหยียดหยาม หรือกระทำด้วยความมีนเมา ถูกข่มขู่ เผอเรอกล่าวออกไป หรือประการใดก็ตาม แต่ถ้าวการกระทำดังกล่าวกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อื่นเป็นที่เคารพในทางศาสนา โดยมีพฤติการณ์อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา กล่าวคือวิญญูชนมองว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนา เช่นนี้ ผู้กระทำย่อมมีความผิดตามมาตราดังกล่าว ดังนั้น การนำเหตุยกเว้นโทษ ยกเว้นความผิด ของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านมาปรับใช้จึงมีความน่าสนใจ และควรที่จะทำการศึกษาต่อไป ในกรณีที่ไม่มี การเปลี่ยนแปลงพฤติการณ์ประกอบกรกระทำมาเป็นเจตนาพิเศษตามที่ผู้วิจัยนำเสนอ

สำหรับอัตราโทษในประเทศที่เหลือนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า โทษจำคุกในประเทศที่เหลือนั้น มิได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ มีเพียงการกำหนดเพดานโทษจำคุกขั้นสูงไว้เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจพิจารณาลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำผิดของผู้กระทำ โดยในส่วนนี้จะมีความแตกต่างไปจากของประเทศไทยซึ่งกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ทำให้เกิดผลเสียเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจได้อย่างถูกต้องเท่าใดนัก เพราะถ้าหากศาลเห็นว่ากรกระทำดังกล่าว สมควรที่จะลงโทษจำคุก แต่ไม่จำที่จะต้องลงโทษถึงหนึ่งปี แต่ศาลก็ไม่อาจที่จะลงโทษให้ต่ำกว่าหนึ่งปีได้ เพราะบทบัญญัติตามมาตรา 206 ของประเทศไทยกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาในเชิงปริมาณอัตราโทษจำคุก จะพบว่า ในส่วนของประเทศอังกฤษนั้น โทษจำคุกกระวางไว้ที่ไม่เกินเจ็ดปี สาเหตุที่อังกฤษระวางโทษไว้เช่นนี้ ก็เนื่องมาจากฐานความคิดที่ป้องกันอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชังในทางศาสนา ซึ่งการก่ออาชญากรรมดังกล่าว มีผลกระทบที่ค่อนข้างกว้างไปสู่ชุมชนขนาดใหญ่ที่มีลักษณะร่วมเช่นเดียวกัน ส่งผลให้เกิดความเกลียดชังขึ้น ผลลัพธ์จากการกระทำดังกล่าวย่อมนำไปสู่การแก้แค้น นำไปสู่การทำลายสังคมในภาพรวม²² ดังนั้น ระวางโทษดังกล่าวในอังกฤษจึงมีเพดานโทษที่ค่อนข้างสูง

ในขณะที่ความผิดฐานดังกล่าวนี้ในสาธารณรัฐอินเดียและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีถึงสามปี สำหรับความผิดฐานดังกล่าว โดยเฉพาะของสาธารณรัฐอินเดียที่ประเทศไทยได้นำต้นแบบมาตรา 295 จากประเทศดังกล่าวมาบัญญัติไว้ อัตราโทษที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่นั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี แตกต่างไปจากของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ที่กำหนดทั้งอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกตั้งแต่หนึ่งปี และมีเพดานโทษจำคุกไปจนถึงเจ็ดปี ทั้งที่สภาพสังคมของสาธารณรัฐอินเดียนั้นมีความใกล้เคียงกับไทย ไม่ว่าจะในประเด็นที่มีผู้นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งอย่างเด่นชัดและมีผู้นับถือค่อนข้างมาก หรือความเชื่อต่าง ๆ ที่ใกล้เคียงกับสังคมไทย จุดนี้เองทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า การกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำ ค่อนข้างจะเป็นปัญหาและอุปสรรค

²² กชกร วิชยาภย์ บุนนาค, “การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 27-28.

ต่อการบังคับใช้กฎหมาย เพราะแม้แต่ประเทศที่เป็นต้นแบบของประเทศไทยอย่างสาธารณรัฐอินเดีย ยังไม่มีการกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้แต่ประการใด และเพดานโทษจำคุกก็ต่ำกว่าประเทศไทย ถึงสองเท่า

ส่วนของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แม้จะเป็นประเทศที่วางกรอบคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดดังกล่าวไว้เช่นเดียวกับประเทศไทย คือ เพื่อคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของสังคม และมีการระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีก็ตาม แต่บทบัญญัติของเยอรมันนั้น ค่อนข้างแตกต่างกับไทย ซึ่งของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มุ่งคุ้มครองไปถึงตัวศาสนา ความเชื่อ อุดมการณ์ต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมไปในส่วนของการกระทำที่กระทบต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม แม้ว่าบทบัญญัติในความผิดต่อศาสนาของเยอรมนีจะต่างกับประเทศไทย แต่ในการกระทำที่กระทำต่อวัตถุที่เป็นที่เคารพในศาสนาของเยอรมนี ตามมาตรา 304 ในกลุ่มความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินนั้น สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยไม่มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ เช่นเดียวกันกับความผิดต่อศาสนา ในมาตรา 166 ของประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี ดังนั้นแล้วไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็ตาม ไม่ว่าจะกระทำต่อความเชื่อในทางศาสนา อุดมการณ์ต่าง ๆ หรือกระทำต่อวัตถุในทางศาสนาก็ตาม สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็ระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีเท่านั้น และไม่มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำแต่ประการใด

5.3.3 การพิจารณาความเหมาะสมกับการปรับปรุงแก้ไขการกำหนดโทษในประเทศไทย

จากข้อพิจารณาในหัวข้อที่ 5.3.1 และหัวข้อที่ 5.3.2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย การกำหนดให้มีโทษจำคุกหรือโทษปรับนั้นมีความเหมาะสมแล้วกับความผิดฐานดังกล่าว แต่สิ่งที่จะต้องพิจารณาต่อไปนั้น คือ ปริมาณของอัตราโทษว่าสมควรแล้วหรือไม่ ถ้าหากจะต้องยกเลิกการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ หรือ ควรคงไว้ซึ่งอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ แต่ปรับในส่วน of ปริมาณโทษจำคุกให้เหมาะสม โดยในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์เทียบเคียงกับบทบัญญัติความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีเช่นเดียวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ในการเทียบเคียงว่า ความผิดฐานอื่นที่มีอัตราโทษขั้นต่ำให้จำคุกหนึ่งปีเช่นเดียวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น มีความร้ายแรงในระดับที่ใกล้เคียงกันหรือไม่ เพื่อเป็นการยืนยันให้เห็นชัดเจนว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ควรมีการระวางโทษไว้อย่างไร

ในส่วนของความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีเหมือนกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น มีจำนวนมากถึง 32 มาตรา²³ ที่กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ โดยผู้วิจัยจะยกเฉพาะความผิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาขึ้นมาเทียบเคียงเป็นหลัก จากที่ทราบกันว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา นั้น มีเจตนารมณ์หรือคุณธรรมทางกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองความสงบสุขของสังคม ซึ่งวัตถุประสงค์ของการกระทำคือการกระทำด้วยประการใดต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ดังนั้น ความผิดฐานแรกที่ผู้วิจัยจะนำมาเทียบเคียง คือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 โดยความผิดฐานดังกล่าวนี้เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีพิเศษ มีเจตนารมณ์เพื่อที่จะคุ้มครองกรรมสิทธิ์และการครอบครองวัตถุดังกล่าว²⁴ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ล่วงเกินต่อความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง เมื่อเกิดการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว ผลกระทบที่ตามมา มิได้มีผลกระทบต่อจิตใจของผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิครอบครองแต่อย่างใด แต่ยังคงกระทบไปถึงคุณค่าแห่งกรรมสิทธิ์หรือความเป็นเจ้าของในวัตถุดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งถ้าหากปล่อยปละละเลย ผลกระทบที่ตามมาจะก่อให้เกิดความไม่สงบสุขของสังคมตามมา อีกทั้งยังลักษณะการบัญญัติของบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่ลักษณะของการลักทรัพย์ธรรมดา* แต่เป็นการลักทรัพย์ที่เป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้นมา ดังนั้นแล้วบทลงโทษในความผิดฐานดังกล่าว จึงมีการระวางโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ เพราะกระทบต่อคุณค่าในทางสังคมหลายส่วน ไม่ว่าจะต่อจิตใจของผู้เป็นเจ้าของ โดยเฉพาะต่อความรู้สึกปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต่อตัวกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง หรือต่อความสงบสุขของสังคม ซึ่งถ้าหากพิจารณาเปรียบเทียบกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแล้ว พบว่า ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น แม้จะเป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ ต่อตัววัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนา แต่การกระทำดังกล่าว ก็มีใช้ลักษณะเป็นการรบกวนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองแต่ประการใด** แต่ลักษณะของการกระทำอาจเป็นการกระทำใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการ

²³ ดู ภาคผนวก ญ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีเป็นต้นไป

²⁴ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2559), 391.

* ลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า

“ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท”

โดยจะสังเกตได้ว่า การลักทรัพย์ตามมาตรานี้ มิได้มีกรณีพิเศษดังเช่น มาตรา 335 แต่ประการใด อีกทั้งลักษณะของบทลงโทษก็ไม่มีกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้แต่ประการใด

** ทั้งนี้มีความผิดหนึ่งที่วัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้นเป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุสำคัญในทางศาสนา คือ ความผิดตามมาตรา 335 ทวิ ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดลักทรัพย์ที่เป็นพระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนา ถ้าทรัพย์นั้นเป็นที่สักการบูชาของประชาชน หรือเก็บรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติ หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพระพุทธรูป หรือวัตถุดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

กระทบต่อจิตใจของศาสนิกชนเป็นหลัก มิได้มีความมุ่งหมายต่อความเป็นเจ้าของในทรัพย์สินของผู้อื่น แต่อย่างไรก็ตาม อีกทั้งการกระทำดังกล่าวส่วนมากแล้ว มิได้ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อชีวิตหรือทรัพย์สินแต่ประการใด จะเห็นได้ว่าความร้ายแรงในลักษณะของความผิดฐานลักทรัพย์กรณีพิเศษดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อมากกว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ซึ่งน่าจะเป็นการเหมาะสมแล้วที่ความผิดตามมาตรา 335 ควรที่จะคงไว้ซึ่งการกำหนดโทษขั้นต่ำ เพราะเป็นการลักทรัพย์ในอีกระดับที่พัฒนาขึ้นมาจาก มาตรา 334

หรืออย่างไรในกรณีของความผิดฐานริดเอาทรัพย์ ตามมาตรา 338 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นความผิด 1 ใน 32 มาตรา ที่มีการระวางโทษจำคุกขั้นต่ำที่หนึ่งปี โดยเมื่อพิจารณาถึงความผิดฐานดังกล่าวแล้ว คุณธรรมทางกฎหมายของความผิดดังกล่าว คือ สิทธิในทรัพย์²⁵ ซึ่งลักษณะของเนื้อหาในความผิดดังกล่าวมีลักษณะที่เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อความยินยอมของผู้เป็นเจ้าของ โดยเป็นการบังคับใจอีกฝ่ายหนึ่ง อีกทั้งลักษณะของการกระทำดังกล่าวนั้นเป็นไปเพื่อหวังผลซึ่งเป็นประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน กล่าวคือเป็นประโยชน์ที่จับต้องไม่ได้ ดังนั้นแล้ว การกระทำความผิดฐานริดเอาทรัพย์ที่มีลักษณะเป็นการข่มขืนใจผู้อื่นดังกล่าว นอกจากจะส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ถูกข่มขืนใจแล้ว ยังส่งกระทบไปถึงคุณค่าในทางทรัพย์สินดังกล่าวอีกด้วย ซึ่งถ้าหากปล่อยปละละเลย ผลกระทบที่ตามมาย่อมก่อให้เกิดความไม่สงบสุขของสังคมตามมา เช่นเดียวกันกับความผิดฐานลักทรัพย์กรณีพิเศษ ตามมาตรา 335 นั่นเอง

เมื่อพิจารณาในส่วนของความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ไปแล้ว จะเห็นได้ว่า ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีนั้น โดยลักษณะของความผิดแล้วนั้น ส่งผลกระทบในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านจิตใจของผู้ถูกระทำ ผลกระทบต่อตัววัตถุ

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ถ้าการกระทำผิดตามวรรคแรก ได้กระทำในวัด สำนักสงฆ์ สถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา โบราณสถานอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน สถานข้าราชการหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสามแสนบาท”

แต่ทั้งนี้ก็จะเห็นได้ว่าลักษณะของความผิดดังกล่าวนี้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ แต่ถึงอย่างไรก็ตามคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานดังกล่าวนี้ แตกต่างกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 เนื่องจากคุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานนี้ซึ่งเป็นเรื่องของการลักทรัพย์แล้ว คุณธรรมทางกฎหมาย คือ คัมภีร์กรรมสิทธิ์และการครอบครอง อีกทั้งยังเป็นเรื่องคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของชาติด้วย ดู คณิต ญ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, 399 นอกจากนั้นแล้ว การกระทำต่อทรัพย์ดังกล่าวในทางศาสนา ย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจในไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง การกระทำดังกล่าวจึงมีความรุนแรงกว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 อยู่หลายประการ อีกทั้งการพิจารณาในแง่ของตัวบทกฎหมายก็แตกต่างกัน โดยมาตรา 206 เป็นการพิจารณาในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินอันเป็นศูนย์รวมทางจิตของความเชื่อและความศรัทธาในทางศาสนา แต่ในขณะที่มาตรา 335 ทวิ นั้น โดยหลักแล้ว มองวัตถุแห่งการกระทำที่เป็นทรัพย์ดังกล่าวว่าเป็นวัตถุอย่างหนึ่ง แต่เป็นวัตถุที่มีความสำคัญในทางศาสนาและศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยเป็นการพิจารณาคนละมุมมองกันนั่นเอง

²⁵ เรื่องเดียวกัน, 460.

หรือประโยชน์ในทางทรัพย์สิน ซึ่งผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว ย่อมนำไปสู่ผลกระทบทางสังคม ตามมา โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านจิตใจนั้น มิใช่แค่ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกเท่านั้น แต่ผลกระทบ นั้น เป็นผลกระทบที่สร้างความหวาดระแวงให้กับผู้ถูกระทำ อีกทั้งกระทบต่อการดำเนินชีวิตอีกด้วย อันเป็นลักษณะของความรู้สึกที่เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้นในสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่อันตราย ต่อการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคม ดังนั้นแล้วความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินดังกล่าวจึงเป็นการสมควรแล้วที่ จะต้องมีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาความผิดฐานอื่นที่ปรากฏอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่ง ปีขึ้นไป²⁶ พบว่า ลักษณะของการกระทำความผิดและเนื้อหาแห่งการบัญญัติส่วนใหญ่ มีความรุนแรงใน ระดับหนึ่ง ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวนั้น ย่อมส่งผลกระทบในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยผลกระทบ ดังกล่าวนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญทั้งสิ้น ซึ่งบางความผิดเป็นการส่งผลกระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย บาง ความผิดเป็นการส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร บางความผิดกระทบต่อการ ดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม หรือบางความผิดกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความสงบในสังคม อีกด้วย แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกันแล้วกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ความผิดฐานดังกล่าว มุ่งจะคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ จากการที่ศาสนิกชนได้รับ ผลกระทบทางจิตใจจากการกระทำด้วยประการใด ๆ ก็ตาม แต่ลักษณะของการกระทำความผิด ดังกล่าว มิได้เป็นการก้าวล่วงไปถึงเนื้อตัวร่างกายของบุคคลใด ๆ หรือก้าวล่วงไปถึงวัตถุอันเป็น ทรัพย์สินที่บุคคลหวงแหน อีกทั้งยังไม่มีลักษณะเป็นการก้าวล่วงไปถึงลักษณะของการกระทำที่ ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในสังคม ดังนั้นแล้ว การกระทำความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น จึงควรที่จะมีการพิจารณาการระวางอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำเสียใหม่ เพื่อให้อัตราโทษของความผิดฐาน ดังกล่าวเกิดความเหมาะสมกับลักษณะของความผิด

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากการเทียบบทบัญญัติความผิดที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับ ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ประกอบกับการพิจารณาจากข้อพิจารณาในหัวข้อที่ 5.3.1 และ หัวข้อที่ 5.3.2 ผู้วิจัยมีความเห็นว่าในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยนั้น สิ่งที่ควร พิจารณาแก้ไขประการแรก คือ ควรยกเลิกการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่แต่เดิมกำหนดไว้ว่า “ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง...” แล้วแก้เป็นว่า “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน...” ทั้งนี้ก็ เนื่องมาจาก ในความผิดต่อศาสนาในประเทศต่าง ๆ นั้น มิได้มีการกำหนดให้มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ แต่ประการใด ยกเว้นในสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านที่มีการระวางโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ ซึ่งบริบทโครงสร้าง ของประเทศเป็นรัฐศาสนา แตกต่างไปจากบริบทของประเทศไทย นอกจากนี้แล้ว การกำหนดอัตรา

²⁶ ตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาแห่งราชอาณาจักรไทย

โทษจำคุกชั้นต่ำยังส่งผลให้ในการพิจารณาพิพากษาคดีในความผิดฐานนี้ของศาลถูกจำกัดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลง และในอดีตความผิดฐานดังกล่าวไม่ว่าจะในยุคสมัยที่มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือที่เคยปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ต่างก็ไม่ได้มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกชั้นต่ำไว้ แต่ประการใด การแก้ไขและนำหลักการเรื่องการกำหนดระวางโทษจำคุกชั้นต่ำ เพิ่งจะมีมาในสมัยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ในปี พ.ศ. 2519 โดยเหตุผลในการแก้ไขก็เป็นเหตุผลในทางการเมืองทั้งสิ้น มิได้มีสาระสำคัญในทางวิชาการเลยแม้แต่น้อย ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าควรยกเลิกโทษจำคุกชั้นต่ำดังกล่าว ประการที่สอง คือ ควรยกเลิกในส่วนของอัตราโทษปรับชั้นต่ำ ด้วยเหตุผลประการเดียวกัน คือ เป็นการทำให้ศาลถูกจำกัดการใช้ดุลพินิจในการกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลง

แต่ในส่วนของการเพดานโทษปรับให้คงเดิมไว้ที่ปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อให้ศาลใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ เพราะการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่บางอย่างนั้น วัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวนอกจากจะเกี่ยวกับศาสนาแล้ว อาจจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ควรอนุรักษ์ไว้ การไปกระทำแล้วก่อให้เกิดความเสียหาย ย่อมเป็นการทำลายคุณค่าของวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวในทางประวัติศาสตร์ไปในตัว ดังนั้นเพดานโทษปรับในจำนวนที่สูงอาจเหมาะสมกับการกระทำดังกล่าว โดยให้ศาลเป็นผู้พิจารณาตัดสินจากการกระทำของผู้กระทำความผิด

ส่วนในกรณีของปริมาณโทษที่เป็นเพดานของโทษจำคุกนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า กรณีนี้ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาความผิดดังกล่าวในมุมใดถ้าหากพิจารณาว่าความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206 ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองความสงบของสาธารณะ ป้องกันการกระทำที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายที่อาจจะรุนแรงขึ้นในสังคมในภายภาคหน้า เนื่องจากประเด็นในเรื่องของศาสนาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ถ้าการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาดังกล่าว เป็นวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเป็นทั้งวัตถุหรือสถานที่ที่ผู้คนเคารพบูชา และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม หรือประการอื่นใดก็ตาม การกระทำต่อสิ่งดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่ออย่างมากไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความรู้สึกของศาสนิกชน หรือในแง่ของมูลค่าของวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าว ดังนั้น ระวางโทษจำคุกที่เป็นเพดานชั้นสูงนั้น ในระวางโทษเดิมที่กำหนดไว้ไม่เกินเจ็ดปี ผู้วิจัยเห็นว่ามีเหมาะสมแล้ว ถ้าพิจารณาในประเด็นของการคุ้มครองความสงบของสาธารณะ

แต่ถ้าพิจารณาในประเด็นว่า การกระทำดังกล่าวเป็นเรื่องของวัตถุหรือสถานที่แต่เพียงเท่านั้น การกระทำดังกล่าวแม้ว่าจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของผู้ที่นับถือศาสนา แต่ก็

ไม่มีผู้ใดที่สมควรจะถูกลงโทษถึงเจ็ดปีตามพาดานโทษเดิม เพราะการกระทำดังกล่าว มิได้กระทบต่อบุคคลในทางกายภาพ แต่เป็นแค่เพียงการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่แต่เพียงเท่านั้น ประกอบกับในประเทศที่เป็นต้นแบบของความผิดในฐานนี้ คือ สาธารณรัฐอินเดีย ก็กำหนดโทษไว้เพียงว่า ให้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อศาสนา ความเชื่อ อุดมการณ์ ตามมาตรา 166 หรือ การทำต่อวัตถุที่เคารพในทางศาสนา มาตรา 304 ก็มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีเท่านั้น นอกจากนี้แล้ว ในความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 172 หรือในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยฉบับก่อนที่จะมีคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 นั้น ก็ระวางโทษจำคุกไว้ไม่เกินสามปีเท่านั้น ดังนั้น พาดานโทษจำคุกดังกล่าวควรปรับลดลงมาเหลือเพียงระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี

ดังนั้นแล้ว การพิจารณาพาดานโทษจำคุก จึงขึ้นอยู่กับว่าพิจารณาในมุมของมาตรา 206 ไว้แบบใด แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรระวางไว้ที่โทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี ด้วยเหตุผลที่ว่า เจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าวนั้น ในชั้นยกร่างประมวลกฎหมายอาญาประชุมและตกลงกันว่ามาตรานี้มีขึ้นเพื่อคุ้มครองความสงบสาธารณะ ดังนั้น เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำที่ก่อให้เกิดความวุ่นวายที่อาจจะรุนแรงขึ้นในสังคมในภายภาคหน้าในกรณีที่มีการกระทำดังกล่าวอาจเป็นการกระทำที่ร้ายแรง นอกจากนั้นแล้ว การระวางโทษไว้ถึงเจ็ดปีดังกล่าว ก็มีใช้ว่าศาลจะต้องลงโทษเต็มอัตราเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลในการพิจารณาการกระทำความผิดให้เหมาะสมกับอัตราโทษที่จะลง เป็น

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ถึงขอบเขตของความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 จึงนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า การกำหนดความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้น ยังคงมีความเหมาะสม สมควรที่จะบังคับใช้ต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากความผิดฐานดังกล่าวยังคงสอดคล้องไปกับหลักเกณฑ์และทฤษฎีในการกำหนดความผิดอาญาและโทษ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความผิดดังกล่าวยังคงสมควรที่จะบังคับใช้ต่อไป แต่ลักษณะของการบัญญัติกฎหมายบางประการในเรื่องดังกล่าวสมควรที่จะมีการปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลง ในบางประเด็น เพื่อเป็นการตีกรอบให้ชัดเจนในการบังคับใช้สอดคล้องไปกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ต้องมีความชัดเจนแน่นอนในการบัญญัติและการตีความ นอกจากนี้แล้วความผิดฐานดังกล่าวสมควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องโทษบางประการ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการบังคับใช้ โดยอาจสรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังต่อไปนี้

6.1 บทสรุป

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามที่ปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 เป็นบทบัญญัติที่มีการใช้บังคับมาอย่างยาวนานนับแต่มีการร่างประมวลกฎหมายอาญาขึ้นมา ซึ่งในความผิดฐานดังกล่าวเป็นการบัญญัติตามกฎหมายเดิม คือ ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยปรากฏอยู่ในมาตรา 172 แม้ว่าลักษณะการบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันอาจจะแตกต่างไปจากประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 แต่หลักการสำคัญต่าง ๆ ก็ยังคงไว้ดังเดิม เพียงแต่อาจจะมีการปรับปรุงแก้ไขเล็กน้อยในรายละเอียด ซึ่งหลักการดังกล่าวที่มีมาแต่เดิมตั้งแต่สมัยที่มีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 นั้น ก็สืบเนื่องมาจากอิทธิพลของความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดียที่ประเทศไทยได้นำมาเป็นแบบอย่างในการบัญญัติกฎหมายลักษณะอาญาในยุคดังกล่าว

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาในประเทศไทยที่บังคับใช้ในปัจจุบันนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการใช้บังคับต่อไป เนื่องจากความผิดฐานดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักการและแนวคิดในการกำหนดความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นหลักความเป็นภยันตรายที่ไม่ใช่เพียงแค่อพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าวจะทำให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลอื่นหรือไม่ แต่ต้องพิจารณาถึงแหล่งกำเนิดของแนวคิดดังกล่าวที่มีขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์เพื่อให้เกิดความสมดุลกับการถูกบีบบังคับจากรัฐ ดังนั้นในการพิจารณาถึงหลักความเป็นภยันตรายดังกล่าวต้องพิจารณาจากสิทธิที่มนุษย์จะถูกกระทบเป็นสำคัญ ซึ่งสิทธิเสรีภาพในเรื่องความเชื่อทางศาสนาเป็นสิทธิอย่างหนึ่งที่ติดตัวมา การกระทำที่ไปละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าวย่อมได้รับการคุ้มครอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องไปกับหลักว่าด้วย

ความผิด ที่กล่าวว่าแม้การกระทำจะไม่ก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่นในทางกายภาพ แต่ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการล่วงละเมิดหรือล่วงเกินต่อความรู้สึกของบุคคลในสังคม การกระทำดังกล่าวก็สมควรที่จะเป็นความผิด นอกจากนั้นความผิดฐานดังกล่าวยังสอดคล้องไปกับหลักศีลธรรมที่ว่ากฎหมายควรบัญญัติขึ้นเพื่อให้ผู้คนอยู่ภายใต้กรอบศีลธรรมอันดีที่สังคมนั้นยึดถือ เพื่อเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการส่งเสริมและรักษาศีลธรรมให้คงอยู่ในสังคม ซึ่งถ้าหากพิจารณาจะพบว่าการกระทำที่เป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ผลกระทบที่ตามมาย่อมก่อให้เกิดความวุ่นวายในสังคมเพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อความรู้สึกของผู้คนในสังคมส่วนรวม เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อหรือละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งการกระทำที่ส่งผลดังกล่าวต่อสังคมนี้เองก็สอดคล้องไปกับหลักในเรื่องคุณธรรมในทางกฎหมายที่มุ่งจะคุ้มครองเพื่อให้เกิดความสงบสุขของบ้านเมืองนั่นเอง

เมื่อพิจารณาความผิดฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 ของประเทศไทย พบว่าลักษณะการบัญญัติบางประการยังไม่มี ความชัดเจนแน่นอนทั้งในรูปแบบของการบัญญัติและการตีความ โดยส่วนนี้เป็นสิ่งที่ขัดกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ว่า กฎหมายอาญานั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอน เพราะเป็นกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การที่บุคคลใดจะต้องได้รับโทษจากกฎหมายดังกล่าวนี้ ควรที่จะต้องรู้อย่างชัดเจนว่าการกระทำเช่นใดเป็นความผิดและความผิดดังกล่าวที่บัญญัติไว้ก็ควรที่จะมีความชัดเจนและแน่นอนเช่นเดียวกัน นอกจากประเด็นในเรื่องของบทบัญญัติที่มีความไม่ชัดเจนแน่นอนแล้ว ในประเด็นเรื่องโทษตามความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน กล่าวคือลักษณะของการกำหนดโทษในความผิดฐานดังกล่าวนี้มีทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ และโทษทั้งสองประเภทดังกล่าวมีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ทั้งสองประเภท ซึ่งส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจพิจารณาตัดสินคดีของศาลเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากอัตราโทษถูกตีกรอบไว้แล้วโดยโทษขั้นต่ำ ศาลไม่สามารถลงโทษให้ต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ ถ้าไม่มีเหตุผลโทษบางประการ

เมื่อศึกษาเปรียบเทียบความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศทั้ง 4 ประเทศแล้ว ได้แก่ สาธารณรัฐอินเดีย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) และสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน พบว่า ในความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของแต่ละประเทศนั้น มีการกำหนดขอบเขตของความผิดทางอาญาและโทษในฐานดังกล่าวที่แตกต่างกันออกไป โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศไทยเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ โดยจะแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิด

ลักษณะเนื้อหาของการกระทำความผิดดังกล่าวนี้ เป็นการพิจารณาถึงองค์ประกอบภายนอก ในส่วนของการกระทำและวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ รวมถึงพฤติการณ์ประกอบกรกระทำ และต่อจากนั้น จะเป็นการพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในในส่วนของการกระทำความผิดต่าง ๆ

1.1) ส่วนขององค์ประกอบภายนอก (ส่วนของการกระทำและวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ)

ในส่วนของการกระทำนั้น ความผิดฐานดังกล่าว ประเทศไทยบัญญัติไว้ในลักษณะที่มีขอบเขตที่กว้างและครอบคลุมทุกการกระทำ โดยบัญญัติในส่วนของกรกระทำว่า “.....กระทำด้วยประการใด ๆ.....” ดังนั้นจึงอาจจะเป็นกรกระทำใดก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงทางกายภาพ หรือกรกระทำทางวาจา หรือกระทำโดยใช้วัตถุอื่นใดเป็นสื่อกลาง โดยในส่วนของกรกระทำตามที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่างประเทศนี้ ในแต่ละประเทศต่างก็มีการบัญญัติให้ครอบคลุมมากที่สุด เช่น ในสาธารณรัฐอินเดียปรากฏอยู่ใน มาตรา 295 และมาตรา 295A หรืออย่างในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร(ประเทศอังกฤษ) หรือสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ก็มีการพยายามบัญญัติไว้ให้ครอบคลุมมากที่สุดเหมือนกัน ดังนั้น การบัญญัติในส่วนของกรกระทำในลักษณะเช่นนี้ของประเทศไทยจึงมีความเหมาะสมแล้ว

ในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้น ความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย มีการตีกรอบในส่วนของวัตถุประสงค์แห่งการกระทำอยู่เพียงแค่วัตถุหรือสถานที่เท่านั้น อีกทั้งวัตถุหรือสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของผู้ที่นับถือศาสนาอีกด้วย โดยการบัญญัติในลักษณะนี้เป็นการบัญญัติตามแบบของประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐอินเดีย โดยนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 และก็ได้รับการสานต่อมาจนถึงประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบัน แต่ทั้งนี้โดยส่วนมากแล้วการบัญญัติของประเทศไทยนั้นก็ยังคงมีความแตกต่างกับกฎหมายของต่างประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าในกฎหมายต่างประเทศนั้น วัตถุประสงค์แห่งการกระทำในประเด็นที่เป็นความผิดเกี่ยวกับศาสนาจะมีลักษณะที่กว้าง ไม่ได้มีขอบเขตอยู่แค่เพียงวัตถุหรือสถานที่แต่อย่างใด แต่อาจรวมถึงวัตถุอื่นใดที่ไปกระทบต่อความรู้สึกในทางศาสนาด้วย ในบางประเทศมองว่าการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนานั้น เป็นเพียงเหตุที่ให้รับโทษหนักขึ้นในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เสียด้วยซ้ำ เช่น ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งบัญญัติว่าการกระทำต่อวัตถุในทางศาสนาอันเป็นที่เคารพเป็นเหตุให้ต้องรับโทษหนักขึ้น แต่ในส่วนวัตถุประสงค์แห่งการกระทำในความผิดเกี่ยวกับศาสนาของประเทศดังกล่าวเอง มีการบัญญัติที่ค่อนข้างกว้าง มุ่งคุ้มครองไปที่ตัวของความเชื่อและอุดมการณ์ เช่นเดียวกับในประเทศ

อื่น ๆ ที่บัญญัติไว้ในลักษณะทำนองเดียวกัน แต่ทั้งนี้การบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณชน มิใช่คุ้มครองศาสนาแต่ประการใด

โดยในส่วนของวัดหรือแห่งการกระทำนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ายังควรที่จะกำหนดกรอบวัดหรือแห่งการกระทำไว้แบบเดิม คือ จำกัดอยู่เพียงแค่วัดหรือสถานที่เท่านั้น ยังไม่ควรที่จะขยายกรอบออกไปถึงความเชื่อ ความศรัทธาหรือตัวบุคคลในทางศาสนา ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

ประการแรก วัดหรือสถานที่ในทางศาสนาเป็นสิ่งที่ผู้คนในสังคมไทยให้ความเคารพและสักการะบูชาอย่างยาวนาน ส่วนหนึ่งนั้นก็เป็นที่พลจากศาสนาพราหมณ์-ฮินดูที่เข้ามามีบทบาทแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต ความเชื่อของผู้คนในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับตัววัดหรือสถานที่ต่าง ๆ อันเกี่ยวข้องกับศาสนา ส่งผลให้ตัววัดหรือศาสนาเองนั้นเปรียบเสมือนเป็นสื่อกลางทางความเชื่อที่สื่อผ่านทางวัดหรือสถานที่ มากไปเสียยิ่งกว่าบรรดาความเชื่อ ความศรัทธา อุดมการณ์ที่เป็นเพียงสิ่งนามธรรม โดยจะสังเกตได้จากการนิยมก่อสร้างวัดมุงค หรือสิ่งมงคล ประการต่าง ๆ ทั้งปวง หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่สื่อถึงศาสนาอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าผู้คนในสังคมส่วนมากนั้น ให้ความสำคัญกับวัดเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น การกระทำที่เป็นการกระทำต่อวัดหรือสถานที่ในทางศาสนา ดังกล่าว ในความรู้สึกรู้สึกของผู้คนในสังคมเปรียบเสมือนเป็นการทำลายความศรัทธาบางประการของผู้ที่นับถือศาสนา โดยเป็นการกระทำผ่านทางตัววัดหรือสถานที่ในทางศาสนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวย่อมนำไปสู่ปัญหาของความไม่สงบในสังคมอย่างเห็นได้ชัด

ประการที่สอง การที่กฎหมายบัญญัติจำกัดเฉพาะอยู่ที่วัดหรือสถานที่นั้น ส่วนหนึ่งก็มาจากเหตุผลที่ว่าลักษณะดังกล่าวมีลักษณะเป็นรูปธรรม สามารถเห็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการกระทำต่อวัดหรือสถานที่ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน ผิดกับในกรณีที่มีการบัญญัติคุ้มครองในเรื่องของความเชื่อ คำสอน หรือสิ่งอื่นใดที่มีลักษณะเป็นนามธรรม การที่จะพิสูจน์ความเสียหายในเรื่องดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก การจะพิสูจน์ว่าความเชื่อหรือคำสอนใดเป็นสิ่งที่ถูก ยิ่งเป็นการยากยิ่งขึ้นไปอีก เพราะในศาสนาหนึ่ง ๆ ต่างก็มีการแบ่งแยกออกเป็นอีกหลายนิกาย การที่จะพิสูจน์ในเรื่องดังกล่าวอาจส่งผลมาสู่ความแตกแยกในทางสังคมอีกมากมาย เมื่อการพิสูจน์เป็นไปได้ยาก การพิจารณาคดีในเรื่องดังกล่าวก็เป็นเรื่องยากตามมา ผลในท้ายที่สุดอาจก่อให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผลของคำตัดสินดังกล่าวได้ นอกจากนั้นแล้ว การบัญญัติสิ่งที่เป็นนามธรรมยังอาจจะก่อให้เกิดปัญหาที่เป็นเครื่องมือในการแก่งัดฟ้องหรือชู้ว่าจะฟ้องเพื่อประโยชน์ในทางทุจริตบางประการ อีกทั้งยังอาจจะขัดกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่ต้องมีความชัดเจนแน่นอนในการบัญญัติและตีความอีกด้วย นอกจากนั้นแล้วการกระทำที่เป็นการกระทำต่อความเชื่อ คำสอน ความศรัทธา ส่วนมาก

ผู้กระทำได้รับการลงโทษจากทางสังคมที่รุนแรงอยู่แล้ว อาจจจะรุนแรงเสียยิ่งกว่ามาตรการในทางกฎหมายเสียด้วยซ้ำ

ประการที่สาม หลักการตามรัฐธรรมนูญนั้น มองว่าประเทศไทยมีลักษณะเป็นรัฐโลกวิสัย กล่าวคือ รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับตั้งแต่ในอดีตถึงปัจจุบัน มิได้ให้การรับรองให้ศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ การที่จะขยายความคุ้มครองออกไปถึงความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าวย่อมไม่อาจที่จะกระทำได้ เพราะการคุ้มครองความเชื่อ ความศรัทธาดังกล่าว เป็นการมุ่งคุ้มครองตัวศาสนา ซึ่งเป็นหลักการของแนวคิดของประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐศาสนา เช่น กลุ่มประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม ในขณะที่กลุ่มของประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐโลกวิสัย เจตนารมณ์ของการคุ้มครองจะเป็นการคุ้มครองความรู้สึกของผู้คนที่นับถือศาสนา และคุ้มครองถึงความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้อาจมีข้อโต้แย้งว่า กลุ่มประเทศรัฐโลกวิสัยดังกล่าวก็มีลักษณะคุ้มครองคุณค่าในทางศาสนาเช่นกัน ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า คุณค่าในทางศาสนาของประเทศรัฐโลกวิสัยนั้น การบัญญัติจะมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม อีกทั้งการบัญญัติมิได้มีการมุ่งคุ้มครองศาสนาแต่ประการใด แต่มุ่งคุ้มครองความรู้สึกของผู้คนที่นับถือศาสนา และมุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสังคมเป็นสำคัญ แตกต่างไปจากรัฐศาสนาที่มุ่งคุ้มครองความบริสุทธิ์ของศาสนาโดยตรง

ด้วยเหตุผลประการต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยยกขึ้นสรุปนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่าควรที่จะบัญญัติวัตถุประสงค์การกระทำไว้อยู่ที่วัตถุประสงค์หรือสถานที่ในทางศาสนาเช่นเดิม เนื่องจากเหมาะสมแล้วด้วยเหตุผลประการต่าง ๆ ทั้งปวง ภายใต้บริบททางสังคมและความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชนในสังคม

1.2) ส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำ

ในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้พิจารณาตัดสินว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาหรือไม่ โดยสภาพแล้วพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั้นเป็นองค์ประกอบภายนอกซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริง กล่าวคือ การกระทำดังกล่าวมิได้อยู่ภายใต้หลักของเจตนา แต่การจะพิจารณาว่าสิ่งใดมีลักษณะเป็นการเหยียดหยามศาสนาหรือไม่นั้น จำเป็นที่จะต้องพิจารณาจากมาตรฐานของวิญญูชนโดยไม่ต้องพิจารณาถึงความรู้หรือความไม่รู้ของผู้กระทำ ถ้าหากวิญญูชนมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาแล้ว ผู้กระทำย่อมต้องรับผิด ผู้กระทำจะอ้างว่าไม่รู้ว่าเป็นการเหยียดหยามศาสนาจึงไม่มีเจตนาเหยียดหยามไม่ได้ การบัญญัติในส่วนนี้เองเป็นการบัญญัติที่แตกต่างไปจากกฎหมายของต่างประเทศที่พิจารณาถึงเจตนาของผู้กระทำเป็นหลัก โดยกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นพิจารณาถึงเจตนาพิเศษที่เป็นมูลเหตุชักจูงใจในการกระทำความผิดของผู้กระทำทั้งสิ้น มิได้ตัดสินว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดจากมาตรฐานของวิญญูชนดังเช่นที่กล่าวมา ดังนั้นแล้ว การบัญญัติในส่วนของ

พฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่กฎหมายนั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอนในการบัญญัติและการตีความ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรว่า ควรที่จะยกเลิกบทบัญญัติในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าว

1.3) ส่วนของเจตนาในการกระทำความผิด

เจตนาในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 นั้น พบว่ามีเพียงเจตนาธรรมดาเท่านั้น ซึ่งเป็นการแตกต่างไปจากความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของต่างประเทศ ที่บัญญัติให้การกระทำที่เกี่ยวกับการเหยียดหยามศาสนานั้นต้องประกอบไปด้วยเจตนาพิเศษนอกเหนือไปจากเจตนาธรรมดา สิ่งที่แตกต่างดังกล่าวนี้ ส่งผลให้ประเทศไทยนั้นเกิดปัญหาบางประการในการบังคับใช้กฎหมายในความผิดฐานดังกล่าว เนื่องจากมาตรา 206 สิ่งที่เป็นข้อพิจารณาประการสำคัญว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดหรือไม่นั้น นอกจากเจตนาธรรมดาที่กระทำต่อวัตถุหรือสถานที่ในทางศาสนาแล้วนั้น ประการสำคัญเลยคือพฤติการณ์ประกอบการกระทำ จึงทำให้ผลของการกระทำบางประการเกิดการคลั่งในการปรับใช้ได้ เพราะพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั้นเป็นการพิจารณาจากมุมมองของวิญญูชนที่เป็นบุคคลผู้นับถือศาสนานั้น ๆ แม้ว่าในใจจริงของผู้กระทำจะไม่ได้มีเจตนาชั่วร้ายที่หมายมุ่งจะเหยียดหยามศาสนา แต่ถ้าบุคคลภายนอกมองว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิด การกระทำของบุคคลเช่นว่าที่ปราศจากเจตนาชั่วร้ายภายในจิตใจก็ย่อมเป็นความผิดในทันที ซึ่งกรณีนี้จะแตกต่างไปจากกฎหมายของต่างประเทศที่มุ่งพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาหรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาเจตนาที่หมายมุ่งจะกระทำว่ามีเจตนาชั่วร้ายในจิตใจมุ่งที่จะเหยียดหยามหรือดูหมิ่นศาสนาหรือไม่ ถ้ามีเจตนาชั่วร้ายดังกล่าว การกระทำดังกล่าวก็ย่อมเป็นความผิด

นอกจากนั้นแล้ว การที่กฎหมายดังกล่าวในต่างประเทศมุ่งพิจารณาถึงเจตนาพิเศษนั้น ก็เพื่อให้กฎหมายอาญานั้น ดำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่กฎหมายนั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอน ผู้กระทำความผิดต้องรู้เสียก่อนว่าการกระทำดังกล่าวของตนนั้นเป็นความผิด มิใช่จะใช้พฤติการณ์จากมุมมองของบุคคลภายนอกเป็นผู้พิจารณาเข้ามา ซึ่งการใช้พฤติการณ์ประกอบการกระทำดังเช่นที่บัญญัติไว้ในกฎหมายของประเทศไทยนั้น ย่อมเกิดความไม่แน่นอน มีลักษณะที่ไม่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรว่า ควรมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำโดยยกเลิกองค์ประกอบดังกล่าว และเปลี่ยนองค์ประกอบในเรื่องดังกล่าวให้เป็นเจตนาพิเศษแทนที่ การบัญญัติในลักษณะที่มีเจตนาพิเศษอันเป็นมูลเหตุชักจูงใจเช่นนี้ ย่อมขจัดปัญหาความไม่แน่นอน ความไม่ชัดเจนของปัญหาในเรื่องพฤติการณ์ประกอบการกระทำได้

2) ลักษณะการคุ้มครอง

ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทยนั้น โดยสภาพแล้วต้องเป็นการกระทำต่อวัตถุหรือสถานที่อันเป็นที่เคารพในทางศาสนา ซึ่งศาสนาดังที่ว่ามานี้ โดยหลักการพื้นฐานแล้วย่อมให้ความคุ้มครองทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน แต่ทั้งนี้ก็อาจจะเกิดปัญหาตามมาได้ในภายภาคหน้า โดยเฉพาะการตีความในประเด็นเรื่องศาสนาดังกล่าวว่าจะให้ความคุ้มครองทุกศาสนาทั้งหมดได้หรือไม่ เพราะศาสนาในโลกนี้นั้น มิได้จำกัดอยู่เฉพาะแค่ศาสนาหลัก ๆ เท่านั้น แต่ยังมีศาสนาที่ถือกำเนิดขึ้นใหม่เรื่อยมา อีกทั้งยังได้รับการรับรองอีกด้วย ล่าสุดที่มีการจดทะเบียนรับรอง เช่น ศาสนาชาตาน ศาสนาเบคอน ดังนั้นแล้วปัญหาที่ตามมาดังกล่าว อาจจะทำให้เกิดการแก่งแย่งกันเกิดขึ้น โดยอ้างว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการเหยียดหยามศาสนาของพวกเขา ในส่วนนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ศาสนาที่ประมวลกฎหมายอาญาควรจะต้องคุ้มครองและให้ความคุ้มครองนั้น ควรจะเป็นศาสนาที่ทางราชการยอมรับ ส่วนหนึ่งก็เพราะว่าศาสนาที่ทางราชการให้การยอมรับนั้น มาจากการสำรวจแล้วว่ามีประชากรที่นับถืออยู่จริงในประเทศเป็นจำนวนมากพอในระดับหนึ่ง และการที่มีผู้นับถือมากพอในระดับหนึ่งนั้น ถ้าหากเกิดการกระทำที่เป็นการเหยียดหยามศาสนา ก็ย่อมส่งผลให้เกิดความไม่สบายใจต่อผู้นับถือศาสนา จนอาจนำไปสู่ความไม่สงบสุขของสังคมได้ ซึ่งผลจะแตกต่างไปจากศาสนาที่ทางราชการไม่ได้ยอมรับ ศาสนาเหล่านั้นไม่ได้มีโครงสร้างที่ชัดเจนพอ ประกอบกับผู้นับถือไม่ได้มีจำนวนมาก นอกจากนั้นแล้วการตีความไปในทำนองว่าเป็นศาสนาที่ทางราชการให้การยอมรับ ย่อมสอดคล้องไปกับตัวบทบัญญัติตามมาตรา 206 ที่ว่า “.....อันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด.....” โดยหมู่ชนใดดังกล่าวที่ว่ามานั้น ต้องมีลักษณะของผู้นับถืออยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร อีกทั้งเป็นศาสนาของหมู่ชนใดที่อยู่ในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องไปกับศาสนาที่ทางราชการยอมรับ และมีการสำรวจกันอยู่เรื่อยมา อันได้แก่ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และศาสนาซิกข์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องไปกับกฎหมายต่างประเทศที่ต่างก็มุ่งคุ้มครองถึงศาสนาที่มีผู้นับถืออยู่จริงในประเทศนั้น ๆ และต้องเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากจำนวนหนึ่งพอที่จะกระทบต่อความสงบสุขของสังคมได้ถ้ามีการกระทำที่เป็นการล่วงเกิน ดังเช่นกรณีของสาธารณรัฐอินเดียที่บัญญัติว่าต้องเป็นศาสนาของชนชั้นใด ๆ กรณีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ก็บัญญัติทำนองว่าต้องเป็นศาสนาคริสต์หรือศาสนาอื่นใดที่มีประชากรนับถือ ประเทศอังกฤษก็เช่นเดียวกัน ศาสนาที่ว่าต้องเป็นศาสนาที่มีประชากรในประเทศนับถือเป็นจำนวนมากพอ แต่ทั้งนี้จะแตกต่างไปจากสาธารณรัฐอิสลามอิหร่านที่ตีกรอบไปเลยว่าต้องเป็นศาสนาอิสลามแต่เพียงเท่านั้น เพราะประเทศดังกล่าวมีลักษณะของการเป็นรัฐศาสนาที่เข้มข้น

นอกจากนั้นแล้ว ในส่วนของคำว่าศาสนานั้น มิได้มีการขยายความครอบคลุมออกไปถึงบุคคลในทางศาสนาแต่ประการใด และในประเทศต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นรัฐฆราวาสเช่นเดียวกับประเทศ

ไทย ต่างก็ไม่ได้ให้การคุ้มครองถึงบุคคลในทางศาสนาแต่ประการใด ผิดกับประเทศที่เป็นรัฐศาสนาที่บริบทในทางสังคมและการดำเนินชีวิตนั้นผูกโยงกับหลักศาสนาโดยตรง ทำให้การกระทำใดก็ตามที่กระทบต่อบุคคลในทางศาสนาย่อมส่งผลกระทบเป็นพิเศษต่อจิตใจของผู้คน นอกจากนั้นแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่า การที่จะขยายการคุ้มครองออกไปถึงบุคคลในทางศาสนาย่อมเป็นการไม่เหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมาอีกมากมาย ปัญหาที่ชัดเจนที่สุดคือ การตีความ กล่าวคือจะรู้ได้อย่างไรว่าบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลสำคัญในทางศาสนาอย่างแท้จริง หรือแม้จะบัญญัติโดยคุ้มครองบุคคลเพียงไม่กี่คน เช่น พระเจ้า หรือศาสดาของแต่ละศาสนา ก็ย่อมเป็นการไม่เหมาะสม เนื่องจากแทนที่ความผิดฐานดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือคุ้มครองความสงบสุขของผู้คนในสังคม อาจกลับกลายเป็นเครื่องมือของผู้ไม่หวังดีในการกลั่นแกล้งนำความผิดดังกล่าวมาฟ้องเป็นคดีอาญาโดยหวังผลในทางทุจริตประการใดประการหนึ่ง เช่นนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมเป็นอย่างมาก

3) บทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

ในส่วนบทลงโทษของผู้กระทำความผิดนั้น ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของประเทศไทย กำหนดประเภทของโทษไว้สำหรับความผิดดังกล่าวสองประเภท คือ โทษจำคุก และโทษปรับ โดยโทษทั้งสองประเภทยุทธศาสตร์ของประเทศไทย มีความสอดคล้องไปกับโทษของประเทศอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่มีโทษจำคุกและโทษปรับเช่นเดียวกัน แต่จะแตกต่างกันไปจากโทษของสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน ที่กำหนดโทษในความผิดฐานดังกล่าวอยู่ที่ โทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุกแต่เพียงเท่านั้น โดยบริบทของประเทศไทยแล้วไม่เหมาะกับการนำโทษประหารชีวิตมาใช้ในความผิดฐานดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาของไทย โดยลักษณะความผิดไม่ได้เป็นความผิดที่ร้ายแรง ที่กระทบถึงชีวิตหรือร่างกายของบุคคลแต่ประการใด อีกทั้งสภาพของสังคมและหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญนั้น ประเทศไทยมีลักษณะเป็นรัฐโลกวิสัย ที่ไม่ได้ให้การรับรองศาสนาใดศาสนาหนึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในขณะที่สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านนั้น มีลักษณะความเป็นรัฐศาสนา โดยศาสนาเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตของผู้คน กำหนดกรอบและแนวทางในการใช้ชีวิต โดยศาสนามีบทบาทสำคัญอย่างมาก ดังนั้นแล้ว การกระทำที่กระทบต่อหลักการทางศาสนาไม่ว่าจะเป็นประการใด ย่อมเป็นเรื่องร้ายแรงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ทำให้สาธารณรัฐอิสลามอิหร่านจำเป็นต้องมีการกำหนดโทษประหารชีวิตไว้ ดังนั้นแล้ว การที่ประเทศไทยกำหนดประเภทของโทษในความผิดฐานดังกล่าวให้คงอยู่เฉพาะโทษจำคุกและโทษปรับ จึงมีความเหมาะสมแล้วด้วยประการทั้งปวง

ในส่วนของโทษจำคุกและโทษปรับที่ปรากฏอยู่ในความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206 นั้น พบว่าความผิดฐานดังกล่าวมีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้สำหรับโทษทั้งสองประเภท กล่าวคือ มีทั้งอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำที่กำหนดคร่าวๆ โทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และมีโทษปรับขั้นต่ำ

ต่ำที่ระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท โดยในส่วนของข้อกำหนดโทษขั้นต่ำสำหรับความผิดฐานดังกล่าวนี้ เพิ่งจะมาปรากฏเมื่อมีการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวตามคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41 ลงวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2519 โดยเปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องการกำหนดโทษให้แตกต่างไปจากเดิมที่ไม่มีข้อกำหนดโทษขั้นต่ำ เปลี่ยนเป็นการกำหนดโทษขั้นต่ำในความผิดฐานดังกล่าว อีกทั้งไม่ปรากฏเหตุผลในทางวิชาการเลยแม้แต่น้อยในกรณีที่มีการกำหนดโทษขั้นต่ำเพิ่มเข้ามา โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินให้เหตุผลในคำสั่งดังกล่าวเพียงคำว่า “...ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขอัตราโทษเหล่านั้นให้สูงขึ้น...” ซึ่งเบื้องหลังที่แท้จริงนั้น เหตุผลที่มีการแก้ไขก็เป็นเหตุผลในทางการเมืองทั้งสิ้น โดยในกรณีดังกล่าวที่มีการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้สำหรับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยที่จะมีการกำหนดโทษขั้นต่ำเนื่องจาก การกำหนดโทษขั้นต่ำในความผิดฐานดังกล่าว ย่อมนำมาซึ่งผลเสียมากกว่าผลดีที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดฐานดังกล่าวเกิดขึ้น ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจในการลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไปได้อย่างสมเหตุสมผล เพราะโดยสภาพของการกระทำบางประการอาจไม่ได้มีลักษณะที่ร้ายแรงมาก แต่ก็จำเป็นต้องลงโทษเพื่อให้เช็ดหลาบ แต่โทษที่จะลงกลับมีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้ เช่น ในกรณีโทษจำคุก ถ้าศาลพิจารณาเห็นว่าต้องใช้โทษจำคุก ศาลจะลงโทษผู้กระทำต่ำกว่าหนึ่งปีไม่ได้ เพราะกฎหมายกำหนดโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ตั้งแต่หนึ่งปีไปจนถึงเจ็ดปี แม้ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำเพียงเล็กน้อย ศาลก็ไม่อาจลงโทษให้ต่ำกว่าโทษที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาจากความผิดฐานอื่นที่กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ตั้งแต่หนึ่งปีเช่นเดียวกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาแล้วพบว่า ลักษณะของการกระทำความผิดและเนื้อหาแห่งการบัญญัติส่วนใหญ่ มีความรุนแรงในระดับหนึ่ง ซึ่งความรุนแรงดังกล่าวนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อในลักษณะที่แตกต่างกัน โดยผลกระทบดังกล่าวนี้เป็นเรื่องที่สำคัญทั้งสิ้น ซึ่งบางความผิดเป็นการส่งผลกระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย บางความผิดเป็นการส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของราชอาณาจักร บางความผิดกระทบต่อการดำเนินงานในกระบวนการยุติธรรม หรือบางความผิดกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความสงบในสังคมอีกด้วย แต่ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเทียบเคียงกันแล้วกับความผิดฐานเหยียดหยามศาสนานั้น พบว่าความผิดฐานดังกล่าว มิได้ส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงเฉกเช่นเดียวกับความผิดฐานอื่นที่ระวางโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ที่หนึ่งปี ดังนั้นแล้วจึงอาจไม่มีความจำเป็นใดที่จะต้องกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้สำหรับความผิดดังกล่าว หรือกรณีที่ต้องใช้โทษปรับ และการกระทำดังกล่าวไม่ได้มีความร้ายแรงแต่ประการใด แต่จำเป็นต้องลงโทษเพื่อให้ผู้กระทำเกิดความเช็ดหลาบ แต่โทษปรับที่จะลงได้นั้น คือ ตั้งแต่สองหมื่นบาทเป็นต้นไป การกำหนดโทษขั้นต่ำเช่นนี้จึงส่งผลเสียอย่างยิ่งต่อการดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม เป็นการจำกัดดุลพินิจในการกำหนดโทษของศาลให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด ทำให้การลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนั้นแล้ว เมื่อพิจารณาถึงความผิดในลักษณะดังกล่าวของต่างประเทศนั้น พบว่าประเทศต่าง

ๆ ไม่ได้มีการกำหนดโทษขั้นต่ำไว้แต่ประการใด โดยให้ศาลเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการปรับใช้โทษให้เหมาะสมตามความผิด มีเพียงประเทศเดียวที่มีการกำหนดโทษขั้นต่ำ คือ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน แต่ทั้งนี้ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่า ระบบสังคมของประเทศดังกล่าวนั้นเป็นรัฐศาสนา อัตราโทษในเรื่องดังกล่าวย่อมมีการบังคับใช้อย่างจริงจังและรุนแรง ผิดไปกับประเทศไทยที่โดยหลักการนั้น มิได้มีความเป็นรัฐศาสนาแต่ประการใด ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสมควรที่จะมีการยกเลิกโทษขั้นต่ำสำหรับโทษจำคุกและโทษปรับออกจากความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามมาตรา 206

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาจนถึงข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่า ความผิดอาญาฐานเหยียดหยามศาสนา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันนั้น ควรที่จะมีการบังคับใช้ต่อไป แต่ทั้งนี้ความผิดฐานดังกล่าวยังคงมีปัญหาในการบังคับใช้บางประการที่เกิดจากการบัญญัติกฎหมาย โดยเป็นปัญหาที่มาจากลักษณะเนื้อหาในการบัญญัติ โดยเฉพาะในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำในความผิดฐานดังกล่าว อีกประการคือ ปัญหาในเรื่องโทษที่กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำและกำหนดอัตราโทษปรับขั้นต่ำไว้ ซึ่งประเด็นดังกล่าวส่งผลต่อการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาคดีของศาลเป็นอย่างยิ่ง เป็นการจำกัดดุลพินิจของผู้พิพากษาที่จะพิพากษาความผิดดังกล่าวให้เกิดความเหมาะสมกับโทษที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับ

ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นสมควรว่าควรมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ที่บังคับใช้ในปัจจุบัน โดยผู้วิจัยจะเสนอแนะในสองประเด็นหลักด้วยกัน

ประเด็นแรก คือ ในส่วนของเนื้อหาของบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 206 ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตราดังกล่าวไว้ว่า “.....อันเป็นการเหยียดหยามศาสนา.....” โดยให้ยกเลิกข้อความดังกล่าว และให้บัญญัติแก้ไขเปลี่ยนแปลงขึ้นมาใหม่ โดยเพิ่มเจตนาพิเศษเข้าไปในความผิดฐานดังกล่าวเป็น “.....เพื่อเหยียดหยามศาสนา.....” ทั้งนี้ตามกฎหมายเดิมบัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น.....”

โดยให้บัญญัติแก้ไขเปลี่ยนแปลงจากเดิม เป็น

“ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด เพื่อเหยียดหยามศาสนา.....”

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จากเดิมที่เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำโดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นเจตนาพิเศษ ก็เพื่อให้การบังคับใช้ความผิดฐานดังกล่าวมีขอบเขตที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ขจัดปัญหาในเรื่องความคลุมเครือในส่วนของพฤติการณ์ประกอบการกระทำที่จำเป็นต้องพิจารณาตามความรู้สึกของวิญญูชนประกอบซึ่งก่อให้เกิดความไม่แน่นอนและไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย อีกทั้งความไม่ชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมายอาญาดังกล่าว ยังเป็นการขัดกับหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญาที่กล่าวว่ากฎหมายอาญานั้นต้องมีความชัดเจนและแน่นอนในการบังคับใช้ ดังนั้น เมื่อเปลี่ยนจากพฤติการณ์ประกอบการกระทำดังกล่าวมาเป็นเจตนาพิเศษแล้ว ย่อมสามารถขจัดปัญหาดังกล่าวออกไปได้ การนำเจตนาพิเศษมาบังคับใช้ก็เพื่อประโยชน์ในการตีความและการใช้กฎหมายให้เกิดความชัดเจน โดยพิจารณาจากเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยการกระทำที่จะเป็นความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจ “เพื่อเหยียดหยามศาสนา” การกระทำอย่างไรถึงจะเรียกว่ากระทำโดยมีมูลเหตุจูงใจนั้น เรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาในทางข้อเท็จจริงที่ต้องมีการนำสืบกันต่อไป

ประเด็นที่สอง คือ ในส่วนของโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 206 ผู้วิจัยเห็นสมควรให้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ในส่วนของอัตราโทษในความผิดฐานดังกล่าว โดยความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาดังกล่าวนั้น ตามมาตรา 206 มีการระวางโทษสองประการ คือ โทษจำคุก และ โทษปรับ โดยถ้ามีการกระทำความผิดดังกล่าว ผู้กระทำจะต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นควรว่าควรยกเลิกการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำทั้งโทษจำคุกขั้นต่ำและโทษปรับขั้นต่ำ จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

“.....ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

โดยให้บัญญัติแก้ไขเปลี่ยนแปลงอัตราโทษใหม่ เป็น

“.....ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเรื่องของอัตราโทษขั้นต่ำดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นอัตราโทษจำคุกหรืออัตราโทษปรับ โดยให้ยกเลิกโทษขั้นต่ำตามที่กฎหมายกำหนดนั้นก็เพื่อให้ศาลสามารถปรับใช้บทลงโทษให้เหมาะสมกับการกระทำของผู้กระทำความผิดนั่นเอง เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย

ดังนั้นแล้ว เมื่อรวมข้อเสนอแนะทั้งสองประการของผู้วิจัยเข้าด้วยกัน คือ ข้อเสนอแนะในส่วนของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติ และข้อเสนอแนะในส่วนของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในเรื่องโทษ ความผิดฐานเหยียดหยามศาสนาตามมาตรา 206 แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่แก้ไขเปลี่ยนแปลงใหม่ตามข้อเสนอแนะของผู้วิจัย จะมีข้อความดังต่อไปนี้

“ผู้ใดกระทำด้วยประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด เพื่อเหยียดหยามศาสนา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

นอกจากประเด็นในส่วนของการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในความผิดฐานดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยยังเห็นควรว่าการตีความการใช้กฎหมายบางประการในความผิดฐานดังกล่าวนั้น ควรที่จะอยู่ภายใต้กรอบและขอบเขตที่มีความชัดเจน อีกทั้งต้องเป็นการตีความเพื่อมุ่งไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งคุ้มครองความรู้สึกของผู้ที่นับถือศาสนาและมุ่งคุ้มครองความสงบสุขของสาธารณะ

บรรณานุกรม

ภาษาต่างประเทศ

- Ashworth, Andrew. *Principles of Criminal Law*. edited by 5. New York: Oxford University Press, 2006.
- Auckland Unitarian Church. "Blasphemy and the Right to Hate Religion." Accessed January 11, 2020. <https://aucklandunitarian.org.nz/blasphemy-and-the-right-to-hate-religion>.
- BBC News. "Asia Bibi: Pakistan Acquits Christian Woman on Death Row." Accessed December 6, 2019. <https://www.bbc.com/news/world-asia-46040515#>.
- . "Pakistan Christian: Which Countries Still Have Blasphemy Laws?". Accessed December 7, 2019. <https://www.bbc.com/news/world-46046074>.
- Berkley Center for Religion and Peace & World Affairs. "National Laws on Blasphemy: Germany." Accessed December 7, 2019. <https://berkeleycenter.georgetown.edu/essays/national-laws-on-blasphemygermanybook.php?book=14&chap=3&page=t14-3infodetail02.html>
- Bhatia, Gautam. "'Blasphemy' Law and the Constitution." Accessed December 6, 2019. <https://www.livemint.com/Sundayapp/TFCMsqPVQ8rK6dJj2E2kSN/Blasphemy-law-and-the-Constitution.html>.
- Bouquet, A.C. *Comparative Religion*. London: Penguin Books, 1954.
- Broadbent, Dan. "German Man Fined €500 for 'Blasphemous' Bumper Stickers." Accessed December 7, 2019. <https://ascienceenthusiast.com/german-man-fined-500-for-blasphemy//Germany-fines-man-for-blasphemous-car-bumper-stickers.html>.
- Cambridge Dictionary. "Meaning of Blasphemy in English." Accessed November 4, 2019. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/blasphemy>.

- Census 2011. "All India Religion Census Data 2011." Accessed December 4, 2019. <https://www.census2011.co.in/religion.php>
- Demetriou, Danielle. "Atkinson Takes Fight with Religious Hatred Bill to Parliament." Accessed January 11, 2020. <https://www.independent.co.uk/news/uk/politics/Atkinson-takes-fight-with-religious-hatred-bill-to-parliament-679152.html>
- Deo Gaur, Krishna. *Textbook on the Indian Penal Code*. 4th ed. Delhi: Universal Law Publishers, 2011.
- Devlin, Patrick. *The Enforcement of Morals*. London: Oxford University Press, 1965.
- Duff, R.A, Lindsay Farmer, S E Marshall, Massimo Renzo, and Victor Tardos. *The Boundaries of the Criminal Law*. New York: Oxford University Press, 2010.
- , Lindsay Farmer, S E Marshall, Massimo Renzo, and Victor Tardos. *Criminalization: The Political Morality of the Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Durkheim, Emile. *The Elementary from of the Religious Life*. London: Allen & Unwin, 1964.
- Eko, Lyombe. *The Charlie Hebdo Affair and Comparative Journalistic Cultures: Human Rights Versus Religious Rites*. Palgrave Macmillan, 2019.
- European Commission. "Population: Demographic Situation, Languages and Religions." Accessed January 11, 2020. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-93_en
- Evenhuis, Angela. *Blasphemous Matter: Blasphemy, Defamation of Religion and Human Rights*. Magneta Foundation, 2008.
- Feinberg, Joel. *The Moral Limits of the Criminal Law Harm to Others Volume 1*. London: Oxford University Press, 1987.

- . *The Moral Limits of the Criminal Law Offense to Other Volume 2*. New York: Oxford University Press, 1988.
- France 24. "Blasphemy Is a Crime Not Only in Pakistan, but Europe Too: Blasphemous Toilet Paper." Accessed December 7, 2019. <https://www.france24.com/en/20181031-blasphemy-middle-east-asia-bibi-europe-law-religion-ireland>.
- Hart, H.L.A. *Punishment and Responsibility*. London: Oxford University Press, 1982.
- Holborn, Hajo. *A History of Modern Germany: The Reformation*. New Jersey: Princeton University Press, 1982.
- Human Rights Watch. "Codifying Repression an Assessment of Iran's New Penal Code." Accessed April 23, 2020. <https://www.hrw.org/report/2012/08/28/codifying-repression/assessment-irans-new-penal-code#page>
- India Code Digital Repository of All Central and State Acts. "The Indian Penal Code, 1860." Accessed November 16, 2019. <https://indiacode.nic.in/handle/123456789/2263?locale=en>.
- Jalal, Ayesha. *Self and Sovereignty: Individual and Community in South Asian Islam since 1850*. London: Routledge, 2000.
- Kalla, K.L. *Literary Heritage of Kashmir*. Delhi India: Mittal Publication, 1985.
- Lasswell, Harold D. *Propaganda Technique in World War I*. MIT Press, 1927.
- Levy, L.W. *Blasphemy: Verbal Offense against the Sacred from Moses to Salman Rushdie*. New York, 1993.
- LONDON HER MAJESTY'S STATIONERY OFFICE. "The Law Commission: Criminal Law Offences against Religion and Public Worship Laid before Parliament by the Lord High Chancellor Pursuant to Section 3(2) of the Law Commissions Act 1965." Accessed January 11, 2020. <https://www.lawcom.gov.uk/project/offences-against-religion-and-public-worship/>
- Majumdar, Sinjini. "Offences Relating to Religion." Accessed December 6, 2019.

https://www.lawctopus.com/academike/offences-relating-to-religion/surveillance/ewt_news.php?nid=1266&filename=index

Merriam-Webster. "Dictionary." Accessed November 4, 2019. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/blasphemy>

Michael, Jerome and Herbert Wechler. *Criminal Law and Its Administration*. Chicago: The Foundation Press Inc., 1940.

Nabil Sanad, Maikel. "The War over Blasphemy Some Countries Are Getting Rid of Outdated Blasphemy Laws, While Others Are Ramping up Persecutions." Accessed November 4, 2019. <https://fpif.org/the-war-over-blasphemy/>.

Nash, David. "Analyzing the History of Religious Crime: Models of "Passive" and "Active" Blasphemy since the Medieval Period." *Journal of Social History* 41, no. 1 (Fall 2007): 6-7.

National Secular Society. "Nss Freedom of Speech Rally 25 March 2006." Accessed January 11, 2020. <https://www.secularism.org.uk/nssfreedomofspeechrally25march20.html>.

Rankin, G.C. "The Indian Penal Code." *The Law Quarterly Review* 60, no. 1 (January 1944): 41.

RationalWiki. "Racial and Religious Hatred Act 2006." Accessed January 10, 2020. https://rationalwiki.org/wiki/Racial_and_Religious_Hatred_Act_2006.

Redd, Dani. "Controversial Books That Were Banned in India." Accessed December 7, 2019. <https://theculturetrip.com/asia/india/articles/controversial-books-that-were-banned-in-india/>.

Refworld. "Iran: Islamic Penal Code." Accessed April 23, 2020. <https://www.refworld.org/docid/518a19404.html>

Rudolphi, Hans-Joachim. *Systematischer Kommentar Zum Strafgesetzbuch: Band I, Allgemeiner Teil*. Frankfurt am Main, 1975.

- Schwerhoff, Gerd. *Zungen Wie Schwerter: Blasphemie in Alteuropäischen Gesellschaften 1200-1650*. Konstanz: UVK Verlag, 2005.
- Shodhganga. "Laws on Religious & Communal Offences." Accessed December 6, 2019. [https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/1936/9/09_chapter%204 .pdf](https://shodhganga.inflibnet.ac.in/bitstream/10603/1936/9/09_chapter%204.pdf)
- Stephens, Julia. "The Politics of Muslim Rage: Secular Law and Religious Sentiment in Late Colonial India." *History Workshop Journal* 77, no. 1 (Spring 2014): 48.
- The Telegraph. "Germany Fines Man for 'Blasphemous' Car Bumper Stickers." Accessed December 7, 2019. <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12174806/Germany-fines-man-for-blasphemous-car-bumper-stickers.html>
- United Nations General Assembly. "Promotion and Protection of the Right to Freedom of Opinion and Expression." Accessed January 12, 2020. <http://guatemalademos.org/wp-content/uploads/2012/02/SRs-Report.pdf>
- Varun, S. Karthik and Kannappan, M. "A Critical Analysis on Sec. 295a of Ipc and Its Punishable Qualifications." *International Journal of Pure and Applied Mathematics* 17, no. 119 (2018): 1207.
- Venice Commission. "Blasphemy, Insult and Hatred: Finding Answers in a Democratic Society." Accessed November 2, 2019. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD\(2010\)047-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-STD(2010)047-e).
- Wikipedia, the free encyclopedia. "Blasphemy Law in the United Kingdom." Accessed January 11, 2020. https://en.wikipedia.org/wiki/Blasphemy_law_in_the_United_Kingdom.
- World Population Review. "Germany Population 2019: Germany Religion, Economy and Politics." Accessed December 7, 2019. <http://worldpopulationreview.com/countries/germany-population/>

ภาษาไทย

- Amazing ไทยเท่. "เกี่ยวกับประเทศไทยศาสนา." เข้าถึงเมื่อ 14 กันยายน 2562. <https://thai.tourismthailand.org/Accessibility/เกี่ยวกับประเทศไทย/ศาสนา>
- Blognone. "ศาลอิหร่านยืนยันความผิด ทำเว็บโป๊โทษถึงประหารชีวิต." เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. <https://www.blognone.com/news/29268/ศาลอิหร่านยืนยันความผิด-ทำเว็บโป๊โทษถึงประหารชีวิต>.
- Eddy Sydney. "ประหารเจ็ดชั่วโคตร กบฏ..คิดร้าย." เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. <http://www.natui.com.au/articles/item/view/5328>
- Kapook. "ชายปาเบคอนใส่มีสยิด เสียชีวิตคาเรือนจำ หลังโดนโทษจำคุก 1 ปี." เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. <https://highlight.kapook.com/view/147222>.
- Royal Thai Embassy, New Delhi. "การเมืองการปกครองอินเดีย." เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2562. <http://newdelhi.thaiembassy.org/th/useful-knowledge-th/ข้อมูลประเทศอินเดีย/การเมืองการปกครอง/>.
- T News. "นายเดชา เฉ่งนายดั่งมั่วกม. ใส่ร้าย"หมอปลา"หมิ่นศาสนาโทษแรง." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://www.tnews.co.th/social/491558>.
- The Matter. "ภาครัฐของอเมริกา รับรองให้ 'โบสถ์ชาตาน' เป็นองค์กรศาสนาอย่างเป็นทางการ พร้อมได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย." เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2562. <https://thematter.co/brief/brief-1556872555/76491>
- Voice Online. "วงดนตรีอิหร่านอาจถูกประหารจากเพลงหมิ่นศาสนา." เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. <https://www.voicetv.co.th/read/325806>
- กชกร วิชาภัย บุนนาค. "การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาสำหรับอาชญากรรมที่เกิดจากความเกลียดชัง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- กรวัลลี อัสสุวรรณ. "ความสัมพันธ์ระหว่างสี่กับศาสนาอิสลาม." เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2562. http://sameaf.mfa.go.th/th/country/middleeast/tips_detail.php?ID=5398&SECTION=39.

กระทรวงการต่างประเทศ. "เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง และแอฟริกา: สาธารณรัฐอินเดีย (India)." เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2562. [http://www.mfa.go.th/main/th/other/9241/99282สาธารณรัฐอินเดีย-\(India\).html](http://www.mfa.go.th/main/th/other/9241/99282สาธารณรัฐอินเดีย-(India).html).

กระทรวงมหาดไทย. รายงานการประชุม คณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 41/2561.

กรุงเทพธุรกิจ. "ฟ็อง 'กลุ่มศิษย์ธัมมชโย' กล่าวหาคุณหมื่นสังฆราช-ทำสงฆ์แตกแยก." เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/701396>.

กฤษฎา บุญยสมิต. "เนื้อหาของกฎหมายตราสามดวง." ใน กฎหมายตราสามดวง ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1, 8. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2550.

กานต์ธีรา ภูริวิกรัย. "มาตรฐาน ICCS กับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมไทย: เริ่มต้นอย่างไร และเราเรียนรู้อะไรจากมาตรฐานระดับโลก." เข้าถึงเมื่อ 24 ธันวาคม 2562. <https://www.the101.world/international-crime-classification-for-statistical-purposes-2/>.

กุลพล พลวัน. สิทธิมนุษยชนในสังคมโลก. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2547.

กฤษณา เมฆเมฆา และ อำนวย เนตยสุภา. "การตีความกฎหมายอาญา." ใน การใช้การตีความกฎหมาย, พิรุธา ติงศภัทย์ (บรรณาธิการ), 255-58. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2552.

เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามพริ้นติ้ง (ประเทศไทย), 2551.

———. กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง, 2557.

———. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1 เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร พับลิชชิ่ง, 2562.

โกวิท วงศ์สุรวัฒน์. "อิหร่าน: รัฐศาสนาที่ปกครองโดยนักบวช เริ่มมีรอยร้าวแล้ว." เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2563. https://www.matichon.co.th/columnists/news_945103.

ข่าวสด. "แปลกแต่จริง! ศาสนาเบคอน แหล่งรวมคนไร้ศาสนา เชิดชู "เบคอนคือพระเจ้า". " เข้าถึงเมื่อ

- 19 กันยายน 2562. https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1656465
- . "ศรีสุวรรณ ชี้สังฆปริณายกฯ เข้าข่าย “เหยียดหยามศาสนา” ลาม มท.ไม่เคร่งกฎหมาย!". เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. https://www.khaosod.co.th/special-stories/news_1641839.
- คณพล จันทน์หอม. "เหตุใดหลักการในกฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127 จึงทันสมัยข้ามศตวรรษ?" ใน กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127, 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- . คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 3 ลักษณะ 1 ถึงลักษณะ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- . รากฐานกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2 ed. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.
- คณะกรรมการกฤษฎีกา. รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 35, 113/2482.
- . รายงานการประชุมอนุกรรมการพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 231, 341/2484.
- คณิต ฒ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- . ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2559.
- . กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2560.
- คมกฤษ อู่เต็กเค็ง. ภารตะ-สยาม? ฝึ พราหมณ์ พุทธ? กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2560.
- คึกฤทธิ์ ปราโมช. ลัทธิและนิกาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จักรวรรรณูสรณ์, 2524.
- จรรยาพร กฤษภาวิวัฒน์. "ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ที่ควรต้องรับโทษหนักขึ้น." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- จิตติ ดิงศภัทย์. คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร:

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จิรัชการพิมพ์, 2548.

ชนกานต์ สั้งสีแก้ว. "ความผิดฐานเลือกปฏิบัติ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

โชติรัตน์ โกมารทัต. "รู้จักประเทศอิหร่าน." เข้าถึงเมื่อ 15 มกราคม 2563. <http://www.mfa.go.th/saranrom/contents/files/sound-radio-14918.mp3>.

ซูฟอัม อุษมาน. "อิสลามคือระบอบแห่งการดำเนินชีวิต." เข้าถึงเมื่อ 24 เมษายน 2563. <https://www.islammore.com/view/3194>

ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล. "อิทธิพลอินเดียในกฎหมายเก่าของสยาม." ใน ร แลงกานต์กับไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล และ ภรรณิกา จรรย์แสง (บรรณาธิการ), 115. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ฐิติมา แซ่เตีย. "ความเห็นทางกฎหมายกรณีพระพุทธรูปอลตราแมน (ตอนที่ 2 ว่าด้วยองค์ประกอบภายนอก)." เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2562. https://www.facebook.com/ThitimaSaetia/posts/2328822297216182?__tn__=K-R.

ณรงค์ ใจหาญ. กฎหมายอาญาว่าด้วยโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543.

ณัฐธิดา ใจเย็น. "ความเหมาะสมของมาตรการทางกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับแก่ภิกษุในการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์: ศึกษาเฉพาะกรณีลักทรัพย์ ยักยอก ฉ้อโกง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

ทัศม์ณัฐ ใจหาญ. "ความผิดฐานใช้สัตว์ประกอบกามกิจ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

ไทยรัฐออนไลน์. "กลุ่มพุทธฯแจ้งจับ น.ศ.वाद “พระพุทธรูปอลตราแมน” อ.เฉลิมชัยโดนด้วย." เข้าถึงเมื่อ วันที่ 16 กันยายน 2562. <https://www.thairath.co.th/news/crime/1658200>

———. "จี้อาผิดเกม Fight of Gods หมิ่นศาสนา จับ'พระพุทธรูปเจ้า' สู้กับ'พระเยซู'." เข้าถึงเมื่อวันที่

16 กันยายน 2562. <https://www.thairath.co.th/news/local/1063452>

———. "พระพุทธรูปอลตราแมน ไม่ใช่ตราครั้งแรก ดีความแตกต่าง ผิดหรือไม่ลบลู่ศาสนา." เข้าถึงเมื่อ 17 กันยายน 2562. <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1656701>

ธนาตย์ คุณภัทรวรกิจ. "การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของพระภิกษุสามเณร." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2558.

ปกป้อง ศรีสนิท. กฎหมายอาญาชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

ปฏิภาณ มหรรธนาธิบตี. "ศาสนาทั่วไป." เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. <http://nkr.mcu.ac.th/e-book/?p=53>.

ประชาไท. "ปกป้องพุทธศาสนาหรือปกป้องวัฒนธรรม." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://prachatai.com/journal/2019/09/84270>

ประภาศน์ อวยชัย. ข้อโต้แย้งจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาหรือฎีกา 100 ปี ตามกฎหมายอาญา เล่ม 3. กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2538.

ปริศนา สมศักดิ์โยธิน. "วามผิดเกี่ยวกับศาสนาตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษากรณีกระทำความผิด ต่อพระพุทธรูปศาสนา." วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2544.

ปรีดี พิศภูมิวิธิ. "ข้อสังเกตว่าด้วยการชำระกฎหมายสยาม ในปีพุทธศักราช 2438." ใน ร แลงกานต์กับ ไทยศึกษา รวมบทความแปล และบทความศึกษาผลงาน, สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วิวัฒน์ นกุล และ กรรณิกา จรรย์แสง (บรรณาธิการ), 133. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

ปีติเทพ อยู่ยืนยง. "มาตรการทางกฎหมายกีฬาเพื่อควบคุมการเหยียดผิวในการแข่งขันกีฬาฟุตบอลของ ประเทศไทย อังกฤษ ." เข้าถึงเมื่อ 10 มกราคม 2563. <http://public-law.net/publaw/view.aspx?id=1693>

พงษ์รัตน์ บุญพิทักษ์. "สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562.
https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=1728&filename=index

พเยาว์ ศรีแสงทอง. การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำผิด (*Punishment and Correction*). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักส์, 2555.

พิพัฒน์ จักรางกูร. คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับศาสนา ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดลหุโทษ. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร, 2536.

พิศิษฐ์ วงศ์เธียรธนา. "ความรับผิดทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

พุทธทาสภิกขุ. ศาสนาคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2561.

โพสต์ทูเดย์. "จำคุก 8 เดือน สองคู่หูชาวอังกฤษ เหตุปาเบคอนในมัสยิด." เข้าถึงเมื่อ 7 พฤษภาคม 2563. <https://www.posttoday.com/world/463188>

———. "ชาวพุทธจัดถรณ์รงค์ป้องกันลบลู่พระพุทเจ้า." เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. <https://www.posttoday.com/social/general/162456>.

———. "มุสลิมไทยประท้วงหน้าสถานทูตมะกัน." เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563. <https://www.posttoday.com/politic/news/177572>.

———. "'ศรีสุวรรณ'จ้อร้องผู้ตรวจฯ-กก.สิทธิชี้จับพุทธะอิสระเหยียดหยามศาสนา." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://www.posttoday.com/politic/news/552505>

ภัชนันท์ กลิ่นศรีสุข. "การจำกัดสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกโดยรัฐ ภายใต้มาตรา 19 ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ.1966: ศึกษากรณีประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ภาสพงษ์ เรณูมาศ. "ข้อคิดเห็นบางประการในการบรรจุพุทธศาสนาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550." เข้าถึงเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2562. <http://www.public-law.net/>

publaw/view.aspx?id=1103.

มาริลิน แอดัมสัน. "ความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การบรรยายลักษณะของศาสนาและลัทธิความเชื่อ
ใหญ่ๆของโลก: ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม คริสต์ศาสนา และลัทธินิวเอจ." เข้าถึง
เมื่อ 19 พฤษภาคม 2562. <https://www.everythaistudent.com/a/205divine.html>

มูฮำหมัดซาคี เจ๊ะหะ. บทลงโทษในกฎหมายอิสลาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อิสลามิคอะเคเดมี,
2547.

มูลนิธิส่งเสริมการศึกษาอิสลามและการพัฒนา. "การดูหมิ่นศาสดา ; เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
หรือ การเป็นทาสความคิด!". เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2563.
<http://www.islamicstudiesh.com/index.php/articles/688-blasphemy-freedom-slave-ideas>

รจนา พูลเกิด. "คุณค่าความสำคัญและประโยชน์ของศาสนา." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562.
http://religiousrrr.blogspot.com/2015/03/blog-post_28.html

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2556.

เรย์มอนด์ แวคส์. กฎหมาย: ความรู้ฉบับพกพา = *Law: A Very Short Introduction*. แปลโดย
ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ openworlds, 2555.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย,
2561.

วิจิตรวาทการ, หลวง. ศาสนาสากล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ลูก ส. ธรรมภักดี, 2523.

วิภาพร เนติจิระโชติ. "การบัญญัติความผิดลหุโทษให้เป็นความผิดอาญาทั่วไป: ศึกษาเฉพาะความผิดลหุ
โทษตามประมวลกฎหมายอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2548.

ศรีศักร วัลลิโภดม. กฎหมายตราสามดวงกับความเชื่อของไทย. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์,
2545.

ศศิวิทย์ ต้นกุลรัตน์. "อินเดีย-ไทย ใกล้ชิดกันกว่าที่คุณคิด (ตอนที่ 1)." เข้าถึงเมื่อ 3 ธันวาคม 2562.
<http://newdelhi.thaiembassy.org/th/2012/อินเดียไทยใกล้ชิดกันก-2/>.

ศักดิ์ดา ธนิตกุล. "คำปรารภ." ใน กฎหมายลักษณะอาญา รัตนโกสินทรศก 127. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

ศาสตราจารย์ ดร. Sinchai Chaojaroenrat. "กฎหมายหมิ่นศาสนา (Blasphemy) ในประเทศไทย." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://web.facebook.com/dr.sinchai.chaojaroenrat/photos/a.494296587282529/604802436231943/?type=1&theater>

ศิลป์ชัย เชาวน์เจริญรัตน์. "เรื่องที่ถูกกันผิดๆ เกี่ยวกับศาสนาประจำชาติของอิตาลี." เข้าถึงเมื่อ 13 พฤศจิกายน 2562. <https://prachatai.com/journal/2017/06/72112>.

———. "ศาสนากับลัทธิ เหมือนต่างอย่างไร?". เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2562. https://web.facebook.com/dr.sinchai.chaojaroenrat/posts/1379157802129732/?_rdc=1&_rdr.

———. ศาสนวิทยาและศาสนายุคโพสท์โมเดิร์น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันศาสนวิทยามูลนิธิพันธกิจชุมชน, 2558.

ศิวดล วราเอกศิริ. "ภูมิหลังและชาติกำเนิดของนางสีดา ในรามเกียรติ์ฉบับต่าง ๆ ของไทย." วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร 38, 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2561): 35-36.

ศุภณัฐ บัวกลาง. "ความเป็นกลางของรัฐกับเสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

ศูนย์ข้อมูลกฎหมายกลาง สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. "200ปี กม ตราสามดวง." เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. http://www.thailaws.com/download/thaidownload/200year_3duanglaw.pdf

สถาบันปริทัศน์พมยงค์. กฎหมายตราสามดวง เล่ม 2 ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองแก้ไขปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ, 2548.

สถาบันพระปกเกล้า. "สารานุกรมการเมืองไทย." เข้าถึงเมื่อ 4 ธันวาคม 2562. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title==อุดมการณ์>.

สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภท

อาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (คำแปลภาษาไทย). กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2562.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. รายงานการศึกษาระดับสมบูรณั โครงการวิจัย เรื่องศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม, 2549.

สมเกียรติ โฉมเพชรรัตน์. ศาสนศึกษา ยุคปัญญาประดิษฐ์. กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์, 2562.

สมคิด เลิศไพฑูรย์ และ กล้า สมุทวณิช. รายงานวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

สมหมาย จันทร์เรือง. "ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราโทษกับการกระทำความผิด." วารสารกฎหมายสุโขทัย ธรรมาธิราช 31, 1 (กันยายน 2562-มีนาคม 2563): 20.

สหธน รัตน์ไพจิตร. "ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมาย ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์., 2527.

สหรัฐ กิติ ศุภการ. หลักและคำพิพากษา: กฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2562.

สันทิภจ เตียงลัดดาวงศ์. "ปัญหาการบังคับใช้โทษจำคุกขั้นต่ำตามประมวลกฎหมายอาญา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "ประติมากรรมรูปเคารพ." เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน 2562. <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/>.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). แนวทางการยกเลิกโทษอาญาในกฎหมายเช็คและกฎหมายหมิ่นประมาท. โครงการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเศรษฐศาสตร์ Economics Analysis of Criminal Laws, 2554.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. สรุปรายงานการศึกษาคุณงานต่างประเทศ ณ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน.

———. กฎหมายพื้นฐานสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส จำกัด, 2555.

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. "การเหยียดหยามศาสนา จำคุกสูงสุด 7 ปี ปรับสูงสุด 14,000 บาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://www.m-culture.go.th/>

สุชีพ ปุญญานุภาพ. ประวัติศาสตร์ศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: อักษรพิทยา, 2538.

สุเมธ เมธาวิทยากุล. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทิพย์อักษร, 2525.

สุรพศ ทวีศักดิ์. "รัฐโลกวิสัยเป็นกลางทางศาสนาจริงหรือ." เข้าถึงเมื่อ 13 มกราคม 2563. <https://prachatai.com/journal/2019/01/80798>

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. บันทึกของนายยอร์ช ปาดูซ์ เกี่ยวกับการร่างกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2546.

สุวัฒน์ จันทรวงศ์. ความเชื่อของมนุษย์เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ สุขภาพใจ, 2540.

สุวัฒน์ ศรีพงษ์สุวรรณ. คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.

สุวัฒน์ ใจหาญ. คำอธิบาย ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน มาตรา 107 ถึง 216 พร้อมด้วยตัวอย่างและคำพิพากษาฎีกาประกอบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2532.

เสฐียร พันธรังษี. ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ, 2542.

เสนาะ เอกพจน์. "กฎหมายเกี่ยวกับศาสนา." ดุลพาห 11 (ตุลาคม 2507): 30.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส. "คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา โดย ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย หนังสือที่ทรงคุณค่า." ใน คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

———. "คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ หลักกฎหมายสำหรับผู้ปกครองแผ่นดิน." ใน ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย, 312. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2562.

หยุต แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

———. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2562.

อนุমানราชชน, พระยา. ประวัติศาสตร์โลกสมัยโบราณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2515.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และ สะเกษย์ พุทธพิทักษ์. "จุดเปลี่ยนของภาษากฎหมายไทยจากดั้งเดิมสู่สมัยใหม่." วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 10, 1 (มกราคม-เมษายน 2561): 23.

อมรินทร์ ทวี. "องค์กรเครือข่ายชาวพุทธร้องตรวจสอบ 'เพลงนะโม' ซึ่เนื้อหาอคติต่อพระสงฆ์." เข้าถึงเมื่อ 16 กันยายน 2562. <https://www.amarintv.com/news-update/news-22694/428664/>

อรพินท์ นิรนาทกุล. "การกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษานโยบายอาญากรณีการเสพและการครอบครองกัญชา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.

อัคราทร จุฬารัตน. "หลักทั่วไปของการตีความในกฎหมายอิตาเลียน." วารสารนิติศาสตร์ 3, 1 (ธันวาคม 2512): 89-90.

อัจฉริยา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561.

อานนท์ ขวาลาวัณย์. "กติการะหว่างประเทศ ผู้พิทักษ์เสรีภาพในวันไร้รัฐธรรมนูญ." เข้าถึงเมื่อ 31 ตุลาคม 2562. <https://ilaw.or.th/node/3156>

อานนท์ มาเม้า. การแบ่งแยกระหว่างรัฐกับศาสนจักร: มโนทัศน์ทางนิติปรัชญาและกฎหมายมหาชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2557.

อุกฤษ มงคลนาวิน. ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ(สากล). กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

อุททิศ แสนโกศิก. กฎหมายอาญา ภาค 1 กรุงเทพมหานคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525.

อุทัย อาทิวา. ทฤษฎีอาชญาวิทยากับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด วีเจ พรินติ้ง, 2558.

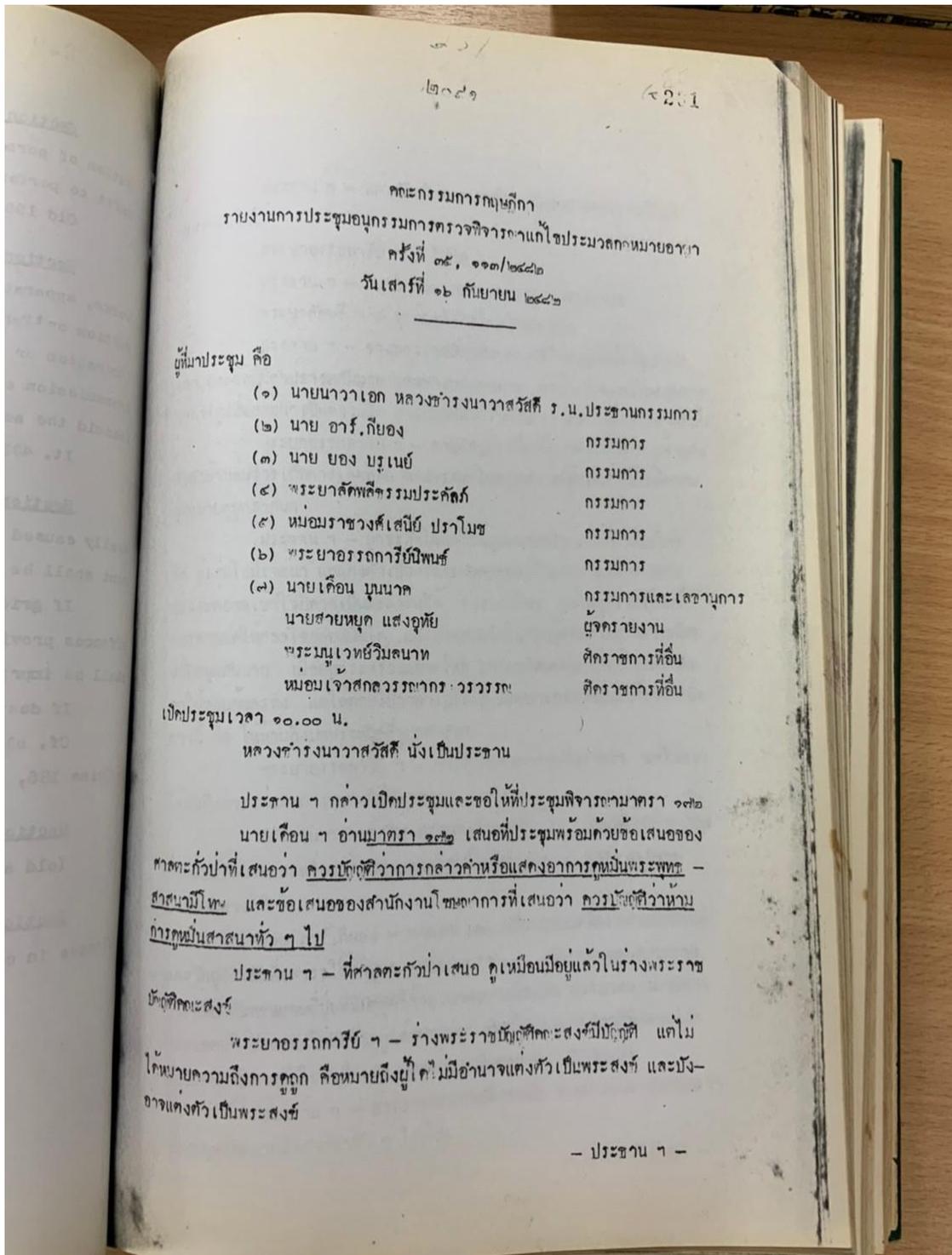
ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 35, 113/2482

๒ ๒ ๒๒
ประธาน ฯ - แต่งตัวเป็นพระเล่นลิเกเป็นฉัตรตามพระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์หรือไม่

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ไม่ฉัตร

ประธาน ฯ - หมายความว่าแต่งเครื่องนุ่งห่มพระปลอม

พระยาสิทธิ ฯ - จะต้องตั้งใจให้เป็นพระจริง

ประธาน ฯ - ร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ก็ไม่ทรงต่อข้อเสนอของ
เรา และข้อนี้มีความสำคัญมาก เช่นทางกรมตำรวจ แต่ถ้าเรากดลงในหลักการ
ว่าการกุหมิ่นศาสนาเป็นความผิด การบัญญัตินี้จะจำกัดเฉพาะพระพุทธศาสนาหรือไม่

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ตามตัวอย่างที่ยกขึ้นมาคือเล่นลิเก แล้วแต่ง
ตัวหัวล้านหมักฉิว เป็นการ เล่นตลก ทางจรรยาไม่ควรทำ แต่ผู้กระทำไม่มีความ
มุ่งหมายก่อกวนศาสนา

ประธาน ฯ - ผู้กระทำไม่มีความมุ่งหมายจริง แต่ขอลาไปไกล
คือ ผู้เล่นไม่มีเจตนา แต่แต่งตัวเป็นพระเล่นตลกคนองในกระบวนแห่ ชาวทาง
ประเทศอาจเข้าใจผิดว่าเป็นพระจริงได้ ควรเอาโทษ แต่ในการวางโทษนี้
ควรกำหนดให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้ และถ้าเสนอไปในสภาผู้แทนราษฎรก็คงจะมีคน
สนับสนุนกันมาก เมื่ออยู่กระทรวงมหาดไทย มหาเถรสมาคม-เคยเขียนหนังสือ
ว่าให้ช่วยคุ้มครอง แต่ได้ตอบไปว่าทำไปไม่ได้ แต่มหาเถรสมาคมยังต้องการยิ่ง
กว่านี้ คือ ให้ห้ามถึงบทประพันธ์ที่ก่อกวนศาสนา

พระยาอรรถการีย์ ฯ - ควรคุ้มครองการกุหมิ่นศาสนา แต่ไม่ควร
ให้ถึงการเล่นลิเก เพราะไม่มีเจตนา

ประธาน ฯ - ถ้าไม่เอาอย่างนั้นด้วยก็ไม่พอ ที่บัญญัติห้ามในเรื่อง
อันมีสนประมาทและหมิ่นประมาท แต่เรื่องนี้ไม่ใช่ insult และ defame
ทั้งสองอย่าง

นาย อารี กีบอง - มาตรา ๑๑๒ เป็นความผิดที่กระทำต่อสถานที่
และวัตถุอันเป็นที่เคารพในศาสนา ส่วนมาตรา ๑๑๓ เป็นการก่อความวุ่นวาย
ซึ่งเหมือนกับกฎหมายที่บัญญัติไว้สองมาตราเหมือนกัน ประมวลกฎหมายคำ
ประเทศบางประเทศไม่มีการก่อกวนศาสนา มีแต่ในกฎหมายอิสลามซึ่งห้ามการ
เหยียดหยามศาสนาในที่เปิดเผย และการเหยียดหยามศาสนาของรัฐ

ประธาน ฯ - ถ้าเรากดลงบัญญัติเช่นนั้น จะหมายถึงศาสนาประจำ
ท้องถิ่นหรือหมายถึงศาสนาทั่ว ๆ ไปด้วย

- นายอารี กีบอง -

นาย อารี. กัยอง - ตามกฎหมายฝรั่งเศสไม่มีบัญญัติเช่นนั้น มีแต่การ
ถอดความว่านวายเมื่อมีการประชุมเกี่ยวกับศาสนา

ประธาน ฯ - กฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติไว้เหมือนกับกฎหมายไทยหรือไม่

นาย อารี. กัยอง - เหมือนกัน แต่อาศัยความคิดต่างกัน คือการ
ถอดศาสนาไม่ผิด เว้นแต่จะเป็นการถอดตัวบุคคลด้วย

ประธาน ฯ - เราได้พิจารณาว่า การถอดศาสนาจะเป็นผิดหรือไม่
และถ้าจะผิดจะเอาผิดเพราะพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นด้วย เขาใจว่าที่ประชุมคง
จะรับรองว่า การถอดศาสนาโดยวิธีร้ายแรงควรเอาโทษ ถ้าเราดูตัวอย่างในข้อ
เสนอของสภาตะกั่วป่าจะเห็นว่า มีการแต่งตั้งเป็นพระใส่หัวล้าน แลขอทานหรือ
กอกปล้ำผู้หญิง หรือเล่นลิเกออกจากลามก ที่จริงผู้แสดงมุ่งไปในทางสนุกสนาน ไม่
ใครมุ่งจะถอดศาสนา เห็นว่า เมื่อจะบัญญัติไปไม่ถึงกรณีนี้ก็ไม่ใช่ไร แต่การถอด
ศาสนาควรเอาโทษ

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - หลักไม่อยู่ที่การดูหมิ่น หลักมีว่าคนไปทำอะไร
ต่อศาสนาเขา แล้วเขาก็ตีกัน คือมุ่งไปรักษาความสงบมากกว่า เช่นไปถอดการวุ่น
วายขึ้นในเวลาที่เขาทำพิธีการตามศาสนา

พระยาอรธการีย์ ฯ - ข้าพเจ้าคิดว่า ความสงบไม่ถูกละเลยกระ-
เหือนมากเท่าไร คือมุ่งไปในทางใจมากกว่า

ประธาน ฯ - เมื่ออยู่กระทรวงมหาดไทย เคยได้รับคำร้อง คือ
ทางศาสนาอยากให้ช่วยเหลือ แต่ตอบไปว่าช่วยเหลือไม่ได้ เพราะไม่มีกฎหมาย
จึงเห็นว่าเราต้องมีบัญญัติห้ามการถอด แต่จะจำกัดอย่างอื่นด้วยก็ได้

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - มีกฎหมายต่างประเทศอื่นหรือไม่
พระยาอรธการีย์ ฯ - มีความผิดเรื่อง Blasphemy

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - นั่นเป็นความผิดพิเศษต่างหาก เช่นบอกว่
ระเจ้าไม่มี

นาย อารี. กัยอง - ไม่คิดว่าทางพุทธศาสนามีความผิดเช่นนั้น

พระยาลคหิตี ฯ - รู้สึกว่า การถอดดูหมิ่นศาสนา ถ้านำมาซึ่งความ
ไม่สงบก็ควรเอาโทษ ที่มีกฎหมายสักตะอาตาก็เพื่อป้องกันมิให้รบกวนต่อความสงบ

นาย เคือน ฯ - ในต่างประเทศ ผู้เล่นละครได้แต่งตั้งเป็นพระ

ถอดมาเล่นตลอดปี

ประธาน ฯ - เขาถือว่าเป็นการเล่นสนุก
 ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ถ้าถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนทางใจก็ไม่
 ควรยอมให้ทำ นาย อาร์.ก๊วยง ทราบไหมว่า ต่างประเทศมีกฎหมายห้ามการ
 คุกศาสนาเพราะเหตุใด

นาย อาร์.ก๊วยง - ถ้ามีศาสนาของรัฐ state religion ก็มีทางป้องกัน
 เช่นในกฎหมายอิตาลี ส่วนกฎหมายสเปนนั้น ไปไกลจนถึงการอภิปรายถึงศาสนา
 เป็นความผิด แต่ตามกฎหมายฝรั่งเศส การอภิปรายถึงศาสนาทำไ้โดยอิสระ
 แต่ถ้าถือหลักคุ้มครองความสงบแล้ว ที่กฎหมายไทยมีบัญญัติไว้สองมาตรานี้ก็พออยู่
 แล้ว

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ถ้าประเทศคุ้มครองศาสนาของรัฐ (state
 religion) ก็เป็นเรื่องหลักทางใจ ควรลงโทษการคุกหมิ่นศาสนา แต่ถ้าประ-
 เททไทยไม่มีศาสนาของรัฐ ก็เป็นหลักทางความสงบ ไม่ควรบัญญัติห้ามการคุก
 ศาสนา

ประธาน ฯ - พุทธศาสนาเป็นศาสนาของรัฐ

นาย เคือน ฯ - รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า พระมหากษัตริย์ต้องนับถือพระ-
 พุทธศาสนา

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - เราไม่ควรถือว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาของ
 รัฐ เพราะพุทธศาสนาไม่เหมือนศาสนาอื่น พุทธศาสนาไม่มีหินจิมานะ

ประธาน ฯ - แต่ควรถือว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาของรัฐ เพราะ
 เรามิบังคับให้บารุงพุทธศาสนา จะควรถือหลักอย่างไร

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ถ้าถือหลักทางศาสนาของรัฐ ก็ต้องบัญญัติไว้
 ทั้งหมด คือ ห้ามการคุกคาม-หมิ่นศาสนาด้วย

ประธาน ฯ - ถ้าไม่ใช่ศาสนาของรัฐจะเป็นอย่างไร

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ที่เรามิบัญญัติไว้สองมาตราก็พอแล้ว

ประธาน ฯ - ถ้าเรามิบัญญัติว่า การคุกคาม หมิ่นศาสนาเป็นผิดไม่ได้

หรือ

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - เป็นการทักเสรีภาพเกี่ยวกับศาสนา เพราะ
 บุคคลอาจบอกศาสนาบางศาสนาใช้ไม่ได้

พระยาอรธการีย์ ฯ - นอกจากนั้นก็เป็นคนไทยด้วยกัน จะไปลง
 โทษกัน เพราะมีความเห็นในเรื่องศาสนาคิดกันไม่เป็นการสมควร

- นาย อาร์.ก๊วยง -

๒๓๕

-235

๒๓๕

นาย อาร์.กียอง เราอาจใช้คำอธิบายอย่างทนายอิตาลีได้ โดยถือว่า การศกฐก คุณนั้ศาสนาเป็นความผิด

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ในประเทศไทย เราไม่มีสงครามศาสนา ต่าง กับทวีปยุโรป ขนบธรรมเนียมของเราที่ต่างกัน ประจານ ฯ อ่านบันทึกของสำนักงานโฆษคาการเกี่ยวกับเรื่องนี้เสนอ ที่ประชุม

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ศาสนาไม่เป็สิ่งประจำ อาจมีลัทธิใหม่ ๆ ก็ได้ ถ้าลัทธิใหม่นี้แปลกเหลือเกิน จะไม่ให้คนประนามไค่อย่างไร นาย อาร์.กียอง - มาตราสองมาตรานี้ไค่ใช้มา ๓๐ ปีแล้ว ท่าน รู้ไค่ว่ามีความขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้างหรือไม่

พระยาอรธการวีย์ ฯ - การศกฐก คุณนั้ศาสนามีโทษอยู่ในตัวเอง แล้ว

พระยาลัทธิ ฯ - นั้นแหละ เป็นการทำลายความสงบ

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ตัวอย่างจริง ๆ ไค่ค่อยจะมี

ประจาน ฯ - มีมาก แต่ไม่มีใครลงโทษไค่ มีแต่คนมาเห็นเข้าแล้ว

กั้บน

นาย เคือน ฯ - แต่พอเสร็จแล้วไค่ไค่นักอะไร ตามที่สำนักงาน โฆษคาการ เสนอคงหมายถึงศาสนาบางศาสนา จะเพาะอย่างยิงการทั้บทม พุทธศาสนา

พระยาลัทธิ ฯ - เรื่องนี้คิดไค่หลายแง่ ในแง่กฎหมายถ้าจะบัญญัติ เติบเต็มขึ้นอีก เช่น เรื่องนี้ ก็ต้องคิดไค่ก่อนหน้าไค่ไม่มีลัทธิก็เรียบร้อยตลอดมา แต่

ยั้กั้ก็ต้องมาบัญญัติห้ามขึ้น จะต้องแปลว่ามีการเลื่อมลงจึงต้องห้ามกัน แต่ที่ปีทาง คิดว่าในเวลาบัญญัติกฎหมายลัทธิอะอาญา คนไค่ไค่ไค่เรียนสูง แต่เวลานั้บุคคล

ปีเสรีภาพอาจพูดเลยไปไค่ไค่ จึงต้องคิดว่ามีความจำเป็นที่จจะบัญญัติไว้หรือไค่ อาจ มีงั้เกิดกรั้ เช่น คำพระพุทธเจ้าว่าไค่ไค่ เห็นแก่ตัวเอง ที่พระยาอรธการวีย์ ฯ

กล่าวว้า มีสังคัมคอบของโทษอยู่แล้ว แต่เพราะสังคัมนี้แหละ ที่จะทำให้เกิดการ ทำลายความไมสงบขึ้น เวลาไค่เราจะเห็นว้าผิดกว่าแต่ก่อน ขั้วราชการชั้นสูง ไปเขียนหนังสือคัมภีร์

พระยาอรธการวีย์ ฯ - เบ่คนคั้ขึ้น ความคั้คั้ขึ้น

236

236
๖.

ประธาน ฯ - แ่การถูก คุณมันบางอย่าง เช่นเอาพระพุทธรูป
ของตนเองมาเหยียบกระหึบให้ดู หรือตะโกนคาสาสนากัง ๆ จะว่าอย่างไร

นาย บรูเนย์ - ยากที่จะซึกเส้น ว่า เพียงโคสมการลงไทย

ประธาน ฯ - ในแง่พระยาลัทธิ ฯ คือ เมื่อให้เขามีเสรีที่จะนับถือ
ศาสนา เขาก็ควรวิจารณ์ได้ ถ้าห้ามเข้า เขาก็จะเผยแพร่ศาสนาไม่สะดวก แต่
การทำลายความสงบก็มีเหมือนกัน ถ้าถูก คุณมันตรง ๆ ก็ควรเอาผิด

พระยารัตนการีย์ ฯ - ถ้าทำในหมู่คนไทย บุคคลคนนั้นก็อยู่ในหมู่
นั้นไม่ได้ แต่ถ้าทำต่อหน้าคนที่ไม่นับถือพุทธศาสนา ก็ไม่มีผลร้ายอะไร

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ตามตัวอย่างของประธาน ฯ เราอาจบัญญัติ
ขยายความมาตรา ๑๗๒ ได้ แต่การห้ามวาจา นั้นอาจเป็นการห้ามไม่ให้วิจารณ์

พระยาลัทธิ ฯ - ต้องดูว่ามีเหตุผลในการวิจารณ์นั้นหรือไม่

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - เมื่อคนเจริญขึ้นคงจะไม่เขียนถูก คุณมันศาสนา
คงจะวิจารณ์มากกว่า

พระยาลัทธิ ฯ - ในบางกรณีอาจมีเรื่องถูก คุณมันได้ ซึ่งเห็นว่า
ไม่ใช่การวิจารณ์

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ถูกแล้ว อาจแยกการวิจารณ์ออกจากการถูก
คุณมันได้

นาย อาร์ท กียอง - ตามกฎหมายประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย เช่น
ญี่ปุ่น ไม่มีการห้ามถูก คุณมันศาสนา แต่ในกฎหมายประเทศต่าง ๆ ในยุโรป
ได้คุ้มครองคริสตศาสนา แต่ในประเทศฝรั่งเศสบุคคลมีเสรีภาพมาก ไม่มีการคุ้ม
ครองศาสนาเกี่ยวกับเรื่องนี้

ประธาน ฯ - บุคคลเรายังคุ้มครอง แต่ศาสนาเราจะไม่คุ้มครอง
หรือ

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ศาสนาไม่มีตัวตน

ประธาน ฯ - นี่บุคคลก็ไม่มีตัวตน แต่อาจถูกถูกหรือถ่มปาระมาได้

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - นี่บุคคลทางกฎหมายมีตัวตน ข้าพเจ้าเห็นว่า
เป็นอย่างนาย อาร์ท กียองว่า คือ ประเทศในยุโรปมีศาสนาเดียว ไม่มีศาสนาอื่น
เราจึงคุ้มครองการถูกศาสนา ส่วนในประเทศของเราเรามีหลายศาสนา ห้างนี้อาศัย
ประเพณีและประวัติศาสตร์ เห็นว่าไม่ควรเอาจักรกรรม ควรเอาแต่กายกรรม
- นายเคียน ฯ -

๘๕๔
๒๐๑๖

๒๓๓

นายเคื่อน ฯ - กฎหมายประเทศต่าง ๆ ในอเมริกาใต้มีบัญญัติห้ามการคุกศาสนา แต่ประเทศเหล่านั้นถือศาสนาโรมันคาทอลิก

พระยาอรธการีย์ ฯ - เราอาจแก้มাত্রา ๑๗๒ เป็นว่า ผู้ใดกระทำชั่วประการใด ๆ แก้วัตถุหรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ควรเอาคำว่า "ทำลาย" ไว้ด้วย คือใช้คำว่า "ทำลายหรือกระทำชั่วประการใด"

ประธาน ฯ - การแก้ไขนี้ คงคุ้มกันพวกเล่นในโรงหนังโรงละครไม่ได้

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ราหกรไม่รู้สึกขุ่นเคือง ลงโทษบาปเปล่า ๆ

ประธาน ฯ - ข้าพเจ้ามองไปในทางที่เสียหาย คือ คนต่างประเทศเขามาเห็นแต่ตัวเป็นพระ เขาเชื่อว่าเป็นพระจริง ๆ ทำให้เสียหายแก่ศาสนา

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - แต่เราลงโทษบุคคลของเรา

ประธาน ฯ - จะบัญญัติอย่าง ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ กล่าวก็เอา

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ตามตัวอย่างที่ว่า คือเอาพระพุทธรูปมากระหีบเล่น ควรจะเอาผิด

พระยาอรธการีย์ ฯ - อานภาษาอังกฤษกว้างกว่า-ละบับภาษาไทย เช่น ศาลเจ้ามีรูปเจ้า ใครมาทำลายก็มีผิด

ประธาน ฯ - ไม่ใช่ศาสนาเป็นแต่ลัทธิ

พระยาอรธการีย์ ฯ - ตามละบับภาษาอังกฤษเหมือนจะเป็นความผิด

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ศาสนาจะต้องมีความเชื่อ

พระยาอรธการีย์ ฯ - ละบับภาษาอังกฤษว่า object held sacred

นาย บรูเนย์ - จะต้องเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนา

พระยาอรธการีย์ ฯ - ถ้าเช่นนั้นขอเสนอว่า จะควรบัญญัติให้กินความถึงหรือไม่

ประธาน ฯ - ตัวบทเดิมใช้คำว่าสถานอันเป็นที่เคารพในศาสนา เช่น วัด โบสถ์ แต่ไม่กินถึงศาลเจ้า

พระยาอรธการีย์ ฯ - ศาลเจ้าไม่ใช่สถานอันเป็นที่เคารพในศาสนา

ประธาน ฯ - พระยาอรธการีย์ฯ มีความมุ่งหมายอย่างไร

พระยาอรธการีย์ ฯ - มุ่งหมายจะให้เอาผิดด้วย เช่นไปทำลายศาลเจ้าเป็นต้น

- ประธาน ฯ -

- ประธาน ฯ - อย่างศาลกรมหลวงชุมพร เป็นศาลเจ้าหรือไม
 นายเคื่อน ฯ - เห็นจะเป็น
- ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ความมุ่งหมายของกฎหมายคงให้ถึงความถึงด้วย
 พระยาอรรดการีย์ ฯ - ถ้าความมุ่งหมายต้องการให้ถึงความถึง ก็ต้อง
 เขียนให้ถึงความถึง เท่าที่เป็นอยู่ในขณะนั้นถึงความไม่ถึง
- ประธาน ฯ - ถ้ามีคนเอาผ้าแดงไปผูกที่ต้นไม้ ใครไปทำร้ายเอา
 ผิดก็จะเป็นผิดใหญ่ ความผิดในส่วนนี้เกี่ยวกับศาสนา จึงต้องเกี่ยวกับศาสนาจริง ๆ
 ถ้าศาลเจ้านั้นเกี่ยวข้องกับศาสนาจริง ๆ ก็เป็นผิด
- พระยาอรรดการีย์ ฯ - เรื่องศาลเจ้าไม่ใช่ศาสนา
- ประธาน ฯ - อาจถือได้ว่าเป็นศาสนาขงจู
- นาย อาร์.กียอง - ศาลจะต้องเรียกผู้นับถือศาสนามาเป็นพยาน ว่า
 สิ่งนั้นเป็นที่เคารพในทางศาสนาหรือไม่
- ประธาน ฯ - ถ้าเช่นนั้นมาตรา ๑๗๒ ก็ต้องมีคความหมายอย่าง ม.ร.ว.
 เสนีย์ ฯ เสนอ
- พระยาอรรดการีย์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "กระทำโดยประการใด ๆ" โดย
 ไม่มีคำว่า "ทำร้าย" จะดีกว่า ไม่อย่างนั้นคนอาจเข้าใจว่าต้องเป็นการกระทำ
 ทำนองเดียวกัน
- ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ถ้าบัญญัติแต่เพียงว่า การกระทำโดยประการใด
 เอามือเข้าไปที่รูปในทางศาสนาแล้วคำ ก็จะกลายเป็นความผิด ที่เอาคำทำร้ายไว้เพื่อ
 จะแสดงให้เห็นว่าเป็นการกระทำทางกายกรรม
- นาย อาร์.กียอง - เรามีคำว่า verify (เหยียดหยาม)
- ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - จะใช้คำว่าเหยียดหยามไม่ได้ เพราะการกระทำ
 ทางวาจาก็จะเป็นผิด
- นาย บรูเนย์ ฯ - ทำไมจึงไม่ควรให้ถึงความถึงการกระทำทางวาจา
 ด้วย
- ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - เราตกลงกันว่า จะเอาผิดต่อเมื่อทำคำอวดดู
 พระยาลักพลี ฯ - การไม่เคารพคำอวดดูไม่มีความผิด จะต้องแสดง
 อาการหมิ่นประมาททางใดทางหนึ่ง

๒๓๙

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - คำว่า "ของบุคคลผู้ใดคนหนึ่ง" ที่ใช้อยู่ในมาตรา ๑๒๒ วรรค ๑ แถบเกินไป เช่นคน ๆ หนึ่งตั้งศาสนาของเขาขึ้นอย่างหนึ่ง คนไปทำอาชกรรมก็จะเป็นผิด

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ใช้คำว่า "ศาสนาใด ๆ" ก็พอ
ประชาชน ฯ - ข้าพเจ้าเห็นว่า ถ้าใช้คำว่า ศาสนาใด ๆ จะแถบไปควรบังคับให้ตีความได้ว่า ศาสนาที่เขารับรองเช่นพวกแม้นับถือศาสนาของเขา ใครไปกระทำอาชกรรมก็ควรเอาโทษ

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ควรใช้คำว่า "ศาสนาของบุคคลจำพวกใด ๆ"

นาย อารี กียอง - การทำผิดคือศาสนาเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน การกระทำเช่นนั้นอาจทำให้ออกการจลาจล ส่วนในเรื่องประเทศตะวันตก ความผิดของศาสนามีไว้เพื่อป้องกันความเชื่อในศาสนาของรัฐ

นาย บรูเนย์ - จะเป็นผิดก็ต่อเมื่อมีเจตนาทำผิดศาสนา

ประชาชน ฯ - เนื้อหาว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนแล้ว ก็ควรบังคับให้ตีความถึงลัทธิใด ๆ ด้วย เช่นพวกแม้นกระทำผิดตามลัทธิของเขา ใครไปก่อความวุ่นวายขึ้นก็ควรเอาผิดตามมาตรา ๑๒๒

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - คำว่า "ทางศาสนา" เป็นคำกว้าง กลมไปได้ถึงหมด

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ศาลปรีศภายเคยตัดสินเรื่องหนึ่ง คือ ผู้เช่าศาลเจ้า จะนึกอย่างไรขึ้นมาไม่ทราบ เขาสรุปเข้ามาหักเสียหมด โจทก์ฟ้องว่าทำผิดตามมาตรา ๑๒๒ ศาลปรีศภายยกฟ้อง อ้างว่าไม่ใช่วัตถุอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ศาลตีความผิด เราเขียนคำว่า "ศาสนา" ลงไปแล้วให้ศาลตีความ

นาย บรูเนย์ - อยากให้เขียนว่า ศาสนาของหมู่ชนใด

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - รับรอง

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ศาสนาจะว่าของหมู่ชนใด ๆ ได้อย่างไร

พระยาลัดพลี ฯ - เคยมีประกาศจากผู้ที่ authority ว่า พุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนา

ม.ร.ว.เสนีย์ ฯ - ศาสนาของหมู่ชนก็มีได้

- พระยาอรธการวิทย์ ฯ -

พระยาอรธการีย์ ๑ - ถ้าโรงเรียนหนึ่งมีศาสนาอื่นหนึ่ง มีนักเขียน
เชื่อถือไม่ใช่ศาสนา

นาย บรูเนย์ ๑ - ที่ใช้คำว่า "เป็นหมู่ชนใด" เป็นการถูกต้องแล้ว
เพราะเขาอาจมาชุมนุมกันกระทำพิธีกรรมได้ เราไม่ได้มีความมุ่งหมายจะคุ้มครอง
ศาสนา เรามีความมุ่งหมายจะคุ้มครองหมู่ชนนั่นเอง

พระยาอรธการีย์ ๑ - ถ้าจะใช้คำว่า "หมู่ชนใดใด" ก็ควรเขียนว่า
"หมู่ชนใดใดแห่งประเทศไทย" มิฉะนั้นการกระทำคดีอุกฉกรรจ์เป็นที่เคารพในทางศาสนา
ของหมู่ชนในต่างประเทศก็จะเป็นผิด

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - เข้าใจได้ในตัวแล้ว

ประธาน ๑ - ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า any class of persons

พระยาอรธการีย์ ๑ - มีความหมายตรงกับ group

นาย เคือน ๑ - จะแปลว่าชั้นไม่ได้ ต้องแปลว่าหมู่

นาย บรูเนย์ - ถ้าข้าพเจ้านับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็เรียกว่าศาสนาไม่ได้
แต่ถ้าการนับถือนี้ได้รับการรับรองว่าเป็นศาสนา ก็เป็นศาสนา และนอกจากนั้น
การกระทำจะต้องกระทบกระเทือนความรู้สึกของบุคคล

ประธาน ๑ - แปลได้ในตัวแล้ว

ที่ประชุมลงมติให้ใช้คำว่า "ผู้ใดกระทำโดยประการใด ๆ แก้วักดู หรือ
สถานอื่นเป็นที่เคารพในทางศาสนา ถ้ามีนหำโดยอาการที่พึงเห็นได้ว่า เป็นการ
เหยียดหยามแก่ศาสนาของหมู่ชนใด ๆ ท่านว่ามีมีความผิด ฯลฯ"

นาย เคือน ๑ อานมาตรา ๑๓๒ เสนอที่ประชุม

นาย เคือน ๑ - มาตรานี้มีบัญญัติถึง "ลัทธิ" กว่ย

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - หมายถึงลัทธิศาสนา

นาย เคือน ๑ - นอกจากนี้ยังใช้คำว่า "ศาสนาใดใดโดยชอบด้วย

กฎหมาย"

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - หมายถึงประชุมโดยชอบด้วยกฎหมาย

ประธาน ๑ - ในการร่างก็ควรใช้คำเหมือนกัน คือถ้าใช้คำว่า ลัทธิ
ศาสนา ในมาตรานี้ก็ควรใช้ ในมาตรา ๑๓๒ ให้เหมือนกัน

พระยาอรธการีย์ ๑ - ลัทธิศาสนา หมายถึงว่า ในศาสนาเขามี
อะไรบ้าง ใช้คำว่า "พิธีกรรมตามศาสนาใดใด" ก็พอ ควรสักคำว่า "ลัทธิ" ออก
- ประธาน ๑ -

ประธาน ฯ - ฉบับภาษาอังกฤษก็ไม่มีคำนี้
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ฉบับภาษาไทยเขียนไว้เช่นนั้นอยู่แล้ว
 นายเคื่อน ฯ - ถ้าเขียนไว้อาจเข้าใจว่าลัทธิก็ได้ ศาสนาก็ได้
 พระยาอรุณการีย์ ฯ - ความหมายก็คือ ตามพิธีกรรมในศาสนานั้น ฯ
 ประธาน ฯ - ในมาตรา ๑๗๖ จะเห็นคำว่า "ลัทธิ" ก็ไม่น่าเกลียด
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ถ้าจะเติมคำว่า "ลัทธิ" ในมาตรา ๑๗๖ ก็ตัด
 คำว่า "ลัทธิ" ในมาตรา ๑๗๖ ออกเสียจะดีกว่า
 พระยาอรุณการีย์ ฯ - รับรอง
 ที่ประชุมตกลงให้ตัดคำว่า "ลัทธิ" ออก
 ประธาน ฯ - คำว่า "ศาสนิกชน" จะเอาไว้หรือไม่
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - เป็นคำกลาง ๆ คือหมายความถึงผู้นับถือศาสนา
 ประธาน ฯ - ถ้าบุคคลกระทำการประชุมกันทำพิธีกรรม แต่ไม่มี
 ศาสนาจะผิดหรือไม่
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ไม่ผิด
 ประธาน ฯ - ถ้าเช่นนั้นก็ไม่ใช้เป็นการขัดขวางเพื่อห้ามการกระทบ
 กระเทือนความสงบ เช่นพวกแนวทำพิธีกรรม ใครไปก่อการวุ่นวายก็ไม่เป็นผิด
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ในเรื่องนี้ศาสนากับการเชื่อมงาย ซึ่งต้องแยก
 ในต่างกัน **ถ้าเป็นเรื่องเชื่อมงาย** เราก็ไม่ควรรับรอง
 ที่ประชุมตกลงให้ผ่านมาตรา ๑๗๓ ไป
 นาย อาร์. กียอง - ควรห้ามการเหยียดหยามในกรณีที่ถูกกลถึงแก่กรรม
 แล้ว เช่นกระทำต่อหลุมฝังศพ หรือโกศ
 พระยาอรุณการีย์ ฯ - การกระทำเช่นนั้น จะเป็นการประทุษร้าย
 ก่อทรยศ หรือสักทรยศอยู่ในตัวแล้ว
 ประธาน ฯ - เคยมีเรื่องสักศพไปทำสายหรือเอาไปประจาน
 พระยาลัทธิ ฯ - ในเรื่องนี้มีบทที่ว่า ศพเป็นทรัพย์สินหรือไม่ และศพ
 เป็นของใคร
 นาย อาร์. กียอง - ถกหมายที่ปู้น การประทุษร้ายต่อหลุมฝังศพ และ
 ทรากศพเป็นความผิด
 นาย อาร์. กียอง อ่านถกหมายพิพากษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เสนอที่ประชุม
 - ประธาน ฯ -

242

๒๔๑

ประธาน ฯ - ในประเทศไทยจะมีการกระทำเหล่านี้ก็เมื่อเอาศพไป
ไว้ที่วัด เมื่อเผาแล้วก็ยังมีแต่โกสโล่กระดูก

นาย อาร์. กียอง - ในหลุมฝังศพ อาจมีบุคคลไปเปิดหลุมฝังศพ และ
อาจเปิดหลุมฝังศพเพื่อสักของแต่ทั้งก็ไค ควรถือว่าเป็นความผิดพิเศษ

นาย บรูเนย์ - บุคคลเจตนาจะสักที่ศพ แต่เมื่อศพฟื้นขึ้นมาไม่มี
ศพ ก็ควรเอาผิด

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ศาลก็กำลังตัดสินว่า เจ้าห้องนี้ว่ามีทรัพย์ แต่ปรากฏว่า
ในห้องนี้ไม่มีทรัพย์ มีความผิดฐานพยายาม

พระยาอรธการีย์ ฯ - แต่ในเรื่องศพนี้ต่างกัน คือศพตามปกติไม่มี
ทรัพย์

ประธาน ฯ - แต่ศพของคนไทยตามปกติมีทรัพย์ ฉะนั้นอย่างนาย อาร์.
กียอง ว่า จะสมควรบัญญัติไว้หรือไม่

พระยาลศพลี ฯ - กงหมายของเราไม่มีเรื่องนี้อยู่แล้ว ไม่ควรจะให้
มีขึ้น

ประธาน ฯ - อย่างเรื่องศาสนาเราก็ไม่ถือว่าการอุ้มศพนั้นด้วยวาจา
เป็นความผิด แต่เคยปรากฏว่ามีคนไปอุศพเขาบ้างก็มี แต่การกระทำเหล่านี้อาจ
เป็นความผิดอย่างอื่น

นาย เคือน ฯ - อาจเป็นความผิดฐานประทุษร้ายต่อทรัพย์
ที่ประชุมตกลงว่าไม่ต้องบัญญัติไว้

นาย เคือน ฯ อ่านส่วนที่ ๕ หมวดที่ ๑ และมาตรา ๑๗๔ และข้อเสนอ
ของนาย อาร์. กียองที่เสนอว่า คำจำคุกนั้นหมวดใดถูก ควรยกเอาไปไว้ในภาค ๑
เสนอที่ประชุม

นาย อาร์. กียอง - หัวหมวดนี้จะยังมีภาษาอังกฤษใช้คำว่า ความผิดฐาน
ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดแต่ความผิดในได้กระทำขึ้น

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - จะกับภาษาไทยไม่มีคำว่า not committed

นาย อาร์. กียอง - วรรค ๒ แห่งมาตรา ๒๒๒ ไปมาตรา ๒๔ บัญหา
ที่ว่า วรรค ๒ นี้ จำเป็นต้องมีหรือไม่ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่จำเป็นต้องมี ก็เมื่อความ
ผิดได้กระทำขึ้นแล้ว ก็เข้ามาตรา ๒๔

พระยาอรธการีย์ ฯ - วรรค ๒ เป็นแต่คำอธิบายเท่านั้น

- ม.ร.ว. -

243

๑๓.
(๒๖๖๕๓)

๒๖๖๕๓ 243

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - หัวหน้าคณะปัทมาอักษรฤกษ์ ควรตีวรรค ๒ ออก
พระยาอรุณการี ๑ - จะตีวรรค ๒ ออกเฉย ๆ ไม่ได้ จะตีวรรค
๒ ออกได้ ก็เมื่อมีเหตุดีไว้ในวรรค ๑ ให้ชัด

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - หัวหน้าควรใช้คำว่า not committed ส่วน
คำว่า "ใช้" จะเอาไว้หรือไม่ ในมาตรา ๒๔ เราได้ตกลงกันว่าให้ตีคำว่า "ใช้"
ออก

พระยาสักพลี ๑ - สมัยเก่าเป็นเรื่อง "ใช้" จริง ๆ แต่สมัยนี้อาจไม่
ใช้ตรง ๆ ได้

ประธาน ๑ - เป็นอย่างพระยาสักพลี ๑ กล่าว-คือสมัยนี้จะไม่ใช้
ตรง ๆ อาจมีอุบายต่าง ๆ

นาย บรูเนย์ - ควรใช้คำให้เหมือนกับมาตรา ๒๔
ที่ประชุมตกลงว่า ให้ตีคำว่า "ใช้" ออก และให้ใช้ถ้อยคำอย่างเดียวกับ
มาตรา ๒๔ และให้ตีวรรค ๒ ออก และแก้วรรค ๑ ให้มีความหมายว่า ความ
ผิดยังไม่ได้เกิดขึ้น ให้เสนาขุนการไปยกร่างเสนอที่ประชุม

นาย เคือน ๑ อานข้อเสนอสองศาล่าขุน ซึ่งเสนอว่าควรใช้ความคำว่า
"อุบายเสียบสนอน"

ประธาน ๑ - ความจริงเป็นคั้งข้อเสนอนี้ คือควรใช้คำให้เหมือนกับ
มาตรา ๒๔ ตามที่ตกลงมาแล้ว

ที่ประชุมตกลงให้ผ่านไป

นาย อารี, กียอง - หมวดที่ ๑ นี้ ควรยกไปอยู่ในภาค ๑

พระยาสักพลี ๑ - มีโทษอยู่ด้วยจะยกไปบัญญัติในภาค ๑ ใดอย่างไร

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - เป็นความผิดในตัวเอง ไม่ใช่ตัวการผู้สมรู้

ประธาน ๑ - จะยกไปบัญญัติอยู่ในภาค ๑ เห็นจะไม่ถูก

นาย อารี, กียอง - ตามกกฎหมายอื่นเทียบ ความผิดอันใช้ผู้อื่นกระทำ
ความผิดอยู่นั้น-ความผิดอื่น ๆ

ม.ร.ว. เสนีย์ ๑ - จั่วน้ำส่วนที่ ๕ ไม่ตรงนัก ละปัทมาอักษรฤกษ์
ใช้คำว่า public safety จะแปลว่าภัยอันตรายลอบ ๆ ไม่ถูก

ประธาน ๑ - ที่นาย อารี, กียอง ขอแยกหมวดนี้ไปอยู่ในภาค ๑ ที่ประ-
ชุมมีความเห็นอย่างไร

243

244
๑๔.

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - อยู่ที่นั่นแล้ว นาย อarf. กีบอง วิตกว่าจะทำให้
เข้าใจว่า หมวดที่ ๑ ไซ้ในส่วนที่ ๕ นี้เท่านั้น

พระยาอรธการีย์ ฯ - นาย อarf. กีบอง เกรงว่า ถ้าไซ้ให้ทำความ
ผิดตามกฎจะไม่เข้า เพราะไม่ใช่เป็นการกระทำต่อบุคคลและทรัพย์สิน

นาย อarf. กีบอง - ข้อสำคัญอยู่ที่ public safety ไม่ควรใช้
คำว่า แก่บุคคลและทรัพย์สิน

ประธาน ฯ - จะแปลว่า "ความผิดต่อความปลอดภัยของสาธารณชน"
จะไต่หรือไม

พระยาอรธการีย์ ฯ - ความผิดตามกฎหมายลักษณะอาญา ก็เกี่ยวกับ
ความปลอดภัยของสาธารณชนทั้งนั้น

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ต้องดูว่า ใครได้รับผลโดยตรง เข้าหากนทาย
คนที่ถูกฆ่าได้รับผลโดยตรง แก่สาธารณชนได้รับผลแต่โดยทางอ้อม

นาย เคือน ฯ - ภาษาฝรั่งเศสใช้คำว่า "ความปลอดภัยทั่ว ๆ ไป"

พระยาอรธการีย์ ฯ - นาย อarf. กีบอง เห็นว่าไม่ควรใช้คำว่า "แก่
บุคคลและทรัพย์สิน"

ประธาน ฯ - นาย อarf. กีบอง พอใจในถ้อยคำของระเบียบภาษาฝรั่ง
เศษหรือไม่

พระยาอรธการีย์ ฯ - ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้ถ้อยคำ
ทำนองนี้เหมือนกัน

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - มีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา
๔๕๐ ซึ่งใช้คำว่า "ภัยอันมีมาแก่สาธารณชน" แต่ความหมายไม่ตรงกัน ตามมาตรา ๔๕๐
มีตัวอย่างเช่นไฟไหม้บ้านพลต

นาย บรูเนย์ - เป็นเรื่อง "วิธีป้องกันทั่ว ๆ ไปสำหรับป้องกันบุคคล
และทรัพย์สิน"

พระยาอรธการีย์ ฯ - ที่จริงไม่ใช่เป็นเรื่อง public safety แต่
เป็น safety เท่านั้น

ประธาน ฯ - นาย อarf. กีบอง ประสงค์จะแก้ไขอย่างไร

นาย อarf. กีบอง - ตั้งคำว่า "แก่บุคคลและทรัพย์สิน" ออก

ประธาน ฯ - จะใช้คำว่า "สาธารณชน" จะไต่หรือไม่

- ม.ร.ว. -

245

๑๕.

245

ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - กวางไป เช่นใช้คนไปฆ่าคนตาย ก็จะต้องแสดง
 ว่า การใช้ให้ฆ่าคนตายเป็นการทำให้ประชาชนหวั่นหวาด
 พระยาอรธการีย์ ฯ - นอกจากนี้บางมาตราก็ไม่ตรงทีเดียว เช่น
 เรื่องเรือรางวัล
 พระยาลักขณ์ ฯ - จะหาทำไมได้ง่าย ๆ
 ประธาน ฯ - หมวดที่ ๔ ภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า public security
 ภาษาไทยใช้คำว่า ภัยอันตรายแก่สาธารณชน
 นาย อาร. กียอง - กฎหมายอิสลามใช้คำว่า "public safety เท่านั้น
 ประธาน ฯ - คำว่า สาธารณภัยนั้น ทางกระทรวงมหาดไทยเข้าใจ
 ถึงกับ เช่นน้ำท่วม แผ่นดินไหว จะใช้คำว่า "ความผิดที่เป็นภัยอันตรายแก่สาธารณชน"
 จะใดหรือไม่
 นาย เกียน ฯ - ถ้าใช้คำว่า "สาธารณะ" จะทำให้เข้าใจว่า เป็นภัย
 แก่แผ่นดิน
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ในข้อ ๒ คำว่า "สาธารณะ" ควรใช้คำว่า
 "ความผิดต่อความปลอดภัยทั่วไป"
 พระยาอรธการีย์ ฯ - ความคิดนี้ แต่เป็นภาษาใหม่
 ที่ประชุมตกลงให้เลขานุการไปพิจารณาว่าจะควรใช้คำว่า "ความผิด
 ที่เป็นภัยอันตรายแก่สาธารณชน" หรือ "ความผิดต่อความปลอดภัยทั่วไป"
 นาย เกียน ฯ อ่าน มาตรา ๑๓๕ เสนอที่ประชุม
 ประธาน ฯ - คำว่า "สัตยาบัน" จะแก้เป็น "สัตยา" ก็พอ ส่วน
 วรรค ๒ ก็คงตัดออก
 นาย อาร. กียอง - ตามระเบียบภาษาฝรั่งเศษต้องเป็นรางวัล
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ต้องมีรางวัล มิฉะนั้นไม่มีความผิด ก็ควรใช้
 คำว่า "สัตยาจะให้สินจ้างรางวัล"
 พระยาลักขณ์ ฯ - สินจ้างรางวัลก็ถือเป็นสิ่งที่เห็นได้ แต่ grati-
 fication หมายถึงการให้ความพอใจ
 ประธาน ฯ - ควรใช้คำว่า "หรือสัตยาจะให้ประโยชน์อย่างใด ๆ"
 พระยาอรธการีย์ ฯ - ควรใช้คำว่า "หรือสัตยาจะให้ทรัพย์สินหรือ
 ประโยชน์อย่างใด ๆ"

- ที่ประชุม -

๖๖.๖

ที่ประชุมตกลงให้แก้อย่างพระยาอรธการีย์ ๓ เสนอ และให้ตีความ

๒ ออก

นายเคื่อน ๓ - อ่านมาตรา ๑๓๖ เสนอที่ประชุม

ประธาน ๓ - ควรแก้คำว่า "คำจ้างรางวัล" เป็น "ทรัพย์สินหรือ

ประโยชน์อย่างใด ๆ" และคำว่า "อาเนา"ควรตัดออก
ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ม.ร.ว.เสนีย์ ๓ - จะต้องเติมว่า ความผิดยังไม่ได้กระทำ

พระยาอรธการีย์ ๓ - ที่ต้องเติมถ้อยคำเช่นนั้นในมาตรา ๑๓๔ และ

๑๓๕ ก็เพราะเรากัดวรรค ๒ ออก แต่มาตรา ๑๓๖ ใช้คำว่า "รับจะกระทำ" ซึ่ง
แสดงว่า "ความผิดยังไม่ได้กระทำ"

พระยาลัทธพลี ๓ - มาตราข้างมาตรา ๑๓๕ จึงต้องถ้อยคำของมาตรา

๑๓๖ ด้วย

ม.ร.ว.เสนีย์ ๓ - เป็นการอ้างโทษเท่านั้น

ประธาน ๓ - จะใช้คำว่า "รับจะกระทำ" จะใดหรือไม่

ม.ร.ว.เสนีย์ ๓ - อาจเฉียงได้ เพราะมาตรา ๑๓๕ ก็ใช้คำว่า

"ใช้" เท่านั้น จึงต้องเติมคำว่า "ถึงแม้ความผิดจะยังไม่ได้กระทำ"

ที่ประชุมตกลงให้เติมความว่า ถ้าความผิดนั้นยังไม่ได้กระทำลงไปด้วย

นายเคื่อน ๓ - ถ้าจะยกหมวดนี้ไปอยู่รวมกับมาตรา ๒๔ ก็จะเข้าใจ

ง่าย

ประธาน ๓ - ที่จริงมาตราเหล่านี้ก็เป็นแค่เพียงวางเทศาภิบาล

ม.ร.ว.เสนีย์ ๓ - เป็นการกำหนดโทษ

พระยาอรธการีย์ ๓ - เป็นการวางเทศาภิบาล เป็นแต่จำกัดไม่ให้

จำคุกเกินกว่าสามปี แต่ที่บัญญัติไว้ในภาค ๑ ไม่ได้เพราะเป็นการกระทำความผิด
อันหนึ่ง

นาย อาร.กียอง - ที่ข้าพเจ้าเสนอให้ไปอยู่ในภาค ๑ เพื่อจะแสดง
ให้เห็นว่าจะใช้มาตราเหล่านี้ในการใช้ให้กระทำความผิดทุก ๆ มาตรา แต่ถ้าวที่

ประชุมไม่เห็นด้วย ก็ควรจะเสนอให้ยกเป็นหมวดแรกของภาค ๒

ประธาน ๓ - ถ้าจะบัญญัติไว้ในภาค ๒ แล้ว จะบัญญัติไว้ในที่ใด

อยู่ในภาค ๓ นั้นเอง

- นายเคื่อน ๓ -

247

๒๓. ๒๔๗

นายเคื่อน ฯ - ถ้าจะเติมก็ควรเติมลงไปในวรรค ๑ หรือมีจะนั้น
 กับตัดตัวไว้ที่นี่
 ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ - ถ้าเกรงว่าจะเข้าใจผิด ก็ควรใช้คำว่า "ความ
 อคติ ฯ" แทนคำว่า "ความผิด"
 ที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับ ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ
 นาย อาร. กีบอง - หมวดนี้จะตัดตัวไว้ที่ไหนก็ได้ แต่ขออย่าให้อยู่
 ในส่วนที่ ๕

ที่ประชุมเห็นว่าตัดตัวไว้ที่นี่ดีแล้ว
 ต่อจากนี้ ประธาน ฯ ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบเกี่ยวกับร่างพระราช
 บัญญัติเครื่องหมายราชการ ว่าคณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบกับร่างกฎหมายที่อนุกรม-
 การชุกนี้โดยกั้น และได้ส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ ไปยังสภาผู้แทนราษฎรแล้ว
 หมกเวลาประชุม นัดประชุมคราวหน้าวันอังคารที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๗๒
 ปิดประชุมเวลา ๑๒.๓๐ น.

วิเศษ, ๑๑ ๕๐๖ ๖ ๖
 ผู้จกรายงาน.

คณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ _____

นาย _____

เรื่อง _____

ข้าพเจ้าได้รับแล้วตั้งแต่วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๔ _____

(ลงนาม) _____ ผู้รับ.

เสรีพิณท์
 ราชบัณฑิตยสถาน.

มติของที่ประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
 การประชุมครั้งที่ ๓๕, ๑๑๓/๒๕๕๒
 วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๒

ระเบียบพิจารณา

มติ

ที่ประชุมเห็นควรที่จะท้าวเสนอว่า ควร
 ท้าวเสนอหรือแสดงอาการศุภนินทาพระ
 ศาสนาหรือผู้ห้ามการศุภนินทา
 ศาสนาต่าง ๆ เสนอ (ในที่ประชุม)
 ศุภนินทาเป็นพระออกมาเล่นตลก
 ท้าให้เสื่อมเสียแก่พระพุทธรูป

(ที่ประชุมให้พิจารณาข้อ (๑) (๒) และ (๓)
 รวมกันไป)
 ที่ประชุมเห็นว่า ความผิดต่อศาสนานี้
 มีหลักอยู่สองหลัก คือหลักคุ้มครองศาสนาของ
 รัฐ และหลักคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของ
 สาธารณชน ประเทศไทยไม่ได้ถือหลักคุ้มครอง
 ศาสนาของรัฐ แต่ถือหลักคุ้มครองความสงบ
 เรียบร้อยของสาธารณชน ทั้งนี้เป็นเพราะพระ
 พุทธศาสนาไม่ได้บังคับให้บุคคลนับถือ การกล่าว
 วาจาตู่ถูกศุภนินทาไม่ได้รบกวนต่อความสงบ
 ทั้งนี้จะเห็นได้คือแม้กฎหมายไม่ได้บัญญัติห้ามไว้
 ก็ไม่ปรากฏว่ามีเรื่องเคือคร่อนอย่างใด การ
 ห้ามการตู่ถูกศุภนินทาเท่ากับเป็นการไปสกัด
 เสรีภาพของบุคคลเกี่ยวกับศาสนา เพราะเมื่อ
 ยอมให้เขานับถือศาสนาได้ตามชอบใจแล้ว ก็
 ต้องยอมให้เขาวิจารณ์ว่า ศาสนาไหนดีและไม่
 ดี และเป็นการยากที่จะแยกว่า การกล่าวตู่
 คำอย่างใดเป็นการวิจารณ์ที่สมควร และการ
 กล่าวตู่อย่างใดเป็นการตู่ถูกศุภนินทา ฉะนั้น
 สำหรับการตู่ถูกศุภนินทาโดยทางวาจาไม่
 ควรเอาผิดเลย และควรเอาผิดต่อเมื่อแสดง
 ออกมาโดยกิริยาต่อหรือสถานอันเป็นที่
 เคารพในทางศาสนาไม่ว่ากระทำโดยประการ
 ใด ๆ โดยอาการที่เห็นได้ว่า เป็นข้อหยาบ
 หยามต่อศาสนา เช่นเอาเท้ากระทืบพระพุทธรูป
 รูปเป็นต้น ส่วนการตู่ท้าวเป็นพระออกมาท้าว

(๔) พระยาอรธการีย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรบัญญัติให้ถึงความถึงการกระทำแก่ศาลเจ้าโดยอาการที่พึงเห็นว่า เป็นการเหยียดหยามต่อศาลเจ้าด้วย

(๕) ม.ร.ว. เสนีย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "ศาสนาของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใด" แยกไป

(๖) นาย บรูเนย์ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรใช้คำว่า "ศาสนาของมนุษยชนโคโค"

(๗) พระยาอรธการีย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรใช้คำว่า "ศาสนาของมนุษยชนโคโคในประเทศไทย"

มาตรา ๗๑๓

(๑) หลวงชำระ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า มาตรานี้ใช้คำว่า "ลัทธิศาสนา" ถ้าจะใช้ต้องใช้ให้เหมือนกัน คือถ้าเอาคำนี้ไว้ก็ต้องแก้ไขคำในมาตรา ๗๑๒

(๒) หลวงชำระ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ถ้าบุคคลมาประชุมกันทำพิธีกรรม แต่ไม่เกี่ยวกับศาสนาก็ควรเอาผิดหรือไม่ เพราะทำลายความสงบเช่นเดียวกัน

(๓) นาย อาร์. กียอง เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า การเหยียดหยามต่อบุคคลที่ถึงแก่กรรมแล้ว เช่น กระทำศพ หลุมฝังศพ หรือโกศใส่กระดูกควรเป็นนิมิตทางอาญา

ทำท่าทางตลกของคนนั้น ที่ประชุมเห็นว่า ไม่ควรเอาผิด เพราะผู้กระทำมุ่งหมายไปเพื่อสนุกสนาน มิได้เจตนาจะดูถูกหมิ่นศาสนา ที่ประชุมเห็นว่า ศาลเจ้านั้น ถ้าเกี่ยวข้องกับศาสนาก็เป็นผิด ถ้าไม่เกี่ยวเนื่องกับศาสนาก็ไม่ควรคุ้มครองให้ ฉะนั้นควรปล่อยให้ศาลเจ้าความว่าอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นสถานที่อื่น เป็นที่เคารพในทางศาสนา และเป็นการนี้ศาลก็ไม่ต้องเอาผู้ที่มีบิดามาสืบพะยาน (ที่ประชุมให้พิจารณาข้อ (๕) (๖) และ (๗) รวมกันไป)

ที่ประชุมเห็นว่า ควรใช้คำว่า "ศาสนาของมนุษยชนโคโค" ซึ่งเข้าใจได้ในตัวแล้วที่ต้อง เป็นศาสนาของมนุษยชนแห่งประเทศไทย

ที่ประชุมเห็นว่า ควรใช้คำว่า "ศาสนา" เท่านั้น จึงให้ใช้คำว่า "ลัทธิ" ออก

ที่ประชุมเห็นว่า จะควรเอาผิดแก่ การประชุมกันทำพิธีกรรมตามศาสนาเท่านั้น นี้เพราะจะต้องแยกศาสนาออกจากการเชื่อสิ่งมัจมาย การเชื่อสิ่งมัจมายกฎหมายไม่ควรสนับสนุนและคุ้มครองให้

ที่ประชุมเห็นว่า การกระทำเหล่านี้โดยปกติก็เป็นผิดกฎหมายฐานอื่น เช่น ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือสิทธิทรัพย์สินแล้ว ส่วนการกระทำอย่างอื่นที่ไม่เป็นความผิดอาญาอื่นนั้นขอ

๓

ที่ แต่เมื่อกฎหมายเดิมไม่ได้บัญญัติว่าการกระทำเช่นนี้เป็นการผิดกฎหมาย ก็ไม่เป็นการสมควรจะบัญญัติให้เป็นการผิดกฎหมาย

ที่ประชุมให้แก้ตามภาษาอังกฤษ คือมุ่งให้ชัดว่าความผิดใช้ ยังไม่ได้กระทำลงไป ที่ประชุมไม่เห็นด้วย เพราะความผิดในหมวดนี้มีบัญญัติถึงความผิดและการลงโทษ จึงยกไปบัญญัติไว้ในภาค ๑ ไม่ได้
ที่ประชุมเห็นว่า หมวด ๑ นี้อยู่ที่นี้ถูกต้องแล้ว ถ้าเกรงว่าจะเข้าใจผิดก็ควรแก้คำว่า "ความผิด" ที่ใช้อยู่ในมาตรา ๑๗๒, ๑๗๓ และ ๑๗๔ เป็น "ความผิดใดใด"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย เพราะการใช้ให้ไปกระทำความผิดอาจไม่เป็นภัยอันตรายแก่บุคคลและทรัพย์สิน

(ที่ประชุมให้พิจารณาข้อ (๕) และ (๖) รวมกันไป)

ที่ประชุมมอบให้เลขานุการไปพิจารณาว่าสมควรจะใช้ชื่อส่วนที่ ๕ ว่าอย่างไร

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

(ที่ประชุมให้พิจารณาข้อ (๒) และ

(๓) รวมกันไป)
ที่ประชุมลงมติให้ตัดคำว่า "ใช้" ออก

หมวดที่ ๑

(๑) นาย อาร. กียอง เสนอว่า หัว

(๒) นาย อาร. กียอง เสนอว่า ควร

(๓) นาย อาร. กียอง เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า เมื่อที่ประชุมไม่เห็นด้วยที่จะยกหมวดไว้ในภาค ๑ ก็ควรยกไปไว้เป็นส่วนที่ ๑ แห่ง หรือมีมติจะนั้นจะไปบัญญัติไว้ที่ใดก็ได้ แต่อย่าให้ไปเป็นหมวดที่ ๑ แห่งส่วนที่ ๕

(๔) นาย อาร. กียอง เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ชื่อของส่วนที่ ๕ ควรตัดคำว่า "แก่บุคคลและทรัพย์สิน" ออก

(๕) หลวงชำระ ๗ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรให้ชื่อส่วนที่ ๕ ว่า "ความผิดที่เป็นอาชญากรรม"

(๖) ม.ร.ว. เสนีย์ ๗ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรให้ชื่อส่วนที่ ๕ ว่า "ความผิดอาชญากรรมโดยทั่วไป"

๒๕๑

(๑) ม.ร.ว. เสนีย์ ๗ เสนอ (ในที่ประชุม) ให้ตัดวรรค ๒ ออก เพราะได้แก่ชื่อ

(๒) ม.ร.ว. เสนีย์ ๗ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "ใช้" นี้ ที่ประชุมได้ตกลงตัดออกเมื่อได้พิจารณามาตรา ๒๔ ควรตัดออก

ในการที่จะพิพากษากำหนดโทษผู้มีความผิดที่กล่าวในหมวดนี้นั้น ท่านให้ศาลที่กระทำความผิดกำหนดโทษเดิมของมันก่อน คือว่าตามกำหนดโทษเดิมนี้มันยังจะต้องศึกษาหรือยังจะต้องอยู่ในที่คุมขังกับ อักขานานเท่าใด แล้วตามโทษเดิมของมันหนักเบาเพียงใด ให้ศาลกำหนดโทษใหม่ตามวรรคกำหนดเวลาและลักษณะของโทษเดิม

(กักออก)

หมายเหตุ

(๑) กักออกตามมติของที่ประชุม (รายงานการประชุมครั้งที่ ๓๕ หน้า ๑๕)

มาตรา ๑๓๑ ทวิ. (๑)

ถ้าผู้หนีจากที่คุมขัง เข้าสู่แก่โทษต่อเจ้าหน้าที่ให้ ระวังโทษแก่ผู้นั้นลดลงจากที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นถึงหนึ่ง (๓)

หมายเหตุ

(๑) มาตรานี้เพิ่มขึ้นตามมติของที่ประชุม (รายงานการประชุมครั้งที่ ๓๕ หน้า ๑๕ - ๑๖)

(๒) ถ้อยคำอย่างเดียวกับที่ใช้ในมาตรา ๕๕

(๓) โทษอย่างเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๓

ส่วนที่ ๔

ว่าด้วยความผิดต่อศาสนา

ลักษณะ ๔

ความผิดต่อศาสนา

มาตรา ๑๓๒ (๑)

ผู้ใดทำลายวัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใด หรือทำให้วัตถุหรือสถานเช่นนั้นชำรุดหรือเสื่อมเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่

- ฟึง -

ผู้ใด กระทำโดยประการใด ๆ แก่ วัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด ๆ อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ๆ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุก

- ไม่เกิน -

๑๕๑.

สิ่งเห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนาของ
บุคคลหนึ่งไซ้ ท่านว่ามันมีความผิด ต้องวางโทษ
จำคุกไม่เกินสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพัน
บาท กว้ออีกโสทหนึ่ง

ไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

หมายเหตุ

(๑) แยกข้อความคดีของที่ประชุม (รายงานการประชุมครั้งที่ ๓๕ หน้า ๑
ถึง ๑๐)

มาตรา ๑๑๓.

ในเวลาศาสนิกชนประชุมกันนาศการ
หรือกระทำพิธีกรรมตามลัทธิศาสนาใดใดโดย
ชอบด้วยกฎหมาย ถ้าแลผู้ใดก่อให้เกิดวุ่นวาย
ขึ้นในที่ประชุมนั้นไซ้ ท่านว่ามันมีความผิดต้อง
วางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง แลให้ปรับ
ไม่เกินกว่าสองร้อยบาท กว้ออีกโสทหนึ่ง

ผู้ใด ในเวลาที่ศาสนิกชนประชุมกัน
นาศการ หรือกระทำพิธีกรรมตามศาสนา
ใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย (๑) ก่อให้เกิด
วุ่นวายขึ้นในที่ประชุมนั้น มีความผิดต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสอง
ร้อยบาท

หมายเหตุ

(๑) ที่ไซ้ "โดยชอบด้วยกฎหมาย" เพื่อให้หมายความว่ "ไม่ผิดกฎหมาย"
ถ้าจะใช้คำว่า "ตามกฎหมาย" จะเป็นว่าต้องให้กฎหมายให้อำนาจ โค้ดักคำว่า "ลัทธิ"
หน้า "ศาสนา" ออกคความผิดของที่ประชุม

ส่วนที่ ๕

ว่าก้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตราย

แก่มุคกส แลทรัพย์สิน

ลักษณะ ๕

ความผิดต่อความปลอดภัยโดยทั่วไป (๑)

หมายเหตุ

(๑) ที่ประชุมไ้มอบให้เลขานุการพิจารณาว่า ชื่อของลักษณะนี้จะควรใช้คำว่า
"ความผิดที่เป็นภัยอันตรายแก่สาธารณชน" หรือ "ความผิดต่อความปลอดภัยทั่ว ๆ ไป" เห็น
ว่าใช้คำว่า "ความผิดต่อความปลอดภัยโดยทั่วไป" จะดีกว่า (รายงานการประชุมครั้งที่ ๓๕
หน้า ๑๕)

shall be reduced by one-half. (3)

Remarks.

(1) This Section is inserted in accordance with the resolution of the Meeting (Report of the 34th. Meeting pp. 15-16).

(2) The same wording as used in Section 59.

(3) The penalty is the same as provided in Section 167.

TITLE IV

OFFENCES AGAINST RELIGION

TITLE IV

OFFENCES AGAINST RELIGION.

(1) Section 172.

Whoever destroys, damages or defiles any place of worship of any religion or any object held sacred by any class of persons, in a manner likely to insult the religion of any person, shall be punished with imprisonment not exceeding three years and fine not exceeding one thousand baht.

Whoever commits any act by any means whatever against any object or place of worship of any religion of any community of persons, which amounts to the vilification of such religion, shall be punished with imprisonment not exceeding three years and fine not exceeding one thousand baht.

Remarks.

(1) Amendment in wording in accordance with the resolution of the Meeting (Report of the 35th. Meeting, pp. 1 to 10).

Section 173.

Whoever causes any disturbance at an assembly lawfully engaged in the performance of religious worship or religious ceremonies shall be punished with imprisonment not exceeding one year and fine not exceeding two hundred baht.

Whoever causes any disturbance (1) at an assembly lawfully engaged in the performance of religious worship or any religious ceremony shall be punished with imprisonment not exceeding one year and fine not exceeding two hundred baht.

Remarks.

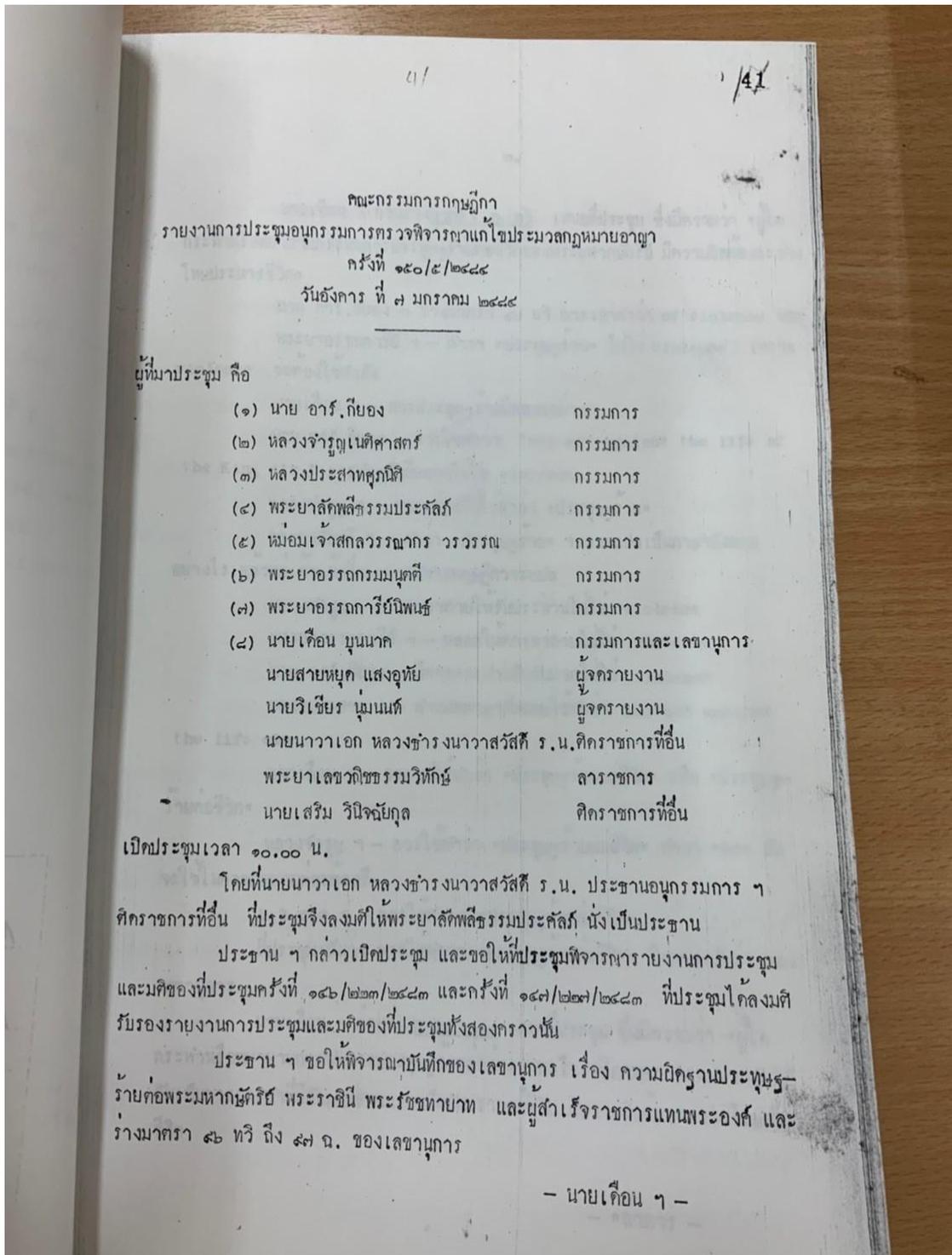
(1) The wording (not unlawful). If the wording

(lawfully) is used to mean that it is

ภาคผนวก ข

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 150, 5/2484

นายเคื่อน ๆ อ่านร่างมาตรา ๕๕ เสนอที่ประชุมซึ่งมีความว่า "ผู้ใดแสดง
ความอาชวามากมาย สมประมาท หรือหมิ่นประมาท พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชช-
ทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี
และปรับไม่เกินห้าพันบาท"

พระยาอรรถกรกรม ฯ - "สมประมาท" ตรงกับ insult ไซหรือไม

นายเคื่อน ฯ รับรอง

ม.จ.สกล ฯ - "สมประมาท" หมายความว่าต้องทำค่อนหน้าหรืออย่างไร

หลวงจำรุง ฯ - ควรใช้คำว่า "ดูหมิ่น"

นาย อารี ก้อยอง - กฎหมายอิสลามใช้คำว่า to do some thing against
prestige ไม่ใช่คำว่า insult กฎหมายญี่ปุ่นใช้คำว่า disrespectful

หลวงจำรุง ฯ - คำไทยแปลว่าชกการระวะ

หลวงประสพ ฯ - จะใช้คำว่า "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" จะเป็นอย่างไร

ม.จ.สกล ฯ - เวลาที่ใช้ไม่ได้ ส่วนจะใช้คำว่า "สมประมาท" เกรงว่า
จะไม่ตรง ความจริงเป็น "สมปราสาท" ไม่ใช่ "สมประมาท"

ประธาน ฯ - เราได้ใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" มานานแล้ว

หลวงประสพ ฯ - ต้องตกลงกันก่อนว่า มาตรา ๕๕ จะใช้คำว่า "หมิ่น
ประมาท" หรือไม

พระยาอรรถกรกรม ฯ - ที่ใช้คำว่า "หมิ่น" ก็ผิด เพราะแปลว่าจวนตก
ความจริงมาจากคำว่า "ดูหมิ่น"

หลวงประสพ ฯ - คำว่า insult ควรใช้คำว่า "ปราสาท" เสียให้หมด

ม.จ.สกล ฯ - ควรใช้คำไทยว่า "ดูหมิ่น"

พระยาอรรถกรกรม ฯ - ขอเสนอให้ใช้คำว่า "ผู้ใดแสดงความอาชวามากมาย
หมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชชทายาท ฯลฯ"

หลวงประสพ ฯ - เอาหมิ่นประมาทมาก่อนดี เพราะว่าเป็นการกระทำที่
หนักกว่า

หลวงจำรุง ฯ - ในมาตรา-นี้โทษเท่ากันอยู่แล้ว และการกระทำที่เป็นหมิ่น
ประมาทเข้าดูหมิ่นแน่ ๆ

พระยาอรรถกรกรม ฯ - ใส่ดูหมิ่นเสียให้ชัด ให้เห็นว่าต่างกัน

๕.

ประธาน ฯ - ต้องตกลงกันก่อนว่า จะรับคำว่า "คูหมิ่น" หรือไม่
 พระยาอรรณกรม ฯ - คำว่า "สมประมาท" ก็มีในพจนานุกรมเหมือนกันแปล
 ว่า "คูหมิ่น" แต่หลวงประสาธ ฯ ว่า จะต้องกระทำซึ่งหน้า
 ม.จ.สกล ฯ - ภาษาไทยคำว่า "สม" แปลว่า "ซึ่งหน้า"
 ประธาน ฯ - เมื่อพจนานุกรมมีคำว่า "สมประมาท" ขอให้วินิจฉัยว่าจะใช้
 คำว่า "สมประมาท" หรือ "คูหมิ่น"
 หลวงจรัญ ฯ - ถ้าคำว่า "สมประมาท" ไม่แปลว่า "ซึ่งหน้า" ก็รับคำว่า
 "สมประมาท" ได้
 ม.จ.สกล ฯ - ถ้าใช้คำไทยล้วน ๆ ได้ คือใช้คำว่า "คูหมิ่น" ก็ควรใช้
 เห็นว่าใช้คำว่า "คูหมิ่น" ดีกว่า
 พระยาอรรณกรม ฯ - ไม่มีใครใช้คำว่า "หมิ่นประมาทพระบรมเชษานุภาพ"
 ประธาน ฯ - การทำกริยาที่เป็น insult เหมือนกัน
 พระยาอรรณกรารีย์ ฯ - ไม่ถึงกับทำร้ายร่างกาย เช่นเอามือไปแตะบ่าคน
 ที่ไม่ควรจะแตะ
 ม.จ.สกล ฯ - ที่จริงคำว่า "คูหมิ่น" กับ "หมิ่นประมาท" ก็เป็นคำเดียวกัน
 หลวงประสาธ ฯ - หมิ่นประมาทเป็นคำเทคนิคของกฎหมายจะแก้ไขไม่ได้
 เห็นว่าใครใช้คำว่า "คูหมิ่น" เพราะใกล้เคียงกับ "หมิ่นพระบรมเชษานุภาพ"
 ม.จ.สกล ฯ - ไม่ควรใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" เพราะเป็นการเอาคำแขก
 กับคำไทยปนกัน นอกจากนี้คำว่า "หมิ่น" ยังแปลว่า "จวนจะหล่นลงมา"
 ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "คูหมิ่น" ฉะนั้นร่างมาตรา ๕๕ เมื่อแก้แล้ว จึงมีความ
 ดังนี้ " ผู้ใด แสดงความอาฆาตมาดร้ายหมิ่นประมาทหรือคูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี
 พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 เจ็ดปี และปรับไม่เกินห้าพันบาท"
 นายเคื่อน ฯ - อ่านชื่อหมวด ๑๓ ๓ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อนายกรัฐมนตรี
 เสนอที่ประชุม
 นายเคื่อน ฯ อ่านร่างมาตรา ๕๕ ๓ เสนอที่ประชุม ซึ่งมีความ "ผู้ใด
 กระทำหรือพยายามกระทำโดยเจตนาแก่นายกรัฐมนตรีให้ถึงแก่ความตาย มีความผิดต้อง
 ระวางโทษประหารชีวิต"

- นายเคื่อน ฯ -

ร่างมาตรา ๕๗ เบื้องต้น ของเลขานุการที่ยกขึ้นใหม่

(๑) พระยาอรุณการีย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า โทษแรงไป เมื่อเทียบกับมาตรา ๕๗ ทวิ แล้วจะเห็นว่าโทษมาตรานี้ผิดเดียว ควรเอาโทษแต่เพียงจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี

ร่างมาตรา ๕๗ ฉ. ของเลขานุการที่ยกขึ้นใหม่
ร่างมาตรา ๕๕.

(๑) ม.จ.สกล ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า "สมประมาท" หมายความว่าคงทำคอหนา หรืออย่างไร

(๒) หลวงจรัญญู ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรใช้คำว่า "คูหมิ่น"

(๓) ม.จ.สกล ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "สมประมาท" ความจริงเป็น "สมปรามาส"

(๔) พระยาศักดิ์พลี ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่าคำว่า "หมิ่นประมาท" ได้ใช้มานานแล้ว

(๕) หลวงประสาธ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "insult" ควรแปลว่า "ปรามาส" เสียให้หมด ส่วนคำว่า "หมิ่นประมาท" กลายเป็นคำเพี้ยนของกฎหมายเสียแล้ว ซึ่งไม่ควรแก้ไข

(๖) พระยาอรุณการีย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "หมิ่น" แปลว่า "จวนตก" ความจริงมาจากคำว่า "คูหมิ่น" แต่คำว่า "สมประมาท" ปธานุกรมแปลว่า "คูหมิ่น"

(๗) ม.จ.สกล ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่าที่จริง คำว่า "คูหมิ่น" กับ "หมิ่นประมาท" เป็นคำเดียวกัน และไม่ควรใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" เพราะเป็นการเอาคำแขกมาปนกับคำไทย

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย จึงตั้งคำว่า "จำคุกตลอดชีวิตหรือ" ออก

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) และ (๗) รวมกันไป)

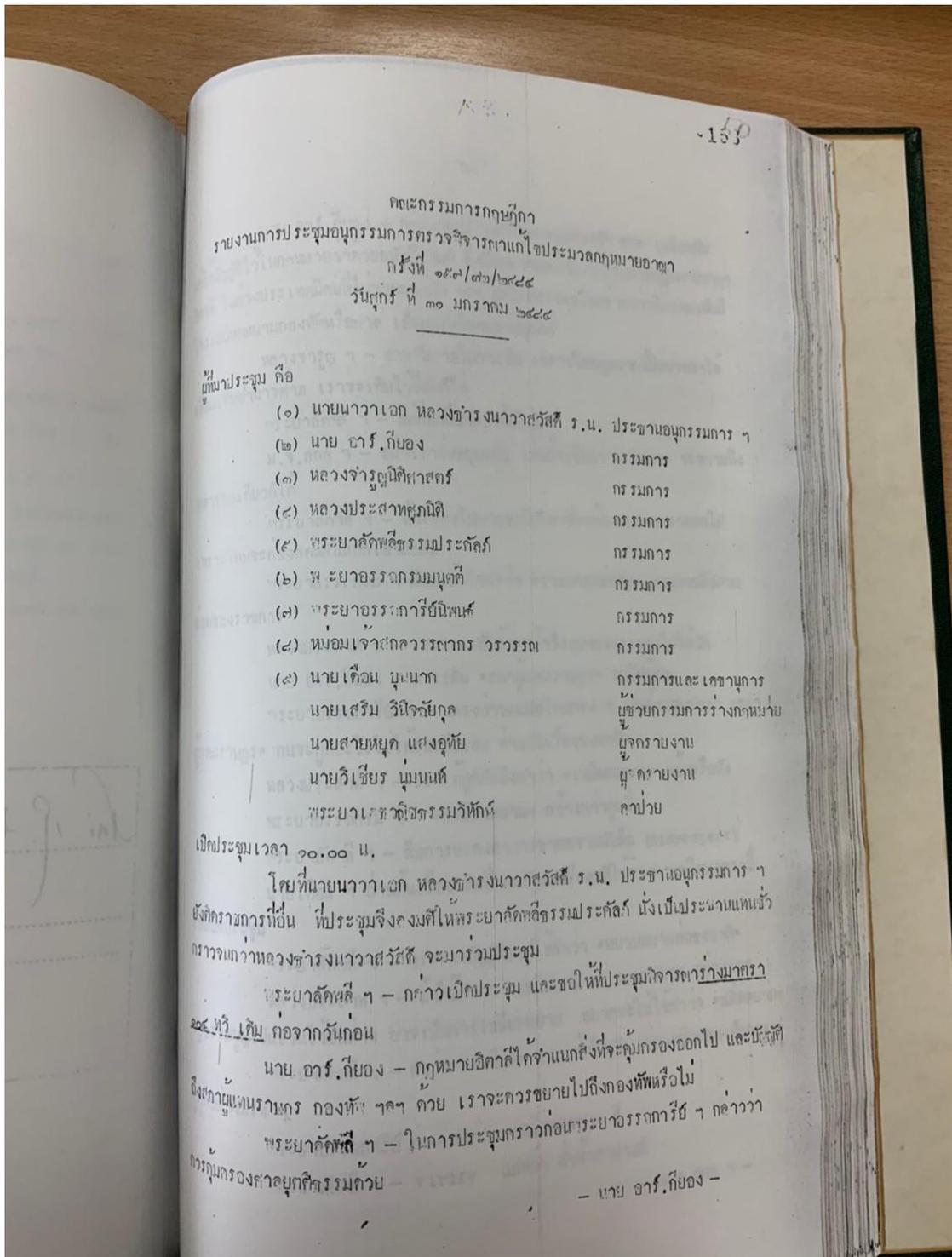
ที่ประชุมเห็นว่า คำว่า "insult" ควรแปลว่า "คูหมิ่น" ส่วนคำว่า "หมิ่นประมาท" ได้ใช้กันมาจนกลายเป็นคำเพี้ยนในทางกฎหมายไปแล้ว ไม่ควรแก้ไข

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

ภาคผนวก ค

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 157, 32/2484

นาย อาร์. กียอง - กฎหมายฝรั่งเศษก็คุ้มครองกองทัพอากาศ เหมือนกัน
แต่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีข้อความคล้าย ๆ ประมวลกฎหมายอาญา
อิตาลี ในต่างประเทศมีคนที่ไม่ชอบกองทัพอากาศ แต่ในประเทศไทยข้าพเจ้าไม่เคยเห็นมี
ใครเหยียดหยามกองทัพอากาศ หรือศาล เป็นแต่เหยียดหยามบุคคล

หลวงจรัญญู ฯ - สำหรับศาลไม่จำเป็น เพราะในกฎหมายนี้มีหมวดทำให้
เสื่อมเสียอำนาจศาล เราจะเพิ่มไว้ที่นั่นก็ได้

พระยาลักษณ ฯ - แต่ก่อนนี้มาตรานี้ก็ไม่มี

ม.จ.สกล ฯ - อย่าเราสั่งหมุมหมิม เช่นถ้าเขียนว่า "ทหาร" จะหมายถึง
ทหารคนเดียวกันก็ได้

พระยาลักษณ ฯ - ถ้าไปส่งไปมากจะมีบิดาที่จะต้องแยกมาตราออกไป
เพราะไทยจะต้องลดหนี้หนัก เขาผิดกับ

พระยาอรุณกรม ฯ - มีคนเข้าใจคำว่า "ราชอารแผ่นดิน" ว่าหมายถึงส่วน
ย่อยของราชการ

หลวงประสพ ฯ - เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงอยากจะบอกไปให้ชัด

นาย อาร์. กียอง - การเพิ่ม "สภาผู้แทนราษฎร" ลงไปคล้าย

พระยาอรุณกรม ฯ - เกรงว่าจะแปลโดยตรง ๆ เช่นถ้าเพิ่มคำว่า "สภา
ผู้แทนราษฎร" คนจะพูดอะไรไม่ได้รับเสียเลย ต่างกับเรื่องธงชาติ

หลวงประสพ ฯ - เราคุยกันถึงคำว่า "เหยียดหยาม" แล้วหรือยัง

พระยาอรุณกรม ฯ - "เหยียดหยาม" กว้างกว่าคุณนั้น

พระยาลักษณ ฯ - ก็คือการแสดงอาการขาดความนับถือ (disrespect)

นาย เคือน ฯ อ่านต้นเรื่องเดิมที่คณะรัฐมนตรีลงมติให้ร่างความในมาตรานี้

เสนอที่ประชุม

พระยาลักษณ ฯ - พระราชบัญญัติซึ่งใช้คำว่า "หมิ่นทอนต่อธงชาติ"

หลวงประสพ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "เหยียดหยาม" จะแปลยาก อย่างเอา

รัฐธรรมนูญไปชวนไว้ชั้นล่าง อาจเป็นการเหยียดหยาม อยากจะให้ใช้คำว่า "หมิ่นทอน"

พระยาลักษณ ฯ - คำว่า "เหยียด" เราเข้าใจกัน เช่นเหยียดคนเป็นการ

พูดอย่างแรง ๆ

พระยาอรุณกรม ฯ - คำว่า "เหยียดหยาม" ก็

พระยาลักษณ ฯ - virify แปลว่า คำว่าสามานย์ - ม.จ.สกล ฯ

ม.จ.สกล ฯ - คำว่า "เหยียดหยาม" อ่อนกว่าคำ virify ควรหาคำที่
 แกร่งกว่า
 หลวงจำรูป ฯ - คำว่า "กุ่มมื่น" ไม่แล้ว
 ม.จ.สกล ฯ - "กุ่มมื่น" ไม่ต้องกระทำอะไร
 พระยาอรธการีย์ ฯ - จะใช้คำว่า "สมประมาท" จะไต่หรือไม่
 พระยาอรธการณ ฯ - ตามปทานุกรม คำว่า "หยาม" แปลว่า "กุ่มมื่น"
 ส่วนคำว่า "เหยียด" แปลว่า "ยึก ออกมา"
 หลวงสร้างนาวาสวัสดิ์ เข้าร่วมประชุมต่อจากนี้ และทำหน้าที่เป็นประธาน
 หลวงประสาธ ฯ - คำว่า "หยามหยาม" พอไปได้ เพราะหมายถึงแสดง
 พยานหรือใช้สิ่งที่ยาม
 พระยาอรธการีย์ ฯ - มาตรฐานนี้เป็นมาตรฐานใหม่ ของไทย เพลงชาติเป็นของ
 ท่านรวม แต่สำหรับสภามุแทนราษฎรและกองทัพนั้น ถ้าเอามาใส่ไว้ในมาตรฐานจะผิดความ
 ประสงค์ และมีกฎหมายคุ้มครองอยู่แล้วในเรื่องหมิ่นประมาท
 ประธาน ฯ - เอาเท่าที่ร่างมานี้ก่อนก็ได้
 ม.จ.สกล ฯ - คำที่เข้าใจกันคือ "กุ่มมื่นต่อชาติ"
 พระยาอรธการีย์ ฯ - ถ้าใช้คำว่า "หยามหยาม" คนกระทำที่ยามกายก็
 เข้าแล้ว
 หลวงประสาธ ฯ - ยังไม่เป็น
 หลวงจำรูป ฯ - "หยาม-หยาม" เป็นเรื่องเก่า
 พระยาลัดพลี ฯ - ถ้าใช้คำว่า "เหยียดหยาม" ไม่ต้องหยามก็ได้
 ประธาน ฯ - เราได้หาคำไว้แล้ว คือ insult และ defame ถ้าจะ
 ไปเอาคำที่ตรงกับ insult มาใช้ก็จะไม่หมายถึง virify
 พระยาลัดพลี ฯ - ถ้าใช้คำว่า "กุ่มมื่น" จะอาศัยเจตนาเป็นเกณฑ์ แต่ถ้าใช้
 คำว่า "เหยียดหยาม" จะแล้วแต่ว่าลักษณะของการกระทำเป็นเหยียดหยามหรือไม่ ถ้าเป็นก็ผิด
 ประธาน ฯ - อย่างเอาธงชาติมากระทุ้ง
 หลวงประสาธ ฯ - เกรงว่าเอาไม้กวาดไปกวาดยึกยไต่หรือเอาผ้าขี้ริ้วไปเช็ด
 พระธรรมมุนีจะเป็นผิดตามมาตรฐานนี้
 ประธาน ฯ - อย่างนี้ไม่เข้า เพราะคงไม่หมายความถึงเอาไม้กวาดไปกวาด
 อย่างเอาพระธรรมมุนีมากระทุ้งจึงจะเป็นความผิด คำว่า "เหยียดหยาม" ต่างกับ "หยาม
 พยาน" ตามความเห็นของข้าพเจ้า คำว่า "หยามหยาม" เบากว่า "เหยียดหยาม" จะต้อง
 - มี -

๔.

หหลวงประสาธ ๑ - "นยามนยาม" พอแปลก็ ก็ต้อง "นยาม"
 พระยาอรรณการี ๑ - คำว่า "เหยียดนยาม" แรกเพราะทำให้ตัวลง
 ประธาน ๑ - เราเห็นว่า "เหยียดนยาม" ไม่ก็เหมือนกัน แต่หน้าคำที่คิดว่าไม่ได้
 คำว่า "คุณนิน" เราแปลไว้แล้วตรงกับ insult
 หหลวงประสาธ ๑ - ถ้าส่วนมากเห็นว่าคำว่า "เหยียดนยาม" แรกกว่า
 ข้าพเจ้าก็ไม่ขัดข้อง แก้วสีก็ว่าคำว่า "เหยียดนยาม" ยึดอะไรไม่ได้
 ประธาน ๑ - ตามความรู้สึกของข้าพเจ้าคำว่า "เหยียดนยาม" พอจะรู้ได้
 หหลวงจำรุฎ ๑ - "เหยียดนยาม" เป็นคำ abstract ย่อมหาหลักไม่ได้
 พระยาอรรณการี ๑ - กราวที่แล้วมาข้าพเจ้าได้เสนอให้ใช้คำว่า "ผู้ใด
 กระทำการใด ๆ อันเป็นการเหยียดนยามต่อชาติไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 ราชชาติไทย เพลงชาติไทย เพลงสรรเสริญ พระบรมนี เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดซึ่งมีความ
 หมายถึงรัฐไทยหรือสิ่งดังกล่าวแล้ว มีความผิด ฯลฯ"
 ประธาน ๑ - การเหยียดนยามเพลงสรรเสริญพระบรมนีมีได้อ่างไร
 พระยาอรรณการี ๑ - อย่างเอาคำหยาบคายมาใส่ในเพลง
 ม.จ.สกล ๑ - คำว่า "สิ่งอื่นใดที่มีความหมายถึงนั้น หมายถึง "ใช้แทน"
 (represent) ใช่หรือไม่
 พระยาลัดขี ๑ - คำว่า "ใช้แทน" หมายถึงใช้แทนกันได้ ส่วนคำว่า "มี
 ความหมายถึง" นั้นเช่นพระพุทธรูปมีความหมายถึงพระพุทธเจ้า แต่ไม่ใช่ "ใช้แทน" พระ
 พุทธเจ้า
 หหลวงจำรุฎ ๑ - ในการประชุมคราวที่แล้วมาได้พูดกันว่าเอา "รัฐไทย"
 พระยาอรรณการี ๑ - "ชาติ" กับ "รัฐ" ไม่เหมือนกัน ถ้าคำว่า "รัฐไทย"
 ทำเช่นนั้นเช่นนี้หมายถึงรัฐบาล ส่วน "ชาติ" หมายถึงราษฎร
 นายเคื่อน ๑ - คำว่า "ชาติ" กว้างกว่า คำว่า "ชาติ" (nation) ความ
 หมายถึงในทางกฎหมายไม่ชัด
 หหลวงจำรุฎ ๑ - ถ้าเช่นนั้นเอาแต่ "รัฐไทย"
 นายเสริม ๑ - ถ้าทุกคนทั้งชาติจะว่าอย่างไร
 - นายเคื่อน ๑ -

นายเคื่อน ฯ - คำว่า "ไทย" ต่าง ๆ จะเอาไว้หรือไม่
 พระยาอรรณการีย์ ฯ - เอาไว้ก็ไม่ใช่
 หลวงจรัญ ฯ - เอาไว้ไม่ใช่ แต่เห็นว่าไม่จำเป็น
 พระยาอรรณการีย์ ฯ - "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย" เป็นชื่อ
 หลวงจรัญ ฯ - ถ้าจะเอาคำนี้จะต้องเพิ่มในมาตรา ๑๐๔ ด้วย และจะเพิ่ม
 ได้ในก็ได้ ไม่เป็นไร
 พระยาลักษณ์ ฯ - คิดว่าใช้คำว่า "รัฐธรรมนูญ" เท่านั้นก็พอเข้าใจได้
 พระยาอรรณการีย์ ฯ - คำว่า "เทียบเทียมชาติ" จะสงสัยได้ เช่นคน
 แขนกเทียบเทียมชาติในในประเทศไทย
 หลวงจรัญ ฯ - หัวหมกใช้คำว่า "ประมุขรัฐบาลในราชอาณาจักร"
 ซึ่งหมายความว่ารัฐไทย
 นาย อาร์.เกียง - ทำไมจึงกล่าวถึง "เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่มีความหมาย
 ถึง ฯลฯ" ใช้คำว่าเทียบเทียมชาติก็พอแล้ว
 หลวงจรัญ ฯ - เปรียบเทียบสิ่งที่แทนที่เท่ากับเทียบเทียมตัวจริงเหมือนกัน
 พระยาอรรณการีย์ ฯ - การแปลกฎหมายอาจจะต้องแปลโดยจำกัด จะไม่
 เขียนคำว่า "เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่มีความหมายถึง ฯลฯ" ไม่ได้
 พระยาอรรณการีย์ ฯ - รัฐธรรมนูญมีสองอย่าง คือ materiel คือสมุด
 อย่างหนึ่งคือรัฐธรรมนูญที่ใช้เป็นกฎหมายอีกอย่างหนึ่ง
 นาย อาร์.เกียง - อย่างทางเช่นในทางคริสต์ศาสนา ทางเช่นนี้เครื่องหมาย
 ถึงศาสนา ถ้ากระทำการเทียบเทียมคอกางเช่นนี้เท่ากับเทียบเทียมศาสนานั้นเอง ไม่จำเป็น
 ต้องห้ามการเทียบเทียมกางเช่น
 ประธาน ฯ - คำว่า "เครื่องหมาย" เป็นชื่อที่เสนอมา เอาของเขาไว้ก็แล้ว
 และคำว่า "สิ่ง" มีความหมายกว้างไม่ต้องมีคำว่า "ถึงรัฐไทย ชาติไทย หรือก็ได้"
 ที่ประชุมเห็นชอบด้วย เป็นอันใช้คำว่า "เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดซึ่งมีความ
 หมายถึงถึงสิ่งดังกล่าวแล้ว"
 ม.จ.สกล ฯ - คำว่า "ซึ่งมีความหมายถึง" หมายความว่าอย่างไร
 นายเคื่อน ฯ - อย่างงานเสียงเพลงชาติ
 หลวงจรัญ ฯ - เสียงที่ออกมาคือเพลงชาตินั้นเอง แต่ถ้าเอางานเสียงที่รู้
 คำว่ามีเพลงชาติไปเทียบค่าน้ำกรวด เอาผิด
 - ม.จ.สกล ฯ -

รูปแทน" บ.จ.ศกส ๑ - ขอเสนอคำว่า "ปกัมากร" ซึ่งปรากฏใน "รูปเบ็ลบน" คำว่า embleme ไม่ใช่ "เครื่องหมาย" ที่ประชุมให้ผ่านไป

ประธาน ๑ - โทษมากวันนี้เขาไป นายเคื่อน ๑ - พระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการกำหนดโทษจำคุก ๒ ปี

๒๐๐๐ บาท ที่เอาโทษสูงก็เพราะเอาเครื่องหมายไปใช้เพื่อประโยชน์ในการค้า ประธาน ๑ - ร่างมากวันนี้ควรเอาโทษจำคุก ๒ ปี และปรับไม่เกิน ๒๐๐๐ บาท เพราะเหยียดหยามชาติทั้งที่เอาโทษปรับเพียง ๑๐๐ บาทนั้นน้อยเกินไป

ที่ประชุมให้แก้โทษเป็นจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐๐๐ บาท ฉะนั้น มากวันนี้เมื่อแก้แล้ว มีข้อความดังนี้ "ผู้ใดกระทำความผิด ๑ อันเป็นการเหยียดหยามต่อชาติ รัฐธรรมนูญ เพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เครื่องหมายหรือสิ่งอื่นใดที่มีความหมาย ถึงสิ่งดังกล่าวแล้วมีความผิดของระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

นายเคื่อน ๑ อ่านชื่อหมวด ๓ ความผิดฐานประทุษร้ายต่อรัฏฐาณนกราช

อรรถาธิกร ที่ประชุมเห็นชอบด้วย นายเคื่อน ๑ - ข้าพเจ้าได้เรียงลำดับมาตราใหม่ คือตอนแรกควรมักตั้งถึง การประทุษร้ายต่อรัฐที่เกี่ยวกับต่างประเทศ ส่วนตอนหลังบัญญัติถึงเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับต่าง ประเทศ แต่เป็นการกระทำให้รัฐเสียหาย

ประธาน ๑ - เราเคยเรียงเอาความผิดที่มีโทษเบามาก่อนเช่นเรื่อง สักททรัพย์

พระยาลักษณ์ ๑ - ที่เอาเบามาก่อนเช่นในเรื่องสักททรัพย์ ก็เพราะในหมวด ความผิดฐานสักททรัพย์เป็นมูลฐานความผิดอื่น

หลวงจรรย์ ๑ - ที่เอาขมุกมาก่อนเพราะเราเอากว่า "ความผิดฐาน ๒๐๐๐" ไปใช้ในมาตราอื่น ๆ ด้วย คือเป็นบทวิเคราะห้ไปในตัว

พระยารรทการีย์ ๑ - ที่เอาความผิดที่มีโทษหนักไว้ข้างหลังนั้น ควรเป็น เรื่องเหตุเพิ่มโทษให้หนักขึ้น

ที่ประชุมเห็นว่าควรเรียงลำดับมาตราในหมวดนี้ควรเอาความผิดซึ่งมีโทษหนัก

- พระยาลักษณ์ ๑ -

๓.

นายเคื่อน ๑ อ่านร่างมาตรา ๕๕ เสนอที่ประชุมซึ่งมีความว่า "ผู้ใดแสดงความอาชวาทมากร้าย สมประมาท หรือหมิ่นประมาท พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินห้าพันบาท"

พระยาอรุณกรม ๑ - "สมประมาท" ตรงกับ insult ไซหรือไม่นายเคื่อน ๑ รับผิดชอบ

ม.จ.สกล ๑ - "สมประมาท" หมายความว่าต้องทำต่อหน้าหรืออย่างไร

หลวงจำรูญ ๑ - ควรใช้คำว่า "ดูหมิ่น"

นาย อารี, ก๊วย - กฎหมายอีกทีใช้คำว่า to do some thing against prestige ไม่ใช้คำว่า insult กฎหมายญี่ปุ่นใช้คำว่า disrespectful

หลวงจำรูญ ๑ - คำไทยแปลว่าชกการะวะ

หลวงประสพ ๑ - จะใช้คำว่า "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ" จะเป็นอย่างไร

ม.จ.สกล ๑ - เวลาที่ใช้ไม่ถี่ ส่วนจะใช้คำว่า "สมประมาท" เกรงว่าจะไม่ตรง ความจริงเป็น "สมปราสาส" ไม่ใช่ "สมประมาท"

ประธาน ๑ - เราได้ใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" มานานแล้ว

หลวงประสพ ๑ - ต้องตกลงกันก่อนว่า มาตรา ๕๕ จะใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" หรือไม

พระยาอรุณกรม ๑ - ที่ใช้คำว่า "หมิ่น" ก็ผิด เพราะแปลว่าจวนตกความจริงมาจากคำว่า "ดูหมิ่น"

หลวงประสพ ๑ - คำว่า insult ควรใช้คำว่า "ปราสาส" เสียให้หมด

ม.จ.สกล ๑ - ควรใช้คำไทยว่า "ดูหมิ่น"

พระยาอรุณกรม ๑ - ขอเสนอให้ใช้คำว่า "ผู้ใดแสดงความอาชวาทมากร้าย หมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ฯลฯ"

หลวงประสพ ๑ - เอาหมิ่นประมาทมาก่อนดี เพราะว่าเป็นการกระทำที่หนักกว่า

หลวงจำรูญ ๑ - ในมาตรา-นี้โทษเท่ากันอยู่แล้ว และการกระทำที่เป็นหมิ่นประมาทเข้าดูหมิ่นแน่ ๆ

พระยาอรุณกรม ๑ - ใส่ดูหมิ่นเสียให้ชัด ให้เห็นว่าต่างกัน

- ประธาน ๑ -

ประธาน ฯ - ต้องตกลงกันก่อนว่า จะรับคำว่า "คูหมิ่น" หรือไม่
 พระยาอรรณกรม ฯ - คำว่า "สมประมาท" ก็มีในพจนานุกรมเหมือนกันแปล
 ว่า "คูหมิ่น" แต่หลวงประสาธ ฯ ว่า จะต้องกระทำซึ่งหน้า
 ม.จ.สกล ฯ - ภาษาไทยคำว่า "สม" แปลว่า "ซึ่งหน้า"
 ประธาน ฯ - เมื่อพจนานุกรมมีคำว่า "สมประมาท" ขอให้วินิจฉัยว่าจะใช้
 คำว่า "สมประมาท" หรือ "คูหมิ่น"
 หลวงจรัญ ฯ - ถ้าคำว่า "สมประมาท" ไม่แปลว่า "ซึ่งหน้า" ก็รับคำว่า
 "สมประมาท" ได้
 ม.จ.สกล ฯ - ถ้าใช้คำไทยล้วน ๆ ได้ คือใช้คำว่า "คูหมิ่น" ก็ควรใช้
 เห็นว่าใช้คำว่า "คูหมิ่น" ก็กว่า
 พระยาอรรณกรม ฯ - ไม่มีใครใช้คำว่า "หมิ่นประมาทพระบรมเดชานุภาพ"
 ประธาน ฯ - การทำกริยาที่เป็น insult เหมือนกัน
 พระยาอรรณกรม ฯ - ไม่ถึงกับทำร้ายร่างกาย เช่นเอามือไปแตะบ่าคน
 ที่ไม่ควรจะแตะ
 ม.จ.สกล ฯ - ที่จริงคำว่า "คูหมิ่น" กับ "หมิ่นประมาท" ก็เป็นคำเดียวกัน
 หลวงประสาธ ฯ - หมิ่นประมาทเป็นคำเทคนิคของกฎหมายจะแก้ไขไม่ได้
 เห็นว่าใครใช้คำว่า "คูหมิ่น" เพราะใกล้เคียงกับ "หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ"
 ม.จ.สกล ฯ - ไม่ควรใช้คำว่า "หมิ่นประมาท" เพราะเป็นการเอาคำแขก
 กับคำไทยปนกัน นอกจากนี้คำว่า "หมิ่น" ยังแปลว่า "จวนจะหลุดลงมา"
 ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "คูหมิ่น" ฉะนั้นร่างมาตรา ๕๔ เมื่อแก้แล้ว จึงมีความ
 ดังนี้ "ผู้ใด แสดงความอาชวาทมากราบหมิ่นประมาทหรือคูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี
 พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 เจ็ดปี และปรับไม่เกินห้าพันบาท"
 นายเคื่อน ฯ - อ่านชื่อหมวด ๑ ทวิ ความผิดฐานประทุษร้ายก่อนนายกรัฐมนตรี
 เสนอที่ประชุม
 นายเคื่อน ฯ อ่านร่างมาตรา ๕๔ ทวิ เสนอที่ประชุม ซึ่งมีความ "ผู้ใด
 กระทำหรือพยายามกระทำโดยเจตนาแก่นายกรัฐมนตรีให้ถึงแก่ความตาย มีความผิดต้อง
 ระวางโทษประหารชีวิต"
 - นายเคื่อน ฯ -
 - ประธาน ฯ -

๕.

นายเคื่อน ฯ - มาตราที่^๑ต้องแก้^๑ร่างมาตรา ๕๖ ทวิ โดยให้คำว่า "ผู้ใดกระทำหรือพยายามกระทำการประทุษร้ายต่อชีวิตนายรัฐมนตรี มีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต"

ประธาน ฯ - ต้องมีเจตนาหรือไม่

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - ต้องมีเจตนาด้วย

ม.จ.สกล ฯ - มีฉะนั้นซึ่งบริษัทยาตรา^๑ประมาทชนนายรัฐมนตรีก็จะเข้ามาตรา^๑

หลวงประสาธ ฯ - ต้องยกเอามาตรา ๕๓ มาประกอบ

ที่ประชุมเห็นชอบด้วยตามที่นายเคื่อน ฯ ขอแก้ไข

นายเคื่อน ฯ อ่านร่างมาตรา ๕๕ ทวิ เสนอที่ประชุมซึ่งนายเคื่อน ฯ แก้ตามร่างมาตรา ๕๖ ที่ไต่ตกลงไปแล้วมีความว่า

"ผู้ใด กระทำหรือพยายามกระทำการประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพ นายรัฐมนตรีอันเป็นการกระทำที่มีลักษณะสามารถเป็นอันตรายแก่ชีวิต มีความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต

"ถ้าการกระทำนี้มีลักษณะไม่สามารถเป็นอันตรายอย่างใดแก่ชีวิต ผู้กระทำมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบหกรปีถึงยี่สิบปี"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

นายเคื่อน ฯ อ่านร่างมาตรา ๕๕ จัตวา เสนอที่ประชุมซึ่งเมื่อแก้ไขตามร่างมาตรา ๕๖ ทวิ แล้ว มีความว่า "ผู้ใด กระเตรียมเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา ๕๕ ทวิ หรือ ๕๕ ทวิ หรือสมรู้กับผู้กระทำหรือรู้ว่ามีผู้กระทำผิด ปกปิดไว้ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบสองปีถึงยี่สิบปี"

หลวงประสาธ ฯ - สมรู้จะให้ เป็นตัวการหรือไม่

นายเคื่อน ฯ - ร่างมาตราอื่น ๆ ในชั้นต้นรวมอยู่กับการกระเตรียมการ

แต่ภายหลังที่ประชุมให้ตัดออกยกไปบัญญัติ เป็นอีกมาตราหนึ่ง

พระยาอรธการวิทย์ ฯ - อาจให้คำว่า "หรือสมรู้ในความผิดนั้น"

นายเคื่อน ฯ - เราต้องการเอาผิดกับผู้สมรู้ในการกระทำทุกอย่างเช่นกระเตรียมการ เพราะลคโทษลงไปแล้ว

หลวงประสาธ ฯ - สมรู้ในการกระเตรียมตามหลักธรรมดาไม่มีโทษเสียเลย จึงมีแง่สามแง่ คือ เอาโทษเท่ากับตัวการหรือน้อยกว่าตัวการ หรือถือว่าเป็นความผิดต่างหาก

- ประธาน ฯ -

๑๐.

ประธาน ฯ - หลักการที่มอบหมายมาอย่างไร
 นายเคื่อน ฯ - ให้เอาโทษเท่ากับกระทำพระราชินี
 พระยารรถการวิทย์ ฯ - ควรเอาอย่างกฎหมายปัจจุบันคือพระราชบัญญัติแก้ไข
 เพิ่มเติมกฎหมายลักษณะอาญา พ.ศ. ๒๔๕๒ เพราะกฎหมายนี้เพิ่งจะได้ใช้
 หลวงประสาธ ฯ - เราเอาผิดเพื่อความปลอดภัย ส่วนในแง่การทำให้
 เป็นแบบเดียวกัน (uniformity) ควรให้เหมือนกันให้หมด
 พระยารรถการวิทย์ ฯ - ควรร่างตามกฎหมายปัจจุบัน
 หลวงประสาธ ฯ - ตามกฎหมายปัจจุบัน ผู้สมรู้เป็นความผิดต่างหาก แต่
 เราได้ตกลงกันใหม่ให้มีโทษเท่ากับตัวการ
 นายเคื่อน ฯ - ถ้าไม่มีบัญญัติเรื่องสมรู้ไว้เป็นพิเศษ โทษจะแรงกว่า
 หลวงประสาธ ฯ - แทนนอกจากนั้นตามหลักกรรมกา สมรู้ในการเตรียม
 การมีไม่ไ้ ซึ่งเราต้องการให้มี
 พระยารรถการวิทย์ ฯ - ถ้าประสงค์เช่นนั้นต้องแยกบัญญัติเป็นอีกมาตราหนึ่ง
 ที่ประชุมได้ถกกันว่า "สมรู้กับผู้กระทำ" ออก นอกนั้นรับถ้อยคำซึ่งนายเคื่อน ฯ
 ได้แก้ไขแล้ว และไทยกราบมาตรา ๕๕ เบ็ดเสร็จ ทำนองเดียวกับร่างมาตรา ๕๙ ฉ. ใช้
 คำว่า "ผู้สมรู้ในความผิดตามมาตรา ๕๕ ทวิ ถึงมาตรา ๕๕ จัตวา มีความผิดของระวาง
 โทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น"
 นาย อารี กียอง การหมิ่นประมาทหรือดูถูกนายกรัฐมนตรี จะเอาผิดเป็น
 พิเศษหรือไม่ ถ้าไม่เอาจะรู้สึกแปลก เพราะได้เอาโทษมาแล้วในเรื่องอื่น
 ที่ประชุมเห็นว่า ควรเป็นไปตามที่ได้ตกลงไว้ในการประชุมวาระที่ ๑ ซึ่ง
 มีมติว่าไม่ควรบัญญัติถึงเรื่องนี้
 หมดเวลาประชุม นักประชุมกราบหน้า วันศุกร์ ที่ ๑๐ มกราคม ๒๔๕๔
 เวลา ๑๐.๐๐ น.
 ปิดประชุมเวลา ๑๒.๑๐ น.

๕๖๖๓ ๑๑๕๖๓

ผู้กรรายงาน.

เสริญ พิมพ์

๕๖๖๓-๑๑๕๖๓

มติของที่ประชุมคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา
ครั้งที่ ๑๙๓/๒๖/๒๕๕๔
วันศุกร์ ที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๔

ประเด็นที่พิจารณา

มติ

ร่างมาตรา ๑๐๕ ทวิ เพิ่ม

(๑) นาย อาร์ท ก้อยอง เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า กฎหมายอาญาได้จำแนกสิ่งที่คุ้มครองออกไป และมีเหตุถึงสภากันแทนราษฎรและกองทัพอากาศ กฎหมายฝรั่ง เคยคุ้มครองและศาลเหมือนกัน ในประเทศไทยไม่เคยปรากฏว่ามีคนเหยียดหยาม กองทัพหรือศาล จะควรขยายถึงกองทัพและศาล กว้างหรือไม่ เห็นควร เติมสภากันแทนราษฎร กว้าง

(๒) หลวงจรัญญู ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า สำหรับศาลไม่จำเป็น เพราะในกฎหมายนี้ ทำให้เสื่อมเสียอำนาจศาลอยู่แล้ว อาจเกินไว้

(๓) น.จ.สถล ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ไม่ควรเอาสิ่งหมิ่นหมิ่น เช่นถ้าเขียนว่า "ทหาร" จะหมายถึงทหารกันทีเดียวก็ได้

(๔) พระยาอรุณการวิทย์ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ถ้าจะเติมคำว่า "สภากันแทนราษฎร" ไป เกรงว่าจะทำให้คนเข้าใจผิด ต่างกับเรื่อง

(๕) หลวงจรัสรัง ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ควรบัญญัติเฉพาะสิ่งที่ร่างมาไว้ก่อน

(๖) หลวงประสาธ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ถ้าใช้คำว่า "เหยียดหยาม" จะแปลยาก ยากอะไร ไม่ก็ ควรใช้คำว่า "หมิ่นหยาม"

(๗) พระยาสิทธิ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า พระราชบัญญัติซึ่งใช้คำว่า "หมิ่นหยาม" ก่อให้เกิด แก่คำว่า "เหยียด" เราเข้าใจกัน เช่น หมิ่นคน เป็นการดูถูกมองแรง

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) รวมกันไป) ที่ประชุมเห็นว่า สิ่งต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในร่างของเสนาบดีการดีแล้ว ไม่ควรขยายไปถึงสิ่งอื่น ๆ นอกจากรัฐธรรมนูญ

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) และ (๑๑) รวมกันไป) ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "เหยียดหยาม"

๒.

- (๔) ม.จ. สกต ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) คำว่า "เหยียดหยาม" อ่อนกว่าคำว่า virify หรือคำที่แรงกว่า
- (๕) หลวงจรัญฯ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ควรใช้คำว่า "กุ่มนิน" ถ้าใช้คำว่า "เหยียดหยาม" จะเข้าใจเป็นคำคำไป
- (๖) หลวงประสาธ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) คำว่า "เหยียดหยาม" พอไปได้ เพราะหมายถึง เียดหยามหรือใช้สิ่งที่ยาม
- (๗) หลวงท้าววัง ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) คำว่า insult และ defame เราหากำไว้แล้ว จะไปเอาคำที่ตรงกับ insult คือ กุ่มนินมาใช้ จะไม่หมายความถึง virify คำว่า "เหยียดหยาม" คำว่า "เหยียดหยาม"
- (๘) ม.จ. สกต ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) คำว่า "สิ่งอื่นใดในความหมายถึง" นั้นหมาย หมายว่า "ไชนแทน" ไช้หรือไมไ้ ในพจนานุกรมมีคำ หนึ่งคำหนึ่งคือ "ปฏิมากร" รุ่งแปลว่า "รูปเปลี่ยน" ไช้แทน
- (๙) "ระยาลักษณ์" ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า คำว่า "ไชนแทน" หมายถึงไชนแทนกันได้ หมายความว่า "มีความหมายถึง" นั้นเช่นพระพุทธรูป หมายความว่าถึงพระพุทธรูเจ้า แต่ไม่ใช้ "ไชนแทน" พระพุทธรูเจ้า
- (๑๐) หลวงจรัญฯ ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า ในการประชุมคราวที่แล้วมาได้พูดกันว่าเอา "รัฐไทย" ค่าย
- (๑๑) "ระยาลักษณ์" ฯ เสนอ (ในที่ประชุม) ว่า "ชาติ" กับ "รัฐ" ไม่เหมือนกัน ถ้า คำว่า "รัฐไทย" ทำเช่นนั้นเข้หมายถึงรัฐยาลักษณ์ "ชาติ" หมายถึงราษฏร

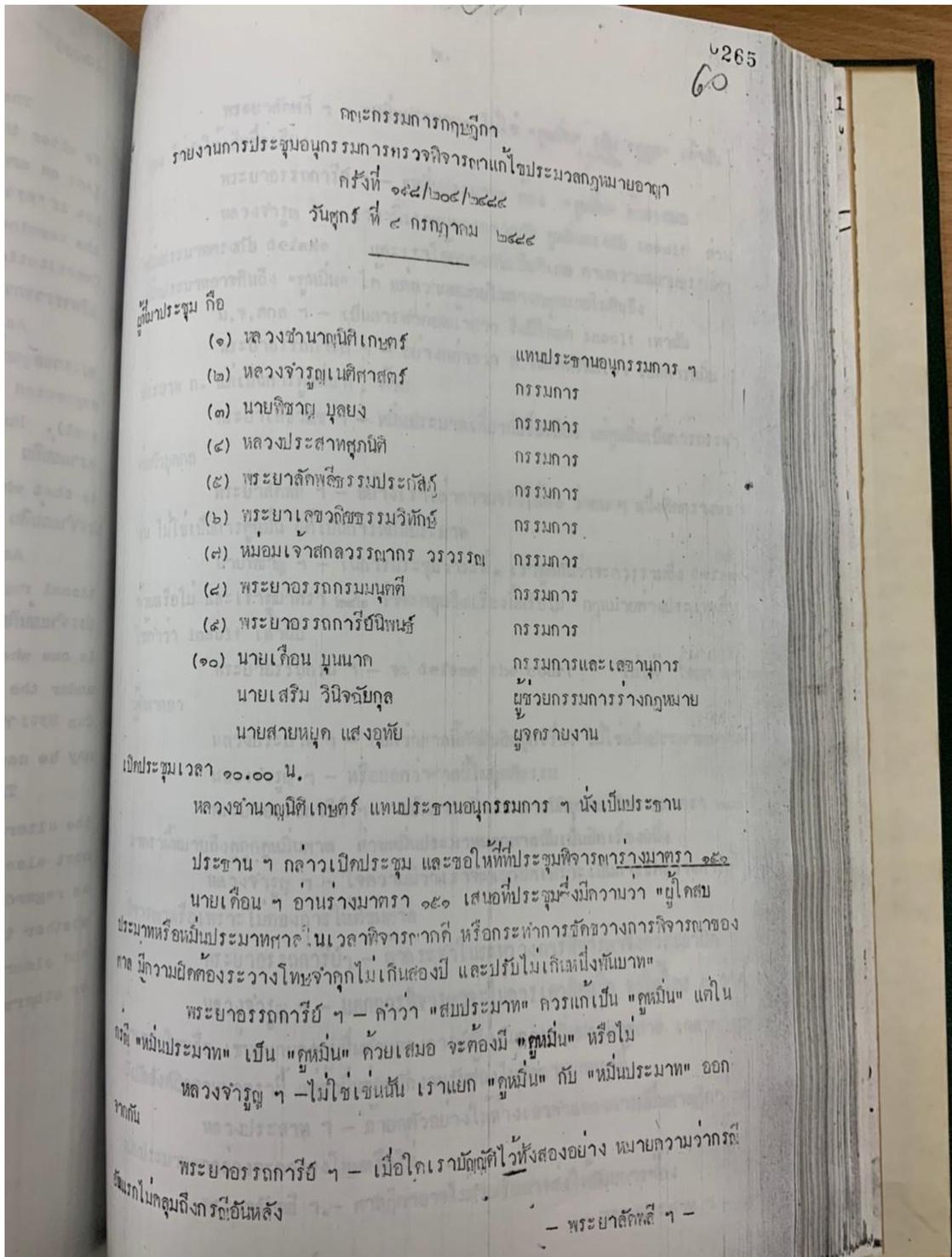
(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๕) และ (๑๖) รวม กันไป)
 ที่ประชุมเห็นว่า คำว่า "มีความหมาย ถึง" ก็อยู่แล้ว

(ที่ประชุมให้พิจารณา (๑๔) (๑๕) (๑๖) (๑๗) และ (๑๘) รวมกันไป)
 ที่ประชุมเห็นว่า ควรใช้คำว่า "ชาติ ไทย"

ภาคผนวก ง

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 198, 204/2484

พระยาสิทธิ์พลี ฯ - "หมิ่นประมาท" ไม่ใช่ "ดูหมิ่น" เป็น "ดูถูก" เท่านั้น
เอง ไม่ทำให้เสียชื่อเสียง

พระยาอรธการีย์ ฯ - "หมิ่นประมาท" ต้อง "ดูหมิ่น" ด้วยเสมอ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - เวลาที่เราแยกออกจากกัน ดูหมิ่นตรงกับ insult ส่วน

หมิ่นประมาทตรงกับ defame และเราโต้ตกลงกันเป็นพิเศษ ตามความหมายธรรมดา

หมิ่นประมาทอาจกินถึง "ดูหมิ่น" ได้ แต่ความหมายในทางกฎหมายไม่กินถึง

ม.จ.สกล ฯ - เป็นการทำท่อน้ำตาแล้ว จึงมีโทษแต่ insult เท่านั้น

พระยาอรธการีย์ ฯ - อย่างกล่าววว่า ก. ไปลักทรัพย์เขา เป็นการหมิ่น

ประมาท ก. แต่เป็นการดูหมิ่น ก. ด้วย

พระยาเลขวิธิ ฯ - หมิ่นประมาทเกี่ยวกับชื่อเสียง แต่ดูหมิ่นเป็นการกระทำ

ต่อตัวบุคคล

พระยาสิทธิ์พลี ฯ - อย่างเราเล่าความจริงให้ฟัง ว่าคนๆ หนึ่งคิดกรางหลาย

หมิ่น ไม่ใช่เป็นการดูหมิ่น แต่เป็นการหมิ่นประมาท

นายพิชิต ฯ - ในการประชุมวาระที่ ๑ เราพูดกันว่า จะรวบรวมถึง defame

ด้วยหรือไม่ และเราคุมตรา ๒๕๒ ว่า จะกลุมถึงเรื่องนี้หรือไม่ กฎหมายต่างประเทศอื่น ๆ

ใช้คำว่า insult เท่านั้น

พระยาอรธการีย์ ฯ - จะ defame the court ไม่ได้ โทษแต่ defame

ผู้พิพากษา

หลวงประสาธ ฯ - บอกว่าศาลนี้คิดสินคิดทุกเรื่อง ไม่ใช่หมิ่นประมาทศาลหรือ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - หรือบอกว่าศาลนี้ไม่ยุติธรรม

พระยาอรธการีย์ ฯ - เป็นการหมิ่นประมาทนี้ต่อบุคคล ผิดตามมาตรา ๒๕๒

มาตรานี้หมายถึงดูถูกดูหมิ่นศาล ส่วนหมิ่นประมาทนอกศาลนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ใจความมีว่าเราจะเอาผิดเพราะ เป็นการชักชวนวงการ

พิจารณาหรือเพราะไม่ต้องการให้ศิษย์ศาล

พระยาอรธการีย์ ฯ - ถ้ากระทำในระหว่างการพิจารณาจึงควรเอาผิด

หลวงจ่ารัฐ ฯ - แยกการพิจารณาจะไม่ควรเอาผิดหรือ จะให้ใคร ๆ ว่าศาล

ตามชอบใจหรือ เช่นนายความยื่นคำแถลงการณ์เป็นการหมิ่นประมาทศาล เวลาศาลออก

นั่งตัดสินคดีผิดตามมาตรานี้ แต่ถ้ายื่นข้อพิพาทรับฟ้องไม่ผิดตามมาตรานี้

หลวงประสาธ ฯ - ถ้ายกตัวอย่างให้ทางเอาคำแถลงการณ์ศาลฎีกา แต่

หมิ่นประมาทศาลล่างจะควรลงโทษหรือไม่

พระยาสิทธิ์พลี ฯ - ศาลฎีกาอาจไม่รับหรืออาจสั่งให้อัยการฟ้อง

หลวงประสาธ ๑ - จะเอาอีกหรือไม่ ถ้าเอาคำว่า "หมิ่นพระมาท" ไว้ก็เข้า
 พระยาเลขาวิชัย ๑ - ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีความแห่ง ร.ศ. ๑๒๗ เจ้า
 ถือว่าเป็นการหมิ่นพระมาท
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - ถ้าเป็นคดีที่ชักรักเป็นการแน่ แต่ถ้ายินอะไรที่เขาดีกว่า
 เจ้าวรจะพูดก็ได้ก็ควรให้เขาทำ
 หลวงประสาธ ๑ - ก็ว่ากันตามความยุติธรรม
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - จะแปลก ถ้ามาแดงศาลฎีกา ศาลแพ่งเรียกตัวไปลงโทษ
 หลวงจรัญ ๑ - ศาลแพ่งลงโทษไม่ได้ ศาลฎีกาจึงจะลงโทษได้
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - หมิ่นพระมาทองค์การของรัฐบาลมีอยู่แล้ว ส่วนศาลมา
 เขียนพิเศษเฉพาะเมื่อนั่งพิจารณาคดี
 หลวงประสาธ ๑ - ศาลไม่ใช่องค์การของรัฐบาล ศาลเป็นตัวแทนของพระ
 มาทวิชัย ถ้าตีความศาลเป็นตัวแทนของพระมหาจักรีวิชัยจะเห็นโทษ
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - ข้าพเจ้าหมายความว่าถึงองค์การของรัฐ (state)
 แต่สำหรับศาลในขณะพิจารณาคดีควรให้พิเศษ
 หลวงจรัญ ๑ - ให้แก่นี่ไม่พอ
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - ถ้าตีความศาลเป็นตัวแทนพระมหาจักรีวิชัย มีข้อโยง
 ไปมาตรา ๕๕
 หลวงประสาธ ๑ - เพราะไม่ได้โยงไปถึงจึงเขียนไว้ต่างหาก
 นายพิชานู ๑ - ต้องเป็น court in sitting
 หลวงประสาธ ๑ - ถ้าหมิ่นพระมาทศาลทางหนึ่งสื่อพิมพ์จะเป็นอย่างไร
 นายพิชานู ๑ - ไม่เกี่ยวกับเรื่องนี้ มาตรานี้เป็นเรื่องศาลนั่งพิจารณาคดี และ
 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาคดีความแห่ง
 พระยาเลขาวิชัย ๑ - ถ้าหมิ่นพระมาทศาล เวลาทำการอยู่ในห้องควรเอา
 คุกคามละเมือกอำนาจศาล
 พระยาอัคคี ๑ - อำนาจประมวลกฎหมายอาญาเงินแสนที่ประชุม
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - กฎหมายจึงมีสองวรรคและมีผู้ตีถึงเจ้าพนักงานทั่ว ๆ
 ไป แต่เรามีวรรคเดียว
 หลวงจรัญ ๑ - ถึงแม้ศาลจะไม่ได้พิจารณาก็ควรเอา
 พระยาอรธการวิชัย ๑ - ถ้าคิดถึงความสำคัญ หมิ่นพระมาทคณะรัฐมนตรีก็ต้อง
 เอาเหมือนกัน
 หลวงจรัญ ๑ - เรารักษากฎการพิจารณาของศาล
 - พระยาอรธการวิชัย ๑ -

๗๕๕

๖358

๑๐๗.

ส่วนที่ ๔
ว่าด้วยความผิดของศาสนา

ลักษณะ ๔
ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

มาตรา ๑๗๒

ผู้ใดทำลายวัตถุ หรือสถานอันเป็น
เคารพในทางศาสนาของบุคคลจำพวกใดใด
หรือให้วัตถุหรือสถานเช่นว่ามานั้นชำรุด
หรือเสียหายก็ดี ถ้ามันทำโดยอาการที่
เห็นได้ว่าเป็นข้อหมิ่นประมาทแก่ศาสนา
ของบุคคลผู้หนึ่งผู้ใดไซ้ ท่านว่ามีความผิด
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี
แต่ให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาท ถ้วยอีกโทษหนึ่ง

ผู้ใด กระทำด้วยประการใด ๆ แก่
วัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนา
ของหมู่ชนใดอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา
นั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
สามปี และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

มาตรา ๑๗๓

ในเวลาศาสนิกชนประชุมกันมีสักการ
พิธีกระทำพิธีกรรมตามลัทธิศาสนาใดใด
โดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าแลผู้ใดก่อให้เกิด
ความวุ่นวายขึ้นในที่ประชุมนั้นไซ้ ท่านว่ามีความ
ผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าปีหนึ่ง
แต่ให้ปรับไม่เกินกว่าสองร้อยบาท ถ้วยอีกโทษ
หนึ่ง

ผู้ใดก่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในที่ประชุม
ศาสนิกชนเวลาประชุมกันมีสักการหรือกระทำ
พิธีกรรมตามศาสนาใด ๆ โดยชอบด้วยกา
หมาย มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่
เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสองร้อยบาท

ส่วนที่ ๕
ว่าด้วยความผิดที่กระทำให้เกิดภัยอันตราย
แก่บุคคล แลทรัพย์สิน

ลักษณะ ๕
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

หมวดที่ ๑
ความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิด

(ตัดออก)

มาตรา ๑๗๔

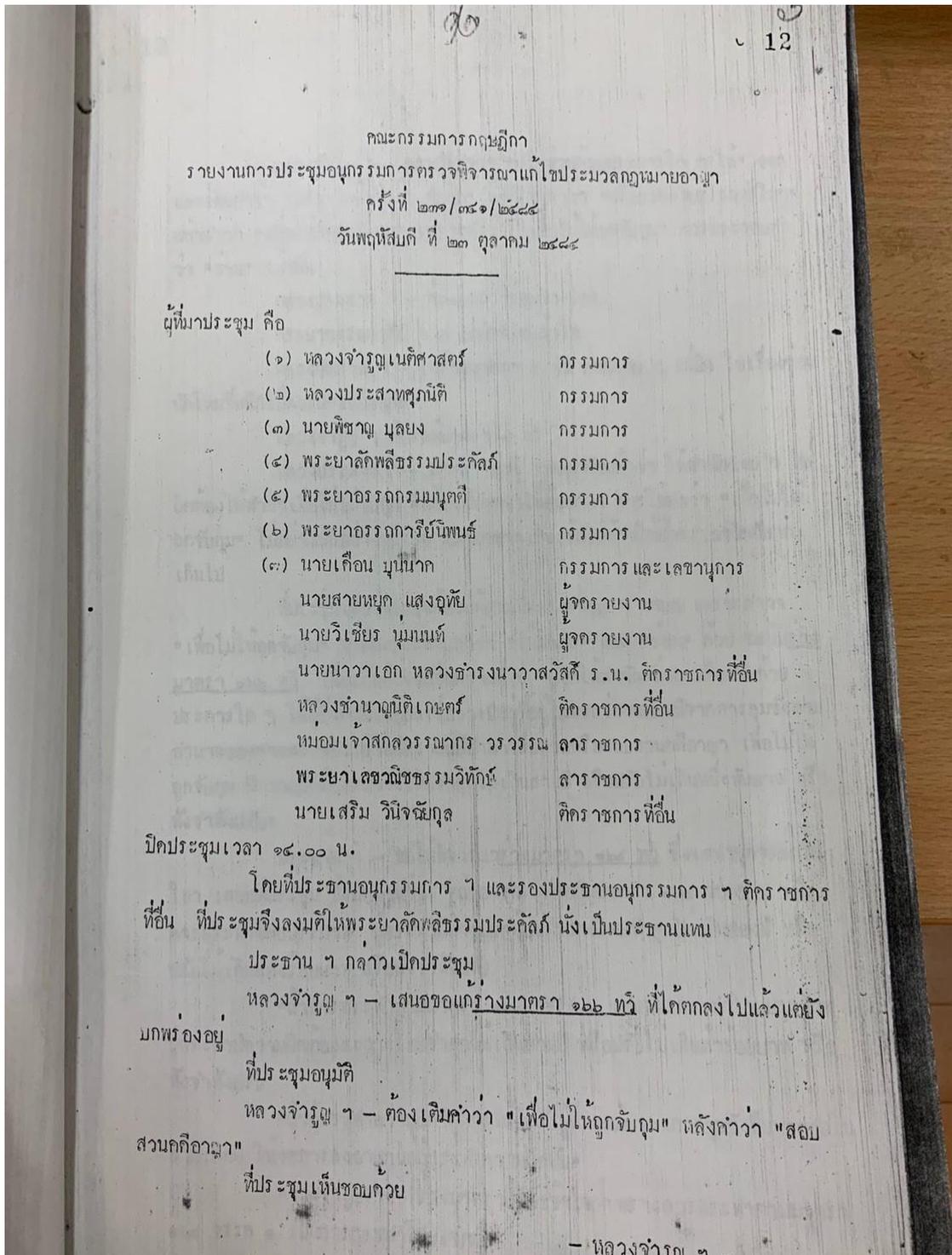
ผู้ใดใช้ผู้อื่นด้วยอุบายเสี้ยมสอนอย่าง
ใด ๆ ให้กระทำความผิดอันต้องด้วยลักษณะ

(ตัดออก)

ภาคผนวก จ

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 231, 341/2484

หลวงประสาธ ๓ - ใช้คำว่า "ผู้ใดประพฤติตนไม่สมควรในบรี เวณศาล หรือชักชวนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยในบรี เวณศาล หรือว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดนอกบรี เวณศาล อันเป็นการรบกวนการพิจารณาของศาล มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหก เดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท"

หลวงจำรูญ ๓ - แก่เข่นนั้นคำว่า "อันเป็นการรบกวนการพิจารณาของ ศาลจะประกอบการกระทำทั้งหมด

หลวงประสาธ ๓ - เอาเรื่องนอกบรี เวณศาลมาอยู่ข้างท้ายพอเข้าใจได้

หลวงจำรูญ ๓ - เอาคำว่า "นอกบรี เวณศาล" ออกเสียที่เกี่ยวข้องจะได้อะไรหรือไม่

หลวงประสาธ ๓ - จะแปลไปว่าต้องเป็นในบรี เวณศาล

ประธาน ๓ - ไม่เคยมีกฎหมายบัญญัติในบรี เวณศาล ถ้าต้องการเอาโทษ การกระทำนอกบรี เวณศาลก็ต้องบัญญัติให้ชัด

หลวงจำรูญ ๓ - เอาเรื่องนอกบรี เวณศาลมาไว้ข้างหน้าก็ดีกว่า

หลวงประสาธ ๓ - ถ้าเอาไว้ข้างหลังที่เกี่ยวข้องจะไม่แปลผิดไปได้

ที่ประชุมตกลงให้ร่างมาตรา ๑๔ มีความความกึ่งที่หลวงประสาธ ๓ เสนอ

ข้างต้น

ประธาน ๓ - ขอให้พิจารณาลักษณะ ๔ ความผิดต่อศาสนา ต่อไป ที่ประชุมเห็นว่า ข้อลักษณะถูกต้องแล้ว

ประธาน ๓ - ขอให้พิจารณา ร่างมาตรา ๑๔ ซึ่งมีความว่า "ผู้ใดกระทำ โดยประการใด ๆ แก้ววัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของมนุษยโลก ๆ อันเป็น การเหยียดหยามศาสนานั้น ๆ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่ เกินหนึ่งพันบาท"

หลวงจำรูญ ๓ - ที่ใช้คำว่า "ศาสนา" นั้นแค่นั้น อย่างพื้นฐานไม่ใช่เอา หรือไม

หลวงประสาธ ๓ - ทำลายเจดีย์ เจม ๆ ศาลฎีกาไม่เอาผิด

หลวงจำรูญ ๓ - ใช้คำว่า "กระทำด้วยประการใด ๆ" ไม่ใช่ "โทษประ การใด ๆ"

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย

พระยาอรชรการีย์ ๓ - ต้องเป็นการกระทำต่อวัตถุ กระทำด้วยวาจาไม่ เป็นไร

พระยาอรชรกรม ๓ - คำว่า "กระทำการใด ๆ" ก็นับถึงวาจา

^{+ สันนิษฐาน}

- พระยาอรชรการีย์ ๓ -

๒๑

๑๐.

พระยาอรรดการีย์ ฯ - ถ้าทำสถานที่จะทำด้วยวาจาได้อย่างไร
หลวงประสาธ ฯ - ได้ เช่นไปยื่นต่อหน้าพระพุทธรูปแล้วพูดว่า "มาชีวิต
สักก็สัพพอย่างใด"

พระยาอรรดการีย์-หรืออย่างว่ารูปเหมือนอ้ายโจรก็เป็นเถร กล่าวด้วยวาจา

หลวงประสาธ ฯ - เป็นการทำลายความสงมศรวร เอา

พระยาอรรดการีย์ ฯ - หรืออย่างแก้ผ้าต่อหน้ารูปในทางศาสนา แม้จะไม่ถูก

ต้องตัวก็ควร เป็นความผิด

หลวงประสาธ ฯ - อย่างคำพระสงฆ์ไม่ควร เอา

พระยาอรรดการีย์ ฯ - คำพระสงฆ์ไม่เป็นไร

หลวงจำรัฐ ฯ - อย่างเจอะพระ เสดยสูบหัวพระ เล่น ควร เอานึก

หลวงประสาธ ฯ - เป็นกถากระทำผิดต่อบุคคล เราไม่ได้คุ้มครองเฉพาะ

ศาสนาพุทธ

ประธาน ฯ - ไม่มีปัญหา ก็จะทำด้วยประการใด ๆ ก็ได้

หลวงจำรัฐ ฯ - อย่างจับหัวพระ เล่นควร เอานึก

หลวงประสาธ ฯ - ถ้าเช่นนั้นถึงหนวดยากหลวงฝรั่ง เสสก็ต้อง เป็นผิดเหมือนกัน

หลวงจำรัฐ ฯ - ใช้คำว่า "ผู้ใดกล่าววาจาหรือกระทำด้วยประการใด ๆ

วลา"

หลวงประสาธ ฯ - คำว่า "กระทำด้วยประการใด ๆ" ก็แล้ว

พระยาอรรดการีย์ ฯ - ถ้าใส่จะไปกะทมมาคร่าอื่น

นายพิชานู ฯ - จะต้องระวังที่จะแยกเรื่องเสรีภาพในการวิจารณ์กับการ

เหยียดหยามให้ออกจากกัน

ที่ประชุมเห็นว่าร่างมาตรา ๑๖๒ ของเลขานุการได้ความชัดค้และ ตรง
ตามความประสงค์แล้ว จึงเป็นแต่แก้ถ้อยคำเล็กน้อย ซึ่งเมื่อแก้แล้วมีข้อความดังนี้ "ผู้ใด
กระทำด้วยประการใด ๆ แก้วตฤ หรือสถานอื่นเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหนุชนใด
อันเป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี และปรับ
ไม่เกินหนึ่งพันบาท"

หมดเวลาประชุม นักประชุมคราวหน้าวันศุกร์ ที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๘๘ เวลา

๑๐.๐๐ น.

บิกประชุมเวลา ๑๖.๑๕ น.

ผู้กรรายงาน.

เสริญ พิมพ์

- ๕ -

(๔) พระยาลักขณ์ ๗ เสนอว่า ไม่ควรมี
กฎหมายขึ้นนอกบริเวณศาล ถ้าต้องการเอา
โทษการกระทำนอกบริเวณศาล ก็ต้องมีนิติ

ลักษณะ ๔ ความผิดต่อศาสนา

ที่ประชุมแจ้งว่า ชื่อลักษณะถูกต้องแล้ว

ร่างมาตรา ๑๗๒

(๑) หลวงประสาธ ๗ - เสนอว่า ใช้คำ
ว่า "กระทำความผิดประการใด ๆ" ไม่ใช่ "กระทำ
การใด ๆ"
โดยประการใด ๆ"

ที่ประชุมให้ใช้คำว่า "กระทำความผิด

(๒) หลวงจางูญ เสนอว่า ใช้คำว่า "ผู้ใด
กล่าววาจา หรือกระทำความผิดประการใด ๆ ฯลฯ"

ที่ประชุมเห็นว่า การกระทำความผิด
ตามมาตรานี้ อาจกระทำโดยทางวาจาก็ได้ แต่
ที่ใช้คำว่า "กระทำความผิดประการใด ๆ" นั้นคือ
แล้ว และหมายความถึงการกระทำความผิดวาจา
อยู่ในตัวแล้ว ที่ประชุม ให้แก้ไขร่างมาตรา
๑๗๒ เล็กน้อย ซึ่งเมื่อแก้ไขแล้วมีข้อความดังนี้
"ผู้ใดกระทำความผิดประการใด ๆ แก้วัตถุ

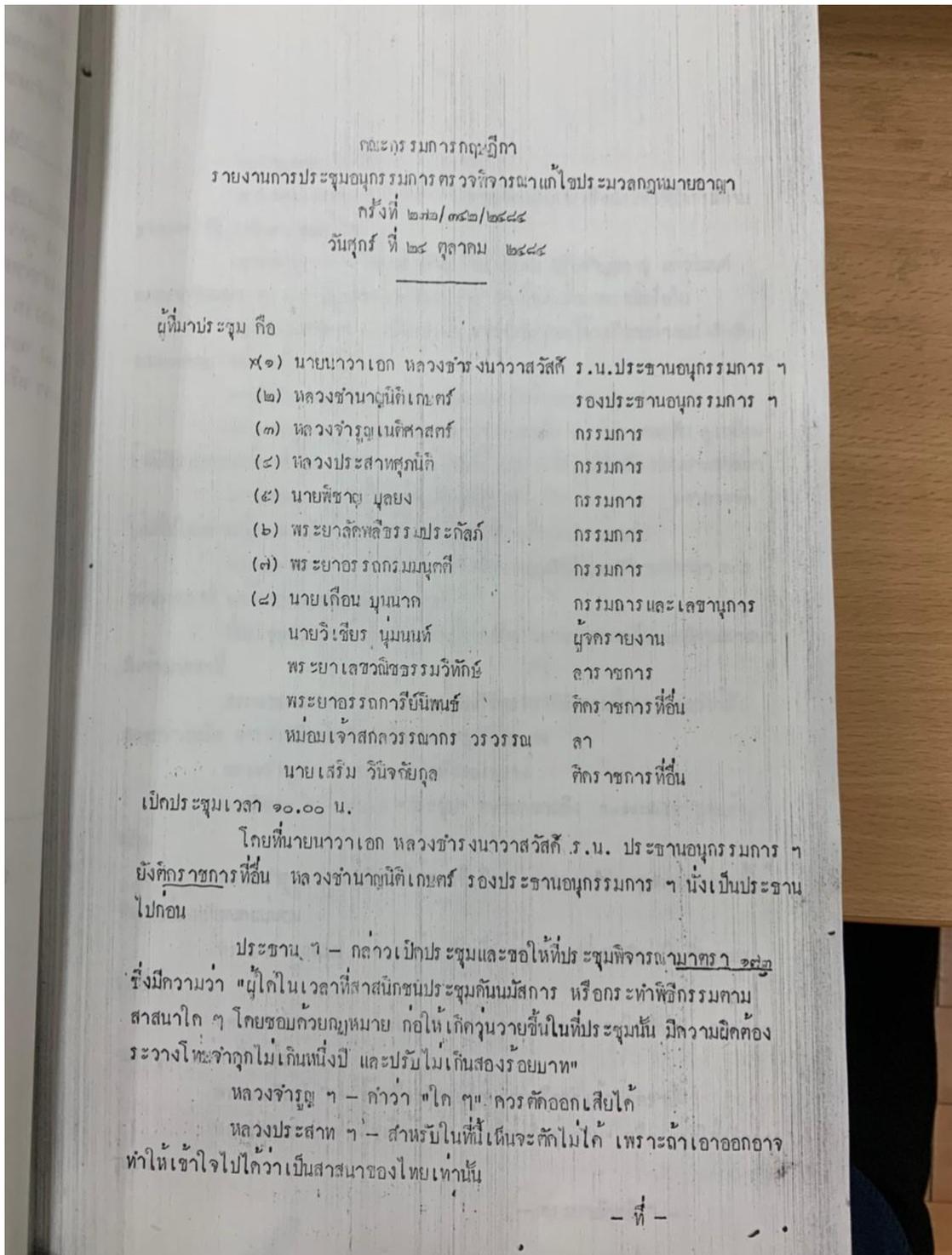
สถานอันเป็นที่เคารพใน
ทางศาสนาของมนุษยใด อันเป็นการเหยียดหยาม
ศาสนานั้น มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่
เกินสามปี และปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท.

นักประชุมคราวหน้า วันศุกร์ ที่ 24 ตุลาคม ๒๕๕๔ เวลา ๑๐.๐๐ นาฬิกา.

ภาคผนวก ฉ

รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา

ครั้งที่ 232, 342/2484

๒.

ที่ประชุมตกลงไม่ดีกว่าว่า "ใด ๆ"

พระยาอรชรกรม ฯ - ที่ว่า "ประชุมกันนมัสการหรือกระทำพิธีกรรมตามศาสนา" นั้น จะกินความแค่ไหน

หลวงจ่ารัฐ ฯ - เช่นเราทำบุญขึ้นบ้านใหม่ หรือทำบุญอายุ แล้วนิมนต์พระมาสวดหลาย ๆ องค์ มีผู้มาก่อเหตุขึ้นในงาน เช่นนี้จะเข้ามาครานี้หรือไม่

หลวงประสพ ฯ - เห็นจะเข้า เพราะพิธีเช่นนี้ถ้าเรียกอย่างฝรั่งก็เป็น blessing อย่างหนึ่ง

นายพิชาญ ฯ - กฎหมายของเราของอัครราชบัณฑิตว่าของเรา

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ตามลัทธิศาสนาทางคาทอลิก และโปรเตสแตนต์ เหมือนกันว่าพิธีทุกอย่างจะต้องทำใน church ถ้าทำที่อื่นอย่างนี้ก็ไม่เป็นพิธีกรรมตามศาสนา

นายพิชาญ ฯ - ไม่ใช่อย่างนั้น พิธีกรรมที่เรียกว่า mass เขาอาจจัดให้มีขึ้นในสถานที่บางแห่งก็ได้ เช่นในห้องโถงของสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

หลวงประสพ ฯ - ก่อเหตุเวลาพระสวดมนต์หรือเทศน์ตามศาสนา ควรเข้ามาครานี้ แต่ถ้อยอย่างสวดกลุ่ให้สดก็ไม่ใช่

ที่ประชุมเห็นว่า ถ้าก่อให้เลิกวุ่นวายในเวลาพระสวดหรือเทศน์ตามศาสนา ก็เข้ามาครานี้

พระยาอรชรกรม ฯ - ประชุมกันหรือกระทำพิธีกรรมนี้เราจะเอาไว้ทั้งสองอย่างหรือ การทำพิธีกรรมก็ต้องมีการประชุมกันอยู่เอง

หลวงจ่ารัฐ ฯ - ควรเอาไว้ทั้งสองอย่าง

นายพิชาญ ฯ - คำว่า "ประชุม" หมายความว่า assembly ถูกแล้ว

หรือ

หลวงจ่ารัฐ ฯ - เห็นจะไม่ตรงทีเดียว เพราะการประชุมตามครานี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดแน่นอน

พระยาอรชรกรม ฯ - คำว่า "ในที่ประชุม" เปลี่ยนเป็น "ในที่ชุมนุม"

จะดีกว่า

หลวงประสพ ฯ - ไม่ได้ ประเด็นจะจำกัดเฉพาะในวัดไป เอาคำว่า "ประชุม" อย่างนี้แล้ว

พระยาฉัตร ฯ - ต้องถึงเกิดเหตุวุ่นวายหรือจะเข้ามาครานี้

หลวงประสพ ฯ - จะใช้คำว่า "ก่อให้เกิดวุ่นวาย" หรือ "ก่อให้เกิดการวุ่นวาย"

- พระยาฉัตร ฯ -

พระยาสิทธิ ๑ - ของเก่าที่ใช้ "ก่อให้เกิดวุ่นวาย" แต่จะเพิ่ม "การ" ก็ได้

พระยาอรุณกรม ๑ - ก่อให้เกิดวุ่นวายนี้ ฟังดูคล้ายๆกับว่าต้องมีหลายคนมาทำให้เกิดวุ่นวายขึ้น ถ้าคน ๑ เดียวเป็นต้นเหตุจะพอหรือไม่

หลวงประสพ ๑ - พอ เช่นคน ๑ เดียวร้องตะโกนในเวลาเขาทำพิธีว่าไฟไหม้ ก็เข้ามาครหานี้

หลวงจำรัฐ ๑ - คำว่า "ศาสนิกชน" ก็อาจเป็นผิดเพี้ยนที่จะหมายความรวมทั้งพระค้ายหรือไม่ เช่น เวลาพระท้าวค้ำ จะถือว่า เป็นเวลาศาสนิกชนประชุมกันได้หรือไม่

หลวงประสพ ๑ - ได้ พระก็รวมอยู่ในศาสนิกชนเหมือนกัน

พระยาอรุณกรม ๑ - ถูกแล้ว พระก็เป็นศาสนิกชน

ประธาน ๑ - เป็นอันว่ามาครานี้ตกลงกันในหลักการ และถ้อยคำแล้ว แต่เห็นว่าการเขียนประโยคยังไม่สู้จะดีนัก ควรเอาคำว่า "ผู้ใดก่อให้เกิดวุ่นวาย" ขึ้นก่อน

หลวงประสพ ๑ - ก็เหมือนกัน

ประธาน ๑ - ในเรื่องโทษนั้นดีแล้วหรือยัง

หลวงจำรัฐ ๑ - โทษจำคุกก็แล้ว โทษปรับเอาไว้ตั้งนี้ก่อน แล้วจักกันใหม่

ที่หลัง

ที่ประชุมตกลงแก้ไขมาตรา ๑๗๓ แล้ว อ่านได้ดังนี้

"มาตรา ๑๗๓ ผู้ใดก่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในที่ประชุมศาสนิกชนในเวลาประชุมกันมีสิทธิหรือกระทำการผิดศีลธรรมตามศาสนาใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี และปรับไม่เกินสองร้อยบาท"

ประธาน ๑ - ค่อยไปนี้ขอให้ที่ประชุมพิจารณาบทบัญญัติในลักษณะ ๕ ว่าด้วย "ความผิดคือความปลุกปั่นโดยทั่วไป" เกี่ยวกับลักษณะนี้มีบันทึกของนายพิชชา ๑ เสนอมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

พระยาสิทธิ ๑ - ชื่อลักษณะนี้มีคำว่า "โดยทั่วไป" เกรงจะไปรวมถึงรัฐเข้าด้วย

นายพิชชา ๑ - สำหรับลักษณะ ๕ นี้ ในการที่จะหาข้อให้เหมาะซึ่งจะให้คลุมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในลักษณะนี้โดยครบถ้วนทั้งหมดนั้นยากมาก ถ้าดูประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศทั้งหลายจะเห็นได้ว่าเขาไม่ได้เอาเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้มาบัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน เขาแยกออกเป็นหลายลักษณะ และโดยมากต้องมีลักษณะ

- ที่เรียกว่า -

การอย่างดูร้าย ในภาคอื่นเช่นภาคอีสานเป็นต้นมักน้อยนักจะเกิดอย่างนี้ มีแต่ปล้น
 รอกฎหมายโดยมาก เช่น ๓ คนมีไม้ ๑ เอมไปพบคนเดินทางก็ขู่ว่าเอาของไม่ออกอาจ
 ร้ายแรงนัก ความผิดเหล่านี้ควรแก้ด้วยโทษหนักทำให้ค่าลงมาอีกบ้าง หรือก็ไม่บัญญัติ
 โทษหนักทำให้เสียเสีย เว้นแต่เรื่องปล้นหรือชิงทรัพย์ เพื่อให้ศาลได้ใช้ดุลยพินิจ
 ความสมควรแก่เหตุผลเป็นเรื่อง ๆ ไปในการกำหนดโทษ . . . ก่อนนี้การมีบัญญัติ
 กฎหมายควบคุมดุลยพินิจของศาลไว้บ้างนั้นก็เป็นการสมควรอยู่ เพราะการศึกษา
 กฎหมายยังหาใครเจริญแพร่หลายนักไม่ แม้คดีการศึกษาทางกฎหมายได้เจริญรุ่ง
 เรืองมากแล้ว ควรให้ออกาสผู้พิพากษาใช้ดุลยพินิจโดยกว้างขวาง การทำโลก
 เป็นการมีบัญญัติกฎหมายตายตัว ความนึกคิดของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาล
 สมัย โลกนี้ถ้าหากความข้องใจให้แก่ผู้ใช้กฎหมายได้ง่าย

ความเห็น ที่ประชุมเห็นว่า จะเพาะเรื่องปล้นทรัพย์ ควรเสนอ
 คณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีการลดอัตราโทษหนักให้ลดลง ส่วนความผิดอย่างอื่นไม่
 ควรลดหรือยกเลิกอัตราโทษหนัก ไม่ควร เสนอคณะรัฐมนตรี

ข้อ เสนอของศาลแขวงกะฉิบา (หลวงสิทธิการโกศล)

ข้อ (๗) มาตรา ๑๕๒ ตอนต้น ๓๓๓ หรือเว้นการที่ไม่ควรเว้น
 คุกเจตนาจะช่วยเหลือผู้คดีให้คงรับอาชญาตามกฎหมาย ๓๓๓

ความชั่วพินิจเจตนาช่วยโทษหนักให้เป็นเบา เช่นโทษปล้นให้เบ็ดลัด
 ไม่มีความผิด ควรแก้ว่า คุกเจตนาจะช่วยเหลือผู้คดีให้รับอาญา หรือให้รับอาชญาเบา
ลงกว่าฐานความผิดของมันตามกฎหมายไซ้ ๓๓๓

ความเห็น ที่ประชุมเห็นว่า ควรนำเสนอความเห็นนี้คือคณะรัฐมนตรี
 เพื่อวินิจฉัย

ข้อ (๘) ในส่วนที่ ๔ ซึ่งว่าด้วยความผิดต่อศาสนา เท่าที่บัญญัติไว้
 เพียงสองมาตราคือ ๑๗๒, ๑๗๓ นั้นยังไม่พอควรจะควบคุมให้ถึงความถึงความผิด
 เหล่านี้ด้วย

(๑) ผู้ที่กล่าวคำปฏิญาณพระพุทธรูปศาสนา

(๒) ผู้ที่แสดงการดูถูกดูหมิ่นพระพุทธรูปศาสนา เช่น แต่งตัวเป็นพระ
 หัวล้านเหยียดขอรานหรือเหยียดอกปล้ำจับต้องผู้หญิง หรือแต่งออกแสดงสีเสลด
 ในท่าทางตลกคะนองต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่น่าอึดจากและ เป็นการหมิ่นพระพุทธรูปศาสนา
 เป็นต้น

ความเห็น ที่ประชุมเห็นด้วยกับความเห็นนี้ ในข้อที่ได้มีบัญญัติ
 ลงโทษผู้ดูถูกดูหมิ่นศาสนา แต่เห็นว่าไม่ควรจะจำกัดเฉพาะ . . . ความน่ารัง
 ไร

ภาคผนวก ข

กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 เล่มที่ 25 ตอน 9 วันที่ 1 มิถุนายน 2451

ตอนที่ ๑ มิถุนายน ๑๒๗๗ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๒๕ หน้า ๒๔๖

มาตรา ๑๗๑

ใน การ ที่จะ พิพากษา กำหนด โทษ ผู้มีความผิด ที่ กล่าว ใน หมวด นี้ นั้น ท่านให้ คัด พิเคราะห์ ดู กำหนด โทษ เดิม ของ มัน ก่อน ก็ ว่า ตาม กำหนด โทษ เดิม นั้น มัน ยัง จะ ต้อง ตัด കു หรือ ยัง จะ ต้อง อยู่ ใน ที่ มี เขต รั บัง คม อีก ชำ นาน เท่า ไ้ แต่ ฐาน โทษ เดิม ของ มัน หนัก เบา เพียง ไ้ ให้ คัด กำหนด โทษ ใหม่ ตาม ควร แก่ กำหนด เวลา แต่ ลักษณะ ของ โทษ เดิม

ส่วนที่ ๔

ว่า ด้วย ความผิด ต่อ ศาสนา

มาตรา ๑๗๒

ผู้ใด ทำ ตาย วัตถุ หรือ สถานที่ อัน เป็น ที่ เคารพ ใน ทาง ศาสนา ของ บุคคล จำพวก ไ้ใด ก็ ตี ทำ ให้ วัตถุ หรือ สถานที่ เช่น ว่า มัน นั้น ชำ รุด ทูต ไ้ทรม เสีย หาย ก็ ตี ถ้า มัน ทำ โดย อาการ ที่ พัง เห็น ได้ ว่า เป็น ข้อ หนึ่ง ประมาณ แก่ ศาสนา ของ บุคคล ผู้ หนึ่ง ผู้ ไ้ใด ท่าน ว่า มัน มี ความผิด ต้อง รวาง โทษ จำคุก ไม่ เกิน กว่า สาม ปี แต่ ให้ ปรับ ไม่ เกิน กว่า พัน บาท ด้วย อีก โ้ดต หนึ่ง

มาตรา ๑๗๓

ใน เวลา สำ สนิท ชน ประชุม กัน นม ด้การ หรือ กระทำ พิธี กรรม ตาม ศาสนา ไ้ใด ไ้โดย ชอบ ด้วย กฎหมาย ถ้า แต่ ผู้ใด ก็ ด้ให้ เกิด อุบ วน วน ชน ใน ที่ ประชุม นั้น ไ้ ท่าน ว่า มัน มี ความผิด ต้อง รวาง โทษ จำคุก ไม่ เกิน กว่า ปี หนึ่ง แต่ ให้ ปรับ ไม่ เกิน กว่า สอง ร้อย บาท ด้วย อีก โ้ดต หนึ่ง

ส่วนที่ ๕

ว่า ด้วย ความผิด ที่ กระทำ ให้ เกิด ภัยอันตราย แก่ บุคคล แล ทรัพย์

หมวดที่ ๑

ความผิดฐาน ไ้ให้ ผู้อื่น กระทำ ความผิด

มาตรา ๑๗๔

ผู้ใด ไ้ผู้อื่น ด้วย อุบาย เสีย มส อย ่าง ไ้ใด ไ้ เพื่อ ให้ กระทำ ความผิด อัน ต้อง ด้วย ลักษณะ โทษ จำคุก ไม่ ต่ำ กว่า ปี หนึ่ง ลง มา ท่าน ว่า มัน มี ความผิด โทษ ที่ ท่าน บัญญัติ ไว้ สำหรับ ความผิด นั้น เท่า ไ้ ให้ แบ่ง เป็น สี่ ส่วน ให้ ลง อาญา แก่ มัน ผู้ ไ้ส่วน หนึ่ง แต่ อย ่า ให้ ยัง กว่า จำ คุก สาม ปี เป็น อย ่าง หนัก

ถ้า แต่ ความผิด ที่ มัน ไ้ให้ กระทำ นั้น ไ้มี ผู้กระทำ ชน ตาม มัน ไ้ก็ ตี หรือ เพียง แต่ พยายาม จะ กระทำ ก็ ตี ท่านให้ ด้ว่า มัน ผู้ ไ้ นั้น เป็น ตัว การ ด้วย คุก คง บัญญัติ ไว้ ใน มาตรา ๖๔ นั้น

มาตรา ๑๗๕

ผู้ใด ประกาศ แก่ สาธารณชน เป็น เสียง ยุง หรือ สัญญา บน ภาต เพื่อ จะ ให้ ผู้ หนึ่ง ผู้ใด กระทำ ความผิด อัน ต้อง ด้วย ลักษณะ โทษ จำคุก ไม่ ต่ำ กว่า หก เดือน ลง มา ท่าน ว่า มัน มี ความผิด โทษ ที่ ท่าน บัญญัติ ไว้ สำหรับ ความผิด นั้น เท่า ไ้ ให้ แบ่ง ออก เป็น สาม ส่วน ให้ ลง อาญา แก่ มัน ส่วน หนึ่ง แต่ อย ่า ให้ ยัง กว่า จำคุก ห้า ปี เป็น อย ่าง หนัก

ภาคผนวก ช

ประมวลกฎหมายอาญา เล่มที่ 73 ตอน 95ก วันที่ 15 พฤศจิกายน 2499

ลักษณะ ๔
ความผิดเกี่ยวกับศาสนา

มาตรา ๒๐๖ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใด ๆ แก้ววัตถุ
 หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อัน

ฉบับพิเศษ หน้า ๑๐๑

เล่ม ๗๓ ตอนที่ ๘๕ ราชกิจจานุเบกษา ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๘๘

เป็นการเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน
 สามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐๗ ผู้ใดก่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในที่ประชุม
 ศาสนิกชน เวลาประชุมกัน นมัสการ หรือ กระทำพิธีกรรมตาม
 ศาสนาใด ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุก
 ไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๒๐๘ ผู้ใดแต่งกายหรือใช้เครื่องหมายที่แสดง
 ว่าเป็นภิกษุ สามเณร นักพรตหรือนักบวชในศาสนาใดโดย
 มิชอบ เพื่อให้บุคคลอื่นเชื่อว่า ตนเป็นบุคคลเช่นนั้น ต้อง
 ระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท
 หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลักษณะ ๕
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน

มาตรา ๒๐๙ ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิด
 วัตถุประสงค์ และมีความมุ่งหมาย เพื่อการอันมิชอบ ด้วยกฎ-

ภาคผนวก ฅ

คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ฉบับที่ 41

[มีสถานะเทียบเท่าพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา เรื่อง อัตราโทษในความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาท หรือดูหมิ่นให้สูงขึ้น]

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๖

เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

ฉบับที่ ๔๑

โดยที่คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน พิจารณาเห็นว่า อัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ราชาธิบดี ราชนินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติกรตามหน้าที่ ศาลหรือผู้พิพากษา และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการกระทำอื่นเพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ รัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรี หรือการกระทำอันเป็นการเหยียดหยามศาสนา และความผิดเกี่ยวกับต่อสู้หรือขัดขวางเจ้าพนักงานในการปฏิบัติตามหน้าที่ หรือขัดขวางการพิจารณา หรือพิพากษาของศาล ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขอัตราโทษเหล่านั้นให้สูงขึ้น หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๗

เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

“มาตรา ๑๑๒ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๑๘ ผู้ใดกระทำการใดๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใดอันมีความหมายถึงรัฐ เพื่อเหยียดหยามประเทศชาติ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓๓ มาตรา ๑๓๔ มาตรา ๑๓๕ และมาตรา ๑๓๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓๓ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชนินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๘

เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๘

มาตรา ๑๓๔ ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่นหรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปีหรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๕ ผู้ใดกระทำการใดๆ ต่อธงหรือเครื่องหมายอื่นใด อันมีความหมายถึงรัฐต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธไมตรีเพื่อเหยียดหยามรัฐนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๑๓๖ ผู้ใดดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อ ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๓๘ ผู้ใดต่อสู้ หรือขัดขวางเจ้าพนักงานหรือผู้ซึ่งต้องช่วยเจ้าพนักงานตามกฎหมายในการปฏิบัติกรตามหน้าที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ฉบับพิเศษ หน้า ๔๕

เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

ถ้าการต่อสู้หรือขัดขวางนั้น ได้กระทำโดยใช้กำลัง ประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ผู้กระทำต้อง ระวังโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๘ แห่งประมวล กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๘ ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณา หรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือ พิพากษาของศาล ต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือ ปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อ ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐๖ แห่งประมวล กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๐๖ ผู้ใดกระทำความผิดด้วยประการใดๆ แก้วัตถุ หรือสถานอันเป็นที่เคารพในทางศาสนาของหมู่ชนใด อันเป็น การเหยียดหยามศาสนานั้น ต้องระวังโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง เจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือ ทั้งจำทั้งปรับ”

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๐

เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๕

ข้อ ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๒๖ แห่งประมวล
กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา ๓๒๖ ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดย
ประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูก
เกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวาง
โทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำ
ทั้งปรับ ”

ข้อ ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๒๘ แห่งประมวล
กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ มาตรา ๓๒๘ ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำ
โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์
ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีใด แผ่นเสียงหรือสิ่ง
บันทึกเสียงอย่างอื่น กระทำโดยการกระจายเสียง หรือโดยกระทำ
การป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุก
ไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

ข้อ ๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๕๓ แห่งประมวล
กฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ฉบับพิเศษ หน้า ๕๑

เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑๓๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๘

“มาตรา ๓๘๓ ผู้ใดดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณา
ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่ง
พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘

พลเรือเอก สงัด ชลออยู่

หัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน

ภาคผนวก ญ

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีเป็นต้นไป

ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่หนึ่งปีเป็นต้นไป

มีจำนวนทั้งสิ้น 32 มาตรา ดังปรากฏต่อไปนี้

ความผิดในลักษณะ 1 ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

หมวด 3 ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายนอกราชอาณาจักร

มาตรา 126 บัญญัติว่า “ผู้ใดได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้กระทำการกิจการของรัฐกับรัฐบาลต่างประเทศ ถ้าและโดยทุจริตไม่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี”

หมวด 4 ความผิดต่อสัมพันธ์ไมตรีต่างประเทศ

มาตรา 130 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายต่อเสรีภาพของราชาธิบดี ราชนี ราชสามี รัชทายาทหรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ซึ่งมีสัมพันธ์ไมตรี ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี

ผู้ใดพยายามกระทำการเช่นนั้น ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

มาตรา 133 บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชนี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดในลักษณะ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง

หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา 152 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน มีหน้าที่จัดการหรือดูแลกิจการใด เข้ามีส่วนได้เสียเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น เนื่องด้วยกิจการนั้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

มาตรา 153 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีหน้าที่จ่ายทรัพย์สิน จ่ายทรัพย์สินนั้นเกินกว่าที่ควรจ่ายเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดในลักษณะ 3 ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม

หมวด 1 ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

มาตรา 181 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 174 มาตรา 175 มาตรา 177 มาตรา 178 หรือมาตรา 180

(1) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

(2) เป็นการกระทำในกรณีแห่งข้อหาว่า ผู้ใดกระทำความผิดที่มีระวางโทษถึงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

มาตรา 198 บัญญัติว่า “ผู้ใดดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี หรือกระทำการขัดขวางการพิจารณาหรือพิพากษาของศาล ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

หมวด 2 ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

มาตรา 200 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานในตำแหน่งพนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญาหรือจัดการให้เป็นไปตามหมายอาญา กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันเป็นการมิชอบ เพื่อจะช่วยเหลือบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษ หรือให้รับโทษน้อยลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท

ถ้าการกระทำหรือไม่กระทำนั้น เป็นการเพื่อจะแกล้งให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดต้องรับโทษ รับโทษหนักขึ้น หรือต้องถูกบังคับตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา 204 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงาน มีตำแหน่งหน้าที่ควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขังตามอำนาจของศาล ของพนักงานสอบสวน หรือของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา กระทำด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ที่อยู่ในระหว่างคุมขังนั้นหลุดพ้นจากการคุมขังไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าผู้ที่หลุดพ้นจากการคุมขังไปนั้นเป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาของศาลหนึ่งศาลใดให้ลงโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีขึ้นไป หรือมีจำนวนตั้งแต่สามคนขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ความผิดในลักษณะ 6 ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายแก่ประชาชน

มาตรา 238 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 226 ถึงมาตรา 237 เป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปีและปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ถ้าเป็นเหตุให้บุคคลอื่นรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ความผิดในลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลง

หมวด 1 ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา

มาตรา 244 บัญญัติว่า “ผู้ใดมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งสิ่งใด ๆ อันตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมตามมาตรา 240 หรือของแปลงตามมาตรา 241 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสามแสนบาท”

หมวด 2 ความผิดเกี่ยวกับดวงตรา แสตมป์และตั๋ว

มาตรา 251 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตราหรือรอยตราของทบวงการเมือง ขององค์การสาธารณะ หรือของเจ้าพนักงาน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

มาตรา 254 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งแสตมป์รัฐบาล ซึ่งใช้สำหรับการไปรษณีย์ การภาษีอากรหรือการเก็บค่าธรรมเนียม หรือแปลงแสตมป์รัฐบาลซึ่งใช้ในการเช่นนั้นให้ผิดไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

มาตรา 255 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำเข้าไปในราชอาณาจักรซึ่งดวงตราแผ่นดิน รอยตราแผ่นดิน พระปรมาภิไธย ดวงตราหรือรอยตราของทบวงการเมือง ขององค์การสาธารณะ หรือของเจ้าพนักงาน หรือแสตมป์ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 250 มาตรา 251 หรือมาตรา 254 อันเป็นของปลอม หรือของแปลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

หมวด 3 ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

มาตรา 266 บัญญัติว่า “ผู้ใดปลอมเอกสารดังต่อไปนี้

- (1) เอกสารสิทธิอันเป็นเอกสารราชการ
- (2) พินัยกรรม
- (3) ใบหุ้น ใบหุ้นกู้ หรือใบสำคัญของใบหุ้นหรือใบหุ้นกู้
- (4) ตั๋วเงิน หรือ
- (5) บัตรเงินฝาก

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

หมวด 4 ความผิดเกี่ยวกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา 269/1 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำบัตรอิเล็กทรอนิกส์ปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด เติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แท้จริง โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่แท้จริงหรือเพื่อใช้ประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 269/2 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมหรือแปลง หรือสำหรับให้ได้ข้อมูลในการปลอมหรือแปลงสิ่งใด ๆ ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 269/1 หรือมีเครื่องมือหรือวัตถุเช่นว่านั้นเพื่อใช้หรือให้ได้ข้อมูลในการปลอมหรือแปลง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท”

มาตรา 269/4 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ซึ่งสิ่งใด ๆ ตามมาตรา 269/1 อันได้มาโดยรู้ว่าเป็นของที่ทำปลอมหรือแปลงขึ้น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสิ่งใด ๆ ที่ทำปลอมหรือแปลงขึ้นตามมาตรา 269/1 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคแรกหรือวรรคสองเป็นผู้ปลอมซึ่งบัตรอิเล็กทรอนิกส์ตามมาตรา 269/1 ให้ลงโทษตามมาตรา 269/1 นี้แต่กระหนเดียว”

หมวด 5 ความผิดเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง

มาตรา 269/8 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำหนังสือเดินทางปลอมขึ้นทั้งฉบับหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดเติมหรือตัดทอนข้อความ หรือแก้ไขด้วยประการใด ๆ ในหนังสือเดินทางที่แท้จริง หรือประทับตราปลอมหรือลงลายมือชื่อปลอมในหนังสือเดินทาง โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน ถ้าได้กระทำเพื่อให้ผู้หนึ่งผู้ใดหลงเชื่อว่าเป็นหนังสือเดินทางที่แท้จริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมหนังสือเดินทาง ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

มาตรา 269/9 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ผู้ใดจำหน่ายหรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท

การมีหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 จำนวนตั้งแต่สองฉบับขึ้นไป ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้เพื่อจำหน่าย

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองเป็นผู้ปลอมซึ่งหนังสือเดินทาง ตามมาตรา 269/8 ให้ลงโทษตามมาตรา 269/8 นี้แต่กระหนเดียว”

มาตรา 269/10 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งหนังสือเดินทางปลอมตามมาตรา 269/8 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งได้กระทำไปเพื่อจำหน่าย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท”

มาตรา 269/12 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งดวงตรา รอยตรา หรือแผ่นปะตรวจลงตรา อันใช้ในการตรวจลงตราสำหรับการเดินทางระหว่างประเทศ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

มาตรา 269/13 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ดวงตรา รอยตรา หรือแผ่นปะตรวจลงตราที่ทำปลอมขึ้นตามมาตรา 269/12 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ปลอมขึ้นซึ่งดวงตรา รอยตรา หรือแผ่นปะตรวจลงตราตามมาตรา 269/12 ให้ลงโทษตามมาตรานี้แต่กระหนเดียว”

มาตรา 269/14 บัญญัติว่า “ผู้ใดนำเข้าไปหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักรซึ่งดวงตรา รอยตรา หรือแผ่นปะตรวจลงตราซึ่งระบุไว้ในมาตรา 269/12 อันเป็นของปลอม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ลักษณะ 9 ความผิดเกี่ยวกับเพศ

มาตรา 279 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก ผู้กระทำได้กระทำโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยเด็กนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้เด็กนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบห้าปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 282 บัญญัติว่า “ผู้ใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น เป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารซึ่งชายหรือหญิง แม้ผู้นั้นจะยินยอมก็ตาม ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำแก่บุคคลอายุเกินสิบห้าปีแต่ยังไม่เกินสิบแปดปี ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสามแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท

ผู้ใดเพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น รับตัวบุคคลซึ่งมีผู้จัดหา ล่อไป หรือพาไปตามวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือสนับสนุนในการกระทำความผิดดังกล่าว ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม แล้วแต่กรณี”

มาตรา 284 บัญญัติว่า “ผู้ใดพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร โดยใช้อุบายหลอกลวงขู่เข็ญ ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ผู้ใดซ่อนเร้นบุคคลซึ่งถูกพาไปตามวรรคแรก ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้พาไปนั้น

ความผิดตามมาตรานี้ เป็นความผิดอันยอมความได้”

ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย

หมวด 3 ความผิดฐานทำให้แท้งลูก

มาตรา 303 บัญญัติว่า “ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่ยินยอม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงรับอันตรายสาหัสอย่างอื่นด้วย ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำนั้นเป็นเหตุให้หญิงถึงแก่ความตาย ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท”

ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง

หมวด 1 ความผิดต่อเสรีภาพ

มาตรา 309 บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจำยอมต่อสิ่งใด โดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกข่มขืนใจนั้นเองหรือของผู้อื่น หรือโดยใช้กำลังประทุษร้ายจนผู้ถูกข่มขืนใจต้องกระทำการนั้น ไม่กระทำการนั้นหรือจำยอมต่อสิ่งนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าความผิดตามวรรคแรกได้กระทำโดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป หรือได้กระทำเพื่อให้ผู้ถูกข่มขืนใจทำ ถอน ทำให้เสียหาย หรือทำลายเอกสารสิทธิอย่างใด ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้ากระทำโดยอ้างอำนาจอัยย์หรือช่องโง่ใจ ไม่ว่าจะอัยย์หรือช่องโง่ใจนั้นจะมีอยู่หรือไม่ ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

ลักษณะ 12 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์และวิงวาททรัพย์

มาตรา 335 บัญญัติว่า “ผู้ใดลักทรัพย์

(1) ในเวลากลางคืน

(2) ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้ การระเบิด อุทกภัย หรือในที่หรือบริเวณที่มีอุบัติเหตุ เหตุทุุกภัยแก่รถไฟ หรือยานพาหนะอื่นที่ประชาชนโดยสาร หรือภัยพิบัติอื่นทำนองเดียวกันหรืออาศัยโอกาสที่มีเหตุเช่นนั้น หรืออาศัยโอกาสที่ประชาชนกำลังตื่นกลัวอันตรายใด ๆ

(3) โดยทำอันตรายสิ่งกีดกันสำหรับคุ้มครองบุคคลหรือทรัพย์ หรือโดยผ่านสิ่งเช่นนั้นเข้าไปด้วยประการใด ๆ

(4) โดยเข้าทางช่องทางซึ่งได้ทำขึ้นโดยไม่ได้จำนงให้เป็นทางคนเข้า หรือเข้าทางช่องทางซึ่งผู้เป็นใจเปิดไว้ให้

(5) โดยแปลงตัวหรือปลอมตัวเป็นผู้อื่น มอมหน้าหรือทำด้วยประการอื่นเพื่อไม่ให้เห็นหรือจำหน้าได้

(6) โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน

(7) โดยมีอาวุธ หรือโดยร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป

(8) ในเคหสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้บริการสาธารณะที่ตนได้เข้าไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือซ่อนตัวอยู่ในสถานที่นั้น ๆ

(9) ในสถานที่บูชาสาธารณะ สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน ที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ สาธารณสถานสำหรับขนถ่ายสินค้า หรือในสวนสาธารณะ

(10) ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์

(11) ที่เป็นของนายจ้างหรือที่อยู่ในความครอบครองของนายจ้าง

(12) ที่เป็นของผู้มีอาชีพกสิกรรม บรรดาที่เป็นผลิตภัณฑ์ พืชพันธุ์ สัตว์หรือเครื่องมืออันมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรมหรือได้มาจากการกสิกรรมนั้น

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยลักษณะดังที่บัญญัติไว้ในอนุมาตราดังกล่าวแล้วตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไป ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำต่อทรัพย์สินที่เป็นโค กระบือ เครื่องกลหรือเครื่องจักรที่ผู้มีอาชีพกสิกรรมมีไว้สำหรับประกอบกสิกรรม ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรานี้ เป็นการกระทำด้วยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินนั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ก็ได้”

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์

มาตรา 338 บัญญัติว่า “ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่น ให้อยอมให้ หรือยอมจะให้ตนหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน โดยผู้ซึ่งจะเปิดเผยความลับซึ่งการเปิดเผยนั้นจะทำให้ผู้ถูกข่มขืนใจหรือบุคคลที่สามเสียหาย จนผู้ถูกข่มขืนใจยอมเช่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานริดเอาทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท”

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นรภัทร นาควิจิตร
วัน เดือน ปี เกิด	5 ตุลาคม 2536
สถานที่เกิด	นครสวรรค์
วุฒิการศึกษา	จบการศึกษาชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษา จากโรงเรียนลาซาลโชติรวี นครสวรรค์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียน นครสวรรค์ ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จากคณะ นิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีพุทธศักราช 2560 (รุ่นที่ 56) สอบ ผ่านหลักสูตรวิชาความรู้ของสำนักฝึกอบรมวิชาความรู้ความแห่งสภา ทนายความ (รุ่นที่ 47) รวมถึงสอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตจากสำนัก อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 70 ปีการศึกษา 2560 และได้เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ หมวติชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในปีการศึกษา 2561 และทำการศึกษาวิทยานิพนธ์ในหัวข้อ “ขอบเขตของความผิดฐาน เหยียดหยามศาสนา” จนสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2562 โดยหัวข้อ วิทยานิพนธ์ได้รับการประเมินในระดับ “ดีมาก”